

77116

ANKARA UNIVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

8

T 17116

SEYYİD VEHBİ
VE
DIVANININ KARŞILAŞTIRMALI METNİ

DOKTORA TEZİ

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

HAMİT DİKMEN

Tezi Yöneten: Prof. Dr. Hasibe MAZIOĞLU

CİLT: I

Ankara-1991

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
BİRİŞ: XVIII. YÜZYILIN TARİHİ, SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUMU.....	VII
SEYYİD VEHBİ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	XVI
A. Hayatı.....	XVI
B. Eserleri.....	XXVII
1. Divan.....	XXVII
2. Hadis-i Erba'in Tercümesi.....	XXXII
3. Leylâ vü Mecnun.....	XXXIII
4. Sulhiyye.....	XXXIII
5. Takriz.....	XXXIV
6. Sür-nâme.....	XXXIV
C. Seyyid Vehbi'nin Şiirlerinde Muhteva.....	XXXVI
1. Hayata Bakış Açısı.....	XXXVI
2. His ve Hayal Unsurları.....	XLII
3. Mahallî Tablolar.....	XLIV
D. Seyyid Vehbi'nin Şiirlerinde Şekil ve İfade Özellik- leri.....	LXIII
1. Nazım Şekillerinin Divandaki Durumu.....	LVIII
2. Vezin ve Kafiye.....	LIX
3. Dil ve Üslûp.....	LXIV
E. Edebî Kişiliği.....	LXXIV
SONUÇ: SEYYİD VEHBİ'NİN ŞAIRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	LXXXIX
TEZİN İNGİLİZCE ÖZETİ.....	XCI

SEYYİD VEHBİ DIVANI'NIN YAZMA NÜSHALARI.....XCIII

METİN TESBİTİNDE VE TRANSKRİPSİYONDA İZLENEN YOL.....CXIV

SEYYİD VEHBİ DIVANI'NIN KARŞILAŞTIRMALI METNİ

A. Münâcât.....	2
B. Na'tler.....	3
C. Mi'râciyye.....	8
D. Tevhid ve Na't Rubaifler.....	12
E. Kasideler ve Kaside Muhtevalı Mesneviler.....	25
F. Takriz.....	324
G. Arz-ı Haller.....	326
H. Mektuplar.....	333
I. Tarihler.....	338
J. Musammatlar:	
1. Terkiib-i Bendler.....	441
2. Terci-i Bendler.....	450
3. Müseddesler.....	458
4. Tahmisler.....	462
5. Şarkılar.....	508
K. Gazeller.....	511
L. Kit'alar.....	681
M. Lugazlar.....	701
N. Rubaifler.....	715
O. Müfredler.....	725
P. Matla'lar.....	732

ÖZEL ADLAR İNDEKSİ.....748

BİBLİYOGRAFYA.....786

ÖNSÖZ

Her şairi yaşadığı dönemin şartları içinde incelemek ve değerlendirmek gerekir. Yaşadığı dönemin sosyal ve kültürel durumundan etkilenmeyen bir kişi düşünmek mümkün değildir. Özellikle bu kişi şöhretli birisi olacak olursa kendi dönemindeki tarihî, sosyal ve kültürel olaylar o kişiyi ilgilendirecek ve etkileyecektir. Bu düşünceyle, tezimin giriş kısmında Seyyid Vehbi'nin yaşadığı XVIII. yüzyılın tarihî, sosyal ve kültürel durumunu kısaca gözden geçirdim.

İki cilt halinde hazırlanan ve beş ana başlıktan oluşan tezimde ilk olarak, kaynakların verdiği bilgiler metinler ışığında değerlendirilerek, şairin hayatı, eserleri ve edebî kişiliği tanıtılmıştır. Bu arada Seyyid Vehbi'nin şiirleri muhteva yönünden; hayata bakış açısı, his unsurları ve hayal unsurları üzerinde durularak incelenmiştir. Şairin şiirleri nazım şekilleri, vezin ve kafiye, dil ve üslûp başlıkları altında şekil ve ifade özellikleri yönünden incelendikten sonra, sonuçta Seyyid Vehbi'nin şairliği değerlendirilmiştir. Daha sonra Seyyid Vehbi Divanı'nın yazma nüshaları tanıtılmış, yazmaların tavsifi ve divanın muhteviyatı üzerinde durulmuştur. Daha sonra metnin tespitinde ve transkripsiyonunda izlenen yol hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

Çalışmamın ağırlık noktasını Seyyid Vehbi Divanı'nın karşılaştırmalı metni teşkil etti. Yurt içi ve yurt dışında olmak üzere 31 nüsha tespit ettim*. Yurt içinde bulunan 27 yazmayı muhteva bakımından karşılaştırdım ve bunları tablo halinde de verdim (bk. s. CXIII). Bu 27 yazmadan istinsah tarihi eski olanların muhteva bakımından eksik olduklarını gördüm. Yurt içi

* Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'ın tespitlerine göre, (İslâm Ansiklopedisi, c.x, s. 545) Seyyid Vehbi Divanı'nın Kahire'de de altı yazma nüshası bulunmaktadır. Bu nüshalar, (Dârü'l-Kütüb El-Mısrîyâ Âdâb Türkî 27-#, şairin hayatında yazılmıştır, 58-#, 59-#, 154, 361; Âdâb Türkî-i Tal'at 76)'da kayıtlıdır. Ali Hilmi ve İbnü'n-Nedîm Fihristlerinde bulunmayan bu yazmaların tavsifi için Mısırlı Dr. Fethu'n-Neklavi ve Seyyid Nasru'llahü't-Tırâzi'ye tarafımızdan mektup gönderilmiş olup, maalesef kendilerinden cevap alınamamıştır.

kütüphanelerinde tespit ettiğim 27 yazma nüshanın 21'i ile Batı kataloglarında verilen 4 yazma nüshanın da:

Sebk iden şems ü kâmer kursın ilâhî sensin
Cüz³-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin
(Divan, s. 2)

şeklinde başlaması ve:

Çekdi bir âh didi târihîn
Böçdi hey vây Ahmed-i Gâzî
(Divan, s. 437)

beyti ile bitmesinden bunların düzenli divan nüshası oldukları anlaşılıyor. Ancak yurt dışındaki nüshaların içinde eksik veya fazla şiir bulunup bulunmadığını kontrol etmek imkânını bulamadım.

Hazırladığım divan metninde en çok şiirleri ihtiva eden üç nüshayı seçtim. Bu üç nüshadan A ve B yazmaları aynı zamanda okunaklı ve doğru yazmalardır. Bunlardan Emanet Kütüphanesi (Topkapı Sarayı Müzesi), No:1640/1'de kayıtlı olan yazma, şiirlerinin sayısı bakımından en hacimli olduğundan tezimdeki metne esas alınmış olup, A nüshası olarak işaretlenmiştir. Söz konusu yazma, şairin ölümüne en yakın zamanda istinsah edilen, kaside ve gazel yönünden de hacimli olan Üniversite Kütüphanesi, Ty. No:33 ve 1607'de kayıtlı yazmalarla karşılaştırılmıştır. Çalışmalarımızda oldukça itinalı yazıldığı anlaşılan Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 1607'deki yazma B, yer yer eksiklikleri ve müstensih hataları da bulunan Ty. No:33'te kayıtlı yazma da C nüshası olarak işaretlenmiştir. Metnin tertibinde A nüshasındaki sıra esas alınmakla birlikte; tarih kıt'aları musammatlardan önceye alınmış, rubaî ve kıt'alar elifba sırasına konmuş, bu arada rubaîler arasında bulunan kıt'alar ve kıt'alar arasında bulunan rubaîler yerlerine konmuştur. Yine A nüshasının sonunda bulunan ve sonradan eklendiği anlaşılan gazeller yerlerine konmuştur. İkinci mısralarının son harfine göre elifba sırasına konan müfredlerle matla'lar ise, metnin sonuna alınmıştır. Ayrıca özel adlar indeksi

hazırlanmış olup, tezin sonunda ise, bibliyografya verilmiştir.

İncelediğimiz eserin 18. yüzyıl yazması olmasına rağmen metnin yeni harflerle yazılışında klâsik Osmanlıcanın fonetiğe uymak zorunluluğunda kalınmıştır.

Tezin inceleme kısmında, mahlas kelimelerindeki uzun hecelerle nispet i'lerinde uzatma çizgisi (˘) kullanılmamış olup, sadece metindeki uzun sesli harflerde kullanılmıştır.

Metinde uzun sesli harflerdeki zihaflarda uzatma çizgisi kullanılmamıştır.

Bibliyografyadan da anlaşılacağı üzere, Seyyid Vehbi'nin hayatı, gazelleri ve Sür-nâme adlı eseri dışında onun Divan'ı üzerinde bu güne kadar herhangi bir bilimsel çalışma yapılmamıştır. Sonuç olarak, bu araştırma ile Lâle Devri'nin ünlü şairi Seyyid Vehbi'nin hayatı, eserleri ve şairliği geniş ölçüde incelenmiş ve Divan'ının tam metni ortaya çıkarılarak divan edebiyatının XVIII. yüzyıldaki önemli bir boşluğu doldurulmaya çalışılmıştır.

Hamit DİKMEN

VII

GİRİŞ

XVIII. YÜZYILIN TARİHİ, SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUMU

Osmanlı İmparatorluğu XVIII. yüzyılda Karlofça Antlaşması (H. 1110 / M. 1699)'nın ağır hükümleri altına girmişti. Bu antlaşma, devletin Avrupa kıtasındaki topraklarının çoğu yabancılara veriyordu. Bu antlaşmadan sonra büyük bir ihtilâl ile sonuçlanan Edirne Vak'ası (H. 1114 / M. 1703) içteki zaaf ve idaresizliğimizin bir sonucu idi. Geçen yüzyılda müzminleşen Avusturya harplerinden sonra, Rusya'nın da Osmanlı topraklarındaki ihtirası gittikçe artmıştı. H. 1123 / M. 1711'de kazanılan meşhur Prut Muharebesi'nde büyük bir fırsatı kaçırmak üzere yeni bir Rusya'nın doğmasına sebep olundu¹.

H. 1130 / M. 1718'de imzalanan Pasarofça Antlaşması on üç yıllık bir barış ve sükun dönemi getirmişti. H. 1143 / M. 1730'da Patrona Halil isyanıyla sona eren bu on üç yıllık dönem Türk tarihinde Lâle Devri olarak adlandırılmıştır. Damat İbrahim Paşa, bu sulh ve sükun devresinde İstanbul'u imar etmek istemiş; saraylar, köşkler, medreseler, çeşmeler, han ve hamamlar, kütüphaneler yaptırmış, mesireler meydana getirmiştir. Yine bu devrede İstanbul'da sık sık çıkan yangınları önlemek için bir tulumbacı bölüğü kurulmuştur. İstanbul'da bir kumaş fabrikası ve çini fabrikasının, Yalova'da bir kâğıt fabrikasının açılması İbrahim Paşa devrinin önemli yenilik hareketlerindendir².

Ben kendümi bildüm bilelü itmedi kimse
Ehl-i dil ü 'irfāna efendüm gibi rağbet

Devletden ala her kişi hālince naşîbin
Fikr olsa ne ihsân-ı Hudâ'dur bu ne himmet

(Divan, s. 195)

¹ Mansuri-zade, H. N. Paşa ; *Netâicü'l-Vukû'ât*, c.I, s. 28,

² Refik, A. , *Lâle Devri*, s. 1130-1140.

VIII

sözleriyle Seyyid Vehbi, Damad İbrahim Paşa'nın âlim ve sanatkarları da korumak suretiyle ülkede bilim ve sanatın gelişmesine yardım ettigine işaret etmiştir.

İbrahim Paşa, bir ilim heyeti kurarak; devrin âlimlerinden oluşan bu heyete Arapça ve Farsça önemli eserleri tercüme ettirmiştir. Bu heyette Osman-zade Taib, Neyli, Seyyid Vehbi, Nahifi, Nedim ve Salim gibi şairler de vardır. İbrahim Paşa bir Darü'l-hadis Medresesi açmış, kendi adına bir kütüphane de kurdurmuş ve Nedim'i bu kütüphaneye hafız-ı kütüp (kütüphane müdürü) yapmıştır³.

Bu devirde Said Mehmed Paşa'nın gayreti ve Macaristanlı bir dönme olan İbrahim Müteferrika'nın himmetiyle 1727'de kurulup gelişen matbaacılık Osmanlı kültür hayatında başlı başına bir inkılâptır⁴.

Yine bu devirde Avrupa ile siyasal ilişkiler başlatılarak Yirmisekiz Mehmed Çelebi elçi olarak Avrupa'ya gönderilmiştir. Bize Avrupa'yı ilk kez tanıtan bu kişidir. Bunlarla birlikte uzun yıllar süren savaşların yorgunluğunu gidermek, barışın tadını çıkarmak için yazın lâle eğlenceleri, kışın helva sohbetleri düzenlenmiştir. Lâle yetiştirmek bir tutku haline gelmiştir. Giyimde kuşamda bir incelme ve Avrupailik özentisi başlamış, kürk ve kürklü elbiseler moda olmuştur. Halk da devlet büyüklerinden gördüğü bu yaşayış biçimini kendi ölçüsünde uygulamaya çalışmıştır.

³ H. 1130 / M. 1726'da ilk basılan eser, XVI. yüzyılda Vanlı Mehmed tarafından Sıhâh-ı Cevherî'nin tercümesinden meydana getirdiği Van Kulu Lûgatı'dır ki, basımı sırasında düzeltmelerini yapmış olan kişi H. 1144 / M. 1731 tarihinde Yenikapı Dergâhı şeyhliğine tayin edilen ve H. 1157 / M. 1744'te ölen Safiyyu'llah Musa Dede'dir. (bk. Ergun, S. N. , Seyh Galib, Hayatı ve Eserleri, İst. 1936, s. 12 ve ondan naklen İbrahim Kutluk'un makalesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, c. 2, s. 3-4).

⁴ Hazıoğlu, H., "Türk Edebiyatı (Eski)", Türk Ansiklopedisi, c. XXXII, f. 257, s. 131.

Lâle Devri'nde zevk ve eğlence içerisinde geçen bu yaşayış edebiyata da geniş ölçüde yansımıştır. Padişahın, İbrahim Paşa'nın ve öteki devlet büyüklerinin eğlenceli toplantılarına şairler de çağırılmışlar, bunlar her fırsatta yazdıkları kasidelerle sanatlarını göstermişler, dönemin zevk ve eğlence içinde geçen yaşayışını şiirlerinde çok canlı bir biçimde terennüm etmişlerdir. Bu devir, cahil bir Arnavut olan Patrona Halil ve yandaşlarının öncülüğündeki isyan ile kapanmıştır (H. 1143 / M. 1730).

Lâle Devri'nden sonra tekrar Avusturya ve Rusya ile savaşlar başladı. Türk ordusu özellikle Avusturyalılara karşı zaman zaman başarılar kazandı ise de devlet yöneticilerinin zaafı yüzünden bunlardan yararlanılamadı. Bütün bunlara İran sınırında çıkan sürekli olaylarla ülke içinde çıkan isyanlar da eklenince, Türkler Batı'ya yönelme zaruretini anlamışlar ve Avrupalılara yetişmek ihtiyacını duymuşlardır. Bu yüzyılda ordu ve donanmayı Avrupa'ı bir şekle sokmak gereği III. Selim zamanında hissedilmiş, fakat Osmanlı İmparatorluğu düşmüş olduğu buhrandan kurtulamamıştır⁵.

Nihayet yüzyılın sonuna doğru yapılan Kaynarca Antlaşması (H. 1188 / M. 1774), yeni bir hezimetle sonuçlanarak Kırım'a bağımsızlık verilmiş ve Rusların iç işlerimize karışmasına yol açmıştır. İçte idaresizlik ve yoksulluk, dışta da sürekli savaş ve yenilgilerle bu yüzyıl sona ermiştir⁶.

XVIII. yüzyılda divan edebiyatının genel durumunda büyük bir değişiklik olduğu söylenemez. Bu yüzyılın şairleri edebî kültür ve teknik maharet bakımından yetkin ve güçlü olmakla birlikte eski üstatların yolunda başarılı şiirler yazmaktan öte üstün bir sanat gücü gösterememişlerdir. Sadece yüzyılın 1. yarısında Nedim, 2. yarısında Şeyh Galib şahsî dehaları sayesinde son bir yükseliş kaydetmişlerdir⁷.

⁵ Uzunçarşılı, İ. H. , *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1982, c.4, s. 204 - 205, 253 - 297.

⁶ Şeref, A. , *Tarih Musahabeleri*, 1st. 1339.

⁷ Hızıoğlu, H. , "Türk Edebiyatı (Eski)" , *Türk Ansiklopedisi*, Ankara 1982, c. XXXII, f. 257, s. 130.

Divan edebiyatı sanatkarları bu yüzyılda geçen yüzyılların klâsik kurallarının dışına çıkamamışlar ve geçen yüzyıllardaki büyük üstadların izlerinde yürümüşlerdir. Böylece eski edebiyatta şairler tekrara düşmüşler, alınan örnekleri aşamayan bir nazirecilige yönelmişlerdir. Uygarlık açısından İran'ı kendilerinden aşağı gören divan şairleri, bu dönemde bir kendine dönüş çabası içine yönelmişlerdir. Fakat buna rağmen, XVIII. yüzyıl Türk şiiri üzerinde Buharalı Şevket'in ve Tebrizli Saib'in etkisi derhal göze çarpar. Şeyh Galib (1757-1798) üzerinde "Şevket" in, Nabi mukallitlerinde, özellikle Koca Ragıp Paşa'da "Saib" in etkisi oldukça belirgindir. Ancak bu dış nüfuz, Türk şiirinin takip ettiği bağımsız gelişmeyi değiştirecek bir mahiyette olmamış, yani şairlerimizin Türkçeye ve Türk klâsik şiirinin yüksekliğine karşı besledikleri güveni sarsamamıştır. İran edebiyatının ünlü hamse konuları da artık tamamıyla revaçtan düşmüş, Türk şairleri mesnevi konularını, özellikle mahallî hayattan almışlar ve biraz daha hayata yaklaşmışlardır. Bu yüzyılda edebiyat türlerinin hemen hepsinde, bir önceki yüzyıla göre daha geniş ölçüde bir mahallîleşme göze çarpar. Türk halkının zevki, günlük hayattan çizgiler, mahallî konular edebiyata daha çok girmiştir^B.

Bu mahallîleşme cereyanı sonunda, klâsik Türk şiiri artık mahallî hayattan alınmış konularla süslenmekte idi. Mesnevîlerde, gazellerde ve kasidelerde mahallî hayatı canlandıran tablolara daha sık rastlanıyordu. Bu yüzyılda Arapça ve Farsça kelimelerin bolca kullanılması yanında, sade Türkçe ile yazma arzusu da yaygınlaştı. Nedim başta olmak üzere, hemen bütün şairler günlük konuşma dilini, günlük konuşmalardaki deyim ve ata sözlerini, hatta kimi zaman Arapça ve Farsça sözcüklerin halk ağzında bozulmuş biçimlerini gazellerinde kullanmışlardır. Fakat sadelik arzusunu gösteren şairlerin bunu eserlerinde tamamen uyguladıkları söylenemez.

^B Köprülü, F. , *Eski Şairlerimiz, Divan Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul 1931, s. 452 ; Yöntem, A. C., *"On İkinci Asırda Divan Edebiyatı"*, Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. 1, sy. 6, s. 103.

Örneğin, Nabi:

Ey şî'r meyânında şatan lafz-ı ğarîbi
Dîvân-ı ğazel nüsha-i kâmus degüldür

demesine rağmen, Divanındaki şairlerinin çoğunda ve diğer bazı eserlerinde bunu uygulamamış, hatta bu yüzden Şeyh Galib'in tarzine bile uğramıştır.

Sosyal ve fikrî hayatımızda önemli bir aşama olan Lâle Devri'nde III. Ahmed'in emri ile şairler reisi ilân edilen değerli âlim ve münşi Osman-zade Taib (öl. H. 1136 / M. 1724)⁹, Edirneli Efendi diye anılan Kami (öl. H. 1136 / M. 1723), Vanlı Dürri (öl. H. 1137 / M. 1723, saray hocası Selim (öl. H. 1138 / M. 1725), na'tlarıyla meşhur Nazim (öl. H. 1139 / M. 1726, vak'anüvis Sami (öl. H. 1146 / M. 1733, şiiir ve inşası güzel olup İran seraskeri iken vefat eden İzzet Ali Paşa (öl. H. 1147 / M. 1734), vak'anüvis Raşid (öl. H. 1148 / M. 1736), Sakıp (öl. H. 1148 / M. 1735), müderris ve kadı olan Seyyid Vehbi (öl. H. 1149 / M. 1736), manzum Mesnevi tercümesiyle adını ebedileştiren ve değerli bir hattat olan Nahifi (öl. H. 1151 / M. 1738), âlim ve şair bir zat olan Salim (öl. H. 1156 / M. 1744), Rumeli kazaskeri iken vefat eden Neyli (öl. H. 1171 / M. 1758), Raşid Tarihi'ne zeyl yazarak daha sonra şeyhülislâm olan Çelebi-zade Asım (öl. H. 1173 / M. 1760) ve Arif (öl. H. 1183 / M. 1769) yüzyılın ünlü şahsiyetlerinden sayılıyorlardı¹⁰. O devirde üstad olarak tanınanlar ise, Osman-zade Taib, Neyli, Kami, Seyyid Vehbi vb.dir¹¹.

⁹ H. 1133 / M. 1720 'de III. Ahmed'in İbrahim adında bir çocuğu olmuştur. Osman-zade Taib Efendi padişaha bir "manzûme-i târihiyye" sundu. Hükümdar "makbûl-i hümayûnum olmuştur. 'Asruñ melikü's-şu'arâsı olduğı vücûh ile zâhirdür." dedi ve bir irade ile Taib "re'îs-i şâ'iran" ilân edildi. (Bk. Yöntem A. C., Nedim'in Hayatı ve Çağdaşları Üzerindeki Tesiri. III. Türk Tarih Kongresi, Ankara 1948, s. 116.

¹⁰ Uzunçarşılı, I. H., XVIII. Asırda Edebî Cereyan, Osmanlı Tarihi, Ankara 1982, c. 4, bölüm 2, s. 541 - 542.

¹¹ Hazıoğlu, H., Nedim, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 868, Ankara 1988, s. 65; Yöntem, A. C., "Mirza-zade Neyli", Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c.3, sy. 68, s. 302.

Şüphesiz Lâle Devri'nin en büyük şairi ilhamlarını hayattan, tabiattan ve günün olaylarından alan, zevk ü safası ve her türlü özellikleri ile bu devri eserlerinde yaşatan Nedim olmuştur¹². Yüzyılın II. yarısında yaşayan şairlerin belli başlıları ise şunlardır: Nevres-i Kadim (öl. H. 1175 / M. 1761), Ratib Ahmed Paşa (öl. 1722 - 1761), Haşmet (öl. H. 1182 / M. 1768), Koca Ragıb Paşa (öl. H. 1175 / M. 1763), Fitnat Hanım (öl. H. 1194 / M. 1780), Esrar Dede (öl. H. 1211 / M. 1796), Şeyh Galib (1757 - 1799), Dede Efendi, Hoca Neş'et (öl. H. 1222 / M. 1807), Sümbül-zade Vehbi (öl. H. 1224 / M. 1809) ve Süruri (1752 - 1813) ve Enderunlu Fazıl (1759 - 1810)'dır¹³.

XVIII. yüzyılda özellikle hiciv, muamma ve tarih gibi tali türler revaçta idi. Şarkı türünde ise bu yüzyıl şairleri bol bol ürünler meydana getirdiler. Pek tabii bu devrin en güzel şarkılarını yazmak şerefi yine Nedim'e nasip oldu. Bununla beraber şairler yine de geleneğe bağlı kaldılar. Seyyid Vehbi ve Nazım'in münâcât ve na'tleri, yine Seyyid Vehbi, Nabi, Nayi Osman Dede, Nahifi, Arif Süleyman gibi şairlerin mi'raciyeleri¹⁴ ve Nahifi'nin manzum Mesnevi-i Mevlâna tercümesi bunu göstermektedir. XVIII. yüzyılda birçok mesnevi yazıldı, fakat biz bu türün en son şaheseri olarak Şeyh Galib'in " Hüsn ü 'Aşk "ını gösterebiliriz. Bu yüzyılda mesnevi tarzında yazılmış, fakat edebî değerden mahrum olan mesnevîlerin biricik özellikleri mahallî hayatı aksettirmiş olmalarıdır.

XVIII. yüzyılda edebî nesir sadeliğe doğru gitmektedir. Yüzyılın en önemli nesircileri tarih, tezkire, seyahat-nâme ve sefaret-nâme türlerinde eser veren kimselerdir. Bu yüzyılda tarih

¹² Mazıoğlu, H. , Nedim'in Divan Siirine Getirdiği Yenilik, Ankara, 1957, s. 7-10.

¹³ Mazıoğlu, H. , " Türk Edebiyatı (Eski) " , Türk Ansiklopedisi, Ankara 1982, c. XXXII, f. 257, s. 131.

¹⁴ Manzum mi'raciyeler için bk. Akar, Metin, Türk Edebiyatında Manzum Mi'raciyeler, Hacettepe Üniversitesi (Basılmamış doktora tezi), Ankara 1980.

alanında meydana getirilen en bol eser vak'a-nüvis tarihleridir. XVIII. yüzyılda, geçen yüzyılın ünlü tarihçisi Naima derecesinde başarılı olmuş bir tarihçi çıkmamıştır. Yüzyılın önemli tarihçileri arasında aynı zamanda şair olan Raşid ile Çelebi-zade Asım ve meşhur Silâhdar Tarihi'nin yazarı Fındıklılı Mehmed Aga (öl. H. 1136 / M. 1723) dikkatimizi çeker. Vak'a-nüvis tarihine Çelebi-zade Asım'dan sonra Sami, Sakir, Subhi, İzzî, Vasıf ve Edib gibi devrin tanınmış şair ve edipleri tarafından devam edilmiştir.

Tezkirecilik alanında XVIII. yüzyılda, diğer yüzyıllardan daha bol eserler verildi. Mustafa Mücib'in Riyazi'ye zeyl olarak H. 1122 / M. 1710 yılında hazırladığı tezkiresinde 112 şair ile şiirlerinden örnekler alınmıştır. Damad İbrahim Paşa zamanında yazılmış olan Safai Tezkiresi (H. 1132 / M. 1719), 476 şairin biyografisini içerir ve 82 yıllık bir dönemin edebî durumu hakkında bilgi verir. İbrahim Paşa'nın büyük takdirine mazhar olan ve 423 şairden bahseden, uzun ve süslü bir önsözü bulunan Salim Tezkiresi (H. 1134 / M. 1721) ise, o devrin önemli bir eseridir. H. 1315'te İkdâm Matbaası'nda bastırılmıştır. İsmail Bellig'in Nuhbetü'l-âsar li-Zeyli Zübdeti'l-eş'ar'ı (H. 1139 / M. 1726) şairlerden çok kısa söz etmiş, daha çok örnekler vermiştir. Ramiz Hüseyin, Salim Tezkiresi'ne zeyl olarak (H. 1198/M. 1783) yılında Âdâb-ı Zurefa'yı yazmıştır. Ramiz Tezkiresi diye de anılan bu tezkirede 376 şairden bahsedilir. Silâhdar-zade Mehmed Emin Tezkiretü's-şu'ara'sında 1750 - 1790 arasında yaşamış şairlerin yalnızca adlarını ve ölüm tarihlerini vermiştir. Kemiksiz-zade Safvet'in (H. 1197 / M. 1782) yılında yazdığı Nuhbetü'l-âsar min - Feraidi'l-eş'ar adlı tezkiresinin tek yazma nüshası Üniversite Kütüphanesi'ndedir. (No: 6189). Esrar Dede (öl. H. 1211 / M. 1796)'nin Mevlevî şairlerden bahseden tezkiresi, Seyh Galib'in beğendiği Mevlevî şairlerin şiirlerini dervişi ve arkadaşı Esrar Dede'ye vererek bir tezkire haline getirmesini istemesi üzerine hazırlanmıştır. Eser Ali Enver tarafından kısaltılarak Semahane-i Edeb adıyla özetlenerek bastırılmıştır. (İst. 1309). Enderunlu Akif Bey, Mir'atü's-şi'r adlı tezkiresine H. 1211 / M. 1796'ya kadar

Enderun'dan yetişmiş 23 şairi almıştır¹⁵.

XVIII. yy. biyografik eserler bakımından önemli olup çok sayıda değerli eserler yazılmıştır. Tezkireler dışındaki biyografik eserlerin en önemlilerinin adları ile yazarlarını vermekle yetineceğiz. Şeyhi, Vakâyiü'l-Fuzalâ (Şekâyık zeyli); Uşşaki-zade Hasib, Şekâyık zeyli (Wiesbaden 1965); Şeyh Nazmi, Hediye-tü'l-İhvân; Osman-zade Taib, Hadîkatü'l-Vüzerâ (zeyilleri ile birlikte İstanbul 1271, Freiburg 1969); Şehri-zade Mehmed Said, Gül-i Zîbâ (Hadîkatü'l-Vüzerâ zeyli); Ahmed Resmî, Halifetü'r-Rüesâ ile Hamîletü'l-Küberâ; Hüseyin Ayvansarayî, Vefeyât, Mustafa Sakıp Dede, Sefîne-i Nefîse-i Mevlevîyan; Nefesi-zade, Gülzâr-ı Savâb; Suyolcu-zade Necib, Devhatü'l-Küttâb. Bu yüzyılın en önemli biyografi ve din âlimi Müstakim-zade Süleyman Sadeddin Efendi (1718 - 1787)'dir. Biyografik eserlerinin en önemlileri Tuhfetü'l-Hattâtîn ile Devhatü'l-Meşâyih'tir. Mecelletü'n-Nisab' ı da önemli eserlerden olup Arapçadır¹⁶. Şeyhülislâm Esad Efendi'nin Etrabü'l-Asâr'ı bestekârlardan bahseden biyografik bir eserdir¹⁷.

XVIII. yüzyılda Avrupa devletlerine elçilik göreviyle gönderilen diplomatların yazdıkları raporlar, seyahat hatıraları arasında yer alırlar. Yüzyılın en dikkate değer sefâret-nâmelerini Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin Fransız Sefâret-nâmesi ile Resmî Ahmed Efendi'nin Nemçe Sefâret-nâmesi ve şair Dürri (öl. H. 1137 / M. 1724)'nin İran Sefâret-nâmesi teşkil eder. Bu yüzyılda mizahî yazıları ile kendi alanında şöhret yapan, Divan, Hezliyyat ve Münşeât'ı bulunan şair, Kani (öl. H. 1206 / M. 1791)'dir.

XVIII. yüzyılın mutasavvıf şair ve yazarlarından en ünlüleri Bursalı İsmail Hakkı Celveti (öl. H. 1136 / M. 1723),

¹⁵ Levend, A. S. , *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1973, c. 1, s. 254.

¹⁶ Üteki eserleri için bk. Mehmed Tahir (Bursalı), *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul, 1333, c. I, s. 168.

¹⁷ Hazioglu, H. , " *Türk Edebiyatı (Eski)* " , *Türk Ansiklopedisi*, Ankara 1982, c. XXXII, f. 257, s. 132.

Erzurumlu İbrahim Hakkı (öl. H. 1185 / M. 1771) ve Şeyh Salahi-i Uşşaki (öl. H. 1195 / M. 1780)'dir.

XVIII. yüzyılın sayı bakımından pek çok olan saz şairleri, geçen yüzyılın üstadları ayarında değildir. Özellikle bu devirde, saz şairleri arasında aruz ile şiir söylemek hevesi artmıştır. Bununla birlikte, bu şairler aruzu Türkçeye uygulamakta pek başarılı değildir. Aşık edebiyatı, bu yüzyılda azınlıklar arasında da yayılmış, bunlardan Aşık Vartan ile Mecnuni mahlaslı Ermeni saz şairleri dikkati çekmişlerdir. Bu devrin Türk saz şairleri arasında en unluileri, Kabasakal Mehmed, Levni, Kıymeti, Nuri, Bursalı Aşık Halil, Abdi ve Tamburi Mustafa Çavuş'tur¹⁸.

¹⁸ Köprülü, F. , *Eski Şairlerimiz, Divan Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul 1931, s. 458; Olcay, B. , *XVIII. Asır Şairlerinden Seyyid Hüseyin Vehbi*, İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Lisans Tezi No: 1754, s. 10.

SEYYİD VEHBİ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

A. Hayatı

XVIII. yüzyılın ünlü şairlerinden Seyyid Vehbi, Yenişehir-Fener kazasından, ma'zulen ölen imam-zade Mehmed Efendi'nin kethüdası Hacı Ahmed adıyla tanınan bir kişinin oğludur¹⁹. İstanbul'da doğmuştur. Vehbi, bazı şiirlerinde adının Hüseyin olduğunu söyler²⁰.

"İsmi Hüseyin ve nesebi Hüseynidür. Menbet-i şu'be-i vücūdi ve menba'ı cūybār-ı şuhūdı hāk-i İstanbul'dur"²¹. Vehbi'nin doğum tarihi belli değildir. Fakat mülâzım olduğu tarih düşünülerek ve o sıralarda 20-23 yaşlarında olması gerektiği hesaplanarak H. 1085/M. 1674 hudutlarında doğmuş olduğu söylenebilir.

Safai ve Salim'e göre, Seyyid Vehbi, şiir söylemeye başladığı gençlik yıllarında, ecdat silsilesi ehl-i beytten

¹⁹ Tezkire-i Salim, 1st. 1315, s. 710.

²⁰ İdüp sipārişini ğayre mā-bihi't-tercih

Hüseyin Vehbî'yi eyle müfettiş-i Haremeyn

(Divan, s. 101)

Āsafā merhamet-āyīn-i cerāyīn-bahşā

Bir kuluñ var idi Vehbî Hüseyin nāmında

(Divan, s. 203)

Vehbî Hüseyin'de bulup māzūn ey gönül

Çıkmasa alma tūti-edā söylerem saña

(Divan, s. 509)

Şefā'at eyle kemīneñ Hüseyin Vehbî'ye

Eyā şefî'-i kerem-ħilkāt es-selāmü 'aleyk

(Divan, s. 592)

²¹ Tezkire-i Safai, yk. 264a.

şeyhü'ş-şüyüh Hüsamüddin Efendi'ye dayandığı için Hüsami mahlasını edinmiştir. Sonraları yeni bir mahlas aramış, kendisiyle bu konuda görüştüğü hocası Mirza-zade Ahmed Neyli (öl. H. 1171 / M. 1758) ona Vehbi mahlasını uygun görmüştür.

Bu mahlas edinme olayı Safai ve Salim Tezkirelerinde şöyle geçer:

"Cedd-i a'lâsı şamsâm-ı bâzû-yı kerâmet Hüsâm Efendi merhûma nisbet ile hâl-i şıgarında Hüsâmî taḥalluş iderdi. Ba'dehû cevdet-i tab'-ı mâder-zâd ile manzûme-i bidâ'a-i kesbiyye-i isti'dâdı meleke-i vehbiyye-i eş'âr ile müstezâd oldukda bu cerîdede tercemesi sebk iden Neylî Efendi ta'yîni ile Vehbî taḥalluş idüp maḥlaş-ı mezbûrda kendü ile iddi'â-yı şirket-i istihâl idenler istihlâk-i re'sû'l-mâl-i iştihâr eyleyüp maḥlaş-ı merkûm bilâ-istikbâl kârgâh-ı sühanda tamgâ-yı kumâş-ı eş'âr olmışdur"²².

"...Cedd-i a'lâları kabîlinden irtikâ-yı nesebleri enfâs-ı tayyibeleri kaḥ'-ı icâbetde mânend-i seyf-i sârim olan şeyh-i savma'a-i mekârim erbâb-ı mücahedenûñ bülendi şeyhü'ş-şüyüh Hüsâm Efendi tarafına muntehî olmağla hâl-i şıgar-ı şebâb ve evâ'il-i ḥiddet-i zihn-i intihâsında Hüsâmî maḥlaş idinüp ba'dehû be-fehvâ-yı 'âyet-i kerime "Ve emmâ bi-ni'meti Rabbike fehaddis"^{*} taḥdîs-i ni'met-i Bârî ve bu taḥdîs zımında ni'met-i vehbiyyesinûñ teşekkürinûñ izhârı arzû-kerde-i zât-ı 'âlî-mikdârı olup âyâ bu şükrûñ edâsınıñ neyli ne tarîkle müyesser-i dâ'î ve feyz ile leb-rîz olan zât-ı 'âlî-simâtlarına münâsib bir maḥlaş nice olur ki her güftârı ḥitâmında zikr ü yâd oldukca bu teşekkürî mutazammın u râ'î olur diyü endîşe vü hayâl iderken bu mecelle-i celîlede ḥarf-i nûnda tercemeleri sebkat iden Mirzâ-zâde Neylî Ahmed Efendi bu emri ḥatîre mülhem-i ta'bîr olup Vehbî maḥlaş-ı şerîfleriyle talkîb

²² Tezkire-i Safai, v. 264a.

* Sure: 93/11 " Rabbinin ni'metine (ihsanına) gelince, onu minnet ve şükranla an ".

XVIII

ve ser-cümle mezkûr olan mehâsin-i melhûzâtı mahlas-ı merkûmdan cem' ü tertîb itmişlerdir"²³.

Salim'in fikrine göre, önce Hüsami mahlasını kullanan şair, kendisine bu şairlik yeteneğini veren Allah'ın lutfuna karşı, şükrünü eda edebilmenin nasıl mümkün olacağını düşünüp hayal ederken, şair Ahmed Neyli bu önemli konuyu öğrenmiş, ona Vehbi mahlasını vermiş ve bu suretle düşünülebilecek bütün güzel anlamları bu mahlasta toplamıştır.

Bu mahlas değiştirme olayı hakkında Muallim Naci, Osmanlı Sairleri'nde ve ondan naklen Faik Reşad, Eslâf'ta şöyle bir diyalog nakleder: " Pederi cihetinden nesebi siyâdet ü zehâdet aşhâbından Cenâb-ı Hüsâmü'd-dîn'e müntehî olmasıyla evâ'il-i hâlinde teberrüken " Hüsâmî " mahlasını ittihâz itmiş idi. Muahharen şâ'ir Ahmed Neylî Efendi -ki Seyyid'ün hâ'iz olduğu isti'dâd-ı Hudâ-dâdı hakkıyla takdîr iderdi- bir gün kendüsine 'niçün Hüsâmî tahalluş idiyorsunuz? Şimdiye kadar Hüsâmü'd-din sülâlesinden gelmiş bir şâ'ir olmadığı hâlde, o sülâlenün yegâne mâ-bihi'l-iftihârı olan şân-ı siyâdete bir de şeref-i şâ'iriyyet ilâve itmek üzere siz geldünüz. Bu sizün için bir mevhibe-i mahsûşa-i ilâhiyyedür. Su hâlde " Vehbî " tahalluş itmeniz elbette enseb olur ' didüğinden o günden itibaren " Hüsâmî "yi terk ile Vehbî'yi ihtiyâr eylemişdür"²⁴.

Bu diyalog konusu biraz şüpheli görünmektedir. Zira hiç bir kaynak bize böyle bir olay nakletmediği gibi yukarıda bahsettiğimiz üzere, Salim bu olayı başka türlü anlatmaktadır. İhtimal ki, Naci olaya bir canlılık vermek için hayalî bir konuşma uydurmuştur. Doğrusu, Salim'in nakli biraz tereddüdü gerektirse bile, Naci'nin ve Faik Reşad'ın kaydına inanmak mümkün değildir. Kuvvetle

²³ Tezkire-i Salim, s. 710 - 711,

²⁴ Muallim Naci, Osmanlı Sairleri, İstanbul 1307, s. 70; Faik Reşad, Eslâf, İstanbul, 1312, s. 100.

muhtemel olan nokta, Seyyid Vehbi'nin Hüsami mahlasını değiştirmeyi arzu edişi ve şair Ahmed Neyli'nin değiştirişidir.

Ali Canip Yöntem, Hayat Mecmuası'nda Seyyid Vehbi hakkında yazdığı makalesinde, Müstakim-zade'nin Hüsami mahlasına ait bir açıklamasını kaydetmekte ve " Anası tarafından nesli erbâb-ı mücâhedenüñ ser-bülendi Hasan Hüsâmü'd-dîn Efendi nâm pîr-i 'azîze münteheî olur."²⁵ demektedir. Hatta cediti seyyidlerden sayıldığından "Seyyid" ünvanını da bu nedenle adının başına geçirmiştir.

Seyyid Vehbi, devrine göre iyi bir eğitim görmüş, zamanın şöhretli bilginlerinden, bu arada Mirza-zade Şeyh Mehmed Efendi'den ders almıştır. Ayrıca, Kazasker Abdülbaki Arif Efendi'den de hat dersi almıştır²⁶. Çağdaşı tezkireci Safvet Mustafa'nın ifadesine göre²⁷, devlet ileri gelenlerine mektupçu, tezkereci olan ve kassamlık görevi yapan Vehbi²⁸, ergenlik çağında akranı arasında seçkinleşmiş, nakîbü'l-eşraf Hoca-zade Seyyid Osman Efendi'nin Anadolu kazaskerliğinde H. 1108 / M. 1696 tarihinde mülâzım olmuştur. Böylece ilmiye mesleğine başlamış olan Vehbi, bir süre sonra 40 akçelik medreseden ayrılmış, H. 1123 / M. 1711 senesindeki Moskova seferinde güzel kaside ve tarihler kaleme alarak III. Ahmed' in (1703-1730) takdirini ve ilgisini kazanmıştır.

Paşmakçı-zade Seyyid Ali Efendi'nin ikinci şeyhülislâmlığında (H. 1122 - 1148 / M. 1710 - 1736) Hacı medresesi payesi ferman olunmuş ve bunun üzerine girdiği sınavı da

²⁵ Müstakim-zade, S. S., *Tuhfetü'l - Hattâtin*, İstanbul 1928, s. 657-658 ; Yöntem, A. C., *Hayat Mecmuası*, Ankara 1927, c. 1, sy. 16, s. 305.

²⁶ Müstakim-zade, S. S. , *Tuhfetü'l-Hattâtin*, İstanbul 1928, s. 657.

²⁷ Kemiksiz-zade S. M. , *Nuhbetü'l-Asar min - Fera'idi'l-Eş'ar*, yk. 148.

²⁸ Yirüme kim olur ise kassâm

ibtidâ' beni yazar ne kelâm (Bu mısradaki vezin bozuktur).

(Divan, s. 321)

başardığından, Hariç 50 akçe ile Hoca Hatun Medsesesi'ne müderris tayin olunmuştur (H. 1123 / M. 1711-1712)²⁹. Bu tarihten dört sene sonra (H. 1127 / M. 1715) kıymeti takdir edilerek Salim'in babası Mirza Mustafa Efendi'nin şeyhülislâmlığı sırasında Şerife Hatun Medresesi'ne nakledilerek makamı bir derece yükseltilmiştir. Daha sonra Dahil ve Hareket-i Dahil aşamalarından geçen ve H. 1132/ M. 1720 tarihinde sünnet düğünü için fermanla yazdığı Sûr-nâme'sinin de olumlu etkisiyle meslek hayatında oldukça sür'atli ilerlemeler kaydeden Seyyid Vehbi, Salim Tezkiresi'nin te'lif tarihi (H. 1134 / M. 1722)'nde İbrahim Paşa'nın kadirşinastlığı sayesinde musıla-i Sahn'da olan Hüsrev Kethuda Medresesi'ne müderris tayin edilir ve aynı yıl Sahn-ı Seman müderrisliğine terfi ettirilir.

Seyyid Vehbi'nin hayatının bu evresi Salim ve Safai Tezkirelerinde şöyle anlatılmaktadır:

"...Ol zât-ı fazâ'il-me'âb 'ulûm-i muktesebesin 'allâme-i 'umde-i efâzıl-ı devrân kuzât-ı 'asâkirün bülendi Mîrzâ-zâde fazîletlü Şeyh Mehmed Efendi hazretlerinden ve ba'zı fuhûlden iktisâb eyleyüp tahsîl-i ma'ârif-i firāvân ve kemâl-i hâysiyyetle ser-firâz-ı akrân olduklarından sonra nakîbü'l-esrâf olan Hoca-zâde es-Seyyid 'Osman Efendi'nün Anadolu kazaskerliğinde biñ yüz sekiz târihinde mülâzım ve 40 Akçe Medreseden münfaşıl olduğdan sonra biñ yüz yigirmi üç senesinde vâkı olan Moskov fetihinde zibâ târihler ve bi-nazîr kaşîdeler nazm eyleyüp mazhar-ı kabûl-i şehensâhi olmağla ol 'aşrda şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm olan Paşmakçı-zâde Seyyid 'Alî Efendi merhûma mütercem-i mezkûruñ bir medrese ile çırâğ buyurılması için fermân-ı cehân-mutâ' şâdir olup İbtidâ-i Hâric 50 ile Hoca Hâtun Medresesi'ne ve ol medrese-i celîle ile ber-merâm olduğdan sonra biñ yüz yigirmi yedi Muharrem'inde şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm vâlid-i mâcidümüz fazîletlü diyânetlü Mîrzâ Muştafâ Efendi'nün zemân-ı şerîflerinde münâsib-i şeref-i zâtîleri olan ikrâm ile mükerrerrem olmağla şâyân buyurılup zât-ı şeref-me'âbları

²⁹ Tezkire-i Safai, (Hail Tuman nüshası), s. 360.

Serife Hatun Medresesine hareket-i pür-bereket eylemekle bir kat dağı te'sis-i tarikat eyleyüp ba'dehü Dâhil ba'dehü Hareket-i Dâhil eyledüklerinden sonra esnâ-yı tahrîr-i tezkirede müsilâ-i Şahn'da olan Hüsrev Kethudâ Medresesi'ne bastı kâliçe-i ifade-i tām ve vasatı medâris-i tarîk olan Şahn-ı Semân'dan birine âgüş-güşâ-yı bâzû-yı şevk ü garâm eylediler³⁰.

"...Pîrâye-bağş-i şadâret-i Rûm 'allâme-i zemân Mîrzâcân-ı devrân Mîrzâ-zâde Seyh Mehmed Efendi hazretlerinden ve ba'zı ecille-i fuhûlden telemmüz ile hâ'iz-ı nisâb-ı dâniş olup 'aşrında şadr-ı Anadolı ve nakîbü'l-esrâf olan Hoca-zâde Seyyid 'Osman Efendi'den mülâzım ve tarîk-i tadrise 'âzım olup biñ yüz yigirmi üç târihinde vâki⁴ olan Moskov fethine nazm eylediği târih-i celîlesi şâyân-ı niğâh-ı kabûl-i şehriyârî ve Medrese-i Hâric ihsânına fermân-ı hümâyûn lisânı câri olduğda Seyhü'l-islâm Paşmakçı-zâde Seyyid 'Alî Efendi'nün def'a-i şâniyesinde imtihân-ı kebîrde istihkâk-ı 'ilmîsi dağı nümâyân olmağın medâric-i tarîk-i tadrîsün derece-i ülâsı ki Hariçden 'ibâretdür kadem-nih-i ihrâz olup hattâ ba'zı yârân bu târihi dimişdür:

Târih

" Âferin ders okıyup medrese aldun Vehbi ³¹.

Gerek Safai ve gerekse Salim eserlerini onun 40-45 yaşları arasında olduğu ve mesleğinin orta kademelerinde bulunduğu sıralarda yazmışlardır. Her ikisi de, anlaşıldığına göre, onun yakın dostlarıdır. Vehbi, Safai'nin tezkiresine takriz yazmış, Salim'in babasından ise icazet almıştır.

Vehbi'nin kendi şiirlerinden anlaşıldığına göre, o uzunca bir süre sıradan bir müderris olarak kalmış ve bu sebepten bir hayli de sıkılmıştır. H. 1132 / M. 1720'de terfilerinin ne kadar yavaş yapıldığını, o sırada yazdığı bir kasidede şöyle dile getirmektedir:

³⁰ Tezkire-i Salim, s. 711 - 712.

³¹ Tezkire-i Safai, yk. 264a.

Senüñ luḡfuñla girmişken ṭarīḡ-ı 'ilm ü tadrīse
İkinci Dāḡil'e on yılda geldüm ey kerem kânı

Cehārüm säldür bir buḡ'a-i vīrānede ḡaldum
Seb ü rüz āh u efgān eylerem çün büm-ı vīrānī
(Divan, s. 43)

Öte yandan taltif edilmekle mutlu olan Seyyid Vehbi, bu mutluluğunu Sadrazam İbrahim Paşa'ya sunduğu bir kasidesinde şöyle dile getirmiştir:

Müşılayla vāşıl-ı kām olmasam bu silsile
Yirüm olurdı Süleymāniyye'de bir pencere
(Divan, s. 223)

H. 1135 / M. 1723 tarihinde Kemerler'de yeniden yapılan büyük sedde söylediği tarih şiiri (bk. Divan, s. 346) gibi tarihlerin olumlu etkisiyle olacak ki "kibār-ı müderrisīn" sınıfına yükseltilir ve mevleviyyetlere tayin edilir.

İbrahim Paşa'nın Aynî Tarihi'ni Arapçadan Türkçeye çevirmek için teşkil ettiği âlim ve şairlerden oluşan heyete de katılan Seyyid Vehbi³², bir ara Haleb'e naiplikle gitti:

Sehbāyı añup geḡmeyelüm olmasa luḡfuñ
Ben ḡanda idüm ḡanda Haleb ḡanda niyābet
(Divan, s. 196)

Tebriz'in ikinci fethinde (H. 1137 / M. 1725) oranın ilk kadısı olarak görev yapan Seyyid Vehbi (bk. Divan, s. 229 - 232), daha sonra III. Ahmed ve Damad İbrahim Paşa'nın himayeleri ile Kayseri, Manisa ve Halep mevleviyyetlerinde bulunur. Özellikle Manisa'yı çok sevmiş olacak ki, o şehrin övgüsüne tahsis ettiği bir gazelin maktainda:

³² Banarlı, N. S. , *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1971, c. 2, s. 753.

Safā-yı heşt-behişte iderdi istignā
 Olaydı bir dahı Vehbī duçar-ı Mağnīsā
 (Divan, s. 517)

diye özlemini belirtmiştir (Aynı maksatla kaleme aldığı Divan, s. 603'te kayıtlı bir gazelinde de bu hislerini dile getirmiştir).

Şair bu arada, zamanını maalesef kesin olarak belirleyemediğimiz bir sırada ya azle uğradı ya da başka bir sebeple İstanbul'da hastalık, yoksulluk ve etrafının kıskançlığı içerisinde kıvrandı. Nitekim yazmış olduğu bir kıt'asında maddi sıkıntılar içerisinde olduğunu ve bu yüzden Akhisar'a çekilmeyi düşündüğünü şöyle ifade eder:

Veliyy-i ni'met-i 'ālemsin ey kerem-pişe
 Buyur ma'îşet-i Vehbī-i zāra sultānum
 Hücüm-ı leşker-i maşraf kaçurdu rāhatımı
 Tahassun eyleyelüm Akhisār'a sultānum
 (Divan, s. 692)

İbrahim Paşa'yı tebrik nedeniyle yazdığı bir kasidesinde ise şöyle yakınır:

Vehbī-i haste-ḥātıra şefkat zemānidur
 Hāli müşevveş oldu yazuk eyle merḥamet
 Bir aydur ki 'illet ü kılllet esiridür
 Bigāne-i selāmet ü mahrüm-ı 'āfiyet
 Böyle giderse gayret-i akrān ider helāk
 Şer'-i keremde saña efendüm düşer diyet
 Kılllet iken kuşūr-ı ziyāretde 'illetüm
 Kimse bulunmadı ki ide baş-ı ma'zeret
 Derd-i diline olmadı bir kimseden devā
 Yine tabīb-i luṭfuña düşdi mürāca'at
 (Divan, s. 184-185)

Bununla da yetinmeyen şair, İbrahim Paşa'dan apaçık şöyle para istemektedir:

Olursa aña şerbet-i dīnār olur 'ilāç
 Habb-i zeheb virürse virür ana takviyet
 (Divan, s. 185)

Bu kasidesinin H. 1132 / M. 1720 tarihinden sonra yazılmış olduğundan hiç şüphe yoktur. Çünkü bir beytinde:

Şeh-zādelerle sünnet olup necl-i emcedün
 Tıfl iken itdi pādīşeh ile musāhabet
 (Divan, s. 183)

demektedir.

Haleb'den Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'ya gönderdiği bir mektupta validen şikâyet eden (bk. Divan, s. 334 - 337) Seyyid Vehbi, Halep kazasında bulunurken vakitsiz azl edilmekten korktu. Arkadaşlarından Çelebi-zade Asım Efendi'ye müracaat etti. Seyhü'l-islâm İshak Efendi onun kayınbiraderi idi. Asım Efendi, Seyyid Vehbi'nin ağzından İshak Efendi'ye bir mektup takdim etti. Bunda seleflerinden daha az bir sürede azl edilerek kederli edilmemesi rica edilmektedir³³.

Hac farızasını yerine getirmek Seyyid Vehbi'nin öteden beri dilegidir. Hatta Osman-zade Taib'in verdiği vekâletle yazdığı "Vekâlet-nâme"sinde bu arzusundan bahseder³⁴ ve padişah'tan hacca gitmek için yardım bekler:

Derūnumda nihan bir maṭlab-ı āḫer de vardır ki
 Değişmem aña tedris-i bikā'-ı Ḥan Süleymān'ı
 Dehānum zemzem-i tevbeyle itmek isterem şüste
 Yeter bu ter-zebānī tā-be-key ālūde-dāmānī
 Cemāl-i Ka'be'ye var şol kadar ḥasret derūnumda
 Hayāl-i merdüm oldu dīdeme müjgan muğaylānı

³³ Yöntem, A. C. , " Seyyid Vehbi " , Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 306.

³⁴ Karahan, A. , " Seyyid Vehbi " , İslâm Ansiklopedisi, İstanbul 1966, c. X, s. 544.

Velî zilletle gitmekden de 'âli-meşreb-i himmet
İderdüm yoḡsa ben de kâse-i deryüze hemyânı

Refâh-ı bâl ile gitmekde ḡod 'uşret muḡarrerdür
Velî himmet olursa vardur anuñ râh-ı âsânı

Nice Sa'dî gibi bî-keslerüñ mi'mâr-ı himmetle
Yapıldı ḡâtırı ma'mûr oldu beyt-i virânı

Benüm de kaşr-ı penc-erkân-ı dînüm itmege ma'mûr
Yeter igr-i hümayûnuñ olursa nice fermânı

Olursa perde-i ahdâkuma zammeylemek rûzî
Birüp dest-i nigâha ceddümün dâmân-ı ihsânı

Hulûş-ı kalb ile dergâh-ı Haḡ'a yüz sürüp bi'llâh
Devâm-ı devletün-çün böyle eylerdüm şenâ-ḡânî

(Divan, s. 43-44)

Seyyid Vehbi'den ta'lik yazı öğrenen Müstakim-zade'nin ifadesine göre, H. 1147 / M. 1734-1735 tarihinde hacca gitmek ve hac görevini yerine getirmek imkânını bulur³⁵. Hicaz dönüşü Halep'ten ayrılıp İstanbul'a dönünce hastalanır. Aksaray'daki evinde kısa bir süre yatar ve H. 1149 / M. 1736 tarihinde ölür. Cenaze namazı, Sünbüli Seyyid Nureddin tarafından kıldırılır. Cenazesi, kendi evinin bitişiğindeki Canbaziye Mescidi haziresine defnedilmiştir³⁶. Arkadaşlarından şair ve "Devhatü'l-Küttâb" adlı eserin yazarı Suyolcu-zade Mehmed Necib Efendi'nin şu iki mısraı Vehbi'nin ölüm tarihidir:

Âh Vehbî-i hüner-pişe cehandan gitdi (H. 1149)

Böçdi 'ukbâya emirü's-şu'arâ-yı dâñâ (H. 1149)³⁷

³⁵ Müstakim-zade, S. S., *Tuhfetü'l-Hattatin*, İstanbul 1928, s. 657; Yöntem, A. C., "Seyyid Vehbî", *Hayat Mecmuası*, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 306.

³⁶ Ayvansarayî, *Hadikatü'l-Cevâmi'*, İstanbul 1281, c. I, s. 79 v.d.

³⁷ Müstakim-zade, S. S., *Tuhfetü'l-Hattatin*, İstanbul 1928, s. 658; Yöntem, A. C., "Seyyid Vehbî", *Hayat Mecmuası*, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 306.

" Seyyid Vehbî'nin kabri, İstanbul-Fatih ilçesine bağlı Cerrahpaşa semtinde, Kürkçübaşı Ahmed Semseddin Mahallesi'nin (Eski Hobyar Mahallesi) Kargı Sokağında (Eski Tatlıkuyu Sokağı) Canbaziye Mescidi haziresindedir. 224 pafta, 119 ada, 31 parseldeki bu camiin haziresine ayrıca daha sonra Keçeci-zade ailesinin mensupları da gömülmüş ve hatta meşhur şair Keçeci-zade İzzet Molla'nın kemikleri de daha sonra buraya nakledilmiştir.

Vehbi Efendi'nin mezar taşı XVIII. yy. ünlülerinin mezarlarında görüldüğü gibi sanduka lâhitlidir. Sandukanın şahidesi tek parça olup taşı " bî-ser ü pâ " tarzındadır. Mezarı Canbaziye Mescidi'nin kible yönünde, mihrap çıkıntısının sağ tarafında ve üçüncü sırada yer almaktadır. Seyyid Vehbî'nin mezar taşındaki vefat tarihi 1149 'dur. Kabir, günümüzde bakımlı ve tamdır³⁸.

Seyyid Vehbî'nin mezarını bizzat giderek ziyaret ettim. Oglu şair Münif tarafından yazılmış olan mezar kitabesi şudur:

Hüve'l-Hayyü'l-Bâkî

Âh kim eyledi 'adem mülkini âhîr mesken
Pederüm mâlik-i mülk-i hüner ü fazl ü sühan

O Hüseyin-ism 'Alî -sîret ü Vehbî-mağlaş
Zübde-i zümre-i eşraf-ı mevâliden iken

Terk idüp zulmet-i dünyâyı fenâsın bildi
Nûr-ı rahmetle ola kabri ilâhî rüşen

Ne sa'âdetdür ilâhî bu ki ol 'Âl-i Resûl
Gitdi âgâh bakâ mülkine geldi hacdan

Çıkdı bir âh ile târihi Münifâ dilden
Geldi hacdan pederüm itdi ni'ammi mesken

El-fâtiha

Sene, 1149

³⁸ Seyyid Vehbî'nin mezarı ile ilgili bilgiyi Vakıflar İstanbul Başmüdürlüğü'nde çalışan tarihçi Sayın H. Nedret İçli'den sözlü olarak aldım.

Seyyid Vehbi'nin ailesi hakkında kaynaklar sadece oğlu şair Münif Efendi'den bahsetmektedirler. Münif Efendi de müderrislikte bulunmuş ve H. 1153 / M. 1740 tarihinde ölmüştür³⁹.

B. Eserleri

Seyyid Vehbi'yi eserlerinin niceliği bakımından olduğu gibi, niteliği bakımından da, eski edebiyatımızın başarılı şair ve münşilerinden biri olarak kabul etmek yerinde olacaktır. Manzum ve mensur başlıca eserleri şunlardır:

1. Divan

Seyyid Vehbi Divanı bu güne kadar yazma halinde kalmış oldukça kalın bir divandır. Sayıları oldukça çok olan yazma nüshalarından ileride söz edilecektir (bk. s. XCIII - CXII).

Münâcâtla başlayan divanda Peygamber vafında yazılmış 4 na't bulunmaktadır. Şair, divanında bir mi'râciyyeye yer vermiş, ancak burada mi'rac olayından daha çok Şeyhülislâm İshak Efendi'nin medhi üzerinde durmuştur. Mi'râciyyeden sonra 5 tevhid rubâfisi, 43 adet de na't rubâfisi bulunmaktadır.

Seyyid Vehbi, Sadrazam İbrahim Paşa'ya 26 kaside, Sultan III. Ahmed'e 24 kaside, ayrıca padişahla sadrazamına birlikte 3 kaside, Sultan I. Mahmud Han'a 5 kaside, Kethuda Mehmed Ağa'ya 4 kaside, Sadrazam Hekim-zade Ali Paşa'ya 3 kaside yazmıştır. Sadrazam Şehid Ali Paşa, Seyhülislâm Paşmakçı-zade Seyyid Abdullah Efendi, Şeyhülislâm Damad-zade Ahmed Efendi, Kaptan Mustafa Paşa ve Reisülküttab Mehmed Efendi'ye 2'şer kaside sunan şair, Seyhülislâm İshak Efendi ve Defterdar İzzet Ali Paşa'ya da 1'er kaside sunmuştur.

Divanda bulunan 86 kasidenin 10'u ıydıyye, 5'i sıhhat-nâme, 4'ü şitaiyye, 3'ü Ramazaniyye, 1'i şikâyet-nâme, 1'i fahriyye, 1'i

³⁹ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani yahud Tezkire-i Meşahir-i Osmaniyye*, tarihsiz, c. IV, s. 617.

nev-rûziyye, 1'i de Sûr-nâme mukaddimesidir. Diğerleri ise medhiyyedir.

Kasideler arasında bulunan ve edebiyat tarihimiz açısından çok önemli olan "Vekâlet-nâme"sinde⁴⁰ Seyyid Vehbi, o devrin şiir dünyası ve şairleri hakkındaki mülâhazalarını şöyle dile getirir:

Eger temyîz olunmaz böyle kalursa metâ'-ı nazm
Çeker tüccâr-ı bendergâh-ı isti'dâd hüsrânı

...

Kimisi kendüsün Firdevsi-i Tûsi kıyâs eyler
Virür zu'm-ile hâltıyyâtına Şeh-nâme 'üvnânı

...

Mevâlîden neler var kendüyi şi'r-ile hicv eyler
Degülken rütbe-i sâmisine şâyeste nâ-dânî

Kimi işkembeden söyler cigerden nâleler eyler
Döner fır fır elinde hâmesi çün sîh-i biryânî

...

Ne kaldı lâlanuñ esmâsı ne mektûbuñ elkâbı
Alup maḥlas idindi bir nice tıfl-ı debistânî

(Divan, s. 38 - 42)

⁴⁰ H. 1132 / M. 1720'de hükümdara verdiği bir kaside üzerine "re'îs-i şairân" veya "melikü's-su'arâ" unvanını alan Osman-zade Taib Efendi (öl. H. 1136 / M. 1724), devrin şairlerinden bahseden ünlü kasidesinde Nedim'i hiç anmaz, yarım bıraktığı bu kasideyi tamamlaması için Vehbi'ye vekâlet verir:

"Vekîlümdür benüm Vehbî-i mu'ciz-dem beyân itsün
Şunûf-ı tâze-güyânı gürûh-ı yâve-destânı."

Damad İbrahim Paşa'nın da emriyle Vehbi, onu "Vekâlet-nâme" adıyla tamamlar. Taib'in aksine Nedim'i över, ondan "Nedim-i nükte-perdâz" diye bahseder (bk. Gölpınarlı, A. , Nedim Divanı, İstanbul 1951, Önsöz, s. XIV) ; Yöntem, A. C. , Nedim'in Hayatı ve Muasırlarının Telâkkileriyle Yaşadığı Devirde Edebî Mevkii " , Türkiyat Mecmuası, İstanbul 1925, c. I, s. 183.

" Vekâlet-nâme " den anlaşıldığına göre, Nabi'nin ölümünden sonra bütün çağdaşlarına şairliğini kabul ettirmiş, herkesçe üstad tanınmış bir şair yoktur. Gerçek şairler arasında şair geçinenleri (müteşair) ayırt etmek için Taib, Seyyid Vehbi'yi vekil tayin etmiştir. O da yeteneği olanların defterini düzenlemek amacıyla Nedim'i müvellâ, yani vekil gibi göstermiş ve kendisine " 'ayâr-ı şî'r-güyânı" , yani " şiiir söyleyenlerin derecelerini " yazmasını, daha doğrusu bunlar hakkında son bir hüküm vermek için defterini Selim Efendi'ye vermesini tavsiye etmiştir. Seyyid Vehbi'nin konuyla ilgili beyitleri şöyledir:

Güzel itdün efendüm eyledün hatt-ı şerîfünle
Re'îs-i şâ'iran Tâ'ib kuluñ gibi sühan-dânı

Vekîl itdi o da bendeñi öz ihtiyâriyle
Vezîr-i a'zamun da sâdir oldı emr ü fermânı

Müvellâ eyledüm ben de Nedîm-i nükte-perdâzı
Eger boğmazsa mevc-i iştilâha şakk-ı 'irfânı

O da defter idüp erbâb-ı isti'dâdı bi'l-cümle
Bakup âşârına bilsün 'ayâr-ı şî'r-güyânı

Selîm-i fâzıl ol 'allâme-i her fenne 'arz itsün
Aña vâ-beste olsun herkesün âşerle rüchânı

(Divan, s. 39)

Görüldüğü gibi, Seyyid Vehbi " Vekâlet-nâme " sinde her şairden önce Nedim'in adını anmış ve Osman-zade Taib'in haksızlığını düzeltmeye çalışmıştır. Seyyid Vehbi, kasidesinde daha aşağıda:

Eger kâzî-i belde olur ise Sâlim-i maḥdüm
Bilür ḥaddin idenler da'vi-i zür-ı sühan-dânı

...

Meger Kâmi-i kâmil Neyli-i fâzıl ola nâzır
Edibân-ı sühandan ideler temyiz nâ-dânı

Baña kalsa ben eylerdüm ḥakem İshak Efendi'yi
Ki ḥaddin bildürür te'dîb idüp ḥod nâ-şinâsânı

Mehādīmi kuluñ Rāşid Efendi eylesün ta'rif
Tefahhüs itsün 'Izzet Beg dağı küttāb-ı dīvānı
(Divan, s. 40)

diye aynı vazifeyi Mirza-zade Salim, Kami, Neyli, İshak, Raşid, İzzet Ali Paşa ... gibi birçok şairlere dağıtıyor⁴¹. " Vekālet-nāme " den ayrıca padişahın hacca gitmek üzere izin talep ettiğini öğreniyoruz.

Diğer büyük şairlerde, özellikle kaside alanının erişilmez şairi Nef'i, ondan önce Baki, Nef'i'den sonra Naili ve bizzat Seyyid Vehbi'nin çağdaşı Nedim gibi şairlerde gördüğümüz nesib ve teşbirlere şairimizde pek rastlanmaz. O, doğrudan doğruya konuya girerek kasideler yazan bir şairimizdir. Seyyid Vehbi, kasidelerinde genellikle geleneğe bağlı kalmış, eski şairler gibi aşırı mübalagalar yapmıştır. Kasideleri dil bakımından divanın en terkipli tarafını teşkil eder.

Seyyid Vehbi Divanı'nda Vahida Celebi'nin şiirleri için mesnevi nazım şekliyle yazılmış bir takriz de bulunmaktadır. Sadrazama hitaben 4 adet manzum arz-ı hal yazmış olan Seyyid Vehbi birinci arz-ı halde sadrazamdan maddi yardım istemektedir. İkinci arz-ı halde Anadolu kazaskerinin görevden azledilmesi üzerine duyduğu üzüntüyü dile getirmekte ve bu konuda sadrazamdan lutf talep etmektedir. Üçüncü arz-ı halde mektupçuluk görevine talip olduğunu ifade etmektedir. Dördüncü arz-ı halde ise, kendisine gereken ilginin gösterilmediğini vurgulamaktadır. Divanda 2 adet manzum mektuba da yer veren şair, padişaha hitaben yazdığı birinci mektubunda himayeden uzak kaldığını, bu yüzden padişahın lütfuna sığındığını dile getirmektedir. İkinci mektubunu Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'ya hitaben yazmış, Halep'den gönderdiği bu mektubunda validen şikâyet etmiştir.

Divanında 128 adet tarih manzumesi bulunan Seyyid Vehbi, muhitini ve devrinin birçok hususiyetlerini geniş ölçüde şiirlerine

⁴¹ Yöntem, A. C. , " Seyyid Vehbi " , Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 306.

aksettirmiş; çevresine ait tasvirler, tablolar yapmış, devrin birçok ünlülerinin ölümüne tarihler düşürmüştür.

Seyyid Vehbi, tarihlerinde çok defa hakkında tarih düşürdüğü olayı anlatır. Şairin uzun tarih kit'aları yanında tek beyitlik tarihleri de vardır.

Divanında musammatlardan terkiib-i bend, terci-i bend, müseddes, tahmis, ve şarkı türlerine yer veren şair; 2 terkiib-i bend, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 20 tahmis ve 4 adet de şarkı yazmıştır. Şair birinci terkiib-i bendinde ilkbaharın güzelliklerini dile getirmiştir. İkinci terkiib-i bendini Seyyid Feyzullah Efendi'nin şهادeti üzerine mersiye türünde düzenlemiştir. Birinci terci-i bendi Sultan III. Ahmed zamanında Eşref Han'la yapılan sulh antlaşması hakkındadır. İkinci terci-i bendinde Sultan Ahmed Han'a ait bir beyti tazmin etmiştir. Şair birinci müseddesinde her zor işte dervişe ve şaha yalvarmayıp, sadece Allah'a yalvarmanın gerekliliği üzerinde durmuştur ki, bu da şairin inançlı bir kişi olduğunu gösterir. İkinci müseddesinde alçakgönüllü bir ifadeyle günahkâr biri olduğunu itiraf etmekte ve sadrazamdan yardım talep etmektedir. Seyyid Vehbi, Nef'i ve Nabi'nin birer kasidesini, Nedim'in üç gazelini, Cevri'nin iki gazelini, Şeh-zade Sultan Mehmed, Riyazi, İsmeti, Kadri, Cem'i, Fuzuli, Nabi, Sırrı, Vasık, Rüşdi, Neyli ve Reşid'in birer gazelini tahmis etmiştir. Tahmisler arasında Seyyid Vehbi'nin bir gazeline ait şair Necib'in bir tahmisi de bulunmaktadır (bk. Divan, s. 637).

Divanında 266 gazel bulunan şair, Nabi'yi örnek alarak her yeni kafiyege geçişte, birer rubai kullanmıştır. Ancak gazeller arasındaki bu şiirlerden 15 (bk. Divan, s. 604) ve 19 (bk. Divan, s. 633) numaralı dörtlükler kit'a, ruba'i ve tuyuğ olmayıp nazmdır. Seyyid Vehbi Divanı'nda " ha (ح) ", " dal (د) ", " sin (س) ", " zı (ذ) " ve " ğayn (غ) " kafiyeli gazeller bulunmamaktadır.

Seyyid Vehbi'nin gazellerine nazireler yazdığı başlıca şairler ise şunlardır: Fuzuli, Nabi, Riyazi, Raşid, Osman-zade Taib, Koca Ragıb Paşa, İzzet Ali Paşa, Vakıf, Vasık, Mahtumi, Birri, Es'ad, Hatayi ve Sabit.

Seyyid Vehbi Divanı'nda değişik konularda yazılmış 52 adet kıt'a bulunmaktadır. Bunlardan 1'i 82. kasidenin sonunda, 51'i de "Kit'alar" başlığı altında yazılmıştır ki bunlardan da 1'i Sa'dabad'da gece şenliği yapılırken Tebriz'in fetih haberi üzerine hiç düşünmeden yazılan 13 beyitlik bir kıt'a-i kebiredir.

XVIII. yy'da revaçta olan türlerden lugaza da ilgi duyan şair, divanında 19 lugaza yer vermiştir ki, bu lugazların dilinin sadeliği dikkat çekicidir. Seyyid Vehbi, lugazların 13'ünü mesnevi tarzında, 6'sını da gazel tarzında yazmıştır.

Seyyid Vehbi Divanı'nda bulunan 5 tevhid ve 43 na't rubaiflerin dışında değişik konularda yazılmış 57 adet rubaif vardır ki, bunların 18'i gazeller arasında, 39'u da "Rubaifler" başlığı altında yazılmıştır. Divanda ayrıca 25 müfred, 62 de matla' bulunmaktadır.

2. Hadis-i Erba'in Tercümesi

Kaynaklarda belirtilmemiş olmakla birlikte, Seyyid Vehbi'nin görebildiğimiz biricik yazması Üniversite Kütüphanesi'nde TY. Nr. 1376, v. 3 b - 6 a'da bulunan manzum bir kırk hadis tercümesi vardır. İslâm - Türk edebiyatında geniş bir yer tutan dinî edebiyat⁴² örnekleri arasında orta derecede başarılı sayılabilecek olan bu risalede, her hadis metni, dört mısralık bir kıt'a içinde iktibas edilmiş olup, burada genellikle Peygamber'in veciz ve geniş anlamlı sözleri seçilmiştir. Şair kendi adını iki kez (18. hadis tercümesi ile, sonundaki 5 beyitlik hâtimede) zikretmektedir⁴³.

⁴² Karahan, A., *İslâm Türk Edebiyatında Kırk Hadis*, 1st. 1954.

⁴³ Karahan, A., "Seyyid Vehbi", *İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1966, c. X, s. 545.

3. Leylâ vü Mecnun

Seyyid Vehbi'nin, Kaf-zade Faizi (öl. H. 1031 / M. 1622) tarafından yazılmaya başlanıp, eksik kalan Leylâ vü Mecnun'u tamamladığına dair Salim (Tezkire, s. 714)'de bir kayıt vardır ki bunu Bursalı Mehmed Tahir de tekrarlamıştır⁴⁴. Ancak bugüne kadar bu mesnevinin bir nüshasına rastlanılmamıştır. Salim'in naklettigi 9 beyitlik parça da bu konuda bir mütalâa beyanı için yeterli değildir⁴⁵.

4. Sulhiyye

H. 1130 / M. 1718 tarihte aktedilen Pasarofça Antlaşması hakkında, Sadrazam İbrahim Paşa'nın emri ile kaleme alındığı anlaşılan bu küçük manzum risalede Varadin yenilgisi, sonra Belgrad'ın kaybedilişi anlatılmakta, ancak İbrahim Paşa'nın bu işi sulh ile sonuçlandırdığı dile getirilmektedir. Sair risalesini:

İlâhî 'ömrin efvün eyle İbrâhîm Paşa'nun
Odur âsâyişine bâ'is ü bādî bu dünyânun

Derûnidür sözüüm 'ömrümi zâmet 'ömrine anun
Budur senden niyâzı dâ'imâ Vehbî-i şeydânun

kıt'asıyla bitirmiştir⁴⁶.

Yazma bir nüshası, Üniversite Kütüphanesi'ndedir. (No: TY. 2711, v.220 b - 229 b).

⁴⁴ Mehmed Tahir (Bursalı), *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1933, c. II, s. 234.

⁴⁵ *Tezkire-i Salim*, İstanbul 1315, s. 714; Karahan, A., "Seyyid Vehbi", *İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1966, c. X, s. 545.

⁴⁶ Yöntem, A. C., "Seyyid Vehbî", *Hayat Mecmuası*, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 307.

5. Takriz

Seyyid Vehbi, Safai Tezkiresi'ne uzun bir takriz yazmıştır. Safai Efendi H. 1050 / M. 1641 tarihinden sonra tezkireci yetişmediğini görerek bu yolda bir eser yazmıştır. Devrin tanınmış edipleri bu kitaba takrizler yazdılar. Bunlardan biri de Seyyid Vehbi'dir. Onun takrizi "El-ḥaḡ bu kitāb-ı bedāyi'-zurūfuñ sevād-ı hurūfı bir bender-i lāhur-pesend-i ma'nādur ki..." diye başlar ve:

Billāh Safāyī-i sūḡan-güstere taḡsīn
Bir tuḡfe getürdi yine yārān-ı safāya

Cem' eyledi bir encümene tezkiresiyle
İtdi hele tertīb-i ziyāfet şu'arāya

...

Geçmişlerini itdi benī nev'inüñ ihyā
Ḥaḡḡā babalık eyledi aḡḡāb-ı vefāya

Nakdīne-i taḡsīn bizüm cā'izemüzdür
Vā-bestedür iḡsān-ı mükāfī küremāya

kit'asıyla sona erer⁴⁷.

6. Sür-nâme

Sultan III. Ahmed'in şehzâdeleri Süleyman, Mustafa, Mehmed, ve Bayezid'in sünnet düğünleri ve Sultan Mustafa'nın kızı Ayşe ile Ağrıboz muhafızı İbrahim Paşa'nın ve Emetullah Sultan ile Osman Paşa'nın H. 1132 / M. 1720 tarihinde yapılan evlenme merasimini, günü gününe izleyerek, fasıl fasıl bütün detaylarıyla belirten bu mensur eser, o günlerdeki İstanbul'un mahallî özellikleri, örf ve âdetleri bakımından da tarihî bir belge niteliğindedir. Bilhassa ön plânda şehzâdelerin (Süleyman, Mehmed, Mustafa ve Bayezid) ve

⁴⁷ Tezkiretü'ş-şu'ara-yı Safai, DTCF Kütüphanesi, Mustafa Con, B boyu No: 601, yk. II, III. ; Yöntem, A. C., "Seyyid Vehbi", Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 306.

5000 fakir çocuğun sünnet düğünlerini tasvir eden ve benzeri sūr-nâmeler arasında, inşası bakımından üstün bir değer de taşıdığı söylenebilecek olan bu eserin üniversite Kütüphanesi'nde 7 (Nr. TY. 11, 1607, 3035, 3974, 6098, 6099, 6124) ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde ise 6 nüshası bulunmaktadır⁴⁸. Sūr-nâme'nin başka kütüphanelerde de yazma nüshalarına rastlanır. Mevcut nüshalar arasında III. Ahmed Kütüphanesi'ndeki nüsha (Nr.3593) 137 minyatürü içermekte olup, bunlardan bazılarının altında Levni'nin imzası bulunmaktadır. Eser mensur olmakla birlikte, yer yer manzum parçalar da içermektedir.

Sūr-nâme,

Hamd aña ki nuh-sipih-r-i manzûr

Sun'ıyla yapıldı sūr-der-sūr

Oı dâver-i mülk-i lâ-yezâli

Rezzâk-ı esâfil ü e'âli

(Divan, s. 298)

beyitlerini içeren ve Sultan III. Ahmed'le Damad İbrahim Paşa hakkında medhiyeyi ve bu vesile ile düğünün bazı kısımlarının tasvirini içine alan kaside muhtevalı uzun bir mesnevi ile başlamakta, onu:

Bu sūrı görmedün' ise yazuk saña gâfil

İşit beyân ideyüm bâri vaşfını anuñ

(Divan, s. 307)

beyti ile sona eren bir kıt'a takip etmektedir. Belirtildiğine göre, Seyyid Vehbi, Damad İbrahim Paşa'nın da isteği üzerine eserin geri kalan kısmını mensur olarak yazmıştır. Bu kitapta düğün davet-nâmelerden Ok Meydanı'na kurulan otağlara, çadırların renk ve şekillerine, şehzâdelere takdim edilen hediyeler, başta vezirler ve âlimler

⁴⁸ Karatay, F. E., Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, İstanbul 1961, c. I, s. 280, sıra no: 871 - 876.

sınıfı olmak üzere, çeşitli meslek erbabından seçilen kişilere verilen ziyafetlere, esnaf alaylarına, alayların geçtiği yollara, oyunlara, sünnet töreninin yapılaş şekline, hatta düğünün 11. günü yağan yağmura, para serpmelere kadar çeşit çeşit olaylar geniş olarak anlatılmıştır⁴⁹.

Seyyid Vehbi, Sûr-nâme'yi ferman üzerine yazmıştır ve "ilmiyye mesleği" nde süratli ilerleyişi, Tebriz'e kadı olarak yollanışı (H. 1137 / M.) 1725 bu esere bağlıdır. Sûr-nâme, Reşad Ekrem Koçu tarafından özet halinde yayınlanmıştır⁵⁰.

C. Seyyid Vehbi'nin Şiirlerinde Muhteva

1. Hayata Bakış Açısı

XVIII. yüzyılda da, müslüman Türk toplumu, müslümanlığın gerektirdiği şekilde düşünüyordu. Bu günkü anlamda serbest düşünceye yer verilmez. Bu yüzden eski şairlerimizde tasavvufun vahdet-i vücud telâkkisi dışında herhangi bir serbest düşünüşe rastlanmaz. Dinin sıkı baskısı, "Kitap" ve "Sünnet"in dışına çıkmaya, onunla uyuşamayan bir düşünüş tarzına yönelmeye kesinlikle engel olmaktadır.

Seyyid Vehbi de devrin düşüncelerinden şüphesiz ayrılamamıştır. Hiç şüphe yok ki medresede okuduğu ve okuttuğu zamanlar Kur'an, hadis, icma'-i ümmet hükümlerine göre hareket edecekti. Felsefe de onun için kelâmdan ibaretti. Tasavvuf ise onun şiirlerinde bir çeşni idi. Kendisi hiçbir zaman bir mutasavvıf gibi yaşamamış, onlar gibi düşünmemiş olduğu halde, az da olsa, gerektiği zaman tasavvufun zengin mazmunlarından yararlanmasını bilmiştir.

⁴⁹ Yöntem, A. C. , " Seyyid Vehbi ", Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 307.

⁵⁰ Sûr-nâme, nşr. Reşad Ekrem Koçu, İstanbul 1939.

Her şeyden önce, koyu bir müslüman olan Seyyid Vehbi, şüphesiz Allah'a inanıyor, en büyük kudret olarak onu görüyor ve her şeyi ondan bekliyordu. Güneşi, ayı yaratan Allah'tı, Adem'i bir balçıktan yaratan da yine oydu. Onun keremi büyük-küçük herkesi içine alıyordu. Kuşlara ve balığa rızık veren yine O'ydu:

Sebk iden şems ü kamer kuruşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksir kılan hâk-i siyâhı sensin
(Divan, s. 2)

Oldı müstagrağ-ı baħr-i keremün pest ü bülend
Kût-baħşende-i mürğ-âbe vü mâhî sensin
(Divan, s. 2)

Yine her şair gibi Peygamber vâsfinda da methiyeler yazması, onun mucizeleri, mi'racı ve Allah'ın habibi olduğuna dair bol bol tavsifleri olması gerekirken; kaside kafiyeli 4 kısa na't yazan Seyyid Vehbi, az na't yazmasının gerekçesini harflerin ve kelimelerin bu alandaki yetersizliğine bağlar (bk. Divan, s. 98), O daha çok rubai şekliyle na't yazmış olup, Divan'ında 43 adet na't rubaisi bulunmaktadır. Seyyid Vehbi, bütün ilgisini ve yeteneğini padişah ve sarayı etrafına toplamış, dünyayı orada görmek ya da oradan dünyayı seyr etmek istemiştir. Böylece Seyyid Vehbi de gayet tabii belli dar bir dünya görüşüne sahip olmaktan ileri geçememiştir. Zira ona göre, her şey padişah veya onun sarayıdır. Seyyid Vehbi padişah ve sadrazamını her fırsatta gerekli-gereksiz öven bir şairdir. Örneğin, padişah nezleden kurtulur, Seyyid Vehbi için bu bir fırsattır; hemen kaleme sarılır, nezleden kurtulan padişaha bir kaside sunar.

İbrahim Paşa'nın iltifatlarından çok hoşlanan şair, bu duygulanmalarını fırsat buldukça anmıştır. Halep niyabeti ile İstanbul'dan ayrılırken takdim ettiği manzum Vedâ-nâmesinde İbrahim Paşa hakkında şu sözleri söylüyor:

Ben kendümi bildüm bileli itmedi kimse
Ehl-i dil ü 'irfâna efendüm gibi rağbet

XXXVIII

Devletden ala her kişi hālince naşibin
Fikr olsa ne ihsān-ı Hudā'dur bu ne devlet

Dīvānuñı kim görse görüp luşfını degmez
Sükr eylemeden nevbet-i takrİR-i řikāyet

...

Endūh ile girdükce neřāt ile çıkardum
Buldukca duhūl-i der-i iclālūñe ruřsat

Ammā bu ziyāret ki vedā' itmek içündür
Gördüm be-hem-ūlfet olıyor hüzn ü meserret

...

Şehbā'yı añup geçmeyelüm olmasa luřfuñ
Ben kanda idüm kanda Haleb kanda niyābet

...

Hem beyne'l-ehālī iderem kesb-i tefāhūr
Tā'ib kuluña hem iderem da'vi-i şirket

(Divan, s. 195 - 197)

Damad İbrahim Paşa, devrin şairlerine gerektiğinden fazla ilgi gösterdiğinden şairlerin vakitli vakitsiz kendisine başvurmalarından da kurtulamamıştır. Bu genel durumdan yalnız Nedim'i ayrılmış görüyoruz. Seyyid Vehbi ise, İbrahim Paşa'dan istemediğini bırakmamıştır. Örneğın:

Geldüm şikeste-beste yine āsitānuña
Oğlum kapuñda eyler ümİd-i mülāzemet

(Divan, s. 185)

diye oğlu Münif'in mülāzemetini istemiştir. Hatta I. Mahmud'un sadrazamlarından Hekimoğlu Ali Paşa'ya:

Vehbi-i bİ-kese de raħm idecek dem geldi

(Divan, s. 227)

yolunda türlü manzum istirham-nāmeler sunmuş, hele:

Ey cehan hüsrevinūñ āřaf-ı müsteřnāsı
Lafz-ı cūd u kerem ü merħametūñ ma'nāsı

(Divan, s. 229)

matla'lı kasidesinde yirmi üç senede Kayseri kadılığına güçlkle kavuşmasından, mağduriyetlerinden uzun uzadıya şikâyet eylemiştir⁵¹.

Seyyid Vehbi, padişahın yanında gözde bir şair olmaktan da öte, adeta bir sohbet arkadaşı olmuş, o büyük ünvanı olan seyyitliğine hanel getirecek tarzda padişaha tezellül etmiş, bu da yetmiyormuş gibi kendisi için İbrahim Paşa'dan yardım ve himaye istemiştir. Divanındaki kasidelerini gözden geçirdiğimiz zaman şairin genellikle padişahla birlikte sadrazamı överek adeta bir taşla iki kuş vurmak istediği görülür.

III. Ahmed'in ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın gözdesi bulunan şair, bunlara birçok kasideler yazmış, her eğlence ya da vesilelerle bunları övmekten geri durmamıştır. Nitelik III. Ahmed'in Ayasofya'daki meşhur sebül ve çeşmesi için padişahın bulmuş olduğu tarih mısraını tamamlamış ve kıkanın sonundaki o mısraı tazmin ederek yazdığı 28 beyitli bir tarih kıt'ası sebilin etrafına kazılmıştır⁵².

Rivayete göre, padişah meydan çeşmelerinden birincisi sayılan Ayasofya'da Bab-ı Hümayun karşısındaki meşhur sebül ve çeşme H. 1141 / M. 1723 tarihinde tamamlanınca, " Besmeleyle iç suyu Hân Ahmed'e eyle du'â " tarih mısraını yazmış, fakat bu dört yıl eksik düşmüştür. Vehbi, başına bir " aç " kelimesi ekleyerek bu eksigi tamamlamış ve bir de aynı vezin ve kafiye de bir methiye yazmıştır. Halbuki, " besmele ile " kelimelerinin Arapça imlâsı "ile" kelimesini birleştirmeden yazmayı gerektirirdi. Padişahın bu iki kelimeyi birleştirip yazması, dolayısıyla ebced hesabına vurulunca, dört eksik çıkmıştır. Yoksa aslında besmelenin sonundaki " h " harfi de beş rakamına karşılık olduğundan, bir sayı fazladır. Bunun Vehbi tarafından bilinmemiş olması çok zayıf bir ihtimaldir. Ancak padişaha yeni bir hulûl fırsatı doğmuşken,

⁵¹ Yöntem, A. C. , "Seyyid Vehbî", Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 307.

⁵² Divan, s. 359 - 361; ayrıca bk. Tanışık, I. H., İstanbul Çeşmeleri, İstanbul 1943, c. I, s. 134.

bundan yararlanmamak fırsatı kaçırmak olacağından, böyle yaptığına başkaları da işaret etmişlerdir⁵³.

Bütün bunlar gösterir ki Vehbi, zekâsı ve yüksek çevrelere karşı yumuşak ve sevimli davranışları ile menfaatlerini korumasını bilen bir sanatkârdır. Sürekli padişahın ve sadrazamın teveccühünü ve iltifatını koruyabilmek ve himayelerinde bulunmakla da nisbî bir refah içinde yaşamıştır. Vehbi'de kanaat ve istignadan eser görülmez. Sadece Gülşenî tarikatı şeyhlerinden şair Sezâf Efendi'ye yazdığı bir mektuptan o tarikata bağlılığı istidlâl olunmaktadır. Bununla birlikte bu tarikat ile ciddî bağları hakkında kuvvetli bir mütalâada bulunmak güçtür⁵⁴.

Şiirlerinde hayat felsefesini aksettiren Vehbi, bazen Nedim tarzının rînt, yaşamaktan zevk alan yönüyle karşımıza çıkar.

Habâb gibi şakın rûzgâra aldanma
Kalur mı böyle bu 'âlem hârâb olmaz mı
(Divan, s. 672)

beytinde ifade ettiği üzere, ona göre dünya fanidir. Fakat bu fanîliği biliş Vehbi'yi bedbin etmez:

Ol neş'emend 'ukbâ gubar olmuş olmamış
Çek bâdeyi şoñında humâr olmuş olmamış
(Divan, s. 584)

Bu fanî dünyada bir neş'e tahsil etmeye bakmalı, âlemin tiryakisini, ayyaşını ayıplamamalıdır:

Sen de 'akluñ var ise bir neş'e taḥşil it yûri
'Âlemün ta'n itme tiryākisine 'ayyāşına
(Divan, s. 648)

⁵³ Olgun, T. , İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, İstanbul 1947, c. III, s. 693.

⁵⁴ Karahan, A., " Seyyid Vehbî ", İslâm Ansiklopedisi, İstanbul 1966, c. 10, s. 546.

Bu iyâser görünüşüne rağmen o da birçok divan şairi gibi gam çekmekten zevk alır:

Ser-mest-i gam olmazsa gönül şād degüldür
Bir dil ki harâb olmaya âbād degüldür
(Divan, s. 559)

Bazen etrafının anlayışsızlığından yakınır:

Hayretle görüp hāndemi mesrūr şanurlar
Vîrāne de olsam yine ma'mūr şanurlar
(Divan, s. 557)

Her işte doğruluktan yana olan şair, bir beytinde bu konudaki düşüncesini şöyle ifade eder:

Nā-müstakīm sa'ý ile irmez murādına
Biñ bāli olsa menzile kec tîr varamaz
(Divan, s. 573)

İmanı bütündür. Bir müseddesinde her güç işte Allah'ın yardım edeceğini söyler:

'Älemde ne dervîşe ne hōd şāha niyāz it
Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it
(Divan, s. 458)

Yine bir gazelinde her istegin Allah'tan istenilmesi gerektiğini şöyle vurgular:

Murāduñ Haq'dan iste ber-murād olmakda reyb itme
Gel 'akluñı başa cem' itmege cehd eyle 'ayb itme
(Divan, s. 650)

Mü'minlerin Hz. Peygamber'e olan sevgisini şöyle ifade eder:

Kamu 'āşıklarunñ cānānı sensin yā Resūla'llāh
Netice 'ālemün sultānı sensin yā Resūla'llāh
(Divan, s. 633)

Seyhin nefesinin te'sirine de inanır:

Vehbî demine hû çeker erbâb-ı hakîkat
Her kim ki ola mazhar-ı feyz-i nefes-i şeyh
(Divan, s. 525)

Kendisini düşmanın cevrinden ve dostun minnetinden
kurtarması için Allah'a yalvarır:

Vehbî-i zârı luţfuñ ile eyle yâ ilâh
Cevr-i 'adû vü minnet-i ahbâbdan halâş
(Divan, s. 585)

Emniyet ve selâmetin Hakkın dergâhına sığınmakla mümkün
olacağını vurgular:

Dergeh-i Hakka şıgın ister iseñ emn ü selâm
Seyr it âzâdeligân âhu-yı deşt-i Harem'ün
(Divan, s. 597)

2. His ve Hayal Unsurları

Eski şiirimizde şairin duygularını serbestçe ifade etmesine, duyularının dış âlemle doğrudan doğruya temasa gelmesine oldukça seyrek rastlanır. Çünkü, edebiyatın sanat anlayışı şairin hislerini olduğu gibi vermesine engeldir. Dış âlemin şiirdeki akisleri bu edebiyatın sanat adesesinden süzülen hüzmelerden ibarettir⁵⁵.

Daha çok histen uzak, kuru ve hikemî tarzda şiirler yazan Seyyid Vehbi, başka divan şairlerince daha önce söylenmiş buluşları tekrarlamıştır:

Bu câme-i hüsni saña kim geydürdi
Allâh nedür sende olan yektâlık
(Divan, s. 20)

⁵⁵ Mazioglu, H., *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik*, Ankara 1957, s. 36.

XLIII

Hüsnüñe mümkün mi hayrân olmamak ehl-i nazâr
Destüne mir'ât alup ey nûr-ı çeşmüm baksaña
(Divan, s. 516)

Sakî vü sāgar ola bir yanî bir yanî kebâb
İşte cânım o güzel şohbete kurbân olsun
(Divan, s. 260)

gibi beyitlerinde şairin Nedimane bir üslupla dile getirdiği estetik telakkisi ve heyecanı ile karşılaşırız.

La'liñ gamiyle dîde yem-âsâ hurûş ider
Göñlinde cevheri olan elbetde cûş ider
(Divan, s. 538)

Yukarıdaki beyit bizce nispeten zarif bir hayalin güzel bir ifadesidir.

Vehbi, divan edebiyatının belli mazmunlarla ifade ettiği sevgili tipine bütün özellikleriyle uymaz; o da Nedim gibi siyah gözlü bir güzel yerine mavi gözlü bir dilberden bir gazelinde şöyle bahseder:

Ser-geşte olmaz idi sipihr-i kebûd-fâm
Çeşm-i kebûd-ı dil-berün olmasa mâ'ili
(Divan, s. 674)

Sevgili seçmede müşkilpesenttir:

Güzellerün severem cümlesin dimem Vehbî
Fülan hilâf-ı tabî'at fülan murâdumca
(Divan, s. 641)

Şair, bir güzele tutkunluğunu şöyle dile getirir:

Maḥfilde o şüh na't-hân oldukça
Her bir bün-i müyü güş olur sâmi'inün
Bir ehl-i cihet dil-bere meftûnam kim
Mâhî-i nukûşıdur Vefâ Cami'i'nün
(Divan, s. 719)

Ne Ka'be kim Hacerü'l-es'ad'ı süveydâdur
 Libâsı perde-i çeşm-i melekden olsa revâ
 (Divan, s. 6)

beytinde şair, Ka'be'nin örtüsünün melek gözünün perdesinde olmasının uygun olacağını güzel bir hayal atmosferi içerisinde düşünmektedir.

Câmi'-i hüsn ü melâhatdür cemâl-i dil-rübâ
 Kaşı mihrâb u müje şaf saf cemâ'atdur aña
 (Divan, s. 516)

beytinde sevgilinin gönül kapan yüz güzelliğini güzellik camine (güzel bir camiye) benzeten şair, sevgilinin kaşını mihraba, kibrigini de o camide saf saf duran cemaata benzeterek güzel bir hayal yaratıyor.

3. Mahallî Tablolar

Seyyid Vehbi, divanında İran etkisini son derece azaltarak kendi devrinin şairi olmak, çevre özelliklerini; yaşanan devrin ve yaşanan hayatın şiirlerini söylemek yolunda belirli adımlar atmıştır.

Kayseri, Manisa ve Halep mevleviyyeti görevinde bulunan şair, şiirlerinde buralarla ilgili izlenimlerine de yer vermiştir.

Seyhülislâm Seyyid Abdullah Efendi'ye yazdığı ve Kayseri halkından şikâyetçi olduğu bir kasidesinde şair şöyle seslenmektedir:

İşlâhına nümüne olurdı memâlikün
 Def'-i fesâdı memleket-i Kayseriyye'nün
 Dirlerdi Kayseriyye yapıldı hisâb ile
 Gelmez hisâba zulmi o arz-ı kaziiyenün
 ...

'Azlüm işâret eyleyerek bir iki sefih
Muhtell ide nizâmını hâl-i ra'iiyyenün
Matlûbuma müsâ'ade eyle himâyet it
Def' it şemâtetin bu esîr-i beliiyyenün
(Divan, s. 240, 241)

Manisa'nın bahar mevsimindeki güzelliklerini dile getirdiği ve oranın özlemine duyduğu bir gazelinde şair şöyle seslenmektedir:

Açıldı gülşen-i âteş-bahâr-ı Mağnîsâ
Semender-i dili itdi hezâr-ı Mağnîsâ
Hurûş-ı mevce-i reng-i şükûfe ile dili
Garîk-ı hayret ider lâlezâr-ı Mağnîsâ
İder mişâl-i şükûfe gönülleri handân
Nesîm-i gülşen ü bād-ı bahâr-ı Mağnîsâ
Mesâf-ı hâr u has-ı gussaya ider tertîb
Sufûf-ı mevcini her cüybâr-ı Mağnîsâ
İderdi dâr-ı cinan fikrini gönülde dūr
Olaydı mehbit-i Âdem diyâr-ı Mağnîsâ
Nesîm çeşm-i Sıfâhân'a tûtyâ yirine
Hediye itse sezâdur gubâr-ı Mağnîsâ
...
Şafâ-yı heşt-behişte iderdi istignâ
Olaydı bir dahı Vehbî duçâr-ı Mağnîsâ
(Divan, s. 516, 517)

Manisa ile ilgili bir başka gazelinde şair, orada yapılan gece sohbetlerine doyum olmadığını, oranın güzelliklerine, dağına, taşına gönül verdiğini şöyle dile getirmektedir:

Dil virüp bir saçı leylâsına Mağnîsâ'nun
Düşdi gönülüm yine sevdâsına Mağnîsâ'nun

Bu ne ni'metdür olur her gice bir şohbet-i hâş
Hiç toyulmaz hele burasına Mağnīsā'nun⁵⁶

Kūh u şahrāsına ey bād beyān it şevkum
'Arz it a'lāsına ednāsına Mağnīsā'nun

Virelüm her ne ise mā-ḥaşal-i seyr ü sefer
Müjdegānī-i temāşāsına Mağnīsā'nun

Halkınun bā'is-i āsāyişidür ey Vehbī
Hak şafālar vire mollāsına Mağnīsā'nun

(Divan, s. 603)

Seyyid Vehbi, Sultan Mahmud'un Halep'te kurulan otağından övgüyle bahsederken, Halep halkının onunla övünmesinin uygun olduğunu ve böyle bir otağın bir benzerinin duyulmadığını şöyle dile getirmektedir:

Taht oldı çü şandālī-i Rüstem
Çıksun aña ol ḥidiv-i a'zam

...

Kim görmedi ise şehriyārı
Ol taht-tırāz u tāk-dārı

Şevket nic'olur nezāre kılsun
Gelsün otağından 'ibret alsun

Şāyeste tefāḥūr itse ḥakkā
Bu bārgēh ile şehir-i Şehbā

Bir böyle otak tokınmamışdur
Mişli kulağa tokınmamışdur

(Divan, s. 316, 317)

Halep'ten sadrazama gönderdiği bir mektubunda şair, mahallî yöneticilerin zulmünden halka gına geldiğini, dayanacak gücünün kalmadığını ve kendisinin halkın fesadını önlediğini şöyle ifade etmektedir:

⁵⁶ Ali Canip Yöntem, Hayat Mecmuası'ndaki makalesinde "burasına" kelimesini te'ville "bozasına" şeklinde okumuştur (bk. Yöntem, A. C., "Seyyid Vehbi", Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. I, sy. 16, s. 306).

Paşanuñ tavrı dil-nişin görünür
Kethudānuñ biraz haşin görünür

Kā'ilem cümlesi haşin olsa
Fukarā zulmden emîn olsa

Ben tahammülle eylesem de edeb
Mütehammil degül mizāc-ı Haleb

Halk ider korkaram beni iz'ac
Zulm müsveddesi bulursa revac

Kendüye kalsa gālibā hāli
Olamaz böyle mu'tedil vāli

Ben kusūr eylemem i'ānetde
Lik hār olamam şerī'atde

Müsta'iddür fesāda ehl-i Haleb
Bendeñüzdür bu rütbe zabta sebab
(Divan, s. 335, 336)

Iran'da bulunan Erivan, Gence, Hemedan, Kirmanşah, Nahcivan, Nihavend, Revan, Tebriz ve Tiflis kalelerinin fethi dolayısıyla, ayrıca Gerdos, Inebolu, Mora ve Venedik kalelerinin fethi üzerine tarih kit'aları yazan; Şeh-zade Sultan Bayezid, Reyhane Sultan, Ümmü Seleme Sultan, Emine Sultan, Ümm-i Ümmü Seleme Sultan, Rabia Sultan, Emetullah Sultan, Nazife Sultan, Fatıma Sultan, Ümmü Gülsüm Sultan, Arif Efendi, Nabi ve Sabit Efendiler, Galata şeyhi Osman Efendi, Hüseyin Ağa, reis-i etıbbā Nuh Efendi, Gazi Ahmed Ağa, Rami Mehmed Paşa... gibi devrin birçok ünlülerinin ölümüne tarihler düşüren şair, Menemen şehrinde oldukça çok akrep bulunduğunu bir rubaisinde şöyle dile getirir:

Sehr-i Menemen halkını yaru gördük
Biz mār ile ünsiyyeti enseb gördük
Biz 'akrebi sā'atde görürken evvel
Sā'at başına bunda biñ 'akreb gördük
(Divan, s. 719)

Ürgüp şehrinde yaptırılan İbrahim Paşa Çeşmesi, Çubuklu'daki İbrahim Paşa Çeşmesi ve Nevşehir'de yaptırılan İbrahim Paşa Camii

için tarih kit'aları yazan Seyyid Vehbi'nin şiirlerinde asıl mahallî tabloyu, onun doğup büyüdüğü yer olan İstanbul'un çeşitli mimarî eserlerinin yapılışına düşürdüğü tarih kit'alarında görüyoruz. Onun şiirlerinde yerli unsurlar, İstanbul'a ait tasvirler, tablolar bulunmaktadır. Seyyid Vehbi, Sultan III. Ahmed Han ve Sadrazam İbrahim Paşa için yazmış olduğu "Kasîde-i 'ıydıyye" de Kemerler semtinin güzelliklerini bir tahkiye üslubu içerisinde şöyle dile getirmektedir:

Lik bir menkâbesin nakl ideyüm pek diñle
Rütbesin añlayup 'ibret alacak destandur

Bir gün ol āsaf-ı deryâ-kef-i Hâtem-maşraf
Ki şehâb-ı keremi dehre güher-efşandur

Yümn ü ikbâl ü sa'âdetle Kemerler semtin
Cilvegâh eyledi hem itmege de erzandur

Sâha-i Havz-ı Kebîre kurulup çetr-i şafâ
Didiler bu eser-i hâs-ı Süleyman Han'dur

Çifte Havz'ün dahı vaşfında didiler ba'zılar
Cennet-i rûy-ı zemîn içre olan 'aynandur

Hüsnini söylediler şöyle güzelce Kemer'ün
Ki hemân ebru-yı pür-piç ü ham-i hübandur

(Divan, s. 75)

Seyyid Vehbi, Sultan III. Ahmed devrinde Sadabad vâsfında yazdığı bir 'ıydıyyede Sadabad seyri ile bayram sevincini birleştirerek heyecanın doruk noktasına ulaşır:

Seyr-i Sa'd-âbâd düşdi yine 'ıyd eyyâmına
Olalum âmâde bir feth-i nevün peygâmına

Yümn-i teşrîf-i şehensâh-ı hümâyun-fâl ile
Dâldür cem'ıyyeti fevz ü zafer bayrâmına

Oldı âgâz-ı binâsı re's-i târih-i fütüh
Müjde-i Iran tesâdüf eyledi itmâmına

Çok midur bu meymenet-cây-ı hümâyün-mesnedün
İtse âgâzı delâlet hayr ile encâmına

Kaşr-ı vâlâ-ıqadrini Hak vefk-ı ikbâl eyledi
Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı Gâzî nâmına
(Divan, s. 98, 99)

Şair yine Sadabad vasfında yazdığı ve Sultan III. Ahmed Han'dan Haremeyn müfettişliğini talep ettiği bir kasidesinde Sadabad'dan şu şekilde sitayişle bahseder:

Sehergeh 'ıyd ü bahâr oldı kevne mâye-i zeyn
Cehan şu şûrete girdi ki lâ-ra'eyte'l-'ayn

'Ale'l-ıuşûş bu şevket-serây-ı Sa'd-âbâd
Ki hüsn-i tarhı virür şöhret-i Havernak'a şeyn

Lisân-ı hâl ile her mevc-i cedvel-i sîmi
İdince da'vet-i sultân-ı mâlikü'l-bahreyn

'Ale's-şabâh cemâliyle nûr-pâş oldı
Tulû'-ı şemse mu'âkib o şâlişü'l-'ömreyn

...

Be-nûr-ı şems-i nübüvvet be-hakk-ı hatmiyyet
Be-sırr-ı Hazret-i Zehrâ be-şems-i bedr-i Huneyn

Beni bu devlet-i 'uzmâdan eyleme mahrûm
Çerâğ-ı hâş kim eyle yine karîrû'l-'ayn

İdüp sipârişini gayre mâ-bihi't-tercih
Hüseyn Vehbi'yi eyle müfettiş-i Haremeyn

(Divan, s. 100, 101)

Seyyid Vehbi, Ibrahim Paşa'nın İstanbul'da yaptırdığı Serefâbâd kasrının yapılışını bir tarih kit'asında şöyle anlatır:

Zihî kaşr-ı feridü'l-'aşr u hâvî naşr-ı şevket-kaşr
Ki oldı şehriyâr-ı fâtih-i İrân için bünyâd

Hevâsı can-fezâ âbı muşaffâ tarhı gam-fersâ
Nukûş-ı dil-keşi hakkâ ki reşk-i Mâni vü Bihzâd

Ya bu havz-ı münevver selsebîl-i rûh-perver kim
Biri birisinin itmekde hüsn ü behcetini müzdâd

Zemîn-i tâzedür baħr-i selîs ü vâsı' u maḥbû'
Olursa böyle olsun nazm-ı mülke beyt-i istiḥād

Şeref-yâb-ı kudüm-i şehriyârî olmağa şâyân
Bu resme ister işte ihtirâ'-ı hâs-ı nev-îcâd

Hümâyûn ide Mevlâ şehriyâr-ı ma'delet-kâra
Kudûmiyle ide bu mevki'i kat kat Şeref-âbâd

...

Bu tarz-ı pāk bu resm-i güzîn irdükde pâyâna
iki târihi bir beyt içre Vehbî eyledüm inşâd

Bu 'âlî kaşrı İbrâhîm Paşa eyledi âbâd
Şeref-âbâd-ı nev-bünyâd-ı sultânî mübârek bâd
(Divan, s. 341, 342)

Bab-ı Hümâyûn'un önündeki sebil çeşmesinin yapılışı için yazdığı tarih kit'asında şair, padişahın sayısız eserler yaptırdığını, ancak bu çeşmenin cidden hayret uyandırdığını aşağıdaki beyitlerde şöyle dile getirmektedir:

Ol menba'-ı cüy-i merâm ol maḥsim-i rızq-ı enâm
Olsun ilâ-yevmi'l-kıyâm şâhân-ı dehre mültecâ

İskender idüp cüst-cû zulmetde gezmiş sū-be-sū
Bab-ı Hümâyûn'ında bu itdi revân âb-ı beḳâ

Bu tarz-ı pāk-i hurremi sevḳ itdi şadr-ı a'zamı
Dâmâd-ı hâşş-ı ekremi hem-nâm-ı ceddü'l-enbiyâ

...

Bu mevki'i âbâd idüp bu tarz-ı nev-îcâd idüp
Rûh-ı Hüseyin'i şâd idüp itdi sebîl âb-ı şafâ

Bu 'ayne ey şâfi-derun destüni kevser gibi şun
Her katre-i şafvet-nümün olmağda bir 'ayn-i şifâ

Âbı zülâle mâ-şadak tākı felekle yek-nesak
Gök kubbenün altında bak var mı bu resme bir binâ

...

Tārīḥ için dānişveran ḥayretde iken nāgehān
Buldı şehensāh-ı cehan bir mışra‘-ı ‘ālem-bahā

Her lafzı baḥr-i mevc-zen ma‘nāsıdur dürr-i ‘Aden
Görmek dilersin anı sen ey teşne-i ḥüsn-i edā

Tārīḥi Sultān Ahmed’ün cārī zebān-ı lūleden
Aç besmeleyle iç suyu Hān Ahmed’e eyle du‘ā*

(Divan, s. 360 - 361)

Sultan III. Ahmed Han zamanında İstanbul’da Kemerler’de yapılan yeni su seddinin yapılmasını şöyle dile getirmektedir:

Suyın buldı zemān-ı devletinde mülk-i ‘Osmānī
Tarāvet virdi cūy-i ‘adl ü dādı bāğ-ı dünyāya

...

Yapup mecrāsın İstanbül’a bu ābı getürmişdi
Cenāb-ı Hazret-i Sultān Süleyman Hān-ı Cem-pāye

...

Nüfusun keşreti ebr-i bahāra eyledi muhtāc
Yetişmez oldu şu şehr-i İstanbül’ı irvāya

Zarūret hiss idüp āba o sultān-ı kerem-meşreb
Hemān emr eyledi dāmādı İbrāhīm Paşa’ya

O da ḥarc eyledi şu yirine sīm ü zeri ammā
Hazīne yaptı güyā gevher-i āb-ı muşaffāya

Ne himmet ne kerem ne şefkat ü ne luḫ u re’fetdür
Bakun insāf ile āsar-ı şāh-ı kār-fermāya

...

Bu āsar-ı celīli görmege teşneyken ey Vehbī
Olur tārīḥine me’mūr vardukda temāşāya

Riyāz-ı midhatinde bir kalem şu eyleyüp icrā
İki tārīḥ yazdı kilik-i ter bir beyt-i vālāya

Zihi sed yaptı ḥakkā Hān Ahmed mecma‘-ı māye
Akan şular turur bu bend-i bālā ṭāk-ı zibāya

(Divan, s. 346 - 348)

* Bu konuda daha fazla bilgi için bk. s. XI - XII.

Seyyid Vehbi, aşağıdaki beyitlerde görüldüğü üzere, Seyhülislâm Damad-zâde Ebü'l-Hayr Ahmed Efendi övğüsünde yazdığı "Kasîde-i Ramazâniyye"de başarılı bir tasvir yapar:

Saşurur 'ıyd namâzında dahı tekbîrin
 Bir imâm-ı müte'assıbla terâvihi kılan
 Nazar-ı gürsine çeşmân-ı cehân el-hâşıl
 Felegi sofrâ şanur mâh-ı nevi kıt'a-i nân
 Vâkı'â sofrâ-i elvan ni'am-ı rahmetdür
 Kâsedür lîk anuñ üstinde hilal-i Ramazân
 Kürş-ı nîlüfer-i hürşîdi ezüp 'ârifler
 Eyleyüp üstine kevkepleri habb-i rummân

Matbah-ı rahmet-i Hak'dan getürüp her şeb anı
 Sâ'ime tuhfe eyler âş-pezân-ı Gufrân
 (Divan, s. 256)

Onun hayal gücünü gösteren ve tasvirler içeren başlıca beyitleri şunlardır:

Bilemem nür-ı siyehden mi mürekkeb hıberi
 Ki sevâdından olur necm-i hakâyık vehhâc
 (Divan, s. 9)

Secdegâh-ı pâdişâhân-ı cehandur dergehi
 Anda nakş-ı büryâdur güyiyâ çin-i cebîn
 (Divan, s. 88)

Simdi başumda menâre gibi âteş yanıyor
 Bang-ı hâmem dönüyor yangun ezânına hemân
 Sönmiyor âteş-i dil gerçi mişâl-i sakkā
 Su seper aña kırâb ile dü-çeşm-i giryân
 (Divan, s. 257)

Zîr-rân olmağa nâ-lâyık aña tevsen-i çerç
 Esb-i tab'um gibi isterse küheylân olsun
 Rahşa bindükce şehâb olup aña çüb-i cirîd
 Gurre-i 'ıyd cirîd olmağa çevgân olsun
 (Divan, s. 261)

'Arağ-çin-i şafak gūyā cebīni mäh-ı garrādur
Başında zağm-ı rüyü ahter-i burc-ı letāfetdür
(Divan, s. 528)

Seyyid Vehbi'nin yukarıda açıklamalarda bulunduğumuz mahallî şiirleri yanında, İstanbul şehri sınırları içinde yaptırılan ve yer yer mahallî tablolar içeren tarih kit'aları şunlardır:

- Divan, Tarih, 6 : Et Meydanının tamiri,
 " " 11 : Beşiktaş'taki kasrın yapılışı,
 " " 12 : Darbhanenin saray-ı hümayuna nakli,
 " " 13 : Sa'dâbât'taki çeşmenin yapılışı,
 " " 15 : Neşatâbât Kasrı'nın yapılışı,
 " " 16 : Bab-ı Hümayun önündeki çeşmenin yapılışı,
 " " 17 : Ayineli Ota'nın yapılışı,
 " " 20 : Sıtabl-ı Amire'nin yeniden yapılışı,
 " " 21 : Valide Sultan Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 22 : Valide Sultan Mektebi'nin yapılışı,
 " " 23 : Valide Sultan Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 24 : Tersane Sarayı'nın yapılışı,
 " " 26 : Tersane Divanhanesi'nin yapılışı,
 " " 27 : Valide Sultan Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 41 : İbrahim Paşa Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 44 : Müfti Abdullah Efendi Sahilhânesi'nin yapılışı,
 " " 47 : Üç Anbarlı Kalyonu'nun yapılışı,
 " " 48 : Şerefâbâd Kasrı'nın yapılışı,
 " " 75 : İbrahim Paşa Medresesi'nin yapılışı,
 " " 77 : Ferahâbâd Kasrı'nın yapılışı,
 " " 78 : İbrahim Paşa Mektebi'nin yapılışı,
 " " 99 : Minkari-zade Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 101 : Hekim-zade Ali Paşa Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 102 : Hekim-zade Ali Paşa Sebili'nin yapılışı,
 " " 103 : Ali Paşa Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 104 : İzzet Ali Paşa Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 105 : " " " " "
 " " 106 : Yahya Ağa Çeşmesi'nin yapılışı,

- Divan, Tarih, 112 : Ortaköy'deki Kethuda Mehmed Camii'nin yapılışı,
 " " 113 : Gülahmed Ağa Çeşmesi'nin yapılışı,
 " " 117 : Topçubaşı Çeşmesi'nin yapılışı.

Bu tarihlerde Seyyid Vehbi, devrinde İstanbul'da yapılan yapıların hemen hepsinin adlarını ve yerlerini bize bildirir:

Yeter da'vāma şāhid işte Et Meydānı kim evvel
 Gören bir hān-ı vīran zann iderdi bām u dergāhın

...

Hitāma irdüqi birle didüm tārīhin ey Vehbī
 Müzeyyen yaptı Sultān Ahmed Et Meydānı dergāhın
 (Divan, s. 346)

Kaşr-ı vālā-yı Beşiktaş'a yapup bir şeh-nişīn
 Eyledi ke'l-miḥ dergāhın leb-i deryāya hāl
 (Divan, s. 352)

Aña bir altun kalem ister kim tārīhin yazam
 Kıldı cāy-ı sikkeyi Sultān Ahmed Han cedid
 (Divan, s. 354)

Ya'ni bir nev-çeşme-i pākīze bünyād itdi kim
 Lūlesi ibrik-i şerbetdür suyu kand-i nebāt
 (Divan, s. 354)

Rāşid ü Vehbī du'ā idüp didi tārīhini
 Sa'd ola Kaşr-ı Neşāt-ābād Sultān Ahmed'e
 (Divan, s. 359)

Yapduñ sarāy meydānına kılduñ şıla 'atşānına
 Cennetde kevşer yanına güyā ki kaşr itdün binā
 (Divan, s. 360)

Bu mısra'ı ey Vehbī feyz itdi baña Ma'būd
 Āyinelü yapdurdı bu oṭayı Han Mahmūd
 (Divan, s. 361)

Ne zībā yaptı Han Mahmūd iştābl-ı hümāyūnın
 Sıṭābl-ı hāşını sultān-ı Cem-cāh eyledi ābād
 (Divan, s. 364)

Oldı tārīḥa sezā ey Vehbī
 Çeşme-i Vālide-i Han Mahmūd
 (Divan, s. 365)

Eşer-i Vālide Sultan'dur bu
 Bī-bedel mekteb-i dil-keş-bünyān
 (Divan, s. 365)

Bāri bir mümtāz tārīḥ eyleyüp
 Vālide Sultan'ın iç hayrına mā'
 (Divan, s. 366)

Ḥuşūşā bu serāy-ı dil-keş-i vālā-yı Tersane
 Ki ḥuld olur eger āb ü hevāda olsa enbāzı
 (Divan, s. 368)

Bu kâsrı eyledi Tersāne'ye ḥālet-efzā-yı nev
 Hümā-sāye Sikender-pāye Sultan Ahmed-i Gāzī
 (Divan, s. 369)

Zebān-ı lüle itmiş şu gibi tārīḥini ezber
 Sebīl oldı bu cārī mā'-i sāfī ḥasbeten li'llāh
 (Divan, s. 369)

İşte ez-cümle anuñ mi'mār-ı luṭf u himmeti
 Neyledi neyler daḥı seyr it hele Tersāne'yi
 (Divan, s. 370)

Yapdı Sultan Ahmed'ün luṭfı bu dīvan-ḥāneyi
 Maḳdem-i pāk ile nev-bünyād idüp Tersāne'yi
 (Divan, s. 371)

Sū-be-sū gūyā lisān-ı lüle ile çeşmeler
 Çağlayup şerbet-fürüşan gibi dirler 'anber iç
 (Divan, s. 371)

Bu dil-cū çeşmenüñ şeyḥi didi tārīḥin ey Vehbī
 Safāyile şu iç gel 'Ayn-i İbrāhīm Paşa'dan
 (Divan, s. 381)

Ziyāde bir güzel tārīḥ taḥrīr eyle ey Vehbī
 Suyın buldı Çubuklu devr-i İbrāhīm Paşa'da
 (Divan, s. 381)

Huṣūṣā maṭla‘-ı hürşid-i zātı olduğı karye
Ki ihyā idüp anı Nevşehir kıldı güzel yapı
(Divan, s. 382)

Sezādur tākına tarh eyle Vehbī bir güzel tārīh
Leb-i deryāda pek oldu bu Sāhil-hāne-i dil-cū
(Divan, s. 384)

Simdi bir heybetlü üç Anbarlu inşād itdi kim
Malta’yı zābta giderse kaçup a’dā yol vire
(Divan, s. 386)

Okıyup ismine telmih iderek tārīhin
Şeref-ābād ola bu kaşr-ı hümāyun didiler
(Divan, s. 387)

Kaşr-ı pākize yapıldı Şeref-ābād oldu
Dār-ı feyz ola Şeref-ābād Sulṭān Ahmed’e
(Divan, s. 387)

Sezā altun kalemle yazsalar tārīhin ey Vehbī
Bu vālā medrese icād-ı İbrāhīm Paşa’dur
(Divan, s. 404)

Alup nā-müstehakdan müstehakka eyledi tevcih
Bu kaşr-ı dil-keşi yapı Ferah-ābād konıldı ad
(Divan, s. 407)

Teşekkür eyleyüp bu ni‘mete Vehbī diye tārīh
Bu kaşrı hük-m-i Sultan Ahmed-ī kıldı Ferah-ābād
(Divan, s. 408)

Vehbi-i bende du‘ā idüp didi tārīhini
Cūd-ı İbrāhīm Paşa yapı bu nev mektebi
(Divan, s. 410)

Idüp hük-m-i hümāyūnı ile bünyād Sa‘d-ābād’ı
Vezir-i hāsı İbrāhīm Paşa-yı melā’ik-hū
(Divan, s. 413)

Zebān-ı lüle Vehbī-veş okur ‘atşāne tārīhin
Zülālī toldur iç mā ‘Ayn-ı İbrāhīm Paşa’dan
(Divan, s. 416)

Kıldı reyyan cūd-ı İbrāhīm Paşa 'ālemi
Fī-sebīli'llāh akıtdı dehre mā-i zemzemi
(Divan, s. 416)

Dāmād-zāde Ahmed Efendi bu çeşmede
Süt gibi şuyı Südlüce'de eyledi sebīl
(Divan, s. 420)

Yapup bu çeşme-i dil-cūyı hasbeten li'llāh
Zülāl-i birre dil ü destin eyledi mecrā
(Divan, s. 420)

Eyledi bu Ka'betü'l-'uşşākı ihyā yaptı hem
Çāh-ı zemzem gibi bir 'ayn-ı tesemmī selsebīl
(Divan, s. 421)

Muhammed Mustafā rühına bu āb-ı hayāt akdı
Ne dil-cū çeşme yaptı fī-sebīli'llāh 'Alī Paşa
(Divan, s. 422)

İşte ez-cümle bu dil-cū çeşmeyi bünyād idüp
Her tarafından itdi icrā ābını mānend-i cū
(Divan, s. 422)

Vehbiyā hāme-i ihlās ile yaz tārīhin
Akdı bu mā-i şifā 'Ayn-ı 'Alī Paşa'dan
(Divan, s. 423)

Huşūşā bu maḥalde yaptı bir nev-çeşme-i dil-cū
Ki lāyık itse Hızr Iskender'e bir katresin ihdā
(Divan, s. 424)

Tamām olduğda Vehbī bülbul-i kudsi didi tārīh
Yapıldı Ortaköy'de gül gibi bir ma'bed-i zībā
(Divan, s. 429)

Bu dil-keş çeşme-i dil-cūyı yaptı fī-sebīli'llāh
Du'ā-yı hayrı celb için o şāh-ı 'ālem-ārāya
(Divan, s. 430)

Topcibaşı yaptı Vehbi didi tārīh
'Ayn-ı çeh-i zemzem-eser-i İsmā'il
(Divan, s. 432)

Özetle, Seyyid Vehbi, muhitinin ve devrinin birçok hususiyetlerini geniş ölçüde şiirlerine aksettirmiştir. Yukarıdaki liste ve beyitlerden anlaşıldığı üzere, tarih kıt'alarının çoğu İstanbul'daki camiler, çeşmeler, kasırlar v.b. hakkındadır.

D. Seyyid Vehbi'nin Şiirlerinde Şekil ve İfade Özellikleri

1. Nazım Şekillerinin Divandaki Durumu

Divan şairlerinin divanlarında gördüğümüz klâsik divan düzenini Seyyid Vehbi Divanı'nda da görüyoruz. Seyyid Vehbi, divanında aşağı yukarı bütün nazım şekillerine yer vermiştir. Karşılaştırdığım divan metninde aşağıdaki nazım şekilleri bulunmaktadır:

1 münâcât, 4 na't, 1 mi'râciyye, 48 tevhid ve na't rubâfisi, 86 kaside, 1 takriz, 4 arz-ı hal, 2 mektub, 128 tarih, 2 terki-i bend, 2 terci'-i bend, 2 müseddes, 20 tahmis, 4 şarkı, 266 gazel, (Divan nüshalarında "ha (ح)", "dal (د)", "sin (س)", "dat (ذ)", "zı (ذ)" ve "gayn (غ)" kafiyeli gazellere rastlanmadı.), 52 kıt'a 1'i 82. kasidenin sonunda), 19 lugaz, 57 rubaî (18'i gazeller arasında), 2 nazm (gazeller arasında), 25 müfred ve 62 adet de matla' bulunmaktadır.

Divanında eski şiirimizin yukarıda gösterilen nazım şekillerine yer veren Seyyid Vehbi, bu nazım şekillerini kullanırken Nef'i ve Nedim gibi şairlerde de görüldüğü üzere, Seyyid Vehbi de an'änenin sıkı şekilcilik kaydına bağlı kalmamıştır. Kasidelerinde doğrudan doğruya konuya girerek nesipsiz, girizgâhsız medhiyeler yazar, mesnevi biçimiyle medhiyeler tanzim eder. Onun kasideleri arasında çok uzunları olduğu gibi kısa olanlarına da rastlanmaktadır. En uzun kasidesi 170 beyittir (bk. Divan, s. 31 - 44). Divan şairlerinin kaside biçiminde uzun na'tleri Seyyid Vehbi Divanı'nda yoktur. Onun na'tlerinin kısalığı dikkat çekmektedir. Kaside biçimiyle yazılmış olan bu na'tler, 6, 9, 14 ve 18 beyitli olup dil bakımından da

oldukça sadedir. Ayrıca şairin kaside biçimiyle arz-ı haller, mesnevi biçimiyle takriz, yine kaside ve mesnevi biçimleriyle lugazlar yazdığını görüyoruz.

Seyyid Vehbi, tarihlerinde çok defa hakkında tarih düşürdüğü olayı anlatır. Şairin uzun tarih kit'aları arasında tek beyitten oluşan tarihleri de vardır. Onun yazmış olduğu kit'alardan biri 13 beyitli kit'a-i kebiredir.

Seyyid Vehbi, Nabi'yi örnek alarak gazelleri arasında kafiye değiştikçe birer rubai kullanmıştır. Ancak "ha (ح)", "dal (>)", "sin (س)", "dat (د)", "zı (ذ)" ve "ğayın (غ)" kafiyeli gazel yazmamış olması her kafiyeden gazel yazmak için kendisini zorlamadığını gösterir.

Onun müfred ve matla'ları yazma nüshalarda Müfredat başlığı altında toplanmıştır.

2. Veze ve Kafive

Divanında aruzun değişik bahirlerini başarı ile kullanan Seyyid Vehbi, yazdığı bu manzumelerde rubailer müstesna, 8 bahirde 17 farklı veze olmak üzere, toplam " 681 " veze kullanmıştır ki, bunları şu şekilde tasnif edebiliriz:

Hafif Bahri:

1. Fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün

[21 şiirde kullanılmıştır (4 kaside, 1 takriz, 1 mektub, 4 tarih, 2 gazel, 3 kit'a, 5 lugaz ve 1 müfred)].

Hezec Bahri:

1. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

[119 şiirde kullanılmıştır (14 kaside, 2 tahmis, 45 tarih,

41 gazel, 1 kit'a, 5 müfred ve 11 makta'ı].

2. Mefā'īlün mefā'īlün fa'ūlün

[5 şiirde kullanılmıştır (2 tarih, 1 gazel ve 2 lugaz)].

3. Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fa'ūlün

[50 şiirde kullanılmıştır (1 na't, 6 kaside, 2 arz-ı hal, 1 tarih, 1 müseddes, 1 tahmis, 1 şarkı, 23 gazel, 8 kit'a, 3 müfred ve 3 matla'ı)].

4. Mef'ūlü mefā'īlün fa'ūlün

[11 şiirde kullanılmıştır (8 kaside, 1 tarih, 1 tahmis ve 1 kit'a)].

5. Mef'ūlü mefā'īlün mef'ūlü mefā'īlün

[1 şiirde kullanılmıştır (1 tarih)].

Muzari Bahri:

1. Mef'ūlü fā'īlätü mefā'īlü fā'īlün

[124 şiirde kullanılmıştır (2 na't, 11 kaside, 2 arz-ı hal, 4 tarih, 2 terkib-i bend, 5 tahmis, 1 şarkı, 73 gazel, 7 kit'a, 4 müfred ve 13 matla'ı)].

2. Mef'ūlü fā'īlätün mef'ūlü fā'īlätün

[3 şiirde kullanılmıştır (3 tarih)].

Münserih Bahri:

1. Müfte'īlün fā'īlün müfte'īlün fā'īlün

[1 şiirde kullanılmıştır (1 gazel)].

Müstec Bahri:

1. Mefā'ılün fe'ılätün mefā'ılün fe'ılün

[97 şiirde kullanılmıştır (1 na't, 7 kaside, 1 kit'a, 1 tarih, 3 tahmis, 54 gazel, 10 kit'a, 1 lugaz, 6 müfred ve 11 matla')].

Mütekarih Bahri:

1. Fa'ülün fa'ülün fa'ülün fa'ülün

[1 şiirde kullanılmıştır (1 tarih)].

2. Fa'ülün fa'ülün fa'ülün fa'ül

[1 şiirde kullanılmıştır (1 kaside)].

Recez Bahri:

1. Müstef'ılün müstef'ılün müstef'ılün müstef'ılün

[4 şiirde kullanılmıştır (3 tarih ve 1 gazel)].

Remel Bahri:

1. Fā'ılätün fā'ılätün fā'ılätün fā'ılün

[106 şiirde kullanılmıştır (14 kaside, 33 tarih, 1 terci-i bend, 4 tahmis, 1 şarkı, 30 gazel, 1 nazm, 10 kit'a, 2 lugaz, 2 müfred ve 8 matla')].

2. Fā'ılätün fā'ılätün fā'ılün

[11 şiirde kullanılmıştır (2 tarih, 1 terci-i bend, 1 şarkı 7 lugaz)].

3. Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

[117 şiirde kullanılmıştır (1 münacat, 1 mi'raciyye, 20 kaside, 19 tarih, 1 müseddes, 4 tahmis, 40 gazel, 1 nazm, 11 kıt'a, 4 müfred ve 15 matla')].

4. Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

[9 şiirde kullanılmıştır (1 kaside, 5 tarih, 2 lugaz ve 1 matla')].

Sair, ayrıca rubai vezniyle 2 adet tarih kıt'ası da yazmıştır. (bk. Divan, Tarih, 117, 118).

Yukarıda da görüldüğü üzere, daha çok hezec ve remel bahirleriyle şiirler yazmış olan Seyyid Vehbi, kafiye geleneğe bağlı kalarak evhām, kelām, merām, tamām, nizām, erkām kelimelerinde olduğu gibi daha çok tam kafiyeler kullanmış, Türkçe kelimelerle başarılı kafiyeler yapmıştır. Türkçe olmayanları da Türkçe eklerle uygun kullanmıştır. Örneğin, melekleri, felekleri, bilekleri, merdümekleri, binekleri, etekleri ve dilekleri (bk. Divan, s. 4); bedeli, ideli, hiveli, eli, ğazeli, 'ameli ve emeli (bk. Divan, s. 410 - 411); aldı, şaldı, taldı ve kaldı (bk. Divan, s. 473); ayaklar, tabaklar, bucaklar, konaklar, şaklar, tomaklar, kızaklar ve sağanaklar (bk. Divan, s. 531 - 532) kelimelerindeki kafiye kullanışları son derece başarılıdır. Divanda kasideler arasında bulunan 11 medhiye ile lugazların 13'ü mesnevi şeklinde kafiyeledir.

Seyyid Vehbi Divanı'ndaki Gazellerin Kafiye Durumu: (10)u "elif (ا)", (2)si "be (ب)", (3)ü "te (ت)", (1)i "se (س)", (2)si "cim (ج)", (1)i "hı (ح)", (1)i "zel (ذ)", (66)sı "re (ر)", (18)i "ze (ز)", (11)i "şın (ش)", (1)i "şat (ط)", (3)ü "tı (ث)", (1)i "ayın (ع)", (1)i "fe (ف)", (4)ü "kaf (ق)", (20)si "kef (ك)", (5)i

"lam (ل)", (15) "mim (م)", (22)si "nun (ن)", (2)si "vav (و)", (45) i "he (ه)" ve (33)ü "ye (ي)" kafiyeli ya da redifli (265) gazel mevcuttur. Onun "ha (ح)", "dal (د)", "sin (س)", "dat (ذ)", "zı (ذ)", ve "ğayın (ع)" kafiyeli gazeli yoktur.

Redifler: Divandaki kasidelerde "bu", "bu gice", "eyledi", "geldi", "gice", "hâtem", "hoş geldün", "itsün", "kün", "rüzgâr", "sühanüm", "var içinde", "virür" ve "zemâne" l'er şiirde, "geldi", "olur" ve "olsun" da 2'şer şiirde redifler olarak kullanılmıştır.

Rediflerde daha çok Türkçe kelimeleri kullanmış olması onun şiir dilinde Türkçenin hakim olması yönünden önemlidir.

Seyyid Vehbi'nin şiirlerinde imâleler az kullanılmıştır.

Kimisi kendüsin Firdevsi-i Tûsi kıyâs eyler
Virür zu'mile halıyyâtına Şeh-nâme 'üvânı
(Divan, s. 39)

beytinde olduğu gibi onun şiirlerinde görülen imaleler ahengi bazmayacak şekilde olup, Türkçenin vurgularından yararlanmışır. O veznin imkânlarından, kelimelerin ahenginden ustalıkla faydalanarak şiire ahenk vermesini başarmıştır.

Bahr-i siyeh gibi yem-i sevdâ hurûş ider
Urduka Vehbiyâ hat-ı jengâr-ı yâr mevc
(Divan, s. 523)

beytindeki " yâr " kelimesinde olduğu gibi genellikle meddlerle ahengi sağlar.

Bir aydur ki 'illet ü killet esiridür
Bîgâne-i selâmet ü mahrûm-ı 'âfiyet
(Divan, s. 184)

beytindeki Türkçe ay kelimesinde görüldüğü gibi Türkçe kelimelerde de medd yapması divan şairlerinde zaman zaman tesadüf ettiğimiz türden bir meddir.

Bütün şairlerde görüldüğü üzere, onun şiirlerinde az da olsa zihaflarla karşılaşırız:

Eyleyen sensin eyā māşīta-i feyz-i Hudā
Vesme-i ebru-yı gufrān-ı günāhī sensin
(Divan, s. 2)

beytindeki "vesme-i ebru" tamlamasındaki zihaf,

Şeb-i 'ıyd içre kandil zeyn olup şehriñ menārında
Hazan fasl-ı çerāgān oldu rahmet lālezārında
(Divan, s. 102)

beytindeki "kandil" kelimesindeki zihaf,

Seyr it şafakla çarh-ı kebūduñ kıyāfetin
Bir lāciverdi cāme biçinmiş tırāz-ı āl
(Divan, s. 232)

beytindeki "lāciverdi" kelimesindeki zihaf,

Yine:

Vehbiyüz Vehbi bu da'vākede-i ma'nāda
Kimse inkār idemez şā'ir-i mu'ciz-güyuz
(Divan, s. 569)

beytinde bulunan "Vehbi" kelimesindeki nisbet i'lerinin kısalığı bütün şairlerde görebileceğimiz türde zihaf örnekleridir.

Özetle o, şiirlerinde aruz veznini ustalıkla kullanarak dilin imkânlarından faydalanmasını bilmiş, böylece dile hakimiyetini göstermiştir.

3. Dil ve Üslup

Seyyid Vehbi, şiirlerinde bütün divan şairleri gibi Arapça, Farsça kelimeleri ve terkipleri kullanmıştır. Bu durum kasidelerde daha çok görülür. Gazelleri içinde de yer yer fazlaca terkip yaptığı olur.

Su beytin bir iki kelime dışında yabancı kelimelerden meydana geldiği görülüyor:

Ebr-i şab'um mâye-dâr-ı feyzdür tâ öyle kim
Katre-i kilk-i terüm da'vâ-yı 'ummâni ider
(Divan, s. 534)

Terkipli, Arapça ve Acemce kelimelerle yüklü başka bir beyit:

Nevber-i gülşen-i i'câz ise de ey Vehbî
Hâm-şab'ân-ı cehan şî'rüne rağbet mi ider
(Divan, s. 534)

Şiirlerinde, özellikle kasidelerinde yabancı kelimelere çok yer veren şair, bir rübaî (bk. Divan, s. 23) ile bir kasidesini (bk. Divan, s. 115 - 117) de Farsça olarak yazmıştır.

Seyyid Vehbi, Arapça ve Farsça terkipleri kullanmakla birlikte, devrinin diğer şairleri gibi şiirlerinde nisbî bir sadelik vardır. Türkçe deyimleri ve konuşma kalıplarını gayet güzel kullanmıştır. Şiirlerinde kelime ve sentaks bakımından zaman zaman sade Türkçe ile söylenmiş mısralar ve beyitler göze çarpar:

Aralarında şu sızmaz iken neden bilsem
(Divan, s. 472)

Ne öter bülbül 'aceb bildüğümüz kuş iken
(Divan, s. 614)

Dil tavâf-ı Ka'be-i küyûnla irdi kâmina
Minnet Allâh'a yetişdün hâcılar bayrâmina
(Divan, s. 99)

Herkese ni'met-i feyz-i bereket şâmil iken
Bulınur yine her evde nice sofrâ kurıdan
(Divan, s. 255)

Beni söyletme efendüm yüregüm yanuktur
Âteş-efşân oluram eyler isem feth-i dehân
(Divan, s. 257)

Bir 'ārıza var nedür bilinmez
 Bir derd ki hiç devā kılinmaz
 (Divan, s. 275)

Eslāf gibi deġulsün ammā
 Halkuñ saña meyli başka zīrā
 (Divan, s. 292)

Yaka yırtar seni gördükce karanfil ey gül
 Taġıdur kendüsini hayret-i didāruñdan
 (Divan, s, 626)

Ol berbere 'uṣṣāk tırāş olmaġa üşdi
 Gör kayd-i serüñ sen de gönül iş başa düşdi
 (Divan, s. 677)

Tā tıfl iken ne analar ağlatdı ol perī
 Zannum budur cefā ile toġurdu māderi
 (Divan, s. 679)

Yine:
 Kimi işkembeden söyler cigerden nāleler eyler
 Döner fır fır elinde hāmesi çün sih-i büryānī
 (Divan, s, 40)

beytinde görüldüğü üzere, "işkembeden söylemek", "fır fır dönmek" gibi Türkçe deyimleri çok güzel kullanan şairin ata sözlerine yer verdiği beyitleri de vardır:

Egerçi şabr gibi telhdür yine ammā
 Şabırdan özge belāya devā mı var yokdur
 (Divan, s. 531)

Çekse ne 'aceb şıklet-i peşmīneyi zāhid
 Meşhūr meseldür hāra olsun mı şemer bār
 (Divan, s. 532)

Pāy-ı fersūdeyi sahrā-yı taleb olmayıcak
 Ādeme kendü ayağı ile devlet gelmez
 (Divan, s. 575)

Şeydā-ter eyledi beni hoy-gerde gerdenün
 İki yakayı görmeye bir yirde gerdenün
 (Divan, s. 601)

Sairin özellikle lugazlarını sade bir dille yazdığı görülmektedir.

Nef'i'yi takliden yazdığı bir kasidede:

Cülle-rahşî bād-pāy-ı atlas-ı vālā-yı çerh
Meh rikāb-ı sîmdür hürşîd añā zerrîn zeyn
(Divan, s. 90)

gibi bol terkibli beyitlere yer veren şair,

Allah Allah ne keramet ne belāqatdır bu
Bu ne sırdur ne temāşā ne 'aceb seyrandur
(Divan, s. 77)

Diyar-ı ğurbete 'azm eyledüñ benüm cānum
Beni koduñ vañanumdan ğarîb sultānum
(Divan, s. 615)

gibi beyitlerinde de, Nedim tesiri ile olmalı, konuşuyor gibi bir üslup kullanarak oldukça sade yazmıştır.

Biz neyledük a zālîm-i bî-merhamet saña
K'ittüñ veliyy-i ni'metümüzden cüdā bizi
(Divan, s. 445)

beyti de Nedimane bir üslûpla söylenmiştir.

"Ayağına su inmek, analar ağlatmak, akın salmak, büti sınımak, baş başa virmek, başı sağ olmak, çañına ot tıkamak, dikili taşı kalmamak, dillere düşmek, düşman kulağına kurşun, el üzre tutmak, el virmek, gönül almak, göz boyamak, göz açdurmak, iden bulur, iş başa düşmek, köstek kırmak, kanına girmek, yaka yırtmak, yüreği yanmak, yüz sürmek, yüze çıkmak, beñzi çalıklur, çok bilirin, düşmen kulağına ura kurşun, gözün boyar, irgürmek ve söz ortanuñ dimişlerdür" gibi Türkçe deyimler ve kelimelerden faydalanmıştır.

İşte ez-cümle anuñ mi'mār-ı luğf u himmeti
Neyledi neyler dağı seyr it hele Tersâne'yi
(Divan, s. 370)

LXVIII

beytinde görüldüğü gibi, konuşma kalıplarını başarılı bir şekilde kullanan şair, divanında zaman zaman devrik cümlelere de yer vermiştir:

Şākī olıcak şümū'-ı encüm tābān
Kandīl-i şarābı sen de eyle sūzān
Sūr dōke şaça şarāb-ı nābı olıcak
Şahbā-yı şafak dāmen-i çerha rīzān
(Divan, s. 721)

Seyyid Vehbi'nin Arapça ve Farsça kelimeleri zaman zaman halktan biri gibi konuşma tarzında kullandığını da görüyoruz:

Bezim = bezm:

Hamle-i şirāne-i gāndan bezimde kaçmazuz
Şu'le-i cevvēle-i meyle gürizān eylerüz
(Divan, s. 570)

Hoşā o dem ki murād ittifāk ide zuhūr
Bezimde keş-me-keş-i da'vi-i kerāmet ola
(Divan, s. 660)

Mutrib bezimde nağme-serālıklar eyledi
Her nağmede karār-rübālıklar eyledi
(Divan, s. 669)

Faħir = faħr:

Anlarla ider faħir zemāne
Gösterdi kederlerin cehāne
(Divan, s. 267)

Fikir = fikr:

Ya'ni Qur'an'daki ālāf-ı selās ola murād
Bu fikir dahı dil-i feyz-eşerden geçdi
(Divan, s. 412)

İsim = ism:

İsinden intikāl eyler müsemmäya o dānā kim
Mu‘ammā-yı neşāta vāşıl olur nām-ı şahbādan
(Divan, s. 620)

Nabîz = nabîz:

Ristō-yı kazā olup nabîz-gîr
Vird ehlini bildi kıldı tedbîr
(Divan, 274)

Nazım = nazm:

Deşt-i nazımda kendüne buldukca hem-‘inān
Vehbî semend-i şab‘ heman bād-pālanur
(Divan, s. 547)

Vehbi nazımda Nābi‘ye hayrū‘l-ḥalef benem
İrş ile girdi zabtuma mülk-i sühanverî
(Divan, s. 679)

Şabır = şabr:

Şabırdur özge belāya devā mı vardur yokdur
(Divan, s. 531)

Sekil = şekil:

Olursa her ne şekil hāletüm gelür ra‘şe
(Divan, s. 480)

Sükür = şükür:

Yoḥsa ‘aczi ne şükür Ḥakka ḥazāyin-mevfūr
Her menāzilde zehāyir tolu günbed günbed
(Divan, s. 94)

Vakit = vakt:

Medār-ı devlet ü din şehriyār-ı mesned-āyin kim
Du‘āsı beş vakıtde farz-ı ‘ayn oldı namāz-āsā
(Divan, s. 428)

Onun şiirlerinde Eski Anadolu Türkçesinde 3. tekil kişiyelik ekinden sonra belirtme durumu görevinde olan ve klâsik Osmanlıcada da kullanılan -n ekinin çokça yer aldığını görüyoruz:

Dilin kesmişdi da'vâ-yı sühândan dest-i düzd-āsâ
Siyaset-ḥâne-i ma'nâda teşhîr eyleyüp anı
(Divan, s. 38)

Lîk bir menkâbesin nakl ideyüm pek diñle
Rütbesin añlayup 'ibret alacak destandur
(Divan, s. 75)

Mâ-ḥaşal benden olup teşne-leb-i cüy-i murād
El şuyın buldı baña kaldı kurı gavgası
(Divan, s. 230)

Hâlis kulıdur şeh-i cehânun
Kadrin bilelüm efendi anun
(Divan, s. 306)

Vaşfın degül kâbil edâ gel idelüm Vehbî du'â
Her birinun itsün Hudâ ikbâl ü 'ömrin ber-mezîd
(Divan, s. 343)

Erbâb-ı tecellî göricek nür-ı cemâlin
Yârün ser-i küyün cebel-i Tûr şanurlar
(Divan, s. 537)

Vaşf-ı ḥat-ı lebin iderüz Vehbiyâ nola
'Anber-sirişte olsa midâd-ı devâtumuz
(Divan, s. 574)

Âvine-i ruḥsârına rû-puş çeker yâr
Hüsniñ şakınur var ise âsîb-i kederden
(Divan, s. 629)

Fürûğ-ı devlet-i imsâk-meşrebânun halk
İder zevâlin ümîd âfitâb-ı rûze gibi
(Divan, s. 664)

Kuramaz herkes ol tîrün kemânın
Uramaz ursa da farzâ nişânın
(Divan, s. 704)

Ayrıca 1. tekil kişi iyelik ekinden sonra gelen belirtme durumunun düştüğü örnekler de vardır:

Cevrin o yār mihr-i vefā bildüğüm görüp
Ben zāra itmez oldu Riyāzī cefā bile
(Divan, s. 486)

Öte yandan Seyyid Vehbi Divanı'nda vezin gereği, belirtili isim tamlamalarında tamlayanın -un (-ün), -nun (-nün) ekinin bazen düştüğü görülür:

Yok yire baña sitem eyleme 'ömrüm varı
(Divan, s. 500)

Destārı ucın yirde sürür ehl-i ta'aşşub
Kuyruklu dīv olsa sezā nām-ı nihāda
(Divan, s. 646)

Gibb, Ziya Paşa'dan naklen, Vehbi'nin dilin inceliklerini iyi bildiğinin doğru olduğunu, fakat çağın şairlerinin içinde en iyisi olduğunun ise yanlış olduğunu kaydeder⁵⁷.

'Adl ü ihsānı ile kişver-i 'ālem ma'mūr
Şadme-i kahrı ile mülket-i İnan vīrān
(Divan, s. 114)

Çün oldu namāz için ikāmet
Kopardı kıyāmeti cemā'at
(Divan, s. 291)

Dirligi senūñledür anuñ da
Dil gibi müdām ola yanuñda
(Divan, s. 295)

Mülke revnak dīne kuvvet devlete zīnet olur
İtse fermān ol şehensāh-ı cehān-ārā neyi
(Divan, s. 370)

⁵⁷ Gibb, E. J. W., *A History of Ottoman Poetry (HOP)*, London 1904, c. IV, s. 10; Ziya Paşa, *Harabat, İstanbul 1291, I, medhal, s. 17, II, s. 5.*

gibi beyitlerinde görüldüğü üzere, ahenk temini için kelimelerdeki sesler arasındaki uyuma dikkat eder.

Seyyid Vehbi'nin Nabi'nin etkisinde kalarak yazdığı şiirlerde hakimane bir eda vardır, meşel-gülük yapar:

Vehbî ne şübhe mahkeme-i i'tibârda
Da'vâ şübüt bulmaz olursa güvâh mest
(Divan, s. 521)

Anlar ifsâd-ı mizâc-ı devleti erbâb-ı câh
Himye lâzımdur ne deñlü olsa da rişvet lezîz
(Divan, s. 526)

Dösti zâr u hazin düşmeni şâdân eyler
Sen sen ol eyleme bir kimseye izhâr elemün
Başış-i nâ-be-mağal cüddan olmaz ma'dūd
Sıfr-ı ma'kūs ile artar mı hisâbı rakamun
(Divan, s. 597)

Mişâl-i bahr derûnuñda şaklayup güherün
Hüner-nümâliğa meyl itme var ise hünerün
(Divan, s. 600)

Ferverdesi has olsa da çark eylemez bihâr
Bir kimseye ki luğf idesin boğma minnete
(Divan, s. 647)

Bu devirde Nedim dışında birçok şair, eski devrin yadigarı olan ve divan edebiyatımızın bünyesine uygun olan kelimecilik, mazmun-perdazlık ve kelime oyunlarına düşkündür. Seyyid Vehbi, divan şiiri estetiği açısından başarılı olan:

Gevher-i şî'rüme Bahâyî gibi
Yok bahâ bî-bahânedür sühanüm
...
Aşafa sen de gûş tut tütalum
Dâstân-ı Keyânedür sühanüm
(Divan, s. 109 - 110)

beyitlerinden ilkinde Bahai kelimesini Seyhülislâm şair Bahai Efendi'yi kastetmek ve onu medh etmek için almıştır. İkinci mısradaki " bahā ", " bī-bahāne " ve birinci mısradaki " Bahāyī " kelimeleri arasındaki kelime oyunları; sonra ikinci beyitteki kulak tutmak anlamındaki "gūş tūtmak" tabiri ile " tūtalım " kelimesini farz edelim anlamına kullanarak iki beyitte de cinaslar yapmak istemiştir.

Cünki söz ortanuñ dimişlerdür
 Vaşf-ı müy-miyānedür sühanüm
 (Divan, s. 109)

beytinde Türkçe deyim ile divan şiiri estetiğine göre başarılı bir kinaye sanatı yapmıştır. Kendinden önceki büyük şairler gibi, eski edebiyatımızın türlü söz ve anlam sanatlarını ustalıkla bir biçimde kullanan şair:

Kurş-ı nīlūfer-i hūrşīdi ezüp 'ārifler
 Eyleyüp üstine kevkebleri habb-i rümmān
 (Divan, s. 256)

Beni söyletme efendüm yüregüm yanukdur
 Āteş-efşān oluram eyler isem fetḥ-i dehān
 (Divan, s. 257)

Yed-i meşşāṭada gīsū-yı dil-ārāyı görür
 Dāmen-i Yūsuf'ı san dest-i Zeliḥā'da görür
 (Divan, s. 563)

Fürūg-ı 'aks-i ruḥuñla 'aceb mi ey sāki
 Düşerse gerdiş-i hūrşīde devr-i sāgarumuz
 (Divan, s. 577)

Rebāb-ı nāleyi kānūn-ı 'aşka uydurup ey dil
 Nevā-yı nağme-i 'uşşāki mūsikāra göstersek
 (Divan, s. 594)

Kısmet-i rizka tehālūkle cedeldendür hep
 Düşdüği biri birine şaf-ı dendānumuzuñ
 (Divan, s. 599)

Şunmada la'lini ağıyāra mey-i nāb gibi
Kaşdı meclisde baña cevriñi işrāb gibi
(Divan, s. 667)

beyitlerinde sırasıyla görüldüğü üzere, şiirlerinde mübalağa, mecaz, telmih, teşbih-i belig, tenasüp, hüsn-i ta'lil ve teşbih sanatlarına daha çok yer vermiştir.

Seyyid Vehbi Divanı'nda görülen başlıca iktibaslar da şunlardır:

"Ma-erselnāk, sübhāneke mā-ħalakte, innā fetahnā, innā ce'ainā, naħnü kaşemnā, kem min-fi'e, mā-teştehi'l-enfūs, şemme vechu'llāh, ve'lleyli, 'asā en-tekrahū, lenterānī, levlāke lemā-ħalaktü'l-eflāk".

E. Edebî Kişiliği

XVIII. yy'ın ilk yarısında yaşamış olan Seyyid Vehbi, devrinin çok eser veren bir şairidir.

H. 1132 / M. 1720 yılında padişah fermanıyla re'īs-i şā'irān (şairlerin başkanı) seçilen Osman-zade Taib Efendi, zamanın şairlerini anlatmak üzere yazdığı ünlü kasidesinde:

" Velikin ħüsrev-i mülk-i ma'ānī Rāşid ü Vehbī
Birisi nūr-ı çeşmümdür birisi cānumun cānı "

diyerek, Raşid'le Seyyid Vehbi'yi ma'na mülkünün padişahı olarak değerlendirir ve:

" Vekilümdür benüm Vehbī-i mu'ciz-dem beyān itsün
Şunūf-ı tāze-güyānı gürüh-ı yāve-destānı "

sözleriyle de "re'īs-i şā'irānlığa" Seyyid Vehbi'yi lâyık görerek onu vekil bırakır⁵⁸.

⁵⁸ Yöntem, A. C. ; " Nedim'in Hayatı ve Muasırlarının Telakkileriyle Yaşadığı Devirde Edebî Mevkii ", Türkiyat Mecmuası, İstanbul 1925, c. I, s. 183.

Tezkirelerini onun henüz ikbal imkânlarına sahip bulunduğu zamanlarda yazan Safai ve Salim Vehbi'nin şiir ve sanat yeteneğinden övgüyle bahsederler. Arkadaşı Safai onun üç dilde şiir ve nesre muktedir, bedî'a-gülükde benzeri az bulunur güçlü bir şair ve taze edalı bir nasir olup, yaratılışı gereği sürekli yükselmeye istekli olduğundan; şiirlerine itina göstermeyerek, onları toplama ve divan şekline sokma kaydına düşmediğini, fakat ahbab mecmualarında bulunan eserleri toplansa mükemmel bir divan olabileceğini, doğrusu onun her alanda seçkin bir şair olduğunu şu sözleriyle ifade eder: " El-ḥaḳ, elsine-i şelâgede nazm u nesre kâdir bedî'a-gülükde mişli nâdir şâ'ir-i zür-âzmâ ve münşî-i tâze-edâdur. Muktezâ-yı meşreb-i himmeti ânen fe-ânen merâkî-i nazmuñ akşâ-yı medâricine i'tilâ hevâsına mâ'il olmağla eş'ârına i'tinâ itmeyüp cem' ü tedvîn kaydına düşmemişdür. Lâkin mecâmi'-i aḥbâbda bulunan âşârı tertîb olinsa mükemmel dîvân olmağa mütehammildür. El-ḥaḳ 'aşruñ her vâdîde yekke-tâz şâ'ir-i muğlak-ı mümtâzıdır⁵⁹." demektedir.

Kazasker Salim Efendi de onun yüce yaratılışlı bir kişi olup, bir saatte bin hayale girişebilen ve bir günde bin beyit şiire muktedir, kısacası, zamanın az bulunan bilgin, değerli bir kişisi olduğundan, her ne kadar ikram olursa uygun olduğunu ve bu değerli varlığı ile seçkin kişilere karşı öğünmesi gerektiğini şöyle ifade eder: " Vâkı'â bir zât-ı ḥuceste-simâtuñ ki tâ'ir-i cinânı evc-i ma'ârifde hümâ ile hem-ser belki daḡa bâlâ vü berter ve ṭab'-ı 'âlîsi 'ulüvv-i rütbede sipihre berâber olup bir sâ'atde hezâr tâze ḡayâle mübâdir ve yek rûzede biñ beyt miqdârı nazm-ı laṭîfe kâdir ola... El-ḡaşıl, zât-ı pür-ma'ârifî nevâdir-i rûzgârdan bir şâ'ir-i 'âlî-miqdâr olup, her ne rütbe ikrâm olinsa şâyeste ve vücûd-ı 'âlî-miqdârı ile şu'arâ-yı 'ulü'l-iḡtirâma iftiḡâr eylese bâyestedür⁶⁰."

⁵⁹ Tezkire-i Safai, yk. 264b.

⁶⁰ Tezkire-i Salim, s. 711, 713.

Mehmed Süreyya, onun usta bir şair olduğunu kaydeder⁶¹. Bursalı Mehmed Tahir, Vehbi'yi şiirde " Sünbül-zade'ye faik " bulur⁶². Ali Canip Yöntem, Sultan Ahmed Çeşmesi'ndeki tarih kasidesiyle Vehbi'nin zamanımızda bile unutulmamış olduğunu söyler, onun isterse sanatlı yazabileceğini ileriye sürer ve şu matlalı gazelini örnek verir:

Şebâne meclise gelse o şem'-i tãbende
Yanup yakılmağı pervâne görse tã bende
(Divan, s. 656)

Nitekim şair kendisi de şiir yazma konusundaki yeteneğini şöyle dile getirir:

Haber-i maḳdem-i pãkũñ alıcak bir demde
Kalemũm eyledi bir sãde ḳaṣide inṣa
(Divan, s. 157)

Onun kolay yazdığına başka örnekler de şu beyitlerdir:

Bu nazmum olıcak manzũr ümid oldur ola ma'zũr
Ki bir sã'atde inṣãd eyledũm anı bedãhetle
(Divan, s. 98)

iki sã'atde böyle bir ḳaṣide eylemek takrĩr
iki ŧãhidle gũyã hüccet-i isbãt-ı da'vãdur
(Divan, s. 206)

Seyyid Vehbi, bazı gazellerinde kendi şiirleri hakkında mütevazi bir ifade kullanarak üstadın şiirleri yanında kendi şiirinin bakıp okunmaya değmediğini söyler:

Nüşa-i güfte-i üstãd ṭururken Vehbĩ
Halka ŧi'rũñ nice manzũr ideceksin bilmem
(Divan, s. 613)

⁶¹ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanĩ, tarihsiz, c. II, s. 618.*

⁶² Mehmed Tahir (Bursalı), *Osmanlı Müellifleri, İstanbul 1333, c.II, s. 236.*

Fakat sanatçı gururuna sahip şairlik yönü, onun mütevazi şairlik yönünü gölgede bırakır. Bir gazelinin makta' beytinde kendisini şöyle över:

Vehbî nihād-ı şūhuña maḥsūsdur senün
Bu san'at-ı bedî'ayı herkes başaramaz
(Divan, s. 573)

Kendisi hakkında " şā'ir-i mu'ciz-gū " der:

Vehbiyüz Vehbi bu da'vākede-i ma'nāda
Kimse inkār idemez şā'ir-i mu'ciz-güyuz
(Divan, s. 569)

Iran şairi Selman'la boy ölçüşür, onun kendisine hased edeceğini söyler:

Vehbiyā vaşf-ı ruḥında ḥased eyler Selmān
Tāze-perdaht tırāş eyledüğüm mazmūna
(Divan, s. 644)

Hakk-ı ta'bīr üzre vaşşāf-ı sūḥan-pīrā benem
Ehl-i nazm içinde Nef'ī gibi müstegnā benem
(Divan, s. 468)

diyen şair, sadrazama sunduğu bir arz-ı halde:

Nef'ī'yi unıtdurmaz isem yuf baña ammā
Baña daḥı Nef'ī'ye olan rağbet olursa
(Divan, s. 330)

Hatta o:

Ṭarīk-i nazmda şahrā-revān-ı 'irfāna
Zemīn-i tāzede Vehbī özge bir vādīdür
(Divan, s. 556)

beytiyle yeni, başka bir vadi açtığını iddia eder.

Seyyid Vehbi'nin:

Vehbî bu şi'r-i tâzeyle olmak nazîre-cüy
Yârân-ı nazma kayd virür piç ü tâba kor
(Divan, s. 544)

gibi beyitlerinde eserlerinin tazeliğinden bahsetmesi, onda her sanatkârın eserinde göstermek istediği yenilik arzusunun bir tezahüründen ibarettir. Onun eserleri duyuş, düşünüş ve söyleyiş bakımından gelenekten farklı değildir. Nitekim onun şiirlerinde de değişik mazmunlar kullanma arzusu görülür:

Ancak şikest-i beyza-i râz itdügi kalur
Bülbül riyâz-ı 'aşkda yavru çıkaramaz
(Divan, s. 573)

Esasen eski şairlerimizin çoğu eserlerinin yeni olduğunu, sözlerinin tazeliğini sık sık söylerler. Onların anladıkları yenilik, edebî anlayışın çerçevesini genişleten ya da onu değiştiren bir yenilik olmayıp; bir buluş, bir kelime oyunu veya kullanılmamış bir redif türünden yeniliklerdir. Vehbi'nin birdenbire parlayan " tâze zeban " Nedim'i takdir ve tanzir etmesi, onun, hatta devrin birçok şairlerinin aradığı yeniliği Nedim'in eserlerinde bulmalarının bir izahı sayılabilir⁶³.

Nabi ve Nedim tarzlarında şiirler yazan Seyyid Vehbi, bazı gazellerinin şuh, neşeli ve rind yönüyle Nedim'e; hisden sıyrılmış, hikemî yönüyle de Nabi'ye yaklaşır. Nabi'yi üstad kabul eden Seyyid Vehbi, onu birçok şiirlerinde dile getirmekten kendini alamaz. XVIII. yy.a tamamen hükmeden Nabi'nin anlatış tarzını taklit ederek, örneğin:

İtdük hayâl-i vaşl haţâmuz budur bizüm
Düşdük 'azâb-ı hicre cezâmuz budur bizüm
Feryâd dest-i hâr-ı sitemden ki gül gibi
Şad-pâre-sâz-ı ceyb-i kabâmuz budur bizüm

⁶³ Mazıoğlu, H. , *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik*, Ankara 1957, s. 5 - 6.

Olsa 'aceb mi meş'ale-efrüz-ı nāle dil
Kūy-i habībe rāh-nümāmuz budur bizüm

İtdükce āh gülmez açılmaz derūnumuz
Bāğ-ı ğamuz nesīm-i şabāmuz budur bizüm

Vehbī-veş istikāmetedür istinadumuz
Ancak bu lağzgehde 'aşāmuz budur bizüm

Sırr-ı kemāli bizde nola eylese zuhūr
Nābī Efendi'nün ki babāmuz budur bizüm

Ol gitse pīrsüz kalur erbāb-ı ma'rifet
Hakkā ki pīr-i tāze-edāmuz budur bizüm

(Divan, s. 607 - 608)

gibi gazellerle onu yüceltir.

Ğazelde Nābī -i mu'ciz-beyānı āndururam
Kasīdede reviş-i Nef'i-i füsün-sāzı

(Divan, s. 137)

diyerek gazelde Nabi'yi andırdığını, kasidede ise Nef'i tarzında yazdığını iftihar makamında anar.

Bir gazelinde Nabi'nin nazmındaki "ma'na ve neşat taşkınlığı"nı şöyle dile getirir:

Nazm-ı Nābī'de ğurūş-ı neşe'āt ü ma'nā
Vehbiyā bezmün unutturdu mey-i pūr-cūşın

(Divan, s. 629)

Öte yandan:

Nazm-ı Nābī ile şi'rün olamaz yek-lehçe
Vehbiyā fark var elbette sūhandan sūhana

(Divan, s. 639)

sözleriyle Nabi'nin ölümünden önce onun nazmıyla şiirinin aynı üslupta olamayacağını söylediği halde, onun ölümünden sonra:

Vehbî nazımda Nâbi'ye hayrû'l-ğalef benem
İrş ile girdi zabtuma mülk-i sühanverî
(Divan, s. 679)

diyerek de kendisini " Nabi takipçisi " bir şair sayar. Yine onun
ölümünden sonra:

Dir idi rûh-ı Nâbî görse Vehbî kâle-i nazmum
Sevâd-ı safhañı bendergeh-i şehr-i Haleb şandum
(Divan, s. 609)

der ve Nabi'nin :

Yokdur âsâyiş bize bir âfetün meftûniyuz
Ğamze-i cādūsınunñ âlûde-i efsûniyuz⁶⁴

matla'lı gazeline nazire olan:

Münşe'ât-ı dehre Nâbî tâze bir mazmûn ise
Nazm-gûnuñ biz de Vehbî mışraç-ı mevzûniyuz
(Divan, s. 568)

makta'lı gazeline ise kendisini Nabi ile denk sayar. Hatta:

Vehbiyâ şimdi benüm kadrümi bilsün yârân
'Âleme bir dağı Nâbî ile zînet gelmez
(Divan, s. 575)

sözleriyle de kadrinin bilinmesini ister.

Ali Canip Yöntem, aşağıdaki şiirine dayanarak Vehbi'nin
Nabi'ye sağlığında hiciv de etmiş olduğunu söyler⁶⁵:

O yeşillü haşamı eylediler nefy-i beled
O Selânik'e eşeksüz varamaz aparur

⁶⁴ Bk. Divan-ı Nabi, s. 79.

⁶⁵ Yöntem, A. C. , " Seyyid Vehbi " , Hayat Mecmuası, Ankara
1927, c. I, sy. 16, s. 305. (dipnot)

Nābī'ye bindürelüm fitne başılsun yoħsa
 O Yahūdi eřegem diyü kıyāmet koparur
 (Divan, s. 688)

Seyyid Vehbi'nin etkilendiği diğer bir şahsiyet Nedim'dir. Damad Ibrahim Paşa devrinde (öl. H. 1142 / M. 1730) dost olan bu iki şairin birbirlerine nazireleri vardır. Seyyid Vehbi, daha önce geğtiği üzere, kendisine vekālet veren⁶⁶ Osman-zade Taib Efendi (öl. H. 1136 / M. 1724)'nin aksine, Nedim'i över, ondan "Nedim-i nükte-perdāz" diye bahseder⁶⁷. O, ayrıca Nedim'in üç gazelini de tahmis etmiştir. Bunlardan biri:

Žannetme duđter-i rezi rind ile gizlūdūr
 Anuñla řeyħ efendi de babalu kızludur

öteki:

Tā ki çerb-i leb-i řirīnūñ ile medhūřum
 Sāķiyā cām-ı mey-i telħa deđiřmem gūřum

üçüncüsü de:

Bir dem sürelüm senūñle gel gel
 Meclis ne baña ne ħod sañadur

beytini iğerren gazeline aittir.

Baki ve şeyhülislam Yahya'nın gazel alanındaki řuhāne edaları da Seyyid Vehbi'ye etki etmekle birlikte, esasen o, kendi devrinin bu alanda seçkin ve biricik şairi olan Nedim gibi gazeller söylemiştir.

⁶⁶ Bu konuda daha fazla bilgi için bk. s. XXVIII - XXX ve LXXIV.

⁶⁷ Mūvellā eyledüm ben de Nedim-i nükte-perdāzı
 Eğer boğmazsa mevc-i iřtilāħa şakk-ı 'irfānı
 (Divan, s. 39)

Seyyid Vehbi, büyük şair Nedim'in üç gazelini tahmis etmekle kalmamış:

Kākūlinde fitne pā-beste dil-i şeydā gibi
 'iŧve çeŧminden nūmāyan neŧve-i ŧahbā gibi

Zahm-ı ŧeŧŧir-i tegāfülden ŧakın ey dil yine
 Ğamze haŧer der-kef olmiŧ mest-i istiĝnā gibi

Zabt-ı mülk-i ħüsne hüccetdür ħat-ı rüyūñ senūñ
 Ebruvān üstinde ŧaħr-ı evvel-i imzā gibi

Zir-i müjganda nigāh-ı luħfi olmiŧ der-kemīn
 Perde-i elfāzda pinhān olan ma'nā gibi

Pençe-i ferman gibi itmiŧ perīŧan perçemin
 Düşe ŧalmiŧ ĝisuvānın zülfine tuĝrā gibi

Vehbiyā ben ĝayra itmem ilticā ŧimden gerü
 Bir efendüm var cehanda ol perī-sīmā gibi

(Divan, s. 667)

tarzında manzumelerle mensup olduĝu Nabi mektebinden bazen de Nedim üslûbuna geçmek istediĝini göstermiŧtir⁶⁸.

Seyyid Vehbi'nin birçok gazelinde Nedim'in etkisi açıktır:

Sāĝiyā ŧun bāde gül-fām olsa da māni' degül
 Aña la'lūñ nukl-i bādām olsa da māni' degül

(Divan, s. 606)

Tebessümden dehānuñ olduĝın ħiss eyledüm ammā
 Meger reng-i tebessüm ŧıĝmamıŧ ben anı leb ŧandum

(Divan, s. 609)

Nedim'e "ŧaklar" redifli bir naziresi vardır. Matla' beyti ŧöyledir:

⁶⁸ Olcay, B. , XVIII. Asır Şairlerinden Seyyid Hüseyin Vehbi, İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Lisan's Tezi, No: 1754, s. 31; Yöntem, A. C., Nedim'in Hayatı ve Çağdaşları Üzerindeki Tesirleri, III. Türk Tarih Kongresi, Ankara 1948, s. 116 - 117.

Göñül kim nakd-i cânı bir büt-i nâ-râm için şaklar
Şadefler gevherin gavvâs-ı baħr-âşâm için şaklar
(Divan, s. 561)

Burada Seyyid Vehbi'nin ikinci derecede etkilendiğini daha başka şairlerden de bahsetmek zorundayız. Öncelikle kendisinden sonra, bütün divan edebiyatı boyunca, kaside alanında tek olan ve kendisini üstat olarak kabul ettiren Nef'i'nin, biraz Na'ili'nin⁶⁹ etkisi olduğunda hiç şüphemiz yoktur.

Kasidelerinde Nef'i etkisi o kadar açıktır ki, esasen her münasebetle padişah ve sadrazama yaklaşmak için kaside yazan Seyyid Vehbi'nin hemen her kasidesinde bu etkiyi açıkça görmemiz mümkündür. Biz burada pek belirgin olan birkaçını karşılaştırmakla yetineceğiz:

Nef'i'nin:

'Ukde-i ser-rişte-i râz-ı nihânîdür sözüm
Silk-i tesbîh-i dūr-i seb'a'l-meşânîdür sözüm

matla'lı " sözüm " redifli na'tına karşılık, Seyyid Vehbi "sühanüm" redifli aşağıdaki şiirinde sözünü ögerken Nef'i'ye benzer:

'Aşıkam 'âşıkânedür sühanüm
Şu'ledür dil zebânedür sühanüm

Ṭurfe Mūsâ-yı Ṭūr-ı 'aşkam kim
Lenterânî terânedür sühanüm

...

Baňa emşâlüm itmeyüp terciħ
Disene imtihânedür sühanüm

Saňa i'lâm-ı kâmdur ğarazum
'Arz-ı hâle bahânedür sühanüm

Hep du'â-yı devâm-ı devlet için
Vird-i subħ u şebânedür sühanüm

⁶⁹ Bk. "hoş geldün" redifli kaside (Divan, s. 241 - 244).

Devletün dā'im ide Hak mādām
Vehbiyem şādıkānedür sühanüm
(Divan, s. 108-110)

Nitekim o da Nef'i gibi sözüne ilâhî vasıflar veriyor ve mübalagalar yapıyor.

Aşağıdaki beyitlerde sözlerini Kahraman ve Rüstem'in savaş alanındaki kahramanlıklarından yararlanarak büyütme istemiştir:

Gāh ikāz-ı ehl-i gaflet ider
Na're-i Kahramānedür sühanüm

...

Merd-i meydān-ı vasfı olmağ ile
Dā'imā Rüstemānedür sühanüm

Şāh-ı rüy-ı zemin ki medhinde
İftihār-ı zemānedür sühanüm
(Divan, s. 109 - 110)

Nef'i'nin etkisine belirgin bir örnek olan ve Nef'i'nin:

Her ma'ni-i latif ki candan nişan virür
Ta'bîr idince tab'um anı nazma can virür

matla'lı "virür" redifli enfes kasidesine Seyyid Vehbi'nin naziresi olan:

Hāmem ki feyz-i Rūh-i kudüsdan nişan virür
Te'şîr-i nutkı mürde-i taşvîre can virür
(Divan, s. 138)

matla'lı beytinde kafiyeyle bile aynıdır. Nef'i'nin girizgah beytinin ikinci mısra'ı olan:

" 'Adliyle dehre müjde-i emn ü eman virür "

Seyyid Vehbi'nin şu mısra'ı ile hemen hemen aynı anlamda olduğu gibi kafiye için seçilen kelimeler ve onların eş anlamlısı bulunan "emn" kelimesi de aynıdır:

Dehre Nizām-ı Mülk olup emn ü eman virür
(Divan, s. 140)

Nitekim Vehbi, bu kasidesinin Nef'i'ye nazire olduğunu kendisi de söylemektedir:

Seyr eyle şehd-i kām-ı mükāfāt olup nice
Nazmında dadı Nef'i-i şīrin-zeban virür
(Divan, s. 142)

Hatta Seyyid Vehbi, Damad İbrahim Paşa övgüsünde yazdığı bir kaside-i 'ıydiyyede güya Nef'i'nin ağızından kaside alanındaki seviyesini dile getirirken kendisinin onun yerini tuttuğunu şu şekilde ifade eder:

Hakkā ki kuluñ Vehbi benüm yirümi tutmuş
Hālī komamış bişemi Mevlā-yı zemāne
Dad-ı sühani virdi o tütü-i şeker-hāy
Gayrıları hep laklaka-pirā-yı zemāne
Ancak bu kadar eyler idüm ben de olaydum
Vaşf-ı keremünle sūhan-ārā-yı zemāne
(Divan, s. 174)

Yine Nef'i'nin Kuyucu Murat Paşa hakkında meşhur ve olağanüstü nefis:

Gamzeñ ne dem ki tiğ çeküp hun-feşān olur
'Uşşāk-ı dil-figāra ecel mihrیبān olur

matla'lı kasidesine Vehbi:

Nev-rūzdur cehan yine reşk-i cinān olur
Pir-i zemanē tazelēnür nev-cevān olur
(Divan, s. 158)

naziresini yazmıştır. Nef'i'nin kasidesinin sonundaki:

Nef'î du'âya başla ko da'vâyı kim du'â
Nazm âhîrinde 'âdet-i nazm-âverân olur

beytine karşı Vehbi de:

Vehbî sözüñ du'â ile hâtmeyle kim du'â
Zeyl-i sühanda vâcibe-i şâ'irân olur
(Divan, s. 161)

demiş ve geri kalan iki beytinde de Nef'î'yi taklit ederek aynı fikirleri Nef'î gibi iki beyitle söylemiştir.

Na'ili'den de etkilenen Vehbi'nin:

Ey niẓâm-âver-i ahvâl-i cehan hoş geldün
Ey safâ-bahş-ı dil-i gussa-keşan hoş geldün
(Divan, s. 241)

matla'lı "hoş geldün" redifli kasidesi, Naili'nin Fazıl Ahmed Paşa'nın Batı seferinden başarıyla döndüğü zaman yazdığı:

Ey nesim-i seher-i müjde-resan hoş geldün
Ey peyâm-âver-i destür-ı cehan hoş geldün

matla'lı kasidesine naziredir. Seyyid Vehbi birinci mısraında, Naili'nin ikinci mısraındaki anlamı söylemiş, ikinci mısraında da Naili'nin birinci mısraını hemen hemen aynen kopya etmiştir.

Vehbi'nin şiirlerinde takdirle andığı bir şahsiyet de çağdaşı vak'a-nüvis ve şair Raşid'dir. Onun şiirini tanzire cür'et edemediğini söyler:

Tanzîr-i şi'r-i Râşid'e cür'et ne ihtimâl
Vehbî müsellemler olsa da tarz-ı sühân baña
(Divan, s. 514)

Bir gazelinde şöyle der:

Cehâna faşl-i hitâb-ı belâgatün göster
Ki şi'r-i Râşid'e bir mu'cizin cevâb gerek
(Divan, s. 595)

Bir gazelinde kendisini Raşid'le bir görür:

Virdün cevāb Rāşid'e nazmuñla Vehbiyā
Şad-āferīn bilmez idüm böyle ben seni
(Divan, s. 673)

XVIII. yy. şairlerinden Arif Abdülbaki'ye de nazire yazmıştır:

Ya'ni faḥrū'l-'ulemā 'Arif Efendi ki anuñ
Lāl olur vaşf-ı kemālinde lisānı kalemün
(Divan, s. 598)

XVIII. yy. şairlerinden Birri de nazire yazdıkları
arasındadır⁷⁰:

Zemīn-i Birri-i pākīze-gūya ey Vehbī
'Aceb bu şi'r-i selīsüm cevāb olmaz mı
(Divan, s. 672)

Nedim tarzında gazeller yazmış olan İzzet Ali Paşa'yı da
beğenir:

Vehbī nazīre eyler isen şi'r-i İzzet'e
Ḥatm it kelāmı kāfiye-i i'tizār ile
(Divan, s. 654)

Riyazi'den bir gazelinin makta' beytinde bahseder:

Şāhid-i nādire mazmūn-ı sūḥanla Vehbī
Korkaram ṭab'-ı Riyāzī ile da'vāya çıkar
(Divan, s. 530)

Bir gazelinde şaka olsun diye Sabit tarzını taklit eder,
makta' beytinde Sabit'in adını geçirir⁷¹:

⁷⁰ Bu konuda daha fazla bilgi için bk. Tezkire-i Salim, İstanbul 1315, s. 164-167.

⁷¹ Demiray, C. , Seyyid Vehbi Divanı - Gazeller, DTCF Kütüphanesi, Lisans Tezi, No: BT 79, s. VIII - XVI.

LXXXVIII

Bilmem ne şaka eyledi Vehbî bu gazelde
Yâran okıyup Sâbit'i yâd itdi gülüşdi
(Divan, s. 678)

Seyyid Vehbi, bu nazirelerden başka, Fuzuli, Baki, Nef'i, Riyazi, Nabi, Neyli, Raşid, İsmeti, Cevri, Kadri, Cem'i, Sırri, Vasık, Rüşdi, Necib ve Reşid gibi birçok şairin gazellerini de tahmis ve tanzir etmiştir.

Özetle Seyyid Vehbi, bütün büyük şairleri okuduğu halde hakimane ve din dışı gazeller yazmıştır. Bu gazeller şairin rind ve neşeli yönünü gösterir. Böylece onun Fuzuli'den bu yana her türlü söyleyişi denediğini, fakat daha çok kasidede Nef'i, gazelde de Nabi ve Nedim tarzında şiirler yazmış olduğunu görüyoruz.

SONUÇ

SEYYİD VEHBİ'NİN SAİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Seyyid Vehbi, ilmiye sınıfından olup, müderrislik ve kadılık mesleğinde yavaş yavaş ilerlemiş, nihayet bu meslekte mevleviyyete kadar yükselmiş ve 1736'da ölmüştür.

Devrinin ileri gelen şairlerinden sayılan Seyyid Vehbi, zekâsı ve yüksek çevrelere karşı yumuşak ve sevimli davranışları ile menfaatlerini korumasını bilen bir sanatkârdır. Sürekli olarak padişahın ve sadrazamın teveccüh ve iltifatını koruyabilmiş ve onların himayelerinde bulunmakla da nisbî bir refah içinde yaşamıştır.

Şüphesiz her divan şairi gibi kendi devrinin edebî kültürüne sahip ve divan şiirine tamamen hakim bir şair olan Seyyid Vehbi, bazı gazellerinin şuh, neşeli ve rint yönüyle Nedim'e, histen uzak, kuru ve hikemî yönüyle de Nabi'ye yaklaşmıştır.

Şairliği itibariyle özellikle Nabi'nin etkisi altında kalan ve devrinin sayılı şairlerinden sayılan Seyyid Vehbi, yukarıda belirttiğimiz üzere, bütün divan edebiyatı boyunca, kaside alanında tek olan ve kendisini üstat olarak kabul ettiren Nef'i'nin etkisinde kalmıştır. Naili'nin bir kasidesine de nazire yazmıştır (bk. Divan, s. 241 - 244). Devrinde çok kolaylıkla şiir söyleyebilen (Salim'in rivayetine göre, günde bin beyit) bu şair, bu yüzden Vehbi (Allah vergisi) mahlasını almıştır. Adaşı Sünbül-zade ile mukayese edilecek olursa, daha üstün bir şair olduğunda hiç şüphe yoktur.

Gazelde Fuzuli'den bu yana her türlü söyleyişi denemiş, fakat daha çok Nabi ve Nedim tarzında şiirler yazmış olan Seyyid Vehbi, eserlerinde İbrahim Paşa devrinin birçok olaylarını aksettirmiş, dilde nisbî bir sadelik göstermiş olmakla birlikte, duyuş ve düşünüşte bir üstünlük ve orijinalite gösterememiştir. Divanında yer yer eserlerinin tazeliğinden bahsetmesi, onda her

sanatkârın eserinde göstermek istediği yenilik arzusunun bir tezahüründen ibarettir. Dilin inceliklerini iyi bildiği anlaşılan Seyyid Vehbi'nin şiirleri duyuş, düşünüş ve söyleyiş bakımından gelenekten farklı değildir⁷². Şiirlerinde hayat felsefesini aksettiren şair, divanında İran etkisini son derece azaltarak kendi çevresinin şairi olmak, çevre özelliklerini; yaşanılan devrin ve yaşanılan hayatın şiirlerini söylemek yolunda belirli adımlar atmıştır.

Divan şairlerinin divanlarında gördüğümüz klâsik divan düzenine uyan şair, divanında aşağı yukarı bütün divan nazım tür ve şekillerine yer vermiş olmakla birlikte, kasidelerinde nesip ve teşbiblere pek rastlanmaz. O, şiirlerinde aruzun değişik bahirlerini başarılı bir şekilde kullanmıştır.

Seyyid Vehbi'nin dili Arapça ve Farsça kelimelerden sıyrılmış sayılamaz. O, Arapça ve Farsça terkipleri bol bol kullanan bir divan şairi olmakla birlikte devrinin diğer şairleri gibi dilinde nisbi bir sadelik de vardır. Türkçe deyimleri, ata sözlerini ve konuşma kalıplarını gayet güzel kullanmıştır. Şiirlerinde yerli unsurlar, İstanbul'a ait tasvirler, tablolar bulunmaktadır.

Özetle Seyyid Vehbi, ne Nabi ve Nedim gibi bir edebî mektep kurabilmiş, ne de Türk edebiyatına dil, üslûp, ifade ve buluş bakımından çağdaşlarını aşan bir üstünlük gösterebilmiştir. Bu yüzden orijinal ve belirli bir edebî hüviyeti vardır demek güçtür. Bununla birlikte ustaca kasideler ve gazeller yazabilmiş, özellikle nesir alanında sağlam bir beyan üslûbu içinde, fikirlerini güzelce ifadeye muvaffak olmuş, kalemine tamamiyle hakim bir sanatkârdır. Şüphesiz eski Türk edebiyatında, ikinci derecede gelen şairler ve nasirler kâfilesinin ön sıralarında hakkı ile yer almıştır⁷³.

⁷² Mazıoğlu, H. , *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik*, Ankara 1957, s. 5 - 6.

⁷³ Karahan, A. , " Seyyid Vehbi " , *İslâm Ansiklopedisi*, c. 10, s. 546 - 547.

Sonuç olarak, Lâle Devri'nin önemli şairlerinden olan Seyyid Vehbi, edebî kültür ve teknik maharet bakımından yetkin ve güçlü olmakla birlikte eski üstatların yolunda başarılı şiirler yazmaktan öte üstün bir şairlik gücü gösterememiştir. Onda edebî kişiliğinin oluşmasında eski büyük şairlerin etkisi olmuştur. Fakat daha çok kasidede Nef'i'nin, gazelde Nabi ve Nedim tarzının etkisinde kalmıştır. Bütün bu özellikleriyle Seyyid Vehbi başarılı, usta bir divan şairidir.

TEZİN İNGİLİZCE ÖZETİ

ABSTRACT

Most of the old masterpieces that show the richness of our culture have not been printed to date. Although some of these were printed in old letters (Arabic form), the new generation is unable to read and understand them. Since the others are in handwritten form, they need being drawn the attraction by the researchers to be enlightened.

Seyyid Vehbi (1674? - 1736), author of the masterpieces we study, is one of the important poets and also writers of divan literature. Seyyid Vehbi, from the aristocrat class, had gradually improved in being judge and he became professor in his progress, finally he became the best of them.

In the study of this prepared book named "Seyyid Vehbi and Comparative Article of Divan" -has 2 volumes, I - CXV - 1 - 789 pages and 5 main parts; I briefly introduced the historical, social and cultural situation of XVIII. C., I introduced the information of the life, character and masterpieces of Seyyid Vehbi who is one of the important poets of the Tulip Age by considering his poems in divan poetry and that he is well-known poet of the period but also I considered that he was an expert poet although he was not as good as Nedim and Seyh Galip, the most important representatives of Divan poetry in XVIII. C.

The most important part of the article I study is about the handwritten form of Divan. After I sought about 31 writings in some of the national and foreign libraries, I made a comparison by choosing three of the writings which are the closest to Seyyid Vehbi's life and have the most considerable capacity and the richest in variety of poetry. Meanwhile, I put forward the article of Seyyid Vehbi Divan which consisted of 738 poems and also approximately 8063 capiets which I gave in a table as a concert of 27 national writings by introducing these writings.

At the end of the theses, I prepared an index related to book titles and people names, and I also enclosed a bibliography.

As a result, the life, masterpieces and poetic character of Seyyid Vehbi in the Tulip Age have been completely studied in this research, which therefore tries to fill an important gap in divan literature of the XVIII. century.

II. SEYYİD VEHBİ DIVANI'NIN YAZMA NÜSHALARI*

Seyyid Vehbi Divanı'nın tespit ettiğimiz yazma nüshaları şunlardır:

- 1) Adana İl Halk Kütüphanesi, No: 560,
- 2) Çorum İl Halk Kütüphanesi, No: 2136,
- 3) DTCF Kütüphanesi, İsmail Saib, No: 3229/1,
- 4) " " , Muzaffer Ozak, " 1021/1,
- 5) Emanet Kütüphanesi (Topkapı Sarayı Müzesi), No: 1640/1,
- 6) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 33,
- 7) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 1607,
- 8) " " " " " 5522,
- 9) " " " , İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal Kitaplığı, No: 2629,
- 10) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 2894,
- 11) " " " " " 9753,
- 12) " " " " " 1710/2,
- 13) " " " " " 2866/1,
- 14) " " " " " 5506,
- 15) Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, No: 1294,
- 16) Mevlâna Müzesi Kütüphanesi, Ferid Uğur Kitapları, No:1170,
- 17) Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum Eserler No: 497,
- 18) Millî Kütüphane, Yz. FB. 125,
- 19) " " " " 276,
- 20) " " " " 484,
- 21) " " " " 3936,
- 22) Süleymaniye Kütüphanesi, Mihrişah Sultan No: 369,
- 23) " " " Ali Nihad Tarlan, " 24,
- 24) " " " Esad Efendi " 2714,
- 25) " " " Hamidiye " 1124,

* Tespit ettiğimiz Seyyid Vehbi Divanı'nın yazma nüshaları, yurt içi ve yurt dışında buldukları kütüphanelere göre alfabetik sırada ve istinsah tarihleri dikkate alınarak sıralanmıştır.

XCIV

- 26) Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Efendi, No: 500,
27) " " Reşid Efendi, " 781,
28) Flügel I 676 f. No: 725*,
29) Manfred Götz, II, 468-469 f. No: 469,
30) Rossi 221 Vat. Turco, No: 260,
31) Zettersteen II 84, No: 725.

1) Adana İl Halk Kütüphanesi, No: 560

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 28 tevhid ve na't rubaîsi, 81 kaside, 235 gazel, 1 mersiye, 4 arz-ı hal, 1 sıhhat-nâme, 1 terkib-i bend, 1 terci-i bend, 17 tahmis, 2 müseddes, 44 kıt'a 44 rubaî, 14 lugaz 66 tarih ve 42 müfred yazılıdır. En sonda ise, "İstâşâbehû el-fakîr Mîr Mehmed Muhyi'd-dîn Hakkı Paşa-zâde, sene 1213 " kaydı vardır.

Baş: Sebki iden şems ü kamer kârşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Çekdi bir âh didi târihin
Göçdi eyvâh Ahmed-i Gâzî

Temmet sübhânehû ve te'âlâ sene 1145.

238 yk., 200x120 - 155x70 ölç., nestalîk yazı, 17 st., ayyıldız damgalı kt., H. 1173 / M. 1759 tarihinde yazılmıştır. Kahverengi meşin, istampa damgalı Avrupalı ct., XVIII. yy. tezhipli mihrabiye, ilk iki sayfa cetvelleri yaldızlı, öteki cetveller kırmızı mürekkepledir⁷⁴.

2) Çorum İl Halk Kütüphanesi, No: 2136

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 28 tevhid ve na't rubaîsi, 76 kaside, 244 gazel, 4 arz-ı hal, 1 sıhhat-name, 1 methiye, 1

* Yabancı katalogların künyesi, nüshaların tavsifinde dipnotta ve bibliyografyada verilmiştir.

⁷⁴ Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu, Ankara 1981, s. 2517.

terkib-i bend, 1 terci'-i bend, 18 tahmis, 2 müseddes, 48 kit'a, 47 rubaî, 18 lugaz, 84 tarih ve 56 müfred yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kûrsın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Bûse virsün bize de uşâğ olursa olsun
Mîve olsun da biz anuñ degülüz hamında

213 yk., 210x130 - 170x80 ölç., 21 st., talik yz., sarı ve beyaz renkli kâğıt, vişne rengi meşin kaplı kt. ve Avrupai ct.

Baştaki vakıf mühründen " Vakafe 'alâ - ehli'l-'ulûmi e's-Seyyid Ahmed Fevzî müftî-i Çorum 396 " kaydı okunmaktadır. 141. yaprağın kenarındaki " Râşid ser-kâtib-i meclis-i ticâret " kaydından müstensihin Raşid adında biri olduğu anlaşılıyor.

3) DTCF Kütüphanesi, İsmail Saib Efendi, No: 3229/1

Bu nüshada 1 münacat, 4 na't, 32 tevhid ve na't rubaîsi, 76 kaside, 225 gazel, 3 arz-ı hal, 1 sıhhat-nâme, 1 terci-i bend, 18 tahmis, 2 müseddes, 38 kit'a, 33 rubaî, 14 lugaz, 67 tarih ve 73 müfred yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kûrsın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Bir raḥşa bisâṭ u raḥt urmak meḡelâ
Bir mısra'-ı dil-keş eylemekdür tezyîn

188 yk., 21 st., talik yazı.

4) DTCF Kütüphanesi, Muzaffer Ozak, No: 1021/1

Bu nüshada 1 münacât, 4 na't, 27 tevhid ve na't rubaîsi, 57 kaside, 12 gazel, 2 tahmis ve 5 tarih yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kûrsın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Ğurre-i Zî'l-hicce şanmañ eyledi şâhın 'ıyân
Kendin İsmâ'îl'e kurbân eyleyen kebş-i cinân

88 yk., 17 st., talik yz., meşin kaplı kt. ve büyük boy ct.

5) Emanet Kütüphanesi (Topkapı Sarayı Müzesi), No: 1640/1*

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 1 mi'râciye, 48 tevhid ve na't rubâfisi, 86 kaside, 1 takriz, 4 manzum arz-ı hal, 2 manzum mektub, 121 tarih, 2 terkib-i bend, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 20 tahmis, 3 şarkı, 265 gazel ve her kafiye değıştikçe birer rubaf (2'si nazm), 52 kıt'a, 19 lugaz, 57 rubaf ve 86 müfred vardır.

Baş: Sebki iden şems ü kamer kuruşın İllâhî sensin
Cüz'-i İksir kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Hayretde kodı Vehbi-i âşüfteyi cânâ
Bu gâliyetü'l-misk kimün gâze kimündür

192 yk., 251x137 - 304x91 üç., talik yz., 24 st., abadî kt., 1, 109, 151 ve 175. yaprakların başlıkları nakışlı ve tezhipli, kırmızı szb., yıldız cl., kahverengi meşin, şemseli, selbekli, zencirekli, miklepli ct.

Bu eser içinde bulunduğu mecmuanın 1. yaprağından başlar, 279 yapraktan oluşan bu mecmuanın 193-279. yapraklarında Nef'i Divanı yazılıdır⁷⁵.

6) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 33**

* Tezindeki metne esas aldığım bu nüshayı dipnotlarda A nüshası olarak işaretledim. Yazmanın istinsah tarihi bulunmamasıyla birlikte şiirlerinin sayısı bakımından en hacimli nüsha budur.

⁷⁵ Karatay, F. E. , Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, İstanbul 1961, c. I, s. 280.

** Yer yer eksikleri ve müstensih hataları bulunan bu yazma nüsha, metindeki dipnotlarda C nüshası olarak işaretlenmiştir. İstinsah tarihi yönünden bilinen en eski nüsha budur.

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 38 tevhid ve na't rubaîsi, 84 kaside, 1 takriz, 4 arz-ı hal, 62 tarih, 2 terki b-i bend, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 17 tahmis, 217 gazel, 41 kıt'a, 15 lugaz, 53 rubaî, 2 nazm ve 73 müfred vardır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kârşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Cekdi bir âh didi târihîn
Göçdi hey vây Ahmed-i Gâzî

Ist. th : H. 16 Zî'l-ka'de 1163 / M. 18 Ekim 1750, Yzn.:
Derviş Mehmed el-Mevlevî.

Ist. kd.: Ketebehü fakîr Derviş Mehmed el-Mevlevî fi 16
Zî'l-ka'de 1163.

237 yk., 228x147 - 171x100 ölç., talik yz., 17 st., aharlı abadî taklidi kt., yıldız çiçekli bk., kırmızı szb., ilk çift sayfa yıldız kt., diğerleri kırmızı, kahverengi meşin, soğuk damga şemseli, miklepli ct.

Başta Iskenderiye mutasarrıfı Mustafa adına mülkiyet kaydı ve mührü vardır.

7) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 1607*

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 1 mi'raciye, 39 tevhid ve na't rubaîsi, 85 kaside, 1 takriz, manzum 4 arz-ı hal, 1 mektub, 1 sulhiyye, 1 sūr-nâme mukaddimesi, 1 otağ-ı hümayun medhiyyesi, 82 tarih, 2 terki b-i bend, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 18 tahmis, 1 şarkı, 229 gazel, 41 kıt'a ve kıt'a-i kebire, 16 lugaz, 53 rubaî, 2 nazm, 75 müfred, 1 sūr-nâme, 3 tezkire sureti yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kârşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

* Oldukça itinalı yazıldığı anlaşılan bu yazma nüsha, metindeki dipnotlarda B nüshası olarak işaretlenmiştir. İstinsah tarihi yönünden ikinci sırada gelen nüsha budur.

Son:...ve bu rûz-ı firûzda vüzerâ vü 'ulemâ ve ba'zı ricâl-i devlet emîn-i sūr tarafından table ile şekerler ihdâsiyle şîrîn-kâm ve sūr-ı hümâyûn-ı itmâm ve resîde-i şeref-i hitâm buyurıldı.

Ist. th. : Şa'ban 1168/ Mayıs/ Haziran 1755. Yzn. Mehmed Nazif.

Ist. kd.: Tahriren fi-şehr-i Şa'bânî'l-mu'azzam sene gemâniye ve sittin ve mi'e ve elf 'alâ-yedi'l-fakîr Mehmed Nazif ğufira lehû.

374 yk. (1-236. arası Divan, 237-374 arası 1 Sür-nâme ve 3 tezkire sureti), 238x132 - 173x60 ölç., talik yz., 19 st., abadî taklidi kt., 1, 131 ve 237. yapraklar nakışlı, tezhipli kırmızı szb., yıldız cl., koyu vişne rengi meşin, istampa yıldızlı, zencirekli, miklepli ct.

Başta kütüphanenin resmî mührü basılı ve Süleyman Necib adına bir mülkiyet kaydı vardır.

8) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 5522

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 37 tevhid ve na't rubaisi, 69 kaside, 1 mersiye, 62 tarih, 1 sıhhat-nâme, 1 sulhiyye, 1 sūr-nâme mukaddimesi, 1 otağ-ı hümâyûn medhiyyesi, manzum bir arz-ı hal, 217 gazel, 14 lûgaz, 51 kıt'a ve kıt'a-i kebire, 53 rubai, 12 tahmis, 1 müseddes, 30 müfred yazılıdır.

Baş: Sebki iden şems ü kamer karzın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Kalbini pâk idemez mahv u cûd eylemeyen
Kayd-ı tathîr-i nesebdür eriden şabunı

Ist. th. H. 1209 / M.1794.

178 yk., 227x140 - 177x95 ölç., talik yz., 21 st., abadî taklidi kt., 1 ve 101. yaprak başlıkları nakışlı ve tezhipli, yıldız cl, arkası siyah, üstü vişne rengi meşin, zencirekli ct.

Başta kütüphanenin resmî mührü basılıdır.

9) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal Kitaplığı, No: 2629

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 29 tevhid ve na't rubaîsi, 83 kaside, 130 gazel, 1 mersiye, 3 arz-ı hal, 1 sıhhat-nâme, 20 tahmis, 2 müseddes, 37 kıt'a, 57 rubaî, 3 şarkı, 18 lugaz, 115 tarih, 86 müfred yazılıdır.

Baş: Ey dergehinüñ sâ'ili sultân u gedâ
Derbân 'asâ be-kef kapunda Mūsâ

Son: Yâ Rab riyâz-ı karyede gül-çin-i vuslat it
Kıl bülbül-i na'im yirin bâğ-ı cennet it

Ist. kd. : Harrarehü'l-fakîr Vâsîf 'Osman mîr-i garrâ-nümâyân-ı Enderûn-ı hümâyûn-ı kilâr-ı haşşa kad veka'a'l-firâgu min-şehr-i Rebî'u'l-ülâ fi-yevmi'l-Cum'a sene şelâse 'aşr mi'eteyn ve elf gafera'llâhü zünûbehü ve settare 'uyûbehü.

198 yk., 240x160 ölç., sarı renk kt, okunaklı, nestalik yazı, 23 st., başlıklar kırmızı renkli yazılmış olup, kahverengi meşin kaplı, istampa yaldızlı, Avrupa tarzı ct.

10) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 2894

Ortasından bir miktar eksikliği bulunan bu nüshada 1 münâcât, 2 na't, 36 tevhid ve na't rubaîsi, 74 kaside, 1 mersiye, 1 sıhhat-nâme, 1 sûr-nâme mukaddimesi, 1 otağ-ı hümâyûn medhiyyesi, 228 gazel, 2 müseddes, 15 tahmis, tamamlanmamış 5 kaside, 77 kıt'a ve rubaî, 72 müfred, 13 lugaz ve 66 tarih yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer karzın ilâhî sensin
Cüz'-i iksir kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Çekdi bir âh didi târihin
Göçdi hey vây Ahmed-i Bâzî

1st. th.: H. 1216 / M. 1801/2 . Yzn.: Seyyid Mehmed Hilmi.

214 yk., 228x125 ölç., nesih yz., 19 st., Avrupa kt., sırtı meşin, üstü ebrî kâğıt kaplı ct.

Başta kütüphanenin resmî damgası basılı ve nakibü'l-eşraf kaymakamı Seyyid Mehmed Emin adına bir mülkiyet kaydı yazılıdır.

11) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 9753

Bu nüshada 1 münâcât, 3 na't, 28 tevhid ve na't rubaisi, 77 kaside, 236 gazel, 1 arz-ı hal, 1 mi'râciye, 1 terkiib-i bend, 1 terci-i bend 19 tahmis, 2 müseddes, 18 kit'a, 45 rubai, 15 lugaz, 48 tarih, 77 müfred yazılıdır.

Baş: Sebki iden şems ü kamer kûrsın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: İtdümse taleb nola tarîk-i 'ulemâyı
Ben Âl-i 'Abâ'yam yakışur baña 'âbâyî

1st. kd.: Ketebehü'l-hakîr 'Alî Rızâ min-mektûbî Nezâret-i Harbiyye, sene 1235.

168 yk., 210x130 ölç., talik yz., 25 st., yaldızlı ve sarımtırak kâğıt, kırmızı renkli kapak ve kenarları meşin ct.

12) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 1710/2

Bu nüshada 220 gazel, 31 rubai, 41 kit'a, 71 müfred yazılıdır.

Baş: Maṭlab ol mihrûn hilâl-i ebruvânıdır baña
Mâh-ı nev ansuz belâ-yı âsmânîdür baña

Son: Hiç bir şanem olur mı ki fikr-i kenâr ile
Târ-ı nîgeh meyânına zünnâr olmaya

186 yk., 215x135 - 163x77 ölç., talik yz., 21 st., sarımtırak aharlı Avrupa kt., kırmızı szb. ve cl., kahverengi meşin, şemseli, selbekli, zencirekli, miklepli ct.

Mecmuanın başında kütüphanenin resmî mühür ve damgası basılı ve Abdullah Faik ve Mehmed Sahib adlarına iki mülkiyet kaydı yazılıdır.

Bu eser, içinde bulunduğu mecmuanın 41. yaprağından başlar, 186 yapraktan oluşan bu mecmuanın:

1- 40.		Çelebi-zade Asım Divanı,	
41- 90.	"	Seyyid Vehbi	"
91- 102.	"	Amidli Hami	"
103- 112.	"	Arif	"
128- 149.	"	Sahib	"
150- 169.	"	Şehri	"
170- 177.	"	Ali	"
178- 186.	"	Şerif Sabri	" yazılıdır.

13) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 2866 /1

Ortasından noksan bulunan bu nüshada 24 kaside, 39 tarih, 5 tahmis, 125 gazel, 18 lugaz yazılıdır.

Baş: Destâr-ı sâli tâzeledi şun'-ı Zü'l-celâl
Tellü ucı görindi hilâl eylemiş hayâl

Son: Hall iden bu luğazı maşriğ-ı dânişde olur
Mihri tâbende-i nûr-efgen-i gerdûn-ı hüner

67 yk., 212x157 - 166x90 ölç., nesih yz., 20 st., Avrupa kt., kırmızı cl., arkası bez, üstü kahverengi meşin ct.

Başta kütüphanenin resmî mühür ve damgası basılıdır.

83 yapraktan oluşan bu mecmuanın, 68-83. yapraklarında Vehbi'nin Silahdar İbrahim Paşa ve Amca-zade Hüseyin Paşa haklarında iki kasidesi, Nadiri ve Sabit Ali'nin mi'raciyyeleri, Sabit'in Amca-zade Hüseyin Paşa ve Şeyhülislâm Feyzullah Efendi

haklarında iki kasidesi, Abdülbaki Efendi'nin Fazıl Mehmed Celebi hakkında "Kaşide-i Sünbülüyye"si vardır.

14) İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 5506

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 42 tevhid ve na't rubaîsi, 74 kaside, 1 mersiye, 1 sıhhat-nâme, 1 sulhiyye, 1 sûr-nâme mukaddimesi, 1 otağ-ı padişahî medhiyyesi, 228 gazel, 2 müseddes, 1 tahmis, manzum 4 arz-ı hal, 41 kit'a ve kit'a-i kebîre, 33 rubaî, 73 müfred, 13 lugaz, 70 tarih yazılıdır.

Baş: Sebke iden şems ü kamer karzın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhî sensin

Son: Çekdi bir âh didi târihin
Göçdi hey vây Ahmed-i Bâzî

Yzn.: Bahari-zade Mehmed Said.

İst. kd. : Harrarehü'l-fakîr Mehmed Sa'îd el-med'u
Bahârî-zâde nâle mâ-yetemennâhu ve mâ-erâdehü.

200 yk., 270x148 - 200x90 ölç., talik yz., 21 st., abadî kt., 1, 99, 116, 157, 166, 172, 175, 179 ve 183. yaprakların başlıkları nakışlı ve tezhipli, kırmızı szb., yıldız cl., vişne çürüğü renginde meşin, şemseli, köşebentli, kenar sulu, zencirekli ct.

Başta kütüphanenin resmî mührü basılı ve Sultan III. Selim, Mehmed Emin bin Veliyyüddin adlarına iki mülkiyet kaydı vardır.

15) Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, No: 1294

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 41 tevhid ve na't rubaîsi, 66 kaside, 229 gazel, 1 mersiye, 4 arz-ı hal, 1 sıhhat-nâme, 1 terki-i bend, 2 terci-i bend, 16 tahmis, 2 müseddes, 52 kit'a, 57 rubaî, 17 lugaz, 73 tarih ve 80 müfred yazılıdır.

Baş: Sebke iden şems ü kamer karzın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhî sensin

Son: Çekdi bir āh ki didi tārīhin

Göçdi hey vāy Ahmed-i Gāzī

220 yk., 235x145 - 160x80 ölç., 18 st., talik yz., sarımtırak kâğıt. Başta, " İstāshābehū el-fakīr Mehmed Rāşid beglikci-i dīvān-ı hümāyūn " şeklinde mülkiyet kaydı ile, sonda, " Vakāfe hāze'l-kitābe Mehmed Rāşid ibn-i Ca'fer Fevzī taleben li-merzāti'llāhi Ta'ālā bi-şart-ı en la-yuḥrace min-ḥızānetihi ḡufira lehū ve li-vālideyhi " şeklinde bir vakıf mührü kaydı vardır⁷⁶.

16) Mevlāna Müzesi Kütüphanesi, Ferid Uğur Kitapları, No: 1170

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 33 tevhid ve na't rubaîsi, 81 kaside, 208 gazel, 4 arz-ı hal, 1 terkiḳ-i bend, 17 tahmis, 2 müseddes, 48 kıt'a, 55 rubaî, 12 lugaz, 65 tarih ve 70 müfred yazılıdır.

Baş: Sebḳ iden şems ü kamer ḳurşın ilāhī sensin
Cüz'-i iksīr ḳılan ḥāk-i siyāhı sensin

Son: Çekdi bir āh didi tārīhin
Göçdi hey vāy Ahmed-i Gāzī

192 yk., 270x145 - 210x85 ölç., 23 st., talik yz., ortası basit şemseli, yumuşak ve tamir görmüş koyu kırmızı meşin ct. Müsvedde halinde olup, birçok yaprağı boştur. Baş kısmında İskenderiye valisi Mustafa Paşa'ya ait mühür damgası, sene 1339 ile " Ḳad istāshābehū el-fakīr e's-Seyyid 'Alī a'zā-yı meclis-i zirā'iyye, sene 264." kaydı vardır⁷⁷.

17) Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum Eserler No: 497

⁷⁶ Karabulut, A. R. , Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Türkçe, Farsça, Arapça Yazmalar Kataloğu, Kayseri 1978, s.66.

⁷⁷ Gölpınarlı, A. , Mevlāna Müzesi Yazmalar Kataloğu, Ankara 1972, c. III, s. 430.

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 44 tevhid ve na't rubaîsi, büyük bir kısmı (Sultan III. Ahmed ve Damad İbrahim Paşa hakkında olmak üzere, on dördü tarihli ve biri noktasız 67 kaside, 1 mi'raciyye, Nef'i ve Nabi'nin birer kasidesinin tahmisi, Feyzullah Efendi hakkında 1 mersiye, şeyhülislâm hakkında 1 şikâyet-nâme, Sultan III. Ahmed'in hastalığı hakkında 1 sıhhat-nâme, 1 sulhiyye manzumesi, 1 sūr-nâme mukaddimesi, padişahın otağı için 1 medhiyye 1 takriz, 233 gazel, 2 müseddes, 15 tahmis, 4 manzum arz-ı hal, 48 kıt'a, 31 rubaî, 79 müfred, 16 lugaz ve 79 tarih yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kuruşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhî sensin

Son: Didi târihîni bir mısra' ile kilik-i mu'ciz-dem
Çoka Anbarı'nı yapdurdı Sultân Ahmed-i ekrem

198 yk., 222x147 - 197x87 ölç., talik yz., 21 st., abadî taklidi kt., kırmızı szb., ilk çift sayfa yaldızlı, diğerleri kırmızı cl., arkası meşin, üstü bez kaplı ct.

Başında ve sonunda Ali Emiri Efendi'nin vakıf mührüyle kütüphanenin resmî mühür ve damgası basılıdır.

18) Millî Kütüphane, Yz. FB. 125

Bu nüshada 1 münâcât, 3 na't, 6 tevhid ve na't rubaîsi, 86 kaside, 221 gazel, 4 arz-ı hal, 9 tahmis, 2 müseddes, 12 kıt'a, 12 rubaî, 2 lugaz ve 50 tarih yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kuruşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhî sensin

Son: Çekdi bir âh didi târihînin
Göçdi hey vây Ahmed-i Gâzî

1st. kd.: " Temmet kitâbe bi-'avni'llâhi'l-Meliki'l-Vehhâb harrarehû el-fakîr Mehmed Sa'îd el-med'û bi-Hâdî-zâde, nâle mâ-yetemennâhû ve mâ-erâdehû ".

176 yk., 259x148 - 188x78 öç., talik yz., 21 st., harf filigranlı kt., szb. kırmızı, cetveller turuncu, yeşil bez kaplı mukavva ct.

19) Millî Kütüphane, Yz. FB. 276

Bu nüshada 1 münâcât, 3 na't, 10 tevhid ve na't rubafsi, 86 kaside, 236 gazel, 10 kit'a, 15 rubaî, 46 tarih yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kuruşın ilâhî sensin
Cüz³-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Çekdi bir âh didi târihin
Göçdi hey vây Aḥmed-i Ğâzî

258 yk., 212x140 öç., talik yz., 17 st., taçlı salkım filigranlı Avrupa kt., başlıklar kırmızı, dağınık yapraklı, etrafı meşin, üstü ebrî kâğıt kaplı ct.

20) Millî Kütüphane, Yz. FB. 484

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 48 kaside, 104 gazel, 17 tahmis, 2 müseddes, 26 kit'a, 36 rubaî, 67 tarih ve 72 müfred yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kuruşın ilâhî sensin
Cüz³-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Şâ'iriyet 'afva dâl olmazsa da
Raḥmet olsun rûhuña Vehbî senün

178 yk., 193x122 - 148x70 öç., nesih kırmızı yz., 25 st., szb. kırmızı, tezhipli, yıldız cetvelli, kahverengi meşin, kafes şemseli, yıldız zencirekli ct.

21) Millî Kütüphane, Yz. FB. 3936

Bu nüshada 1 münâcât, 3 na't, 2 tevhid ve na't rubaîsi, 29 kaside, 2 gazel, 18 kıt'a, 42 rubaî, 11 lugaz, 1 tarih ve 73 müfred yazılıdır.

Baş: Ey dergehinün sā'ili sultān u gedā
Derbān 'aşā be-kef kapuñda Mūsā

Son: Ne cevher ü ne 'araz ne 'adīm ü ne mevcūd
Ne ins ü cin ü bahāyim 'acīb si'mādur

69 yk., 205x130 -165x85 ölç., talik yz., 21 st., birleşik harf filigranlı kt., szb. kırmızı, kahverengi meşin, üstü ebrî kâğıt kaplı ct.

22) Süleymaniye Kütüphanesi, Mihrişah Sultan, No: 369

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, hece harfleri sırasıyla müretteb 38 rubaîli 1 mi'râciyye, 73 kaside, 1 terci-i bend, 18 tahmis, 256 gazel, 2 müseddes, 1 arz-ı hal, 21 kıt'a, 57 rubaî, 79 müfred, 82 tarih ve 17 lugaz yazılıdır.

Baş: Sebk iden şems ü kamer kûrsın ilāhî sensin
Cüz³-i iksîr kılan hāk-i siyāhı sensin

Son: Mürğ-i minādur kafesdür lānesi
Kaşrı içinde o kuş mevfürdür

213 yk., 215x156 ölç., nesih yz., 21 st., aharlı abadî kt., kırmızı szb., sırtı ve kenarları meşin, üstü ebrî kâğıt kaplı, miklepli ct.

Başta Mehmed Atullah Efendi'nin vakıf mührü ile kütüphanenin resmî damgası basılı ve Lutfullah isminde bir kişinin (1201) tarihli imzası ve son yaprakta yine Mehmed Atullah Efendi'nin (1264) tarihli vakıf kaydı ve bazı sayfa kenarlarında yine Vehbi'nin şiirleri yazılıdır.

23) Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihad Tarlan, No: 24

Bu nüsha baştan eksik olup, rubailerle başlamaktadır. Biri Farsça 20 tevhid ve na't rubaisi, 65 kaside, 2 terci-i bend, 2 terki-i bend, 228 gazel ve her yeni kafiye 1 rubai, 2 müseddes, 16 tahmis, 49 kit'a, 73 müfred, 15 lugaz ve 67 tarih vardır. Divan H. 1231 / M. 1815/16 tarihiyle vakfedilmiştir.

Baş: Dil-i na't-ı Nebî'den ideli kesb-i huzûz
Melhûz mı sebkat ider oldı melfûz

Son: Çekdi bir âh didi târihin
Göçdi hey vây Ahmed-i Gâzî (1149)

291 yk., 206x130 - 160x85 ölç., talik yazı, 21 st., filigranlı kt, söz başları ve cetvelleri kırmızıdır. Avrupaî yeni bir cildi vardır.

24) Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, No: 2714

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 36 tevhid ve na't rubaisi, bazıları tarihli 75 kaside, 1 mi'raciyye, 1 sıhhat-nâme, 1 sür-nâme, 1 otag-nâme, 231 gazel, 2 müseddes, 13 tahmis, 4 manzum arz-ı hal, 44 kit'a, 1 kit'a-i kebire, 34 rubai, 1 şarkı, 67 müfred, 15 lugaz ve 58 tarih yazılıdır.

Baş: Sebki iden şems ü kamer kuruşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksir kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Çekdi bir âh didi târihin
Göçdi hey vây Ahmed-i Gâzî

199 yk., 270x149 - 208x64 ölç., talik yazı, 21 st., abadî kt., nakışlı ve tezhipli bk, kırmızı szb, yıldız cl, etrafı meşin, üstü ebrî kâğıt kaplı, miklepli ct.

Başta Esad Efendi'nin vakıf mührüyle kütüphanenin resmî damgası ve " Ahmed bi-cüy dirhem-i kârî rızâ-yı Hak " yazılı bir mühür basılı ve Mehmed Nebil ve Ahmed Vesim adlarına iki mülkiyet kaydı yazılıdır.

CVIII

25) Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye, No: 1124

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 44 tevhid ve na't rubaisi, 48 kaside, 77 tarih, 239 gazel, 42 kıt'a, 3 manzum arz-ı hal, 47 rubai, 47 müfred, 14 lugaz, Sultan III. Ahmed hakkında 1 sıhhat-nâme, 1 sūr-nâme, 1 otağ-nâme, İran devletiyle akdolunan sulha ait bir sulh-nâme, Seyhülislâm Feyzullah Efendi hakkında 1 mersiye, 1 terki-i bend, 1 terci-i bend, 2 müseddes, 19 tahmis yazılıdır.

Baş: Sebki iden şems ü kamer kuruşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksir kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: Bir kaşresi olursa da âb-ı hayât-ı nâb
Sâkîye Nîlî eylemezem minnet-i şarâb
Hün-ı dil ü ciğer çekerem 'işret istesem

176 yk., 362x143 - 197x82 ölç., talik yz., 24 st., abadî taklidi kt., 1, 89 ve 157. yaprak başlıkları hafif tezhipli, kırmızı szb., başlık cetveli yaldızlı, diğer cetveller kırmızı, koyu kırmızı meşin, istampa yaldızlı ct.

Başta Sultan Abdülhamid'in tuğralı vakıf mührüyle vakfı tescil eden Haremeyn evkafı müfettişi Ali Behced Efendi'nin mührü ve kütüphanenin resmî damgası basılıdır.

26) Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Efendi, No: 500

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 8 tevhid ve na't rubaisi, 1 mi'raciyye, 70 kaside, mesnevî şeklinde 1 sıhhat-nâme, 1 sulh-nâme, 92-97 numaralı yaprakların kenarında sūr-nâme başlığı altında 3 manzume, 99 tarih, 258 gazel, 17 tahmis, 2 müseddes, 17 lugaz, 4 manzum arz-ı hal, müretteb 45 kıt'a, 47 rubai, 46 müfred yazılıdır.

Baş: Sebki iden şems ü kamer kuruşın ilâhî sensin
Cüz'-i iksir kılan hâk-i siyâhı sensin

Son: İtdümse taleb nola tarik-i 'ulemāy
Ben Āl-i 'Abā'yam yakışur baña 'abāyī

202 yk., 250x150 - 170x75 ölç., talik yz., 19 st., abadî taklidi kt., szb. ve cl. kırmızı, kenarları meşin, üstü ebrî kâğıt kaplı, istampa yaldızlı ct.

Başta Lala İsmail Efendi'nin vakıf mührüyle Nevşehirli Damad İbrahim Paşa-zade Mehmed Paşa'nın oğlu İbrahim Bey'in iki mührü ve kütüphanenin resmî damgası basılıdır.

27) Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, No: 781

Bu nüshada 1 münâcât, 4 na't, 46 tevhid ve na't rubafsi, 86 kaside, 2 terci-i bend, 2 terki-i bend, 14 tahmis, 131 gazel, 2 müseddes, 4 manzum arz-ı hal, 39 kıt'a, 50 müfred, 84 tarih ve 18 lugaz yazılıdır.

Baş: Sebki iden şems ü kamer kışın ilâhî sensin
Cüz'-i iksir kılan hâk-i siyâhı sensin
Son: Mürğ-i minâdur kafesden lânesi
Kasrı içinde o kuş mevfûrdur

154 yk., 243x169 ölç., talik yz., 23 st., sarımtırak Avrûpî kt., kahverengi meşin, zencirekli, miklepli ct.

Başta Reşid Efendi'nin vakıf mührüyle kütüphanenin resmî mührü basılı ve:

Oldı divân-ı Vehbi-i merhûm
Silk-i mülk-i fakîrde manzûm

beyti ve E's-Seyyid Mehmed 'Asım imzası yazılıdır⁷⁸.

⁷⁸ Olgun, Tahir, İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, İstanbul 1947, c. III, s. 692 - 699.

28) Flügel I 676 f. Nr. 725

168 yapraktan oluşan divanın 147 - 151, 165 - 168. yaprakları boştur. 9.75x5.50 ölç., 27 st., nesih yz., sarımtırak kâğıt, metin tashihi, kenar süsleri altın yaldızlı, bakımlı, iyi korunmuş bir cilt.

Baş: Seb̄k iden şems ü kamer k̄urşın ilāhī sensin
Cüz'-i iks̄ir kılan h̄āk-i siyāhı sensin

Münâcâtla başlayan divanda 3 - 6. yapraklarda na'tler, daha sonra kasideler ve tahmisler, 101 - 132 arası alfabetik düzende gazeller, 132 - 136 arası rubaifler, 137 - 140. yapraklarda kıt'alar, 140 - 143 arası müfredler, 144 147. yapraklarda lugazlar, 147 - 151. yapraklar boş, 152 - 164. yapraklarda tarih kıt'aları vardır. 165 - 168. yapraklar ise boştur⁷⁹.

29) Manfret Götz, II, 468 - 469 f. Nr. 469

Altın yaldızlı, kestane rengi meşin ct., sarı renk kâğıt, 280x160 - 195x8.00 ölç., 22 st., talik yz., 202 yk., başlıklar kırmızıdır. 98 a, 115 a, 164 a, 173 a, 178 a, 181 a, 182 b sayfaları ve 202. yaprak boştur, 181 ve 182. yapraklarda kenarlar yazılıdır.

Baş: Seb̄k iden şems ü kamer k̄urşın ilāhī sensin
Cüz'-i iks̄ir kılan h̄āk-i siyāhı sensin

Son: Çekdi bir āh didi tārīh̄in
Göçdi hey vāy Ah̄med-i Gāzī

En sonda Farsça şu ibare kayıtlıdır:

Garāz ez-yādigār nām būd
Yādigār in k̄adr tamām būd

⁷⁹ Flügel, G., *Die Arabischen, Parsischen und Türkischen Handschriften*, Wien 1865, c. I, s. 676 - 677, nr. 725.

Yk. 1 b münâcât, yk. 6 a'ya kadar na't rubaifleri, yk. 115 a'ya kadar kasideler, 115 b - 156 a arası gazeller, yk. 156 a - 157 a arası müseddesler, 157 a - 163 b tahmisler, yk. 164 b - 167 b üç adet medhiyye, 167 b - 170 a arası müseddes, 170 a - 172 b rubaifler, 173 a - 177 b arası müfredler, 178 a - 181 b lugazlar, 182 b - 201 a arası tarihler ve yk. 201 b'de İbrahim Paşa'nın sultana, Ali Paşa'ya davetiyesi ve bunların cevapları olan kenar notları vardır^{B0}.

30) Rossi 221 Vat. Turco 260

205 yk., 235x120 ölç., 21 st., talik yz., karton ct.

Baş: Sebki iden şems ü kamer kûrsın ilâhî sensin
Cüz'-i iksîr kılan hâk-i siyâhî sensin

Münâcâtla başlayan eserde 113. yaprağa kadar na't rubaifleri ve kasideler yazılıdır, 113 - 116 arası boş, 116 - 158. yapraklarda alfabetik sırada gazeller, daha sonra terhib-i bend, kıt'a, rubaif, tarih ve lugazlar yazılıdır. 205. yaprakta Hadi-zade Mehmed Said adına bir mülkiyet kaydı vardır. 205 b- 206. yapraklar boştur^{B1}.

31) Zettersteen II 84 Nr. 695

203 yk., önde dört, sonda üç koruma kapağı, 255x150 ölç., 21 st., nesih yz., beyaz kâğıt, altın yaldızlı, kırmızımtırak kahverengi meşin kaplı, sık süslenmiş bir kapak, oryantal ct., szb. kırmızı, altın rengi cl. Kenarda sık sık eklemeler vardır. Silinti ve kazıntılarla metin tahrifata uğramıştır.

^{B0} Götz, M., *Türkische Handschriften, Wiesbaden 1968, teil 2, f. 468 - 469, nr. 469.*

^{B1} Rossi, E., *Elenoc dei Manoscritti Turchi della Biblioteca Vaticana, Roma 1953, s. 221, Vat. Turco 260.*

98, 173 b, 174, 177 b ve 179 b yaprak ve sayfaları boştur; 181 a, 202 b'nin büyük bir kısmı ve 203. yaprağın tamamı sonradan eklenmiştir. 156 a'da Farsça bir şiir, son sayfada Türkçe beyitler vardır. 1 a'da Mehmed Mekki adına bir mülkiyet mührü damgası bulunmaktadır.

Baş: Seb̄k iden şems ü kamer k̄urşın ilāhī sensin
Cüz³-i iks̄ir k̄ılan h̄āk-i siyāhı sensin

Münâcâtla başlayan divanda, Peygamber için yazılan na'tlerden sonra yk. 5 b - 99 a arası kasideler ve 99 a - 115 a arası alfabetik düzende gazeller, 115 a - 156 b arası müseddes ve tahmisler, 157 a - 174 b arası kit'a ve rubailer, 175 a - 180 a arası müfredler, 180 a- 184 a arası lugazlar ve daha sonra da tarihler vardır⁸².

⁸² Zettersteen, K. V. , *Die Arabischen, Parsischen und Turkischen Handschriften*, Upsala 1935, c. II, s. 84, nr. 695.

CXIII

Yurt içi kütüphanelerinde bulduklarını tespit ettiğimiz Seyyid Vehbi Divanı yazmalarının muhteviyatı aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Sr.	Kutuphane Adı	Numara	İst. ları- hi	Mus- ten- sıh	Va- rak- zı	Ya- rı- nı- cāt	Ma- t- ri- ci- ve	Ev- ve- Na- t- de- kub.	ka- sı- de- *	Tak- rız	Arz- Hal	Mek- tup	Ta- rih- bend	Ter- kib- bend	Ter- cil- bend	Mü- sed- des	Tah- mis	Sar- kı	Ca- zeli	Kit- a	Lu- gaz- 1	Ru- ba- 1	Mu- fre- dat- **		
1	Adana İİ Halk	560	H1173		238	NT	1	4	28	83	4		66	1	1	2	17		235	44	14	44	42		
2	Corum İİ Halk	2136		R	213	T	1	4	28	78	4		84	1	1	2	18		244	48	18	47	56		
3	DİCF İ. Saib	3229/1			188	T	1	4	28	77	3		67		1	2	18		225	38	14	33	73		
4	DİCF M. Uzak	1021/1			8E	T	1	4	27	57			5				2		12						
5	Emanet Kutup.	1640/1			192	T	1	4	1	48	86	1	4	2	121	2	2	2	20	3	265	52	19	57	86
6	İstanbul Univ. Ktp.	33	H1163	DMM	237	T	1	4	38	84	1	4		62	2	2	2	17		217	41	15	53	73	
7	"	1607	H1168	MN	236	T	1	4	1	39	85	1	4	1	82	2	2	2	18	1	229	41	16	53	75
8	"	5522	H1209		178	T	1	4		37	72		1		62		1	12		217	51	14	53	30	
9	" İMk.1	2629	H1213	VO	198	NT	1	4	29	85	3		115			2	20	3	130	37	18	57	86		
10	İstanbul Univ. Ktp.	2894	H1216		214	N	1	2	36	78	1		66			2	15		228	43	13	34	72		
11	"	9753		AR	168	T	1	3	1	28	77	1		48	1	1	2	19		236	18	15	45	77	
12	"	1710/2			50	T													220	41		31	71		
13	"	2860/1			67	N				24			39				5		125		18				
14	"	5506		BMS	200	T	1	4	42	78	4		70			2	1		228	41	13	33	73		
15	Kavseri Rasid E.	1294		MR	222	T	1	4	41	68	4		73	1	2	2	16		229	52	17	57	80		
16	Mevlana MuZ. Ktp.	1170			192	T	1	4	33	81			65	1		2	17		208	48	12	55	70		
17	Millet Ktp.	497			198	T	1	4	1	44	72	1	4		79		2	15		233	48	16	31	79	
18	Milli Ktp.	FB. 125			176	T	1	3	6	86	4		50			2	9		221	12	2	12			
19	"	FB. 276			258	T	1	3	10	86			46						236	10		15			
20	"	FB. 484				T	1	4		48			67			2	17		104	26		36	72		
21	"	FB. 3936			69	T	1	3	2	29			1		1		18		2	18	11	42	73		
22	Sulevm. Hinrişan	369			213	N		4	1	38	73	1		82		2			256	21	17	57	79		
23	Sulevm. ANI	24			291	T	1	1		20	65			67	2	2	2	16		228	49	15	20	73	
24	Sulevm. Esad E.	2714			199	T	1	4	1	36	78	4		58		2	13	1	231	45	15	34	67		
25	Sulevm. Hamidive	1124			176	T	1	4	44	51	3		77	1	1	2	19		239	42	14	47	47		
26	Sulevm. Lala İ.E	500			202	T	1	4	1	8	74	4		99		2	17		258	45	17	47	46		
27	Sulevm. Rasid E.	781			154	T	1	4	46	86	4		84	2	2	2	14		131	39	18		50		

* Nazım şekli farklı olan kaside muhtevallii adet siir kasidelere dahil edilmistir.

** Matla lar da muhtevallii dahilidir.

METİN TESBİTİNDE VE TRANSKRİPSİYONDA İZLENEN YOL

Metin tesbitinde tenkidli baskısı yapılan ilmi eserlerde uygulanagelen transkripsiyon sistemine uyulmuştur. Burada, tekrar edilmesini gerekli bulduğumuz hususları belirtmekle yetineceğiz:

1. Ünsözde de açıklandığı gibi, Emanet Kütüphanesi (Topkapı Sarayı Müzesi), No: 1640/1'de kayıtlı olan yazma nüsha metne esas alınarak A nüshası olarak işaretlenmiştir. Bu nüsha İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 33 ve 1607'de kayıtlı yazmalarla karşılaştırılmış olup, çalışmalarımızda 1607 nolu yazma B, 33 nolu yazma da C nüshası olarak değerlendirilmiştir.

Metnin tertibinde A nüshasındaki sıra esas alınmakla birlikte; tarih kit'aları musammatlardan önceye alınmış, düzensiz olan rubaî ve kit'alar elifba sıraya konmuş, bu arada rubaîler arasında bulunan kit'alar ve kit'alar arasında bulunan rubaîler yerlerine konmuştur. Yine yazmanın sonunda bulunan ve sonradan eklendiği anlaşılan gazeller yerlerine konmuştur. Yazma nüshalarda müfredat başlığı altında verilen beyitlerde müfredle matla'lar ayrılmış ve kafiyelerinin son harfine göre elifba sırasına konarak en sona alınmıştır.

2. Metnin yeni harflere çevrilişinde klâsik Osmanlıcanın fonetiğine uyulmuştur. Zihafalarda uzatma çizgisine yer verilmemiştir. Ancak, medli durumda ve mısra sonlarında eskilerin illet harfi dediği bu uzun seslilerin üzerine çizgi konmuştur. Metnin yazımında Arapça ve Farsça kelimelerin sonundaki -an, -un, -in (بن و نوان) hecelerinde nun (ن) harfi sakin ise sesli harflerde uzunluklar çizgi ile gösterilmemiştir.

3. Türkçe kelimelerin sonu sert ünsüzlerle bitirildiği halde, sonu yumuşak ünsüzle biten Arapça ve Farsça kelimelerle kafiye yapıldığı durumlarda yumuşak ünsüzlere yer verilmiştir.

4. Özel adlardan sonra gelen ekler kesme işareti (') ile ayrılmıştır. Kahramâne, Rüstemâne... gibi Arapça ve Farsça

kelimelerin sonundaki ekler ise Türkçedeki gibi bitişik yazılmıştır. Yine derdmend, hünerver gibi nispet sıfatları da bitişik yazılmıştır.

5. Derdmend, hünerver, eözünter, çeşmesâr, gülüstân, gülşen, gülzâr gibi kelimelerdeki Farsça ekler bitişik yazılmıştır.

6. Sayı sıfatları ile ismin arasına (-) konulmuştur: sad-pâre, heşt-behişt, nuh-felek, çihâr-yâr (çar-yâr)... gibi.

7. Birleşik isim ve birleşik sıfatlar (vasf-ı terkibî) arasında da tire (-) kullanılmıştır: kebûd-fâm, nîl-gûn, la'î-gûn, ser-mest, dil-ber, dil-firîb, dil-şâd, dil-âver, dil-dâr, rân-ber, bâğ-bân, taht-çirâz, pîrâye-bağş, müşğ-sâ, teb-lerze... gibi. Ancak Türkçeleşmiş olduklarına kanaat getirmiş olduklarımızda buna lüzum görülmemiştir.

8. Kelime başlarındaki ekler tire (-) ile ayrılmıştır: zî-kıymet, der-hâl, bî-nazîr, mâ-hasal, mâ-sivâ... gibi.

9. -veş, -âsâ, -sâr, -vâr, mişâl ve şîfat gibi benzetme ek ve kelimeleri önceki kelimedenden tire (-) ile ayrılmıştır.

10. Metinde müstensih hatası olarak atlanmış olan hece ve kelimeler yerine, vezin ve anlamı tamamlamak için eklediklerimiz parantez içine alınmıştır.

11. Transkripsiyon çalışmalarında ilmi metin yayınlarında kullanılan kurallara uyulmuştur. Ancak, transkripsiyon işaretlerini bilgisayara programlayamadığımızdan, bu işaretler sonradan elle konulmuştur.

SEYYİD VEHBİ DİVANI'NIN KARŞILAŞTIRMALI METNİ

A. Münacât

1

- 1 Sebki iden şems ü kamer kırsın ilâhî sensin
Cüz²-i iksîr kılan hâk-i siyâhı sensin
- 2 Oldı müstagrağ-ı baħr-i keremün pest ü bülend
Kût-baħşende-i mürğ-âbe vü mâhî sensin
- 3 Ey iden cürm ile 'afvı şeb ile rûza nazir
Çihre-perdâz-ı sefîdî vü siyâhî sensin
- 4 Eyleyen sensin eyâ mâşiṭa-i feyz-i Hudâ
Vesme-i ebru-yı gufrân-ı günâhî sensin
- 5 Saña da'vâ-yı hulûş eyler ise Vehbi-i zâr
Yine ey Kâzi-i hâcât güvâhı sensin

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

1 A.1b, B.1b, C.1b.

3 a: Ey iden cürm ile 'afvı şeb ü rûza tanzîr B.

B. Na'tler:

1

Na't-ı Resûl-i Hudâ 'Aleyhi's-Selâm*

- 1 Levli-i siveh hayme-i rahmet ki bu şebdür
Mecnun gibi sevdâ-zedesi kavm-i 'Arab'dur
- 2 Tercih olunur rûz-ı neşât-âver-i 'ıyde
Bu şeb şeb-i âzîne-i ulâ-yı Recebdür
- 3 Meryem gibi Rûhu'l-kudüs-i fevz-i seherden
Âbisten-i can olsa neden cây-i 'acebdür
- 4 Düşdi şadef-i rahme bu şeb bir dür-i yektâ
Kim müntehab-ı mâ-hasal-i dürc-i edebdür
- 5 Tevlid idüp mâder-i şeb tıfl-ı hilâlin
Kandil donanmasına ol şevk sebebdür
- 6 Nev-rûz-ı 'Acem ol şebe nisbet dem-i mâtem
Zirâ ki o şeb sūr-ı safâ 'ıyd-i şarabdur
- 7 Sehr-i Receb içre açılır Ka'be-i maksûd
Mâh-ı nevi miftâh-ı der-i hâne-i Rab'dur
- 8 Güş eylemez ol sehr-i aşam cürm-i 'ibâdı
Mâh-ı Ramazan dahı görüp mühr be-lebdür
- 9 Ger lâl ü ker olmazsa da anlar çi gam ey dil
'Özr-âverümüz çünki o sultân-ı 'Arab'dur
- 10 Ya'nî şeh-i kudsi-sipeh-i dîn-i Muhammed
Kim şâh-ı Kureyşî-neseb ü pâk-hasebdür

1 A.1b. B.6a. C.6a.

*: B nüshasında başlık. " Der-Na't-i Şerîf-i Mefhâr-i 'Alema Şalla'llâhu 'Aleyhi ve Sellem" şeklinde olur. C nüshasında başlık yoktur.

1 a: Leylâ-yı siyeh B ve C.-

10 b: Kureyşî-neseb-i pâk-hasebdür A.

- 11 'Allāme-i esrār-ı Rab "ikra"la muhāṭab
ümmī-lakab ol hāce-i pākīze-nesebdür
- 12 'Ukbāda penāhum benüm ol melce'-i 'ālem
Dünyāda efendüm şeh-i Cemşid-lakabdur
- 13 Ol hüsrev-i gāzī ki olup mülhak-i mülki
Ger Yeşrib ü Bathā vü eger Sām u Haleb'dür
- 14 Teşhīr idüp şark ile garbı çü Sikender
Sāhenseh-i Rūm u 'Acem ü Hind ü 'Arab'dur

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ülü/ mefā'ülü/ fa'ülün

2

Na't-ı Habīb-i Hudā 'Aleyhi's-Selām*

- 1 Aşüfte itdi hüsn-i cemālün melekleri
'Aşkuñ biri birisine kattı felekleri
- 2 Olur der-āstīn yed-i beyzā-yı Mūsevī
Teşmīr eyledükce o sīmīn bilekleri
- 3 Tīg-ı kazā çü nokta-i bī-cāy hakk ider
Saña hīyānet ile bağan merdümekleri
- 4 Olurdı ferş-i rāh saña atlas-ı felek
Olmasa ger nücüm ile zāhir benekleri
- 5 Şanma şafak görünce fūrüg-ı cemālün
Mihrūñ tutışdı nār-ı hasedle etekleri

2 A.2a, B.2b, C.2b.

13 b: Sām Haleb'dür A.

*: B nüshasında başlık, " Der-Na't-ı Şerīf-i Nebvī " şeklinde, C nüshasında ise, " İn Vaşf-ı Belāgat-rehīn Der-Na't-ı Seyyidü'l- Mürselīn 'Aleyhi's-Selām " şeklindedir.

3 a: hakk ide B.

6 Vehbî derinde Hazret-i Şâh-ı Risâlet'ün
Hâşâ ki ümmetün ola zâyi' dilekleri

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

3

Na't-ı Resûl 'Aleyhi's-Selâm*

- 1 Hâtır-güşâ nedîm olamaz cām-ı mül gibi
Mestür iken o gonce-lebi açdı gül gibi
- 2 Var yârdan haber getür ey kâşid-ı hayâl
Küyında lîk sen dahı kalma gönül gibi
- 3 Bām-hâne-i derûnuma teklîfsüz gelür
Yok def'ine mecâl-i 'avârız nüzül gibi
- 4 Sür-ı visâle irse de mâtem-keşân-ı hıcr
Âyin odur ki sine dögerler dühül gibi
- 5 Endîşe kârbânına cây-ı 'ubürdur
Cüy-ı midâd üzre kalem tahte pül gibi
- 6 Ser-maḥfil-i belâgat iden Vehbiyâ beni
Na't-ı şerîf-i Hazret-i Fahr-ı Rüsül gibi
- 7 Şâh-ı rüsül ki nisbet ile rahş-ı câhına
Yok kadri atlas-ı felegün köhne çül gibi
- 8 Fermânına hulûş ile vâcibdür imtişâl
İhlâs sûresinde olan emr-i "kul" gibi

3 A.2a, B.3a, C.3a.

*: B nüshasında başlık, " Der-Na't-ı Şerîf-i Nebevî " şeklinde, C nüshasında ise, " İn Kâşide-i Garrâ-yı Güzîn der-Na't u Medḥ-i Seyyidi'l-Mürselîn 'Aleyhi's-Selâm " şeklindedir.

1 b: Mestür iken o gonce-leb açıldı gül gibi B.

2 b: güyendelikde B.

9 Bizden nice dūrūd u taḥiyyet ḥulūṣ ile
Olsun niṣār-ı ḥāk-i rehi berg-i gül gibi

Vezni: Mef'ulü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

4

Na't-ı Fahr-i 'Ālem 'Aleyhi's-Selām*

- 1 Mürīd-i tekye-i 'aşkun miṣāl-i kible-nümā
Delīl-i Ka'be-i maḳṣūd olur elinde 'aşā
- 2 Ne tekye kim ola çārüb-keşi per-i Cibrīl
Ḥaṣīr-i savma'ası çīn-i cebhe-i ḥavrā
- 3 Ne Ka'be kim Hacerü'l-es'ad'ı süveydādur
Libāsı perde-i çeşm-i melekden olsa revā
- 4 Ne tekye kim ola ferrāşı ḥubb-i zātu'llāh
Ki nā-numūde olur sāhasında gerd-i sivā
- 5 Ne Ka'be'dür ki pesin dergehinde nā-res olur
Konılsa süllem-i nuh-pāye-i felek farzā
- 6 Ḥarimine nice bigāneler duḥūl itsün
O tekyenün k'ola der-bānı 'aşk-ı pāk-i Ḥudā
- 7 Degül o Ka'be'ye her mahrem-i heves mahrem
O tekye herkese açılmaz ey dil-i şeydā

4 A.2b, B.2a, C.2a.

*: B nüshasında başlık, "Der-Cevāhir-niṣārī-i Na't-ı Şerīf-i Seyyid-i 'Ālem Şallallāhu 'Aleyhi ve Sellem" şeklinde, C nüshasında ise, "Āğāz-ı Na't-āyīn-i Yeḡrib ü Baḥḥā Ḥazret-i Resūl-i Kibriyā Şallallāhu Te'ālā 'Aleyhi ve Sellem" şeklindedir.

2 a: çārüb-keşi B.

3 b: sezā B.

4 b: ki tā nümūde olur B, C.

5 a: pesin dergehine nā-res olur B.

- 8 Meger ki na't-ı şerif-i Habib-i muhteremi
Yazan kalem ola ana kilid-i kufl-guşa
- 9 Tırâz-ı hil'at-i bi'set netice-i tekvin
Kumâş-ı ma'lem-i din zib-i ferş-i isti'lâ
- 10 Vücûd-ı ekremi pergâle-i 'inâyetdür
Ki urdı mühr-i nübüvvet-tırâzına tamga
- 11 Zuhûrı Muşhaf-ı tekvine gerçi Fâtiha'dur
Odur risâle-i bi'setde hâtime ammâ
- 12 Zemîne sâyesi düşmek nice taşavvur olur
Ki oldı cilvegehi burc-ı şemsden bâlâ
- 13 Anuñ vazife-i sükkânı feyz-i akdesdür
Mu'ayyenâtı fütühât-ı Hazret-i Mevlâ
- 14 Nüzül-i mâ'ide olmaz ba'id sâlikine
Kebâb olur nefes-i âteşini ile hümâ
- 15 Buğûr-ı Meryem-i gülzâr-ı nuḡḡınuñ ancak
Kemîne büyüdir enfâs-ı Hazret-i 'İsâ
- 16 Diraht-ı mu'cizesinde pesine şâhcadur
'Aşâ-yı pençe-i beyzâ-yı Hazret-i Mûsâ
- 17 Cü geldi nakl için ahkâm-ı dîni dünyâya
Kelâm-ı mu'cizidür halka hüccet-i garrâ
- 18 'Aceb mi hâtime-i nüsha-i nübüvvet ise
Ki âhire yazılır şakk-i na't ile imzâ

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

-
- 10 a: bir kâle-i 'inâyetdür B, C.
16 a: Diraht-ı mu'cizesinden şikeste şâhcadur B.
17 b: hüccet-i ibrâ C.
18 a: 'Aceb mi hâme-i nüsha-i nübüvvet ise B.

C. Mi'râciyye

1

Mi'râciyye-i Hâce-i Risâlet ve Müzeyyel Be-Medh-i Hazret-i
Şeyhü'l-islâm İshak Efendi*

- 1 Nür-i 'arş olduğına şâh-ı serîr-i Mi'râc
Şeb-i İsrâ'da işâret olur ikâd-ı sirâc
- 2 Seb-çerâğ-ı kamer-i târik-i mâh-ı nev ile
Olşa şâyestedür ol şeb giceler başına tâc
- 3 Lücce-i nür-ı tecellî olup ol şeb melekût
Bir cezîre idi bu günbed-i zâtü'l-ibrâc
- 4 Nice şeb belki tebâşîr-i şabâh-ı i'câz
Pertevinden görünür hâk-ı siyeh isfidâc
- 5 O mübârek gicede oldu sürûşân-ı felek
Harem-i Ka'be'yi tâ'if nitekim zümre-i hâc
- 6 O mübârek gicede hâne-i ümmihânî
Hâbgâh itmiş idi ol şeh-i pâkîze-mizâc
- 7 Bir Burâk ile gelüp da'vetine peyk-i Celîl
Bindürüp 'izzet ile oldu delîl-i minhâc
- 8 O Burâk'a yedek olsaydı eger eyler idi
Zeyn-i mihr ile kazâ eblak-ı çerhi isrâc
- 9 Maşrîk-ı hâbgehinden çıkup ol şems-i duhâ
Oldı rüşen seher-i 'ıyd kadar ol şeb âc
- 10 Dem-i reftârda olmuşken aña pây-endâz
Oldı hârâ gibi tayy sâhire-i zât-ı ficâc

1 A.2b, B.63a, C'de yoktur.

*: A nüshasında başlık, " Mi'râciyye-i Fahr-i 'Âlem 'Aleyhi's-selâm şeklindedir.

2 b: geyseler başına tâc B.

9 b: Oldı rüşen seher-i 'ıyd kadar ol şeb dürrâc B.

- 11 Çeşm-i ḥaḳ-bīnin açup gördi Ḳudūs'de kendin
Birbiriyle mezeler eylemeden istinzāc
- 12 Enbiyā Mescid-i Akṣā'da imām eylediler
Oldılar Ka'be'ye gūyā müteveccih ḥuccāc
- 13 Orada ṭayy-i mesāfāt-ı semāvāt iderek
Geldiler Sidre'ye bī-hā'il ü bī-men'-i lecāc
- 14 Ba'd-ez-an münferiden mak'ad-ı şıdḳ oldu yiri
Altına Refref-i ḥazrā idi ferş-i dībāc
- 15 Cem' olup şāhid ü meşhūd çü lafz u ma'nā
Oldı ol lücce-i din vāsıl-ı baḥr-i mevvāc
- 16 Faşl-ı vaşlı ki Muṭavvel okıdı ḥāce-i dīn
Idemez 'aḳl-ı beşer dāmen-i mülk istiḥrāc
- 17 'Afv olup müşteri-i kāle-i cürm-i ümmet
Oldı germ emti'a-i kūçe-i rahmetde revāc
- 18 Bu ḳadar seyr ü sülūk eyleyüp itdi 'avdet
Bisterinde daḫı serd olmamış idi düvvāc
- 19 Ara yirde geçen esrār-ı şeb-i isrā'yı
Var siyerlerde okı bunda ne mümkün idrāc
- 20 Bak Sifā Tercemesi'ne ki virür şadra şifā
Müşkilün var ise her derde ḳomış nice 'ilāc
- 21 Anda icmāl ile keşf olınan esrār-ı 'urūc
Kütüb-i ḡayr tefāsīline itmez muḥtāc
- 22 Bilemem nūr-ı siyehden mi mürekkeb ḫıberi
Ki sevādından olur necm-i ḥakāyık vehhāc
- 23 Dyle bir terceme kim görse iderdi pinhān
Şerḫini maḥfazada fāzıl-ı meşhūr Ḥuffāc
- 24 Bir 'ibāret döşemiş kim şafahātın itmiş
Ferş-i 'arş olmaḡa şāyeste ḳumāş-ı mevvāc

14 a: ba'd-ezin B.

23 b: ḥāce-i meşhūr Ḥuffac B.

- 25 Ziver-i dūş-i sürüş olsa 'aceb mi o kumāş
Ki āna kilik-i veliyyü'n-ni'amidur minhāc
- 26 Sehriyār-ı fużalā müfti-i etkā ki sezā
İtse fetvāsını şāhān-ı cehan ziver-i tāc
- 27 Mā-bihi'l-fahr birer vāris-i şadr-ı ekber
Kān her güne hūner baħr-i fażā'il emvāc
- 28 Bū Hanīfe-siyer İshāķ Efendī ki odur
Sadır-ı iftāya ehakk eyleyemez kimse lecāc
- 29 İstemez re'yini te'yīdde şuğrā kübrā
Her sözi aşveb-i emr ile bedī'u'l-intāc
- 30 Nakd-i can ile haridārı Ebu Yūsuf olur
Eşerin eyleseler sūķ-ı feķāhetde ħarāc
- 31 Bī-te'ab mülhem olur tab'ına aħvāl-i enām
Keşf olur rāz-ı dilūñ eylemeden istimzāc
- 32 Hall ü 'akd-i kalemin eyledi dest-i kudret
Genc-i ifdāle kilid ü der-i zulme mizlāc
- 33 Serd idi nice zemāndan berü bāzār-ı hūner
Oldı eyyām-ı şerīfide yine germ-revāc
- 34 Raħş-ı Pervin ü rikāb-ı meh ü zīn-i mihri
Raħş-ı ikbāline urmağa begenmez serrāc
- 35 Nāz ider belki 'amūd-ı seher-i gerdūnı
İtmege süllem-i gerdūnesine pāye-i 'āc
- 36 Dāye-i sun' meger toğduğı dem itmişdür
Sīr-i māder yirine sevr-ı haliden imlāc
- 37 Yoħsa bir kimsede meşhūr degüldür bu kadar
'ilm ü 'adl ü kerem ü hulķ ile te'lif-i mizāc

29 a: İstemez re'yini te'yīde şığarı kiberi B.

32 b: Genc-i ifdāle kilid der-i zulme mizlāc A.

34 a: Raħt-ı Pervin ü rikāb-ı meh-i zīni mihri A.

36 b: şūr-ı haliden imlāc A.

- 38 Dāverā medhine kādir degülem va'llāhi
Lāl ider hayret-i luṭfuñ beni olsam 'uccāc
- 39 Tār u pūd eyleyerek lihyemi oldum güc ile
Deffe-i fikr ile şimdi bu kumāşa nessāc
- 40 Nakd-i tahsin ile bey' eylemem ihdā itmem
Umaram raġbetüñ ura aña tamġā-yı revāc
- 41 Luṭfinuñ şükrine yok kuvvet-i ṭab'-ı Vehbī
Meslek-i 'aczdür ancak ana eslem minhāc
- 42 İmtihan defterine girmemiş iken oġlı
İtmedüñ defter-i luṭf u keremünden iḫrāc
- 43 Daḡl ider var ise bu maṭla' olur aña cevāb
Söyleyem itmez ise ṭab'-ı şerīfün iz'āc
- 44 İmtihāna degül evlād-ı mevālī muḫtāc
Ḥārice beyvine ister mi de'āvī-i nütāc
- 45 Dāverā eyleye Allāh be-sırr-ı Isrā'
'Arş kandīli kadar kevkeb-i kadrün vehhāc
- 46 Her mübārak gicede böyle çerāġ it ḫalkı
Şeb-i Mi'rāc'da tā resm ola ikād-ı sirāc
- Vezni: Fa'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

D. Tevhid ve Na't Rubailer*:

1

Rubā'ī**

Hürşid-i vücūdun olmasa pertev-zā
 Zerrāt-ı cehan kanda olurdı peydā
 Şāhid yetişür kudretüne maşnū'āt
 Sübhāneke mā-ḥalakte hāzā 'abeşā***

2

Rubā'ī****

Ey dergihinün sā'ili sultān ü qedā
 Derbān-ı 'asā be-kef kapunda Mūsā
 Elbet çıkar ihsānün olur nā'il-i kām
 Bir kerre hülüş ile diyen yā Mevlā

3

Rubā'ī

Ey vāşıl-ı ser-menzil-i Mi'rāc-ı 'ulā
 Da'vet idicek zāt-ı şerīfün Mevlā
 Gerdüne-i 'arş üzre süvār olmağ-ıçün
 İtdi feleği süllem-i nuh-pāye saña

*: Rubailerin vezinleri,

Mef'ülü/ mefā'ülü/ mefā'ülü/ fa'ül

Mef'ülü/ mefā'ülü/ mefā'ülün/ fa'

Mef'ülü/ mefā'ülün/ mefā'ülü/ fa'ül

Mef'ülü/ mefā'ülün/ mefā'ülün/ fa'

gibi değişken olduğu için yazılmamıştır.

1 A.5b, B.1b, C.1b.

**: B nüshasında başlık, " Der-Tevhîd-i Hazret-i Bârî 'Azze Şānehü " şeklinde, C nüshasında " Ve Lehü " şeklindedir.

***: 'abeşā kelimesi 'ayşā olabilir.

2 A.5a, B.2a, C.3b.

****: Başlık B ve C nüshalarında " Ve Lehü " şeklindedir.

3 A.6b, B.3a, C.3a.

3 a: Mi'rāc-ı mu'allā B.

4

Rubā'ī

Ey cilvegeh-i sāha-i dergāh-ı Hudā
 Vey tūde-i rāhı nuh-sipih-ı vālā
 Bildürmek için nazirün olmaduğını
 İtdi seni bī-sāye Cenāb-ı Mevlā

5

Rubā'ī

Ey şahid-i halvetgeh-i kurb-i Mevlā
 Her kim nazar eylerse hiyānetle sāna
 Cün nokta-i zā'id varak-ı çeşminden
 Hakk ide anuñ merdümegin tīg-i kazā

6

Rubā'ī

Ey Şah-ı Risālet oldı bu heft-kıbāb
 Nisbetle yem-i şānuña mānend-i habāb
 Olmasa vücūduñ 'illet-i gā'ıyye
 Halk itmez idi 'ālemi Rabbü'l-erbāb

7

Rubā'ī*

Ey Hālık-ı Rūm u 'Acem ü Hind ü 'Arab
 Münşī-i semā vü arz u mäh u kevkeb
 Hep revnak-ı hüsn-i şahid-i şun'undur
 Ruhsāre-i rüz-ı rüşen ü gīsü-yı şeb

4 A.6b, B.3a, C.3b.

5 A.6b, B.3a, C.3b.

5 d: Hāk ide B.

6 A.6b, B.3b, C.3b.

7 A.5b, B.1b, C.2a.

*: B nüshasında başlık. " Rubā'ī Der-Tevhīd-i Bārī " şeklinde, C nüshasında ise, " Ve Lehū " şeklindedir.

8

Rubā'ī*

Yā Rab be-ḥaḳ-i seyyid-i A'cām ü 'Arab
 Tefīḳuñı kıl refīḳ-ı rāh-ı maṭlab
 İtdün çü beni 'āzim-i iklīm-i kazā
 Şehrāh-ı şerī'atdan ayırma yā Rab

9

Rubā'ī

Ey Fahr-i Rüsül seyyid-i A'cām ü 'Arab
 Can virse sezādur yoluña 'ālem hep
 Pervīn degül itmege saña ihdā
 Destinde tutar sipihr 'unḳūd-i 'ineb

10

Rubā'ī

Bāzū-yı dile na't-ı Nebī virdi şebāt
 İtsem ne 'aceb kuvvet-i ṭab'um işbāt
 Oldum yine küşt-gīr-i meydān-ı sūhan
 Allāh oñara be-'aşḳ-ı Ahmed şalavāt

11

Rubā'ī

El-minnetü li'llāh ki olduk ümmet
 Bir zāt-ı şerīfe k'ola maḥz-ı rahmet
 Māhī-i zalām-ı zulm ise şer'ı nola
 Bed reng kumāşı şoldurur mihr elbet

8 A.5b, B.2a, C.2a.

*: Başlık B ve C nüshalarında " Ve Lehū " şeklindedir.

9 A.5a, B.3b, C.3b.

10 A.5a, B.3b, C.3b.

11 A.5b, B.3b, C.4a.

12

Rubā'ī

İcād-ı cehāna hazretündür bā'is
 İbdā'-ı zemāne hilkatündür bā'is
 Ey nūr-ı Hudā mahv-ı zalām-ı şirke
 Hep bārika-i hidāyetündür bā'is

13

Rubā'ī

Ev rāyet-i iclāline seyyāre mehc
 Vey ummetine delīl hayr-ı menhec
 Tayy itmege rāh-ı kurbı Hak itdi saña
 Düş-i şütür-i felekde 'arşı hevdec

14

Rubā'ī

Ey hāme olup habīb-i Hakka meddāh
 Kıl vaşfını evrād-ı şeb ü zıkr-ı şabāh
 Ol kulzüm-i na't-ı Muşafā'da gavvās
 İstersen eger cevāhir-i fevz ü felāh

15

Rubā'ī

Ey Ka'be-i küyü maşrıq-ı feyz ü fütūh
 Züvvāruña ebvāb-ı emānī meftūh
 Mihründe o kim şubh gibi şādık ola
 'İsā gibi bulmaz mı nefes itdügi rūh

12 A.4a, B.3b, C.4a.

13 A.4a, B.3b, C.4a.

13 a: nec A, ceħac C.

14 A.5b, B.4a, C.4a.

14 d: cevāhir ü fevz ü felāh A.

15 A.4a, B.4a, C.4a.

16

Rubā'ī

Şāh-ı Rūsülā bülend olup kevkeb-i çerh
 Mi'rācda būs eyledi pāyuñ leb-i çerh
 Pāyın ham ider gurre degüldür görinen
 Taklīd idüp Burāk'uña eşheb-i çerh

17

Rubā'ī

Ey müntezih-i hāş-ı maķām-ı Maḥmūd
 Vey ümmetine düḥūl-i cennet mev'ūd
 A'dāna maķarr ka'r-ı çeh-i dūzaḥdur
 Aḥbābuña cā kenār-ı havz-ı mevrūd

18

Rubā'ī

Ey kulzüm-i raḥmet ü şefā'at Maḥmūd
 Dünyāyı yüzün şuyına ḥalk itdi Vedūd
 Her bār nişār-ı ravza-i pākūñ ola
 Deryā deryā dūr-i taḥiyyāt u dūrūd

19

Rubā'ī

Ger cilve-i ḥüsnūñ olmasaydı maķsūd
 Şüret mi bulurdı böyle mir'āt-ı vücūd
 Sen 'illet-i 'ālem olmasañ itmez idi
 Levlāke lemā-ḥalaktü felekde vürūd

16 A.4a, B.4a, C.4a.

16 a: Şāh-ı Rūsül A.

17 A.5b, B.4a, 4b.

17 a. ey müntezeh-i hāşı B.

18 A.5b, B.4a, C.4b.

19 A.4a, B.4a, C.4b.

19 d: Levlāke lemā-ḥalaktü'l-eflāk vürūd B; Levlāke lemā-ḥalaktü-
 ḥakkuñda vürūd C.

20

Rubā'ī

Ey neş'e-i 'aşkı reşk-i şahbā vü nebīz
 Vey zehr-i ğamı şehd ü şeker gibi lezīz
 Lütfuñ siper olursa eger bāk itmey
 Semşir-i lehibuñ itse dūzah teşhīz

21

Rubā'ī

Ey maşrık-ı i'cāzda mihr-i enver
 Sengi güher eyler nazaruñ hāki zer
 İtdi çide-i enāmil-i i'cāzuñ
 Sad-bār dirah̄t-ı huşkdan mīve-i ter

22

Rubā'ī

Ey nūr-ı ruhuñ zerresi mihr-i enver
 Bir lem'asıdur tal'atınuñ tāb-ı kamer
 Hıcrūñle siyeh kabā-yı mātēmdür şeb
 'Aşkuñla girīban-çākdur ārām-ı seher

23

Rubā'ī

Manzūruñ olup menkabe-i fahr-i beşer
 Seyr it nic'olur hulq-i hasen hūsn-i siyer
 İsrine sülūk itmeqe sa'y it Vehbī
 Menzil-res-i maksūd olayum dirsen̄ eger

20 A.4a, B.4b, C.4b.

21 A.5b, B.4b, C.4b.

21 d: şad-pāre B, C.

22 A.6a, B.4b, C.4b.

22 d: 'Aşkuñla girībandur ārām-ı seher A. 'aşkuñla girīban der-
 ārām seher C.

23. A.4b, B.4b, C.5a.

24

Rubā'ī

Olduñ şeb-i Mi'râc'da ey nūr-ı başar
 Bî-perde tecellî-i cemâle mazhar
 Mir'ât-ı zamîründe 'ıyan şuret-i gayb
 Tâ geşte nihan şab'una esrâr-ı kader

25

Rubā'ī

Na'tuñ dil-i endîşede olmışdı rekîz
 Bildüm olalı nâ'il-i hadd-i temyîz
 Bir mu'cizeñi vaşfa yetişmez elfâz
 Biñ nükteyi şâmil olsa bir lafz-ı vecîz

26

Rubā'ī

Gün gibi doğup o şem'-i rahmet-fânûs
 I'câz ile tev'em olduğın gördi nûfûs
 Cün 'arz-ı şanem yıkıldı tāk-ı kisrâ
 Çün düde-i küfr söndi nâr-ı Mecûs

27

Rubā'ī

Ey zir-i livâsında melek şaff-ı cüyüş
 Vey râyetinüñ şukkası şehbâl-i sürüş
 İmdâda yetiş 'inâyetünle ki hep
 Hışn-ı dile çekdi leşker-i dervâ cüş

24 A.6a, B ve C'de yoktur.

25 A.4b, B.4b, C.5a.

25 a: nakşuñ dil-i endîşede C.

25 c: bir mu'cize ki B.

25 d: lafz-ı çîz A.

26 A.6a, B ve C'de yoktur.

27 A.5a, B.4b, C.5a.

27 c: ki ğam C.

28

Rubā'ī

Emvāc-ı belādan iden ümmīd-i ḥalās
 Kıl sun dilin evvel āşınā-vı ihlās
 Bihūde sūhanden eyleyüp ḥabs-i nefis
 Olsun vem-i na't-ı Nebevīde gavvās

29

Rubā'ī

İtdūñ felege nūr-ı du'ā qibi şu'ūd
 Çün āyet-i rahmet eyledūñ arza hūbūt
 Mi'rācuñı bulduñ ey hümā-yı devlet
 Kıl üstümüze sāye-i luṭfuñ menūt

30

Rubā'ī

Ey ravza-i pāki bāg-ı cennetde müşā'
 Vev merḫadine kubbe-i eflāk bikā'
 Kāndil-i ḳamer fūrūg-ı teslīm ü dūrūd
 Ravzañda ola rüz u şeb āvīze-i kā'

31

Rubā'ī

Na't-ı Şeh-i Kevneyn'de ṭab'-ı melhūf
 Biñ şāhid-i endişeye oldı meşgūf
 Ammā birin ilbāsına 'āciz ḳaldum
 Kūteh gelivor cāme-i elfāz u ḥurūf

28 A.4b, B.4b, C.5a.

28 c: ne ider C.

29 A.4b, B.5a, C.5a.

29 d: mebsūt B. C.

30 A.4a, B.5a, C.5b.

31 A.3b, B.5a, C.5b.

31 d: cāme-i elfāz-ı ḥurūf A.

32

Rubā'ī

Şāh-ı Rūsül'ı ba'ş idicek Rabb-i Felak
 Çok mu'cizeler eyledi izhār el-hak
 Bundan ilerü olur mı hark-ı 'āde
 Engüşt ile māhı bih gibi eyledi şakk

33

Rubā'ī

Ey gayret-i mihr olmasa saña 'āşık
 Çäk olmaz idi sine-i şubh-ı şādık
 Bu cāme-i hüsnı saña kim geydürdi
 Allāh nedür sende olan yektālık

34

Rubā'ī

Ey mesned-i hāsı tahtgāh-ı levlāk
 'Ünvān-ı berāt-ı kadri mā-erselnāk
 Endişem okur hutbe-i evşāfuında
 Kad 'azze 'ulāke 'an-vuşūli'l-idrāk

35

Rubā'ī

Ey aya uran sili-i gayret āyeñ
 Mi'rācda olduğda füzünter pāyeñ
 Cün nūr-ı cehan sür'at-i sevrün göricek
 Bī-tāb düşüp kaldı felekde sāyeñ

32 A.4b, B.5a, C.5b.

32 c: hark-ı 'āde B.

33 A.3b, B ve C'de yoktur.

34 A.4b, B.5a, C.5a.

34 a: Ey mesned-i hās-ı tahtgāh-ı levlāk B.

35 A.6a, B ve C'de yoktur.

36

Rubā'ī

Ey sürme-i m̄azāg ile çeşmānı kehil
 Vey t̄ir-i kazā d̄ide-i a'dāsına m̄il
 Bir kerre gözüm yumulmadan sulṭānum
 Hāk-i ḳademūnle çeşmüm itsem tekhil

37

Rubā'ī

İtdi seni ey maḳṣad-ı akṣā-yı enām
 Ervāh-ı rüsül Mescid-i Akṣā'da imām
 Dergāh-ı Hāk'a peyk-i celīl ile seni
 Gönderdiler i'zāz ile m̄anend-i selām

38

Rubā'ī

Yā Rabbi bu ma'nāyı bilür hep 'ālem
 Kim 'abde sezā cürm 'aṭā saña hem
 Ben baña düşen işde ḳuşūr eylemedüm
 Hāṣā ki Cenābuñ itmeye luṭf u kerem

39

Rubā'ī

Ey hāk-i deri maḳsim-i erzāk-ı enām
 Bir teşne dilem ḳıl beni s̄ir-āb-ı merām
 Esbābı ḳoyup şuyı başından avlar
 Ol hāke gelüp eyleyen ünniyye-i kām

36 A.4b. B.5a. C.5b.

36 b: d̄ide-i a'dāsında C.

37 A.4b. B.5b. C.5b.

38 A.5a. B ve C'de yoktur.

39 A.6a. B ve C'de yoktur.

40

Rubā'ī

Ey āteş-i dāğı verd-i gülzār-ı na'īm
 Bu resme taḥiyyātuñ ider kalb-i selīm
 Yā Rabbi 'alā-Seyvidinā şalli kemā
 Şalleyte ve bārekte 'alā-Ibrāhīm

41

Rubā'ī

Şāh-ı Rūsülā şefā'at eylerseñ sen
 Hāşā ki şevāba değısem cürmümi ben
 Mānende-i şīr-i berf zühd bārū ile
 Mihr-i keremün görüp erür şerminden

42

Rubā'ī

Ey bā'is-i icād-ı semāvāt u zemīn
 İdrāk iden eltāfuñ olur ğamdan emīn
 Ey rahmet-i 'ālemin senün şevkuñdan
 Raks itmededür māderi rahminde cenīn

43

Rubā'ī

Ey Şāh-ı Rūsül eyleyüp eşk ile vuzū
 Hāk-i kademünde komişuz secdeye rū
 Kanda gidelüm dergeh-i luţfuñ var iken
 Göster bize var mı varacak ğayr kapu

40 A.6b, B ve C'de yoktur.

41 A.6a, B.5b, C'de yoktur.

41 b: hāşā ki A.

41 c: mānend-i şīr-i berf B.

42 A.5a, B.5b, C.5b.

43 A.4a, B.5b, C.6a.

44

Rubā'ī

Rahm it baña ey tabīb-i re'fet-piše
 Vakf-ı hafakāndır çeker endiše
 Bir kez be-hem-ülfet olmadı tab'umda
 levbeyle güneş miğāl-i senq ü şişe

45

Rubā'ī*

Her muşkilümüz ilāhi āsān eyle
 Huşk oldı zemin 'atā-yı bārān eyle
 Emvāt-ı arāziye idüp feyz-i hayāt
 Rahmet dinacak meretebe ihsān eyle

46

Rubā'ī

Ey Ka'be-i kūyı kible-i ins ü peri
 Vey Hazret-i Hakkūñ ulu peygamberi
 Mihrāb-ı cebīnünde olan nūruñdur
 Mescūd-ı melā'ik eyleyen bü'l-beşeri

47

Rubā'ī**

'Ālem be-tü bende be-heme şāh tūbī
 Evreng-nişīn-i li-me'allāh tūbī
 Āşār-ı vücūd-ı tūst elvān-ı zuhūr
 Çün mazhar-ı nām-ı şıbgata'llāh tūbī

44 A.5a, B.5b, C.6a.

44 a: tabīb-i rahmet-piše B.

45 A.5b, B.2a, C.2a.

*: B ve C nüshalarında başlık " Ve Lehū " şeklindedir.

46 A.5a, B.5b, C.6a.

47 A.6a, B.6a, C'de yoktur.

**: B nüshasında başlık " Ve Lehū " şeklindedir.

47 c: Āşār-ı vücūdest elvān-ı zuhūr B.

48

Rubā'ī

Yāda gelicek mihr-i ruḥ-ı Muştafavī
Bir ırnağına virmem anuñ māh-ı nevi
Bir feyz-i şeref vir baña yā Rab k'olsun
Her bir suhanum na't-ı şerif-i Nebevī

48 A.6a, B ve C'de yoktur.

E. Kasideler:

1

Kaşide Der-Sitāyış-i Sultān Ahmed Hān Berāy-i Terfī'-i
Pāye-i Medīne*

- 1 Bir pādīşeh ki şıdķ-ı hulus ola niyyeti
Allāh'ın oldu mazhar-ı feyz-i 'ināyeti
- 2 Bir pādīşeh ki eyleye ahkām-ı emr-i dīn
Tevfīkdür mü'eyyed-i ahkām-ı devleti
- 3 Bir pādīşeh ki mertebe-i şer' i derk ide
Ezfūn olur merātib-i ikbāl ü şevketi
- 4 Bir şeh ki añlaya ne dimekdür veliyy-i emr
Çok mı zamīme eylese mülke velāyeti
- 5 Zīrā veliyy-i emre virür Hālık-ı kavī
Yetmiş velī kerāmeti mīkdārı kuvveti
- 6 Bir şeh ki hādīm-i Haremeyn ola huşbede
Ma'nī-i lafz-ı saltanat añlar o hidmeti
- 7 Bir şeh ki ide şer' ile kânūnı sāz-kār
Zencīr-i 'adle beste ider şūr u āfeti
- 8 Dirsēñ ki böyle şeh mi olur hiç zemānede
Kim zīb-i tārek eyleye tāt-ı kerāmeti
- 9 Han Ahmed-i keremver-i kudsi-cenābı gör
Bir pādīşehde görmedün ise bu hāleti

1 A.6b, B.6b, C.6b.

*: B nüshasında başlık, " Kaşide Der-Hakk-ı Sultān Ahmed Hān-ı
Sālīs Berāy-i Terfī'-şüden-i Pāye-i Medīne-i Munevvere " şeklinde,
C nüshasında başlık yoktur.

- 2 a: Bir pādīşeh ki eyleye icrā-yı emr-i dīn B.
- 3 a: derk ider C.
- 5 b: Yetmiş velī kerāmeti mīkdār kuvveti B, C.
- 6 a: huşbesi A.
- 7 a: kār-sāz B, C.
- 8 b: tāt u kerāmeti C.

- 10 Zıll-ı Hudā o pādişeh-i ‘arş-rütbe kim
Hürşid tacı çerhdür evreng-i şevketi
- 11 Çāh-ı raşad olursa dağı gūş-ı hüt-ı arz
Nā-didedür felekde şeref-cāy-ı rif‘ati
- 12 Dārā-yı gır ü dār-ı cehān-gır-i ruzigār
Kim tutdı dehri tīg gibi şān u şöhreti
- 13 ‘Adl ü ‘afāf u rüşd ü sedādı yed-i kazā
İtmiş hamir-i māye-i terkib-i hilkati
- 14 Ferr-i külāh-ı kadri hilāl-i sipihr-i baht
Hürşid tugme-i ser-i tēc-ı hilāfeti
- 15 Nasb-ı livā-yı feth ile kesr-i ‘adā ider
Düşmen başına zamme olur gürz-i satveti
- 16 Şūr-ı zemāne dönmiş iken mihr-i maşşere
Āsūde itdi ‘ālemi zıll-ı himāyeti
- 17 Luţfı şu rütbe kim gile-sencān-ı ‘ālemün
Ahdinde oldı şükre mübeddel şikāyeti
- 18 Ol şāh-ı şāf-ııynet ü rüşen-zamir kim
İlhām-ı Hakka āyine olmuş firāseti
- 19 Ol şeh ki nakd-i vaktini itlāf itmeyüp
Te’yid-i dīn ü devlete şarf itdi himmeti
- 20 Ez-cümle işte eyledi hem-rütbe Mekke’ye
Dārü’l-karār-ı Hazret-i Şāh-ı Risālet’i
- 21 Şehr-i Medīne mehbiţ-i envār-ı vahy iken
Sultān-ı dīnün olmuş iken dār-ı hicreti
- 22 Ol zāt-ı pāk ü tayyibe mess ile Taybe’nün
İksir-i feyz ü rahmet iken hāk-ı türbeti

14 a: hilāl ü sipihr-i taht B.

17 b: ahdünde oldı C.

18 a: Ol şāh-ı şāf-ııynet-i rüşen-zamir kim A, C.

- 23 Ta'yīn-i i'tibārda ğaflet idüp selef
Dün kalmış idi päye-i cāh-ı hükümeti
- 24 Nāz idüp i'tibār-perestan kabülde
Mahrec virini tutmaz idi mevleviyyeti
- 25 Şanma mülük-i sālīfe ta'yīn-i rütbede
Fıkr itselelerdi çekmeyelerdi bu ğayreti
- 26 İkrām-ı şān belde-i fahrü'l-enāmda
Hāşā ki anlara ola taqsīr-i töhmeti
- 27 Kalmışdı līk perde-i ğafletde müstetir
Ammā o ğafletün̄ dağı bu idi hikmeti
- 28 K'ol ğidmet-i celīleye tevfiķ ide Hudā
Bir böyle şehriyār-ı şamīmü't-ṭaviyyeti
- 29 Menşūr-ı i'tibārına 'ünvān-ı fahr olup
Eslāfı üzre ola delīl-i meziyyeti
- 30 Ahdinde tā kemāl ile ma'nī-pezir ola
'ünvān-ı ğādimü'l-Haremeyn'ün̄ 'ibāreti
- 31 Anuñ-çün itdi ol dağı ğaṭṭ-ı şerīf ile
Terfī'-i kadr belde-i sāhib-şerī'ati
- 32 Ammā ne ğat ki maḥkeme-i ḥaşrde ola
Eslāfdan tefevvukın isbāta hücceti
- 33 Ammā ne ğat ki kürsi-i ḥarfindeki me'āl
Oldı müfessir āyet-i kübrā-yı rahmeti
- 34 Her bir keşīdesi req-i ebr-i bahār-ı şıdk
K'oldı anuñla ğülşen-i dīnün̄ ṭarāveti
- 35 Nakş-i sevādı kākül-i hūr-i behişt-i feyz
Ammā beyāzı şāhid-i ilhām-ı ṭal'ati

25 a: sanma müluk-i sabıka C.

29 a: fahr idüp C.

30 a: 'ahdinde B, C.

- 36 Her nokta müşg-rū mey-i tevfiķ dānesi
Her harfi gonce deste-i gül her 'ibāreti
- 37 Mā-beyn-i satrı cādde-i iklīm-i mağfired
Oldı katār-ı feyz sūtūr-ı kitābeti
- 38 Emvāc-ı selsebīle olur çin-fürüş-ı reşk
Ta'birinūñ selāset-i sebk ü letāfeti
- 39 İşte bu güne mazhar-ı tevfiķ u hayr olur
Bir şehriyāruñ olsa temādī-i devleti
- 40 Hızr olur aña rāh-ı kerāmetde bedreka
Bir şeh ki meslek ide tarīķ-i 'adāleti
- 41 Bir şehriyāra itmedi tevfiķ Kirdgār
Aña naşib itduğı feyz-i sa'ādeti
- 42 Ez-cümle bir kerāmetini söyleyem saña
Güş eyle can kulağı ile bu hikāyeti
- 43 Günlerde bir gün ol şeref-efzā-yı devlete
Hüccāc-ı Beytūñ irdi nüvid-i selāmeti
- 44 Ancak emīr-ı hac kulinūñ rāh-ı Mekke'de
Geldi berīd-i hacc ile peygām-ı riħleti
- 45 Yirine çünki āheri naşb itdi iktizā
Emr itdi meşveret ile icrā-yı sünneti
- 46 Derhāl şadr-ı a'zamı dāmād-ı ekremi
Cem' itdi pişgāhına erkān-ı devleti
- 47 Ta'dīl ü cerħ eyleyerek virdiler karar
Kime münāsib olduğı haccūñ emāreti
- 48 Telhīş için hulāşa-i re'y-i rezīnleri
Şadır olinca şadr-ı kerīmūñ işāreti

38 a: Emvāc-ı selsebīle olur biñ fūrūş-ı reşk C.

38 b: Ta'birinūñ selāset ü sebk ü letāfeti B. Ta'birinūñ selāset
ü seng ü letāfeti C.

44 a: ancak emīr-ı hāc B, C.

46 a: şadr-ı a'zam u dāmād-ı ekremi B, C.

- 49 Nā-gāh geldi hatt-ı hümāyūn-ı şehriyār
Būs itdiler o nūsha-i ta'vīz-i şevketi
- 50 Maḥfī kırā'at eyler iken şadr-ı muhterem
Nā-gah güzīde eyledi engüşt-i hayreti
- 51 Keşf eyledi kerāmet-i ḥākān 'ālemi
İḥfādān itdi cehre mübeddel kırā'ati
- 52 Neyse karar-dāde-i ehl-i müşāvere
Bī-kam ü kās̄t geldi mufād-ı 'ibāreti
- 53 İlḥām-ı Ḥaḳ dimez de ne dırsız bu ḥālete
İnşāf idūñ Ḥudā kulu Peygamber ümmeti
- 54 Ḥaşısa-i nihād-ı müniri degül midür
Bu mertebe isābet ü tedbīr ü fikreti
- 55 Bu kudret aña mebde'-i Feyyāz'dan gelür
Fikrūñ ne ḥaddi var der-i 'akluñ ne kuvveti
- 56 Ḥuzzār-ı meclis idicek anı müşāhede
Bāz itdiler bu ḥālete efvāh-ı hayreti
- 57 Taḥsīn birle her biri tāriḥ idüp didi
Sultān Ahmed eyledi icrā kerāmeti
- 58 Tübā-lek ey şeh-i şeref-efzā-yı tāt u taht
Sen eyledūñ bülend makām-ı ḥilāfeti
- 59 Li'llāhi derrük ey 'alem-efrāz-ı dāveri
Dikdūñ firāz-ı 'arşa livā-yı şerī'ati
- 60 Ḥurşīdi ile zerre-i iklīl-i iftiḥār
Dünyāda çünki Ḥaḳ saña virdi bu devleti
- 61 Dünyāda çün Resūl'e bu ikrāmı eyledūñ
Oldūñ bekāda mazḥar-ı feyz-i 'ināyeti
- 62 Vehbī kulūñ da müntesib-i ḥānedānidur
Andan daḥı dirīğ buyurma mürüvveti

49 b: Būs itdiler o nūsha-i takvīm ü şevketi B.

60 a: Ḥurşīdi ile deryā iklīl-i iftiḥār C.

- 63 Peygamberün velāyetine hürmet eyleyen
Evlādına iderse ‘aceb mi ri‘āyeti
- 64 Terfī‘ beldesine anuñ himmet eyleyen
Takvīm-i ‘Āl-i Beyt’ine itmez mi himmeti
- 65 Eylerse ger te‘aḥḥur-i müddet mümāna‘at
Takdīmüne medār olamaz mı şerāfeti
- 66 Bi’llāh nigāh-ı merḥamet it ol fakīre de
Yoğ ise dūn-mertebe luḡfa liyākati
- 67 İflās dāmenine şarıldı garīm-veş
Çāk itdi dest-i ‘aciz girībān-ı tākati
- 68 Çekdi mizāc-ı kīse-i servet yübūsete
Şimdi fakat dimāğda kaldı rutūbeti
- 69 Derd-i derūna şabr ile itmekdeyem devā
Şabruñ da līk cānuma geçdi merāreti
- 70 Mir‘āt-ı tab‘ı kaplamasaydı gubār-ı gam
Görsen ne şūrete kor idüm ben belāgati
- 71 Mihr-i felekle pençeleşürdi tabī‘atüm
Elvirse idi zerre kadar eski kuvveti
- 72 Şāhensehā kuşūruma kaşd i‘tizārdur
Baş itmeden bu kesr-i mizāc-ı tabī‘ati
- 73 Yoḡsa zemān-ı devlet-i cāhında tab‘umuñ
Yok zerre deñlü derd-i felekden şikāyeti
- 74 Remz-āgehā müfād-ı ḥadıṡ-i şerīfdür
Mü‘minlerün ya ‘illeti olur ya kıletti
- 75 İmānumuñ kemāline iki güvāhdur
Hak bende cem‘ eyledi kıletle ‘illeti

63 b: Ol dünyede iderse ‘aceb mi ri‘āyeti B.

65 a: Eylerse ger te‘aḥḥur-i ḥidmet mümāna‘at B.

66 a: Bu mısra B nüshasında yoktur.

66 b: Yoğ ise de ne mertebe luḡfa liyākati A.

70 a: kaplamış idi gubār-ı gam B,C.

- 76 'illet sezā-yı şekve midür anı def' ider
Fermān olursa bir şişe Dīnār şerbeti
- 77 Killet de az zamanda olur kegrete karīn
Az çok iderse Hüsrev-i Cem-cāh himmeti
- 78 Rāşid kuluñı hizmet-i teftiş idüp be-kām
Kismet olursa baña makām-ı hükümeti
- 79 Ne killet ü ne 'illet olur arada bedid
Sevr it o demde keşret-i esbāb-ı şerveti
- 80 Vehbī guşād-ı dest-i du'ā kıl yeter niyāz
Desteyle 'arza kılduñ o dergāha hāceti
- 81 Ta kim mülük-i 'ādile te'yid-i dīn idüp
Günden güne bülend ide kadr-i şerī'ati
- 82 Yā Rab be-hakkı hatm-i Resül şāh-ı 'ādilūñ
Ezfūn ola merātib-i iclāl ü şevketi

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

2

Kaşide-i Garrā Eşer-i Kilk-i Vehbī-i Nikāt-ārā Der-Vaşf-ı
Şi'r ü İnşā'-ı Şu'arā Der-Zemān-ı Sultān Ahmed Hān*

- 1 Ebed-peyvend ide Allāh mülk-i Āl-i 'Osmānı
Kıla dā'im serīr-i saltanatda şāh-ı devrānı
- 2 O şeh-beyt-i 'adālet zīb-bağş-i nazm-ı devlet kim
Ne Cem itdi ne Hüsrev itdügi tertib-i dīvānı
- 3 O şāhenşeh ki helvā-hāne-i devlet serāyında
İder çinī-i maţbah efser-i fagfūr u hākānı

78 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

2 A.11b, B.13a, C.14a.

*: B nüshasında başlık " Kaşide-i Şehr-engīz ü Laţif-āmīz
Der-Sitāyiş-i Hāzret-i Sultān Ahmed Hān " şeklinde, C nüshasında
"Du'ā-nāme-i Şāhī" şeklindedir.

3 b: efser-i fagfūr hākānı A, C.

- 4 O şāhenşeh ki kendü dursun ammā bir vezīrinūñ
İder bir kemterin tātārı isterse Kırım hānı
- 5 O şeh kim pūşış-i evreng-i Dārā'yı revā görmez
K'ola kem-pāye bir çāvūşinuñ var iyi kaftānı
- 6 Velī Dārā dimek de elvirür ammā şu ma'nāya
K'olur her kārda dārende-i fermān-ı dīvānı
- 7 Aña İskenderī bir sed için teşbīh nā-şayān
Ki aña sed olur hiç görmedük bir ehl-i tuğyānı
- 8 O Fārūkī-nihāduñ hāşşa-i tiryāk-i ahkāmı
İder ser-kūfte-i dest ü füsürde mār-tab'ānı
- 9 Zemīni ditredür çıksa şikāra şadme-i rahşı
Hirās-ı satvetinden teb tutar şīr-i neyistānı
- 10 Şeh-i 'adl-āzmādur mazhar-ı "İnnā ce'alnā"dur
Ki ecdādından oldı vāriş-i milk-i Süleymānı
- 11 Vücūd-ı pāki güyā Sūre-i Mülk üzre bismi'llāh
Müfād-ı emridür mazmūn-ı şer'-i hükmi Kur'ān'ı
- 12 Derūn-ı tāb-nāki mazhar-ı esrār-ı lāhūtī
Zamīr-i rüşeni āyine-i ilhām-ı Rabbānı
- 13 'Aceb mi mū-be-mū ahvāl-i 'ālem olsa ma'lūmı
Sürüş-ı ğayb aña itmekdedür sergüş-ı pinhānı
- 14 Kazā tedbīrine mahrem kader hükmi ile tev'em
Mülūk-i kişver-i 'ālem muṭī'-i emr ü fermānı
15. Heman nūr-ı mücessemdür muşavver rüh-ı 'ālemdür
Müşāhid sırr-ı a'zamdur müşahhaş feyz-i Sübhānı
- 16 Güneş kerrāke-i ikbāline bir şemse-i zer-kār
Kamer müllūṭa-i ikbālinūñ güy-i girībānı

4 a: O şāhenşeh ki kendi şöyle dursun bir vezīrinūñ B.
4 b: kemterin tātārın B, C.
6 b: fermān-ı hümāyūnı C.
8 b: dest-i füsürde C.
10 a: şeh-i cūd-āzmādur B.
12 a b: Bu beyit C nüshasında yoktur.
16 a: kerrāki-i ikbāline A. C.

- 17 Yahod hurşid pişānī-i raḥşinde şabāhū'l-hayr
Kamer ol raḥşuñ akdāmında sīmin na'l-i tābānī
- 18 Hümā başı ucında şehper-ile mirvaha-cünbān
Simāt-ı himmetinüñ bāl-ı 'ankādur meges-rānī
- 19 Felek bir nuh-hazīne muhtasar ḥargāh dergāhı
Zemin ḥod rā'iz-i ikbālinüñ bir teng meydānı
- 20 Şafak uşküfezār-ı şevketinden āl-gün perde
Kevākib lālezār-ı feyz-i cūdında çerāğānı
- 21 Buḥūr-ı Meryem-i gülzār-ı ḥilkatde dem-i 'İsā
Tuyūr-ı ḥoş-nevāsı kudsiyān-ı 'arş-ı Raḥmānī
- 22 Behište gül-fürüş-ı nāzdur gülzār-ı evşāfı
Gül-i maẓmūnı rengin ḥāmede mürğ-i ḥoş-elḥānı
- 23 Felek Şeh-nāme-güy-i vaşfinuñ bir şandeli kürsi
Melek ol şandelinüñ kıssa-ḥān-ı tāze destānı
- 24 Biri ehl-i zemīne biri sükkān-ı semāvāta
Olur keyḥüsrev-i dehrün bu gūne menkabet-ḥānı
- 25 Dilir-i Sām-heybet Kaḥramān-ı Niremī-saḥvet
Nerīman-menkabet Bürzū-mehābet Rüstem-i şānī
- 26 Ḥıdiv-i cūd-perver şehriyār-ı ma'delet-güster
Şehenşāh-ı Ferīdun-fer serir-ārā-yı Ḥākānī
- 27 İtirāz-ı saltanat zīnet-fezā-yı mesned-i devlet
Gül-i bāğ-ı ḥilāfet efser-efrüz-ı cehān-bānī
- 28 Semiyi-yi Fahr-i 'ālem kuḥb-i a'zam gavḡ-i 'İsā-dem
Medār-ı rāḥat-ı ḥayrū'l-ümem Iskender-i şānī
- 29 Cehān-ı ma'delet iklīm-i himmet 'ālem-i devlet
Muḥit-i maḥmidet kim vaşfinuñ yok ḥadd ü pāyānı

23 a: Şeh-nāme-güy-i vaşfına B, C.

25 b: Bürzū-mehābet B.

- 30 Hudāvend-i semāhat-piše zirgām u nemā-piše
‘Adālet-kīš ü luṭf-endiše cūd u mekrümet kānı
- 31 Cenāb-ı Hazret-i Sultān Aḥmed Hān-ı Šāzī kim
Odur pīrāye-i evreng ü diḥīm-i Süleymānı
- 32 Hele taht-ı sipihri Husrev-i mihr ideli mesned
Zemāne görmemişdür böyle şāhenşāh-ı devrānı
- 33 Felek-rütbet hıdīv-i ‘arş-mesneddür ki lāyıkdur
‘Aşā idüp şihābı elde Keyvan olsa der-bānı
- 34 Kerīm-i gevher-efşan kim kef-i destine beñzerdi
Maṭar yirine gevher yağduraydı ebr-i Nīsānı
- 35 Nice teşbih olsun var iken yirden göge farkı
Ki ḥāke kīse-i yemdendür ebrūñ bezl ü ihsānı
- 36 Eger zerrāt-ı ‘ālem şifr-ı erkām-ı ulūf olsa
Yine yok vasfinuñ biñde birin ta‘dāda imkānı
- 37 Fūrūğ-ı re’yi şahş-ı mülk ü bahtuñ çeşm-i bināsı
Cemāl-i burc-ı dinuñ āfitāb-ı pertev-efşānı
- 38 Şükūh-ı şānidur evreng ü tācuñ kuvvet-i bahtı
Sipihruñ dest-i kübrāsı k’odur tıttup duran anı
- 39 Nedür bu baht u kuvvet ḥüsn-i sūret şafvet-i sīret
Nazardan şaklasun Mevlā ki ḥayrān eyler insānı
- 40 Meger olmuş zamīme ‘unşūr-ı icādına anuñ
Cehānuñ ‘aklı ḥalkuñ fikri cism-i ‘ālemuñ cānı
- 41 Hem olmuş dehre ḥükmi āb-ı şemşiri gibi cārī
Hem itmiş tā be-gerden ḥalkı gark-ı mevc-i ihsānı
- 42 Ne ḥükm itse mübaşirdür kazā tenzifine anuñ
Ki mażmūn-ı şerī‘at üzredür ‘üvān-ı fermānı
- 43 Nice gerden-keşān-ı ‘ālem aña olmasun münkād
Urur zencire boynın cevher-i şemşir-i ‘uryānı

30 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

32 b: şāhenşāh-ı zī-şānı B.

33 a: felek-zīnet C.

33 b: ola der-bānı C.

34 b: güyā yağduraydı B.

- 44 Nice mahkümü olmaz rüzgâr ol şehriyârũ kim
‘Adâlet kaşrın itmiş Hak aña taht-ı Süleymânî
- 45 Hüşûsâ Âsaf ibni Berhıyâ’dan ‘âkil ü dâna
Muvaffak itmiş aña bir vezîri lutf-ı Rabbânî
- 46 Ki var tab’ında şıdk-ı Yûsufî teslim-i Isma‘îl
O şâhuñ can ile baş ile olmuş kul u kurbânı
- 47 Hele kendüm bilelden görmedüm işitmedüm bi’llâh
Ne öyle hüsrev-i ‘âdil ne öyle şadr-ı zî-şanı
- 48 Bilüp kadrin anuñ-çün şâh-ı ‘âlem lutfı var olsun
Vekîl-i saltanat dâmâd-ı mahrem evledi anı
- 49 O destür-ı hümayun-fâl-i ferruğ-baht ü mihr-ıqbâl
Ki zâtı eyledi burc-ı şeref eyvân-ı Kevvânı
- 50 O şadr-ı muhterem kim hayr-hâh-ı şâh-ı ‘âlemdür
Hudâ hakkı-çün olmak farzdur anuñ senâ-hanı
- 51 Nola hünkâruma ta’zîmen olsam menkabet-güster
İdüp medhi ile tezyîl-i evşâf-ı cehan-bânî
- 52 Kamer kim muktebesdür şu’lesi hurşîd-i enverden
O bedr oldukça artar âfitâbuñ şevket ü şanı
- 53 Anuñ medh ü senâsı pâdişâh-ı dehre râci’dür
Zamîrümde anuñ-çün böyle itdüm vasf-ı ‘üvnâni
- 54 Şifâ-yı şadr-ı devlet nüsha-i terkîb-i emniyyet
Yemin-i mülk emîn-i saltanat dâmâd-ı sultânî
- 55 Mükerrerrem şadr-ı a’zam mahrem-i şâhensâh-ı ‘âlem
Ki meddâh itdi gökde kudsiyânı yirde insânı
- 56 Müsellem merd-i meydân-ı şecâ’atdür ki olmuşdur.
Ser-i gâltîde-i a’dâ-yı devlet güy-i çevgânı
- 57 Semâhat-kîş hayr-endîş İbrâhîm Paşa kim
Be-hakk-ı Ka’be vü zemzem keremde yokdur akrânı

46 a: şıdk-ı Yûsuf A, şıdk-ı Yûsuf u teslim-i Isma‘îl C.

47 b: ne böyle şadr-ı zî-şanı

49 b: eyvân-ı ekvânı B, eyvân u keyvânı C.

- 58 Hālīlu'llāh gibi Ka'be bünyād itmedür kārı
Ki ābād itdi dest-i cūdı bī-ḥad kalb-i vīrānı
- 59 Hem itdi 'āleme bast-ı sımāt-ı emn ü āsāyiş
Hem itdi ḥalkı sīr-i zemzem-i luṭf-ı firāvānı
- 60 İder yok dil-ḥarābīden şikāyet devr-i luṭfında
Meğer kim ḥasret-i vīrāneden büm ide efgānı
- 61 Perīşan-ḥāṭır olmış yok meğer devrinde paşalar
Halīde-müy-ı zengī-ves perīşan ide 'urbānı
- 62 Dil-i 'āşık degüldür şimdi ancak kendi ḥālinde
O da künc-i zenaḥdān-ı bütānda oldu zindānı
- 63 Faqat ḥāl-i ruḥ-i dil-dār kaldı fitne-cūlarda
O da çekdi serin hemyān-ı zülfe oldu hemyānı
- 64 Kef-i dūr-pāş u kilik-i feyz-baḥşā vü dil-i pāki
Seḥā deryāsı himmet nāv-dānıdur kerem kārı
- 65 Kerem kārı didüm bi'llāh ṭab'ına ḥatā itdüm
Ki evler baḥşiş-i nāçizi müflis kār-ı imkānı
- 66 Eger hep medd olup cezr olmasaydı şādık olurdu
Kef-i destine beñzetmek güher-zālikda 'ummānı
- 67 Ya kilkin nāv-dāne eylemek tanzīr lāyık mı
İder mi nāv-dānuñ suyu pūr-dehr-i nuḥ-ekvānı
- 68 Eger virdüğini mihr itmeseydi mehden istirdād
Kef-i zer-pāşına beñzer dir idüm mihr-i raḥşānı
- 69 Dil-i sāfın iderdüm şafvet-i āyineye teşbīh
Bulaydı cevher-i āyine kadr-i dürr-i gālṭānı
- 70 Zebān-ı tūṭiye teşbīh iderdüm kilik-i feyyāzın
Eger söz yirine tūṭi ideydi 'anber-efşānı

58 a: Hālīlu'llāh gibi ki B.

63 a: fitne-cūlukda B.

63 b: oldu pinhānı B, C.

64 a: kef-i dūr-pāşı B.

65 a: ṭab'ına bi'llāhı B.

65 b: baḥşiş-i nāçiz B, C.

68 b: kef-i dūr-pāşına B, C.

- 71 'Abeḡ bir güft-güdur böyle teşbihāt-ı nā-şāyān
Neye beñzetsem efzūnterdür anuñ şöhret ü şānı
- 72 Yetişmez mi bu mıṣra' vaşf-ı zātında ki olmışdur
Mükerrem sıhr-ı sultānī mu'azzam şadr-ı ḡākānī
- 73 Heman ayırmasun Mevlā rikāb-ı pādişāhiden
Hemīşe itsün anı müstezill-i zill-i Yezdānī
- 74 Kadir-dān pādişāhā ehl-i dil-perver sehensāhā
Eyā mülk-i cehānuñ 'ālem-ārā şāh-ı şāhānı
- 75 Huzūra 'arz-ı ḡāl itsem gerekdür ruḡṣat olursa
Anı çāk itme tā çāk itmeyem ben de giribānı
- 76 Derūna düşdi bir sevdā ki şimdi eyleyem ifşā
Su'āl ide meḡer anı vezirūñ baña pinhānı
- 77 O sevdā ile nem var ise itdüm 'arza-i bāzār
Gözümdeñ şakınurken dökdüm eşk-i gevher-efşānı
- 78 Bir iki bī-bedel ḡarrā kaşidem vardı ez-cümle
Ki bī-kadr eylemişdi sūbḡa-i lü'lü' ü mercānı
- 79 Muḡaddem ḡāh bey' eyledüm anı ki koyup rehne
Çekerdüm karza tüccār-ı mürāyī-i bedestānı
- 80 Ki olmışdur sūḡan devrinde hem-seng-i dür-i yektā
ḡaridārı olurdu her kimūñ var ise 'irfānı
- 81 Vezirūñ şöyle raḡbet virmiş idi cins-i 'irfāna
Görenler mālik-i iksirdür dirler sūḡan-dānı
- 82 Huşūşā nām-ı zī-şān-ı hümāyūna ola inşā
Kaşidem pest iderdi kadr-ı silk-i dürr-i ḡaltānı
- 83 Bu kerre yine ol sevdāyile cem' idüp eş'arum
iderken 'arz-ı bey'-i mīn-yezid-i sūḡ-ı sultānı

72 a: vaşf-ı pākinde B.

72 b: mīhr-ı sultānī C.

78 b: itmiş idi B.

80 a: ki olmışdı B.

81 b: mālik-i iksir dirlerdi B.

- 84 Ne gördüm bir uyuz dellālūñ olmış zīver-i dūşı
Biraz türki biraz varsagı birkaç şarkı vü mānī
- 85 Müneccimbaşı'nun tūmārı yirine münādīler
Bahāriyye şatar gelsün hele nev-rūz-ı sulţānī
- 86 Çalup almaca mazmun şatmanūñ bāzārı germ olmış
Çögür şā'irleri tutmuş makām-ı nükte-sencānı
- 87 Safāyī tezkire tezyīl idermiş havfum oldur ki
İder şā'ir Faşihī gibi Mecnun ile Vartānı
- 88 Eger temyiz olunmaz böyle kalursa metā'-ı nazm
Çeker tüccār-ı bendergāh-ı isti'dād hüsrānı
- 89 Mukaddem gerçi düzdān-ı ma'ānī var idi birkaç
Mufettiş olmuş idi anlara merhūm im'ānī
- 90 O da Ahī gibi keskin mübaşirle olup der-kār
Şadik üstine dikmişdi aşā-yı keyd ü bühtānı
- 91 Dilin kesmişdi da'vā-yı sūhandan dest-i düzd-āsā
Siyāset-hāne-i ma'nāda teşhīr eyleyüp anı
- 92 Niżāmın bulmuş idi memleket gibi umūr-ı nazm
Velīkin şimdi geldi vech-i āherle perişānī
- 93 Biraz oğlan uşak bāzī-i tıflān eylemiş nazmı
İdüp çübün semend-i hāme ile 'arz-ı cevliānī
- 94 Tutar Tıflī'ye rācih kendüsin zu'm ile olmuşken
Henüz üstād önine diz çöker bir mekteb oğlanı
- 95 Kimi Rāsih geçer fenn-i sūhanda lik ahresdür
Sözi anlanmaz 'aklı olur olursa zeban-dānī
- 96 Kimi yügrük geçer rahş-ı hayālin itmeden tathīr
Şanur zu'miyle aldı nükte-pīrāyide meydānı

84 a: her uyuz dellālūñ B.

90 b: keyd-i bühtānı C.

92 b: ve lākin B.

93 a: bāzār-ı tıflān A, C.

96 a: tazvīr C.

96 b: nükte-pīrā ile C.

- 97 Sühanda nâzım-ı Tîmür-nâme Hâtifî güyâ
Fıkıhda Fâzıl-ı Haddâdî zann eyler gören anı
- 98 Şuver-bâz-ı hayâl olsun sezâdur sūr-ı ma'nâya
Hüseynî perdesinden itmesün ammâ bed elhânı
- 99 Kimisi kendüsin Firdevsi-i Tûsî kıyâs eyler
Virür zu'm-ile halıyyâtına Şeh-nâme 'üvnânı
- 100 İder gâhice da'vâ-yı sühan gâh eyler istinkâf
Çerâ kârî küned 'âkil ki bâz-âyed peşimânî
- 101 Eger vâlî-i iklim-i sühan kindür bilinseydi
Velî başı iderdim 'Adli vü Vaslî-i sekbânı
- 102 Ya Mahtûmî niçün ağzına urmaz mühr-i hâmuşî
Benüm yanumda itmez tayy-i tûmâr-ı sühan-dânî
- 103 Silâhşor-ı fezâ-yı ma'rifet 'add eyleyüp kendin
Şanur tab'ın sıtabl-ı hâss 'irfânın küheylânî
- 104 Benüm te'sîr-i mihmîz-i yerâ'amdur ki şevkından
İder hablü'l-berîd-i tab'ı hâlâ germ-cevlânî
- 105 Benüm tamgâ-yı temyizümle hâlî cins-i eş'ârı
Benüm takrîz ü tahsînümle 'âlî kadr-i divânı
- 106 Güzel itdün efendüm eyledün hatt-ı şerîfünle
Re'îs-i şâ'iran Tâ'ib kuluñ gibi sühan-dânı
- 107 Vekîl itdi o da bu bendeñi öz ihtiyâriyle
Vezîr-i a'zamun da şâdir oldı emr ü fermânı
- 108 Müvellâ eyledüm ben de Nedîm-i nükte-perdâzı
Eger bogmazsa mevc-ı iştilâha şakk-ı 'irfânı
- 109 O da defter idüp erbâb-ı isti'dâdı bi'l-cümle
Bakup âşârına bilsün 'ayâr-ı şî'r-güyânı
- 110 Selîm-i fâzıl ol 'allâme-i her fenne 'arz itsün
Aña vâ-beste olsun herkesün âherle rüchânı

99 a: Kimisi kendüyi Firdevsi-i Tûsî hayâl eyler B.

105 a: 'âlî cins-i eş'ârı C.

109 a: ez-cümle C.

- 111 Dü-keffe ‘adl mizānıdur anuñ çeşm-i inşāfı
D mi‘yār olsun idrāke ‘ayār-ı nükte-sencānı
- 112 Eger var ise haddin bilmeyüp halṭ-ı kelām eyler
‘Asā-yı hāme ile aña ursun hadd-i mestānı
- 113 Mevāliden neler var kendüyi şı‘r-ile hicv eyler
Değulken rütbe-i sāmīsine şāyeste nā-dānı
- 114 Kimi işkembeden söyler ciğerden nāleler eyler
Döner fır fır elinde hāmesi çün siḥ-i biryānı
- 115 Selāsetle sözün vaşf eyledükce halk ider ikrāh
Dehāna almağa mā-i zülāli āb-ı hayvānı
- 116 Kimi elkāb-ı kilik eyler tekellüfle yazar eş‘ār
Be-cāy-ı hilḳat-i tahsin çekerler haṭṭ-ı butlānı
- 117 Senā ister Senāyi kimse şānına revā görmez
Nice Fağfūr kadrin bula Kütāhiyye fincānı
- 118 Eger kāzī-i belde olur ise Sālim-i maḥdüm
Bilür haddin idenler da‘vi-i zūr-ı sühan-dānı
- 119 Müfettiş olmağa şāyeste Piri-zāde’dür ammā
Velī Sāhib çıkup eyler ziyāfet pāye-dārānı
- 120 Meger Kāmi-i kāmil Neyli-i fāzıl ola nāzır
Edibān-ı sühandan ideler temyiz nā-dānı
- 121 Baña kalsa ben eylerdüm ḥakem İshāḳ Efendi’yi
Ki haddin bildürür te’dīb idüp ḥod nā-şināsānı
- 122 Maḥādīmi kuluñ Rāşid Efendi eylesün ta‘rif
Tefahḥus itsün ‘İzzet Beg daḡı küttāb-ı divānı
- 123 Velī baş bakı kulı kīse-dārı ‘Āṭıf-ı hoş-gū
Güzel hoş-lehçe bir şā‘ir olur incitmesün anı

113 a: hicv itmiş B.

114 b: siḥ-i püryānı B:

119 a,b: Bu beyit A ve C nüshalarında yoktur.

120 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

121 b: ki haddin bildürüp B.

- 124 Nahîfî kim ilâhiyyât-ı Yûnus'dan mü'esserdür
Uşûl-i şüfiyânda beste eş'âr-ı firāvânı
- 125 Kemâlât ile şimdi cā-nişîn-i 'ârif olmışdur
Müsellemdür hakikat nazm u neşre fazl u 'irfânı
- 126 Mezâyâ-yı kelâma Kâşif-âsâ vâkıf olmışdur
'Aceb mi Fâ'iz olsa hâ'iz-i tahsîn-i Hâkânî
- 127 Halâvet var sözinde pîridür şâ'irlerün şimdi
Söze gelse şeker çiyner şanur güş eyleyen anı
- 128 'Aliyy-i Rif'atî'dür şimdi şeyh-i hîrfet-i nazmun
Ağız destûrın andan alur 'aşruñ hâme-kârânı
- 129 Müsellem i'tirâz-ı halkdan Sâlim sühanverdir
Ağalarda Halîl-i Lem'iyâ'nun yokdur akrânı
- 130 Kelim ü 'İffetî Yümnî vü 'Aşım Seyyid ü Câzim
Sühan-sencânıdur 'aşruñ cehânun tâze-güyânı
- 131 Biri de Sür-nâme kâtibi Mollâ Necibâ'dur
Şuyolcî-zâde'likdür âb-ı rüy-i şöhret ü şânı
- 132 Şuyın buldurdı şi'rin itsün icrâ küng-i kilkinden
Riyâz-ı şafhaya âb-ı zülâl-i nazm u 'irfânı
- 133 Tefâvüt üzre ta'yîn itmege eş'âr-ı eş'ârı
Nazım olsa sezâ bazar başı nükte-sencânî
- 134 Anun redd ü kabûli bâ'is-i temyîz-i nazm olsun
O mizân olsun idrâke metâ'-ı hod-fürüşânı
- 135 Kiminün rütbe-i eş'ârı nâmı gibi Sâmi'dür
Sezâdur levh-i mihr ü mâha tahrîr olsa divânı
- 136 Kiminün şi'r ü inşası gibi kem-yâb u nâdirdür
Velî Şehri'dür eyler vakt-i şöhbetde maḥal hânı

125 b: nazm ü neşre ü fazl ü 'irfânı B, C.

128 a: şeyh-i hîrfet ü âdâb B, şeyh-i hürmet ü âdâb C.

131 a: Mollâ Necibâ'dur B.

133 b: nükte-vezzânı B.

136 a: kiminün şi'ri inşası B, C.

- 137 Kimi hem-çeşm-i 'Urfî 'add ider kendin velî bilmez
Köroğlı türküsüyle neydügin Sa'dî Gülistânı
- 138 Edîb ü Fâ'iz ü Feyzî vü Fevzî Vâsıf u Mâcid
Heves-kârân-ı nazmuñ oldılar mümtâz-ı akrânî
- 139 Nice bunlar gibi var müsta'idd yok birinüñ ammâ
Karındaşum şerîf e's-Seyyid 'Abdu'llâh'a rüçhânı
- 140 Eger inkâr iderlerse bu da'vâyı huzûrında
Anı işbât için vardur müselleme nice bürhânı
- 141 Bu vakte şaklayup tâ kim iderdüm terbiyet anı
Bidersem hacca ben de vaşfuña tevkîl idem anı
- 142 Nihânice dağı olmak gerek meşk-i sühan eyler
Metâ'in gelsün 'arz itsün olur tahsîne erzânî
- 143 Velî küttâb-ı defter-hâne gibi sâde maḥlaşla
Teşâ'ur itmesün kimse mişâl-i Tîrsi vü Şânî
- 144 Iderse maḥlaşın Tâ'ib kuluñ mîriye zabt itsün
Bulup bir müstehakkın soñra tevcîh eylesün anı
- 145 Ne kaldı lâlenüñ esmâsı ne mektûbuñ elkâbı
Alup maḥlaş idindi bir nice tîfl-ı debistânî
- 146 Sühanver aña dirler ki kaçan âgâz-ı nazm itse
Ola şandûka-i zer gibi pür-gevher kalem-dânı
- 147 Benümle söyleşür var ise gelsün imtihân olsun
Huzûr-ı âsafide idelüm 'arz-ı sebak-hânı
- 148 Zemîn ü kâfiye ta'yîni şartıyla bedîhice
Kaşide yazup işbât idelüm da'vâ-yı 'irfânı
- 149 Hudâvendâ garaz tenşîtdür tab'-ı hümâyunuñ
Ve illâ kanda benden kanda da'vâ-yı sühan-dânî

140 a: huzûruñda B.

141 a: dâ'is iderdüm terbiyet tâ kim B.

143 b: herkes B.

144 a: maḥlaşuñ A.

145 a: ne mektûbuñ erkâmı B, ne mektûbuñ elfâzı C.

- 150 Kerem-dide çerāguñdur kuluñdur müstemendüñdir
Unutma pādişāhum Vehbi-i ber-geşte-sāmānı
- 151 Harāb olmışdı çokdan kaşr-ı amāli esāsından
Vezir-i a'zamūñ her bār ta'mir itmese anı
- 152 Senüñ luţfuñla girmişken tarik-i 'ilm ü tadrise
ikinci Dāhil'e on yılda geldüm ey kerem kânı
- 153 Çehārüm sâldur bir buķ'a-i virānede kaldum
Şeb u rüz āh u efgān eylerem çün büm-ı virānı
- 154 Çerāg-ı pādişāhiyem kuluñ Rāşid gibi ben de
Ne var bir tafra itsem iltifāta olsam erzānı
- 155 Velidür pādişehler çok midur tayy-ı mekân itmek
Kerāmet olur idi bence icrā eylesen anı
- 156 Olurdum pā-nihāde kaşr-ı kāmā bir kadem evvel
Idersen şimdi şahn-ı süllem-i hāhişde cevlanı
- 157 Tehālük eylemem kaşdum şikāyet şanma hünkārüm
Tarikümde semend-i himmetüm sebķ itdi akrānı
- 158 Velī kaşdum kuluñ Tā'ib Efendi gibi virmekdür
Vekālet-nāme'ye haţţ-ı hümāyūnuñla 'üvnānı
- 159 Eger bir rütbecik kat'ıyle kesb-i imtiyāz itsem
Sözümü kesdürüp zabta alurdum mülk-i 'irfānı
- 160 Ve illā hod-be-hod maķşūd-ı aķşā hāk-i pāyüñdür
Kuşūr-ı nazmumı 'afv eylemekdür ey kerem kânı
- 161 Derūnumda nihan bir maţlab-ı āher de vardur kim
Değişmem aña tadrīs-i bikā'-i Han Süleymānı
- 162 Dehānum zemzem-i tevbeyle itmek isterem şüste
Yeter bu ter-zebānı tā-be-key ālüde-dāmānı
- 163 Cemāl-i Ka'be'ye var şol kadar hasret derūnumda
Hayāl-i merdüm oldı dideme müjgan muğaylānı

159 b: zabt eyler idüm B.

162 a: zebānum C.

163 b: dideye B.

- 164 Velî zilletle gitmekden de ‘ālî-meşreb-i himmet
İderdüm yoḥsa ben de kâse-i deryüze hemyānı
- 165 Refāh-ı bāl ile gitmekde ḥod ‘usret muḳarrerdür
Velî himmet olursa vardur anuñ rāh-ı āsānı
- 166 Nice Sa‘dî gibi bî-keslerüñ mi‘mār-ı himmetle
Yapıldı ḥāṭırı ma‘mūr oldu beyt-i vîrānı
- 167 Benüm de ḳaşr-ı penc-erkān-ı dînüm itmege ma‘mūr
Yeter izn-i ḥumāyūnuñ olursa nice fermānı
- 168 Olursa perde-i aḥdāḳuma zammeylemek rüzî
Birüp dest-i niḡāha ceddümüñ dāmān-ı iḥsānı
- 169 Ḥulūs-ı ḳalb ile dergāh-ı Ḥaḳka yüz sürüp bi’llāh
Devām-ı devletüñ-çün böyle eylerdüm ḡenā-ḥānı
- 170 Be-ḥaḳḳ-ı zemzem ü Ka‘be be-cāh-ı meḥḥar-ı ‘ālem
İlāhî tā-be-maḥşer dā’im it sultān-ı zî-ḡānı

Vezni: Mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

3

Ḳaṣīde-i Tehniyet Der-Sitāviş-i Aḥmed Ḥān-ı Ṣālīs Der-Vaḳt-i
Fütūḥāt-ı Ḳilā‘ Ez-Kişver-i İrān*

- 1 Mülüküñ Ḳahramān’ı ‘arşā-ı rezmüñ Nerīmān’ı
Cehānuñ Ḥamza-i şāḥib-ḳirānı tāze destānı
- 2 Ebü’n-Naşr-ı Muzaḳfer yek-ḳalem-rev-sāz-ı şad-kişver
Ferīdun-bende Cem-çāker serir-ārā-yı Ḥākānı
- 3 Şehensāh-ı keremver pādişāh-ı ma‘delet-perver
Cehan-dāver şeref-baḡsende-i dīḥim-i sultānı

169 b: du‘ā-ḥānı B.

170 a: be-ḥaḳḳ-ı Ka‘be vü zemzem B.

3 A.15a, B.17b, C.19b.

*: B nüshasında başlık, " Der-Vaşf-ı Ḥazret-i Sultān Aḥmed
Ḥān-ı Ṣālīs " şeklinde, C nüshasında başlık yoktur.

3 a: ma‘delet-güster B.

- 4 Semiy-yi fahr-i 'ālem kutb-i a'zam gavṣ-ı 'İsā-dem
Cehan-gīr-i mu'azzam vāriṣ-i mülk-i Süleymānī
- 5 Tırāz-ı saltanat zīnet-fezā-yı gülşen-i şevket
Gül-i bāğ-ı hilāfet sāye-i elṭāf-ı Rabbānī
- 6 Kerāmet-kīş ü hayr-endīşe dādār-i kerem-pīşe
Hizebr-i rezm-pīşe cā-nişin-i şir-i Yezdānī
- 7 Fūrūg-ı şubh-ı devlet pertev-i mihr-i sa'ādet kim
Cehānı tāt-ı tīgı şark tā garb itdi nūrānī
- 8 Hıdīv-i rub'-ı meskun ya'ni Sultān Ahmed-i Sālis
Vahīdū'l-'aṣr u 'aql-ı evvel ü Iskender-i Şānī
- 9 Güzin-i Āl-i 'Osman ser-firāz-ı tāt-dāran kim
Zāmīme eyledi emlakine İrān ü Tūrānı
- 10 O Şiddikī-şadākat Haydarī-himmet 'Ömer-şavlet
Ki aldı sürh-serden dād-ı 'Osmān 'übni 'Affānı
- 11 Revan fethiyle rūh-ı Han Murād'ı eyledi ihyā
Hem itdi zinde nām-ı Şeh Selīm ü Han Süleymānı
- 12 Şaf-ı ceysi Şat-ı Bağdād gibi mevc-ḥiz oldu
Su virdi bāğ-ı dād ü 'adle cūy-ı tīg-ı 'uryānı
- 13 O şeh kim pūşiş-i evreng-i Dārā'yı revā görmez
K'ola kem-pāye bir çāvūşınun var iyi kaftānı
- 14 Hurūs-ı maḥmil itse tāt-dārān-ı kızılbaş
Kaṭār-ı ḥayme vü ḥargāhına dirlerdi erzānı
- 15 Nesak-pirā-yı nazm-ı heft-bend-i mülk-i devlet kim
Ne Cem itdi ne Hüsrev itdüğü tertīb-i dīvānı
- 16 Kemāl-i İşfahān ü Muḥteşem reşk eylese çok mı
Ki kıldı müstezād-ı nazm-ı Şevket mülk-i İrānı
- 17 Bu tīg-ı mū-şikāf-ı nuşret ile ehl-i Islām'a
Tırāş-ı mūy deñlü gelmez almak Berberistānı

7 a: pertev-i nūr-ı sa'ādet kim B.

13 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

14 a: hurūs-ı maḥmil C.

15 a: sebak-pirā-yı nazm C.

- 18 'Aceb mansûbeler gösterdi şatranc-ı mağâzide
Ki hayrân eyler açmazdan bıkan ferzâne-ţab'ânı
- 19 Piyâde atlu 'askerle kaçurdu Şâh Tahmâs'ı
Dağı mât olmadı ammâ habîsün kalmadı cânı
- 20 Gûrâzân-ı gûrîzan gibi geşt itdi 'Acem mülkin
Ne Kum kaldı ne Tahrân'ı ne Kâşân'ı ne Zencân'ı
- 21 Mürüvvet mâni'-i nakz olmasaydı 'ahd-ı eslâfı
Yıkardı Şeh Hüseyin'ün başına çokdan Şifâhân'ı
- 22 Velî telvîs-i tiğ-ı şâf-cevher itmeden kendi
Şehân-ı şî'anun kat' itdi 'ırkın seyf-i Yezdânî
- 23 Zuhûr-ı gayret-i şeyheyn ile ol kavm-i pür-levmi
Nümüdâr eyledi aşâb-ı Fil'e kahr-ı Sübhânî
- 24 Meger eyyâm-ı fevz-encâmına merhûn imiş anun
Gürûh-ı ehl-i Rafz u Şî'a'nun tedmîr ü hızlânı
- 25 Ne şeh kaldı ne 'ahd-i mâ-selef hep târ u mâr oldu
'Acem cem'ine geldi müy-i zengî-ves perişânî
- 26 Yine ser-keşlik idüp düşmedi dâmân-ı Islâm'a
O kâfirler kef-i a'dâya virmişken girîbânı
- 27 Pezîrâ-yı ra'yyet oldu Moskov gibi kâfirden
'Acem hâcileri çıkdı haçı koynında Nasrânî
- 28 Olup bu hâlden vâkıf şeh-i dânâ-dil-i 'ârif
Ya feyz-i mürşid-i tevfiq veyâ ilhâm-ı Rabbânî
- 29 Idüp da'vâ-yı istihkâka bir kat'î sened ibrâz
Gılâfından çıkardı şer' ile şemşîr-i bürrânî
- 30 Buyurdu sıhr-ı hâsı Âşaf İbrâhîm Paşa'ya
Ki ide meşveret cem' eyleyüp erkân-ı divânı

21 a: mâni'-i nakş B.

22 b: seyf-i bürrânî B.

28 a: şeh-i dânâ-dil ü 'ârif B.

- 31 Bu fermān-ı hümāyūn üzre şadr-ı a'zam ü ekrem
Serāya da'vet itdi cümle-i erkān-ı a'yānı
- 32 Ehālī rişte-bend-i cem' olup mānende-i tesbīh
İmāme itdiler lü'lü-yi zāt-ı şadr-ı zī-şānı
- 33 İmāme cānibinde şemse idüp şeyhü'l-islāmı
Nişangāh itdiler iki vezīr-i 'adl-'ünvānı
- 34 Şudūr-ı ehl-i devlet haylū çekdiler çevirdiler
Bu kavli vird idüp meclis bununla buldı pāyānı
- 35 Ki vācib idi kal' u kam'ı evvelde kızılbaşuñ
Ve līkin şimdi farz-ı 'ayndur kahr eylemek anı
- 36 Oğındı Fātiha fetvā-yı şer'iyeye ile oldı
Me'āl-i meşveret ma'rūz-ı dergāh-ı cehan-bānı
- 37 O güne zāğlar kaşdıyle tahrik-i pere ammā
Tenezzül itmedi ol şāhbāz-ı evc-i hākānı
- 38 İdüp üç tuğlu üç dāne vezīrūñ anā ser-'asker
Müşelles vefk ile teşhīre niyyet kıldı İrān'ı
- 39 Biri vālī-i arz-ı Rūm İbrāhīm Paşa'dur
Ki fetḥ-i ūlke-i Tiflīs'e me'mūr eyledi anı
- 40 Varup itdi o da tertīb-i mevkib ol havālīde
Şu denlü ehl-i İslām ile kim yok ḥadd ü pāyānı
- 41 Menār-ı cāmi'e döndi livā-yı bārgēh-pīrā
Mesācid itmege fāl oldı deyr-i kāfiristānı
- 42 Şeh-i şāhib-kırānuñ bir sipeh-sālār-ı nāçizi
Cehāna şöyle gösterdi şükūh ü şevket ü şānı
- 43 Ki a'dānuñ derūnın arz-ı Nişābūr'a dönderdi
Tezezzül virdi zūr-ı şadme-i ceş-i firāvānı
- 44 Tenūr-ı āteş-i ḥarb iştī'āl itse olurlardı
Hişār-ı Gūrīnuñ büryān-ı gūrı cümle sükkānı

36 a: fetvā-yı şer'iyeye ile oldı hep B, C.

37 a: kaşd itdi B.

40 b: ḥadd-i pāyānı A, C.

44 a: iştīğal itse alurlardı C.

- 45 Mişāl-i Gūr-Behrāmī urup tamgā-yı āzādī
Şikār-ı şaydgāh-ı tã‘at itdi mīr ü hānānı
- 46 Ne takrīb ile dirseñ aşlı oldur ki bu eşnāda
Kaçurmuşdı Muhammed Kuli Han mülkin alup anı
- 47 Meyancı-i sefir āmed-şüd-i mektüb u nāmeyle
Bu gūne eylemiş ser-dār ile bāzār-ı pinhānı
- 48 Kilid-i hışnı teslim eyleye hanlık niyāziyle
Penāh-ı emn ide dergāh-ı hākān-ı cehan-bānı
- 49 O kāfir-mācerā şan mürde Kanber eyleyüp āzād
‘Ubūdiyyetle oldı oğlına cüyende-i hānı
- 50 Hele nolduysa oldı feth olındı kal‘a-i Tiflīs
Yed-i te‘yīd-i Haq açdı kilid-i mülk-i İrān’ı
- 51 Muhammed Kuli Han teslim-i miftāh eyledi ammā
Kapu ser-dāra açıldı didiler rāz-dārānı
- 52 Şikārın aldıran Tebriziyān’a döndi ‘ayniyle
‘Acem bāziçesinde şanki ‘uryān itdiler anı
- 53 Şu gūne bīm-i cāna düşdi kim bi‘l-āhere itdi
Teğāfül-kāri-i ser-dār ile ehl-i gürizānı
- 54 Firengistāndan geydi o kāfir şapkaı ammā
Tenaşşur eyleyüp İslām’a izhār itdi ‘udvānı
- 55 Hele der-ceng-i evvel böyle bir mülki idüp teşhīr
Bi-hāmdi’llāh aşıldı ‘arşa tiğ-ı Āl-i ‘Osmānı
- 56 Nühüstin fātihi ‘Osmān-ı Zü’n-nūreyn idi anuñ
‘Acem mi Āl-i ‘Osmān olsa şimdi fātihi-i sānı
- 57 Ne Şemsü’d-din kaldı ne Kazak ne Kāht ne Sumcīd
Emanla oldı cümle mülhak-ı emlāk-ı hākānı
- 58 Zikim iklīmi Akca Kal’a Kaygulu nevāhisin
Yek-ā-yek itdi Haq zir-i nigīn-i hükm-i sultānı

45 a: mişāl-i Gūr-Behrām A.

55 a: Bu beyit C nüshasında yoktur.

- 59 Ta'āla'llāh zihī feth-i mübin te'yīd-i Sübhānī
Ki itdi aña mazhar Hazret-i Hak şāh-ı devrānı
- 60 Cehāna nice şāh-ı kişver-ārā geldi ammā kim
Buña mevkūf imiş tekml̄ resm-i saltanat-rānī
- 61 Hudā anuñ yüzinden mülke virmiş şüret-i te'yīd
Celī āyine-i tığında envār-ı cehan-bānī
- 62 Bu imiş 'illet-i gā'iyye-i evreng-i Dārāyī
Buña vā-beste imiş taht u tācuñ şevket ü şānı
- 63 Emānetmiş bunun destinde zūr-ı Hayber-endāzī
Bunı itmiş Cenāb-ı Hak vekīl-i Şīr-i Yezdānī
- 64 Buña hem-seng görmez bir şehensāh-ı giran-қadri
Idenler çeşm-i 'ibret-bīnini insāf mīzānı
- 65 Rūsūm-ı saltanat ahkām-ı kānūn-ı şerī'atda
Budur haqq-ı sūhan sebķ itdi cümle pādişāhānı
- 66 Şafā-yı tab'ıdur izhār-ı resm-i şevket-i şāhī
Şi'ār-ı pākidür icrā-yı kānūn-ı Süleymānī
- 67 Ne semte itse ta'yīn-i sipeh ol hüsrev-i gāzī
Ider āyāt-ı nusret da'vet için dest-cünbānı
- 68 Ne mülke kılsa āheng-i sefer tevfiķ olup reh-ber
Ricāl-i ğayb olurlar kā'id-i ceys-i firāvānı
- 69 Şaf-ı düşmen ne mümkün sine germek tığına anuñ
Has ü hāşak sedd eyler mi rāh-ı nār-ı sūzānı
- 70 Inanmazsañ eger Şehnāme-ğān-ı kilik-i Vehbī'den
İşit peygām-ı feth-i ülke-i Kirmānşāhānı

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün /mefā'ilün

59 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

64 b: çeşm-i ğayret-bīnini C.

69 b: āh nār-ı sūzānı C.

70 a Şahnāme-ğān C.

‘İydiyye ve Tārīh Der-Sitāyiş-i Sultān Ahmed Hān-ı Sālīs*

- 1 Sāneke’llāh ey cehān-ārā hudāvend-i sa‘id
Oldı eyyām-ı şerīfūn ‘āleme ‘ıyd üzre ‘ıyd
- 2 Çeşm-i bed-devr ey sa‘idü’l-ced hıdiv-i cedd-be-cedd
Görmeye mislūn olınca dide-i gerdun sefid
- 3 Maṭla‘-ı dīvān-ı şevket-tahtdur mazmūnı sen
Nazm-ı devletdür mülūk ammā ki sen beytü’l-kaşid
- 4 Zūr-ı dest-i Hayber-endāzı cenāb-ı Haydarī
Kaḫza-i tiguṅda ibdā‘ eylemiş Rabbu’l-Mecid
- 5 Zıll-ı Haksun bā‘iṣ-i āsāyiş-i āfaksun
Düşmen-i dīni uyutduñ Hāk ide sāyen medid
- 6 ‘Ahdūn ol devr-i tarab-zādur ki minā-yı felek
Virmede her gerdişinde neş’e-i feyz-i cedid
- 7 Rīze senğ-i dergehūn elmās-ı tāt-ı hüsrevi
Zerre-i hāk-i rehūndür cüz’-i iksir-i ümid
- 8 Cāmi‘-i çerhūn haṭīb-i minber-i nuh-pāyesi
Belki cümle na’t-hān-ı maḫfil-i ‘arş-ı Mecid
- 9 Eyleyüp ber-dāşte dest-i du‘ā-yı şıdk ile
Vaşf-ı pākin böyle eyler ziver-i nazm-ı neşid
- 10 Fātiḫ-i iklim-i İnan dāver-i kişversitān
Hüsrev-i çerḫ-āsitan şāhib-dil ü ṭab‘-ı reşid
- 11 Yañi Sultān Ahmed-i rüşen-güher kim nūr-ı baht
Seb-çerāğ-ı zātuñ itmiş silk-i şevketde ferid
- 12 Hān-ı mülke perçem-i tuğı megesrān-ı zafer
Şukka-i rāyatı dest-i redd-i a‘dā-yı ‘anid

4 A.16b, B.19b, C.21b.

*: A nüshasında başlık, " Kaşide ve Tārīh Der-feth-i Kal‘a-i Zānos" şeklinde, C nüshasında "Tercī‘-i Bend" şeklindedir.

7 a: elmāsı tāt-ı hüsrevān A, C.

7 b: hāk-i reh-güzārūn B.

- 13 Rūzgāra rūft ü rûb-ı dergehi iqbāl-i dehr
Hidmet-i dergāhı çerha yāri-i baht-ı sa'īd
- 14 Oldı bir vefk-ı müselles sā'id-i ahlākına
Cūd-ı Bermek 'afv-ı Me'mūn 'ilm-i Hārūn-ı Reşīd
- 15 İşte āsārı se-rūze 'ıyd taz'if eyleyüp
Geldi üç koldan peyām-ı müjde-i feth-i cedīd
- 16 Şadme-i kahrı bütün İrān'ı vīrān eyledi
Şermden geçmez mi yire Şah Tahmās-ı pelīd
- 17 Arz-ı Nişābur'a döndi mülki gibi sīnesi
Ol kadar virdi tezelzül kalbine bīm-i şedīd
- 18 Sīne germek haddi midür sen Sikender-cāha kim
Sedd-i rāh-ı 'azmūñ olmaz nice biñ küh-ı hadīd
- 19 Şimdi gördi nicedür mansūbe-i feth u zafer
Māt-kerde şāh-ı şafranca dönüp şāh-ı 'anīd
- 20 Nāmı Luţfu'llāh ammā mazhar-ı kahr-ı ilāh
Oldı bir ser-'askeri pā-beste-i kayd-ı ekīd
- 21 Bār-ı miñnet eyledi zānūsın işkeste anuñ
Ya'ni teshīr oldı Zānos gibi bir hışn-ı sedīd
- 22 Hem Revān'ūñ müjde-i fethi te'ākub eyledi
Kim şanurduk fethini vā-beste-i 'ahd-i medīd
- 23 Hem sekiz yüz ehl-i Islām'a sekiz biñ 'askerin
Tu'me-i şemşīr-ı nuşret eyledi Hayy u Mecīd
- 24 Oldı zāhir mu'cizāt-ı āyet-i "kem min-fi'e"
Az 'asker haylū iş gördi be-tevfīk-ı Hamīd
- 25 Hüsrevā şāhib-kıran şāhensehā Mevlā senūñ
Her günūñ bir fetha makrūn eyleye her rūzuñ 'ıyd

13 b: bāzi-i baht-ı sa'īd B, bāri-i baht-ı sa'īd C.

14 a: sā'id-i iqbāline C.

15 a: 'ıydı taz'if eyleyüp B.

22 a: hem Herend'ūñ müjde-i fethi B, C.

- 26 Eyledün der-ceng-i evvel feth-i Tiflīs ü Revān
Geldi bī-had kal'adan bāb-ı hümāyūna kilid
- 27 Bu saña maḥşūşdur zīrā mülük-i sālīfe
İtmiş iken her biri bi'z-zāt çok sa'y-ı ekid
- 28 Birisi olmadı nā'il bu fütūh u nuşrete
Sükrine tevfiķ idüp Haķ ide dā'im ber-mezid
- 29 Eyledi şemşirün A'cām-ı ğalat-fercāmı haķ
Oldı 'ahduñde muşahḥaḥ Muşhaf-ı dīn-i Mecid
- 30 Hırmen-āsā tūde tūde itdi mülhid kellesin
Dās-ı şemşir-i sipeh mānende-i zer'-i ḥaşid
- 31 Maḥzar-ı esbāb-ı tevfiķ-ı Hudāsın cümleden
Biri dāmād-ı kerem-kāruñ o destūr-ı reşid
- 32 Ya'ni İbrāhīm Paşa-yı mekārīm-pişe kim
Hān-ı ihsānından olmuş haķ-ı 'ālem müstefid
- 33 Zūr-ı bāzū-yı 'aḫāsı kuvvetü'l-kaib-i recā
Dest-i gevher-pāşidur sermāye-i kām u ümid
- 34 Luḫfına nisbet baķılmaz cūd-ı Ma'n ü Hātem'e
Mihr yanında belī olur kevākib nā-bedid
- 35 Ol keremver kim degül kaibil edā-yı midḫati
Haşre dek itsem zebān-ı hāmeyi vaķf-ı neşid
- 36 Kāfiye teng oldı Vehbī idelüm ḫayy-ı sühan
Saḫr-ı nazm-āsā dizildi şaf-be-şaf ālāy-ı 'ıyd
- 37 Şimdilik tebrīk-i 'ıyd ü feth ile kıl iktifā
İrteye kaısun tedārük itdügün nazm-ı naḫid
- 38 Haķ Ta'ālā şevket ü iclāl ü ferr ü baḫt ile
Hüsrev-i kişver-guşānuñ 'ömrini kaısun mezid

26 a: eyledi der-ceng-i evvel C.

26 b: geldi nice kal'adan C.

29 a: eyleyo A, C.

34 a: cūd u Ma'n ü Hātem'e A.

35 b: zebān-ı hāemi C.

37 b: nazm-ı tefid C.

- 39 Hem veliyy-i ni‘met-i ‘ālem vezīr-i a‘zamūn
Devlet ü ikbāl-i cāhın haşre dek itsün medīd
- 40 Halka bast-ı ni‘met-i vālā için ālāy idüp
Bir alāy ehl-i recā luṭfindan olsun müstefīd
- 41 Eyle bir müfredle iki mışra‘ı tārīḥ-i tām
Her biri ammā ola silk-i belāḡatda ferīd
- 42 ‘İydde geldi nüvīd-i feth luṭfu’llāhı gör
‘İyd-i Şevvālī dü-bālā kıldı bu feth-i cedīd

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

5

Kaşīde ve Tārīḥ-i Dil-güşā Der-Medḥ-i Ahmed Hān-ı Kısra-dād
Bā-Evsāf-ı Nev-bünyād-ı Sa‘d-ābād*

- 1 İlāhı tā ola bu ṭāk-ı āsumān ābād
Mekīn-i taht ola şāh-ı cehān ile’l-ābād
- 2 Ne şāh hüsrev-i şāhib-serīr-i kişverdür
Hıdīv-i cedd-be-cedd ü pādişāh-ı pāk-nijād
- 3 Miyāne gevher-i silk-i sülāle-i şevket
Yegāne dāver-i Dārā-gulām-ı Kısra-dād
- 4 Şehāne dürre-i iklīl-i saltanat ya‘nī
Güzīn-i pādişehān-ı e‘āzım u emcād
- 5 Cenāb-ı ḥazret-i Sultān Ahmed-i Gāzī
Halīfe-i Şamedī zıll-i Hayy-i bī-endād
- 6 Ferāsiyāb-ı cehān-gīr ki oldı şemşīri
Tılsım-ı dahme-i nusret kilīd-i bāb-ı cihād

39 b: devlet ü ikbāl-i cāhuñ C, devlet-i ikbāl-i cāhın A.

41 a: iki mışra‘-ı tārīḥi tām A.

42 b: ‘İyd-i Şevvāl-i dü-bālā B, C.

5 A.19a, B.23 a, C.25a.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḥ-i Sa‘dābād Der-Vaşf-ı Sultān Ahmed Hān-ı Behiştī-ma‘ād " şeklinde, C nüshasında "Kaşīde-i Sa‘dābād" şeklindedir.

1 a: İlāhı tā ola bu nuh-tāk-ı āsumān ābād A.

- 7 Cehan-sitan şeh-i sāhib-ķırān-ı devran kim
Mülūk-i ʿālemi emrine eyledi münķād
- 8 O pādīşeh ki zeminde beşer felekde melek
Duʿā-yı ħayrın iderler zāmīne-i evrād
- 9 Olup netice-i endīşe-i ħümāyūnı
Nizām-ı mülk ü refāh-ı cehan emān-ı bilād
- 10 Cehānı şulĥ u şalāĥ ile idüp āsūde
Başıldı reşĥa-i ʿadliyle ġerd-i şerr ü fesād
- 11 Kōmadı āyine-i kevnde ġubār-ı keder
Hezār şŭkr ki rāĥat yüzini ġördi ʿibād
- 12 Nice kılāʿ u ĥuşun yapıdı bā-ĥuşuş itdi
Ĥisār-ı şeh-r-i Sitanbül'ı ser-te-ser ābād
- 13 ʿİmāret-i Ĥaremeyn-i şerīf ü Ĥuds-i münīf
Daĥı bunuñ gibi çok ĥayr-ı bāĥirü'l-isʿād
- 14 Serāy-ı ĥās-ı Ĥalata vü dergeĥ-i meydān
ʿAle'l-ĥuşuş kütüb-ĥāne-i şeref-bünyād
- 15 Nice ĥadāyık-ı dil-keş nice mesīre-i ĥās
Nice emākin-i ābā meʿāsir-i ecdād
- 16 Anuñ zemān-ı şerīfnde buldı naķş-ı zuĥūr
Sūĥan dirāz olur eylersem anları taʿdād
- 17 Biri de işte bu nūzĥet-serādur ez-cümle
K'olur müzekkir-i ĥüsn-i behişt-i heşt-aʿdād
- 18 Ĥören o cennet-i rŭy-ı zemāni şevķından
Bu ġüne itmeġe başlar medāyihın ĩrād
- 19 Zihī leţāfet-i āb u hevā-yı Saʿd-ābād
Ki virdi bŭy-i ġüle nefĥa-i ġül-āba kesād
- 20 Ĥoşā behişt-i Ĥudāyī ki sŭz u reşkiyle
Caĥīm olur ġöricek anı cennet-i Şeddād

9 b: penāh-ı cehan B.

10 b: ġürz-i şerr ü fesād C.

14 a: serāy-ı ĥās-ı Ĥalata A.

15 b: Nice emākin-i ābād meʿāsir-i ecdād A.

- 21 'Ale'l-ıhuşuş ana revnak-ı diğer virmiş
Bu pâdişâha sezâ kasr-ı bî-bedel-bünyâd
- 22 Ne kasr cennet-i tâsi' sipihri-i 'âşir kim
Nazîrin itmedi ibdâ' mühendis-i icâd
- 23 Kenâr-ı lüccede her bir sûtün-ı mevzünü
Elifdür âb üzerinde velî be-resm-i 'imâd
- 24 Şu güne mürtefi' ol kâh-ı şevk-bağşâ kim
Zemîni ile berâber tîbâk-ı seb'-i şidâd
- 25 Hümâ-yı devleti hüt-ı sipihri şayd eyler
Menâzırında kafes çün şebîke-i şayyâd
- 26 Bumûma sîli-i rû şevka dest-i da'vet olur
Şabâh u şâm der-i dergehinde pest ü güşâd
- 27 Murahhas olsa temâşâsın itmege Rıdvân
İderdi sa'yini bâğ-ı cinandan istirdâd
- 28 Behişt nice olurmuş görürdi dünyâda
Göreydi her birin Âdem gibi be-çeşm-i fu'âd
- 29 Nigîndân-ı şafâdur dü-ğavz-ı serşârı
İçinde şu degül elmâs-ı faşş komış üstâd
- 30 Şuyı 'uşâre-i kand-ı nebâtdur güyâ
Gelü-yı teng ile fevvâre şîşe-i kannâd
- 31 Dehân atar durur âb-ı hayâta fevvâre
Zebân-ı lûlesi endûha hançer-i fülâd
- 32 Sipihre efser atardı çü güy-i fevvâre
Olaydı şâdrevânında kâse tâc-ı Kubâd

26 b: pest ü güşâd A.

29 a: nuh-künbedân-ı şafâdur C.

31 b: Bu mısra B ve C nüshalarında yoktur.

32 a: Bu mısra B ve C nüshalarında yoktur.

- 33 Zebān-ı mevc ü leb-i cū tebāreke'llāh-gū
Şenīde sūy-be-sū nağme-i mubārek-bād
- 34 Bu cūybār ki 'ālem-nümā bir āyīnedür
Nola Sikender-i devrāna olsa pīş-nihād
- 35 Kılup sa'ādet-i teşrīfe anı erzānī
Zuhūr eylese te'sīr-i nām-ı Sa'd-ābād
- 36 Ki oldı muhterī'-i hātır-ı hümāyūnı
Bu tarh-ı hās ile ol resm-i şeh-pesend icād
- 37 Görüp temāyül-i tab'-ı nezāket-āyīnin
Vezīr-i a'zamı destūr-ı āsaf-isti'dād
- 38 Bu kaşr-ı dil-keşi kırk altı günde bu resme
Otuz iki direk üstinde eyledi bünyād
- 39 K'idüp gezende-i dendān-ı hayret engüştin
Leb-i tahayyüri bāz eylesün gören üstād
- 40 Kuşūr-ı zāt-ı 'imāda anı nazīr idenün
Bulinsun otuz iki yañlışı dem-i ta'dād
- 41 Tamām olup döşenildükde şadrı tahtında
Harīr-i nūr-ı niqehden olan bisāṭ-ı ciyād
- 42 O şehriyār-ı Süleyman-serīr-i ma'delete
'Arīza eyledi mānend-i nişf-ı ricl-i cerād
- 43 Görüp hulūş idince kabüle erzānī
O şehriyār-ı kadir-dān-ı mekrümet-mu'tād
- 44 Buyurdi biñ yüz otuz dört mäh-ı Şevvalı
Ayun yigirmi yedinci günin idüp ta'dād

33 a: zebān-ı mevc-i leb-i cū B, zebān-ı mevc leb-i cūybārūñ
itdükce C.

33 b: şenīde sū-be-sū C.

35 b: zuhūr eyledi B.

37 a: Görüp temā'il-i tab'-ı nezāket-āyīnin B, C.

37 b: Vezīr-i a'zam-ı destūr-ı āsaf-isti'dād B.

39 a: gezīde-i dendān-ı hayret B.

44 a: biñ yüz otuz dört Şevvalı A, C.

- 45 Ziyāfet eyledi şükrāne şāh-ı zī-şāna
Tefāhür eyleyerek ol vezīr-i şāf-nihād
- 46 Hazīne çāderine döndi kubbe-i eflāk
Yığıldı altına cins-i tuhaf 'ale'l-mu'tād
- 47 Şu gūne bezl-i zer itdi ki 'add degül kâbil
Ulūf hikmeti virse hisābda āhād
- 48 Velī anuñ dahı ihsānı luṭf-ı şehdendür
Çerağ-ı māhı belī nūr-ı mihr ider ikād
- 49 Veliy-yi ni'met-i sermāye-baḥşı deryādur
Kef-i sehāb-ı dūr-efşan ne denlü olsa cevād
- 50 Kıyāmet oldı hele ol ziyāfet-i 'ālī
Fezāyı eyledi gūyā ki maḥşer-i ecsād
- 51 O şāha şanki ḥiyābitsitān-ı şevk oldı
Taraf taraf dizilüp nice kâmet-i şimşād
- 52 Döşendi taht-ı sa'ādet bezendi kaşr-ı celāl
Ne ise lāzıme-i şevket itdiler i'dād
- 53 Kurıldı cūy kenārında ḥaymeler yir yir
Habāb-ı lücce gibi oldı ḥāric-i ta'dād
- 54 Dizildi mā'ideler pīşgāh-ı ḥuzzāra
Döşendi 'ā'ideler aldı ehl-i isti'dād
- 55 Sühan-fürüşlaruñ oldı germ bāzārı
Bulup revācını bī-minnet-i ḥarāc u mezād
- 56 Medāyih-i şeh-i vālā-himemde şā'irler
Nice kasāyid ü tārīḥ itdiler inşād
- 57 Tılā-yı cedvel-i sīme tenezzül itmediler
Eliyle eyledi tezhīb āşaf-ı nakkād
- 58 Ricāl-i ḥimmeti kal'-ı cibāl itdügini
Cehanda görmeyen itsün bunuñla istişhād

45 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

48 a,b: Bu beyit C nüshalarında yoktur.

49 a: Veliy-yi ni'met ü sermāye-baḥşı deryādur B.

49 b: Kef-i sehāb-ı dūr-efşan denlü olsa cevād C.

- 59 Ki kühsarı idüp tīše ile berkende
Nice müşābih-i Ferhād taş dögen ırğad
- 60 Türāb sengini ḥandeklere idüp ilkā
Firāz u şīb-i zemin kalmadı be-vefk-ı murād
- 61 Huzūr-ı Şāh Süleyman-ḥaşemde pīç-ā-pīç
Koşuya eyledi pertāb şāfināt-ı ciyād
- 62 Nice zimām-keşīde semend-i şarşar-pā
Ki gerd-i rāhı olur tūtiyā-yı dīde-i bād
- 63 Biri birisine hem-pā dü-sā'a menzilden
Mişāl-i mürğ per ü yāl ü bāle virdi guşād
- 64 Kimi geçüp kaşabü's-sabkı eyledi iḥrāz
Kimisi eyleyerek kaldı 'ögr-i leng irād
- 65 Cirīd-bāzlara kaldı ba'd-ezin meydān
Görildi nice zed ü berd ü nice ḥiz ü fütād
- 66 Fişekler ise biri birine katup ḥalkı
Tabanca zoru ile eyledi tūfeng feryād
- 67 Tarāka-efgen olup top u ḥumbara virdi
Burūc-ı kulle-i çerḥa tezelzül-i ecsād
- 68 Taraf taraf o kadar şenlik oldu kim görseñ
Şanursın eyledi 'avdet mevāsım-i a'yād
- 69 Nice muğanni vü sāzendegān-ı seyr-āheng
Hezār muḥrib-i dil-keş-terāne şad-'avvād
- 70 Huzūr-ı ḥüsrev-i kânun-nevāz-ı ma'delete
Gelüp olurdu terennüm-nişār dāda-yı dād
- 71 Çehār-pāre-i rakkāş çık çık eyleyicek
Çıkardı nice oyun çengiyān-ı şevk-icād

60 b: firāz-ı şīb-i zemin A, C.

61 b: şāfiyāt-ı ciyād A.

62 a: zihār-keşīde B.

62 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

65 a: cerīde-bāzlara kaldı C.

- 72 Hürüş-ı velvele-i def ü deblek ü surnā
Olurdu ğulgüle-endāz tāk-ı Seb'-i şidād
- 73 İderdi el ile şad mäh-pāre bir kavlden
Ayağ uşūli ile cilve-i kıyāmet-zād
- 74 Göreydi anı 'aşāsın çehār pāre idüp
Virürdi şāl oyunına ridāsını zühhād
- 75 Çü gird-bād nice taķla kıldı şevķinden
Perende-bāzlık itdükde usta-i berbād
- 76 Güleşdi geh har ü geh bārgir ü üstür ile
Ėarīb katır oyunu çıkardı bir üstād
- 77 Biraz da hırs ile sañsonlar itdi keşmekeşi
Biri birisine gösterdi hamle-i āsād
- 78 Mişāl-i halka-i zencir girdi birbirine
Görince halk anı bendinden olduğın āzād
- 79 Huzūr-ı şāhda hem-çün piyāde-i şaṭranc
Koşu idüp nice ferzāne atludan müzdād
- 80 İdince 'arz-ı hüner kudretince her birisi
Zuhūr-ı bağşış-i āşafıa oldılar dil-şād
- 81 Görüp bu feyz-i 'atāyı ciride da'vet için
Şehābe nāme-i da'vet uçurdu kāĖıd-ı bād
- 82 Zihī ziyāfet-'uzmā ki vaşfı nā-mümkin
Ki oldu sīr-i ni'am cism ü rüh çeşm ü fu'ād
- 83 Zihī şeref ki gelüp üç gün itdi baş-ı ni'am
Veliyy-i ni'met-i 'ālem o pādişāh-ı cevād
- 84 Cehānı Ėark-ı ni'am itse çok midur ol kim
O pādişāha ola hem vezir ü hem dāmād
- 85 O şadr-ı muhterem ol kām-bağş-ı Ma'ṭ-ı-himem
Ki koydu şafha-i 'ālemde hem-çü Hātem-i Ād

72 a: dünbelek surnā B, C.

81 b: şāhāne B, C.

82 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

- 86 Semiy-yi bani-i Beytü'l-Harem-i Rabbānī
Ki hān-ı luṭfına mihmān bende vü āzād
- 87 O āsaf-ı kerem-āyin ki nice sāl evvel
Bu beyti yazmış anuñ midḥatinde bir üstād
- 88 'Azīz-i Mısr u cevād-ı 'Arab u germver-i Ṭayy
Cem-i 'Acem Şeref-i Rūm u Ca'fer-i Bağdād
- 89 Anuñ şenāsına kādır degülseñ ey Vehbī
Heman du'āya şürü' it odur ehemmi-i murād
- 90 Hudā serīr-i sa'ādetde ber-devām itsün
Hidiv-i 'ālemi şevketle tā be-yevm-i tenādd
- 91 Vezīr-i a'zamı ayırmasun rikābından
Be-zāt-ı pāk-i Muḥammed ü ālihi'l-emcād
- 92 Bu kaşr-ı pāk-i sa'ādetle her zeman böyle
Müşerref eyleye dā'im be-inşirāh-ı fu'ād
- 93 Simāt-ı devlet ü cāhında oldılar dilīr
E'āzım-ı 'ulemā vü ekābir-i emcād
- 94 Ṭırāz-ı çetr-i ziyāfet idi o meclisde
Cenāb-ı ḥazret-i müfti'l-enām-ı fazil-nihād
- 95 'Ale'l-ḥuşûş Kapudan Muştafā Paşa
O dāver-i melikī-siret ü bülend-eccād
- 96 Olup kuzāt-ı 'asākir daḥı o gün ḥāzır
Döşendi sofra-i ni'met kemā-hüve'l-mu'tād
- 97 Girüp ḥuzūr-ı hümāyūna soñra eylediler
Zemīn büsi-i şāh-ı cehanla istis'ād
- 98 Idüp tamām ziyāfet merāsimin icrā
Cenāb-ı şadr-ı kerīm-i Büzürmihr-i reşād
- 99 Olinca sa'yi karīn-i kabül-i pādişehī
Idince rağbet-i şeh kadr ü kıymetin müzdād

92 a: bu kaşr-ı pāk C:

95 a: 'Ale'l-ḥuşûş Kapudan Muştafā Paşa hem (Adana nüshası)

100 Kılınca ferve-i semmür ile anı teşrîf
Yer öpdi eyledi iki elin du'aya güşâd

101 Zebân-ı şıdķ-ı hulûs ile didi târîhin
Hıdîv-i 'âleme mes'ûd ola bu Sa'd-âbâd

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

6

Kasîde Der-Medh-i Sultân Ahmed Hân ve Şadr-ı A'zam Dâmâd
İbrâhîm Paşa*

- 1 Şâneke'llâh ey cehan-gîr-i Sikender-iqtidâr
Tâc ü taht itsün senûñle tâ be-mahşer iftihâr
- 2 Bâreke'llâh ey serîr-ârâ şeh-i kişver-güşâ
Şark u garbı kabza-i şemşire al hürşid-vâr
- 3 Mihr şanma âsumâna atdı zerrîn efserin
Bendeñ olup eşref-i şâhân-ı şâhib-iştihâr
- 4 Mâder-i dehr oldı tevlid-i nazîründe 'akîm
Nuh-şadefden çıkmadı sen gibi dürr-i şâh-vâr
- 5 Senden öğrensünler âyîn-i şükûh u şevketi
Anılasunlar saltanat resmin şehân-ı rûzgâr
- 6 Sende Hâk cem' itdügi esbâb-ı câh u 'saşvetüñ
Her biri biñ şâha olur mâye-i mecd ü fiğâr
- 7 Nuşbe-i ins ü meleksin hâşıl-ı devr-i felek
Nûr-ı 'irfandan mı halk itdi vücûduñ Kirdigar
- 8 Şân ü şevket sende insâf u 'adâlet sendedür
Cûd-ı himmet sendedür evsâfuña yokdur şümâr

100 b: iki elin C.

6 A.21b, B.25b, C.28a.

*: B nüshasında başlık, "Der-Hakķ-ı Hudâvendigâr-ı Sâbık-ı
Magfîret-medâr Sultân Ahmed Hân" şeklinde, C nüshasında ise "Kasîde"
şeklindedir.

3 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

4 b: Bendeñ olup eşref-i şâhân-ı şâhib-iştihâr A, C.

- 9 Bâ-şecâ'at şöyle kim şeh-nâme-i evşâfuña
Budur 'ünvân-ı senâ ey şaf-der-i 'âli-tebâr
- 10 Baykarâ-bezm ü Sikender-'azm ü Eflâtun-ñired
Rüstem-i meydân-ı rezm âfet-res-i İsfendiyâr
- 11 Behmen-i hâşm-efgen âhen-dest-i Rüyinten-şiken
Reşk-i seyf-i zü'l-bezen şîr-i ner-i düşmen-şikâr
- 12 Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı Gâzî kim odur
Nîze-i la'li be-kef şâhib-kırân-ı rûzgâr
- 13 Altına bād-ı şabâ nâmında bir rehvar olur
Rûzgârũ olsa destinde 'inân-ı ihtiyâr
- 14 Takvîyet-bahş olsa 'avni ola bir mûr-ı za'if
Pençe tâb-ı bebr ü şîr-i rûzgâr-ı zûr-kâr
- 15 Kevkebe-peyveste gurra şanma itmiş tîgını
Tâk-ı gerdun üzre âvîzan ke'l-mîh-ı cidâr
- 16 Çok midur eyvân-ı 'arşa aşşa çün kandîl yiter
Şark-ı nûr oldu anũla nice mülk-i ehl-i nâr
- 17 Merhabâ ey pâdişâh-ı şûret ü ma'nâ saña
Zîr-i dest itmiş hüner mülkin dağı Perverdigâr
- 18 Bir devirde gelmedi zât-ı hümâyũnuñ gibi
Bende-perver kadr-dan şâhib-hüner bir şehriyâr
- 19 Sıdık-ı da'vâma benüm hem cümle 'âlemdür güvâh
Hüccet-i isbâtdur hem ey hıdîv-i kâm-kâr
- 20 Kilk-i ihsânũla da'vet-nâme-i destürũna
Yazduğũ nazm-ı hümâyũn-ı celîlü'l-i'tibâr
- 21 Habbezâ nazm-ı Nizâmî lehce-i şâhâne kim
Lafz u ma'nası ider şâ'irleri hayret-şî'âr
- 22 Merhabâ hüsn-i cemâl-i şâhid-i endîşe kim
Tab'-ı rüşen-gevher-i şehler anâ âyîne-dâr
- 23 Bir selâset var ki işrâb eyler ol İskender'ũñ
Olduğı kilk-i teri âb-ı hayâta çeşmesâr

- 24 Bir murabba' kıt'a kim her mışra'-ı dil-cū ile
Şāhid-i mazmūna oldu gūyiyā ebrū-yı çār
- 25 Çār kıl ta'vīz-i devletdür yaḥod kim yūmn ile
Oldı bāzū-beste-i ikbāl şadr-ı bahtiyār
- 26 Āsafā Mevlā'ya şükr it ḥaşre dek faḥr eyle kim
Senden evvel bir vezīre olmadı bu i'tibār
- 27 Nūr-ı çeşmüñ oldu hem şehzādegān ile ḥitān
Hem sabāvetde vezāretle nedīm-i şehriyār
- 28 Kaḡı destūruñ olup kendi gibi oḡlı daḡı
Şıhr-i şāhenşāh-ı a'zam ḥabbezā mecd ü fiḡār
- 29 Kaḡı şadr oldu kayıkda hem-nişīn-i padişāh
Kaḡı şeh itdi senūñ gibi vezīri yār-ı gār
- 30 Dīde-i bed dūr çeşm-i düşmenānuñ kūr ola
Luṭfı çok ḥakkūnda ammā bendeñ itdüm ihtisār
- 31 Şübhesüz ḥalkuñ du'ā-yı ḡayrīnuñ āsarıdur
Kim nizām-ı devlete tevfiḡ idüp Perverdigār
- 32 Mihri gibi celb idüp kalb-i ḡumāyūnıñ senūñ
Ḥırz-ı cānumsın diye ol rūḡ-ı cism-i rūzgār
- 33 Mişli nā-mesbūk şükri müsteḡilü'l-iḡtimāl
Fi'len ü kavlen ide bu resme luṭf-ı bī-şümār
- 34 'Aczden ḡayri tarīḡ-i şükri yok bu ni'metūñ
Secde-i şükr it efendüm ol yolında can-nişār
- 35 Yā 'ibāda'llāḡ insāf eyleyüñ görmiş misiz
Böyle ḡākān-ı kadir-dan ḡüsrev-i ḡimmet-şi'ār
- 36 Nice ḡurbān olmasun ādem buña biñ cān ile
Nice dūnyā itmesün ḡayr-ı du'ā leyl ü nehār
- 37 Kaḡı şāhenşeh ricāl-i devleti tenfiḡ idüp
Devlet ü dīn için itdi bu kadar tedbīr-i kār

24 a.b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

32 a: Mihr gibi celb idüp kalb-i ḡumāyūnı saña B, mihri gibi celb idüp kalb-i ḡumāyūnuñ senūñ C.

- 38 Ehle tefvîz-i emānetdür çü şart-ı saltanat
Olur istiklāl ü tahtid ile devlet pāyidār
- 39 Böyle bulmak ister ammā evvelā erbābını
Soñra qādrin añlayup itmek gerekdür i'tibār
- 40 Sūreta destūra muhtaşş görinür bu iltifāt
Bir ziyāfetdür bütün dünyāya bulsa iştihār
- 41 Re'yidür şirāze zīrā kim nizām-ı devletün
Yoñsa eczā-yı umūr-ı halk olurdu tār u mār
- 42 Ebre me'haz bañrdür māha güneş sermāyedür
Hep halīfe kīsesindendür ne eylerse nişār
- 43 Itmeseydi terbiyet kanda bulurdu cāy-ı mihr
Aşaf İbrāhīm Paşa gibi şadr-ı kām-kār
- 44 Dağı nañl-i sāde-i gülşen-serāy-ı haş iken
Bāgbān-ı fehmi gördi müste'idd-i berg ü bār
- 45 Niyet idüp zīb-i gülzār-ı şadāret itmege
Himmetin kıldı mürebbī añā çün ebr-i bahār
- 46 Dağı ancak şu'le-i nā-geh zühür-ı rüşd iken
Cebhesinde pertev-i sıdk olmağ ile aşikār
- 47 Hem eser yilden şakındı hem çerāğ-ı hāş idüp
Itti gitdüke fūrūğ-ı himmet ile tīb-dār
- 48 Şem'a iken necm-i raşsan necm iken bedr-i münir
Katre iken gevher itdi soñra bañr-ı dürr-nişār
- 49 Dūñte itmiş idi anun-çün şadāret hil'atin
Gerçi bir müddet de oldu çayrılarda müste'ār
- 50 Gösterince cevher-i sıdkın mihekk-i tecrube
Sikke-i mühre sezā kurş-ı zer-i kāmil-'ayār

38 b: ammā payidār B.

40 b: olsa iştihār B.

43 a: itmiş idi terbiyet C.

50 b: karz-ı zer-i kāmil-'ayār C.

- 51 Hil'at-i şihriyyete gördi sezā-vār ibtidā
Soñra teşrîf-i sadâret ile kıldı kām-kār
- 52 İşte hâlen luţf-ı şāhenşāh-ı 'ālî-cāh ile
Halk-ı 'ālem olmada āsāyiş-ile dem-güzār
- 53 Vehbiyā gevher-keş-i silk-i beyān olduñ yeter
Tut dehānuñ aç kulağıñ kıl bu pendüm güşvār
- 54 Ba'd-ezîn lâzım du'ā-yı hayrdur ancak saña
Yohsa hâcet kalmadı eş'āruña hey yādigār
- 55 Maksaduñ evşāf-ı şāhenşāhı isti'āb ise
Çekme zahmet yokdur ol deryā-yı 'ummāna kenār
- 56 Haq kelām-ı 'izzetinde ittibā'-ı emrini
Halka fermān itdügi zāt-ı hümâyün-i'tibār
- 57 Biz gibi 'ācizlerüñ vaşfına çekmez ihtiyāc
Gel hemān eyle du'ā-yı hayra sarf-ı iktidār
- 58 Korçaram hey derdmend-i yāre māye ba'd-ezîn
Kāle-i nazmuñ revācı olmayup kalmaya kār
- 59 Midhat-i āsafda muhtāc-ı kaşāyid olmaya
Var iken nazm-ı hümâyün-ı şeh-i gerdun-vakār
- 60 Şol kadar var tesliyet kim 'add olur şimden gerü
Şi'rümüz şerh-i nikāt-i hüsrev-i 'ālî-tebār
- 61 Muşhaf-āsā feth idüp dest-i du'ā-yı şıdk ile
İdelüm hatm-i sühan ey Vehbi-i ihlās-kār
- 62 Hüsrev-i hāver ola mā-dāme zîb-i taht-ı çerh
Māh-ı bedr ide makām-ı şadrını cāy-ı karār
- 63 Yümn-i ikbālünle feyz-i ittihād-ı kalb ile
Ola şadr-ı a'zamüñ dergāhına hizmet-güzār
- 64 Bā'is-i āsāyiş-i emn ü emansın 'āleme
Üstümüzdün olma dūr ey sāye-i Perverdigār

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

Şihhat-nāme Berāy-ı Sultān Ahmed Hān-ı Sālis*

- 1 Minnet Allāh'a yine vaqt-i meserret geldi
Ki mizāc-ı şeh-i devrāna ifākat geldi
- 2 Nezle virmişdi ruṭūbetle keder bir miqdār
Gül-i şebnemzede-veş yine tarāvet geldi
- 3 Şa'd-ı zābiḥ felegün Sevr ile Cedy ü Hamel'in
İtse kurban yiridür kim bu beşāret geldi
- 4 Tabl-ı şādī çalınup kūs-ı meserret dögilüp
Sürnāy-ı kalem āhengine nevbet geldi
- 5 Ki ḥakīm-i ezeli itdi yine feyz-i şifā
'Ālemün derdine dārū-yı 'ināyet geldi
- 6 Muṭrib-i dil okısun şevkına şihhat-nāme
Ki şeh-i Bāykarā-himmete şihhat geldi
- 7 O şehensāh-ı kavī-baht ki tedbiri ile
Beden-i memlekete vefret-i kuvvet geldi
- 8 O cehān-bān-ı mu'azzam ki görüp şevketini
Dide-i mihr ü mehe perde-i hayret geldi
- 9 O Süleyman-ḥaşemün şevket ü iclāli ile
Mesned-i saltānata revnak u zinet geldi
- 10 O Sikender-siyerün saykal-i tedbiri ile
Felek āyinesinün jengine safvet geldi
- 11 Hāşe li'llāh k'olalu taht-ı hilāfet yāri
'Āleme böyle şeh-i şir-şalābet geldi
- 12 Kuvvet-i bāzu-yı din rükn-i binā-yı temkin
Ki anuñ 'adli ile mülke metānet geldi

7 A.22b, B.27b, C.30a.

*: B nüshasında başlık, " Şihhat-nāme Der-Vaşf-ı Sultān Ahmed Hān 'Aleyhi'r-rahmetü ve'l-Gufrān " şeklinde, C nüshasında " Kasīde " şeklindedir.

- 13 Bāsıṭ-ı ecniha-i emn ü eman sāye-i Hak
Ki zemānında cehan halkına rāhat geldi
- 14 Hāmi-i devlet ü din Hazret-i Sultān Ahmed
Ki vücūdı şeref-i taht-ı hilāfet geldi
- 15 Yümn-i tevfiḳ ile ol hüsrev-i gerdun-mesned
Gelelü tahta sitem gitdi 'adālet geldi
- 16 Bir daḡı miḡli ne mümkün gele ol şahuñ kim
'Aleme tev'em-i ikbāl ü sa'ādet geldi
- 17 Şahid-i nutkı dehen-ber-dehen-i rāz-ı kader
Re'yi her mevkı'a pādāş-ı işābet geldi
- 18 Selefün hātırına gelmeyen emr-i düşvār
O şehün pāyına ber-vech-i sühület geldi
- 19 Ser-fürü itmemege niyyet iden bāgiye
'Akıbet itdügi re'yinde nedāmet geldi
- 20 Tıḡ-ı Mirriḡ'a boyun egmez iken ser-keşler
Pençe-i hükmine ser-dāde itā'at geldi
- 21 Tıḡı her süya akar cüy-i zaferdür hakkā
Ki anuñla çemen-i mülke nezāret geldi
- 22 Her ne mülke sipeh-i himmeti olduysa revān
Der-'akab dergehine müjde-i nuşret geldi
- 23 İtdi tedbır ile işlāḡ-ı mizāc-ı 'ālem
Re'yi hep mā-şadak-ı nüsha-i hikmet geldi
- 24 Rūḡ-ı 'ālemdür o sultān-ı cehān anuñ-çün
Rencişinden beden-i kevine sakāmet geldi
- 25 Eyleyüp büy-i gül-i halkı zükām āzürde
Nezleden bir iki gün tab'ına zahmet geldi

16 a: gele ol şah-ı cehan C.

20 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

21 b: nezāret geldi B:

25 a: İtdi bu gül-i hakikati B, eyleyüp büy-i güli C.

- 26 Gül-i ter ile nezâketde hayâl it farkın
Jâleden aña tarâvet buña şıklet geldi
- 27 Şıklet-i tab‘-ı hümâyûnına vâkıf olana
Hafakân ‘arız olup ‘aklına hıffet geldi
- 28 Ref‘ olup cezbe-i hürşid-i ‘inâyetle hele
Gül-i ruhsârına evvelki tarâvet geldi
- 29 Pertev-i şihhat olup mihr-i ruhindan lâmi‘
Subha hânde dil-i âfâka şetâret geldi
- 30 Dîdemi rûşen idüp lem‘a-i hürşid-i ümîd
Güşuma demdeme-i kûs-ı beşâret geldi
- 31 Ahmed-âbâd-ı münâcâta giden dil gördüm
Tuḥfe-i cins-i ‘inâyetle selâmet geldi
- 32 Eyledüm hiss ki reh-i dilde ber-âmed şeh-vâr
Pekce bakdum ki keder gitdi meserret geldi
- 33 Neden oldu eşer-i feyz-i şafâ añlamadum
Şâd gördüm dil-i maḥzûnumı hayret geldi
- 34 Bunun aslı ne ola diyü tefekkürde iken
Dîdeme nûr-ı şafâ kalbûme safvet geldi
- 35 Destüme sûret-i fermân-ı vezîr-i a‘zam
Başuma sâye-i şehbâl-i sa‘âdet geldi
- 36 Ne durursın didi Ristö-yı hired ey Vehbî
Şihhat-i şehle yine nazmuña ragbet geldi
- 37 Ser-i endişeyi ref‘ it de okı târiḥin
Eyle müjde ki şeh-i ‘âleme şihhat geldi
- 38 El açup ben de du‘â itmege âğâz itdüm
Gördüm âmine sürüşân-ı icâbet geldi

31 a: dili gördüm C.

31 b: tuḥfe-i ceş-i ‘inâyetle C.

32 a: eylerem hiss ki C.

33 a: añlandı C.

36 a: ne turursın B.

39 Hak ide şihhat-ile mesned-i şevketde mukim
 Diyeler pädişehüm müjde-i nuşret geldi
 Vezni: Fe'ilatün/ fe'ilatün/ fe'ilatün/ fe'ilün
 (Fä'ilatün) (fa'lün)

8

Kaşide-i Garrā Der-Sitāyiş-i Sultān Ahmed Be-Evsāf-ı
 Tuğrā-yı Hümāyūn *

- 1 Ta'āle'llāh zihī tuğrā-yı garrā-yı cehan-bānī
 Ki hüsn-i ihtirā'-ı resmi hayrān eyler insānı
- 2 Temāşā itmeyenler resmine baksun da seyr itsün
 Müsahhar-sāz-ı ins ü cinn olan mühr-i Süleymānı
- 3 Hümādur güyyā gelmiş per açmış zer kafes üzre
 Firāz-ı kürsi-i haṭṭında resm-i nām-ı sultānı
- 4 O kürsi ḥod 'adālet kaşr-ı 'ankā āşiyānıdur
 Kerem şübbāki devlet lānesi şevket nigīn-dānı
- 5 Anuñ her elf-i memdūdı sūtün-ı kāḥ-ı devletdür
 Ki anlarla olur dīnūñ de 'umran çār-erkānı
- 6 Sūtün ammā ki kadri felek-i ḥurşide peyveste
 Anuñla üstüvār oldı ḥiyām-ı şer'-i Rabbānī
- 7 Ne tuğrā üç direklü keşti-i deryā-yı devletdür
 Sütunlarla mülāḥik zülfeler ālāt-ı bī-cānı
- 8 O keştiye idenler ilticā mevc-i havādişden
 Olur āsūde 'ālem olsa farzā fitne tūfānı

8 A.23 b, B.28b, C.31b.

*: B nüshasında başlık, " Kaşide Der-Medḥ-i Tuğrā-yı
 Hümāyūn-ı Sultān Ahmed Hān-ı Huld-ārā" şeklinde, C nüshasında
 " Kaşide " şeklindedir.

3 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

4 b: ki her şübbāki B.

7 b: Sütunlarda mülāḥik zülfeler ālāt-ı piçānı B.

8 b: Nūḥ tūfānı C.

- 9 Kafesdür t̄ālī‘-i ikbāle bir zā’irçe-i tevfiķ
Müselles vefķ-ı devletdür sütunlar dinse erzānī
- 10 Hūşūşā kākül-i havrā gibi ol zülfe-i müşģin
Ki bakdukca gelür yāda behiştün sünbūlistānı
- 11 Reyāhīn-i sevādın hoş-nūvisān-ı kühen görse
Girerdi birbirine çün hat-ı pür-piç-i reyhānı
- 12 Çizerdi lām-elif lāmiyyesin añmazdı şerminden
Olurdi kāmēt-i tuğrāyi ham çün elf-i dīvānı
- 13 Biri biri içinde beyzalardan añla kim eflāk
O tuğrānuñ olur ser-geşte-i mazmūn-ı fermānı
- 14 Sevād-ı taraf-ı beyza devre-i cīm-i celāletdür
Cehan bir noktadır oldur anuñ pergār-ı gerdānı
- 15 Beyāz-ı beyza-i nūr Leyletü’l-Kadr-i sa‘ādetdür
Anuñla dā’imā olsun cehan yā Rabbi nūrānī
- 16 Bulur anuñla ferr ü táb u revnak beyza-i islām
İder ol beyzadan pervāz mürğ-i hükūm-i hākānī
- 17 O nāzūk hançere kim hançer ile farkı yok kaç‘ā
Miyān-ı beyzadan çekmişdür anı dest-i sultānī
- 18 Çekerlerdi muqaddem gerçi kim fermanda tuğrā
Şeh-i mu‘ciz-kalem tuğrāda icrā itdi fermānı
- 19 Kim ol tuğrā-yı ğarrā mūcibince ‘āmil olmazsa
Ol hançerle biri de hançer eyler boynına kanı
- 20 Şerī‘at sāliki Sultān Ahmed emridür zīrā
‘Amel lāzımdur anuñla kimuñ var ise imānı
- 21 Tırāz-ı mesned-i seyf ü kalem şāhenshah-i ‘ālem
Ki itmiş mülkine munzam Hudā iklīm-i ‘irfānı
- 22 Hudāvend-i hünerver yek-kalem-rev-sāz-ı şad-kişver
Ki zīr-i defter-i emlākine kayd itdi İrānı

12 b: olurdi kāmēt-i tuğrāsı B.

13 b: O tuğrānuñ olursa geşte-i mazmūn-ı fermānı C.

18 a: tuğrāyı C.

- 23 O Sıddîk-ı şadâkat Haydarî-himmet ‘Omer-şavlet
Ki aldı sürh-serden dâd-ı ‘Osmân ‘übni ‘Affân-ı
- 24 Muqaddem seyfini aşmışdı arşa eyledi şimdi
‘Utârid tākına ta‘lîk-ı kilik-i ‘anber-efşânı
- 25 Muḥaṣṣal ḥıttada oldı celî ḥakkā kerāmâtı
Ki ḥark-ı ‘āde itdi şakk kilik-i turfe-cevlânı
- 26 Subârın görmege kâdir degül kimse bu vâdide
Aña yokdur reside olmağa eslâfinuñ cânı
- 27 Ḥaṭ-ı nev resmini görseydi nessâḥân-ı dirîne
Çekerdi nesh idüp eski rüsûma ḥaṭṭ-ı butlânı
- 28 Mürîd-i mürşid-i kilki olur şeyḥ-i murakka‘-püş
Rikâ‘ u şûlsde görse iderken ḥâme-cünbânı
- 29 Anı Karahisârî görse karşı durmayup kalmaz
Hişâr-ı i‘tirâfa ilticâdan gayre imkânı
- 30 Ḥuşûsâ faṣṣ-ı ḥâtem gibi bu tuğrâyı görseydi
Olurdu reng-i ḥacletden ruḥı yâkût-ı rümmânî
- 31 Şeh-i şâhib-kerâmetdür müşâhed maḥz-ı rahmetdür
Müşahḥaş nûr-ı devletdür mücessem zıll-ı Yezdânî
- 32 Hele va’llâhi bi’llâhi diyen varsa yalan söyler
Selâtîn-i selefde gelmiş idi dehre akrânı
- 33 Şecâ‘atda ‘adâletde ‘afâf u rüşd ü ‘işmetde
Hünerde ma‘rifetde görmedi bir ferd aña şânî
- 34 Şehensâhâ kerem-kârâ hüner-perver Hudâvendâ
Eyâ evreng-i taḥt u şevketüñ sultân-ı zî-şânı

23 b: sürh ü serden C.

25 a: Muḥakkaḥ ḥıttada oldı celî şimdi kerāmâtı A, C.

25 b: ḥark-ı ‘āde itdi B, C.

26 a: ‘ayârın görmege kâdir degül kimse B, C.

30 b: ḥöy-ı ḥacletle B, ruḥ-ı yâkût-ı rümmânî C.

32 b: gelmişdür C.

- 35 Kalem her harfine biñ nükte-i ser-beste derc itse
Bulınmaz vaşf-ı hüsn-i hattınuñ tahrir imkânı
- 36 Nazar kıl 'arz-ı hâl-i Vehbi-i şeydâya sultānum
Saña da 'avn-i Hak her hâlde itsün nigeñ-bānı
- 37 Du'ā-yı devletün vird eyleyem Allāh'a 'ahd olsun
Girerse dest-i şevka ceddümün dāmān-ı ihsānı
- 38 Be-hakk-ı Yesrib ü Bathā ola dā'im şeref-pirā
Serir-i saltanatda 'ālemün sultān-ı zī-şānı

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

9

Kaşıde-i 'Iydiyye Berāy-ı Ahmed Hān ve İbrāhım Pāşā-yı Zī-Şān*

- 1 'Iyd geçdiyse nola zevk ü şafā çendandur
Dil şeb-i mest-i tarab rüy seher-i handandur
- 2 Müjde-i nuç u zaferle geliyor sāl-i cedid
Ba'd-ezīn 'Iyd-i dü-bālā idicek devrandur
- 3 Zā'irān-ı Harem-i Ka'be'ye kim her birisi
Rabbinün beytine da'vetle gelen miħmandur
- 4 Berekāt-ı ni'am-ı hān-ı Halīlu'llāh'dan
'Iyd-i 'udhiyye ki bir mā'ide-i gufrandur
- 5 Uħrevi ni'met-i rahmet idüginde şek yok
Dünyevi zevki dahı gerçi ki bi-pāyandur

35 b: vaşf-ı hüsn-i hattın tahrire imkânı B, C.

38 b: mālīk-i sultān-ı zī-şānı C.

9 A.24b, B.30a, C.32b.

*: B nüshasında başlık, " Der-Vaşf-ı Şehriyār-ı Cennet-karār
Sultān Ahmed Hān-ı Şālīs " şeklinde, C nüshasında " Kaşıde " şeklindedir.

2 a: müjde-i nuç-i zaferle geliyor B.

5 a: ni'met ü rahmet B.

- 6 Lîk eyyâm-ı şerîfinde şeh-i devrânũ
Geçen evkâtumuzuñ bir demine kurbandır
- 7 Şehr-i mâtem bize nev-rûz olacakdur zîrâ
'Aşrumuz ahd-i şeh-i Bâýkarâ-'ünvandır
- 8 Nûr-ı çeşm-i 'azamet hâl-i cemâl-i şevket
Dest-i kübrâ-yı hilâfet şeh-i Dârâ-şandır
- 9 Revnağ-ı saltanat ârâyiş-i dîn ü devlet
Ki vücûdı şeref-i silsile-i şāhandur
- 10 Āl-i 'Osmān'a şeref nuḡbe-i şāhān-ı selef
Māye-i faḡr-i ḡalef Ḥazret-i Aḡmed Ḥan'dur
- 11 Devri 'ıyd-i zafer olsa nola ol şāhuñ kim
Şadr-ı dīvānı o destûr-ı kerem-destandır
- 12 Ğars-ı dest-i keremi Ğusn-ı dıraḡt-ı himemi
Ki anuñ sāyesi rāḡat-kede-i devrandur
- 13 Ya'ni hem-nām-ı şerefmend Ḥalîl İbrāḡim
Ki cehan maşḡaba-i ni'metine mihmandur
- 14 Ḥoş-ġuzār olsa nola vaktümüz eyyāmında
Ki vücûdı sebep-i rāḡat-ı ins ü candur
- 15 Hele ben kendümi a'lā bilürem eylememek
'ıyde terciḡ en ednā demümi küfrandır
- 16 Ki esîr olmış idüm pister-i ġamda nice dem
Dār-ı dünyā ḡod esîrũñ başına zindandır
- 17 Beni Mecnun göricek silsileye kayd itdi
Didi tedbîr bu dīvāneye pek āsandur
- 18 Bir 'ıḡıḡ-nāme-i nāmî ile kim-adı rü'ūs
Beni āzāde-ser iden o kerîmü'ş-şandır
- 19 İtdüm idrāk ki re'y-i ḡüküm-āmîzi anuñ
Ya Felātũn u ya Bokrāt yaḡod Lokman'dur

- 20 'Arz-ı şükrân için 'aklumca ser-âgâz itdüm
Midhat-ı zâtına şandım ki anı âsandur
- 21 Gördüm ammâ bakıcak âyine-i zânüya
Ki anı vasfda tütî-i hîred hayrandur
- 22 Hele itdi kalemüm baña meded bir mikdâr
O da ammâ ki senâsında 'özür-hâhandur
- 23 Itdük evşâfına anuñla bu resme âgâz
'Acz ü taksîr çü maqbûl-i kerem-kârاندur
- 24 Menba'-ı 'ayn-ı 'atâ çeşme-i a'tâf-ı sahä
Ki kef-i himmeti cüy-i kerem ü ihsandır
- 25 Şeref-i şadr-ı mekin faşş-ı nigîn-i temkîn
Âşaf-ı Şâh Süleyman-haşem-i devrandur
- 26 Hâris-i devlet ü din dâver-i ihsân-âyîn
Tâk-ı ikbâli metin şadr-ı mu'allâ-şandır
- 27 O 'atâ-verz-i-kerem-kâr-ı bülend-âşârın
Vasfı pîrâye-i şad-defter ü şad-dîvandur
- 28 Şu'arânun kalemî döndi dehân-ı lâle
Diyecek söz bulamaz ya ne disün hayrandur
- 29 Keremi gün gibi zâhir anı tayy eyleyelüm
Zâtını Hâtem'e beñzetsem eger noksandur
- 30 Baht u ikbâl ü şükûh u şeref ü şanı ise
Luţfı gibi meşel-i sâre bihi'r-rûkbandur
- 31 Cümle esbâb-ı şeref münderic olmış anda
Lîk hep menşe'-i ikbâl-i şeh-i devrandur
- 32 Ne kadar lem'a-i meh 'âlemi-tenvîr itse
Yine hep me'hâzi hürşîd-i ziyâ-efşandır
- 33 İkisinün de hele vasfına gâyet yokdur
Mevc-i Bahreyn gibi midhati bî-pâyandır

- 34 Şimdilik ‘aczi idüp mihr-i dehân-ı hâme
Nâme-i vaşfını tayy eylememüz çesbandur
- 35 Lik bir menkabesin nakl ideyüm pek diñle
Rütbesin añlayup ‘ibret alacak destandur
- 36 Bir gün ol āsaf-ı deryā-kef-i Hâtem-maşraf
Ki sehâb-ı keremi dehre güher-efşandur
- 37 Yümn ü ikbâl ü sa‘âdetle Kemerler semtin
Cilveğâh eyledi hem itmege de erzandur
- 38 Sâha-i Havz-ı Kebîr’e kurulup çetr-i şafâ
Didiler bu eser-i hâs-ı Süleyman Han’dur
- 39 Cifte Havz’un dahı vaşfında didi ba‘zılar
Cennet-i rüy-i zemin içre olan ‘aynandur
- 40 Hüsniyi söylediler şöyle güzelce Kemer’un
Ki heman ebru-yı pür-piç ü ham-ı hūbandur
- 41 Didiler kankısını cāy-ı karār eylersiz
Āsafâ bendelerün müntezir-i fermandur
- 42 Her birin geşt ü güzār itdi buyurdu ki belî
Bunlarun her biri gerçi eser-i şāhandur
- 43 Cümleden lik şafâ-bahş ü ferah-cāy-ı laţif
Eser-i hazret-i hākān-ı Sikender-şandur
- 44 Itdi şu bendenün üstindeki kaşrı teşrif
Ki hümâyün-eser-i pādişeh-i devrandur
- 45 Ya‘ni Iskender-i iklīm-sitān Ahmed Hān
Ki ‘imāret-kün-i vīran-kede-i devrandur
- 46 Şuyı zencîr-i ‘adāletle o koydu bende
Dyle şehdūr o ki hayret-dih-i Nūşirvan’dur
- 47 İsveç ayağı ile aña eşir olmışdur
Çār-ı Moskov didüğün pāy-zen-i aşkardandur

37 b: şāyandur B.

40 b: ayırdı B.

41 a: kankısını B, C.

- 48 Itse Iskender'e şevketde meziyyet da'vâ
Âbı bend itmek için yapduğı sed bürhandur
- 49 Kemer-i küh-ı vakârına hasedle felegün
Kâmeti olsa Kemerler gibi ham şâyandur
- 50 Kendü eslâf-ı kirâmına nice gâlibse
Cümle hayrâtı dağı bähiretü'r-rüchandur
- 51 'Akl-ı hädî-'aşer ol pâdişeh-i nâm-âver
Ki anuñ her işine ins ü beşer hayrandur
- 52 Yalınuz re'y ile tedbîr ile olmaz zîrâ
Bu da tevfiğ-ı Hudâ'dur kerem-i Yazdan'dur
- 53 Yapduğı tāk u kemer her kime kim ola memerr
Bunu tasdik ider tecrübesi âsandur
- 54 Anuñ âsar-ı ferah-bağşı tururken ber-câ
Ğayrı mevki' nazar-ı rağbete nâ-şâyandur
- 55 Gelünüz her birinüz bir dereden şu getürüp
Eylemek ğayrı muhal vaşfını nâ-çesbandur
- 56 Anlaruñ her biri bir havz-ı muşaffâ ammâ
Buña beñzer mi bu deryâçe-i Ahmed Han'dur
- 57 Virdi tercihine fayşal çün o destür-ı reşid
Bu 'ibâretle ki ism olmağa da şâyandur
- 58 İşidenler didiler bu sühan-i bî-hemtâ
Dür-i nâ-süfte-i baħr-i hüner ü 'irfandur
- 59 Gelünüz 'umkına ğavş eyleyelüm zîrâ kim
Tab'-ı âşaf güher-i ma'rifete 'ummandur
- 60 Deheni mevrid-i ilhâm-ı hudâvend-i kadîr
Sînesi maşdar-ı sırr-ı hikem-i Yazdan'dur
- 61 Vâkı'â diğkat idüp buldılar anı târiğ
Şöyle târiğ ki maħsüd-ı sühan-sencandur

- 62 Allah Allah ne kerāmet ne belāqatdur bu
Bu ne sırdur ne temāşā ne ‘aceb seyrandur
- 63 Itdi tārīhde de şol kadar işbāt-ı kemāl
ki bütün ehl-i sühan mu‘terif-i nokşandur
- 64 Benden istersen eger pend saña ey Vehbī
Da‘vi-i şi‘ri koyup hayr du‘ā çespendur
- 65 ‘ıyd-i nahr irtesi tebdıl-i libās-ı meh ü sāl
Tā ki hem-vāre şi‘ār-ı felek-i gerdandur
- 66 Müjde-i nuç u zaferle ide ‘ıyd üstine ‘ıyd
Diyeler kim yine kurban kesecek devrandur
- 67 Ola ikhāli füzün ‘ömri uzun hasmı zebün
Bu du‘ā vācibe-i zimmet-i ins ü candur

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

10

Kaşide-i Çerāqāniyye Der-Medhi Sultān Ahmed Hān-ı Sālīs Be-
Çirāqān Mehmed kethudā el-Maktül*

- 1 Māh-ı rüze ‘āleme feyzin nümāyan eyledi
Şüret-i imsākde luğ itdi ihsan eyledi
- 2 Bender-i rahmetden itdi on bir aylık rāhı tayy
‘Āleme neşr-i metā‘-ı ‘afv u gufran eyledi
- 3 Itdi hengām-ı fütürı rüz-ı bāzār-ı ‘uşāt
Nakd-i rahmetle harid-i cins-i ‘ısyān eyledi
- 4 Her zebān-ı sebze olsa hayr-makdem gönüle
Müjde-i teşrifini peyk-i bahārān eyledi

10 A.26a, B.32a, C.35a.

*: B nüshasında başlık, "Der - Vaşf-ı Sultān Ahmed Hān
‘Aleyhi’r - Rahmetü ve’l-Gufran " şeklinde, C nüshasında " Kaşide "
şeklindedir.

2 a: on bir aylık rāh B.

3 b: ceş-i ‘ısyān eyledi C.

- 5 Rehğüzāra ferş-i dibā-yı çemenzār itmege
Emr-i Hağ nev-rūzı evvelce şitābān eyledi
- 6 Mağdem-i şāh-ı şühūra itmege mum şenlügi
Gülşene peyk-i şabā tebliğ-i fermān eyledi
- 7 Nağl-i sūrī gibi her gül-deste zīnet bağladı
Her menāre ya'ni kandīlin fūrūzān eyledi
- 8 Ser-nümā olup kemingāh-ı zeminde lāleler
Gül karanfil şevk ile çāk-ı girībān eyledi
- 9 Lāle resmin eylesün māhiyye-bāzan ba'd-ezīn
Lāle zīrā kendini kandīl-i sūzān eyledi
- 10 Table-i nukl-i fütūra döndi lāle tahtesi
Hān-ı elvan ni'met-i feyz-i Hağ erzān eyledi
- 11 Āb-ı gevherle şu virdi ebr-i Nīsān 'āleme
Sun'-ı Yezdan gülşen-i kān-ı Bedağşān eyledi
- 12 Mevsim-i nev-rūz-ı sultāniyi ta'kīb eyleyüp
Rūzemūz 'ıyd-i se-rūze kesb-i rüchān eyledi
- 13 Eyleyüp faşl-ı çerāğāna tesādūf bā-huşūş
Nükte-i nūrun-'alā-nūrı nümāyān eyledi
- 14 Şöyle rüşen oldı şeb kim aña nisbetle kazā
Rūz-ı 'ıydin şubhını şām-ı ğarībān eyledi
- 15 Tāb-ı reşk ile yakup Allāhu a'lem bi's-şavāb
Mevsim-i 'ıyd-i felek faşl-ı Hazīrān eyledi
- 16 Āsumān-ı pūr-kevākibden zemin fark olmayup
Çeşm-i çerhi pertev-i kandīl hayrān eyledi
- 17 Feyz-i te'şīr-i şafā ile karīrū'l-'ayn olup
Çeşm-i şevkin her kişi şem'-i şebistān eyledi

5 b: öñince B, o gıce C.

6 b: peyk-i ziyā C.

9 a: māhiyye-yāran B.

10 b: hān-ı elvān-ı ni'meti C.

11 b: gülşeni B

15 b: mevsim-i 'ıydi B.

- 18 İşte ez-cümle Muḥammed Keṭḥudā Paşa daḡı
Emr-i ŝahenŝāh ile bu şeb çerāḡān eyledi
- 19 Bir çerāḡān kim felek āyīne-i İskenderī
Nā-sezādur diyü tāk-endāz-ı nisyan eyledi
- 20 Bir çerāḡān kim Süreyyā kendüsin biñ lu‘b ile
Çār tākın birine mühr-i Süleymān eyledi
- 21 Bir çerāḡān kim ‘amūd-ı ŝubḡ-ı pür-envār-ı çerḡ
Pāy-ı taḡt-ı pādiŝāha şem‘-i tābān eyledi
- 22 Seb‘a-i seyyāresin kandīl-i āvizān idüp
Kendini çerḡ-ı felek dolāb-ı gerdān eyledi
- 23 Bir çerāḡān kim şu‘ā-yı ser-bülendi ‘aks idüp
Virdi lerze ŝīr-i gerdūnı hirāsān eyledi
- 24 Bir çerāḡān ki aña nisbet çü germ-i şeb-fürüz
Māh kendin geh nümāyan gah pinhān eyledi
- 25 Bir çerāḡān kim gülistānın behişt idüp kıyās
Bāmını tāvūs-ı kudsī cāy-ı cevlān eyledi
- 26 O gülistan kim kemīne jālesin Nīsān-ı feyz
Gevher-i ‘ıkd-i buḡūr-ı ḡūr u ḡilmān eyledi
- 27 Bāḡ-bān-ı şun‘-ı kemter sebze-i bigānesin
Tarḡ idüp pīrāye-i destār-ı Rıdvān eyledi
- 28 Bir çerāḡān kim fetīl efrūzi-i kandīlini
şu‘le-i ikbāl ü baḡt-ı ŝāh-ı devrān eyledi
- 29 Çok mıdur bu revnak öyle lālezāra kim anuñ
Tarḡ u resmin emr-i sultān-ı cehan-bān eyledi
- 30 Ol ŝehenŝāh-ı bülend-ıkbāl kim çeşm-i hü mā
Hāk-i rāhın refte-i çārüb-ı müjgān eyledi

20 b: çār tākūñ yirine C.

24 a: aña nisbetle çü germ şeb-efrüz A, aña nisbetle çü germ
şeb-fürüz C.

25 b: tāvūs-ı cennet C.

27 a: peykānesin C.

- 31 Ol şehenşeh kim kalem Şeh-nāme-i elķābına
Böyle ta'birāt ile tasdīre 'üvān eyledi
- 32 Rüstem-i Elbürz-gürz-i Kāhraman-şavlet k'anun
Şadme-i kahrı bütün İrān'ı vīrān eyledi
- 33 Feth u teshīr eyledükden sonra 'adliyle yine
Her birin ma'müre-i mersūsi'l-erkān eyledi
- 34 Gülşen-ārā-yı zafer şāhib-kırān-ı baħr ü ber
K'āb-ı şemşīriyle bāğ-ı mülki reyyān eyledi
- 35 Vefķ-ı gerden-bend-i devran tılsım-ı emn ü emān
Nüşa-i 'adlin cehan hırz-ı girībān eyledi
- 36 Hazret-i Sultān Ahmed Hān-ı Ğāzī kim Hudā
İftihār-ı düdmān-ı Āl-i 'Osmān eyledi
- 37 Ol cehan-gīr-i selīlü's-seyf-i Mansūrü'l-livā
Çok revāfiz sünnī çok kāfir müselmān eyledi
- 38 Muktedā-yı pādişāhān ol imāmü'l-müslimān
Kim hemīşe ittibā'-i emr-i Kur'ān eyledi
- 39 Zıll-i Hāķ'dur ānā kim uymazsa Hāķka uymadı
Katli vācibdür ānā her kim ki tuğyān eyledi
- 40 Ğark-ı hūn oldu 'adūv dest urmadan şemşīrine
Cūş-ı āb-ı gevheri tecdīd-i tūfān eyledi
- 41 Kanda varsa tırd ider a'dāyı mānend-i meges
Bād-ı nusret perçem-i tūğın megesrān eyledi
- 42 Devletinde kalmadı bir 'ukde-i nā-kerde hāl
Müşkilāt-ı emri Mevlā ānā ihsān eyledi
- 43 Ref' olup jeng-i cefā açıldı mir'āt-ı safā
Sūret-i āsāyişi hāķa nümāyān eyledi
- 44 Nice rāħat görmesün 'ālem ki şadr-ı ekremi
Hem vekīl-i saltanat hem şadr-ı zī-şān eyledi

32 a: resm-i Elbürzī-gürz B.

34 b: Āb-ı şemşīriyle bāğ-ı mülki reyyān eyledi C.

38 b: ittibā'-ı emr ü fermān eyledi B.

43 b: Şūret-i āsāyiş-i hāķı nümāyān eyledi B.

- 45 Āsaf İbrāhīm Paşa kim 'atā vü himmetin
Hak bu kim ne Hātem ü ne Ma'n-i şeybān eyledi
- 46 İsmiñ te'siridür k'ol āsaf-ı re'fet-şiyem
Nār-ı harbi gıbta-bahşā-yı gülistān eyledi
- 47 Ol da şāhib-hāne 'abd-i bāhirü'l-ihlāsını
Devletünde kehdudā-yı bāhirü'ş-şān eyledi
- 48 Himmetin iznün ile kibrīt-i ahmer eyleyüp
Bir çerāğ itdi ki ma'nen biñ çerāğān eyledi
- 49 Hikmet-i Hak kıldı tedbirin tabīb-i çāre-sāz
Herkesün bir derdine biñ dürlü dermān eyledi
- 50 Her kimün agrursa başı andan istişfā ider
Hak vücüdün çāre-sāz-ı derdmendān eyledi
- 51 Pādişāhum mesned-i şevketde itsün müstedām
Ol ki zātın mefhar-ı şāhān-ı devrān eyledi

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

11

Kaşıde-i Çerāğāniyye Berāy-ı Sultān Ahmed Hān*

- 1 Berk urur nūr-ı cebin 'arız-ı tābānında
Gümüş āyine gibi lāle çerāğānında
- 2 Düşdi sevdā-yı ser ol kākül-i müşgīn-būya
Kaldı hak-ı nazarum nergis-i fettānında
- 3 Reşk ile eyledi ham-geşte kad-i Tübā'yı
Bu nezāket o şehün nahl-i hīrāmānında
- 4 Ne var ol serv-i revān 'azm-i çemen itdükce
Bile gitsem sürinüp sāye-şifat yanında

51 b: ol ki zātın B, C.

11 A.27a, B.33a, C.36b.

*: B nüshasında başlık, "Der-Medh-i Sultān Ahmed Hān-ı Gāzi
'Aleyhi'r-rahme" şeklinde, C nüshasında ise "Kaşıde" şeklindedir.

- 5 İligüm kesdi karanfil gibi çāk oldı yaķam
Böriccek düğme-i zerrini giribānında
- 6 Başdurur giceci bülbülleri dil gördükce
Şem'-i ruhsārını gīsū-yı perīşānında
- 7 Çeşm ü zülfindedür ancak nazarum maḥbūbuñ
Degülem ben çemenüñ nergis ü reyḥānında
- 8 Görmedük nağme-i muṭribde olan te'sīri
Diñledük biz çemenüñ mürğ-i hoş-elḥānında
- 9 Eser-i bāde-i mīnā-şiken-i feyz-i bahār
Pek açuk lāle gerek çāk-i giribānında
- 10 Lāle olsa ne 'aceb la'l-i bedahşā hem-seng
Merd-i sencide-dilüñ meşreb-i 'irfānında
- 11 Terbiyet-yāfte der-i Ḥazret-i Ahmed Hān'un
Ḥāk-i iksir sezā dergeh-i zī-şānında
- 12 O şehenşāh-ı ser-efrāz ki çerḥ-i atlas
Lāle-püşidesidür bāğçe-i şānında
- 13 O şehenşeh ki olur necm-i seher şubḥ-ı bahār
Biri şem' ü biri āyine çerāğānında
- 14 O şehenşāh-ı mu'allā ki felek reh-güzerin
Āb-ı gevherle şular mevsim-i Nīsānında
- 15 Āsumānī fişek āmāde ider aña şihāb
Senlik emr itse eger bāğçe-i meydānında
- 16 Tāk-ı iclālinüñ āvizesidür mihr ile māh
İki kandil gibi mühr-i Süleymān'ında
- 17 O imām-ı şaf-ı İslām ki Ḥāk emr itdi
İktidā itmege fermānuña Kur'an'ında
- 18 Hem velī hem şeh-i 'ādildür o bī-şübhe vü şek
İ'tikād itmeyenüñ şübhe var imānında

5 b: tüğme-i zerrini B.

7 b: nergis-i reyḥānında A.

12 a: o şehenşāh-ı ser-firāz ki B.

- 19 Feyz-i Bārī mütelālī ruḥ-ı pür-tābında
Nūr-ı ikbāl celī ser-ḥaṭ-ı pişānında
- 20 Eyledi seyf ü qalem hükmini ḥaḳkā icrā
'Arşā aşdı qalemin seyf-i zer-efşānında
- 21 Sen degül şimdi Uṭārid bulamaz ey Vehbī
Yaza tā ḥaḳḳ-ı edā vaşfinuñ 'üvñānında
- 22 Gel heman ḥayr du'ā eyle idüp ḥatm-i kelām
Şimdi gül-çin olalum ravza-i ihsānında
- 23 Hemedan sürmesi gibi toz idüp sürḥ-seri
Ser-i Efgān'a yıka çerḥi Sıfāhān'ında
- 24 Cümle şeh-zāde-i Cem-cāhları ile Allāh
Ber-devām eyleye evreng-i felek şānında
- 25 Gülşen-i devletini Ḥaḳ ide her dem tāze
Bulmaya bād-ı ḥazan rāh gülistānında
- 26 Her sene devr-i şafāyile çerāgān itsün
Ben de ma'dūd olayum silk-i çerāgānında

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'ılün)

12

Kaşide ve Tarih Berāy-i Feth-i Kal'a-i Azak Der-Zemān-ı
Sultān Ahmed Ḥān*

- 1 Yasāg-ı rüze gitdi geldi 'ıyş-ı nüş-i devrānī
Kilid-i gurre-i 'ıyd açdı bāb-ı şevḳ-i rindānī
- 2 Kurup yir yir şalıncaḳ 'aşḳ-bāzān itdiler dolāb
Şalındurmağ için şan'atla bir naḥl-ı ḥirāmānı

19 b: ḥaṭṭ-ı bī-şānında C.

21 a: sen de gel A, C.

21 b: yazacak ḥaḳḳ-ı edā B.

23 b: çerḥ-i Sıfāhān'ında B.

12 A.27b, B.34a, C.37b.

*: B nüshasında başlık, "Der - Medḥ-i Sultān Ahmed Ḥān-ı
Şāliş 'Aleyhi'r-raḥae" şeklinde, C nüshasında "Kaşide" şeklindedir.

- 3 Pül-i dölâb döndi 'ıydgehde burc-ı mîzâna
Binüp devr eyledükce mihr-veş ol Yûsuf-ı şânî
- 4 Şabâh-ı 'ıydde güyâ külâh-ı şemsdür hurşîd
Biyerler hançâh-ı dehrde tekbîr ile anı
- 5 Konakçı geldi şâh-ı 'ıyddden ser-menziel-i çerha
Meh-i nev şanma divâr üzre aşdı seyf-i bürrânî
- 6 Kudüm-i 'ıyddden âgâh olunca şahne-i rûze
Şebâne tayy-i menzil eyleyüp kaldurdu tâbânî
- 7 Bozıldı hayme-i tevbe haşîr-i i'tikâf-âsâ
Kurıldı meclis-i 'işret çü divân-ı Süleymânî
- 8 Fezâ hûbân-ı tûbâ-kadle buldı şöyle revnak kim
Belürdi seyre reh-yâb olsa 'adnuñ hür-ı gilmânî
- 9 Zihâm-ı mâh-rüyânı görüp 'avd itmemiş şandum
Kaderden nâzil olan kudsiyân-ı 'arş-ı Rahmânî
- 10 Kaçurdu Yûsuf-ı şavmı Zelihâ-yı felek şimdi
Hilâl-i 'ıyd şanma elde kaldı taraf-ı dâmânî
- 11 Degüldür gurra sîmin şânedür kim buldı anuñla
Güşäyiş kâkül-i rüy-i zemânunñ târ-ı piçânî
- 12 Yağod destür-ı a'zam câmi'a çıkdukda 'aks itdi
Felek mir'âtına çāvüşinunñ düşında çevgânî
- 13 Yağod mîr-i şıtablı at yetişdürmek murâd itdi
Sipihre sür'atinden oldı bir an na'lı-i yek-rânî
- 14 Lisân-ı mülhem-i taḥkîkdür ta'rîf ider yağod
Müderrisler olurken çihre-sây-ı zeyl-i ihsânî
- 15 Yağod fetḥ-i diyâr-ı Moskov itdükde şeh-i devrân
Hilâl-âsâ aşıldı bâm-ı çerha tiğ-ı 'uryânî
- 16 Nice aşılmasun 'arşa o şemşîr-i zafer-cevher
Gılâfından çıkınca kesdi 'ırk-ı şirk-i tuğyânî

3 a: belî B.

13 a: mihr-i şıtablı C.

14 b: çihre-sâz-ı zeyl-i ihsânî B.

- 17 Kırāl-ı Moskov'un oldı sebū başında işkeste
Şikeste itdi çün peymāne-i mīsāk u peymānı
- 18 Tarīk-i rāstīden görünürdi eyleyüp müzmer
'Asā-yı şeyh-i Efrencī gibi kalbinde 'ısyānı
- 19 Nihānī rūbeh-āsā hafr-ı çāh-ı hīle itmişken
Yine kendin düşürdi lağziş-i pāy-ı hirāsānı
- 20 Kurutdı yaşun' etrāfın gelüp mūşāne hīleyle
Ayāğ ile düşürdi dāme ammā kahr-ı Sübhānī
- 21 Şeh-i 'ālem-penāh olduğda āna mekr ü zarrından
İzāle itmege emr itdi hükū-i şer' ile anı
- 22 Sipehsālār-ı nuşret bu gāzāya eyledi me'mūr
Ricāl-i gāyb ile bīl-cümle ervāh-ı şehīdānı
- 23 O güne zāğlar kaşdıyle tahrik-i per-i 'azme
Tenezzül itmedi ol şāhbāz-ı evc-i hākānī
- 24 Vezīrin gönderüp tertīb-i şaff-ı 'asker itdükde
Nuḡustin hamlede teng itdiler başına meydānı
- 25 Idince şan'atın şemşīr-bāzān-ı veğā izhār
'Adū-yı dīni kıldı ser be-piş-endāz-ı hayrānı
- 26 Akın şaldı mişāl-i seyl bir sūdan daḡı Tātār
Yaman itdi kıralı yaḡşı iş gördi Kırım ḡānı
- 27 Tüfengün' dāne-i fındık gibi virse nola düşmen
Ki cū'-i kelb ile germ-iştihā-yı mürğ idi cānı
- 28 Firengī şişeler çün kāse-i şādur-revān oldı
'Urūkından 'adūnūn' cūş idüp fevvāre-veş kanı
- 29 Olup gülle kamer şu'le şafaḡ yir yir şerār encüm
Kıralun' dūd-ı bārūt itdi şubḡın şām-ı zulmānī

20 a: mūştaya B.

22 b: ricālū'l-gāyb ile B.

25 b: 'adū-yı dīni şimdi C.

27 b: germ-iştihā-yı gürg idi cānı C.

28 a: kāse-i şādurvān oldı A, B.

- 30 Kıyāmet başına kopdı cezāsın buldı dünyāda
Lehīb-i şu'lesi humpāranun ańdurdı nīrānı
- 31 Harāb oldu muhaşşal kalmadı bir dikilü taşu
Büti şındı tıķıldı çañına ot gördi hizlānı
- 32 Dūçār oldukça āhir çār-mevc-i kahr-ı hizlāna
Penāh itdi yine limān-ı 'afv-ı şāh-ı devrānı
- 33 Kefen ber-gerden olup zindesi de küşteye döndi
Müzekker oldu tábürü mezār-ı kāfiristānı
- 34 Zebān-ı el-aman-güyā ile itdi recā-yı şulh
Livāsın ser-nigün itdi yıkıldı 'arz u sāmānı
- 35 Yeñi Kal'a yıkılmayınca başılmadı ol āteş
Tonanmasın yakup virdi Azak'la gerçi tuğyānı
- 36 Dem-i şulhı görüp itse 'aceb mi 'ıyd kāfirler
Zemīni beyza-i sürh itmiş idi anlaruñ kanı
- 37 Idüp bu ni'met-i Haķka teşekkür şāh-ı re'fet-kīş
Esīri olmuş iken Çār āzād eyledi anı
- 38 Bu feth-i bī-nazīrūñ zabtı-çün eyyāmın itmişdim
Mukaddem gerçi dü-tārīh ile 'arz-ı sühan-dānı
- 39 Yine lafzen ve ma'nen iki tārīh eyleyüp inşā
İki şahidle isbāt eyledüm da'vā-yı 'irfānı
- 40 Yine müjde Azak biñ yüz yigirmi üçde feth oldu
Komenke hısnınuñ hālen yıkıldı çār erkānı
- 41 Ta'āla'llāh zihī feth-i mübin te'yid-i Sübhānı
Ki itdi aña mazhar Hazret-i Haķ şāh-ı devrānı

32 a: Dūçār oldukça āhir çār mevc-i kahr u hizlāna B.

35 b: virdi öziyle A, virdi izāle C.

37 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

37 b: Esīr olmuş iken nā-çār āzād eyledi anı C.

38 a: zabt için B, C.

39 a: irşād B.

41 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

- 42 Cenāb-ı Hāzret-i Sultān Ahmed Hān-ı Bāzī kim
Odur pīrāye-i evreng ü dīhīm-i Süleymānī
- 43 Hıdīv-i cūd-perver şehriyār-ı ma‘delet-güster
Sehenşāh-ı Sikender-fer güzīn-i Āl-i ‘Osmānī
- 44 Şücā‘-ı Sām-heybet kahramān-ı Haydarī-safvet
Nerīman-hamle vü Hüşenk-ceng ü Rüstem-i s̄anī
- 45 Yine i‘cāz-ı şer‘-i Ahmedī kıldı bi-hamdi’llāh
Muhammed ümmetin şāyan naşr u feth-i Rabbānī
- 46 Meh-i rûze gibi kim bilmez ise kadr-ı vālāsın
Harām olsun şıyām-ı ‘ıyd gibi aña ihsānı
- 47 ‘ıyandur saña yā Rab şıdk-ı ihlāş-ı dil-i Vehbī
Du‘āsı cān u dildendür kabûl it olsa da cānī
- 48 Günü ‘ıyd ü şebi kadr ü meh-i ikbāli bedr olsun
Umürin hayre tevfiķ eylesün te’yīd-i Sübhānī

Vezni: Mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

13

Kaşide ve Tārīh Der-Vaşf-ı Sūr-ı Pür-Sürür-ı Şehzādegān*

- 1 Hamdü li’llāh oldı bu şüretle encāma karīn
Nāme-i sūr-ı hümāyün-ı şeh-i rüy-i zemīn
- 2 Oldı bu nüsha serāy-ı hās-ı ma‘nā güyyiā
Anda sünnet odası her şāh-beyt-i dil-nişīn
- 3 Saṭrı hoş tertīb-i neşri döndi sūr ālāyına
Oldı sükkerden hadīka vaşf-ı hākān-ı güzīn
- 4 Şafha şafha anda her şīrīn ü rengin şı‘r-ı ter
Tahte tahte şaf-be-şaf bir lālezār-ı sükkerīn

42 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

13 A.28b, B.35b, C.39a.

*: B nüshasında başlık, " Tārīh Berāy-i Hatm-i Sūriyye
Der-Vaşf-ı Ahmed Hān-ı Şālīş" şeklinde, C nüshasında ise
"Kaşide" şeklindedir.

- 5 Var ise çalındı kām-ı şevkına sūr-ı hitān
Şakḳ-ı hāmenden tereşşuḥ itdi zīrā engübīn
- 6 Nakş-ı gūnā-gūn-ı nazm-ı berg ü bār-ı neḡr ile
Hāmem oldı naḥl-i sūrīden daḥı nāz-ı gūzīn
- 7 Vechi var şehrāh-ı fahre şıḡmayup nāz eylese
Olşa nāli erre-i bām-ı sipihr-i çārūmīn
- 8 Itdi zīrā anı hil‘at-pūş-i mecd ü iftiḥār
Vaşf-ı sūr-ı ḥazret-i şehzadegān-ı kām-bīn
- 9 Vāḳı‘ā çok mıdur itse her ne denlü i‘tinā
Ḥidmetin itdi ḳabūl ol kār-sāz-ı kām-bīn
- 10 Ol şehenşāh-ı hūmāyun-baḥt kim eyyāmını
Mevsim-i sūr u sūrūr itmiş ilāhü‘l-‘ālemīn
- 11 Ol mūkerrem sāye-i Ḥaḳ kim şı‘ār-ı pākidūr
İḳtizā-yı meslek-i mesnun Fahrū‘l-mürselīn
- 12 Kilk-i ḳudret levḥ-i icādı idelden zīr-i meşḳ
Itmedi ol şeh gibi sebt-i vücūd-i nāzenīn
- 13 Şundı destine şu‘ā‘ından güneş zerrīn ḳalem
Yazdı vaşfında ‘Utārid böyle ‘ünvān-ı gūzīn
- 14 Şāḥib-i seyf ü ḳalem şāhenşeh-i nuşret-‘alem
Pādişāh-ı ma‘nevī hem ḥüsrev-i dāniş-ḳarīn
- 15 Ḥazret-i Sultān Aḥmed Ḥān-ı İskender-şiyem
Kim sürer dergāhına yüz ḥüsrev-i ḥāver-zemīn
- 16 Ol Süleymān-ı serīr-i ma‘delet kim Ḥaḳ añā
Āfitāb-āsā cehānı eylemiş zīr-i nigīn
- 17 Secdegāh-ı pādişāhān-ı ceḥandur dergehi
Anda nakş-ı büryādur gūyiyā çīn-i cebīn

6 a: nazm-ı berg ü bār u neḡr ile C.

6 b: naḥl-i sūrīndan B.

7 b: erre-i bām-ı sipihre C.

9 a,b: B beyit C nüshasında yoktur.

10 b: mevsim-i sūr-ı sūrūr etmiş A.

13 a: şundı destine A, C.

14 a: şāḥib-i seyf-i ḳalem A.

- 18 Maḥbah-ı cūdında itse kâse-şū çini kişi
Pây-ı tahtuñ terk idüp tâcın ata Fağfūr-ı Çin
- 19 Nūkeri şāh-ı ‘Acem kürsî-i pâyı cām-ı Cem
Kişverine oldı zam ser-tā-ser-i İnan-zemīn
- 20 Āb-ı tîğı cūybār-ı gülşen-i ‘adl olalu
Olup ehl-i fitne mānend-i keşef ser der-kemīn
- 21 Takvīyet-baḥş-ı za‘īfān olsa feyz-i himmeti
Mūr-ı nāçize tayanmaz pençe-i şīr-i ğarīn
- 22 Luṭf u kahr u fatḥ-ı retḥ u emr ü nehy ü ḥall-i ‘aḳd
Bī-te‘ab vaktinde bir imāsına olmış rehīn
- 23 Can bulur şıḳ ile elbet her neye itse nefes
Ol Mesihā-menḳabet mānend-i şubḥ-i rāstīn
- 24 Kutb-ı devrandur otursun merkez-i teḳinde
Vefḥ-ı kāmınca olur hep gerdiş-i çerḥ-i berīn
- 25 Hızr-ı tevfiḳ-ı hidāyetdür delīl-i rāh aña
Kaḅı mülki fetha ‘azm itse olur Mevlā mu‘īn
- 26 Mesleği rāh-ı şerī‘at kārı neşr-i ma‘delet
Kaşdı te‘mīn-i ra‘īyyet maḥlabı ihyā-yı dīn
- 27 Dīni muḥkem i‘tikādı pāk imānı kavī
Va‘di şādık tāk-ı ikbālī raşīn ‘ahdi metīn
- 28 Şu‘le-i şemşīr-i ‘adli berḥ-ı ḥırmēn-sūz-ı zulm
Hiddet-i kahrı savā‘ik-bār-ı kavm-i müşrikīn
- 29 Maşrıḳ-ı ḥurşīd-i kahrı sine-i erbāb-ı keşf
Maḥla‘-ı bedr-i hulūşı ḥāḥır-ı ehl-i yakīn
- 30 Mevce-i deryā-yı kahrı āfet-i tūfān-ı Nūḥ
Sebze-i sahrā-yı luṭfı ravza-i ḥuld-i berīn
- 31 Bāl-i ‘ankā ḥaşv-ı bālīn şeh-nişīn-i ḳadrine
Sāye-i perr-i hümā çün büryā ferş-i zemīn

20 b: oldı ehl-i fitne B.

21 b: şīrin-ġarīn A, C.

26 a: kār-ı neşr-i ma‘delet A.

30 a: mevce-i deryā-yı kahr u āfet-i tūfān-ı Nūḥ A.

- 32 Çülle-rahşı bād-pāy-ı atlas-ı vālā-yı çerç
Meh rikāb-ı sīmdür hürşid aña zerrīn zīn
- 33 Ğamzesinden bir işāret nīze-i Kīv-i dilīr
Müş-ti kahrından kināyedür ‘amūd-ı āhenīn
- 34 Ğurre zann itmeñ görinen dāmen-i eflākda
Haşyetinden ümm-i dünyā itdi ilkā-yı cenīn
- 35 Şāhid-i luţfı kıyām itse kıyāmet-ğiz olup
Dia bir demde ser-efşan nice biñ genc ü defīn
- 36 Destine deryā nice beñzer ki gevher virse de
Ādemi kat kat boğar gösterdügi çīn-i cebīn
- 37 Bī-te‘ab virür bu andan zūr-ı tīşeyle çıkar
Kāna teşbīh eylemek dağı degül şāyan-terīn
- 38 Hüsrevā şāhensēhā rūşen-dilā kadr-āgehā
Ey olan zāt-ı şerīfi zill-i Rabbü’l-‘ālemīn
- 39 Nuh-sādefden misli gelmez gevher-i şehvāresin
Zāt-ı pākūñ eylesün Mevlā haţarlardan emīn
- 40 Pertev-i re’y-i münīrūñ mäh-ı burc-efrüz-ı mülk
Nūr-ı ihlās-ı yakīnūñ şem‘a-i mihrāb-ı dīn
- 41 İrtifā‘-ı kadrüne irmez senūñ medd-i başar
Mihir ü meh şīşe ‘amūd-ı şubh olursa dūr-bīn
- 42 Bā-huşūş ey pür-hüner şāhensēh-i rūşen-güher
Yok saña şehlerde beñzer āferin şad āferīn
- 43 Çekdüğün tuğrā-yı zerrin tāt-ı fark-ı Ferkadān
Yazduğün levh-i güzīn āvīze-i ‘arş-ı berīn
- 44 Sen şülüşde gerçi olduñ şālīs -i şeyh u dede
Līk itdūñ nesh resm-i evvelīn ü āhirīn
- 45 Kıt‘ada yāķūt hem-seng olamaz hünkāruma
Bir midür mühr-i Süleymān ile her engüşterīn

35 a: kıyāmet-ğiz olur C.

39 b: haţālardan B.

44 a: şālīs-i şeyh dede B, şālīsēn şeyh u dede C.

- 46 Haṭṭ-ı reyḥānını ihdā itse rızvān olalar
Sünbül-āsā reşk-ile kākül perişan hūr-i 'ıyn
- 47 Bildügüm bu midḥatũn mümkün degül Allāh bilür
Kudret icād itmemiş evşāfına nuṭk āferin
- 48 Hābda hem gördiler hem fāl-ı nīgū itdiler
Kim olur devrinde üç sūr-ı hümāyun hem-çünin
- 49 Şübhe yok 'ömr-i ṭabī'ide terakḳī isterüz
Budur ümmīd eyleye ihsan mücibü's-sā'ilin
- 50 Oldı rāḥat-cüy-ı 'ālem ṭab'uñ ey şāh-ı kerīm
Haşre dek ol mesnedũnde sen de āsāyiş-güzin
- 51 Sen sipihr-i saltanat mehtābı ol şehzādegān
Olsun evrenginde encüm gibi pīrāmen-nişin
- 52 Evvelā Sulṭan Süleyman kim sipihr-i nīl-gün
İşbı'-ı ḳadrine lāyik olsa fīrūze nigin
- 53 Şāniyen Sulṭan Muḥammed kim necābet pertevi
Efser-i iḳbālũn itmiş maşriḳ-ı nūr-ı cebin
- 54 Sālisen Şeh-zāde Sulṭan Muşṭafā kim berḳ urur
Cebhe-i pākinde nūr-ı devlet-i dünyā vü dīn
- 55 Rābi'an hem-zād-ı devlet ya'ni Sulṭan Bāyezīd
Kim aña Zühre olup dāye ider zānū-nişin
- 56 Her birin iḳbāl-i devletle mu'ammer eyleyüp
Göstere sulṭān-ı dehre pīr-i Rabbü'l-'ālemin
- 57 Lāle-i āsāruñ oldı çünki Vehbī şeh-pesend
Sen de ṭarḥ-ı ārzū-yı lālezār it ba'd-ezin
- 58 'Arz-ı ḥālũn şun murāduñ iste himmet vaktidür
Müşile ḥāzır heman ḳıl tehniye olma ḥazin

46 a: haṭṭ-ı reyḥānuñı ihdā itse Rıdvān B, C.

47 b: evşāfuña B.

50 b: mesnedinde A,C.

58 a: 'Arz-ı ḥālũn şon murāduñ iste himmet vaktidür A,
'arz-ı ḥālũn şun murādın iste himmet vaktidür C.

59 Durma Şihhat-nāme gibi 'arz kıl Sūriyyeñi
Ber-murād eyler seni ol kām-bahş u kām-bīn

60 Bu düşer şānına kim kendi diye tārīhini
Āferīn ey Vehbi-i mu'ciz-dem-i sihr āferīn

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

14

Kaşide ve Tārīh Berāy-ı Hezimet-i Eşref Hān Der-Vakt-i
Sultān Ahmed Hān*

1 Lem'a-i feyz-i Ehad luţf-ı Hudāvend-i Şamed
Sāye-i Hālık-ı bī-vālid ü bī-küfv ü veled

2 Fātiḥ-i kişver-i İnan şeh-i Iskender-şān
Hüsrev-i mülk-sitan pādişeh-i ced-ber-cedd

3 Mālik-i havza-i bahreyn-i hıdīv-i berreyn
Nāmdāş-ı şeh-i kevneyn Muhammed Ahmed

4 Şehriyār-ı 'azamet-güster-i Dārā-çāker
Tac-dār-ı haşemet-perver-i gerdun-mesned

5 Ya'ni sultān-ı selātin şeref-i taht-ı nigīn
Hāmi-i dīn-i mübin muḥyi-i şer'-i emced

6 D cehan-ban ki ne geldi ne gelür mişli anuñ
Bu sözümde baña teslim ider erbāb-ı hıred

59 a: 'arz kıl müsveddeni B.

59 b: kām-bahş-ı kām-bīn A, C.

14 A.30a, B.37a, C.40b.

*: B nüshasında başlık " Kaşide Der-Hakḫ-ı Muşāleḥa-i Eşref
Hān-ı Efgānī-nijād Der-Sene 1140 " şeklinde, C nüshasında ise
"Kaşide" şeklindedir.

1 a: luţf-ı Hudāvend ü Şamed C.

1 b: bī-küfv-i veled A, C.

5 a: şeref-i taht u nigīn A.

- 7 Vākı'ā ya nice teşbīh olunur eslāfe
Re'y ü tedbiri anuñ baḡs-i dīger başka şaded
- 8 Pādişāhān-ı selefden kime tevfiķ oldu
Bu kadar feth-i memālik bu kadar hall-i 'uķad
- 9 Ğayri eyler mi nazīre añā hiç ṭab'-ı Selīm
Şevkete revnak-ı dīvandur o ğarrā müfred
- 10 Yir ile gök kadar ecdād-ı 'Arab'dan farkı
Fi'l-meşel germ-i şeb-efrüz ile necm-i Ferķad
- 11 Kufl-i endişeye miftāh olup eyler re'yü
Bāb-ı insāfı güşāde der-i zulmi münsedd
- 12 Mihr-veş kabza-i teşhīrine aldı şarkı
Kılıcın eyledi āvīze-i 'arş-ı emced
- 13 Kāhramandur añā karşı turamaz kimse diyü
Dehri tutmuşken anuñ şöhreti serhad serhad
- 14 'Āleme tā bu kadar şalmış iken tāb-ı celāl
O şehensāh-ı cehan-ġir-i Süleyman-mesned
- 15 Gülşen-i saltānata sebze-i bigāne olan
Eşref ismindeki bāġi o revāfizden eşedd
- 16 Su'be-i Kürdi ile eyleyüp āġāze-i şūr
Oldı pür-velveleden dā'ire-i nuh-ġünbed
- 17 'Acemüñ naķşın alup itdi Şifāhan'da karar
Çıkdı āheng-i muhālifle Hüseyniye şaded
- 18 Şāhlık şevki ile itdi teşeyyü' giderek
Eyledi kendüsini dāhil-i hükm-i mürtedd
- 19 Saltānat zu'mı ile nāme yazup istedi kim
Müslimān alduġı mülk-i 'Acem'i eyleye redd
- 20 Haddini añlamayup itdüġi teklif-i 'anif
Olmış iken sebep-i hışm-ı imām-i evhad

13 a: duramaz C.

14 a: tāb-ı iclāl C.

17 b: şaded C.

- 21 Yine mer'î olup âtîdeki emr-i ıslâh
Nuş olındukça 'inâdı dahı oldu müştedd
- 22 Bağy ü 'udvânı kelâmından iken müstenbat
Şonra fi'len dahı tuğyâna dırâz eyledi yed
- 23 Pes ez-in hazret-i Iskender-i iklim-güşâ
Ki çeker savleti Ye'cüc gibi düşmene sedd
- 24 Eyledi hükm-i şerî'atla mücâzâta kıyâm
Itti fetvâ ile ta'yin cüyüşin bî-had
- 25 Za'fdan şandı müdârâ-yı şeh-i İslâm'ı
Aña hod hıfz-ı dimâ idi derûnî maqşad
- 26 Yoğsa 'aczi ne şükür Hağka hazâyin-mevfûr
Her menâzilde zehâyir tolu günbed günbed
- 27 O kadar eyledi tertîb-i şufûf-ı 'asker
K'oldı emvâc-ı pey-â-pey gibi bî-hadd ü 'aded
- 28 Obalar mevkib-i ceşinde tıbâk-ı gerdün
Haymeler şîr-dilân ile birer burc-ı Esed
- 29 Kandasın kandasın Eşref diyerek ceş-i girân
Fevc-der-fevc olıcak vâşıl-ı semt-i serhad
- 30 Eşref'ün elçisi bu hâleti gördükde didi
Ne imiş kuvvet-i devlet meded Allâh meded
- 31 Der-'akab kâyimesiyle idüp i'lâm didi
Dâmen-i 'afve yapışmaz iseñ ey süst-ñired
- 32 Tozidurlar seni çün kühl-i Şifâhan gözün aç
Bürüdi cevher-i tıguñ gözini hün-ı remed
- 33 Kanı da'vâ-yı hilâfetde diger nîst diyen
Nice oldu o tekebbür o tecebbür o şaded
- 34 Dâmen-i ma'zerete itti teşebbüs gâhî
Sû'-ı ta'bîrini geh kâtibe itti mesned

28 a: mevkib-i çeynibde C.

30 b: kuvvet ü devlet C.

31 b: yapışmazsın B.

34 b: Bu mısra B nüshasında yoktur.

- 35 'Askere müzd-i kudüm itdi Hüveyze mülkin
Ki Sıfāhan dükeli reşk ider aña Meşhed
- 36 Naç'-ı şaṭranc-ı ğazāda anı māt itmek-içün
Dir yalan altı topı ile anı eyledi redd
- 37 Didi yok karşılaşur bizde senün ile meger
Pîş-i Şiffîn'de nisvān ile etfāl ola sedd
- 38 Idicek züll ü ḥakāretle niyāz-ı re'fet
Şefakat eyleyüp 'afv itdi ḥidiv-i emced
- 39 Virdi te'mîn-i 'ibād itmek için şulha rızā
Itti pāyine livā-yı zaferi nasb-ı 'imed
- 40 Allah Allah ne kerāmet bu ne himmetdür kim
Hem kıtāl olmaya hem ḥāşıl ola bu maḳşad
- 41 Hırz-ı bāzū-yı memālik olasin pādişehüm
İrmeye şānuña aslā eger-i dide-i bed
- 42 Her seher vakti açıldukca cenāh-ı bābuñ
Düşmen-i dīnün ura çihresine silī-i redd
- 43 Ḥaşre dek sen olasin mihr-i sipihr-i şevket
Dergehün maşrık-ı feth ide Hudāvend-i eḥad
- 44 Şöyle 'ālī ola ḳadrün ki bir artık getüre
Hey'et erbābı tıbāk-ı felegi eylese 'add
- 45 Ide hemvāre seni revnaç-ı taht-ı şevket
Şeh-i evreng-i ezel mālīk-i iklim-i ebed
- 46 Mihr ü encüm gibi şeh-zādelerünle seni Ḥak
Ide ārāyiş-i gerdün-serir ü mesned

35 a: Bu mısra B nüshasında yoktur.

36 a: hep eyledi redd A, C.

38 a: züll-i ḥakāretle B, C.

39 b: itdi mābeyne A.

41 a: zür-ı bāzū-yı memālik olasin B, C.

42 b: sille-i redd B.

46 a: mihr-i encüm B, C.

- 47 Ide dāmād-ı kerem-kāruñı da sāyeñde
Dā'imā şadr-nişin nā'il-i feyz-i sermed
- 48 Ide Vehbī kuluñı dağı bunuñ gibi nice
Nazm-ı āsar-ı meserrātūñ ile müstes'ad
- 49 Ser-fürü itdüricek ħasma didüm tārīhin
Eşref'ūñ ħaddini bildür diye Sultān Ahmed

Vezni: Fe'ilātün/fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

15

Kaşıde-i Ğarrā Berāy-ı Şihhat-yāftan-ı Sultān Ahmed Hān*

- 1 Bi-ħamdi'llāh cehan şād oldı peygām-ı meserretle
Şımağ-ı dehr doldı sıyt-ı gül-bang-ı beşāretle
- 2 Ğüni doğdı cehānuñ tāli'i açıldı devrānuñ
Tebāşir-i şabāhü'l-ħayr-ı ikbāl ü sa'ādetle
- 3 Şanursın küçe küçe oldı şehr-āyın-ı rüħānī
Ğuşāyiş buldı ħātırlar şafā vü şevk ü ferħatle
- 4 Zemāne 'ıyd idüp ħān-ı şafā başı oldı dünyāya
Nüvid-i şevk geldi 'āleme peyk-i 'ināyetle
- 5 Me'āl-i müjde bu kim dīde-i baht-ı cehan rüşen
Ki ħurşid-i vücūd-i şāh-ı tāli' oldı şihhatle
- 6 'İlel tārī olup gitmişdi rāħat tab'-ı şāhiden
Bi-ħamdi'llāh yine 'avd itdi şihhatle selāmetle
- 7 Felek āyinesini kaplamışdı ğuşşa jengārı
Keder olmuşdı 'ariz rūy-i dehre bu kesāfetle
- 8 Meh-i mevlūdda buldı mizāc-ı pādişeh şihhat
Cehāna müjde-i milād-ı şādī geldi şerbetle

15 A.31a, B.38b, C.42a.

*: B nüshasında başlık, "Kaşıde Der-Ĥakk-ı Merħūm Sultān Ahmed Hān Tābe Şerāh" şeklinde, C nüshasında ise, "Kaşıde-i Medh-i Şāhī" şeklindedir.

1 b: tıldı B.

- 9 Dimāğ-ı dehri kıldı şükr-i şekker ol kadar şîrîn
Gelûlar şîşe-i kand-i nebât oldu halâvetle
- 10 'Anāsır çār-pāre oldu ecsām-ı halâyıkda
Bedende rakşa girdi rûh bu şevk ü meserretle
- 11 O rûh-ı kâlib-ı mülke sirâyet idicek 'illet
Mizâc-ı kâ'inât olmışdı âzürde sakâmetle
- 12 İfâkat bulduğı sâ'at o şeh geldi dile râhat
Yürek oynaması hem-pâ iken rakkâs-ı sâ'atle
- 13 Felâatunlar devâ-yı derd-i dehre kâdir olmazken
Hakim-i lem-yezel tedbirin itdi yine hikmetle
- 14 Tıttup nabz-ı cehânı bildi derdin kıldı dermânı
Vücüd-ı şehriyârı 'âleme gösterdi şihhatle
- 15 Felâatun-menkabet Ristō-ğired Bokrât-hikmet kim
Mizâc-ı kâ'inâtı mu'tedil kıldı 'adâletle
- 16 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı Gâzî kim
Sirişte 'unsûr-ı zât-ı şerîfi 'adl ü re'fetle
- 17 Mülükün kahramânı 'âlemün şâhib-kırânı kim
Unutdurdu cehâna Rüstem'ün rezmin şecâ'atle
- 18 Muşavver rûh-ı devletdür mücessem nûr-ı şevketdür
Cehâna mahz-ı rahmetdür vücûdu rahm ü şefkatle
- 19 Sipihr-i 'izzetün mâhı serîr-i şevketün şâhı
Ki rüşendir dil-i âgâhı envâr-ı necâbetle
- 20 İmâm-ı dîn ü devletdür hümâm-ı mülk ü millettür
Du'âsı farz-ı zimmetdür cehâna sıdk-ı niyyetle
- 21 Şerî'at sâliki bir pâdişehdür kim mu'tâbıkdur
Ne fermân eylese ahkâmı kânûn ü şerî'atle
- 22 Re'âyâ-perver ol şâh-ı kerîm-i ma'delet-güster
Ki bast-ı hân-ı ni'met itdi dünyâya mürüvvetle

10 b: Bedende rakşa girdi rûh-ı pür şevk-i meserretle C.

11 b: âzürde olmışdı C.

19 b: çü envâr-ı necâbetle C.

- 23 Meh-i burc-ı sa'âdet âfitâb-ı maşrık u devlet
Ki tutmuşdur zemîn ü âsumânı 'adli şöhretle
- 24 Şenâsına nihâyet vaşf-ı ahlâkına gâyet yok
Eger bir vaşfını medh eylesem yüz biñ 'ibâretle
- 25 Sitâyişden idüp izhâr-ı 'ac-z-i kudret ey Vehbî
Du'â-yı hayra şarf it vaktüni şıdk-ı şaviyyetle
- 26 Hemîşe Hak virüp râhat vücûdı görmesün 'illet
Anuñla mesned-i şevket müdâm olsun sa'âdetle
- 27 Bu nazmum olıcak manzûr ümîd oldur ola ma'zûr
Ki bir sâ'atde inşâd eyledüm anı bedâhetle

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

16

Kaşîde-beççe-i 'Iydiyye Der-Evsâf-ı Sa'd-âbâd Der-Devr-i
Ahmed Hân*

- 1 Seyr-i Sa'd-âbâd düşdi yine 'ıyd eyyâmına
Olalum âmâde bir feth-i nevün peygâmına
- 2 Yümn-i teşrîf-i şehensâh-ı hümâyun-fâl ile
Dâldür cem'ıyyeti fevz ü zafer bayrâmına
- 3 Oldı âgâz-ı binâsı re's-i târîh-i fütüh
Müjde-i İnan tesâdüf eyledi itmâmına
- 4 Çok midur bu meymenet-cây-ı hümâyun-mesnedün
itse âgâzı delâlet hayr ile encâmına

23 a: âfitâb-ı maşrık-ı devletle B, C.

23 b: 'adl ü şöhretle C.

25 b: şıdk u şaviyyetle B.

27 a: ümid oldur ide ma'zûr B, revâdur ola kim ma'zûr C.

16 A.31b, B.39a, C.43a.

*: B nüshasında başlık " 'Iydiyye Der-Medh-i Merhûm Sultân
Ahmed Hân 'Aleyhi'r-Rahmetü ve'l-Gufrân " şeklinde, C nüshasında
ise, " 'Iydiyye Berây-ı Hacc " şeklindedir.

3 a: âgâz-ı esâsı B.

- 5 Kaşr-ı vālā-kadrini Haḳ vefḳ-ı ikbāl eyledi
Hażret-i Sultān Ahmed Hān-ı Gāzī nāmına
- 6 Ol Süleyman-menḳabet kim ‘ālemi tevfiḳ-ı Haḳ
Kaḳdan kaḳa müsahḫar eylemiş aḫkāmina
- 7 Ol şeh-i şāhib-ḳıran şāhenşeh-i ḳişver-sitān
Kim ider meydān-ı rezmi teng dehrūñ Sām’ına
- 8 Zıll-i Yazdan fātiḫ-i İnan şeh-i çerḫ-āsitan
Kim sebebdür ‘ālemūñ āsāyiş ü ārāmına
- 9 Devr-i ‘adlinde zemāne şād u ḫurrem şöyle kim
‘Ālemūñ nev-rüz-ı ‘ıydi reşḳ ider eyyāmına
- 10 Medḫine yokdur mecāl evşafı ḫod fikr-i muḫāl
Yok nihāyet luḫfına iḫsānına in‘āmına
- 11 Līk küstāḫāne şimdi bir ḡazel tarḫ eyleyüp
Cür’et itdüm ‘arza şadr-ı a‘zam-ı min‘āmına
- 12 Dil ḫavāf-ı Ka‘be-i kūyuñla irdi kāmına
Minnet Allāh’a yetiştün hācılar bayrāmına
- 13 Medd-i āha virdi sevdā-yı vişālūñ şu‘le san
Oldı kandil-i menār āmāde ‘ıyd aḫşāmına
- 14 Nice tekbirin şaşırmas seyr iden üftādeler
Ol ḳıyāmet-ḳāmetūñ bak cilve-i endāmına
- 15 Bir teḡāfül besdür ehl-i ‘aşḳı ḳurbān itmege
Ėamze zahmet virmesün hiç tiḡ-ı ḫūn-āşāmına
- 16 Telḫ-kām-ı zehr-i ḳahrūñ olmasun Vehbī-i zār
‘ıyddür bir buse vir şekker ḳalinsun kāmına

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

9 a: şād u ḫurrem A, C.

10 b: luḫfinuñ iḫsānına in‘āmına B.

11 b: şadr-ı a‘zam u min‘āmına C.

13 a: şu‘le-vār C.

Kaşide-beççe Der-Sitâyiş-i Sa'd-âbâd ve Tezyîl-kerden
Bâ-Niyâz-ı Teftîş-i Haremeyni'ş-Serîfeyn*

- 1 Sehergeh 'ıyd ü bahâr oldı kevne mâye-i zeyn
Cehan şu sūrete girdi ki lâ-ra'eyte'l-'ayn
- 2 'Ale'l-huşûş bu şevket-serây-ı Sa'd-âbâd
Ki hūsn-i tarhı virür şöhret-i Havernâk'a şeyn
- 3 Lisân-ı hâl ile her mevc-i cedvel-i sîmi
Idince da'vet-i sultân-ı mâlikü'l-bahreyn
- 4 'Ale'ş-şabâh cemâliyle nūr-pâş oldı
Tulū'-ı şemse mu'âkıb o şâligü'l-'ömreyn
- 5 Şükūh-ı haşmet ile şöyle geldi kim hayret
Felekde mihr ü mehi itdi fâtiḥü'l-'ayneyn
- 6 Alây-ı sa'd-i kırānuñ göreydi yine hemân
Hiçâbdan zulümâta kaçardı Zü'l-ḳarneyn
- 7 O şehsüvâr-ı felek-pūye gâh ikbālün
Hilâl-i sîm-semend ile ṭâbiku'l-'ayneyn
- 8 O pâdişâh-ı mu'azzam ki ḥâk-i pâyi ile
Tekemmül eylemek oldı cehâna farzu'l-'ayn
- 9 Ricâl-i devlet önine düşüp nücüm-âsâ
Kafa-rev oldı çü mihr ol şehenşeh-i berreyn
- 10 Şudūr şaf şaf olup vâkıf-ı makâm-ı selâm
Şanursın oldı ḥıyâbân-ı 'izz ü şan ṭarafeyn

17 A.32a, B.39b, C.43b.

*: B nüshasında başlık, "Manzūme-i 'Arz-ı Hâl-nümün Der-Mediḥ-i Sultân Ahmed Hân 'Aleyhi'r-Raḥme" şeklinde, C nüshasında "Kaşide" şeklindedir.

7 a: şehsüvâr-ı felek-pūte C.

7 b: sem-i semend ile A, C.

8 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

- 11 Cenāb-ı hāzret-i Sultān Ahmed-i Gāzī
Ki zill-i Hak'dur o hem-nām-ı mefharü's-sekaleyn
- 12 Mutî'-i Hayy ü Kadir ü mutâ'-ı bāy u fakir
Hemîşe mesleği ahlāk-ı Seyyidü'l-Kevneyn
- 13 Zemān-ı mahşere dek beş vakitte zimmetde
Du'ā-yı hayrı nice olmasun mukassat deyn
- 14 Zemān-ı devlet ü cāhında baña oldu naşib
Nice salāt ü medārisle hidmet-i şadreyn
- 15 Kemāl mertebe olmaşken ol halife-i Hak
Muhibb-i silsile-i cedd-i Hazret-i Sıbteyn
- 16 Virür murāduñi Vehbî Resul'e ikrāmen
Sen 'arz-ı hāle şitāb eyle bunda yokdur meyn
- 17 Ziyāret-i Haremeyn'e cün oldu me'zūnen
Var iste bahtuña hall oldu hidmet-i Haremeyn
- 18 Ne rütbede nazarum var ne intifā'ında
Hudā bilür garazum kesb-i 'izzet-i dāreyn
- 19 Serir-i devlet ü şevketde müstedām olasin
Elünde ola çü hurşid ser-be-ser şarkeyn
- 20 Be-nūr-i şems-i nübüvvet be-hakk-ı hatmiyyet
Be-sırr-ı Hazret-i Zehrā be-şems-i bedr-i Huneyn
- 21 Beni bu devlet-i 'uzmādan eyleme mahrūm
Çerāğ-ı hāş kim eyle yine karirü'l-'ayn
- 22 Idüp sipārişini gayre mā-bihi't-tercih
Hüseyn Vehbi'yi eyle müfettiş-i Haremeyn

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

13 b: musakkat deyn A, C.

16 b: Du'āda kıl der-i Hakka heman ref'-i yedeyn (Adana nüshası).

22 a: idüp siyādetini B.

22 b: müfettişü'l-Haremeyn B.

Kaşide-beççe Berây-ı Sultân Ahmed Hân*

- 1 Şeb-i 'ıyd içre kandil zeyn olup şehriñ menârında
Hazan faslı çerâgân oldu rahmet lâlezârında
- 2 Çiçek gibi tonandı her menâre âl kandiller
Nihâl-i ergavân açıldı 'ıydün nev-bahârında
- 3 Murassa' nahle döndi her menâre gice zînetle
Zifâf-ı 'ıyd için sūr oldu İstanbül diyârında
- 4 Doğurdu mâder-i eyyâm tıfl-ı ğurre-i 'ıydi
Cehan tekbir okur anuñ yemininde yesârında
- 5 Şeb-i Kadr içre gökden nâzil olan nūr için güyâ
Zeminde karşılık gösterdi şeb hengâm-ı târında
- 6 Cemâdâta bile 'ıydiyye çıkdı âteşin câme
Şehensâh-ı cehan-bânun zebân-ı hoş-güzârında
- 7 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed Hân ki devrânun
Anâ kul olmaduk yokdur mülük-i tâc-dârında
- 8 Devâm-ı devlet ile çeşm-i dünyâyı karîr eyle
İlâhî müstedâm it anı taht-ı zer-nigârında

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

18 A.34a, B.42b, C.46b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Ve Lehü " şeklindedir.

2 a: âl kandilin B.

4 a: doğurdu B, C.

Tārīh-i Sāl-i Cedīd*

- 1 Ola yümn-i sa' d ile ferhunde-fāl
Bu sāl-i cedīd-i şeref-iştimāl
- 2 Sa' idü'l-kudüm olduğında şakın
İdüp şek saña gelmesün infi'āl
- 3 Hulülinden evvel harifün eger
Nedür hikmeti eyler iseñ su'āl
- 4 İşit mülhem oldu saña eyleyem
Lisân-ı yerâ'ayla baş-ı makāl
- 5 Olup tārīk-i efser-i i'tibār
Ser-i mäh u sāl-i cedīde hilāl
- 6 Bilindi fūrūğ u şükühı anuñ
Dağı itmedin dehre 'arz-ı cemāl
- 7 Mesihā felekde olup rukye-ğān
Aña irmesün diyü 'ayn-ı kemāl
- 8 Zemin micmerine kömür söndürüp
İderken zaman tütsi virmek hayāl
- 9 Şerer dökdi sāl-i kühen dāmenin
Tutışdurdı nār-ı hasedle bu hāl

19 A.34a, B.42b, C.46b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kasīde " şeklindedir.

3 a: harifün B.

4 a: mülhem oldu A, C.

4 b: lisân-ı berâ'ayla A.

7 a: Mesihā olup felekde C.

7 b: Aña irmesün tã bu 'ayn-ı kemāl B, C.

8 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur; ikinci mısra, B nüshasında " iderken zaman " şeklinde eksiktir.

- 10 İdüp sāl-i köhne nazardan sukūṭ
Bulinca anuñ ya'ni hükmi zevāl
- 11 Zāmīrindeki muzmer olan ḥased
Zuhūr itdi ke'n-nār fevka'l-cibāl
- 12 Tūṭup şu'le ile o rāh-ı 'adem
Anuñ geldi tā ki yirine bu sāl
- 13 Menāhis tamām itdi soñ cümlesin
Hilāl-i nev oldı sa'adete dāll
- 14 Ḥarāb olmadukca binā-yı kühen
Murād üzre resm-i 'imāret muḥāl
- 15 Bu ḥāl ile besdür ḥulūl-i sene
Ferec ba'de şiddet vukū'ina fāl
- 16 Daḥı söz çok ammā zemānı degül
Saña müjde ey sāye-i Zü'l-celāl
- 17 Keder kalmadı ba'd-ezīn bu sene
Ki tāriḫi oldı ḥitām-ı melāl

Vezni: Fa'ülün/ fa'ülün/ fa'ülün/ fa'ül

20

Berāy-i Teşekkür-i Sāl-i Cedīd*

- 1 İkbāl ile Allāhu te'ālā vü tebārek
Bu sāl-i nevi eyleye mes'ūd u mübārek
- 2 Tecdīd-i libās-ı meh ü sāl eyledi devrān
Min-ba'd umilur daḥı güzel şūrete girmek
- 3 Re's-i senenün efseridür mäh-ı Muḥarrem
On iki ayuñ gurreleridür aña tārek

13 a: mebāhiş temām itdi C.

20 A.34b, B.43a, C.47b.

*: B nüshasında başlık yoktur; C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

- 4 Ol efser-i ikbālũn olup hũkmi mü'essir
'Ām itse gerek feyzini sāl-i müteberrek
- 5 Reşk-āver-i Şevval olacağdur bu Muħarrem
Āmāde-i 'ıyd-i zaferũz diñle beni pek
- 6 Hān Aħmed'ũn Allāh heman fark-ı cehandan
Çũn bāl-i hũmā sāyesini itmeye mühfekk
- 7 Olmaz biri hem-tā añā şāhān-ı cehānuñ
Çũn dāne-i tesbĩh şũmār olsa yek-ā-yek
- 8 Ol pādişehũn baħşış-ı yek-rũzesi olmaz
Şarf itse bũtũn māmelekin Ca'fer-i Bermek
- 9 Ma'nek adı añılmaz idi olmasa mezkũr
İştābl-ı hũyũlinde eger şõhret-i Ma'nek
- 10 Feyz-i nazarı şõyle ki eylerse bir a'mā
Hāk-ı reh ü naķş-ı kademũn sũrme-i 'aynek
- 11 Āmāc-ı nigāh olsa eger sũzen-i 'īsā
Tārĩki-i şebde geçũrũrdi ana nāvek
- 12 Hep mürşid-i tevfiķa uyar tũtduđı dādı
Hep cādde-i şer'a çıkar gitdũđi meslek
- 13 Ol şāha hıyānetle bakan merdũm-i çeşmi
Çũn nokta-i zā'id ide şemşĩr-i każā hakk
- 14 Şāyestedũr ol hũsrev-i gerdun-serĩrũn
Gerdũnesine mihr ile meh ola tekerlek
- 15 Raķşıyla 'inan-tāb olamaz tevsen-i gerdũn
Seyr eylese iştābl-ı celālin kıra kõstek
- 16 Devrinde olup dā'ire-i sũr-ı zemāne
Şevķ-ile gũlũp oynamada bũzrũđ ü kũçek

10 b: hāk-ı reh-i kũhl-i kademĩn B, hāk-ı reh ü kademũn sũrme vũ 'aynek C.

15 b: iştābl-ı celālũn C.

16 b: gelũp oynamada C.

- 17 Bu 'asr-ı tarab-zāde ide girye meger kim
Ya 'āşık u ya mest ya dīvāne ya gūdek
- 18 Hāk-i rehini kühl-i Şifāhān'a degişmem
Hānān-ı 'Acem rāy-i Hünūd u şeh-i evreng
- 19 Eflāk gögüs germese ger atduğı tīre
Nuh nev-siperin zerre gibi ide müşebbek
- 20 Ol mertebedür kuvvet-i bāzū-yi celāli
Kavs-ı kuzahuñ aña nazarla başı gevşek

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

21

Kaşide Der-Sitāyiş-i Ahmed Hān-ı Felek-Dergāh*

- 1 Gördi ki olmaz ebr-i şitā dehre berf-bār
Sehre beyāz akçeyi yağdurdı şehriyār
- 2 İmsāk-i rüzgārı görüp erba'inde
Çil para saçdı dest-i hidiv-i güher-nişār
- 3 Hamsinde iki kat göricek berfe hissetin
Elliye geçmesün didi dü katı zinhār
- 4 Açdı definesin yire dökdi hazinesin
Mānende-i şükufe-i bādām nev-bahār
- 5 Dükkān-ı şayrefiye dönüp nakd-i berf ile
'Ālem tolu olursa da ger ol degüldi qar
- 6 Şimdi o resme 'āleme yaydı ak akçe kim
Nāmı gibi kıyāmete dek ola ber-karār
- 7 Kar suyu gibi halk eridüp nakd-i kalbini
Oldı harid-i sikke-i sultāna hāst-gār

17 a: bu 'itr-ı tarab-zāde C.

18 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

21 A.35a, B.43b, C.48a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Kaşide" şeklindedir.

1 a: Gördüm ki olmaz ebr-i şitā dehre berf-bār C.

- 8 Hāle kara gurusı bozup naqd-i encüme
Pervin ider hisâbını tesbîh ile şümâr
- 9 Darb-ı hadîd-i bârid ider eyleyen mülük
Tashîh-i sikke itmede taklîd-i şehriyâr
- 10 Ol şehriyâr-ı a'zam ü dādâr-ı Cem-hadem
Sultân-ı Rûm u 'Urb u 'Acem şâh-ı her diyâr
- 11 Hân Ahmed-i yegâne ki Hak itdi dergihin
Şâhân-ı 'âleme mihekk-i şân ü i'tibâr
- 12 Iksîr-i hâk-i pâyine ruh-süde olmayan
Yüz pâre olsa bulmaya mânend-i zer 'ayâr
- 13 Cün mihr-i maşriķine idüp sikkesin revan
Itti sipihre tîgını âvîze ğurre-vâr
- 14 Yâ Rab mişâl-i kühl-i Şifâhan yüz süre
Hâk-i derine eşref-i şâhân-ı nâm-dâr
- 15 Ol şâhı seyf-i dîn ile te'yîd eyleyüp
Düşmenlerine ğâlib ide Hayy u Kirdigâr
- 16 Kendi olup sipihr-i hilâfetde müstedâm
Mânend-i şâh-ı hâver-i zer-tâc-ı rûzġâr
- 17 Envâr-ı devletinden anuñ iktibâs ile
Şadr-ı sipihr-i kadri daġı ola tâb-dâr
- 18 'Abd-i direm harîdesi Vehbî daġı bula
Dînâr-ı Ahmedî gibi devrinde i'tibâr
- 19 Şarrâf tahtesinde görüp naqd-i râyici
Zîrâ ki naqd-i eşkini itmekdedür şümâr
- 20 Gâfil basup mukaddimetü'l-ceysi maşrafuñ
Der-ceng-i evvel eyledi irâdı târ u mâr

9 a: darb-i cedîd-i bârid B. C.

15 b: Hayy-ı Kirdigâr A. C.

16 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

17 a: Bu mısra C nüshasında yoktur.

- 21 Demdür kemīngāh-ı keremden zuhūr idüp
İmdāda iriše sipeh-i lutf-ı şehriyār
- 22 Ol şahide keremde kerāmetde vardur
Kāmum bilüp müsā'ade eylerse vechi var
- 23 Teftiř iderse hālūme vākıf olup benüm
Çok lutfā mazhar eyler o sultān-ı nām-dār
- 24 Olsun fidā o lutfā hezāran hazīne-zer
Fāy-ı berīdine nice maḥzen güher-niřār
- 25 Şeh-zādegānı ile heman Hayy-i Zü'l-celāl
Evreng-i saltanatda ide anı ber-ķarār

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

22

Kaşide Der-Sitāyişgeri-i Şehensāh-ı Cehān Ahmed Hān ve Dāmād
İbrāhīm Paşa*

- 1 'Aşıkam 'aşıkānedür sühanüm
Şu'ledür dil zebānedür sühanüm
- 2 Turfe Mūsā-yı Tür-ı 'aşkam kim
Lenterānī terānedür sühanüm
- 3 Haşmum olur 'aşā-yı hāmem var
Mu'cizem sāhirānedür sühanüm
- 4 Gāh ider çeşm-i kūr haşmı başır
Varak-ı rāziyānedür sühanüm
- 5 Gāh olur çeşm-i baḥte ḥāb-āver
Güyyiā bir fesānedür sühanüm

23 a: teftiş idüp A, C.

23 b: o sultān-ı tād-dār B, C.

24 a: hazīne-dürr B.

22 A.35b, B.44b, C.48b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Kaşide" şeklindedir.

- 6 Gāh ikāz-ı ehl-i gāflet ider
Na're-i Kahramānedür sühanüm
- 7 Ten-i maḥbūba 'āşık olmağ-ile
Cümleten 'āşıkānedür sühanüm
- 8 Mürğ-i ma'nāya ḥarf ü nokta ile
Güyyā dām u dānedür sühanüm
- 9 Değme şayyāda līk şayd olmaz
Mürğ-i 'arş āşiyānedür sühanüm
- 10 Peyk-i çāpük-süvārdur fikrüm
Aña bir tāziyānedür sühanüm
- 11 Çünkü söz ortanuñ dimişlerdür
Vaşf-ı müy-i miyānedür sühanüm
- 12 Kalemüm tır-i kavlı devātı kemān
Sāz-ı nazma terānedür sühanüm
- 13 Ben emīr-i kalem-rev-i hünere
Dilde medfun hizānedür sühanüm
- 14 Gevher-i şî'rüme Bahāyi gibi
Yok bahā bî-bahānedür sühanüm
- 15 Pādişāhān-ı mülk-i ma'nāya
Efser-i ḥüsrevānedür sühanüm
- 16 Her şehün vaşfına degül lāyık
Şeh-i şāhib-kırānedür sühanüm
- 17 Ya'ni Ḥān Ahmed-i keremver kim
Midḥatinde yeğānedür sühanüm
- 18 Merd-i meydān vaşfı olmağla
Dā'imā Rüstemānedür sühanüm

8 a: ḥarf nokta ile A, C.

8 b: dām dānedür sühanüm A.

13 a: Ben emīr-i kalem serv-i hünere C.

15 a: Pādişāhān-ı felek-ma'nāya C.

17 b: ḥidmetinde B, C.

18 a: merd-i devrān B.

- 19 Şāh-ı rūy-ı zemin ki medhinde
İftihār-ı zemānedür sühanüm
- 20 Çihre-i fikre tāze mazmūnam
Zülf-i ma'nāya şānedür sühanüm
- 21 Āsafā sen de gūş tut tūtalum
Dāsītān-ı Keyānedür sühanüm
- 22 Bir ucı sende rişte-i medhün
Bāzi-i şā'irānedür sühanüm
- 23 Nām-ı pākūñ çıkar mu'ammādur
Kati pek nāzikānedür sühanüm
- 24 Yine vaşfuñda 'ācizem 'āciz
Pür-kuşūr u bahānedür sühanüm
- 25 Ebr-i ihsān ü baħr-i himmetsin
Arada āh-ı yānedür sühanüm
- 26 Nāminadur kaşāyidüm cümle
İsmüne bir nişānedür sühanüm
- 27 Hālūmi sen de itseñe teftiş
Bilseñe āşafānedür sühanüm
- 28 Baña emşālüm itmeyüp terciħ
Diseñe imtiħānedür sühanüm
- 29 Saña i'lām-ı kāmdu ğarazum
'Arz-ı hāle bahānedür sühanüm
- 30 Hep du'ā-yı devām-ı devlet için
Vird-i şubħ u şebānedür sühanüm
- 31 Devletün dā'im ide Haħ mādām
Vehbi'yem sādıkānedür sühanüm

Vezni: Fe'ılātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

Kaşıde-i Çerāgāniyye Der-Medḥ-i Sultān Ahmed Hān Berāy-ı
Çerāgān-ı Kapudān Mustafā Paşa Der-Bāğçe-i Vefā*

- 1 Oldı her lāle birer mihr-i dirahşan bu gice
Itse rûz üzre nola da'vi-i rüçhan bu gice
- 2 Halk bî-minnet-ı mihr olacağı rüşendür
Seher-i haşre degin bulmasa pāyan bu gice
- 3 Sem'-i mähı kodı pīrāhen-i āl-i şefağa
Çerḥ-i fānūs-ı hayāl olmağa gerdan bu gice
- 4 Yakışup lāle-i rahşāna çerāğ-ı gülşen
Eyledi nūrun-'alā-nūrı nümāyan bu gice
- 5 Tahte-i lāle degül āş-pezi maḥbah-ı şevk
Table table düşemiş ni'met-i elvan bu gice
- 6 Herkesün hāne-i ümmidini kıldı rüşen
'Āleme şāmil olup pertev-i rahşan bu gice
- 7 Vaktidür baht-ı siyāha ola pādāş-ı keder
Meş'al-i nāle ile kaldura tāban bu gice
- 8 Yoḥsa nefy itmek için anları küy-i 'ademe
Oldı şeytan gibi habs itmege ferman bu gice
- 9 İhtiyārı ile 'avd etmez idi bir daḥı hūr
Ferah-ābād'ı gelüp eylese seyran bu gice
- 10 Kān-ı la'ı oldı Vefā bāğçesi lāle ile
Şuladı āb-ı güherle anı Nīsān bu gice
- 11 Mūm ile da'vet idüp şevk ü şafāyı lāle
Oldılar meclis-i Hān Ahmed'e mihman bu gice
- 12 Nola dibā döşese kaşra gelince kapudān
Itti teşrīf o şāhenşeh-i zī-şan bu gice

23 A.36b. B.45b, C.50a

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise " Kaşıde-i
Ramazāniyye" şeklindedir.

7 b: meş'al-i lāle B.

- 13 Nola geşt-i zulümât itdi ise Iskender
Nūr-ı mahz itdi zalâmı şeh-i devran bu gice
- 14 O Süleymân-ı zemandur ne ‘aceb şevk ile bād
Hidmet-i dergehine olsa şitāban bu gice
- 15 Rif‘at-i perde-birun bulmağ-içün Keyvan’ı
Der-i kaşırında felek eyledi der-ban bu gice
- 16 Olmağ-içün felek ol şāha biniş akkāmı
Itedi dūşında mehi meş‘al-i sūzan bu gice
- 17 Şübhe yok şubha degin müjde-i teşhīri gelür
Eylese Hind’ün eger fethini ferman bu gice
- 18 Hıttā-i Rūm’a döner irteye dek feyzinden
Olsa mezkūr eger kışver-i Sūdan bu gice
- 19 Kuvvet-i pençe-i ikbāli anı gālib ider
Olsa nev-rüz ile dāmān u girīban bu gice
- 20 Döndi ol bahre ki ‘aks ide nücūm-ı raḥşan
Havza oldu o kadar desti zer-efşan bu gice
- 21 Gözün aydın yine toğdı günün ey Vehbi-i zar
Oldı nazmūn nazar-ı mihr ile raḥşan bu gice
- 22 Dün civārında çerāğān-ı hümāyun oldu
Eyledi Hak seni ma‘dūd-ı çerāğān bu gice
- 23 Eyle hem-dem kalemün bülbül-i şeb-hengāma
Hāzır ol lāzım olur mürğ-i hoş-elhan bu gice
- 24 Evvelā bir Ramazāniyye gāzel taksīm it
İşiden ağızın açup tā kala hayran bu gice
- 25 Her menār eyledi kandilini sūzan bu gice
Oldı gül-destede gül-deste nümāyan bu gice
- 26 Döndi hengām-ı terāvih ile gül cāmi‘ine
Nola tesbīh okısa mürğ-i hoş-elhan bu gice

13 a: Oldı deşt-i zulümāt A, oldı geşt-i deşt-i zulümāt C.

17 a: müjde-i teşhīr B.

22 a: civārında B.

- 27 Şermden kirm-i şeb-efrüz gibi bedr-i münir
Ki 'ıyân eyledi ki kendüyi pinhan bu gice
- 28 Ferah-âbâd'daki va'de vefâ-sâz olsa
Eylese 'azm-i Vefâ ol şeh-i hûban bu gice
- 29 Ramazānuñ hele şâyeste Şeb-i Qadr kadar
Olsa menşür-ı mubâhâtına 'ünvan bu gice
- 30 Leb-i cüyinde bulup âb-ı hayâtı gelse
Sa'yine olur idi Hızr peşiman bu gice
- 31 Turma düş pâyine Vehbî Kapudan Paşa'nun
Bacadan gir kapudan kovsa da der-ban bu gice

Vezi: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

24

Kaşide ve Tarih Der-Sitâyiş-i Ahmed Hân Berây-i Feth-i
Kal'a-i Hemedân Ez-Kişver-i İrân-ı Virân*

- 1 Hamdü li'llâh yine tevfiķ-ı Hudâ-yı Mennân
Eyledi pâdişehi fâtiḥ-i mülk-i İrân
- 2 Âl-i 'Osmanluḡı ma'nen daḡı kıldı icrâ
Oldı ihlâş ile ḡayret-keş-i İbn-i 'Affân
- 3 Virdi ḡakkâ ki makâm-ı 'Omer-i nîk ḡukmin
ḡubb-ı Sıddîķ'de sıdķ-ı dilini kıldı 'ıyân
- 4 Bir ḡazâ itdi ki şâd oldı revân-ı ḡaydar
Ki gelür aña maḡabbetleri 'ayn-ı 'udvân
- 5 Ol şehensâḡ-ı zafer-yâver ü saḡvet-ḡüster
Virdi iķbâli ile dâ'ire-i şevkete şân

28 a: vefâ-sâz ola B.

31 a: durma düş pâyine C.

24 A.37a, B.46a, C.51a.

*: B ve C nüshalarında başlık yoktur.

4 b: maḡabbetlere A, B.

- 6 'Adl ü ihsānı ile kişver-i 'ālem ma'mūr
Şadme-i kahır ile mülket-i İnan vīran
- 7 O hūdāvend-i mu'azzam ki debīr-i gerdūn
Yazar evsāf-ı şerīfnde bu gūne 'ūnvān
- 8 Şeh-i hūrşīd-'ālem dāver-i seyyāre-ḥaşem
Hüsrev-i Cem-ḥadem ārāyiş-i evreng-i cehān
- 9 Kuvvet-i tāli'-i din vefk-ı yemīn-i Islām
Hırz-ı bāzū-yı cehan zāmin-i emn-i devrān
- 10 Hüsrev-i memleket-ārā-yı Sikender-'azamet
Ya'ni sultān-ı selātīn-i cehan Ahmed Hān
- 11 O cehan-dār-ı mükerrrem ki murād itse eger
Kişver-i Hindī dahı mülḥak-ı mülk-i 'Osmān
- 12 Kendi burcū'ş-şeref-i taḥtda hūrşīd-āsā
Şarkdan ğarba olur pertevi ammā rahşān
- 13 O cehan-bān-ı mü'eyyed ki şehān-ı 'ālem
Bende-i ḥalka be-gūş olur aña ez-dil ü cān
- 14 Hele va'llāhi vü bi'llāhi vü beytū'llāhi
Gelmedi dehre anuñ gibi şeh-i mülk-sitān
- 15 Maḥz-ı te'yīd-i Hūdā'dur bu kadar ferr ü şükūh
Eşer-i ḥayr-du'ādur bu kadar şevket ü şān
- 16 'Askerin feth ü zafer eylemede istikbāl
Kaḅı iklīme iderlerse eger 'atf-ı 'inān
- 17 İşte ez-cümle bilād-ı Hemedan kim ḥāki
Çeşm-i mülk-i 'Acem'e kühl-i cilā idi hemān
- 18 Dyle bir ḳal'a ki nuh-pāye-i bāzūsında
Pestdür küngüre-i burc-ı refī'-i Keyvān

12 a: burcū'ş-şeref-i necāde B.

16 b: kaḅı iklīmde C.

18 a: nuh-pāye-i bārūsından B.

18 b: bestedür C.

- 19 SŪ-be-sŪ cŪy-i keder şular içinde cārī
Bāğ ü bustan ile her semti riyāz-ı Rıdvān
- 20 Rafz u ilhād dili eylemiş idi telvīs
Āb-ı şemşīr ile taḥīrini itdi fermān
- 21 Şadr-kārā ki devāmād-ı kerem-girdārı
İtdi techīz-i cŪyüş eyledi fethine revān
- 22 Az zemān içre sŪhŪletle olındı teşhīr
Bu meserret ile ‘ıyd ūstine ‘ıyd itdi cehān
- 23 Şehr-i Tebrīz’i de teb-lerze ṭutup ḥavfindan
Ehl-i Hoy’dan da ecel derleri oldı rīzān
- 24 Hak Ta‘ālā ide ol pādīşeh-i zī-şānı
Haşre dek tahta şeref saltānata māye-i şān
- 25 ‘An-ḳarīb eyleye Allāhü Ta‘ālā teshīl
Bir ṭonanmaya daḥı bā‘iṣ ola feth-i Revān
- 26 Vehbi-i bende de eṣnā-yı meserretde ola
Bir revīş almağ-ile ḥurrem ü şād ü ḥandān
- 27 Çār-yār eyledi imdād bu tāriḥi daḥı
Seyf-i Hān Aḥmed ile müjde alındı Hemedān
- 28 Kāşıd-ı şevḳ gelüp didi bu resme tāriḥ
Müjde Zī’l-hiccede ceng ile alındı Hemedān

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

25

Kaşīde Der-Medḥ-i Aḥmed Hān

- 1 Dilrā zi-reşḥa-i leb-i ḥod teşne-yāb kun
Sākī meyem ‘uşāre-i yākūt-ı nāb kun

23 a: şehr-i Tebrīz’de B.

25 A.37b, B.61a, C’de yoktur.

- 2 Burka' zi-ruḥ-figende be-gülşen şitâb kun
Bi-güdâz gül be-âteş-i ğayret gül-âb kun
- 3 Bîdâr-sâz-ı fitne me-şev meyl-i ḥâb kun
Tîğ-ı siyâh-tâb-ı nîgeh der-kırâb kun
- 4 Ḥurşîdra piyâle şafakrâ şarâb kun
Âteş bi-zen be-çerḥ ü tenevvür kebâb kun
- 5 Ey reşk hem-çü seyl be-her sū şitâb kun
Hem çeşm-i men kücâ ki ne-bînî ḥarâb kun
- 6 Dest-i nîgeh zi-mîhr bâb-ı güher şevî
La'lin lebi zi-kân-ı felek intiḥâb kun
- 7 An şehsüvâr ruḥsat-ı pâ-būs eger dihed
Ser-tâ-be-pây ḥîş dehen çün rikâb kun
- 8 Hun ḥör be-cây-i bâde vü ez-ḥabs-i âh-ı germ
Laḥt-ı cîger be-zîr-i gelûyet kebâb kun
- 9 Her şûret-i heves ki der-û bûd maḥv şüd
Dilrâ heman taşavvur-ı deyr-i ḥarâb kun
- 10 Tâ çeşm-i bed turâ ne-resed men siper şevem
Rûy-i tirâz-ı perde-i çeşmem niḳâb kun
- 11 Rûyeş bi-bîn kücâ tû kücâ ey meh-i sipîhr
Ḥodrâ nazar be-âyine-i âfitâb kün
- 12 Ez-mîhr zerre-i ne-tüvânî şumâr kerd
Ger şad-hezar dâde-i ü yek hisâb kun
- 13 Ḥâhî be-dil 'imâret-i beyt-i Ḥudâ künî
Evvel binâ-yı hesti-i ḥodrâ ḥarâb kun
- 14 Men güyest nîgeh kün ü güyed me-kun raḳîb
Tû güş-i an me-kun me-kun ez-Ḥaḳ hicâb kun
- 15 Nazmem turâ peş ez-heme reh lîk Vehbiyâ
Çun âḥîr in piyâle zi-bezm-i şarâb kun

2 b: be-güzâr-ı gül A.

4 b: be-çerḥ ü tenevvürrâ A.

15 b: âḥîrin B.

- 16 Evvel zeban zi-şu'le-i idrāk sâz u bes
Nâmî-i âteşin sühân-râ cevâb kun
- 17 Hâhî eger niğâh-ı kabûleş be-zeyl-i nazm
Medh-i şeh-i şehân-i mu'allâ-cenâb kun
- 18 Sultân Ahmed an ki bi-güyed felek be-mâh
Bâ-çetr-i şevketes zi-şu'â'et tınâb kun
- 19 An şeh ki nâz-mikuned ez-güyedeş Mesih
Huşîd zir-i ser teh ü bâlin hâb kün
- 20 Yâ Rab be-cây-i kevkebe tâ şubh-ı rûz-i haşr
Rüy-i zemin münevver ez-în âfitâb kun
- 21 Ney hadd-i tûst mahmidetes ey kalem hemân
Vaşf-ı cenâb-ı şadr-ı güzîn intihâb kun
- 22 Dâmâd-ı şehriyâr-ı cehan-dâverî ki üst
Yek zerrerâ be-himmet-i hod âfitâb kun
- 23 Yâ Rab be-dergeh-i tû be-şad-iftikâr bâz
Kerdem du'â zi-luţf u kerem müstecâb kun
- 24 Hâk-i dereş ki hande-i şubh-ı sa'âdetest
Mihrâb-ı kâm ümidgeh-i feth-i bâb kun
- 25 Bahtes guşâde hem-çu giribân-ı dergehes
'Omreş besân-i mekrümeteş bî-hisâb kun
- 26 Dergâh-ı ũ ki Ka'be-i erbâb ârzüst
Derdi hezâr hem-çu merâ kâm-yâb kun

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

23 b: zi-luţf-i hımeş B.

24 b: ümid-gir ü feth-i bâb kun A.

Kaşide ve Tarih Der-Medh-i Sultân Mahmûd Hân-ı Gâzî*

- 1 Ta'ala'llâh zihî çetr-i hümayun tarh-ı nev-icâd
Ki bir nakşın degül tasvire kâdir Mâni vü Bihzâd
- 2 'Amûdı şubh-ı nûrânî sûtünü fülkesi hurşid
Şafak pûşidesi meh mehçesidür ahterân evtâd
- 3 Vişâh-ı şadr-ı şahrâ-harb birr-i ehl-i dünyâdur
Muşamma' içre şaklarsa anı itmek istib'âd
- 4 Ya eyvân-ı Süleymânî mücessem olup tasvîr
Yahod bir 'âlem-i nev zâhir oldı nâmı Feth-âbâd
- 5 Yahod burc-ı Hamel'dür kim ider nev-rûzda tahvîl
Âna şems-i hilâfet pâdişâh-i bâhirü'l-es'âd
- 6 Hidiv-i kişver-ârâ mâlik-i ma'mûre-i dünyâ
Cehan-gîr-i zafer-pîrâ Sikender-câh u Kistrâ-dâd
- 7 Müceddid-sâz-ı eyvân-ı kühen bünyân-ı dâdârî
Metanet-bağş-ı erkân-ı binâ-yı mülk-i istibdâd
- 8 Şeh-i nusret-menâkıb pâdişâh-i maşrik u mağrib
Cenâb-ı Hazret-i Sultân Mahmûd-ı kerem-mu'tâd
- 9 O sultân-ı serîr-ârâ-yı taht u şevket ü şan kim
Şükûh u satveti günden güne olmağdadur müzdâd
- 10 Rûsûm-ı saltanat tekmîl-i nâmûs-ı hilâfetde
'İmâr-ı memleketde oldı hakkâ fâyik-i ecdâd

26 A.38a, B.47a, C.51b.

*: B ve C nüshalarında başlık yoktur.

1 a: hayr-ı hümayun C.

1 b: anı Bihzâd C.

2 a: 'amûd-ı şubh-ı nûrânî B.

3 a: bir ehl-i dünyâdur C.

4 a: eyvân-ı Süleymân-ı mücessem B.

6 a: melik-i ma'mûre-i dünyâ C.

9 a: O sultân-ı serîr-ârâ-yı taht-ı şevket ü şan kim B, o
sultân-ı serîr-ârâ-yı taht-ı şevket-i zî-şan C.

- 11 Bu bir tevfiķ-i Mevlā mahz-ı luṭf-ı Haḳ Ta'ālā'dur
K'olur her emr-i dūşvāruñ reh-i āsānına irşād
- 12 Keder ĩrās ider bir ḥadşe zāhir olsa da farzā
Olur bir şevkı mūntic kim görenler eyler istib'ād
- 13 Ne mūmkin mülke dā'ir bir mūhim emr ola da zāhir
Vukū'ından mukaddem itmeye tedbīrini ta'dād
- 14 Degüldür bir ḥayāli ḥikmet-i tedbīrden ḥālī
Ta'āla'llāh nedür bu 'aḳl ü bu rüşd ü bu isti'dād
- 15 Basīretmend iseñ seyr it bu çetri çeşm-i 'ibretle
Süleymān'un serīr-i rūzgār-āverdesin kıl yād
- 16 Dimişler 'ibret alsun görmeyen şāhı otāğından
O söz güyā ki olmışdur bu tarḥ-ı ḥaş için ĩrād
- 17 Bu sī-mürğ-i zafer açdı Haleb'de şehper-i 'azmın
Ve līkin sāye-i emrinde oldı müstezıl Bağdād
- 18 Beşer tursun feleklerde melekler oldı āmāde
Bu çetruñ sāhasında olmağ-ıçün mülḥaḳ-ı ecnād
- 19 Ricālu'llāhdan bir beyt işitdi sırrum ey Vehbī
Ki her bir mısra'ı tārīḥ düşdi eyledüm ta'dād
- 20 Bu zībā sāyvān 'ankā-yı naşra āşıyan oldı
Zihī nev-çetr-i zerdüz-ı cehan-bānī hūmāyun-bād

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

13 a: *olmada zāhir B.*

13 b: *itæede tedbīrini a'dād B, itæeye birbirini ta'dād C.*

15 a: *bu ḥayrı B, C.*

18 a: *beşer dursun C.*

19 a: *işitdüm C.*

Kaşide ve Tarih Berây-ı Bârgâh-ı Hümâyün-ı Sultân Mahmûd

Hân*

- 1 Allâh mübârek eyleye ey şâh-ı din-penâh
Şimdi yapıldı şânuña şâyeste bârgâh
- 2 Beyne 'l-mülûk sen nice mümtâz-ı dehr isen
Mümtâzdur bu haymede yok bunda ıstibâh
- 3 Bir böyle sâyebân-ı sa'âdet kurulmadı
Kondı egerçi mevkib-i dünyâya nice şâh
- 4 Dergâh-ı ehl-i hâcete mihrâb-ı ilticâ
Şadr-ı serîri nusret-i ikbâle kiblegâh
- 5 Ya bir cezîredür Zafer-âbâd nâmına
İtmiş ihâta kulzüm-i ordû-yı pâdişâh
- 6 Bâlâ-yı küh-ı Kafda 'ankâyı görmeyen
İtsün otâkda o şehe dürdan nigâh
- 7 Âyât-ı feth u nasrı yüzinden 'ıyân okur
Saçr-ı cebînine bakan erbâb-ı intibâh
- 8 Ol pâdişeh ki dergehidür mesned-i mülûk
Dîvân-ı 'adli me'men-i mazlûm-ı dâd-hâh
- 9 Ol şeh ki ferş-i çetrine nessâc-ı rûzgâr
Gül-büse nakşın itmede bâ-deffe-i şifâh
- 10 Ol şeh ki kaşr-ı devleti şaffu'n-ni'âline
Bast olunur hasîre bedel kâle-i cibâh

27 A.38b, B.47b, C.52b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide-i bârgâh " şeklindedir.

5 a: cezîrede C.

5 b: kulzümünü B.

6 b: otâkda B, C.

7 a: bu yüzden C.

9 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

- 11 Her kanda korsa mevkib-i Iskenderānesin
Ye'cūc-i hāşma haymesi olmaz mı sedd-i rāh
- 12 Tefkik öninde peyk-i devan Hızr rāh-ber
Zir-i livā-yı nuşretine kudsiyan sipāh
- 13 Emr-i Hakka muti' ü cehan halkına mutā'
Hem neyyir-i hilāfet ü hem sāye-i ilāh
- 14 Bābında varmadan ser-i maktū'ı secdeye
'Aķilse ser-fürü ider a'dā-yı kine-hāh
- 15 Vehbī heman du'ā vü şenā eyle ba'd-ezīn
Tārīhin it 'arīza-i şāh-ı cehan-penāh
- 16 Turdukca bī-tınāb u sütun sāyebān-ı 'arş
Oldukca fülke hayme-i eflāke mihr ü māh
- 17 Geh taht-ı saltanatda gehi sāyebānda
Olsun mekin seferde hāzarda o pādişāh
- 18 Bu beyt içinde iki du'ā-güne mışra'um
Olsun kabūl-i Hakka iki ma'nevī güvāh
- 19 Yā Rab bu çetr-i pāk-i hümāyun sa'īd ola
Maḥmūd Hān'a ola hümāyun bu bārgāh

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

28

Kaşide ve Tārīh Berāy-ı Kaşr-ı Āyinedar Der-Zemān-ı Sultān
Maḥmūd Han*

- 1 Ta'āla'llāh ne minā-hāne-i pertev-feşandur bu
Cemāl-i şevkete āyinedār-ı hüsn ü andur bu

16 a: durdukca C.

17 b: Olsun mūdām o pādişeh-i nuşret-iktināh B, bu mısra C
nüshasında eksiktir.

28 A.39a, B.48a, C.53a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide "
şeklindedir.

- 2 Mücessem nürdan taşvīridür ya Beyt-i Ma'mūr'un
Ya mir'āt-ı zeminde 'aks-i gülzār-ı cināndur bu
- 3 Sehneşehler sezā dergāhına yüz sürseler zīrā
Deri mihrāb-ı hācet kıblegāh-ı hüsrevandur bu
- 4 Mişāl-i kıt'a-i elmās uç taht-ı murassa'la
Müselles vefk-ı bāzū-yı celāl ü cāh u şandur bu
- 5 Sarāy-ı pādīşāhī kulle-i kāf-ı mehābetdür
Şükūh-ı saltanat sī-mürğine bir āşiyandur bu
- 6 Tecellīgāh-ı 'izzet Tūr-ı pür-nūr-ı hilāfetdür
Bakılsa şüretā minā sarāy-ı dil-sitandur bu
- 7 Rümüz-ı "şemme vechu'llah" mir'āt-ı mezāhirde
Saña şüret yüzinden gösterür baksañ 'ıyandur bu
- 8 Nazar eşrāfına hayran kalem vaşfında ser-gerdān
Felek şevkiyle rakş-ı mevki-i şādī-resandur bu
- 9 Gül-āb-ı müşğ ile āğışte olmuş hāk-i bünyānı
Meger altun şuyından feyz bulmuş gülsitandur bu
- 10 Hevāsı can-fezā tarhı müferrih resmi gam-fersā
'Aceb kāşāne-i şāhāne-i cennet-nişandur bu
- 11 Ūninde havz-ı mevc-ā-mevci can-bağış olmuş insāna
Meger ser-çeşme-i āb-ı hayāt-ı cāvidandur bu
- 12 Bunun yirden göge var imtiyāzı çerh-i çārümden
Ki hürşīd-i hilāfet matla'ı bir dūdmandur bu
- 13 Cirīd meydānına nāzır menāzır şanma bī-hüde
Hezāran çeşm-i rüşenle nigehbān-ı cehandur bu

2 a: mücessem pākter taşvīridür B.

5 b: şükūh u saltanat C.

6 a: Tūr-ı pertev-i hilāfetdür A. Tūr-ı pür-nūrı hilāfetde C.

6 b: sarāy-ı dāstandur bu C.

8 b: Felek şevkiyle rakşan mevki'-i şādī-resandur bu B.

9 a: misk ile B, C.

13 a: celīd meydānına nāzır A, C.

- 14 Fezâsında şehâb-âsâ cirîd atdukca cündiler
Döner her câm-ı revzen encüme şan âsumandur bu
- 15 O dil-cû şeh-nişin bir müstezâd-ı nazm-ı şevketdür
Nice dîvan deger şeh-beyt-i pâk-i dil-sitandur bu
- 16 Hezâran çil sûtün-ı İsfehânî rû-nümâ olsa
Temâşâyâ bu kâsr-ı hâsı yine râygandur bu
- 17 Dü çifte tākı virmiş hüsn-i sūret şöyle kim dirsin
Dñinde âyine bir şahid-i ebrū-kemandur bu
- 18 Nola kânūn u şevk-efrūz u gam-sūzın gören dirse
Ya gül ocağı yahod la'1-i rummāniyye kandur bu
- 19 Letâfet tarha kâsr olduğı bu ma'nâyadur yoğsa
Degül maksūre kâsr-ı bî-kusūr-ı şâygandur bu
- 20 Aristo rây-i Iskender'le bir âyine yapmış lîk
Hayâli Bū 'Alî'den rû-nümâ âyinedandur bu
- 21 Bu şafvet degme âyine-serâda rû-nümâ olmaz
Meger 'aks-i şafâ-yı bâtın-ı şah-ı cehandur bu
- 22 Zamîr-i şâf-ı şahensâh-ı Iskender-me'âsirden
Sebak-âmūz-ı ders-i hikmet-i işrâkıyandur bu
- 23 Buña mir'ât-ı Iskender ne vech ile olur tanzîr
Vücūh ile hezâr Iskender'e hayret-resandur bu
- 24 'Alî Paşa gibi şadr-ı hüküm-senc-i Felâton-râ
Yüzinden cilveger bir hikmete mebnî mekandur bu
- 25 Nola her yüzden olsa cilvegâh-ı şahid-i ikbâl
Seref-yâb-ı nigâh-ı râğbet-i Mahmūd Han'dur bu
- 26 Mülūk içre mübârek ism-i pâki dürr-i yektâdur
Nazîri gelmeyen mümtâz şahân-ı cehandur bu

14 a: celîd atdukca A, C.

15 b: şeh-beyt-i pâk dâstândur bu C.

18 a: Nola kânūn-ı şevk-efrūz-ı gam-sūzın gören dirse B, bula C.

20 a: re'y-i Iskender'le B.

22 b: Sebak-âmūz-ı rüşen hikmet-i işrâkıyandur bu C.

- 27 Nice vech ile eslâf-ı mülûke fâ'ik olmışdur
Hünerverdür kerîm u kâm-bahş u kâdr-dandur bu
- 28 O kûṭb-ı a'zamı Haḳ merkez-i taht-ı hilâfetde
Mü'eyyed eylesün şevketle kim gavs-ı cehandur bu
- 29 Bu minâ ḡaneyeye bir beyt ile Vehbî iki târiḡ
Taḡayyül eyledüm gûş it o beyt-i dil-sitandur bu
- 30 Mülûke kıble-i âmâl-ı 'âlî-âsitandur bu
Şeh-i Iskender-âyine sezâ vâlâ-mekandur bu

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

29

Kasîde ve Târiḡ Der-Sitâyiş-i Mahmûd Hân Berây-ı Inhizâm-ı
Tahmas Kûli Hân Der-Civâr-ı Bağdâd*

- 1 Ahmede'llahü müfîzü'l-maḳşûd
Ve hüve'l-Hâmid ü hüve'l-Mahmûd
- 2 Bir Nebî diye Ebû Bekr ü 'Ömer
Hem be-'Osmân ü 'Alî yâd-ı dūrûd
- 3 Ba'd-ezin pâdişeh-i Islâm'a
Farz-ı 'ayn oldı du'â nâ-ma'dûd
- 4 Şöyle tevsî'ide Haḳ mülkini kim
Devre-i baḡr-i muḡit ola ḡudûd
- 5 Ki anuñ himmet ü tedbîri ile
Yine bir müjde-i fetḡ itdi vürûd
- 6 Ki cehân âyine-i şun' olalu
Kimseye olmadı mişli meşḡud

27 a: fâyiḡ C.

27 b: kerîm-i kâm-bahş A.

30 a: kıble-i ikbâl-i 'âlî-âsitandur bu C.

29 A.39b, B.49a, C.54a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Inhizâm-ı
Tahmas " şeklindedir.

1 a: Ḥamede'llâḡü B, C.

2 b: nâd-ı dūrûd B.

3 a: pâdişâḡ-ı Islâm'a B.

- 7 Hāvm-e-i dār-ı selām olmış iken
Evliyā zümresine cāy-ı rukūd
- 8 Hābgāh idüp imām-ı A'zam
Hāris-i merkādi olmışken üsūd
- 9 Fīl kavmi gibi şāh-ı erfāz
Eyleyüp üstine ta'yin-i vukūd
- 10 Bağteten başdı mişāl-i kākūs
Fīleten bir seq-i zūnāb-ı 'anūd
- 11 Ya'ni Tahmas Kuli-nām-ı la'in
Eyleyüp hecme-i haşyet-endūd
- 12 Kurdı t̄ābūr palanga yapıdı
Haymesin itdi çü şarh-ı Nemrūd
- 13 Zu'm-ı teshīre düşüp Bağdādī
Āsumāna iderem şandı şu'ūd
- 14 Vākı'ā kal'ayı tazyik idüp
Üşdi etrāfına mānend-i kurūd
- 15 İştī'āl eyledi nīrān-ı kıtāl
Rūz-ı halkı şeb-i tār eyledi dūd
- 16 Bu haber cānib-i ser-'askerden
İdicek sem'-i hümāyūna vūrūd
- 17 Seyf-i gayret be-miyan kaşd itdi
Bi'n-nefes itmege bezl-i mechūd
- 18 Virmeyüp lik te'ab-ı destūrı
Didi besdür āna irsāl-i cünūd
- 19 Sen heman himmetüni der-kār it
Bir teveccüh ider anı matrūd

12 a: bozdi t̄ābūrı C.

13 a: zu'm-ı teshīre alup B, zu'm-ı sencere-i Bağdādī C.

14 a: kal'ai tazyik idüp A.

15 a: nīrān-ı kıbāl C.

16 a: cānib-i ser-'askerī B.

- 20 Dyle menhūs siyeh zāga niçün
Bāl ü pervāz açā şehbāz-ı şu'ūd
- 21 Şār-ı aşhāb-ı güzīn ahzi içün
İdeyüm ben yoluña bezl-i vücūd
- 22 Ben degül nice kuluñ var ki ider
Himmetüñle o habīsi merdūd
- 23 Vākı'ā gūş idicek bu sühani
Eyleyüp dest-i du'ā-yı memdūd
- 24 İstişāreyle de bu da'vāya
İstiḥāreyle de buldukda şühūd
- 25 Çeşm-i idrākine ilhām-ı ḥudā
Eyledi şuret-i ḥālī meşhūd
- 26 Hücre-i kisve-i peygamberde
Eyleyüp cebhesini vakf-ı sücūd
- 27 Didi yā Rab keremünle itdi
Kaṭl-i Cālūt cünūd-ı Dāvūd
- 28 Bu nebī ḥürmetine kim oldı
Şāhibü's-sadr makām-ı Maḥmūd
- 29 Evliyā burcına müstevli olan
Düşmeni kaḥruñ ile kıl nā-būd
- 30 Gaybdan eyle Bedir cengi gibi
Bu gazāya dahı irsāl-i cünūd
- 31 Vir benüm destüme miftāḥ-ı zafer
Der-i ümmidümi koyma mesdūd
- 32 Müstecāb oldı du'ā-yı ḥayrı
Oldı rü'yāsı beşir-i maşşūd
- 33 Ba'd-ezīn her ne ki tedbīr itdi
Kıldı takdīre muvāfık Ma'būd

20 a: öyle menhūs B, C.

20 b: bāl pervāz açā A, B.

- 34 Kendünün āsaf-ı ser-‘askerinün
Eyleyüp himmeti tesci‘-i vukūd
- 35 Seyfine nāv-ı ‘Alī vefkı gibi
Tāb-ı te’sīr virüp Hayy-i Vedūd
- 36 Bir ğazā itdi ki ber-vefķ-ı murād
Oldı Allāh u Feyember hoşnūd
- 37 ‘Acem arardı belāsın buldı
Oldı Tahmasb arada mefkūd
- 38 Hāzret-i Hāķ o şeh-i devrānūn
Dā’imā bahtını itsün mes‘ūd
- 39 Vehbiyā gel sözi kaşr it şimdi
Olacak dest-i du‘ādur memdūd
- 40 Itdi icmāl-ı ğazāyı hāvī
Tab‘a bir beyt ile tārīhi vürūd
- 41 Bozdı Tahmās’ı kıldı nā-būd
Seyf ile ‘asker-i Sultān Mahmūd

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

30

Kaşide-i Bī-Hemtā Der-Sitāyiş-i Şadr-ı A‘zam Şehīd ‘Alī Paşa
Der- Zemān-ı Ahmed Hān*

1 Letāfetde yine gülşen behişte ğibta-fermādur
Nihālān-ı çemen serv ü girīban-sāz-ı Tūbā’dur

34 b: tesmī‘-ı vukūd B.

36 b: Rasūli B.

37 a: ārzū-yı belāsın buldı C.

37 b: Oldı Tahmās arada maķşūd C.

30 A.40b, B.50a, C.55a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Tercī‘-i Bend" şeklindedir.

1 b: server-i girībansāz-ı Tūbā’dur A, serv-i girībansāz-ı Tūbā’dur C.

- 2 'Arūs-ı gül olup ārāyiş-i dārū'z-zifāf-ı bāğ
Nihāl-i ergavan çün naḥl-ı sūrı ḥacle-pīrādur
- 3 Olup erhām-ı ekmāma fütāde nuṭfe-i jāle
Dirahtān-ı çemen ābisten-i ezhār-ı ğarrādur
- 4 Nola üşküfeler demlerde iken tāze can bulsa
Nesīm-i şubḥ çün enfās-ı 'İsā rūḥ-baḥşādur
- 5 Nihāl-i tāze engüşt-i te'accübdür leb-i cūda
Cemāl-i şāhid-i gülşen o ğüne ḥayret-efzādur
- 6 Gören feyz-i nemādan mihre peyveste şanur servi
Sütün-ı ḥayme-i zer fülke-i çerḥ-i mu'allādur
- 7 Gümüş zencir ururdu pāyine emvācdan enhār
Nihālān-ı çemen gördi ki reftāra müheyyādur
- 8 Şu rütbe oldu te'sīr-i nemādan tāk-ı bālā-dest
Çenār-ı ser-bülend ile tutuşmuş pençe-ġirādır
- 9 Ğirīban-çāk olup zarfına nā-ġüncīdedür şimdi
Karanfiller mey-i feyz ile şöyle mest ü şeydādur
- 10 Zemīni āsumandan farkı müşkildür ki her ḥüşe
Firāz-ı tārem-i tāk üzre 'unkūd-ı Süreyyā'dur
- 11 Çemen bir tekyedür dervīşi gonce zākiri bülbül
Ki āvāz-ı şikest-i reng-i gül tesbīḥ-i Mevlā'dur
- 12 Nevā-yı na're-i hū hū-yı 'uşşāka olup demsāz
Maḳām-ı nağme-i ğū ğüy-ı kumrī evc-i a'lādur
- 13 Şenīde da'vi-i Mansūr deştün her ġiyāhından
Ene'l-yemm remzi ile her zebān-ı mevc ğüyādur
- 14 Ḥabābı cūlaruñ çeşm-i perīye ġamzeler eyler
Safā-yı mevci ḥayret-baḥş-ı mir'āt-ı mücellādur

2 b: cümle pīrādur C.

6 a: gören feyzin C.

7 a: gümüş zencir urdu A.

7 b: milke-i çerḥ-i mu'allādur C.

8 a: pāk C.

9 b: mest-i şeydādur A.

- 15 Girüp hüban-şināya cūy-ı nīlī-fām gülşende
Görenler zanneder nice perī mahbūs-ı mīnādur
- 16 Kenār-ı baırde eyyāmı geldi 'ālem-i 'ābuñ
Yine sāhil-serālarda zebān-ı Sirderyā'dur
- 17 Meyūñ şeytān akındısı gibi cūşın görüp rindān
Çekerse zevrak-ı sahbāyı sāhillerde ber-cādur
- 18 Bu demde inkisār-ı hātır olmaz kimsede aslā
Meger işkestelükden şahs-ı tevbe germ-şekvādur
- 19 Haṭā itdüm neden geldi şikesti tevbede zirā
Bu gül devri safā-bahşāda kim muhtāc-ı sahbādur
- 20 Sebū-yı bāde şimdi bār-ı dūş-ı ehl-i dil olmaz
Bu vaktūñ feyzi sahbādan ziyāde neş'e-bahşādur
- 21 Humāri der-'akabdur neş'e-i sahbānuñ ammā kim
Bu vaktūñ neş'esi hem-feyż-i terkīb-i tecellādur
- 22 'Arūs-ı baht-ı halka sāye-i perr-i hümā sergūş
Kef-i ümmide şimdi mīrvaha şehbāl-i 'ankādur
- 23 Zemīn-i sīneden gam sebze-i biḡāne-veş matrūh
Gül-i şādī riyāz-ı hātırā pīrāye-bahşādur
- 24 'Aceb mi böyle feyż-āḡīn ise bu devr-i ferruḡ-dem
Ki faşl-ı i'tidāl-ı hüküm şadr-ı kār-fermādur
- 25 Cehān-ı ma'rifet-ıklīm re'fet-i 'ālem-i himmet
Muḥit-i 'izz ü devlet hāvi-i evsāf-ı şitādur
- 26 Şifā-yı şadr-ı devlet nüsha-i terkīb-i emniyyet
Aristo-menkabet kânun-şinās-ı Bū 'Alī-rādur
- 27 Vezīri kıt'a ber-mecmu'a-i efzāl ü dānişdür
Aña nūr-ı feṭānet şemse-i cild-i muṭallādur
- 28 Sütüde nāmdāş-ı şıhr-i pāk-i Ahmed-i Muhtār
Hüner bergāb-ı heycādur 'Alī Şīr-i hired-zādur

15 a: cūy-i gül-fāmī-i gülşende B.

22 a: serhoş C.

24 a: bu devr-i feraḡ-dem A, C.

28 b: ki leys-i bişe-heycā B, bergāb-ı bī-cādur C.

- 29 Süleymân-ı serîr-ârâ-yı dârü'l-mülk-i 'irfandur
Zeban dānende-i mürğān-i gülşenzâr-ı ma'nādur
- 30 Vekîl-i saltanat dāmād-ı sultānî 'Alî Paşa
Ki her fermānınuñ tuğrâ-keşi te'yîd-i Mevlâ'dur
- 31 O Fârûkî-nihāduñ hâşşa-i tiryāk-i aḥkāmı
Vücūd-ı mār-tab'ân-ı sitemden tâb-fersādur
- 32 Tıttup ser-pençe-i aḥkāmı nabz-ı devleti şimdi
Ṭabîb-i 'iffeti der-kâr-ı tedbîr-i müdârādur
- 33 İdüp kânûn-ı tedbîr-i emirde hükmini taṭbîk
Mizâc-ı devleti taṣḥîhi şıḥhatden hüveydādur
- 34 Degül bîhüde hāvî resm-i şıḥhî ol iki elfi
Dü-çeşm-i düşmene bir zü'l-fekâr-ı gülle-fersādur
- 35 Meger 'ayn-ı 'Alî te'sîridür k'ol şahḥ-ı nazûk-naḳş
Süleymānî nigîn-āsâ müsahḥar-sâz-ı dünyādur
- 36 Zeheb lafzındaki heb emrini derk eyleyüp ṭab'ı
Aña bezl etdiren bî-minnet ammâ hep bu ma'nādur
- 37 Çerâğ rāyini ki itmiş fûrûzan şu'le-i idrāk
Şeb-i imrûz aña şûret-nümâ-yı kâr-ı ferdādur
- 38 Zamîr-i rüşeni âyîne-i ilhâm-ı Rabbānî
Derûn-ı tâb-nâki mazḥar-ı esrâr-ı Mevlâ'dur
- 39 Düşerse nazra-i ḥārâ-güdâz-ı kahrı şahrâya
Gören kühsârı şahrâ zann ider şahrâyı deryādur
- 40 Cehan-bānîdedürler gerçi aña vâhid-i ke'l-elf
Bakılsa nûkte-i elif ke-vâhid daḥı eclādur
- 41 'Aceb mi mü-be-mü aḥvâl-i 'âlem olsa ma'lûmı
Sürüş-ı ğayb aña sergüş-ı ilhâm ile güyādur

29 b: dānende-i mürğān-ı gülşen-râz-ı ma'nādur A, zeban dānende-i 'irfān C.

32 a: Tıttup ser-pençe-i aḥkām-ı nabz-ı devleti şimdi B.

35 b: müsahḥar-sâz u dünyādur C.

37 b: Şeb-i imrûz aña şûret-nümâ-yı kâr-ferwādur B,
şeb-efrûz aña şûret-nümâ-yı kâr-ferwādur C.

39 a: Düşerse nazra-i ḥārâ-güzârı kahr-ı şahrâya C.

- 42 Besān-ı mihr-i nūrānī likā-begsūde pişānī
Mişāl-i şubh-ı şādık-rū sefid ü pāk-simādur
- 43 Selef-i yāri-i şemşirle tenfīz itdügi aḥkām
Anā vā-beste-i yek-kūşe-i ebrū-yı İmādur
- 44 Eger kim dādesin mihr itmeyeydi mehden istirdād
Kef-i dūr-pāşına virdüm ki mihr-i nūr-baḥşādur
- 45 Eger hep medd olup cezr olmasaydı baḥrde dirdüm
Büher-zālıkda hem-hāl-i kef-i dūr-pāş paşadur
- 46 Zemīne kīse-i yemdendür ebrūñ bezi ü işāri
Anuñla destinüñ yirden göge farkı hüveydādur
- 47 O şeh-beyt-i ‘adālet ziver-i dīvān-ı devletdür
Ki mazmūnı anuñ nazm-ı umūr-ı dīn ü dünyādur
- 48 Döner her lālesi ceyb-i zeminde kīse-i müşge
Nesīm-i ḥulki ol gülşende kim üşkūfe-pirādur
- 49 Ne gülşen kim anā ḥıfzı nıgeh-bān ola ol bāguñ
Bahāri dest-i tārāc-ı ḥazandan bī-muḥābādur
- 50 Şenā-yı zātı vācib sākinān-ı pest ü bālāya
Du ‘ā-yı ḥayrı farz-ı zimmet-i a‘lā vü ednādur
- 51 Olup her kārda dārende-i fermān-ı Yezdānī
Anuñ-çün ḥükmi ‘ālem-gir olup devletde Dārā’dur
- 52 Der-i iclāl vücūdı secdegāh-ı ehl-i ḥācettür
Serir-i mesned-i dīvānı mihrāb-ı temennādur
- 53 İderse semt-i Tāzī’de sebük-tāz edhem-i kilkin
Anuñla bu firās olmaz feres-rān olmağa kādir
- 54 Dil-i ‘āşık degüldür şimdi ancak kendi ḥālinde
O da mahbūs-ı zindān-ı zenaḥdān-ı dil-ārādur

43 a: tenfīd itdügi aḥkām B, C.

50 a: pest ü bālādur A, C.

51 a: olur her kārda A, C.

51 b: devletle B, C.

53 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

- 55 Fakat hāl-i ruḥ-ı dil-dār kaldı fitne-cûlardan
O da sır der-kemîn-i çin-i gîsû-yı semen-sâdur
- 56 Penâh-ı saltanat-şadrâ hıdîv-i âsuman-şadrâ
Vücûduñ halka mahz-ı feyz-i Hallâk-ı berâyâdur
- 57 Sen olduñ şübhesüz tashîh-sâz-ı nüsha-i devlet
Ser-i tîguñ ki der-kayd-ı tırâş-ı harf-i bî-câdur
- 58 Sözüüm yok saña kim araladuñ meydân-ı ikbâli
Ki saña güy-i çevgan gülle-i bî-baht-ı a'dâdur
- 59 Hıdîv-i 'arş-şadrâ süllem-i kaşr-ı celâlûnden
Nuḥustin-päye sakf-ı âḥirin çerḥ-i mu'allâdur
- 60 Sen ol nâkıd-nazar gevher-şinâs-ı ma'rifetsin kim
Güher-kârân-ı nazmuñ kadri 'indinde hüveydâdur
- 61 Nice demdür gönül dem-beste iken şevk-i medhûnle
Zebân-ı ḥâmeden oldu bu güne bir gâzel şadır
- 62 Şafâ-yı cândan reng-i meyûñ luḥfı dü-bâlâdur
Belî fânûs-ı minâdan iki pertev hüveydâdur
- 63 Ne mümkün seyr-i çeşm olmak temâşâ-yı cemâlinden
O mâh-ı nevr sem-i k'âzürde-i engüşt-i îmâdur
- 64 Felek ehl-i dile cevrenden eyler şimdi istiğfâr
Odur bâ'is ki dâ'im keff-i tesbîh-i Süreyyâ'dur
- 65 Şeb-i firkatde ben aldum fetîli 'aşk ile ammâ
O meh bilmem ki kangı meclise şem'-i şeb-ârâdur
- 66 İder her şahsa bir yüzden tecellî şâhid-i maḥşûd
Mezâhir muhtelifdür lîk maḥşûda merâyâdur
- 67 Tecellî şahsuñ isti'dâdına nisbetledür zîrâ
Ki zişte zişt olur âyîneler zibâyâ zibâdur

56 b: vücûdı A.

58 a: araladın A.

58 b: ki güy-i şavlecânuñ B.

60 a: gevher-şinâs-ı ma'rifetûñ kim B.

60 b: güher-sencân-ı nazmuñ kadri B.

66 b: mezâyâdur B, C.

67 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

- 68 Kimi hayrān-ı şun'-ı lā-yezālī eylemiş kendin
Kimi Mecnun gibi şūret-perest-i hūsn-i Leylā'dur
- 69 İder deryūze-i pertev-i ruḥdan şem'-i şām-efrūz
Anuñ-çün böyle Hindū gibi ūstāda be-yekpādur
- 70 Hümāyun-gevherā deryā-kefā mifzāl-i dūr-pāşā
Ki feyzūñ gibi cūduñ müstehīl-i ḥadd-i iḥşādur
- 71 Ḥudāvendā benem ol bī-tekellūf-gū sūḥan-perver
Ki rūḥ-ı Nef'ı vü Şabrī baña aḥsente-güyādur
- 72 'Aceb nūzhet-serā tarḥ eyledi mi'mār-ı himmetle
Ki her bir beyt bir kaşr-ı Hüseyn-ābād-ı ma'nādur
- 73 Ben itmem da'vi-i güftār ḥāsidle velī itsem
Mümeyyez beynümüzde bu müselleḡ nazm-ı garrādur
- 74 Benüm ṭab'um ki kendü kārgāh-ı iḥtirā'ında
Nice naqş-ı ğarīb icād ider nessāc-ı dībādur
- 75 O sermāye be-kef kim elden alup şatmadur kārı
Benümle ya nice hem-seng-i bendergāh-ı da'vādur
- 76 Eger hūsn-i kabūlūñ yüz virürse baña da görsün
Aḥibbā şāhid-i ṭab'um ne yüzden cilve-fermādur
- 77 Yeter terk-i edebdür ḥod-sitālık itme ey Vehbī
Temeddūḡ gerçi deyrin resm-i ehl-i nazm u inşādur
- 78 Eger hūsn-i kabūl-i āşafiye mazhar olursa
Kaşiden ba'd-ezin müstağni-i tavşif ü itrādur
- 79 Eger ḥātır-pesend-i dāverī olmazsa sūd itmez
Anı farz eyle kim vird-i sūrūş-i 'arş-ı a'lādur
- 80 Heman şimden giru durma du'ā-yı devletin ile
Sūrūşān-ı icābet ṭāk-ı 'arş üzre müheyyādur

69 b: saña nisbetle bir Hindū-yı ūstāda B.

70 b: ki fażluñ gibi B.

72 a: mi'mār-ı endişem B.

77 a: ḥod-sitanlık itme C.

80 a: ṭurma B.

- 81 Hemîşe tâ ki gül-faşl-ı bahârũ i'tidâlınden
Letâfetde zemin reşkin-sâz-ı bâğ-ı me'vâdur
- 82 Dıraht-ı 'izz ü câh u devletũ her dem bahâr olsun
Ki anuñ sâyesi râhatgeh-i halk-ı berâyâdur
- 83 Hatâdan şaklasun zât-ı şerifũ şavn-ı Rabbânî
Ki nuh-kân-ı felekde mişli yok lü'lü'-i lâlâdur

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

31

Kaşıde-i Garrâ Berây-i Şadr-ı A'zam Şehid 'Alî Paşa*

- 1 Kademte hayr-ı kudũ ey sipeh-keş-i gâzî
Hıdıv-i mülk-sitânuñ vezîr-i mümtâzı
- 2 Sitanbül'a bu fütũh ile 'avdũñ añdurdı
Şikâr idüp heves-i lâne eyleyen bâzı
- 3 Dıraş-ı şöhreti dikdũñ buruc-ı gerdũna
Fezâ-yı rezme itmekle ra'yet-efrâzı
- 4 Cihâdda sen imişsin vekîl-i Kerrâr'ı
Bu devletũñ saña vâ-beste imiş ihrâzı
- 5 Saña müfevvaż imiş sîm-hâne-i mülkũñ
Lehib-i seyf ile misden lüceynin ifrâzı
- 6 Senũñ yüzũnden imiş dîne şüret-i te'yîd
Senũñ elũnden imiş devlete mühim-sâzı
- 7 'Alîlũñ eyledũñ el-hakk görildi destũnde
Tamâm mertebe nîrũ-yi Hayber-endâzı

81 a: gül-faşl-ı bahârın B.
31 A.42b, B.52b, C.58a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşıde " şeklindedir.

4 a: cehanda sen imişsũñ B, cehan-ı dũda sen imişsin C.
7 a: görildi destinde A, C.
7 b: habîr-endâzı C.

- 8 'Aceb gāzāda bulıduñ 'aleyke 'avnu'llāh
Ki oldı ecr-i meşübāt Bedr'üñ enbāzı
- 9 Nice memālik-i mağşübe itdün istihlāş
Gılāfdan çıkarup tığ-ı düşmen-endāzı
- 10 Şübūta oldı sebep müdde'ā bi'l-istihkāk
Bu gūne hüccet-i kat'ī mufāduñ ibrāzı
- 11 Ğubār ile 'Arabistan sevādına döndi
Ne mülke sürdüñ ise edhem-i sebük-tāzı
- 12 Ne edhem ol ki ider maşriķini vek-ıatve
Süvārūñ olmadan aña halīde mihmāzı
- 13 Sezādur olsa güneş altına şabāhü'l-ıhayr
Revādur atlas-ı çerh olsa pāy-endāzı
- 14 Külüng-i na'ra-zenan gibi şaf-keşīde olup
Sitanbül'üñ nice başı cefālu şebbāzı
- 15 Olurdu perde-şikāf-ı şimāh-ı cān-ı 'adüv
Çıkardı çerha çek-ā-çāk tıgūñ āvāzı
- 16 Mübārizān-ı Sitanbül muźmaħill oldı
Ğürür-ı zümre-i Ekrād ü fırka-i Lāzı
- 17 Füsün mekrini ibtāl idüp hacel kıldı
Müş'abid-i Venedik gibi bir hayel-bāzı
- 18 Ser-i 'adūyı idüp şavlecān-ı tığ ile gūy
Fezā-yı rezme merdāne eyledün bāzı
- 19 Inebolı başına tar olup o sārık-ı mülk
Ele havāle-i Ğür dosta virdi boğazı
- 20 Ziyāde ola eyü ni'met-i zafer çekdün
Güşāde kalmadı bir kimsenün leb-i āzı

9 a: memālik-i mağşübi B.

15 b: çek-ā-çek B, C.

18 b: fezā-yı rezme C.

20 a: ziyāde ola bu C.

- 21 'Aceb mi kal'aların virse kim sen itdün feth
D 'ukdeler ki hep olmuşdı nusretü'l-gāzī
- 22 Hezār şükr yine dīn-i Ahmed-i Muhtār
Cehāna eyledi izhār nūr-ı i'cāzı
- 23 Zihī sitāre-i sa'd-ahterān-ı sultānī
Hoşā sa'ādet-i baht-ı şehenseh-i gāzī
- 24 K'ola senün gibi destūr-ı sāhib-isti'dād
Vekīl-i saltanatı sıhr-i hās-ı hem-rāzī
- 25 İderse şānuña şāyan ne mertebe tevkīr
Kılursa zātuña erzan ne güne i'zāzı
- 26 Kanı senün gibi Hızr-ı huçeste kim re'yi
Delīl-i rāh ide encām-ı kāra āşāzı
- 27 Kanı senün gibi bir kerem-bār dest-i kerem
Zuhūr-ı vā'dine ide tesābuk incāzı
- 28 Bu güne eyleye vaşfın sürüş u rüzbān
İderken 'ālem-i bālāda 'arş-pervāzı
- 29 Cehan mekrümetün şehriyār-ı zer-'alemi
Kalem-rev-i himemün dāver-i ser-efrāzı
- 30 Nihan hāne-i ilhāma mahrem-i esrār
Mu'āşırān-ı yakīnün semīr ü dem-sāzı
- 31 Semiyi-yi şīr-i Hudā fāris-i semend-i 'ulā
Ki çerç himmetinün 'arşa-i tek ü tāzı
- 32 Revāc-bağş-i hüner kim zemān-ı luḫfından
Sipihr-i bahta ider ehl-i ma'rifet nāzı
- 33 Siyāh mest-i şafā hāme cām-ı vasfuñla
Devātum itmededür destmāl ile bāzı

21 a: kal'aların virse B.

27 a: kerem-tāz A, C.

28 a, b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

29 b: dāver-i ser-firāzı B.

31 b: ki çerç o himmetün B, ki çerç-i himmetün C.

- 34 Usûl-i devr tutup muṭrib-i felek demidür
Nevāya eylesün āgāz Zühre'nün sāzı
- 35 Terāne-i ṭarab ile añā ney-i kalemüm
Bu ŧi'r ile ider āheng-i naġme-perdāzı
- 36 El-an kulına çakır keyf o çeşm-i ŧehbāzı
Sezā ne mertebe bālāda itse pervāzı
- 37 Helāk-i ŧi've-i nā-sāz ṭāli'-i ziṣtüm
Bütan gibi baña itmekde 'arz-ı ṭannāzı
- 38 Ḥadeng-i nahveti olsa 'aceb mi sine-güzār
Göñül o kaşı kemānuñ geçer baña nāzı
- 39 Senün yirün degül ey dil bu kār-ḥāne-i 'aşk
Ki tiġ-ı can ile oynar bunun resen-bāzı
- 40 Bilür cehānı kesüp biçmenün nihāyetini
Gören te'ākub-i ḥamyāze-i leb-i kāzı
- 41 Ben eylesem de nihan çeşmüm içre ḥāb gibi
Nühüfte rāzımı söyler o çeşm-i ġammāzı
- 42 Bahār-mekremetā diñle gel ney-i kalemüm
Nevāya başlar iken 'andelīb-i ŧirāzı
- 43 Ne deñlü eylesem itnāb vaşfuñ eyleyemem
Kaşidemün baña evlā görindi icāzı
- 44 'Ale'l-ḥuşuş o sūḥan-güsterem ki zu'munca
Nazımda eylesem āgāz-ı nükte-perdāzı
- 45 Ėazelde Nabi-i mu'ciz-beyānı andururam
Kaşidede reviş-i Nef'-i-i füsün-sāzı
- 46 Ger olmasaydum eger mālīk-i nişāb-ı hüner
Tetebbu' itmez idüm Nā'ili-i mümtāzı

35 a: Terāne-i muṭrib ile añā ney-i tesellüm C.

39 b: ki tiġ ü can ile oynar A.

42 a: Bahār-mekremetā degülse ney-i kalemüm A, nehar mekremeten degülse ney-i kalemüm C.

44 a: sūḥan-gevherem ki C.

45 a: añdurdum B.

- 47 Huzūra 'arz idecek kaldı bir metā'-ı niyāz
Kābūl olursa eger nakş-ı ma'-zeret-sāzı
- 48 Ki ferş-i rāh-ı nigāh it ne deñlü sāde ise
Nesīc-i yek-şebe bu nev-kumāş-ı mümtāzı
- 49 Nigāh-ı şefkatüñ itme dirig Vehbī'den
Te'addī itmededür aña baht-ı kec-sāzı
- 50 Ne hācet itmege hālin beyan her nigeñ
İder mu'āyene dilde nihan olan rāzı
- 51 Du'ā-yı devlet-i iqbālün için el açaram
Güşāde eyleyemem ba'd-ezīn leb-i āzı
- 52 Hemīşe küçe-i gerdunda ola şehrāyīn
Kumāş-ı nūr ile tezyīn olup der ü bāzı
- 53 İde Hudā seni ismün gibi 'aliyyü'l-kadr
Ola elünde senün dīn ü devlet ihrāzı
- 54 Zafer 'alem-keş-i nuşret talī'a-i sipehi
Kader mü'eyyed-i emri kazā mihmāzı
- Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

32

Kaşīde-i Fahriyye Der-Sitāyiş-i İbrāhīm Paşa*

- 1 Hāmem ki feyz-i Rūh-i kudūs'den nişan virür
Te'sīr-i nuṭkı mürde-i taşvire can virür
- 2 Kilküm siyāh cāme o cāsūs-ı gaybdur
Kim güş-i safhaya haber-i in ü an virür

50 b: ide mu'āyene C.

51 a: hümā-yı devlet-i iqbālün için A, C.

52 b: der-i bāzı A, C.

54 b: Kader mü'eyyed ü emr-i kazā mihmāzı B, kader-i mü'eyyed-i emr-i kazā mihmāzı C.

32 A.43b, B.54a, C.59b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde-i Ra'nā " şeklindedir.

- 3 Fikründür öyle sāhir-i Hārūt-bend kim
Tab‘-ı ḥasūda nüṣḥa-i ‘akd-i lisan virür
- 4 Endişem öyle peyk-i reh-i gaybdur ki hep
Peygām-ı rāz-ı sīne-i kerr ü beyan virür
- 5 Gāhī ki pūye-kār ola dādī-i ḥikmete
Her ḥatvesinde ṣīve-i meṣṣā’iyan virür
- 6 Gāhī ki nuṭkum encümen-efrüz-ı keşf olur
Sem‘-i ḥamūşı pertev-i işrākiyan virür
- 7 Mihmān-ı feyzi sāki-i fikrüm ağırlayup
Beldükce bezm-i ṭab‘uma ritl-ı giran virür
- 8 Firdevsi-i müsāmeretüm dest-i ‘āleme
Şeh-nāme-i muşavver-i şad dāsitan virür
- 9 Sūret-nigār-ı levḥ-i me‘ānīdür öyle kim
Mazmūna ṣīve eyleyüp işbāt-ı an virür
- 10 Bıkr-i ḥayālüm olsa ne dem ḥacle zīb-i nazm
Rengīn ‘ibāretüm tetik-i zer-feşan virür
- 11 Saṭrı nesīm-i feyż ile kim mevc-ḥız olur
Şi‘r-i terüm selāset-i āb-ı revan virür
- 12 Üstād-ı fenn-i nazm-ı kitāb-ı berā‘atüm
Erbāb-ı dānişe sebak-ı imtiḥan virür
- 13 Her beyti gāhi vaşf-ı ḥıdīv-i güzīn ile
Mısrā‘larına mertebe-i Ferḳadan virür
- 14 Cem-dāsitan muşāhib-i sultān-ı kāmurān
Kim şevk-i vaşfı ebkeme gūş u zeban virür
- 15 Dārā-cenāb kā’im-i makām-ı rikāb kim
Menşūr-ı cāhı devlet-i Key’den nişan virür

5 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

6 a: şevk olup B, C.

7 a: Mihmān-ı feyż-i sāki-i fikrüm ağırlayup A, C.

8 b: Şeh-nāme-i maḳşūr C.

10 a: ḥacle A, C.

14 a: Cem-āsitan A, C.

14 b: kim şevk ü vaşfı gelmege B, kim şevk ü vaşfı ile C.

- 16 Hürşid kef-i şehâb-ı ‘atâ kim zemân-ı cûd
Ehl-i niyâza hâsıl-ı deryâ vü kan virür
- 17 Ceyb-i ümîdi mazhar-ı lutf u ‘atâsınuñ
‘Ayniyle zîb-i çârsu-yı zer-i giran virür
- 18 Ya‘nî semiyî-i cedd-i Nebiyî-i Kerîm kim
Halka nevâl-i lutfını bî-imtinan virür
- 19 Yümn-i teveccüh-i şeh-i ‘âlem-penâh ile
Dehre Nizâm-ı Mülk olup emn ü eman virür
- 20 Bir pâdişâhuñ eylese Hâk nusretin murâd
Böyle vezîr-i mü’temen-i kârvan virür
- 21 Bir pâdişeh de istese tanzîm-i ‘âlemi
Böyle vezîrine şeref-i râygan virür
- 22 Devletde istikâmet ile hizmet idene
Hem-çün elf sadâret-i iclâl ü şân virür
- 23 Tedbîr-i mu‘zamât-ı umûra mu‘in olup
Nîrân-ı harbe zîb ü fer-i gülsitan virür
- 24 Allâh bağışlasun anı Sultân Ahmed’e
Kim mülkine nizâm-ı giran bā-giran virür
- 25 Böyle kerîm olur mı ki hengâm-ı cüddan
İmkân olursa iki cehânı heman virür
- 26 Kânûn-fürûz-ı tâb-ı za‘îfan ki istese
Kemter şerâre cünbiş-i berç-ı cehan virür
- 27 Olsa vezîre şarsar-ı tünd-i şalâbeti
Cân-ı ‘adûya hâlet-i berg-i hazan virür
- 28 Der-kâr olsa terbiyet-i ebr-i feyzi lik
Berg-i hazâna revnaç-ı şad gülsitan virür

20 b: vezîr-i mü’temen ü kârvan virür B.

22 a: hizmet C.

23 b: meydân-ı harbe B.

24 b: tâ giran virür A, C.

26 b: Kânun u fûrûz-ı tâb-ı za‘îfan ki istese A.

28 a: ebr-i feyz B.

- 29 Kisrā-yı ma‘delet ki revāk-ı sa‘ādeti
Seb‘-i şidād-ı nuh-felege kesr-i şan virür
- 30 Meydān-ı rezme sürse kemiyet ‘azîmetin
Hurşîd güy atar meh-i nev şavlecan virür
- 31 Destinde k’oldı seyf-i yedi’llāh āşikār
Şemşîri yolına hüsemā baş ü can virür
- 32 Bāğa getürse büy-i gül-i hulķını şabā
Sünbül şemîm-i kākül-i hür-i cinan virür
- 33 Şalduķca fülk-i kadrini deryā-yı ‘izzete
Eflākden kazā añā nuh bādban virür
- 34 Kahrı vekîl-i hüşm-ı Hudā der-zemān-ı rezm
Kim tîğ-ı can-sitāna dahı bîm-i can virür
- 35 Yazduķca vaşf-ı pākin Utārid kalem tutar
Çerħ āsumānı nuh-varaķ-ı zer-nişan virür
- 36 Haytu’s-şu‘ā‘-i şubħ-i ahîrinden āsumān
Nazmı zülāl-i medħi içün rîsman virür
- 37 Tevsî‘in itse kaşd-ı sevād-ı memālikün
Bir çeşm-i mûra vüs‘at-ı Hindūsitan virür
- 38 Kaşd eylese cezîrelerün vüs‘atin kazā
Kemter habābe dā‘ire-i lâ-mekan virür
- 39 Itse imāle tîğını semt-i zemîne ger
Çaķ Bāv u Hüt‘a dāhime-i zaħm can virür
- 40 Bālāya şalsa şu‘lesini nesr tã‘irün
Reng-i ruħı uçar Esed-i çerħ yan virür
- 41 Bu hazm ü ‘azm var iken anda ümîd odur
Beç Kal‘a sını Nemçe añā armağan virür

34 a: Kahr-ı vekîl-i çeşm-i Hudāvend zemān-ı rezm C.

38 a: vüs‘atin eger B.

38 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

39 b: dāhime-i raħm can virür C.

40 b: reng-i ruħı B.

41 a: ümîddür B.

- 42 Hâtem-semâhatâ dihiş-i dest-i cûduña
Ne baħr ü kan ne ebr-i cevâhir-feşan virür
- 43 Vehbî kuluñ bu rik'a-i nâçizi şimdilik
Dergâh-ı 'izz ü şānuña pūziş-kūnan virür
- 44 Şimdi murâdı kulluğın izhârdur velî
Bitdükce çok kaşâ'id-i mu'ciz-beyan virür
- 45 Elbette şem'-i mürde-i tab'-ı za'ifine
Kibrîti-ı ahmer-i keremüñ tâze can virür
- 46 Me'müldür ki luḡfuñ o dil-ḡaste-i gama
Var idi iltifât ile tâb ü tüvan virür
- 47 Seyr eyle şehd-i kām-ı mükâfât olup nice
Nazmında dâdı Nef'i-i şirin-zeban virür
- 48 Itsün hemîşe zâtını mesned-tırâz-ı cāh
Ol kim şehâne efser-i gevher-nişan virür
- 49 Me'mûlümüz budur ki Hudâ 'azze şānehū
Zâtıyla şadr-ı devlete tâ haşr şan virür
- 50 'Omri füzun 'adūsı zebun baḡtı yār ola
Zirâ makām ḡükmin o sāmî-mekan virür
- Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü / fâ'ilün

33

Kaşide ve Tarih Berây-ı Dāmād-şüden-i İbrāhîm Paşa*

- 1 Bir seher kim mâha mihri 'akd için kerr ü beyan
Cem' olup dönmişdi bezm-i sūra şahn-ı āsuman

42 b: Ne baħr ü kan ebr-i cevâhir-feşan virür B.

44 a: heman B.

49 a: 'azze vü şāne C.

33 A.44b, B.55b, C.61a.

*: B nüshasında başlık, " Kaşide Berây-ı Dāmād-şüden-i İbrāhîm Paşa Tarih-i Vâki'-şüden " şeklinde; C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

- 2 Naḥl-ı sūr idi ‘amūd-ı şubḥ kim üstād-ı şun‘
Naḳş-ı ezhār-ı nücūmın yir yir itmişdi nihan
- 3 Al eteklik bağlanup gerdun şafaḳlan rakş için
Zühreye āheng-i sāz idi nevā-yı ḳudsıyan
- 4 Kevkeb-i güm-kerdeler cevherdi kim eflākden
Şaçıvirmiş idi ḥāke dest-i mihr-i zer-feşan
- 5 Perde-i āl şafaḳ-ı pīrāhen-i fānūs idi
Şem‘-i māh olmuş idi anuñ derūnında ‘ıyan
- 6 Māder-i eyyāma dāmād idi gūyā kim Mesīḥ
Bikr-i ḥurşīde cihāz idi yidi ḳat āsuman
- 7 Gūyiyā eflāk olmuşdı ziyāfetgāh-ı sūr
Baş olinmişdi simāt-ı şevḳ dehre rāygan
- 8 Ḳubbe-i dīvān-ı şāhīde şudūr-ı seb‘a-veş
Şadrda tertīb ile seyyārelerdi mihman
- 9 Ferve-ı semmūr idi ebr-i siyeh-fām-ı rakīḳ
Kim anı ḥurşīde ilbās eylemişdi āsuman
- 10 Ḥān-ı çerḡa pişgīr-i āl idi gūyā şafaḳ
Kim o ḥān üzre hilāl olmuşdı şan bir ḳıt‘a nān
- 11 Kāse-i serşār-ı şīr idi kef-i gerdunda māh
Dāne-i rumman idi bir bir nücūm-ı āsumān
- 12 Māh-ı nev ibriḳ-i sīm idi güneş zerrinlügin
Ḳurş-ı meh şābūn idi cūş-i maḡar āb-ı revān
- 13 Micmere gerdan melā‘ik micmere ḥurşīd idi
Bir şemāme ‘anber eşheb idi ḳurş-ı meh heman
- 14 Şöyle bir zīb idi el-ḥāşıl ki virmişdi felek
Meclis-i ‘aḳd-i celīl-i şīhr-i şāhīden nişan
- 15 Görmeyenler bundan itsünler ḳıyās ol meclisi
Kim anuñ evşāfına ḳādir degül kilḳ ü lisan
- 16 Nice vaşf olur o meclis kim ola dergāhına
Baḡt u devlet iki ḥidmetkār dāmen der-miyān

3 a: Al eteklik bağlayup gerdun şafaḳla rakş için C.
14 b: sūr-ı şāhīden B.

- 17 Nice vaşf olur o meclis kim ola bāl-ı hümā
Pençe-i ikbāline çārüb-ı hāk-i āsitan
- 18 Böyle ‘ālī meclis-i şāhāne kim hużzārıdur
Ser-be-ser erbāb-ı cāh u devlet ü aşhāb-ı şan
- 19 Sa’d u devlet şāhid ü tevfiķ-i Yezdānī vekīl
Seyhü’l-islām-ı hümāyun-makdem oldı hutbe-ĥan
- 20 Şevķ ile serheng-i dīvan-ĥāne-i eflāk olup
Eyledi alkış mübārek bād ile kerr ü beyan
- 21 Ya şeref kesb eylemez mi böyle meclis kim ola
Anda sadr-ārā nice destūr-ı gerdun āsitan
- 22 Meclis-i vālā-yı mīlād-ı Nebī ta’kibi ĥod
Şāhid ü sa’d ü şerāfet oldı bī-reyb ü güman
- 23 Ola mahtūbe huşūsā āfitāb-ı saltanat
Küfv-i ĥātib māh-ı burc şān-ı vezīr-i kāmuran
- 24 Kāmuran dinmez mi fi’l-vāķi’ o ‘ālī-baĥta kim
Ĥidmetinden şākir olup pādişāh-ı kadr-dan
- 25 Tab‘-ı nakkādı ‘ayār-ı kāmilin fehmi eyleyüp
Ĥidmet-i devletle kıldı nice kerre imtihān
- 26 ‘Akl u rüşd ü re’y ü tedbīrin görince eyledi
Hem müşīr ü müsteşār ü hem müşārün-bi’l-benān
- 27 Eyleyüp evvel rikāb-ı devlete kâ’im-makām
Soñra dāmād itdi ol hākān-ı Iskender-tuvān
- 28 Kıldı āgūş-ı ümidin ĥaclegāh-ı taĥtda
Gonce-i güleşen-serāy-ı ‘işmete üşküfe-dan

17 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

19 a: şa’d-i devlet B, C.

19 b: şeyhü’l-islām-ı hümāyun-menkabet B.

24 b: ĥizmetinden C.

25 a: tab‘-ı nakkād A.

25 b: ĥidmet ü devletle kıldı A, ĥizmet ü devletle kıldı C.

26 a: re’y-i tedbīrin B, ‘akl u rüşdi re’y-i tedbīrin C.

28 a: ĥaclegāh-ı baĥtda B, āgūş-ı ümidün C.

- 29 Mihr ü mäh idi kıran burc-ı yesûku'llâhda
Ma'ni-i kad vâfekat Sen gün gibi oldu 'ıyân
- 30 Böyle sultânı şükûfe efser-i iclâline
Başka bir pîrâye-i şâhâne virdi bî-gümân
- 31 Hamdü li'llâh kim 'azîmet-hâni-i tevfiğ ile
Dyle destûra nasîb oldu o genc-i şâygân
- 32 Dâd-ı Hak dur şart-ı evvel soñra isti'dâd-ı zât
Böyle ihrâz-ı şeref olmaz vezâretle hemân
- 33 İkisi de bunda mevcûd olmasa ta'zîm idüp
Intihâb itmezdi anı cümleden şâh-ı cehân
- 34 Dyle bir şâhenşeh-i nâkıd-nazar kim bâ-huşûş
Çeşm-i idrâkine esrâr-ı kazâ olmaz nihân
- 35 Dyle bir Iskender-i şâhib-kırân-ı dâr u gîr
Dyle bir şâhenşeh-i efsürde-i kişver-sitân
- 36 Kim der-i iclâlinüñ 'abd-i siyâhı şâh-ı Hind
Çok degül olsa Kırım'a kemterin Tâtâr Hân
- 37 Hep tutup turan nigâh-ı hıfzıdur mülki odur
Dest-gîrâ-yı cehân ü çeşm-i bînâ-yı zemân
- 38 Hâ'il olmaz garka-i idrâkinüñ işrâkına
İstese aña nezâretgâh olur deşt-i cehân
- 39 Sünbül-i gîsû-yi havrâyı perîşan ide bād
Nükhet-i hulkiyle olsa bâğ-ı cennetde vezân
- 40 Bî-gümân mağz-ı ser-i bülbül olurdu dühn-i gül
Her kez olsaydı mehebb-i bād-ı hulkı büsitân
- 41 Şöyledür te'sîr-i hilmi kim eger yâd itseler
Sâkin olurdu dem-i cüşişde bañr-i bî-kerân

30 a: Böyle sultân-ı şükûhuñ efser-i iclâline B.

30 b: başka bir pîrâye şâhâne virürdi C.

35 b: efsürde vü kişver-sitan B.

37 b: dü çeşm-i bînâ-yı zeman C.

38 a: gurfe-i idrâkinüñ eşrâfına B, C.

40 b: bir kez olsaydı B, bir kez olsaydı mühîb-i bād-ı hulkı C

- 42 Kaṭre-i sīm-āb olur levḥ-i güzine gūyiyā
Saṭvetin gördükce ṭāk-ı āsumanda aḥterān
- 43 Şöyledür ‘adli ki eyyāmında gerek gürsine
Gūsfendānı ider müstağni-i pās-ı şebān
- 44 Can virür sīrāb-ı mürğ olmağa ḥaşm andan şanur
Tīğ-ı ‘uryānın kemerlerden çıkan āb-ı revān
- 45 Vakt-i ḥıfzında olur bī-dār çeşm-i baht-ı ḥalk
kārbān-ı ḥāba menzil oldu çeşm-i pāsban
- 46 Ülfet-i zıddeyni icāb eylese ḥükmi eger
Hem-nişīn-i ittihād ola mişāl-i Ferḳadān
- 47 Çāpuk-ı gerdun ḥarīr-ı pertev-ı mehtābdan
Şimdi mümkündür ola tār-efgen-ı pūd-ı ketān
- 48 Eylese ammā berāy-ı maşlahat ‘aksin murād
Mantıkī bulmaz kıyāsāt içre şekl-i ıktırān
- 49 Re’yidür şīrāze-i cem’iyyet evrāk-ı melik
‘Aleme oldur viren ḥüsn-i nizām emn ü emān
- 50 ‘Avn-ı Ḥak’la ‘an-karīb a’dādan aḥz-ı tār idüp
Yine aḥbār-ı zafer dünyayı eyler şādumān
- 51 Bīşesinden şīr-veş çıksun da gör mümkün midür
Pençesinden ḥaşm-ı rübeh-kīş ide taḥlīş-ı cān
- 52 Şātır-ı tevfiḳ-ı dāmen der-miyan bir rāh-ber
Feth ile nuşret rikābında iki peyk-ı devān
- 53 Hep imārāt-ı zaferdür kim ricāl-ı devleti
Ḥayr-ḥāh-ı saltanatdur bunda yok reyb ü gümān
- 54 Siyyemā deyrine ḥāliş bende-ı gayret-keşi
Ya’ni destūr-ı güzün kā’im-makām-ı kārvān
- 55 Āşaf-ı ma’nā kerem-mifdāl-ı kerr ü bī-şiyem
Nāmdāş-ı cedd-ı pāk-ı Ḥazret-ı Fahr-ı Cehān

42 a: levḥ-i zemīne B.

43 b: müstağni-i pās-ı zeban C.

44 a: ḥiṭmetden ḥalk C.

44 b: tīğ-ı ‘uryānuñ C.

55 a: kerem-mifdāl-ı kerem C.

- 56 Nuḥbe-i devrān İbrāhīm Paşa kim odur
Bende-i şāhib-dil-i şāhenşeh-i kişver-sitān
- 57 Āb-ı rüy-i kār-fermāyān-ı dīvān-ı celāl
Reng ü büy-i gülbün-i gülşen-serā-yı 'izz ü şān
- 58 Dāveri-i fitrī-şiyem kām-āver-i ḥulḳ-ı kerem
Māye-baḥş-ı kān u yemm baḥşende-i maḥşül-i kān
- 59 Kuvvetü'l-ḳalb-i imārāt āşināyān-ı zafer
Maṭmaḥu'l-enzār erbāb-ı kulüb-ı rāz-dān
- 60 Mazhar-ı esrār-ı men yenfa' kerīm-i ḥayr-ı kiş
Maşdar-ı ef'āl-i nīkū kān-ı ḥayrāt-ı ḥisān
- 61 Ma'ni-i yā nār günü ism-i pākinden 'iyān
Mevce-i berden selāmen cüy-i tīgından revān
- 62 Nutḳına güyā ağız destürü virmişdi Mesīh
Kim olur bir demde ihyā-kerdesi şad nīm-cān
- 63 Kim ki ḥāk-ı āsitān ile mükeḥḥal eylese
Ḥākden kim ḳadr olur 'aynında küḥl-i İsfehān
- 64 Tā tamām-ı 'ömre dek eflāke itmez ser-fürü
Her kime bir kerre olsa secdegeh ol āsitān
- 65 Ḥalkuñ ümmīdi budur kim āteş-i Nemrūd-ḥarb
Āb u tāb-ı ḥizb-i temkīn ile olur gülsitān
- 66 Re'yi idüp fetha ilḡār tīḡı seyr it kim 'adüv
Deh düşüp on ḳal'a virmez mi berāy-ı imtihān
- 67 Ḥāk heman Sultān Ahmed Ḥān'ı dā'im eyleye
Geldi yaklaştı mükāfāt-ı Ḥudā-yı müste'ān
- 68 Hem rikābından Ḥudā ol āşafı dūr itmesün
Bu du'āyı ben degül 'ālem ider vird-i zebān

58 a: ḥulḳ u kerem B.

60 a: mazhar-ı sırr u men yenfa' A.

63 b: ḳard ider sīninde C.

65 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

66 a: feth-i Fārisī B, fethü'l-gār C.

- 69 Her ne denli vafuñ itrā eylesem mümkün degül
Hakk-ı ta'bir-i senâsin eylemek kilik-i lisân
- 70 Midhatinde dürr-i nazmum gerçi kim olmağdadur
Subha-i lü'lü' gibi zib-i benân-ı kudsîyân
- 71 Hiç şıgar mı hâmeye evsâf-ı dest-i himmeti
Hiç olur mı baır-i gencâyiş-pezir-i nâvdân
- 72 Nâme-i güftârı tayy itmekdür evlâ ba'd-ezîn
İdelüm 'aciz ü sükûtı mühr-i tûmâr-ı zebân
- 73 Rağş-ı endişem huşûsâ öyle çâpük-cilvedür
K'evvelin kâında eyler geşt-i deşt-i lâ-mekân
- 74 Müdde'âma bu yeter şahid ki inşâd eyledüm
Yek dü sa'atde bedîhî böyle nazm-ı dil-sitân
- 75 At kopardum 'arşa-i endişede bî-tâb iken
İşte meydan var ise gelsün benümle hem-'inân
- 76 İltifâtuñ tâziyâne olsa da seyr eylesen
Menzil almak nic' olur ey kâm-bağş ü kâdr-dân
- 77 Lâfı ko Vehbî 'ayârı herkesün ma'lûm olur
Âsitân-ı devleti besdür mihekk-i imtiyhân
- 78 Ba'd-ezîn eyle du'â-yı devletin ihlâş ile
Kim icâbet intizâr üzre turur haylû zemân
- 79 Ola tâ dūşîze-i hürşîd ile dâmâd mâh
Haclegâh-ı burc-i şâ'd içre hem-âgūş-ı kırân
- 80 Nev-'arūs-ı kâm u râm-ı baht ü devlet müstedâm
Hem be-nusret ber-murâd ü hem be-'izzet kâmurân
- 81 Âsafâ deryâ-kefâ min'âm-ı Hâtem-masrafâ
Feyz-i sūruñdan olup tab'-ı hâzinem şâdumân

69 a: her ne denli A.

69 b: kilik ü lisân A.

71 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

72 a: tayy itmekte C.

80 a: Nev-'arūs-ı kâm-ı râm ü baht ü devlet müstedâm B.

82 Her birinde derc idüp bir gūne tārīḥ eyledüm
iki mısırā'ı karīn-i yek-diger çün Ferkadān

83 Āsaf-ı mülk oldu dāmād-ı şeh-i gerdun-makām
Eyledi mihr ile hālen māh-ı nūr-efzā Kur'ān

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

34

Kaşıde-i 'ıydıyye Sitāyişgeri-i İbrāhīm Paşa*

- 1 El-minnetü li'llāh ki 'ıyd-i Ramazandur
Güyā ki zemāne Ferah-ābād-ı cināndur
- 2 Biñ 'ıyd görildi nice nev-rūza yetişdük
Biz böyle safā görmedük Allāh'a 'ıyandur
- 3 Rindān-ı sebük-rūḥ görüp cām-ı hilāli
Bī-bāde giran neş'e olup dest-feşandur
- 4 Şūr-ı felegi dā'ire-i sūr şanurlar
Nāhīd o kadar perde-birun nağme-keşandur
- 5 Yir yir bozılır mu'tekif-i zāhid-i sālūs
Yir yir kurılan encüm-i çeşm-i menişandur
- 6 Min-ba'd ağır kahvelere kalmadı ḥāhīş
Devrān-ı kadehdür çekilen rıtl-ı girandur
- 7 Yok bir dil-i işkeste eger var ise ancak
Ya tevbe yahod şübheñ ile bāde-keşandur

82 b: iki mısırā'-ı karīn B, yek-digerden C.

83 a: dāmād-ı şeh-i gerdun-vakār B.

34 A.46b, B.58a, C.63b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşıde-i 'ıydıyye " şeklindedir.

3 a: 'ıyd-i hilāli C.

4 a: sūr-ı felegi B, C.

5 b: encümen-i Cem-menişandur B.

7 b: yahod şehüñle A.

- 8 Bî-gerd giderürdi zemin var ise muğber
 Âyine-i ruhsâr-ı hat-âlûd-ı bütandur
- 9 Rengin kabâlarla bütan cilvede güyâ
 Tāvûs-ı mülemma' per-i gülzâr-ı cinândur
- 10 Mihr-i seher-i 'ıydi eşi'ayle gören dir
 Fevvâreleri nûr-feşan şâdrevandur
- 11 Rindün' günü toğmaz mı tulû' itdügi demde
 Kim kâse-i zerrin şabûhîye nişandur
- 12 Mâh-ı nev olup hâline 'ıyde çevgân
 Şevvâl-i rebâ-bende-i küy-i Ramazandur
- 13 Bu hey'et-i matbû'a ile gurre-i garrâ
 Tuğrâ-yı berât-ı 'amel-i rûze-keşandur
- 14 Yâ hançer-i Behrâm-ı felekdür ki çekilmiş
 Gam kaşdına kim ehl-i dile düşmen-i candur
- 15 Urmuş gama gamgam gibi bir zahm-ı ciger-dûz
 Pîrâmen-i gerdunda şafak şanma ki kandur
- 16 Ehl-i dile itdüklerinün buldı cezâsın
 Mecrûh yatur zahm kavî derdi yamandur
- 17 Yok nâm u nişânı bu ferah-cây-ı şafâda
 Peygüle-i târik mezelletde nihandur
- 18 Ser-şadr ziyâfetekede-i 'ıyde ammâ
 Mihmân-ı mükerrrem ferah-ı sūr-ı cinândur
- 19 Zâhirde sebep 'ıyd ile sūr oldu bu şevka
 Ma'nâda velî şihhat-i sultân-ı cehandur
- 20 Şevk ü kederi şâhuñ olur halka mü'essir
 Sultân beden-i memlekete rûh-ı revandur
- 21 Bir böyle cehan-ban kerîm ola husûsâ
 Kim hem şeh-i 'âlemdür o hem cân-ı cehandur
- 22 'ıydün' bu kadar olduğına şevki dü-bâlâ
 Bâ'is bu ferah olduğu nâ-reyb ü gûmandur

- 23 Taḥkīk ideyüm dirseñ eger sırr-ı kelāmum
Gör hey'et-i ğurre saña takdīre lisandur
- 24 Gūyā ki virüp ḥāl-i dil ile saña peyğām
İlkā-yı sürūr eyleyerek müjde-künandur
- 25 Ol müjdenün āsarı idüp feyz-i meserret
Mağbūt-ı behişt olduğı 'ālem bu zemandur
- 26 Kandīl-i menārāta bedel şimdi cehānūñ
Çeşmānı karīr olduğı gün gibi 'ıyandur
- 27 Bir çīde idüp sofrā-keş-i rūze-simātın
Bir mā'ide bastı oldu ki maḥsūd-ı cinandur
- 28 Bir meclis-i şāhāne-i feyz oldu müretteb
Kim rūḥ-ı Cem ol bezme tufeyl-i ser-i ḥandur
- 29 Sākīsi melek bezmi felek şağarı ḥurşid
Ser-meclis-i ikbāl ḥudāvend-i cehandur
- 30 Şadrü'l-vüzerā āsaf-ı şāhāne-celālet
Kim mu'temedü'l-mülk Süleyman-zemandur
- 31 Destür-ı ḥarem-perver-i şāhenseh-i 'ālem
Dāmād-ı kerem-güster-i mümtāz-ı şehandur
- 32 Hem-nām-ı Ḥalīlu'llāh o min'ān-ı keremver
Kim luḫfı veliyyü'n-ni'am-ı 'ālemiyandur
- 33 'Ummān-ı kerem kim ḥazef-i sāḥil-i cūdı
Şūriş-figen-i çārsu-yı cevheriyandur
- 34 İhsanda 'ālem şukka ber-efrāz-ı himemdür
Ra'yet-keş-i din şaf-şiken-i kāmverandur
- 35 Bir sūbḥa gibidür vüzerā oldur imāme
Şāhib-māye-i yektā-güher kulzüm-i şandur

27 a: rüz-simātın B.

30 a: şadr-ı vüzerā C.

33 a: sūziş-figen C.

35 b: şāhib-mā'e B, C.

- 36 Bezl-i zer ü gevher ider ol rütbe ki desti
Ya pençe-i ħurşid yahod kulzüm-i kandur
- 37 Yok yok ğalaṭ itdüm kef-i zer-pāşına el-ħak
Ĥurşid demek sebķ-i lisan ħabṭ-ı zebandur
- 38 Zīrā güneşün māmeliki bir avuç altun
Anı daĥı bezl eylese iflās ‘ıyandur
- 39 Ṭab‘ı kerem ister yine virmez eli ditrer
Bī-çāre bu derd ile esīr-i yerakandur
- 40 Bahre nice teşbīh ideyüm eyledüğüm dem
Ėayretle şehābı görürem girye-künandur
- 41 Zīrā ne kadar gevhere mālīk ise cümle
Ceyb-i şadef ü kīse-i ka‘rında nihandur
- 42 Her dem yine sā‘ilün ider yalı öninde
Destinde kayık kāse-i deryūze girandur
- 43 Kat kat boğulur çin-i cebīnin gören ādem
Ėüyā keremi başdan aşar vaz‘ı girandur
- 44 Tanzīr ide düşmiş kalemüm ṭab‘ını kāna
Şimdi o hacāletle gözi la‘l-i çigandur
- 45 K‘andan ne çıkar tişe-i zūr olmasa der-kār
Kan ĥod-be-ĥod ihsānı çıkan kāmverandur
- 46 Bir taş dögen ırgada olur olsa da Nef‘i
Aña kerem itlākı ĥaṭādur hezeyandur
- 47 Ey mā‘ide-i rahmet-i Bārī ki nevālün
Vakf-ı dehen-i bāy ü gedā pīr ü cevandur
- 48 Kuttān-ı berāyāya degül midḥat-ı zātuñ
Sükkān-ı semāvāta daĥı vird-i zebandur
- 49 Tahkīk sūĥan ben didüğüm gibidür ammā
Nitsün kalemüm ‘āciz-i tavşif ü beyandur

36 a: bezl-i zer-i gevher C.

38 a: kişinün māmeliki B.

38 b: iflāsı ‘ıyandur B, C.

39 a: yine varmaz B, C.

43 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

- 50 Itsün kime tanzîr ile ta'rif-i senâñi
Var ise 'ıyân eyle hele baña nihandur
- 51 Hâtem dir iseñ parmağuña almazam anı
Ol kavmi miyânında müşârun-bi-benandur
- 52 Sâ'ir küremâ-yı 'Arab u Rûm u 'Acem'de
Ma'lûm-ı tevârih-şinâsân-ı cehandur
- 53 Hep muhtemel-i şıdk u kizb bir haber anlar
Ammâ ki senün mekrümetün halka 'ıyandur
- 54 Tercih iderlerse saña himmet-i ma'nâ
Va'llâhi vü bi'llâhi vü ti'llâhi yalandur
- 55 'Özrüm şu kadar k'olmayıcak fâ'ik-i memdûh
Ma'zûre-i şâ'ir-şiyem-i nükteverandur
- 56 Nûr-ı Samedî olduğu mişkâta müşebbeh
Mâdüne de teşbih cevâzına nişandur
- 57 Kâdir degülem hâşıl efendüm seni vaşfa
Ma'küli bu 'özü ile heman tayy-i lisandur
- 58 Vehbî yeter itnâb-ı muhill vakti degüldür
Nazm istedilerse saña kim didi usandur
- 59 Fahriyyeye de başlar iseñ zeyl-i sühanda
Efsâne-i nazmun eşeri hâb-ı girandur
- 60 Hâmeñ bilürüz lülesidür maksim-i şî'rün
Eş'âr-ı selisün şu gibi dehre revandur
- 61 Rûh-ı sühanün dilde yir eyler nitekim cân
Insânun 'urûkına celiyyü's-sereyandur
- 62 Nef'îye tettebbu'la bu yek-rûze kaşîden
Ehl-i sühana rûze gibi mihr-i dehandur

50 b: hele eyle 'ıyan C.

51 a: parmağına alma anı B, bir parmağına almaz anı C.

54 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

55 b: ma'zuri-i şâ'ir-şiyem A, C.

62 b: mihr ü dehandur C.

- 63 Sen 'arz-ı mübâhâta ne hâcet ki efendün
Kadr-i sühani fehm idici mertebe-dandur
- 64 Hatm it sühani kâfiye-veş tengdür evkât
El aç ki du'â eyleyecek vakt ü zemandur
- 65 Mādāmki tertīb-i ilāhī ile her sāl
Şevvāl meh-i rûzeve dūnbāle devandur
- 66 İhsānı gibi 'ömrini efzūn ide Allāh
Kim devleti sermāye-i 'ömr-i güzerandur
- 67 Hem-vāre hatālardan emīn eyleye Mevlā
Kim zātı cehāna sebep-i emn ü emandur
- 68 Memdūd ide Hâk üstümüze sāye-i luḫfın
Kim ravza-i devletde o bir serv-i revandur
- 69 Dūr itme anı şadr-ı vezāretten ilāhī
Kim revnaḫ-ı dīvān-ı şehensāh-ı cevandur
- 70 Her bir günini 'ıyd-i sa'īd eyle ki anuñ
Eyyām-ı şerīfi dem-i āsāyiş-i candur

Vezni: Me'ülü/ mefā'îlü/ mefā'îlü/ fa'ülün

35

Kaşide-i Şitā'ıyye Der-Medḫ-i İbrāhīm Paşa der-Zemān-ı Aḫmed

Hān*

- 1 Eyleyüp faşl-ı şitā zevḫ-i bahārı inşā
Yāsemen zār-ı şafā oldı basit-i ḡabrā
- 2 Bir zaman pergel-i bādām idi gülşen şimdi
Berf ile mezre'a-i penbeye döndi şahrā

65 b: dūnbāl-i devandur C.

67 b: Bu mısra C nüshasında yoktur.

68 a: Bu mısra C nüshasında yoktur.

35 A.48a, B.60a, 66a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında " Kaşide-i Şitā'ıyye " şeklindedir.

1 b: basit-i ḡarrā C.

- 3 Gülşen-i 'âlem-i bālâda hâzan oldu meger
Dökdi hâk üzre semen rîzelerin bād-ı şabâ
- 4 Nâle-i şarşar idi aña Hudâ hanlık idüp
Kef-feşân oldu şehâb üstür-i sermest-âsâ
- 5 Hükûm-i vey şöyle ki te'sîr-i dem-i serdinden
Birbirinüñ sözini tondurur oldu şu'arâ
- 6 Şanma bî-hüde leb-i bāmdaki yah-pāre
Ki ider şayfa şitâ hānde vü dendan-nümâ
- 7 Bir dağı zevk-i bahāra ışınur mı bilmem
Eyleyen āteş-i şeyyāl ile def'-i sermâ
- 8 Leb-i dil-berle sezâ bahş-i hālāvet itse
Şeb-i sermāda olan şohbet-i hāş-ı helvâ
- 9 Vaktidür serde idüp kar şaçığı destārın
'Aşıkā yār ola şohbet gicesi turre-nümâ
- 10 Ahker-i pür-şereri gonce-i pür-şebnem olur
Oldı her münkıl-i āteş gül ocağı güyâ
- 11 Gül-i ahmer yirine kar topu neñdür mevsim
Sürelüm cām-ı 'arak soñraya kalsun şahbâ
- 12 Penbesin tāzeledi bād-ı firāş-ı hākün
Döşedi üstine çün buz gibi mā'î dībâ
- 13 Gümüş āyine midür lücce-i yah beste midür
Şiken āhārlu bir mā'î varak mı deryâ
- 14 Eger āhārlu kâğıd ise ben de ideyüm
O muhîṭ-i keremün vaşf-ı şerifin imlâ
- 15 Ya'ni şadru'l-vüzerâ āsaf-ı yektâ ki Hudâ
Eyledi bā'ış-i āsāyiş-i halk-ı dünyâ

3 b: semen rîzeleri C.

5 a: hükûdi A, hükû idi C.

8 a: bahş-i celādet itse C.

9 a: destāruñ C.

11 b: süregör cām-ı 'arak B.

12 b: bir buz gibi B.

- 16 Şadr-ı Cem-mertebe dāmād-ı şehensāh-ı cehān
Baykarā-menkabe destūr-ı mekārīm-pīrā
- 17 Kūt-ı bahş-i fukarā kūt-ı kalb-i zu'afā
Hān-ı ihsān u 'atā mā'ide-i luţf-ı Hudā
- 18 Nuḥbe-i ins ü melek mā-ḥaşal-i devr-i felek
Dāver-i dādger ārāyiş-i mülk-i dünyā
- 19 Eşer-i ḥāşşiyet-i nām-ı Halīl İbrāhīm
Oldı mir'āt-ı nihādında anuñ cilve-nümā
- 20 O cehan-baht ki safer-i rakam olsa encüm
Biñde bir luţfını olmaz yine mümkün ihsā
- 21 O felek-kevkebe destūr-ı melek-menkabe kim
Mıhr ü meh rüz u şeb olur dür-i nuh-nāşıye-sā
- 22 Kilkidür altun oluķ mesnedidür Ka'be-i cüd
Sāha-i dergehidür ehl-i Minā'ya mes'ā
- 23 Dergeh-i devletidür kıble-i ehl-i ikbāl
Sāye-i himmetidür lāle-i 'ankā vü hümā
- 24 'İtr-ı şāhī yağar idi yire mānend-i maţar
Şemme-i hulķını eflāke götürseydi şabā
- 25 Nukre-i berfi felek maşşere dek itse nişār
Bahşış-i yek-deme-i ger destine olmaz hem-tā
- 26 Itse nakş-i kademın çeşmine 'aynuñ yaḥod
Eylese ḥāk-i derin dīdesine kühl-i cilā
- 27 Dīde-i süzen-i 'İsā'ya güzār eyler idi
Seb-i tārıkde tār-ı niğeh-i nā-bīnā
- 28 Āsafā baḥr-kefā gevher-i devlet şadefā
Ey olan dürre-i tāt-ı şeref-i 'izz ü 'alā

17 a: Kūt-ı bahş-i zu'afā kūt-ı kalb-i fukarā B.

17 b: hān-ı ihsān 'atā B, C.

25 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

26 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

27 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

- 29 'Älem äsüde zemānuñda cehan rāhatda
Cümle esbāb-ı ʔarab hāzır ü ğam nā-peydā
- 30 Fitnedür hāb-ı 'adem dīde-i ʔālī' bī-dār
Çeşm-i bed-devr ki emn üzre cehan ser-tā-pā
- 31 Kankı tārīhde oldı bu kadar äsāyiş
Kimün 'ahdinde bu emniyyeti gördi dünyā
- 32 Kadr-i ni'met bilinüp şükri gerekdür bi'llāh
Mülküñ olur mı nizāmı dağı bundan a'lā
- 33 'Akluñ re'yüñe tedbīrüne māşāallāh
Saña reşk itse sezā Bū 'Alī ibn-i Sīnā
- 34 Gevher-i zātuñ imāme olalı cümle umūr
Silk-i tesbīh gibi muntazam oldı hakkā
- 35 Oldı sārī beden-i memlekete rūh gibi
Neş'e-i dā'ime bī-minnet-i cām-ı şahbā
- 36 Şıgmıyor zarfına mānend-i karanfil diller
Mest olup çāk-i girībandan ider 'arz-ı beķā
- 37 İşte ez-cümle benüm hāme-i şevk-āyīnüm
Rakşa çıkdı dividün mikremesiyle güyā
- 38 Haber-i makdem-i pākün alıcak bir demde
Kalemüm eyledi bir sāde kaşide inşā
- 39 Senc-i yek-sā'adur 'afv it bu metā'-ı sāde
Faşl-ı sermāda yakışmaz ise de sāde kabā
- 40 Ğarażum hayr du'ā 'arz-ı 'ubūdiyyetdür
Yohsa ben kanda vü kanda saña şāyeste şenā
- 41 Söz tamām oldı ko taşdıķı du'ā it Vehbī
Ğāh zıkr-i seherī eyle gehī vird-i mesā
- 42 Kıla dem-serdi-i āsīb-i fenādan maḥfūz
Şem'-i ikbālünü dā'im kerem ıssı Mevlā

43 Sühan erbâbı bahâriyye şitâ' iyye yazup
Dâ'imâ maẓhar-ı luṭfuñ olalar şayf ü şitâ

Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

36

Kaşide-i Dil-efrüz Berây-i Nev-rüz Der-Sitâyiş-i İbrâhim Paşa*

- 1 Nev-rüzdur cehan yine reşk-i cenân olur
Pîr-i zemâne tazelennr nev-cevân olur
- 2 Can-baḡş olup nesim-miṣâl-i dem-i Mesîḡ
Ezhâr-ı bâġa nâmiye rûḡ-ı revân olur
- 3 Takvîm-i rüzġârda mahzûr kalmadı
Meymûn olup bu sâl cehan şâdumân olur
- 4 Rüz u şeb iddi'â-yı müsâvâta başlayup
Biri biriyle hem-sebaġ-ı imtiḡân olur
- 5 Şubḡ-ı bahâr gice olup mihre câ-nişin
Necm-i seher nehârda kevkeb-nişân olur
- 6 Âṣâr-ı sa'd-i kevkeb-i âsaf 'ale'l-ḡuřuř
Çûḡ mihr ü mâḡ-ı 'âleme pertev-feşân olur
- 7 Ya'ni vekîl-i muṭlak-ı sultân-ı şark u ġarb
Kim mesnedi serîr-i ḡamel'den nişân olur
- 8 Şadr-ı ġuzin semiy-yi cenâb-ı ḡalîl-i ḡak
Kim ḡan himmetine cehan miḡmân olur
- 9 ḡurřid ġorse kevkebe-i fer ü ḡaşmetin
Yüz şerme ḡicâb-ı şehâbe nihân olur

43 b: Bu mısra C nüshasında yoktur.

36 A.49a, B.62a, C.67a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide-i Nev-rüziyye " şeklindedir.

1 a: reşk-i cehân olur C.

- 10 Cūd u keremde vaşfını tahrīre başlasam
Hāmem elümde ebr-i cevāhir-feşān olur
- 11 Yazsam velik heybet-i cāh u celālini
Ra'şe düşer benāna kalem hīz-rān olur
- 12 Deryā vü kāna beñzedemem dest-i şab'ını
Kim bir 'atāsı mā-ḥaşal-i baḥr ü kān olur
- 13 Bir parmağına almam anuñ cūd-ı Hātem'i
Ol kendi kavmi üzre müşār-bi'l-benān olur
- 14 Engüşt-i ḳadr ü şānına yāḳūt-ı zerd mihr
Bir mühr olur ki resmi zemīn ü zemān olur
- 15 Bir şīşe 'ıtr-ı şāhi olur her ḳadehleri
Bir lālezāra ḥulḳı ki bād-ı vezān olur
- 16 Luḫfiyle berg-i ḥuşḳ-ı ḥazān olsa feyz-yāb
Reşḳ-āver-i tarāvet-i şad-gülsitān olur
- 17 Bir gülsitāna ḥıfzını itse nigāhbān
Āsūde-hāl ḡāret-i ceyš-i ḥazān olur
- 18 Fermānı şöyle 'āleme cārī ki güyiyā
Eşḳārda nemā ten-i ḥayvanda cān olur
- 19 Emrin işitse tūde-i rīg-i revan gibi
Kūh-ı ḡiran hem-reh-i bād-ı vezān olur
- 20 Ḳılsa sevād-ı memleketün vūs'atın murād
Sūrāḡ-ı mūr-ı kişver-i Hindūsitān olur
- 21 Itse eger cezīrelerün vūs'atın ḫaleb
Kemter-i ḥabāb-ı dā'ire-i lā-mekān olur

-
- 11 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.
13 b: ol kavmi üzre A, müşārü'l-benān olur C.
14 a: yāḳūt-ı zer A, C.
15 b: bir lālezār A, C.
17 b: ḥazān olur B, C.
18 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.
18 b: Eşḳārda ḡemāyir ü ḥayvanda cān olur B.
21 a: cezīrelerin B, C.

- 22 Sīm-āb-veş şevābite lerze düşer ne dem
Hişmı tezelnül-efgen-i nuh-āsumān olur
- 23 Ammā vakārı itse sirāyet feleklere
Seyyāreler şevābit-i çerh-āşiyān olur
- 24 Ol şadr-ı ‘arş-ıqadr ki eflāk-i nuh-ııbāk
Kaşr-ı refi‘-i himmetine nerdübān olur
- 25 Dīvānınuñ debir-i evāmir-nüvīsine
Hurşid-i zer devāt u kamer rıgdān olur
- 26 Çok şehsüvāra ser-keş olan eblağ-i felek
Mır-i şıtablına yanaşur zır-rān olur
- 27 Haşv itseler tegeltüsine zın-i raşşınuñ
‘Ankādur şıtabla gelür pür-feşān olur
- 28 Lāyık şu‘ā‘-ı şems-i kıtās olsa esbine
Kim atlas-ı sipıhr añā bergüstüvān olur
- 29 İtmez yine rükūbe tezelnül meger añā
Zın ü rikāb-ı şurre vü mihr-i cehān olur
- 30 Zencir-i tāziyānesi her çūka-dārınuñ
Vaşf olsa kehkeşān-ı felek der-miyān olur
- 31 Dergāhına şikāyet için girse bir kişi
Sükr-i ni‘am şikāyete ‘akd-i lisān olur
- 32 Ahvālini ifādeye āğāz itmeden
Mā-fi’z-żamirine nıgehi tercemān olur
- 33 Vaşfuñ muhāl gerçi ki cismümde āşafā
Her bir mesāmm u müy-i dehān u zebān olur
- 34 Ey şadr-ı ‘arş-ıqadr ki ikbālüne du‘ā
Vird-i zeban zümre-i kerr ü beyān olur

22 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

25 b: devāt kamer A, C.

29 a: itmez yine rükūya tezelnül C.

33 a: çeşümde C.

- 35 Zeyl-i senāda bir ğazel-i tāze tarḥ ider
Hāmem meger ki meclisüne kıssa-ḥān olur
- 36 Zāğ-ı siyeh-cenāh kalem yüz virürse baḥt
Nutk-āzmā-yı tūti-i şirin-zebān olur
- 37 Nev-rūzda bu ğufte-i rengin ü sükkerin
Ma'cūn-ı kırmızı yirine armağan olur
- 38 Vehbī kuluña eyler iseñ eski rağbeti
Makbūl olup bu tāze ğazel şādumān olur
- 39 Yā Rab o şeh-levendine şāhib-kırān olur
Kanda çıkarsa nize-i rümmānı kan olur
- 40 Lāle zemānı rüy-i zemīn āsumān olur
Necm sitāre-i pertev-i enver-feşān olur
- 41 Reftāre gelse kaddi kopar şūr-i rüsteḥiz
Zülfin tağıtsa fitne-i maḥşer 'ıyān olur
- 42 Hicrānı çıkmaz ise metā'-ı vişālinün
Evvel mezādı 'āşığı yanında cān olur
- 43 Baş başa virseler egilüp nola ebruvān
'Uşşāka ḥatṭ-ı nev sebak-ı imtiḥān olur
- 44 Vehbī sözüñ du'ā ile ḥatm eyle kim du'ā
Zeyl-i süḥanda vācibe-i şā'irān olur
- 45 Tā kim hezār reşk ile meşşāṭa-i bahār
Būlgüne-sāy rüy-i 'arūs-ı cehān olur
- 46 Her dem bahār-ı feyz ola gülzār-ı devleti
Tā cūybār-ı āb-ı ruḥ-ı gülsitān olur

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

40 a.b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

40 b: Necm sitāre-i pertev-feşān olur A.

Kaşide-i Şitâ'iyye Der-Sitâyiş-i Dâmâd İbrâhîm Paşa*

- 1 Dönderüp çerh-i felek evzâ'-ı nâ-çesbânını
Sükr kim gördük hele ber-vefk dil devrânını
- 2 Mâh-ı nev şanmañ ufukda tâ Hudâ-yı fülk-i çerh
Mâ'il-i semt-i selâmet eyledi sükkânını
- 3 Hamdü li'llâh keşti-i Nûh-ı necât oldı felek
İtdi limanlık havâdis mevcinüñ tûfânını
- 4 Zevka sa'y itsem nola şevk u şafâ eyyâmıdur
'Omre virmem mürde haqqı-çün bu faşluñ ânını
- 5 Faşl-ı dîde dil çeküp çille çıkarsa erba'in
Kar suyu gibi eritse mâye-i çeşmânını
- 6 Yine sermâye nice âdem ışınmaz kim çeker
Serdi-i vey var diyü pehlûsına cânânını
- 7 Gülşen-i âteş bahâr-ı faşl-ı Kânûn ademe
Serv-i mihr eyler cehânüñ faşl-ı tâbistânını
- 8 Rind olan germiyyet-i sohbetle şimdi eylesün
Halvet-i germ-âbe-i vuslat-ı dil-süzânını
- 9 Top-ı helvâyı ham-i engüşte alsun da bu şeb
Rûz-ı ferdâya kosun bâziçe-i çevgânını
- 10 Böyle bir vaqt-i şafâ girmez ele zâhid dağı
Câm-ı şahbâya degışsün sübha-i mercânını
- 11 Câm-ı şahbâya ne hâcet 'ırkına te'sîr idüp
Şevk ile rakşan bulur cismindeki şer yanını
- 12 Bezm-i şadr-ı a'zama gelsün de hasret gitmesün
Görmeyen Sultân Hüseyin Baykarâ devrânını

37 A.50a, B.64b, C.68b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Medhiyye-i İbrâhîm Paşa" şeklindedir.

1 b: gördük yine B:

- 13 Ya'ni İbrāhīm Paşa kim tevārih-i selef
Yazmamış şadr-ı vezāretde anuñ akrānını
- 14 Bir nazīrin görmek ister yoḥsa encümle felek
Yok yire bāz itmemişdi dīde-i ḥayrānını
- 15 'Aynuñ ḥurşid ü mehle görmedi ammā sipihr
Nüşa-i aḥlāķinuñ bir ḥarf-i nā-çesbānını
- 16 Var ise görmüş nazīrin söylesün zīrā ki biz
Görmedük bir kimseyi kim görmeye iḥsānını
- 17 Ol güher-pāş u zer-efşan kim kemīne baḥşişi
Baḥr ile kānın boşaldur kīse vü hemyānını
- 18 Pençe-i ḥurşid şanmañ kim sihir itmiş kazā
Çerḥa āvīzan beyāz üstindeki fermānını
- 19 Ka'be-i ikbālinuñ itmiş yed-i mi'mār-ı şun'
'İzz ü cāh u fetḥ u nuşretten çehār erkānını
- 20 Hıfzınuñ āşarı şöyle oldu cārī dehre kim
Bekler āḥū olsa da şīr-i ḡarin ḥayrānını
- 21 Takvīyet-baḥş-i za'ifān olsa ger dendān-ı pīr
Kesr ider sūhan gibi āhenleruñ sindānını
- 22 Şīr ile germi muķābil itmeden farkı nedür
Karşu tutmak tīgına mülk-i 'Acem kirmānını
- 23 Ḥaşma tīr-endāz-ı kīn olsa kemān-ı saḫveti
Māverā-yı nuḥ-felekde bulalar peykānını
- 24 Añā düşmen sīne germez kim ider kaşd eylese
Üstüḥānından ḡılāf-ı ḥançer-i bürrānını
- 25 Zann idüp miḥrāb u seccāde ider vaż'-ı cebīn
Ḥāk-i rāhında gören naķş-ı süm-i yek-rānını

14 a: bir nazīrin görmek ister C.

14 b: bāz itmemişdür B.

17 a: ol güher-pāş zer-efşan B, C.

19 a: Ka'be-i āmālinuñ B.

20 b: ceyrānını A, C.

25 a: miḥrāb seccāde ider A, B.

- 26 Perde-birundur o rütbe şanı kim itmiş Hudā
Kadr-i keyvandan füzunter pāye-i der-bānını
- 27 Itse ger bānū birin birini der-bān eylese
Çerç iderdi añā ihdā Zühre vü Keyvān'ını
- 28 Dür-bīn olsa 'amūd-ı şubḥ-ı şīşe mihr ü mäh
Görmez anuñ yine gerdün irtifā'-ı şānını
- 29 Haşre dek itse kedū-yı mihr ü mäh ile şināh
Görmeye gerdun muḥīt-i kadrinüñ dāmānını
- 30 Pest ü bālā emrine ser-dādedür ol āşafuñ
Māhdan māhiye dek icrā ider fermānını
- 31 Nehy-i seng-endāz-ı men' olsa ma'āşīye eger
Nev'-i insānuñ ider mercūm eñ şeytānını
- 32 Yazdı defter-ḡāne-i emlāke sīm-i ḡançeri
Hāme-i seyfi idüp la'li 'adūnuñ kanını
- 33 Ol keremver kim ḡinā gelmez yine pāş olmada
'Ālem-i kevnüñ tehī itmezse bahr u kānını
- 34 Bir şeb-i şoḡbetde ki ḡalvāluḡa itmez vefā
Añā 'arz itse zemin gencīne-i pinhānını
- 35 Nokḡa-i kilkiyle bir iḡsan ider ki göz göre
İtdürür insāna insa çeşminüñ insānını
- 36 Gāh ider ḡabb-i zeheb ki şerbet-i dīnār ile
Vird-i fakruñ ol ḡabīb-i can u dil dermānını
- 37 Kendüsin keştī gibi müstaḡrak-ı iḡsan bulur
Coşdurun bir kerre ol luḡf u kerem 'ummānını
- 38 Feyz-i luḡfı şöyle kim rind-i iḡāret feh̄m ider
İtse hem-dem 'ālemüñ lāl-i sūḡan nā-dānını

26 a: Perde-birundur o kim şānın kim itmiş Hudā C.

27 a: Itse ḡüyā nevberin birününü der-ban eylese C.

32 a: mīm-i ḡançeri B, C.

32 b: ya'ni C.

33 a: ḡüher-pāş olmadan B.

- 39 Bir degül beş parmaq ammā Hāq beşerde eylemiş
Hem-çü enğuşt-i şehādet zāt-ı 'ālī-şānını
- 40 Olsa her mū bir zeban cisminde halk-ı 'ālemūñ
İdemez yine edā-yı şükr hakk-ı nānını
- 41 Hātır-ı pāki vezīri kıt'a ber-mecmū'adur
Serh-i müşkil anda Hāq derc itdügi 'irfānını
- 42 Böyle iken Müşteri'ye beñzedürmiş anı çerh
Añla Allāh'ı severseñ rütbe-i iz'ānını
- 43 Diñlesün benden şenā-yı zātını ol āsafuñ
Böyle ketb itsün 'Utārid vaşfınuñ 'ünvānını
- 44 Şıhr-ı şāhensāh-ı a'zam şadr-ı mes'ūdü'l-kudūm
Kim makām-ı mührūñ eفزūn itdi nām u şānını
- 45 Dyle hānsālār-ı şān kim itdi İnan milketūñ
Pīşgīr-i āl mindīl-i ser-i şāhānını
- 46 Tācın atardı şafādan eylese dergāhına
Börkle bir ser-i gedā dehrūñ şeh-i Tūran'ını
- 47 Kuvvet-i bāzū-yı baht-ı şāh-ı gerdun-taht ile
İtdi dāmen-gīr-i 'ālem pençe-i fermānını
- 48 Tīga zahmet tīre gurbet virmeden Hāq eylemiş
Kār-sāz-ı emr-i devlet cünbāş-i müjgānını
- 49 Hızr-ı tevfiq-i Hudā olmakla aña pişvā
Gösterür her emrūñ ammā bir reh-i āsānını
- 50 Bak sühūletle nice şūr-ı 'adūyı def' idüp
Devlet ü dīnūñ hem eفزun itdi nām u şānını
- 51 Āyet-i "berden selām"uñ hükmin icrā eyledi
Şulh ile harb ü kıtālūñ basdurup nīrānını

40 a: çeşminde C.

42 b: rütbe-i 'irfānını C

44 b: eفزūn itdi C.

49 a: eger pişvā C.

50 a: def' ider B, yok sühūletle C.

51 a: Āyet-i "berd ü selām"uñ hükmin icrā eyledi A, B.

- 52 Simdi Eşref Hân-ı Efgânî-nijâduñ bā-ḥuşûş
Eyleyüp çerḥa reside nâle vü efgânını
- 53 Tozıdup ol ḥad-nedānuñ 'askerin āsân iken
Tütyâ itmek gözinde ḥâk-i İsfahân'ını
- 54 Hem-şümâr olmağla ism-i pâkine lafz-ı rahîm
Rahm idüp şefkatle gûş itdükde istîmânını
- 55 Zıkr idüp 'afvuñ zekât-ı feth u nusret olduğın
Itti isti'fâ ḥıdîv-i dehrden 'isyânını
- 56 Bî-miḥekk-i seyf olup zâhir-'ayâr-ı eşrefi
Bildi çünkim ḥaddini fehm eyledi nokşânını
- 57 Ol şehensâh-ı ḥatâ-pûş-i 'atâ-baḥşâ daḥı
Itti istihsan re'y-i şadr-ı 'âlî-şânını
- 58 Seyf-i kâtı' gibi çünkim ḥasma kesdürdi sözin
'Afv idüp koydı niyâma tîg-ı hûn-efşânını
- 59 Ol şeh-i kişversitân-ı tâc-baḥşuñ himmeti
'Afva der-pey itdi nice luḥf-ı bî-pâyânını
- 60 Taht-ı ḳahra almış iken taht-baḥş oldu aña
Aldı evvel gerçi sultâniyye vü sencânını
- 61 Itti şeh 'arz-ı 'ubüdiyyet iden bir bendesin
Şâh iken ammâ gulâm itdi Huveyze ḥânını
- 62 İşte şân-ı saltanat âdâb-ı şevket böyledür
Hep be-câ itmek gerekdür ḳahrını ihsânını
- 63 Ḥâḳ Ta'âlâ taht-ı şevketde mü'ebbed eylesün
Sâyesinden itmesün dūr âşaf-ı zî-şânını

55 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

57 az: o şehensâh C.

59 a: Ol şeh-i kişversitân-ı tâc-baḥşâ himmetün B, ol şeh-i
kişver-şehānuñ tâc-baḥtuñ himmeti C.

60 b: oldı evvel C.

61 a: bir bendesi C.

- 64 Şadr-ı istiklâlde pâyende itsün dâ'imâ
Üstüvâr itsün binâ-yı câhınuñ erkânını
- 65 Besdür ıtnâb-ı sühan Vehbî yeter teng oldı vakt
Eblak-ı rûzuñ hayâl it tengi-i meydânını
- 66 Her kişi aḥşam bâzârı idüp dâd ü sitâd
Bender-i kabza getürdi kâle-i 'irfânını
- 67 Rüz-ı bâzâr-ı hüner zevk ü şafâ eyyâmıdur
Eylesün ber-düş hâmeñ mâye-i dükkânını
- 68 Bu gice şâyân-ı teşrif eyleyüp şadr-ı güzîn
Yümn ile devlet-serây-ı şıhr-i 'âlî-şânını
- 69 Mustafâ Paşa kulınuñ hem-ser-i 'arş eylemiş
Maḳdemiyle tāk-ı devlet-cây çerḫ eyvânını
- 70 Kâle-i nazm anda râyicdür ki ol destür-ı pāk
Cins-i 'irfandan ider ferş-i reh-i mihmânını
- 71 Ferş-i râh olursa nazmı secde-i şükr eyleyüp
Bu du'â-yı ḫayr ile bulsun sühan pâyânını
- 72 Der-pey-i yek-diger oldukça fuşül-i erbe'a
'Âlemüñ gördükce geh Kânün u geh Nisân'ını
- 73 Eylesün şayf ü şitâsı câh-ı devletle güzâr
Mevsim-i zevk ü sürür itsün Hudâ devrânını
- 74 Haşre dek olsun maḳâmında ilâhî müstedâm
Üstümüzden zâ'il itme säye-i ihsânını

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

66 a: aḥşam B.

66 b: bender-i feyza getürdi B, C.

69 a: hem-ser-i 'arş eyledi B.

71 a: nazm B.

72 b: gördükce Kânün u gehi Nisân'ını B.

Kaşīde-i 'ıydıyye Der-Sitāyiş-i Sadr-ı A'zam Dāmād İbrāhīm

Paşa*

- 1 Geldi dem-i 'ıyd-i feraḥ-efzā-yı zemāne
Şekker-çeş-i şükr oldılar ebnā-yı zemāne
- 2 Ülfete cevan gibi güzel seyrine gitdi
Gel 'ıydgehe eyle temāşā-yı zemāne
- 3 Bayrama tokuz pallelü dölābdur eflāk
Kormiş anı evlādına bābā-yı zemāne
- 4 Etfāl-i mevālīde zemin oldu şalıncaḳ
Meh tākına āvihte vālā-yı zemāne
- 5 Tayy itdi çü takvimgehin rūze bisāṭın
Ahkāmını nesh eyledi Dārā-yı zemāne
- 6 Bozdi sipeh-i rūzeyi seyf ile şeh-i 'ıyd
Toyumluḡını eyledi yaḡmā-yı zemāne
- 7 Kandil donanması degül 'ıyd donandı
Pür-zīnet-i zīb oldu ser-ā-pāy-ı zemāne
- 8 Top şenlügi var maḳdem-i şāhenşeh-i 'ıyde
Hep toptolu ḡalk ile zevāyā-yı zemāne
- 9 Bu neş'e ile ben daḡı destārı kec itdüm
Mānend-i hilāl-i tarab-efzā-yı zemāne
- 10 Mestāne ḡırām eyleyerek yollara düşdüm
Bī-minnet-i keyfiyyet-i sahbā-yı zemāne
- 11 Dāmen be-miyān olmış iken 'ıydgeh içre
Çün serv-i çemān-ı çemen-ārā-yı zemāne
- 12 Būs itmege leb teşne olup kanda görürsem
Bir tūti-i hoş-güy şeker-ḡāy-ı zemāne

38 A.51b, B.66b, C.71a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde Berāy-ı 'ıyd " şeklindedir.

6 b: doyumluḡını B.

11 b: serv-i cemāl C.

- 13 Seyr itmek için gerdenini bir mehi görsem
Dirken bıkan işte meh-i garrā-yı zemāne
- 14 Tefvīk-ı Hudā ile beni eyleyüp irşād
Nā-geh didi bir 'ārif-i dānā-yı zemāne
- 15 Ey sāde-dil āvīze olan tāk-ı sipihre
Zann itme ola gurre-i beyzā-yı zemāne
- 16 Tūmār-ı 'ameldür o ki tā fitra virince
Mevkūf-resīd eyledi Mevlā-yı zemāne
- 17 'Urcūn-i kadīm-i ruṭab-ı rahmet-i Hak'dur
Şanma anı fitrañ gibi hürmā-yı zemāne
- 18 Bir pāresidür dāmenine Yūsuf-ı şavmuñ
Çāk itdi kaçırdukda Zeliḥā-yı zemāne
- 19 Uçdı yetişilmez aña min-ba'd tutılmaz
Ey kadr-i nedānende-i 'ankā-yı zemāne
- 20 Tutsañ yir idüñ anı degül kadrini bilmek
Ey gürsene çeşm-i şikem-ārā-yı zemāne
- 21 Bir mā'ide-i rahmet idi eyledi çide
Ser-sofra-keş-i maṭbah-ı ālā-yı zemāne
- 22 Cū 'uñ saña bir himye iken derd-i zünūbe
Neydi bu kadar keşret-i şekvā-yı zemāne
- 23 Açlukla yir indürmemiş olsaydı semendin
'Iyd olmaz idi böyle sebük-pāy-ı zemāne
- 24 Dün zayf mükerrerrem idi bu günden unutduñ
Gelmez mi 'aceb yāduña ferdā-yı zemāne
- 25 Şad tuḥfe-i gufran ile gelmişdi ḥuşūşā
Ey kadr-nedan Hak-neşināsā-yı zemāne

16 b: mevkūt-resīd eyledi C.

18 a: dāmene-i Yūsuf-ı şavmuñ C.

22 b: keşret-i da'vā-yı zemāne C.

23 a: semendi C.

- 26 Ez-cümle biri mıskale-i nūrını itdi
Rüşen-ger-i mir'ât-ı dil-ārâ-yı zemâne
- 27 Ol vech ile âyîne-i eflāk-i mücellâ
Gösterdi saña 'ıyd-i dü-bälâ-yı zemâne
- 28 Hem tal'at-ı mäh-ı nev-i Şevvâl-i mükerrem
Hem neyl-i kadem-bûsi-i Dārâ-yı zemâne
- 29 Ol cāmi'-i evşâf-ı hıdivâne ki bâbın
Hak eyledi mihrâb-ı temennâ-yı zemâne
- 30 Taht-ı yed-i hükminde olan mülk-i celäle
İrmez kefi devran başamaz pây-i zemâne
- 31 Vüs'at şu kadar kişver-i cāhında ki tâ haşr
Dür eyleyemez peyk-i sebük-pây-i zemâne
- 32 Gerdünesinün süllem-i nuh-päyesi olmak
Gerdüne yeter rütbe-i vâlâ-yı zemâne
- 33 İhsânı revâc-efgen-i bazar-ı Minâ'dur
Bâb-ı keremi Ka'be-i 'ulyâ-yı zemâne
- 34 Eyyâm-ı şerîfi dem-i nev-rüz-ı şafâdur
'Ahd-i keremi 'ıyd-i tarab-zây-ı zemâne
- 35 Efsânedür 'akl-ı hükemâ re'yine nisbet
Olursa dağı Bu 'Ali Sînâ-yı zemâne
- 36 Ger zir-i pür-himmetine girse piristü
Eylendi perestiş aña 'ankâ-yı zemâne
- 37 Şähâne celâlet ki sezâ esbine olsa
Kürsî-i rikâb efser-i Dārâ-yı zemâne
- 38 Bir 'abd-i siyâhînün olup bendesi 'âlem
Şâhid yetişür hem buña ağa-yı zemâne
- 39 Raşşına kıtâs itse eger kâhkeşan-veş
At boynına düşmez mi Süreyyâ-yı zemâne

29 a: pâyın C.

30 a: Taht-ı yed-i hikmetde olan fülk-i celäle C.

38 a,b: Bu beyit A ve B nüshalarında yoktur.

- 40 Çokdan aña 'arz olur idi lāyık olaydı
Şātır kuşağı olmağa Cevzā-yı zemāne
- 41 Hürşīdi yedūñ kalkanı olmağa virürdi
Şāyān-ı kabūl olsa hedāyā-yı zemāne
- 42 Ger na'lçe-i mūze-i iclāl idinürse
Pāyine düşer ğurre-i ğarrā-yı zemāne
- 43 Raḡsında tegeltüsine haşv itse dökerdi
Bālin der-i iştāblına 'ankā-yı zemāne
- 44 Ol raḡş ki olup sāha-neverd itse tek-ā-pū
Cevlānına teng ola fezāhā-yı zemāne
- 45 Bindükce aña şakınup āsīb-i nazardan
Rukye okur üstine Mesīhā-yı zemāne
- 46 Ey hükm-i tu tā mäh zi-mähī şüde cārī
Vez taht-ı şerā tā be-Süreyyā-yı zemāne
- 47 Der-bāğ-ı cehan nāmiye-i luḡf-ı tu sārī
Çūn feyz-i bahār-ı çemen-ārā-yı zemāne
- 48 Envār-ı ruḡuñ pertev-i hürşīd-i meserret
Cebheñ seher-i 'ıyd-i temennā-yı zemāne
- 49 Bahtuñ nazar-ı Müşteri-i burc-ı sa'ādet
Sa'dūñ şeref-i tālī'-i ebnā-yı zemāne
- 50 'Ahdūñde ne kādır ki ide zulme taşaddī
Zālimdür iden yok yire şekvā-yı zemāne
- 51 Allāh'a emānet idemez kimse te'addī
Kālāy-ı cehān olsa da yağmā-yı zemāne
- 52 Deryā bile tuğyān idemez eylese zirā
Mevc ile ider silsile deryā-yı zemāne
- 53 Bahtuñ ola pāyende ki vīrān iken evvel
Ma'mūre-i 'adl oldı berāyā-yı zemāne
- 54 Dīvānuña girmek hevesiyle dem olur kim
Hasret-keş olur zulme re'āyā-yı zemāne

41 a: hürşīd-i yedūñ B.

46 b: baht-ı turā B.

- 55 Glzr-ı cinn eyledi dnyyı olaldan
Feyyza-i lufu emen-r-yı zemne
- 56 Nevk-i kalemn llesi ser-eme-i himmet
Dest-i keremün ebr-i güher-zy-yı zemne
- 57 Dvr-ı yetman gibi bel virmiş iken mülk
Hzr irdn ey sadr-ı kader-ry-yı zemne
- 58 Bir vaktde geldün ki dağı gelmemiş olsa
Dvr idi hl-i keder-efz-yı zemne
- 59 Tedbr dağı merhem-i Shrb'a dönerdi
Klmaz idi imkn-ı mdv-yı zemne
- 60 Mkil idi 'illet r'es hod mtecsir
Cn haste-i t'n u etbb-yı zemne
- 61 yne-i ŗeŗir ile çok tecrübe oldu
Yok idi nefes almağa yr-yı zemne
- 62 Hk re'yn idüp rbia tensik-ı umra
Itti seni ŗirze-i ecz-yı zemne
- 63 Teŗrif idicek ŗadra ŗif itdi teveccüh
's-nefes eyledün ihy-yı zemne
- 64 Itmiş seni Allh nigehtr-ı memlik
Ey nr-ı baŗar dde-i bn-yı zemne
- 65 Ya hk-i dern sürme idinse yağod olsa
Naŗŗ-ı kademn 'aynu a'm-yı zemne
- 66 Tr-ı ŗebi eyler mje-i dde-i szen
Olursa dağı szen 's-yı zemne
- 67 Dnyyı tutup duran efendüm sen imiŗsin
Fermnu imiŗ pençe-i kbr-yı zemne

57 b: ŗadr-ı kader-zy-yı zemne B, ŗadr-r-yı zemne C.

59 a: tedbri C.

61 b: bz-yı zemne B, naŗŗ almağa bz-yı zemne C.

62 b: icr-yı zemne C.

66 b: süren C.

67 a: sen imiŗsn B, C.

- 68 Fermānuña ta'zīm idüp eyvān-ı sipihre
Āvize ider rāsım-i tuğrā-yı zemāne
- 69 Elkābuñı bu resme yazar levha-i mihre
Kilk-i zer ile kātib-i inşā-yı zemāne
- 70 Dürr-i şadef-i nuh-felek ārāyiş-i 'ālem
Hayrū'l-ḥalef-i Ādem ü Havvā-yı zemāne
- 71 Destür-ı 'amel hüccet-i āsāyiş-i 'ālem
Bī-ceng ü cedel muşliḥ-i gavgā-yı zemāne
- 72 Zırgām-ı kavī pençe-i ācām-ı şecā'at
Hüşenk-veğā ma'reke-pīrā-yı zemāne
- 73 Meydān-ı bezmde 'alem-efrāz-ı semāhat
Şahrā-yı rezmde sipeh-ārā-yı zemāne
- 74 Dādār-ı Sühā-mertebet ü şadr-ı felek-ḳadr
Destür-ı melek-sīret ü sīmā-yı zemāne
- 75 Şadrü'l-vüzerā dād-penāh āşaf-ı Cem-cāh
Şehbāz-ı hümā-himmet ü 'ankā-yı zemāne
- 76 Düşize-i şān-ı şerefün ḥātib-i küfvi
Dāmād-ı şehensāh-ı felek-cāy-ı zemāne
- 77 Hem-nām-ı Berāhım ki ider luṭfını ta'mīm
Seyr-i ni'am-ı cūdıdur ebnā-yı zemāne
- 78 Şā'ir idemez şi'r ile evşāfını iṭrā
Olursa da hem-rütbe-i şu'rā-yı zemāne
- 79 Tazmın iledir ma'ni-i kem-yāb-ı vücūduñ
Fahriyye-i eş'ār-ı dil-ārā-yı zemāne
- 80 Can-baḥş-ı ten-i memleket-i Haḳ seni itmiş
'İsā gibi iḥyā-ken-i mevtā-yı zemāne
- 81 Ey kāşki imkānı olup zinde olaydı
Nef'ī-i sühan-perver-i yektā-yı zemāne

73 b: şahrā-yı rezme C.

74 a: Dādār-ı şehā-rütbet ü şadr-ı felek-ḳadr B.

78 a: iṭrār C.

- 82 Ol dem bilinürdi bu kaşidemde 'ayārum
Olurdu mihekk sūde-i ārā-yı zemāne
- 83 Ya sīnesini seng-i mezār ile dögerdi
Virdi meded itdūñ beni rüsvā-yı zemāne
- 84 Dāg-ı hased izhār da eylerse olurdu
Cins-i sūhanüm lāyık-ı tamgā-yı zemāne
- 85 Zannum budur ammā iderek tavsiye virdi
Hak söz budur ey āşaf-ı dānā-yı zemāne
- 86 Hakkā ki kuluñ Vehbi benüm yirümi tutmuş
Hālī komamış bişemi Mevlā-yı zemāne
- 87 Dād-ı sūhani virdi o tütī-i şeker-hāy
Ėayrılarını hep laklaka-pirā-yı zemāne
- 88 Ancak bu kadar eyler idüm ben de olaydum
Vaşf-ı keremünle sūhan-ārā-yı zemāne
- 89 İlham-ı Hudā'dur sözünü añlayan añlar
Endişesidür 'ālem-i ma'nā-yı zemāne
- 90 Gel āhıret oğlum diyü āgūşa çekerdi
Nev-zāde-i endişem o bābā-yı zemāne
- 91 Fahriyye o eylerdi lisān-ı kalemünden
Olsam dağı ben fāriğ-i da'vā-yı zemāne
- 92 Vehbī yetişür lāf sūhan başla du'āya
Olduñ gibi sen tābi'-i āgrā-yı zemāne
- 93 Meydān tehi şanma 'inānuñ çekerek tut
Bu sāhada çok merd-i sebük-pāy-ı zemāne
- 94 Şāyed ki cirid-efgen-i kıl olup iderler
Bayrām cemāli gibi rüsvā-yı zemāne
- 95 Küstāhlık itme ço mübāhātı ki şāyet
Taşdı' olına āşaf-ı dānā-yı zemāne

86 b: pişemi C.

90 a: āgūşa çekerdim C.

- 96 Bilmez mi senüñ kadrüñi devletlü efendüm
Hâcet ne imiş Nef'i'ye inhâ-yı zemâne
- 97 Aç destüñi kim oldı feleklerde melekler
Âmâde-i amîn-i temennâ-yı zemâne
- 98 Tâ kim bozılup mu'tekif-i rûze şeb-i 'ıyd
Yir yir kurıla meclis-i şahbâ-yı zemâne
- 99 Devletle ola mesned-i ikbâlde kâ'im
Durdukca bu nuh-hayme-i ber-cây-ı zemâne

Vezni: Mef'ülü / mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ülün

39

Kaşide-i Ramazâniyye Der-Sitâyiş-i Dâmâd İbrâhîm Paşa*

- 1 Hurd u hâbı şeb u rûz eyledi rindâne hırâm
Gıceyi gündüze katup geleşlü mâh-ı sıyâm
- 2 Şimdi ger mıştaba bir şavma'a-i zühd oldı
Şofralar eyledi seccâdeye teslim-i makâm
- 3 Alınur mı Ramazan süfilerinden câmi'
Kimi mahfilde mü'ezzin kimi mihrâba imâm
- 4 Ben nişîn-i hum-ı mey-hâne olan rinde yeter
Ayaşöfiyye'deki güp dibi cây-ı ârâm
- 5 İtdiler penbe-i mînâ-yı fetil-i kandil
Oldı rûğan koyacak zarf-ı tehî kalmadı câm
- 6 Bilemem sâki-i gerdun ne gül-efsün itdi
Nim peymâne ile eyledi dünyâyı tamâm

99 a: dâ'im C.

39 A.53b, B.69b, C.74a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide Berây-ı Ramazân " şeklindedir.

1 a: şeb-i rûz eyledi A.

6 a: sâki-i gerdun gül-efsün itdi B.

- 7 Tākatum kesdi benüm hāme-tırāş-ı gurre
Tutalum eyler imiş hakk-i rukūm-i āşām
- 8 Bilmezüz bu kimi gösterdi hilāl-i rüze
Egilüp hāl-i dil ile viricek halka selām
- 9 Māh-ı rüze geledü mihr nazardan düşdi
Şarkdan garba varınca virüp imsākile nām
- 10 Sāhil-i çerhde keştī-i hilāl-i Ramazān
Toldurup yelkenini buldı müsā'id eyyām
- 11 Karasın bulamadı baħr-i sefid-i rüzeñ
Oldı merdüm gibi nā-dīde şeb-i miskī-fām
- 12 'Ataş u cū'la aħşama teħassür çekerek
Döndük ol reh-rev-i bi-zāde k'ola 'āzim-i şām
- 13 Kankı gün var anuñ olmaya şebi dirler idi
Gördük ol günleri kim yok aña güyā aħşam
- 14 Kimse yād itmez idi 'ākıbet-i isrāfı
Kīse-i halka gireydi berekāt-ı eyyām
- 15 Rüz-ı rüze kadar 'ömr olsa idi halka naşīb
Eylemez idi Sikender heves-i mülk-i zalām
- 16 Sürbi kalb eyleyelüm ber-şeh anuñdur devrān
Kahve fincanları dolsun bedel-i gerdiş-i cām
- 17 Vakt-i imsākde misvāke bedel ağzumdan
Düşmiyor çüb-ı duħan yok bu kelāmumda riyām
- 18 Elvedā' resmini evvel giceden eyler idüm
Hele māhiyye kanādiline olsam ressām
- 19 Şaşurur 'ıyd namāzında daħı tekbīrin
Bir ta'aşsub-meniş olursa terāviħa imām

7 b: hakk-i rukūm-i eyyām C.

8 a: bilmez bu kime ki gösterdi A, bilmez bu kim ki gösterdi C.

10 b: doldurup yelkenini C.

12 a: 'ataş-ı cū'la A, C.

12 b: ki ola 'ām C.

17 b: düşmeyüp çüb-ı duħan C.

- 20 Tesliyet-güne vü dā'iyе meger mahfilde
Bir ilāhī okına güfte-i Hācī Bayrām
- 21 Kendiden gitme gibi bir sefer-i devr olmaz
Mezheb-i rinde besdür bu kadar 'özü-i şıyām
- 22 Za'fdan şekve idüp kâğıd uçurdu yahod
Bir gün evvel gelüp imdāda yetişse bayrām
- 23 İdebilsek yine tecdīd-i berāt-ı 'ıydı
Harcını itse velī sadr-ı felek kadr-ı in'ām
- 24 Şukka-efrāz-ı himem şaf-şiken-i ehl-i kerem
Bezmdе Hüsvrev ü Cem rezmdе hod Rüstем ü Sām
- 25 Hırz-ı bāzū-yı cehan zāmin-i emn-i devrān
Kuvvet-i tālī'-i din vefk-ı yemin-i Islām
- 26 Terbiyet-kerde haram-perver-i zıllu'llāhı
Sāye-güsterde dirāht-ı kerem-i sedre hırām
- 27 Hāşm-ı dīnār u direm düşmen-i buhl ü imsāk
Ğurre-i 'ıyd-i kerem şadr-ı cevād-ı min'ām
- 28 Ma'ni-i cūd u 'atā şive-i ta'bīr-i saḡā
Dāye-baḡş-ı üdebā Bāykarā-yı eyyām
- 29 Dāver-i baḡr-ı kef ü gevher-i ikbāl-i şadef
Āşaf-ı eşref ü dāmād-ı hudāvend-i enām
- 30 Ya'ni hem-nām-ı şerefmend-i Halīlu'llāh kim
Luḡfı ta'mīr kılup itmede çün Beyt-i Harām
- 31 Dyle āsaf ki nihādında nihān olmışdur
Cūd-ı Hātem himem-i Bermek ü tedbīr-i Nizām
- 32 Böyle bir gevher-i şeh-vār zuhūr eylemedi
Şadef-i kulzüm-i icād olalu heft ecrām
- 33 Lūledür her ser-i engüştü gümüş şuyı akar
Kef-i dest-i keremi maksim-i erzāk-ı enām

22 a: kâğıd uçurmak yāre B, kâğıd uçurduk bā-nūr C.

24 b: Rüstem-i Sām A.

33 a: Lüle-i dehr ser-i engüştü gümüş şuyı akar C.

33 b: maksim-i erzāk-ı cehan B.

- 34, Varamaz küngüre-i cāhına şehbāz-ı hayāl
İremez tāk-ı celāline kemend-i evhām
- 35 Hātem-i hınşır-ı kadri felek-i firūzī
Mehçe-i ra'yet-i iclāli meh-i bedr tamām
- 36 Hātırı cilvegeh-i şahid-i esrār-ı kazā
Tab'-ı derrākidür āyine-i rüy-i ilhām
- 37 Şahid-i re'yi dehen-ber-dehen-i rāz-ı kader
Fikri 'akl-ı kül ile yek-sebak-ı re'y-i mehāmm
- 38 Zihni ol mertebe vaqqād ki çün pertev-i sūz
Tutuşur bir nigehinden has ü hār-ı evhām
- 39 'Arz-ı hāl iden āna matlabın āmāde bulur
Dağı bir kimse anı eylemeden isti'lām
- 40 Bir işāretle nigāhından ider fehmi murād
Çekmeden ehl-i recā zahmet-i tertīb-i kelām
- 41 Lezzet-i cūddan ol mertebe haz almış kim
Tuşfe 'arz eyler āna şanki iden 'arz-ı merām
- 42 Mihr ile māh degül bir biniş iftārı için
Taşur 'akkām-ı felek başda iki table ta'ām
- 43 Bu ne feyz-i ezeli dād-ı ilāhī'dür kim
Sırrın idrākde dem-beste 'ukül ü efhām
- 44 Hüsn-i niyyet nazar-ı zill-i Hudā'dur anı
Eyleyen fā'ik-i eslāf-ı vezirān be-nām
- 45 Cūd u 'irfan kalem tīg u keman tīr ü sinān
Hāsılı her ne kadar fazl ü hüner varsa tamām
- 46 Eyleyüp zātına tahşis-i Cenāb-ı Mevlā
Eylemiş şadr-ı sa'adetde nazirin kem-nām
- 47 Hızır irüp devlete imdāda yetişdi güyā
Vaktine saklar imiş Hazret-i Hayy ü 'Allām

36 b: tab'-ı idrākidür C.

42 a: bir biniş aqtārı için C.

43 b: 'ukül ü evhām B.

47 a: Hızır idi B.

- 48 Fitne çekdi başını hırkaya m̄anend-i keşef
 Āb-ı t̄iḡı olalı cūy-i riyāz-ı Islām
- 49 Hep perīṣān idi eczā-yı kitāb-ı devlet
 Verdi şīrāze-i tedbīri ile hūsn-i nizām
- 50 Müşrif olmışdı harāb olmağa ma'mūre-i mülk
 Bahtı pāyende ola virdi yine istihkām
- 51 Renc-i Efrenc-i hezīmetle cehan haste idi
 Şerbet-i sulhla tedbīr yine itdi akdām
- 52 Kan tamarken ser-i şemşīr-i sitemden evvel
 Kimse kan dökmedi 'ahdinde meger kim haccām
- 53 Hañcer-i zulm aradan kat'-ı rekābet itdi
 Yine alışdı biri birine ervāḡ ecsām
- 54 Hele biz görmedük Allāh bilür böyle vezīr
 Vāy idi hāle eger olmasa ol şadr-ı kirām
- 55 Fi'l-meşel itse tūfengine sebū gibi hedef
 Dānesi ola süveydā-yı dil-i bedr-i tamām
- 56 Şast destī o kadardur ki kemānın korsa
 Esed-i çarḡı urur tīri çü Gür-ı Behrām
- 57 Ya cirīd atmağ-içün meyl-i fūrūset itse
 Zīr-rān olur aña tevsen-i çerḡı-i nā-rām
- 58 Hele va'llāhi vü bi'llāhi vü beyti'llāhi
 Gelmedi devlete bir böyle 'amīmü'l-in'ām
- 59 Cümle der-ḡātır-ı tārīḡ-şināsandur hep
 Ne kadar devlete geldiye vezīrān-ı 'izām
- 60 Keç 'atādur kimisi anı kerīm itme şümār
 Şıfr-ı bī-cāyla olmaz müterakķī erkām
- 61 Sayılır her birinün mādde-i ihsānı
 Saymam anı çıkardıysa da Hātem gibi nām

50 a: müşrif olmuşdı C.

51 b: şerbet-i fetḡ ile C.

57 a: bir cirīd atmağ-içün B.

60 b: bī-cāhla B.

- 62 Ben kerîm öyle cehan-bahşsa direm kim oldı
‘Dşr-ı mi‘şārını ta‘dāddan ‘āciz aqlām
- 63 Şadr-ı ma‘nā-menisā bahr-i cevāhir-pāşā
Ey iden ‘ālemi müstagraḳ-ı mevc-i in‘ām
- 64 Hayret-i rûze beni itmiş iken dem-beste
Yoḡ-iken tāb-ı sūhan ṭākat-ı tertīb-i kelām
- 65 Dün ki gördük şeref-i luṭf ḥatāya lāyık
Fart-ı şevḳ ile baña rûzeyi kılduñ bayrām
- 66 Tāze eş‘ār su’āl eyledüḡüñ duydu ḥayāl
Küçe-i feyze hemān eyledi irsāl-i peyām
- 67 İbtidā itmege ta‘tîr dimāḡ-ı ḥāme
Bahr-i dilden çıkarup virdi biraz ‘anber-i ḥām
- 68 Şāniyen itdi dehen-şüy gül-āb ile beni
Sūhanümden idicek midḥatüñi istişmām
- 69 Ni‘am-ı luṭfuñ ile eyledüḡüm gibi fütûr
Kîse-i nātıkadan rûze idüp fikr-i ḥitām
- 70 Nakd-i vakt-i sūhanüm şevḳ ile îşar itdüm
Ser-i mazmûna çü üşküfe-i nahl-i bādām
- 71 Eyledüm yalı kenārında bakup deryāya
Lîka-i maḥberemi māhi-i endîşeye dām
- 72 Şābit’üñ nüşha-i dîvānın açup fāl itdüm
Geldi Şulḥiyye’de bu beyt-i nezāket-fercām
- 73 Cerri sevmem kıyamam da kala nā-müsta‘mel
Sevdüḡüm kāfiyedür lafz-ı şerîf-i in‘ām
- 74 Lîk bir gicede işlenme kumāş-ı nazmum
Sāde düşdüyse de ma‘zûrdur ey faḥr-i kirām
- 75 Hezeyandur bilürem ‘afvuña ma‘zûram lîk
Ḳatı pek örseledi bendeki ḥummā-yı sıyām

76 Böyle mi eylerem evşâf-ı şerîfün seyr it
Niyyetüm çokdur efendüm hele gelsün bayrām

77 Vaqt-i iftārda tā key sühan-i hāyide
Vehbiyā aç du'āya elün irdi aḥşam

78 Her sene tā ki ola ğurre-i mäh-ı rüze
Āşıyan-sāhte-i bām-ı felek hem-çü hamām

79 İde ol şadr-ı kerem-perveri āfetden emīn
Dā'imā 'izzet ü ikbāl ile Rabb-ı 'Allām

Vezeni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

40

Kaşide-i Ğarrā Der-Sitāyiş-i İbrāhīm Paşa*

- 1 Ey āşaf-ı sipihr-cenāb u melik-şıfat
Ey şadr-ı bedr-kevkeb ü hurşid-menzilet
- 2 Evşâf-ı lutf u cūduña vāfī degül lisān
Elkāb-ı medh ü şānuña kāfī degül luġat
- 3 İtmiş mizāc-ı devlet ü dīne Hakīm-i şun'
Nuṭk-ı güher-feşānuñı ma'cün-ı takvıyet
- 4 Sāyende rāhat itmek için ḥalk-ı 'ālemi
Naḥl-i vücūduñ eylemiş Allāh terbiyet
- 5 Ahkām-ı zulmi eyledi takvīm-i köhne-sāl
'Adlin ki itdi neşr-i tavāmīr-i merḥamet
- 6 Şūr u şürürı sūr u sūrūra idüp bedel
Āsūde oldı sāye-i 'adlünde memleket

76 a: böyle mi eyler idüm B.

77 b: aç ya elün C.

40 A.55a, B.71b, C.76b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

4 b: Bu mısra C nüshasında yoktur.

- 7 Bî-kâr kaldı rık'a-nüvisân-ı iştikâ
İtdüñ zemānede o kadar neşr-i ma'delet
- 8 Sadra kadem-nihādelügünden berü senüñ
Takîb idüp biri birin āşâr-ı meymenet
- 9 Güş eyleyüp kudüm-i meyāmin lüzümüñi
Mülk-i 'adūya haṭṭ-ı riḫāl itdi meş'emet
- 10 Şemşirüñ oldı mezra'-ı ilḫād u rafza dās
Derunda itdi kelle-i ḫaşmı demet demet
- 11 Şöyle şafā-pezirdür āyine-i dilüñ
K'āgāz-ı kārda görinür ḫāl-i 'ākıbet
- 12 Kāfūr-ı berf-i penbeden olurdı germtir
İtse irāde ḫükmüñ eger kalb-i ḫāşiyet
- 13 İkbālüñ ile lāle-i feyz-i ḫudā gibi
Hem-seng-i şeb-çerāğdur ezhār-ı ma'rifet
- 14 Mūr-ı za'ife takviye-baḫş olsa himmetüñ
Şir-i sipihre itdürür izḫār-ı meskenet
- 15 Mağzūbuña kimesneden imdād-ı müstehil
Belki yanınca sāyede itmez mukārenet
- 16 Mergūbuña temā'il ider kalb-i kā'ināt
Eyler 'adū-yı cānı recā-yı mu'āşeret
- 17 'Azmüñ ne semte kim senüñ 'atf-ı 'inān ide
Hızr-ı hidāyet eyler anuñla murāfaḫat
- 18 Re'yüñ miyāne gevher-i silk-i kelām olur
Eylerseñ 'aql-ı kül ile de 'aḫd-i meşveret
- 19 Te'yid-i Ḥaḫ mübāşir-i tenfiz-i emr olur
Teshir-i şark u ğarba da itseñ mübāşeret
- 20 İkbāl ü baḫt-ı berzde dāmān-ı ihtimām
Fermānuñ üzre ḫidmetüñ itmekde temşiyet

9 b: haṭṭ-ı riḫāl itdi B, haṭṭ-ı ricāl itdi C.

10 b: itdi vürüda B.

16 a: temāyül ider B, C.

16 b: eyler 'adū-yı cān-ı recā-yı mu'āşeret B.

- 21 Tevfîk olup kefil-i mihmâzi-i enâm
Dîvānuña gelür demege var mı maşlahat
- 22 Senden mukaddem itmedi bu resme bir vezîr
İzhâr-ı şân u şevket ü icrâ-yı übbehet
- 23 Ammâ şudûr-ı sâlifeden bir vezîre de
Olmadı rûzı saña olan feyz-i mevhibet
- 24 Şeh-zâdelerle sünnet olup necl-i emcedün
Tıfl iken itdi pâdişeh ile muşâhabet
- 25 Kendün gibi selîl-i celîlün vezîr olup
Hünkâra oldı râbıta-bend-i muşâheret
- 26 Bu ‘âlem-i sipenci tutup nâm u şöhretün
Doldı şenân ile yidi iklîm ü şeş cihet
- 27 Bu iltifâtı kim saña itdi şeh-i cehân
Hep menşe’i ‘alâkadur ey kân-ı ‘âtîfet
- 28 Bir şadra kim ‘alâka ide sâye-i Hudâ
İkbâl ü baht ider mi yanından müfârekât
- 29 Ey hayr-hâh pâdişeh-i ma‘delet-penâh
Şâyeste Hak seni ne kadar itse mültefet
- 30 Masrûf-ı hıfz-ı câh degül gayrılar gibi
Fikrün senün sıyânet-i nâmûs-ı saltanat
- 31 Kaşduñ irâ’et olmağ ile ferr ü şevketi
Sen de kim itmedün hele ‘arz-ı müfâharet
- 32 Hâtırda mı ki binmiş idün ‘ıyd alâyına
İtmişdi lîk feth-i cedîde mukârenet
- 33 Feyz-i neşât-ı ‘ıyd ü sürür-ı fütûh ile
İtdün şu denlü râh-ı nişînâna mekremet
- 34 İşâr kılduğun zer-i zencîr-dâr ile
Gösterdi câdde kâhkeşâna mümâselet

23 b: *olmadı saña rûzı B.*

26 a: *nâm şöhretin B, C.*

26 b: *yidi iklîm şeş cihet C.*

27 b: *hep menşe ü ‘alâkadur C.*

31 a: *kaşduñ ziyâde olmağla B.*

- 35 Bir küşecikde ben kuluñ itmişdüm inzivā
Tārīḥ-i fetḥa eylemiş idüm mübāderet
- 36 Şūriş kopup melā'ike beyninde seyr için
Birbirini tesābuka itdi müsāra'at
- 37 'İsā felekde rukye okur üfler üstüne
Benden du'ā-yı ḥayra iderdüm müdāvemet
- 38 Bu hāleti müşāhede itdükde añladum
Dehre ne güne eyledüğün neşr-i menkabet
- 39 Gördüm gözümle ḥāşiyet-i kehrübā gibi
Cezb-i kulüb itdüğün ey kân-ı mekremet
- 40 Halkuñ teveccühiyle bilindi ki kıbledür
Ehl-i niyāza Ka'be-i küyuñ beher cihet
- 41 Ol Ka'be'den olursa olur baña feyz-i kām
Yokdur tavāf-ı dergehe dıgerde menfa'at
- 42 Kim itse cins-i vaşfuñı bāzār-ı nuṭka 'arz
Kalbi ider dili ile 'akd-i müşāreket
- 43 Ey ma'den-i mekārım-i aḥlāk-ı Ahmedī
Ey mecma'-i meḥāsin ü vey kân-ı maḥmidet
- 44 Vehbī-i ḥaste-ḥātıra şefkat zemānidur
Hāli müşevveş oldu yazuk eyle merḥamet
- 45 Bir aydur ki 'illet ü kıllet esīridür
Bıgāne-i selāmet ü maḥrüm-ı āfiyet
- 46 Böyle giderse gayret-i akrān ider helāk
Ser'-i keremde saña efendüm düşer diyet
- 47 Kıllet iken kuşūr-ı ziyāretde 'illetüm
Kimse bulunmadı ki ide baş-ı ma'zeret

35 a: her güşecikde C.

36 a: Şūriş kopup melā'ike beyninde şer için B, şūriş koyup
melā'ike beyninde seyr için C.

37 a: 'İsā felekde okur u üflerdi üstüne B.

41 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

43 b: Ey mecma'-i meḥāsin vey kân-ı maḥmidet A, C.

46 a: helāk ider B, olur helāk C.

- 48 Derd-i diline olmadı bir kimseden devā
Yine tabīb-i lutfuñā düşdi mürāca‘at
- 49 Olursa añā şerbet-i dīnār olur ‘ilāc
Habb-i zeheb virürse virür añā takvīyet
- 50 Bi’llāh bu gūne itmez idüm midhatūñ velī
Çokdur kuşūr-ı tab‘uma esbāb-ı ma‘zeret
- 51 Geldüm şikeste-beste yine āsitānuñā
Oğlum kapuñda eyler ümid-i mülāzemet
- 52 İtdükce her zaman meserretde kullarūñ
Dergāh-ı luḡ u şefkatüñe ‘arz-ı meskenet
- 53 Her birimiz lisān-ı şadākat beyān ile
Bu vech ile du‘āya iderdük muvāzabet
- 54 Tebrīk-i ‘ıyd ü feth ü velādetle her günün
İkbāl ü baht ü sa‘d ide eyyām-ı tehniyet

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

41

Kaşīde-i ‘ıydıyye Der-Medḡ-i İbrāhīm Paşa*

- 1 Hilāl-i ‘ıyd bedīd oldı āsumān üzre
Felek uzatdı kef-i merḡabā cehān üzre
- 2 Hilāl-i ‘ıyd gelüp ṭavr-ı mīhmān üzre
Selāma ṭurdı nazar rāh-ı kehkeşān üzre
- 3 Ne ‘ıyd oldı karīn-i şifā-yı şadr-ı güzīn
Müreccaḡ olsa sezā ‘ömr-i cāvidān üzre

49 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

54 b: İkbāl ü baht ü sa‘d ile B, C.

41 A.56b, B.73a, C.78a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

- 4 Yegāne şadr-ı mükerrrem vezîr-i a'zam kim
Du'âsı rûze gibi farz her lisân üzre
- 5 Güzide sıhr-i mükerrrem cenâb-ı hâkânî
Ki virdi zâtı şeref şadra 'izz ü şân üzre
- 6 Büzürmihr-i Felâtun-ı hired ki gâlibdür
Nizâm-ı Mülke 'Alî Şîr-kârvân üzre
- 7 Hudâygân-ı girâmî-güher ki gâlibdür
Kef-i mürüvveti ebr-i güher-feşân üzre
- 8 Semiyî-i cedd-i nebiyy-i kerîm İbrâhîm
Ki baş-ı mâ'ide-i luğf ider cehân üzre
- 9 O hîrz-ı bâzu-yı tevfiğ kim vücûdı ile
Zemâne kayddan âsûde dehr emân üzre
- 10 Zihî vezîr ki luğfında imtinân itmez
Zamîme eylese maşşûl-i bahri kân üzre
- 11 Zihî müşîr ki fâ'ik kibâr-ı eslâfa
Mişâl-i pertev-i hurşîd ahterân üzre
- 12 Şühür-i digere nisbetle mâh-ı rûze gibi
Celî meziyyet-i kadri keremverân üzre
- 13 'Ulûvv-i rütbesi şundan hayâl olsun kim
Zemâne çok göre mihr-i ziyâ-resân üzre
- 14 Be-cây-i toğm-i şütür mürğ olsa âvîze
Kıbâb câmi'-i kadrinde rîsmân üzre
- 15 Sümüvv-ı şânınabürhân-ı süllemi besdür
Kim olur ise bağal-gîri nerdubân üzre
- 16 Binâ-yı gurfe-i idrâki şöyle müşrifdür
Ki var nezâreti çak 'âlem-i cinân üzre
- 17 İderdi mağz-ı ser-i 'andelîbi rûğân-ı gül
Semîm-i hulqını neşr itse gülsitân üzre

13 b: çok kere C.

14 a: ser-i mürğ olsa B, toğm-i şer' olsa C.

- 18 Ferište zāt ki yek-şemme nūkhet-i hulķı
Eger tokınsa meşāmm-ı behiştıyān üzre
- 19 Olurdı sünbül-i gīsū-yi hūr pejmürde
Düşerdi reng-i hacālet gül-i cinān üzre
- 20 Sökün gelürdi eger görse rukye-hān hilmi
Dem-i hurūşda deryā-yı bī-kerān üzre
- 21 Hirās-ı saşveti ammā gevābiti eyler
Mişāl-i katre-i sīm-āb-ı āsumān üzre
- 22 Ne dem ki eşheb-i ikbālūne virüp meydān
'Azīmet eylese bir leşker-i girān üzre
- 23 Tefevvuk ide 'umūriyye destbürdinde
Neberd-i Mu'taşım-ı Kahraman-tüvān üzre
- 24 Müzekker ola ekālīm-i seb'aya 'azmi
Hücüm-i Rüstem-i destānı heft-hān üzre
- 25 Iderse ülfet-i ezdādı 'adli ger icāb
Biri birinden olup dā'imā emān üzre
- 26 Harīr-i pertev-i mehtābı hāyik-i gerdūn
Kenāra eylese pīrāhen-i ketān üzre
- 27 Eger nakīzini kaşd eylese li-maşlahatin
Kıyāslar dağı olmazdı akterān üzre
- 28 Dehānın itmek için şüst u şū dem-i imsāk
Şi'ār-ı sünnet-i fahr-i peyemberān üzre
- 29 Sipihr-i zer legen-i mihri 'arz idüp meh-i nev
Berik-ı sīm şunar dest-i hādımān üzre
- 30 O kim mükeşhal ide hāk-i āsitānı ile
'Acab mi sürmeyi tarh itse İşfahān üzre
- 31 Tamām-ı 'ömre dek eflāke ser-fürū itmez
Süren cebinini bir kez o āsitān üzre

19 b: düşeydi C.

24 a: müzekker olsa B.

26 a: çāpuk gerdun C.

- 32 Rihāl-i kāfile-i hāb-ı hatt̄ olınmış iken
Ribāt-ı dīde-i baht-ı cehāniyān üzre
- 33 Çeküp kaṭārını itdi zeman hıfzında
Enāma merhale-i çeşm-i pāsban üzre
- 34 Zemān-ı hıfz u emānında gürg-i kīneverün
Niğāhbanluğı gālib gelür şebān üzre
- 35 Maşun memālik-i Islām keyd-i a'dādan
Günūde pister-i rāhatda halk emān üzre
- 36 Zülāl-i şulhla itfā-yı nār harb itdi
Bilürdi isminün āsarı ins ü cān üzre
- 37 Ne şulh şulh-ı Hudeybiyye gibi mesnundur
Virür netice fütühāt rāygān üzre
- 38 Şalāh-ı dehre sebep şimdi fetha gālibdür
Kelām-ı ehl-i tecārīb kārvan üzre
- 39 Ki iktizā-yı meşiyet be-hükmi istidrāc
'Adūyı itmiş idi zāhiren tüvān üzre
- 40 Velī celāl yüzinden cemāl idi o dağı
Olur celī sebebi ṭab'-ı 'ārifān üzre
- 41 Ki hikmet-i ezeliyye ta'alluk itmiş idi
Devām-ı nuḥ ü gāzā-yı mücāhidān üzre
- 42 Bekā-yı seyf ile hūn-ı 'adūv çün olsa gerek
Çekide dāmenine āhirü'z-zemān üzre
- 43 Idüp kaṣā baṭ-ı perverde-veş anı tesmīn
Ziyāfet itse gerek resm-i mīzbān üzre
- 44 Mu'ammer ide Hudā pādişāh-ı devrānı
Müebbed eyleye evreng-i 'izz ü şān üzre
- 45 'Aşā-yı nāvek ile Moskov'ı idüp te'dīb
Şenide oldı şadā-yı emān emān üzre

32 a: rihāl-i kāfile-i hāb-ı hatt̄ B, ricāl-i kāfile-i hāb-ı hatt̄ C.

34 b: sitān üzre C.

- 46 Yıkıldı gitdi kalup çār mużtar u nā-çār
Virüp kılā' u mühimmāti bīm ü cān üzre
- 47 Ki oldı tābi'-i fermān-ı şāh-ı zecren leh
Eman virildi recā-yı Tatār Hān üzre
- 48 Üç ayda aldı elinden cemī'-i memleketün
Sefer idüp Venedik gibi had-nedān üzre
- 49 Cenāh-ı şefkatine müstezill olup İsveç
Yüzini sürdi der-i dāver-i zemān üzre
- 50 Olaydı Nemçe dağı münkarız bu egnāda
Kime olurdı gazā 'arşa-i cehān üzre
- 51 Zebūn-ı tığı olup 'ākıbet olur zāhir
Yazıldığı el-aman resm-i el-amān üzre
- 52 Ne deñlü ser-keş ise seyr idün kor āhir kār
Zemīn-i 'acze serin hāk-i sāyebān üzre
- 53 Ne sāyeban seferi kaşr-ı ma'delet ki konar
Hümā-yı evc-i sa'ādet o āşiyān üzre
- 54 Cenāb-ı Hazret-i Sultān Ahmed-i Ğāzī
Ki mişli gelmedi taht-ı şehenşehān üzre
- 55 O şeh ki pençe-i na'l-i semendi lāyıkdur
Olursa efser eger fark-ı hüsrevān üzre
- 56 O şeh ki sāye-i bāl-i hümā-yı bahtından
Kırıldı çetr-i sa'ādet cehāniyān üzre
- 57 O şeh ki peyk-i sa'ādet be-piş çıkdukda
Namāz-ı cum'aya āyīn-i hüsrevān üzre
- 58 Nühüfte nīm nıgehle selām virdükce
Güzergehindeki şaf-beste bendegān üzre
- 59 Anı işābet-i 'aynü'l-kemālden şakinur
Mesih rukye okur oklar āsumān üzre

46 b: virüp kılā'-ı mühimmāti A, C.

48 a: cemī'-i memleketin B.

53 a: konan C.

56 a: bahtında C.

- 60 O Şeh ki bir HabaŐi bendesinde zāhirdür
Mezīd-i rütbe-i Őan Őāh-ı orduvān űzre
- 61 akırcı baŐısını pek uurmayam ammā
Degül ba‘īd Őala pene ser-i toĝan űzre
- 62 İderdi olamayup pāyidār-ı pūziŐ-i leng
ekeydi ceysāni Tīmūr-i Gürkān űzre
- 63 Geer keremde Őecā‘atda seyf-i zū‘l-bezni
Gelür Őükūhda ĝālib Őeh-i cehān űzre
- 64 Fūrūĝ-ı Őās-ı zerin görse peyk-i kemterinūñ
Ya mehce-i ‘alemin fark-ı Ferkadān űzre
- 65 Olurdu efser-i la‘lini ser-nigūn mūñkal
Yanardı āteŐ-i ĝayret ser-i Keyān űzre
- 66 Tokınsa hāne-i zeyne kef-i güher-pāŐı
Süvār olurken o raĝŐ-ı sebük-‘inān űzre
- 67 Maĝar kadar güher-efŐanlıĝın görüp dirler
Sehāb indi o küh-pāre-i revān űzre
- 68 O Őir-ı hamle ki bīm-i hucūmı ile düŐe
Teb-i hirās-ı ten Őerze-i jiyān űzre
- 69 Netice ‘āleme gelmez naziri ol Őāhuñ
Sürerse de felekūñ devri Őad kırān űzre
- 70 Edāsı biñde bir evŐāfınuñ degül kābil
Őenāsın eylese āfāk her lisān űzre
- 71 O pādiŐeh ki du‘ā-yı devām-ı iķbāli
Ola zāmıme-i evrād-ı kudsiyān űzre
- 72 Ne ĝüne medħine kādır ola lisān u kalem
Nice o baħr ola cārī bu nāvūdān űzre

61 a: akırcı baŐısınınñ B.
61 b: penesin B, C.
67 b: sehābın indi B, sehāb űzre C.
68 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.
72 a: lisan kalem A, C.

- 73 Meger ki ola gazel-han meclis-i vaşfı
Zebân-ı şevkle resm-i sühânverân üzre
- 74 O hat-ı sebz zenahdân-ı dil-berân üzre
Heman benefşeye beñzer şüküfedân üzre
- 75 Gelince hattı gurüb itdi mihr-i ruhsarı
Fütür-ı büse salâ oldı 'aşıkân üzre
- 76 Elindi gurre degül halka-çini helvâdur
Sipihr tatlu şatar vaz' idüp dükân üzre
- 77 Sipihr hokka-i ma'cun hilâl miblağ-ı sim
Nücüm habb-i müverrakdur âsumân üzre
- 78 Şenâ-yı âşafa lâyık degül sözün Vehbî
Velî kerem düşer ol şadr-ı kâmurân üzre
- 79 Le'âl-i vaşf-ı cemîlin mişâl-i 'akd-i perin
Kaşîde itsem eger rişte-i benân üzre
- 80 Mu'âyene iderem 'âlem-i şühüdumda
Ki çerh sübha ider dest-i kudsiyân üzre
- 81 Ya itmesün mi ki baş-ı simât-ı şevk iderek
Zemân-ı rûzeyi 'ıyd eyledi cehân üzre

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

42

Kaşîde-i Garrâ Berây-i Şihhat-yâften-i İbrâhîm Paşa*

- 1 Saña merbüt imiş ey cân-ı cehan şadr-ı kerem
Safvet-i rûy-i zemin şihhat-i cism-i 'âlem

74 a: O hat ki sîb-ı zenahdân-ı dil-berân üzre B, o hat sırr-ı zenahdân-ı dil-berân üzre C.

77 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

9 a: zülâl-i vaşf-ı cemîlin C.

42 A.58a, B.75b, C.80b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşîde " şeklindedir.

- 2 'Älemün dirlügi enfäs-ı şerîfünle imiş
Nutk-ı pākün dem-i 'İsâ ile olmuş tev'em
- 3 Nür-ı dīdāruñ imiş rüşen iden āfākı
Dehre göstermesün Allāh zevālün bir dem
- 4 Destünī Ka'be-i ihsāna iden zer-mīzāb
Ceybünī eylemiş ol Ka'be'ye çāh-ı zemzem
- 5 Āhen-i kıblenümā-veş saña meczüb kıilup
Müteveccih yüzünī görmeye ahyār-ı ümem
- 6 Cism ü can eylemiş Allāh 'ibādiyle seni
Bu kadar olmadı bir şadra müsahhar 'ālem
- 7 Olsa āyīne-i tab'unda eger zerre ğubār
Halka şihhat yüzi mi gösterür aqsām-ı seķam
- 8 Rūhsuñ rūhuña ola mütekadder elbet
Müte'essir olur a'zā-yı vücūd-ı ādem
- 9 Mevce-i ābda şafvet mi tasavvur olunur
Olıcak cüşiş-i bārān ile muğber muksem
- 10 Şihhatün resmi şahih olmayıcak fermānuñ
Kuvvet-i pençe-i ahkāmı olur mı muķkem
- 11 Āb çü feyz-nümā itmeyicek gülzāra
Açılır mı dil-i ğonce gül olur mı hurrem
- 12 Inkisāf olsa eger çihre-i mihre 'ārız
Der-'akab tutmaya mı bir yüzini jeng-i zalem
- 13 Mīzbān eyler iken ekl-i ta'āma perhīz
Mihmanlar nic'olur tālib-i elvān-ı ni'am
- 14 Kalb-i 'asker ki metin ola bozılmaz leşker
Mevc urur ceyš-i zafer cünbişe geldükce 'alem

6 a: cism-i can A, C.

7 a: āyīne-i rüyuñda B, āyīne-i kalbüne C.

14 b: cünbiş itdükce 'alem A, mevc olur ceyš-i zafer C.

- 15 Saṭır-ı hūb rakamı nāzūk olur ḥarfi dūrūst
Nādirest olmaz ise ṣadr-ı devāt üzre kalem
- 16 Ya senūñ ṭab'-ı ṣerīfūñde küdürēt var iken
'Āfiyetler bize ṣāyeste midūr urmak dem
- 17 I'tidāl olmayıcaḡ ṭab'-ı latīfūñde senūñ
Ṭoyamaz kām-ı cehan bāḡ-ı selāmetden ṣemm
- 18 Rabṭ idüp ṣıḥhat-i āsāyiṣūñe elḥāṣıl
Rāḥat-ı 'ālemi sāzende-i kânūn-ı ḥikem
- 19 Bir iki gün o gül-i ter gibi nāzūk beṣerūñ
Girih-i ḡonce gibi nezleden olup dirhem
- 20 Nem-rübāyende-i ebr olan o ṭab'-ı ṣāfuñ
Olmayup gül gibi tāb-āver-i bār-ı ṣebnem
- 21 Oldı te'ṣīr-i rutūbetle mizācuñ muḡberr
İtdi inbīk gibi dīde-i ḥalkı pūr-nem
- 22 Bildügüm kimsede hiç bād-ı ṣitādan ḡayrı
Ṣaḡ esen yoḡ idi Allāhu Ta'ālā a'lem
- 23 Nezle mānend-i 'avārız-ı nüzül oldı ṣalḡın
Ḥastalar ḡānesine döndi serāy-ı 'ālem
- 24 Can fīda olmaḡ ile yoluña ḥalk-ı dünyā
Oldılar cümle sipeh-dār-ı kazā-yı mübrem
- 25 İlticā eylediler dār-ı ṣifā-yı ḡayba
Didiler hep bize ḡelsün keder ü renc ü seḡam
- 26 Tek hemān 'ömr-i ṭavīl ile ṣifā-yāb olsun
'Ālemūñ rūḥı sa'ādetlü vezīr-i a'zam
- 27 Nāḡehan ṣadra ṣifā ṭab'a ṣafā itdi zuḥūr
Ḥalka ḥātifden iriṣdi bu nüvīd-i ḡurrem

15 a: Saṭır-ı hū nār mī nāruñ olur ḥarfi dūrūst B, saṭır-ı hūnā
rakamı nāruñ olur ḥarfi dūrūst C.

23 b: ḡastalar odasına döndi C.

25 a: dār-ı ṣifā-yı 'ayna C.

25 b: keder ü renc ü elem B.

- 28 Didi siz derdünüzün çāresi tedbīrin idūñ
Zıll-i Hak itdi teveccüh aña sizden akdem
- 29 Hem şifā viridi Hudā 'azze ve cell hem itdi
Size tedbīre vekīl anı Mesīh-i Meryem
- 30 'Omr-i Hızr eyledi ihsan şeh-i zī-şāna Hudā
Anı seyr itdi hayāt ābına destinden hem
- 31 İşidüp anı cehan okıdı Şihhat-nāme
Ittiler āh u enīne bedel āgāz-ı neğam
- 32 Bildiler kim yine sensin idicek sultānum
Hüsn-i tedbīr ile ta'dīl-i mizāc-ı 'alem
- 33 Geliyorlar kapuña eylemege deryüze
Senden ey şadr-ı Felātun-ı hired ü 'İsā-dem
- 34 Kimi habb-i zeheb ü kimi şarāb-ı Dīnār
Kimi terkīb-i midāda kimi tedbīr-i himem
- 35 Vehbi-i haste-dilūñ şefkat umar kim idesin
'Arz-ı hālin okıyup derdine tedbīr-i kerem
- 36 Söyledüp derdine tahşīl-i vukūf eyler iseñ
Zimmet-i himmetüne merhamet olurdu ehem
- 37 Ne kadar baña sen itdünse kerem tā o kadar
Baña zulm oldu ki takrīr idemem ben fe'fhem
- 38 Siper itsem yine bī-çāre sipihri de saña
O bahāneyle biraz bast-ı şikāyet itsem
- 39 Çeksem iznūñle biraz tīg-ı zebānı çerha
Bāri Nef'ī gibi ben de aña bir zaħm açsam

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

28 a: tedbīrūñ idūñ A, C.

30 b: habāb ine C:

31 b: āgāz u neğam A, āgāze neğam C.

35 b: Vehbi-i haste-dili A, C.

Kasīde Der-Medh-i İbrāhīm Paşa*

- 1 Ey menba'-ı ihsan ki kapuñ maksim-i re'fet
Dünyāya sarāyuñdan akar cūy-i sa'adet
- 2 Ey maşdar-ı in'ām ki müştakk deheninden
Hep fi'le gelen dād u dihiş-i şun'a himmet
- 3 Ey şadr-ı güzin görse seni dirdi 'Alī Şīr
Hiç söz olamaz böyle gerek işte vezāret
- 4 Taşhīh-i mizāc eyledi tedbīrūñ ile mülk
Bu nükteye besdür şah-ı fermānuñ işāret
- 5 Hāşşiyet-i ismūñ göresin āteş-i harbī
Hem berd ü selām eyleye hem gülşen-i nusret
- 6 Hakkā ki Berāhīm-i zemansın ki cehāna
Bast itmedesin mā'ide-i luţf u mürüvvet
- 7 Kim kaldı senūñ olmaduk ihsānuña mazhar
Kaldadı su'āl itmedügüm şahib-i hācet
- 8 Ben kendümi bildüm bilelü itmedi kimse
Ehl-i dil ü 'irfāna efendüm gibi rağbet
- 9 Devletden ala her kişi hālince naşībin
Fikr olsa ne ihsān-ı Hudā'dur bu ne himmet
- 10 Divānuñı kim görse görüp luţfını degmez
Sükr eylemeden nevbet-i takrīr-i şikāyet
- 11 Ma'nā-yı ticāret dağı hep muzmer olurdu
İtsem ne zaman dergehūne kaşd-ı ziyāret

43 A.59a, B.76b, C.81b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kasīde " şeklindedir.

6 b: mā'ide-i luţf-ı mürüvvet A, C.

11 b: dergehine A.

- 12 Endūh ile girdükce neşâṭ ile çıkardum
Bulduḡca duḡūl-i der-i iclālūne ruḡṣat
- 13 Ammā bu ziyāret ki vedā' itmek içündür
Gördüm behem-ūlfet olıyor ḡüzn ü meserret
- 14 Gördükce yüzün zevḡ ü safā çihre-nümādur
Bu vech ile kim dil olur āyine-i ferḡat
- 15 Ammā ki gūṣāde-dehen itdükce vedā'a
Nāḡāḡ gelū-gīr olur lokma-i vuṣlat
- 16 Ey neṣ'e idi bu görilen līk telāfī
Olmasa idi böyle ḡumār-ı ḡam-ı ḡasret
- 17 Mānend-i Zeliḡā meded aldurdum elümden
Girmiṣken ele dāmen-i Yūsuf-ı devlet
- 18 ḡurbetde vaṡan zevḡin iderken keremūnle
'Azm-i vaṡan oldu baḡā ṣimdi reh-i ḡurbet
- 19 Cezb itmese kullāb gibi ṣehr-i Sitanbūl
Hem luṡfuñ eger eylemese baḡā refākat
- 20 Bir manṣīb-ı Ṣehbā'da niyābet hevesi ile
Itmezdüm efendüm reh-i hicrāna 'azīmet
- 21 Ṣehbā'yı añup geçmeyelüm olmasa luṡfuñ
Ben ḡanda idüm ḡanda Haleb ḡanda niyābet
- 22 Ta'yīn-i veliyyü'n-ni'amı ile ḡuṣūṣā
ḡükū eylemede ḡalmaya ḡāzīsine minnet
- 23 Menṣūr-ı mübāhat yiter ruk'a-i iznüm
K'oldı añā tasriḡ-i niyābetle iṣāret
- 24 Fermān-ı ṣerīfūnle de olursa mü'eyyed
Vaktinde olur medrese tahriḡ-i ri'āyet

12 a: endūh ile geldükce B.

13 a: ammā ziyāret ki B.

16 a: līk yalanı C.

18 b: reh-i raḡbet C.

22 b: ḡācet B, C.

24 b: tahriḡi B.

- 25 Hem hırz iderem bâzu-yı ikbâlûme anı
Hem fahr iderem haşre dek ey şâhib-i himmet
- 26 Hem beyne'l-ehâlî iderem kesb-i tefâhür
Tâ'ib kuluña hem iderem da'vi-i şirket
- 27 Hem maşlahatum kalmadı kısmet dahı oldu
Zabt itmege kaldı eger olur ise kısmet
- 28 Tâ'ib gibi Vehbî kuluñı dahı unutma
Cün saña dahîl oldu anı eyle himâyet
- 29 Da'vâtüña şarf eylesün evkâtını min-ba'd
İtdükce makâm-ı Zekerıyyâ'yı ziyâret
- 30 Bir mişlü bulunmaz güher-i kân-ı keremsün
İtdüm seni ben Hazret-i Allâh'a emânet

Vezni: Mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

44

Kaşide Der-Sitâyiş-i İbrâhîm Paşa*

- 1 Merhabâ şâh-ı felek-kadrün vezîr-i bihteri
Merhabâ ey şehsüvâr-ı rûzgârün şaf-deri
- 2 Merhabâ sad-merhabâ ey âşaf-ı 'alî-tebâr
Dâver-i 'âlem-i cehan şer' ü dînün Haydar'ı
- 3 Bâreke'llâh ey nedîm-i pâdişâh-ı muhteşem
Eyledün süruñla cârî sünnet-i peygamberi
- 4 Ey viren hüsn-i sürür-engîz dehre hürremi
Vey o sūr-ı pür-hübürü 'âlemün zîb ü ferî

25 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

25 b: ey kân-ı mürüvvet B.

44 A.59b, B.77b, C.82b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

3 a: ey nedîm-i pâdişâh-ı muhterem B.

- 5 Sensin ol dāmād-ı vālā-rütbe ‘ālī-cāh kim
Oldı şānuñ böyle bir luţf-ı celīlūñ mazharı
- 6 Oldı sūruñla güşāde gonce-i bāğ-ı sūrūr
Hem neşātuñ eyledi āzāde ğamdan dilleri
- 7 ‘Ays-ı cām-ı pūr-neşāt almış ele sākī olup
Bezm-i sūruñla sebīl eyler şarāb-ı sūkkeri
- 8 Naħl-ı Tūbā-yı cinandur ol iki naħl-ı bülend
K’itdiler tezyin şahn-ı bāğ-ı sūr-ı dāveri
- 9 Şahn-ı sūruñ ol gülistandur ki olmışdur anuñ
Zīb-i kandilānı nergisler meşā’il gülleri
- 10 Evcde ol şevk ile urdukca zehre-sāza cenk
Rakş iderdi devr uşūli üzre çerħ-i çerberī
- 11 Çār-pāre dest-i pāk-i dil-ber-i rakķāşda
Çık çık emrin ğussaya fermān iderdi ekşerī
- 12 Pehlevān-ı dil resen-bāzīde menzil almağa
Rīsmān-ı cāna bend eylerdi zūlf-i dil-beri
- 13 Yummayup encüm-i şeb sūruñda çeşmin tā seher
Çerħ eylerdi taşavvur zevk-i leyl-i diğeri
- 14 Cem’-i germā-germ-i sūr olmışdı halk ol denlü kim
Yek-şebine idemem teşbih rüz-ı mahşeri
- 15 Görmemişdür böyle bir sūr-ı hümāyūnı hele
Dīde-i bīnā-yı ‘ālem devr-i Ādem’den beri
- 16 Ey tarāvet-baħş-ı gülzār-ı kemāl ü ma’rifet
Gülsitān-ı fazl u cūduñ tāze gül-berg-i teri
- 17 Menşe-i ‘izz ü sa’ādet kān-ı luţf-ı mekrōmet
Menba’-ı cūd u mürüvvet bahr-i cūduñ gevheri
- 18 Nūr-baħş-i āfitāb-ı āsumān-ı cūdsun
Ey vücūdı şubħ-ı cūda bā’iğ-i rüşenterī

6 b: hem neşātı eyledi āzāde dilden B.

10 b: çerħ-i müşterī B, çerħ-i minberī C.

11 a: diğeri rakķāşda C.

- 19 Añılur mıydı keremle Bermekî-veş olmasa
Bende-i ihsânınuñ Hâtem gulâm-ı kemteri
- 20 Gevher-i ikbâl bâzâr-ı sa'âdetdür nola
Ârzü pâ-bûsuña kılsa cehânı müşteri
- 21 Böyle mi inşâ iderdi vaşfuñı Vehbî kuluñ
Olmasaydı ger leked-küb sipihr-i serseri
- 22 Gevher-i medhûñ iderdüm ziver-i gayb u hitâb
İltifâtuñ ger kılaydı tab'-ı şûha yâveri
- 23 Dâverâ rüşen-zamîrâ server-i dânişverâ
Ey cehân-ı 'ilm ü 'irfânüñ fazîlet-güsteri
- 24 Hücet-i fahriyyemi ta'dîle şahiddür benüm
Rûh-ı Sa'dî-i sühân-perver revân-ı Enverî
- 25 Gelmedi hergiz vücûda bir halef nazmum gibi
Gerçi bîkr-i nazma çok sa'y itdi Nef'î'den beri
- 26 Nergis-i sîr-âb-veş leb-rîz olursın nuḡkdan
Ol du'âda ter-zebân ey hâme gel şimden geri
- 27 Tâ ki dâmâd-ı 'arûs-ı şubḡ u şâmuñ mâh u sâl
Rûz u şeb ide te'ânuk mihr ü mâh-ı enverî
- 28 Kevkeb-i bahtuñ ziyâdur ide Hayy-i müste'an
Şol kadar kândan şeref kesb ide mihr-i hâveri

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

45

Kaşîde-beççe Berây-ı Teşrîf-kerden-i İbrâhîm Paşa Be-Hâne-i
Kapudân Muştafâ Paşa Der-Şeb-i Halvâ*

- 1 Hayr-makdem ey cehânüñ zib-i şadr-ı devleti
Devletüñ ârâyişi dinüñ medâr-ı kuvveti

22 a: gayb ü hatâ C.

28 a: Hayy ü müste'an B.

45 A.60a, B.78a, C.83b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşîde " şeklindedir.

- 2 Hıyır-makdem ey semiyi-i pāk-i ceddü'l-enbiyā
Halka Hakkuñ ni'met-i bî-ımtinān-ı rahmeti
- 3 Hıyır-makdem ey nesak-sāz-ı mehāmm-ı bezm ü rezm
Luḫf u kahruñ sāz-kār-ı muktezā-yı hikmeti
- 4 Hıyır-makdem ey vekil-i kārğāh-ı saltanat
Ey serir-i devletüñ revnak-fürüz-ı şevketi
- 5 Hıyır-makdem ey cehan-bān-ı Süleyman-ḫaşmetüñ
Aşaf-ı deryā-kefi şadru's-şudür-ı devleti
- 6 Hıyır-makdem ey sebük-cevlān-ı meydān-ı kerem
Ma'n'uñ olmaz ma'ni-i cüduñla hem-pā himmeti
- 7 Hıyır-makdem ey kudümün genc-i bād-āver ü feyz
Berd-i rahşuñdan nümāyan kīmyā ḫaşşiyeti
- 8 Hıyır-makdem ey vücüh-i devlete nür-ı cebin
Asumān-ı 'izzetün mihr-i münevver ḫal'ati
- 9 Şubḫ-ı 'ıyd itdi şeb-i tārīki envār-ı ruḫuñ
Mihr ü māha şeb necir itdürdi nürāniyyeti
- 10 Degmedi bāl-i hümādan yoḫsa müjgānum ile
Farz-ı 'ayn idi baña çārüb-keşlik ḫidmeti
- 11 Bir geliş geldün hele kim satvet ü ikbālüne
Kaldı mäh u āfitabuñ bāz-ı çeşm-i ḫayreti
- 12 Seh-d-i iḫsānuñla şirīn oldı kām-ı kā'ināt
Sükr şükrün ile 'ālem itdi ḫalvā şohbeti
- 13 Şohbet-i ḫalvā koduñ zevk-i behiştün adını
Ders-i hikmetdür anuñ 'ārif yanında şohreti
- 14 Rüz-ı ta'tili sen itdün şarf-ı ta'dil-i umūr
İtmedün va'llāhibi-hüde telef bir sā'ati

3 a: ey nesak-sāz-ı fehām-i bezm ü rezm A.

3 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

5 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

6 a: meydān-ı rezm B, C.

6 b: Ma'n'uñ olmaz ma'nā B.

14 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

14 b: va'llah A.

- 15 Hayr-hāhān-ı şamīmü'l-bāl-i dīn ü devletün
Cem'-i esbāb-ı nizām olmaz mı hiç cem'iyyeti
- 16 Zımn-ı sohbetde hem itdün baş-ı hān-ı mekrümet
Hem ricāl-i devlete virdün vifāk u ülfeti
- 17 Feyz-i teşrīfünle hil'at-püş-i fahr itdün bu şeb
Şıhr-i hāşuñ Mustafā Paşa-yı 'ālī hazreti
- 18 Atlas-ı nūr-ı nigāhın saña pāy-endāz idüp
Subh tā şeb revzen-i şevk idi çeşm-i hayreti
- 19 Ārzū-yı maḳdem-i pākünle itmişdi binā
Bir mübārek demde bu maḳsūd-ı kaşr-ı cenneti
- 20 Olmadı zāyi hulūşı eyledi teşrīf anı
Bir senün gibi kerem kānı veliyy-i ni'meti
- 21 Sen maḳāmuñda o sāyeñde olup rāhat-güzīn
İde Haḳ zātuñ cehānuñ māye-baḳş-i rāhati

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

46

Kaşīde-i Ramazāniyye Der-Medḫ-i İbrāhīm Paşa*

- 1 Gurre-i rüzeyi gördüm felegün bāmında
Bir kenārī güzele beñzer oruç nāmında
- 2 Ramazan ayını gördüm felegün bāmında
Bir kenār uşāğıdur beñzer oruç nāmında

15 a: şamīmü'l-bāl C.

46 A.60b, B.79b, C.85a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise,
" Ramazāniyye " şeklindedir.

2 a.b: Bu beyit A ve B nüshalarında yoktur.

- 3 Rūzenün gerçi kesel yok degül eyyāmında
Līk feyz-i seher-i ‘ıyd var aḥşāmında
- 4 Perde-i Ka‘be‘ye beñzer ki konur mihrāba
Perde-i şeb der-i tā‘atgeh-i şuvvāmında
- 5 Nokta-i mihr olıcak şafha-i gerdundan ḥakk
Rahmeti derc olunur rahmetün aḥsāmında
- 6 Sa‘y idüp kesb-i şafā eyleyene tā‘atden
Yürisün Ka‘be şevābı bulınur kāmında
- 7 Bendüzi ḥimye fütür-ı şebi tedbīr-i devā
Bire birdür güneḥ ü ma‘şiyet eskāmında
- 8 Çık terāviḥa da gör rāḥatı seyr it zevki
Bak ne hengāmeler olur gice hengāmında
- 9 İtdiler penbe-i mīnāyı fetīl-i kandīl
Şimdi rūḡan konılır meykedenün cāmında
- 10 Merḥabā okıyup evvel giceden didi gören
Be ne san‘at var imiş māhya ressāmında
- 11 Her menāre tonanup oldu çü naḥl-i sūrī
Ergāvan ḥāletı var zīnet-i endāmında
- 12 Oldı cāmi‘lerün āvīzeleri nūr topı
Döndi mihr-i felege ḳubbeler ecrāmında
- 13 ḳubbeler kevkeb-i kandīl ile döndi felege
Meh-i nev şekli ḥod evvelde var i‘lāmında
- 14 Virdi revnaḳ hele şehr-i Ramāzan ‘ıyd kadar
Şadr-ı Cem-ḳadr-i felek-rütbenün eyyāmında
- 15 Ya‘ni dāmād-ı şehensāḥ-ı cehan-bān-ı kerīm
Ki Ḥalīl‘ün şerefi oldı celī nāmında
- 16 Birisi eyleyemez cezr-i aşem gibi beyān
‘Uḳdeler lüknet olur elsün-i aklāmında

13 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

16 a: ḥırz-ı aşem C.

- 17 O cehan-bağış ki aḥkām-ı nūvīsān-ı cehān
ittifāk itseler iḥsānınuñ erkāmında
- 18 Kaşr-ı ikbāli çık ol rütbe felek-sādur ki
Görinür çeşm-i hümā ḥāl-i leb-i bāmında
- 19 Mazhar-ı ism-i Raḥīm olduğına şek yokdur
İ'tikād itmeyenüñ şübhe var İslām'ında
- 20 Vüzerā zīver-i kılāde-i faḥritse sezā
O ḥavāşī-i müzerkeş ki var ihrāmında
- 21 Zīr-i gīsūda nihan ḥāl-i siyeh-kār gibi
Fitne çekdi başını ḥırkaya eyyāmında
- 22 Gitseler ḥāhiş-i iftār ile Şa'd-ābād'a
Mā-ḥazar naklini emr eylese aḥşamında
- 23 Şafakuñ atlas-ı elīmi felek fark itmez
Kırmızı sofrā mıdur ṭable-i 'akkāmında
- 24 Āşafā merḥamet-āyīn-i cerāyim-bağşā
Bir kulun var idi Vehbī Hüseyin nāmında
- 25 Hak-i pâyüñe yüzün sürmege gelmiş ammā
Ḥalecan var dil-i pür-ḥaşyet ü evhāmında
- 26 O güneḥ-kār ise sen 'afv ü kerem şāhibisin
Kıl tesellī o fakīrūñ dil-i nā-kāmında
- 27 Olalu mu'tekif-i perde-i zühd ü 'iffet
Rū be-miḥrāb-ı du'ādur seher ü şāmında
- 28 Tā kıyāmet olasin şadr-ı vezāretde muḳīm
Şāh-ı Cem-mertebe Ḥān Aḥmed'ün eyyāmında

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

18 a: felek-resdür ki B, felek-āver ki C.

18 b: Görinür çeşm-i hümā tārīki bāmında B.

25 a: yüzün sürmege C.

27 b: ol miḥrāb-ı du'ādur C.

Kaşide Der-Medh-i İbrâhîm Paşa*

- 1 Ta'âla'llâh ne cem'iyet ne bezm-i şevk-bağşâdur
Neşât-âbâd Kâğıd-hâne güyâ huld-i dünyâdur
- 2 Girüp hûban senâya cüy-i nîlî-fâm şafında
Görenler şandı bir nice perî mağbûs-ı mînâdur
- 3 Habâbı cüyünüñ çeşm-i periye gamzeler eyler
Safâ-yı mevci hayret-bağş-i mir'ât-ı mücellâdur
- 4 Zihâm-âbâd-ı şevk olmuş o şahrâ-yı zümür-rüd-gün
Aña nisbet behiştün heşt bağ-ı cây-ı tenhâdur
- 5 Kenâr-ı lüccede eyyâmı gelmiş 'âlem-i âbuñ
Zeberced-gun çemenler şanki mevc-engiz-i deryâdur
- 6 Nevâ-yı na're-i hû hû-yi 'uşşâka olup demsâz
Mağâm-ı nağme-i gû güy-i kumrî evc-i a'lâdur
- 7 Hele nev-rûz gelsün faşl-ı gül-geşt-i bahâr olsun
Fezâ-yı seyr-i Kâğıd-hâne ol dem pek temâşâdur
- 8 Egerçi şimdi de yokdur nazîri mülk-i dünyâda
Ferah-bağşâ terah-fersâ müferrah cây-ı zibâdur
- 9 Huşûsâ elçi-i İrân'a tertîb-i ziyâfetle
Cü bağ-ı huld hep "mâ-teştehi'l-enfûs" müheyyâdur
- 10 'Aceb şatranc-ı şādî kurdılar na't-ı zemîninde
Görenler şâh-ı mât-ı hayret olmak kevnden eclâdur
- 11 Muğannî nağmeye rakḳâş rakşa eyleyüp âğâz
'Acem lu'bine oldu ḥande-zen her vârid ü şâdır

47 A.61b, B.79a, C.84a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Kaşide" şeklindedir.

6 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

7 a: faşl-ı gülün bahâr olsun C.

7 b: fezâ-yı sebz-i Kâğıd-hâne A.

9 b: çü bağ-ı huld-i "mâ-teştehi'l-enfûs" A, C.

- 12 Döşenmiş sofradur güyâ zemin eflâk çînîler
Aña mihr ü meh ü encüm şahân-ı hân-ı yağmâdur
- 13 O bâğ-ı âşafî güyâ sipihr-i şādumânîdür
Şudûr-ı devlet anda şanki 'unkûd-ı Süreyyâ'dur
- 14 Tüfeklerdür şihâbı düd-ı bârûtı sehâbidür
Şavâ'ik humbara ra'd anda top-ı küh-fersâdur
- 15 Bu gün nev-rûz-ı şādîdür Hamel burcudur ol çâder
Aña taḥvîl iden ḥurşîd şadr-ı kişver-ârâdur
- 16 Vekîl-i saltanat mesned-nişîn-i ma'delet ya'ni
Cenâb-ı ḥazret-i Dâmâd İbrâhîm Paşa'dur
- 17 Cehan mekremet-i iklim-i himmet 'âlem-i devlet
Muḥîṭ-i cûd-ı re'fet ḥâvi-i evşâf-ı şitâdur
- 18 Der-i dergâh-ı cûdı secdegâh-ı ehl-i ḥâcetdür
Serîr-i mesned-i dîvânı mihrâb-ı temennâdur
- 19 Selef bârî-i şemşîr ile tenfîz itdügi ahkâm
Aña vâ-beste-i yek-küşe-i ebrû-yı İmâdur
- 20 Zemânı mevsim-i eyyâm-ı 'ıyd-i kâmurânîdür
Vücûdı 'âleme sermâye-i feyz-i temennâdur
- 21 Dem-i 'adlinde yok ḥâl-i siyehden ğayrı bir fettân
O da maḥbûs-ı zindân-ı zenaḥdân-ı dil-ârâdur
- 22 Meger kurşunına âmâc olan desti ola yoḥsa
Zemânında anuñ bir dil-şikeste nâ-hüveydâdur
- 23 Bu evşâf-ı cemîle k'eyledüm ta'dâd ser-cümle
Tamâmen maşdar u mazhar ḥidîv-i 'âlem-ârâdur

12 b: şahân-ı hân-ı yağmâ B, C.

13 a: otâğ-ı âşafî B.

14 a: siyehîdür C.

15 b: sudûr-ı kişver-ârâdur C.

17 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

18 a: der ü dergâh-ı cûdı B.

23 a: Bu evşâf-ı hamîde ki eyledüm ta'dâd ser-cümle B, bu evşâf-ı hamîde ki idem ta'dâd ser-cümle C.

23 b: tamâmen buña mazhar-ı ḥidîv-i 'âlem-ârâdur B.

- 24 Mehūñ nūr u ziyāsı āfitābun maḥz-ı feyzidür
Vezīrūñ medḥi ma'nen pādişāh-ı taḥt-pīrādur
- 25 Lisān-ı ḥāme kāşırdur anuñ tavsīf-i zātından
Zebān-ı hal-i 'acze eylemek tefvīz evlādur
- 26 Cehan tırduḡca tırsun mülk anuñla kāmurān olsun
Vücūdı kutb-ı a'zamdur medār-ı dīn ü dünyādur
- 27 Yeter Vehbī yeter itnāb-ı hengām-ı du'ā geldi
Dü'ā-yı ḥayra başla ḥalk āmīne müheyyādur
- 28 Yeter ey küşti-gīr-i Hamza tāb-ı 'arşa-i 'irfān
Bizi çok şarmaya taḡduñ yeter söz ḡayrı bī-cādur
- 29 İki sā'atde böyle bir kaşīde eylemek taḥrīr
İki şāhidle ḡüyā ḥüccet-i işbāt-ı da'vādur
- 30 Elūñ muşḥaf gibi aç kıl du'ā āyetlerin tezyīl
Sürüşān tāk-i 'arş üzre açup yā Rabbi ḡüyādur
- 31 Serīr-i saltanatda Ḥān Aḡmed ber-devām olsun
Seh-i ḡāver-zemin tā taḥt-ı gerdūn üzre ber-cādur
- 32 Ḥatādan şaklasun şadr-ı kerīmin ḡazret-i Mevlā
Ki nuḡ kān-ı felekde mişlü yok lü'lü-yı lālādur
- Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

48

Kaşīde-i Ḥātem Berāy-ı Şadr-ı A'zam İbrāhīm Paşa*

- 1 Baḡlayup çenber-i zer-naḡş ile zīver ḡātem
Döndi ol duḡtere kim nāmına dirler ḡātem

26 a: kām-kār olsun B, felek anuñla mekkār olsun C.

28 a: 'arşa-i meydan C.

29 b: ḥüccet-i işbāta da'vādur A, C.

48 A.62a, B.80b, C.86a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde-i Ḥātem " şeklindedir.

- 2 Şerhalar çekse keşideyle 'aceb mi şadra
Sineye çekmege bir nāmver ister hātem
- 3 Leb-be-leb olsa ne şirīn olur iki dil-ber
San 'akīde şekeri üzre başarılar hātem
- 4 Urdı destinde olan dilleri kat kat bende
Tağdı engüştine dil-dār mükerrer hātem
- 5 Yine la'1-i leb-i cānān ile hem-seng olamaz
Cevher-i cān ile ger olsa berāber hātem
- 6 'ilm-i kefdem dem urup lübb-i fuşūşı söyler
Oldı şeyhūñ nefes-i feyzine mazhar hātem
- 7 Biraz ağzına mürekkebi mi bulaşdı bilmem
Olalu dest-res-i şohbet-i dāver hātem
- 8 Mesned-ārā-yı nigīn āsaf-ı ekrem ki olur
Felek engüştine fīrūze müdevver hātem
- 9 Şehriyār-ı vūzerā şadr-ı mu'azzam ki aña
Halkadur gūş-i recā çāker-i kemter hātem
- 10 Kef-i dest-i keremi sāhili yok deryādur
Zer ü gevherle tolu zevrak-ı çenber hātem
- 11 Aña sükkān kalem oldı benanlar mıkzāf
Sāhil-i kulzüm-i ihsānına lenger hātem
- 12 Böyle nām-āvere hem-dest olamaz gayri vezīr
Bir midür mühr-i Süleymānī ile her hātem
- 13 Kalb-i hussādı yaqar 'ālemi ta'tīr eyler
Nāmidur 'anber-i Sārā aña micmer hātem
- 14 Desti dāru'l-ḥarem-i cūda ḥazīne oḡası
Halka zann itme ki açmış aña manzar hātem
- 15 Maksim-i āb-ı cinan pençe-i fermānı hemān
Lüle-i sīmi benan çeşme-i kevşer hātem

6 as: remz-i fuşūşı söyler B.

12 as: ola mı C.

14 as: dāru'l-ḥarem-i cūdı C.

- 16 Āsafā dādgerā dāver-i rūşen-güherā
Ey kef-i himmetine mihr-i münevver hātem
- 17 İtmedi kimseye dünyāda Süleyman gidelü
Saña itdügi gibi halkı müsahhar hātem
- 18 Ma'n-i şeybāni-i ma'nāda kulun Vehbī'dür
Çok degül bezl-i sühande diseler ger hātem
- 19 Ne 'aceb āhir-i silk-i şu'arāda gelsem
Takılır āhir-i engüşte muqarrer hātem
- 20 Āferin zerger-i endişeme düzdi takdı
Ellere karşı benān-ı kaleme zer hātem
- 21 Yapdı Bākī vü Necātī vü Riyāzī ammā
Birisı yapmadı bir böyle mücevher hātem
- 22 Şurre hatmin baña teftiş ile kılsun rüzī
Eyleyen saña sa'ādetle müyesser hātem
- 23 Anlaram saña şefā'at ide bu mādde de
Enbiyādan bize meb'ūs-ı peyember hātem
- 24 Kısmetün tālībi olursa velī kıl ihsān
Benden olsun nice bir zīver-i defter hātem
- 25 Zeyl-i eş'ārda dāg-ı dilüm ızhār itdüm
Resmdür āhir-i mektüba başarılar hātem
- 26 Ba'd-ezīn biz de heman böyle du'ā eyleyelüm
K'ola mādāmkı revnak-dih-i mahzar hātem
- 27 Seni Hak ide be-cā kılmaya bir ferde Hudā
Devr-i Hān Ahmed-i 'ādilde muqadder hātem

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) *** (fa'ılün)

-
- 18 b: güher hātem B.
19 b: dil-dār-ı mükerrer B.
23 a: bu mādde de B.
24 b: zīver ü ferr C.
26 a: baş-ı du'ā eyleyelüm B.
26 b: mazhar C.

Kaşide-i 'Iydiyye Berāy-i İbrāhīm Paşa*

- 1 Hilāl şanma olan çeşm-i kā'ināta bedīd
Selām virdi olup kad-ḥamīde şāhid-i 'ıyd
- 2 İden bulur meşelin bā-ḥod itdi çerḥ icrā
Hilāl-i rūze bizüm gibi āḥir oldı kadīd
- 3 Yaḥod ḥisābını gördükde 'āmil-i sīroz
Hilāl çekdi felek defterinde rāh-ı resīd
- 4 Sipihre oldı ya tūmār-ı ruze āvīze
Zekāt-ı fıtraya ta'lik itdi Ḥayy u Mecīd
- 5 Yaḥod ki sāki-i devran rind-i rūze-keşūn
Görüp ḥarāretini şundi nīm kāse binīd
- 6 Yaḥod alup ele mikrāz-ı ḥāme devr-i felek
Diler ki şāhid-i 'ıyde kese libās-ı cedīd
- 7 İdüp teşevvuk-ı tıflāne 'ıyd geldi diye
Libāsın eyledi herkes be-ḳadr-i ḥod tecdīd
- 8 Sipihre aḥlasını itdi ḥil'at-ı dīvān
Aña ilik meh-i nev oldı güy-ı zer-ḥurşīd
- 9 Bu nev-kumāş-ı ḥoş-tāri ben de muḥtaşarı
Şebāne 'anteri itdüm berāy-ı şāhid-i 'ıyd
- 10 Nukūş-ı şan'at-ı şı'riyye olmasa ma'zūr
Nesīc-i yek-demedür sāde düşse görme ba'īd
- 11 Bu düşdi kātibi yeñlüce lik ḥāzırdur
Şabāḥ-ı 'ıyde uzun boylu bir kabā-yı cedīd
- 12 Kad-i ḥayālūme maḳsūdum eyleyüp ilbās
Anuñla eyleme der-pāy būs-ı şadr-ı sa'īd

49 A.62b, B.81b, C.87a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide -i 'Iydiyye " şeklindedir.

4 b: Ḥayy-ı Mecīd A, C.

- 13 Sütüde āsaf-ı ekrem semiyi-ı cedd-i Nebî
Vezîr-i a'zam u dāmād-ı şehriyâr-ı reşîd
- 14 Suvâr-ı eşheb-i himmet ki istese tek ü tâz
Hilâl-i 'ıydi ider şavlecan şehâbî cirîd
- 15 Berîd-i re'yinûn oldu refîkî peyk kadar
Nefâz-ı emrinûn oldu mübâşiri te'yîd
- 16 'İbâdı itmiş iken bend-i guşşadan âzâd
Keremle eyledi âzâd kân-ı dehri 'abîd
- 17 Libâs-ı mekremetin nev-be-nev idüp iksâ
Cehânun itmiş idi günini 'ıyd-i sa'îd
- 18 Araya girmese imsâk-i mâh-ı rûze eger
Zemân içinde bilinmez giderdi geldügi 'ıyd
- 19 Sözi uzatma degüldür zemânı söz şatma
Netîce ver ki çok itdün mukaddime temhîd
- 20 Tırâz-ı dâmenin öp hâk-i pâyine yüz sür
Du'â-yı hayr ile ver Vehbiyâ hitâm-ı neşîd
- 21 Mekârimi gibi Mevlâ füzûn idüp kâdrin
Zemân-ı devletini halka ide mevsim-i 'ıyd
- Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

50

Kaşîde-i Sitâ'ıyye Der-Sitâyiş-i Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa*

- 1 Eyyâm-ı bahâr içre gel olursa güşâde
Mankal dağı gül ocağıdur şâm-ı şitâda
- 2 Var ise eger ay çiçeği faşl-ı bahârûn
Kar topı da andan mı kalur nûr u ziyâda

17 b: kûşesiniC.

20 a: tırâz-ı dâmen olup B, C.

50 A.63a, B.82a, C.87b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Şitâ'ıyye" şeklindedir.

- 3 Nev-rūzda oynarlar ise gūy ile evgān
Var bunda da alvā opu engūşt-i dū-tāda
- 4 Būlbūller iderlerse neġam faşl-ı bahārān
Dir dir ten-i muṭrib anı başmaz mı şadāda
- 5 Biñ rūz-ı bahār ile ħarīdārı olurđum
Bir kiş gicesi şohbeti virilse mezāda
- 6 Bulmam şeb-i sermādaki āteş başı şevkīn
Eyyām-ı zemistandaki zevk ü şafāda
- 7 Şimdi ser-i āteşde ‘arak-rīz ħayādur
Serdī-i hevā ile geen neş’e-i bāde
- 8 Nef‘ī mi gelür ħātıra hiç gülbūn-i ‘ıyşuñ
Germ eylese āhengini sāzende nevāda
- 9 Muṭrib ele al sazūñi āvāzuñi germ it
Nā-sāzlık itme neġamāt ile şabāda
- 10 Hi āteşe yok dā’ire kızdurmaġa ħacet
Germiyyet-i şohbet o kadardur bu hevāda
- 11 Kıl kāse-i ŧanbūruñi pūr-naġme-i rengin
Mest it bizi bi-minnet-i keyfiyyet-i bāde
- 12 Serhenglere eyle ser-āġāzını āheng
Alkış iderek maḡdem-i şadrü’l-vūzerāda
- 13 Ya’nī ki kılup şohbet-i alvāyı bahāne
Ol şadr-ı felek-kadr ‘alā-mā-hiye ‘āde
- 14 Teşrīf idicek ħāne-i dāmād-ı güzīnin
Kıl naġme-i dil-dūzuñi şevk ile ziyāde
- 15 Bir perdede āheng-i şafā it ki şadāyı
Zühre işidüp sāzın ide ħāke nihāde

5 b: şohbetini virse C.

6 b: zevk-i şafāda A, zevk-i sermāda C.

9 b: nevāda C.

13 b: ‘alā-nāmını C.

15 a: şadāñi B.

15 b: ħāk nihāde B.

- 16 Şoñra saña dem-sâz ola çün mürğ-i şeb-âheng
Ağız bir idüp âşafa âğâz-ı şenâda
- 17 Bir midhat-i pür-şevkle ola bu nağam-engiz
Kim hayret ide güş-veş efvâhı güşâde
- 18 ‘Unvan şenâsında diye şadr-ı kerîmün
Ey cân-ı cehân ‘ömrünî Hâk ide ziyâde
- 19 Hem-nâm-ı Halîl-i Şamedîsin ki cehanda
Bahtuñ gibi hân-ı keremün oldu güşâda
- 20 Sensin o keremver ki Hudâ eyledi dâmâd
Hân Ahmed-i rüşen-güher-i pāk-nijâda
- 21 Noksan kemâl oldu seni Hâtem’e teşbîh
Luţfuñ ki ziyâd olmada Ma’n ibn-i Ziyâd’a
- 22 Tenzih iderem zâtuñı teşbîh-i dîgerden
Zîrâ ki saña gelmedi beñzer küremâda
- 23 İayy eyleyelüm Hâtem-i İayy vaşfını zîrâ
Bir parmağına degmez anuñ cûd u ‘atâda
- 24 Ol kavmi miyânında müşarûn-bi-benandur
Sen gurre gibi şöhresin arz ile semâda
- 25 Kuţtân-ı zemin şükr-i şenâ-yi ni‘amünde
Sükkân-ı semâvât-ı berin hayr du‘âda
- 26 Zîrâ ki veliyyü’n-ni‘am-ı ‘âlemiyansın
Yok görmedük ihsânunuñı bây ile gedâda
- 27 Mādāmki her şayfi şitâ eyleye ta‘kîb
Eyyâm-ı bahâr ola her encâm-ı şitâda
- 28 Allâh makâmuñda idüp dâ’im ü bâkî
Teshîl kıla her neyi eylerseñ irâde

17 a: bir nağme-i pür-şevkle olan B.

17 b: Kim hayret ide kûs-veş akvâm-ı güşâde C.

18 a: şadr-ı kerîmin B.

21 a: muhâl oldu B.

21 b: Ma’n bin Ziyâd B, Ma’n-ı Ziyâd C

25 a: kuţtâ-yı zemin A.

- 29 Mir'ât-ı dil-i şāfuñı Hāk itmeye tekd̄ir
Dā'im olasin şafvet-i bāl ile şafāda
- 30 Tā maḥşere dek söylene dillerde sıfātun̄
Bu şulḥ-ı mübārekde olan ḥıfz-ı dimāda
- 31 Eşref-i şeref şevket-i Hān Ahmed'i bildi
'Alemede şadāret nicedür gördi zekāda
- 32 Hāk ide seni düşmenüñe gālib-i muṭlak
Nāmuñ tuta āfākı fütūhāt u gazāda
- 33 Dil-ḥastelügüm var beni 'afv eyle efendüm
'Aczüm bilürem midḥatüñi ḥakḥ-ı edāda
- 34 Luṭf u keremün̄ zindesidür eyledün̄ ihyā
Vehbī kuluñı nā'il idüp kām-ı fu'āda
- 35 Bir miḡlü bulunmaz güher-i kân-ı keremsin
Dā'im olasin ziver-i iklīl-i sa'āde

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

51

Kaşide-i Ferah-zā Bā-Ta'rīf-i Ḥaṭṭ-ı Müşgin-i Hübān-ı
Neş'e-fersā Der-Sitāyiş-i Dāmād İbrāhīm Paşa*

- 1 Ḥaṭṭ-ı ruḥı kim ma'ni-i vuşlat var içinde
Bir nāmeye beñzer ki beşāret var içinde
- 2 Bir dil ki anuñ ḥāhiş-i vuşlat var içinde
San meykededür meclis-i 'işret var içinde
- 3 Esrār-ı ḥaṭṭ-ı rüyını herkes idemez derk
Menşürdür erkām-ı siyākat var içinde

29 a: dil-i zātuñı C.

31 b: gördi zelāda A, C.

35 b: iklīl-i semāda B.

51 A.64a, B.83a, C.89a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

2 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

3 a: esrār-ı ḥaṭṭ-ı rüyını B.

- 4 Hatt nüşa-i vuslat deheni nokta-i şekdür
Bir buse gibi çıkmaz 'ibâret var içinde
- 5 Zannetme nikâb itdi nihan hatt-ı 'izârın
Bir mahfazadur 'unquma hüccet var içinde
- 6 Şandük-ı 'acâyib gibidür günbed-i gerdün
Birbirine uymaz nice şüret var içinde
- 7 Halvâ-yı leb-i dil-bere beñzer dehen-i yâr
Pek şunma ki dârü-yı mahabbet var içinde
- 8 Şirîni-i düşünâm-ı bütan gibi şarâbuñ
Telh-âbe iken gizlüce lezzet var içinde
- 9 Büstân-ı hayâl ile görüñ şîşe-i çeşmüm
Etrenc nice şıgdı ne şan'at var içinde
- 10 Bir nokta-i nâçiz kadarken dil-i 'âşık
Tağlar kadar âlâm ü melâmet var içinde
- 11 Şabr ile mürekkeb gibi ma'cûn-ı mahabbet
Şirin görünür lîk merâret var içinde
- 12 Ol serv-kadûñ fikr-i hañiyle ten-i zerdüm
Altun kutıdur Mushaf-ı ra'yet var içinde
- 13 Ebrûsı ider hatt-ı leb ile dili teşhîr
Bir vefk-ı murabba'dur o âyet var içinde
- 14 Can vermeyicek yâre açılmaz dil-i perverd
Şandük-ı mukaffeldür emânet var içinde
- 15 Fânûs-ı hayâl oldı ten-i zerd ü nizârum
Dil nâmina bir şem'-i mahabbet var içinde
- 16 Şirin gelür sâ'ime hürşid felekden
Ol kâse-i billür ki şerbet var içinde
- 17 Luţf u sitem âmîhte bir nâmesi geldi
Ağyâra dahı 'arz-ı mahabbet var içinde

4 b: çıkar C.

5 a: nihân itdi 'izârın B.

16 a: şunma ki B, C.

- 18 Genc-i zekānuñ şavma‘a-i cāmi‘-i cennet
Yüz mu‘tekif-i perde-i hayret var içinde
- 19 Vehbī yine bir nazm-ı selīs eyledi inşā
Görseñ ne fasāhat ne belāgat var içinde
- 20 Tezyīl idüp vaşf-ı şerīfüñle huşūşā
Ol şadr-ı kerem-güstere midhat var içinde
- 21 Hem-nām-ı Halīl-i Şamedī kim der-i cūdı
Bir maştabadur halka ziyāfet var içinde
- 22 Şihriyyet-i şāhī ile menşūr şerefde
‘Ünvānınuñ elkāb-ı karābet var içinde
- 23 Ol gelmeyecek lafz-ı kerem olmadı me’nūs
Bir vahşi kelām idi ğarābet var içinde
- 24 Re’yiyle kader şir ile şeker gibi memzūc
Fermānınuñ ahkām-ı şerī‘at var içinde
- 25 Dīvanda şükūh ile gören nazm-ı umūrın
Mecmū‘a şanur maṭla‘-ı şevket var içinde
- 26 Açsa dehenin her sözi esrār-ı kazādur
Güftārınuñ ilhām-ı hidāyet var içinde
- 27 Gāhice dili mihr-i hamūşı be-leb olsa
Negşūde sadehdür dūr-i hikmet var içinde
- 28 Envār-ı şeref maṭla‘ıdur sīne-i şāfı
Hürşīd gibi hātem-i devlet var içinde
- 29 Ol mühr-i mübārek ki şehensāh-ı be-nāmuñ
İsmi gibi bir vefk-ı sa‘ādet var içinde
- 30 Ser‘a uyar ahkāmı nola nāfiz olursa
Semşīrdür o āyet-i nuşret var içinde
- 31 Emniyyeti ‘ahdinde cehānuñ şu kadar kim
Ne āfet-i düzdān ü ne ğāret var içinde

20 a: şerīfiyle B, C.

22 b: ‘Ünvānına B, ‘Ünvānuñ C.

25 a, b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

31 b: ne āfet-i devran C.

- 32 Hurrās-ı kazā itmege h̄āb-ı güzerānın
Her kũçesinün kũşe-i rāhat var içinde
- 33 Halk itse nola kıble-nümā gibi teveccüh
Dergāhına kim kıble-i h̄acet var içinde
- 34 Her teşne-i ümmide maṭāf oldu serāyı
Bir Ka'be'dür ol zemzem-i himmet var içinde
- 35 Hākine cebīnin süren eyler işin altun
Dergāhınun iksīr-i sa'adet var içinde
- 36 El-ḥak o veliyyü'n-ni'amuñ himmet-i cūdı
Bir güne keremdür ki kerāmet var içinde
- 37 'Aks-efgen olur dilde olan şāhid-i maḫsūd
Āyine midür ṭab'ı ne safvet var içinde
- 38 Vehbī yetişür kāfiye-veş tengdür evkāt
İṭnāb-ı sühan eyleme sıklet var içinde
- 39 Sen nazmuñı 'arz eylemeden hāl bilindi
Aḫvālünı tasriḥa ne h̄acet var içinde
- 40 Simden girü ihlāşla kıl şöyle du'ā kim
Her ḥarfinün āşār-ı icābet var içinde
- 41 Her gicesini ḳadr günin 'ıyd ide Mevlā
Ol şart ile kim feyz-i meserret var içinde
- 42 Maḫşüş ola zātına o āyīn-i şeref kim
'Azze ebedī mecd ü sa'adet var içinde
- 43 Āmin diyelüm şıdk ile bu ḥayr du'āya
Kim 'amme-i ḥalka sirāyet var içinde

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

37 b: ne şūret var içinde C.

42 b: 'azze idi C.

Kaşide Der-Medh-i İbrâhîm Paşa*

- 1 Şanma dil saltanat-ı dehri temennâda olur
Pâdişâh olsa dağı 'âlem-i ma'nâda olur
- 2 Dösti yâdına alur mı o bigâne-nevâz
Âşinâyâ sitem eyler keremi yâda olur
- 3 Viricek dest-i recâ cennet-i hâcâta güşâd
Her ne isterse gönül hâzır u âmâde olur
- 4 Mihr-i aşkuñla ki perverde ola hün-ı derün
Giderek gamze-i mestün göricek bâde olur
- 5 Serv-i nâzum çemenistanda hırâm itdükce
Cüy-i eşküm gibi dil pâyine üftâde olur
- 6 Kaç-ı menzil iderek gelse derûna tiğün
Şerhalar küçe-i sînemde ber-recâda olur
- 7 Nakş-ı na'lûñle senün hâk-i der-i mey-hâne
Mey-perest-i gama mihrâblu seccâde olur
- 8 Sâl-hurde nice pîrân-ı felâket-dîde
Ben söze başlayıcak küdek-i nev-zâde olur
- 9 Sen gibi hür-likâ mı bulunur dünyâda
Eger olursa dağı cennet-i a'lâda olur
- 10 Şâdef-i sîne-i Vehbî'de olur gevher-i feyz
Yohsa ne kânda ne mahzende ne deryâda olur
- 11 Âdeme vakt-i recâ eyledüğün luğ u kerem
Ne taşavvurda ne rû'yâda ne hulyâda olur

52 A.65a, B.84a, C.90a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

2 a: alur mı âh B.

4 b: gidecek B.

- 12 Dāverā Cem-menişā āşaf-ı gevher-pāşā
Lutf u ihsān ü kerem sen gibî paşada olur
- 13 ‘Afvden meşrebüñ almış o kadar lezzet kim
‘Arz-ı taksîr saña cāy-ı hedāyāda olur
- 14 Tab‘ına cūd-ı tekāzā ider ol mertebe kim
Keremüñ ehl-i temennāyı temennāda olur
- 15 Bi‘l-bedāhe bu kaşîde-beçe-i muhtaşarı
Saña ‘arz eyler isem mevki‘-i şekvāda olur
- 16 Çünkü araladı meydānı kalem vaşfuñda
‘Arz-ı hāl eyler isem ben de bu arada olur
- 17 Hāne ta‘mîri ile kendümi vîrān itdüm
Bum-veş başlar isem nāle vü feryāda olur
- 18 Saña küstāhluğum çokdur efendüm ammā
Diñleyin ‘özümi bi‘llāhîrizā-dāde olur
- 19 Killet ü ‘illet ü evrām-ı cildiyye ile
Simdi bu haste gönül kûy-i eţibbāda olur
- 20 Sen de inşāf it efendüm ki didüñ mi bir kez
Kağrı derd için ‘aceb kayd-ı müdāvāda olur
- 21 Söyle bir derde esîrem ki anuñ dermānı
Rûh-ı enfās-ı Mesîh ü dem-i ‘İsā‘da olur
- 22 Kısmetüm derd ü sitem oldı benüm kısmetden
Nice bu kayda düşen guşşadan āzāde olur

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

15 b: mevki‘-i sekrāda olur C.

21 b: rûh-ı enfās-ı Mesîhā B.

Kaşide-beçe Berây-ı İbrâhîm Paşa*

- 1 Felek dâmen-keş oldum ben saña 'arz-ı temennâdan
Velî çekmem elüm dâmân-ı İbrâhîm Paşa'dan
- 2 Ne bahta minnetüm ne rûzgâra ihtiyâcum var
Nizâm-ı hâlüm ancak isterem ol şadr-ı vâlâdan
- 3 Ne hâcet kısmet ü teftîşe kim andan mu'ayyendür
Ne ise kısmetüm gencîne-i nahnü kasemnâdan
- 4 Ğarâz ahvâlümü 'arz eylemekdür oldı ma'lümü
Geçen gün itdügüm 'arz ı niyâz u beşş-i şekvâdan
- 5 Nolaydı şabr ideydüm aña da ammâ budur 'özüüm
K'ışitmişdüm bu beyti bir mücerreb merd-i dâñâdan
- 6 Hayâ iden veliyy-i ni'metine 'arz-ı hâcetden
Döner ol hasteye kim şaklaya derdin etıbbâdan
- 7 Baña bir ma'nevî irşâdı idi pîr-i dehrüñ bu
Ne sendendür felek ne bahtdan ne keyd-i a'dâdan
- 8 Ki iksîr-i sa'âdet hâk-i dergâhı olan şadruñ
Kapusu kulluğı berter iken şad câh-ı vâlâdan
- 9 On iki yıl libâsum ekl ü şürbüm rütbe vü câhum
Mükâf iken baña ol maksim-i erzâk-ı vâlâdan
- 10 Beş altı ay hükümet ârzüsiyle bi'l-istiklâl
Ba'îd oldum nazardan beste düştüm cây-ı bâlâdan
- 11 Müyesser olmadı ol ârzüda hasretüm kaldı
Meger tenbîh ola yine o şadr-ı kâm-bahşâdan

53 A.65b, B.85a, C.91a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

2 b: nizâm-ı hâlüm için C.

- 12 Bilindi mū-be-mū ḥālūñ tamām añlandı ahvālūñ
 ūmīdūñ kesme ey Vehbī mūkāfāt-ı dü-bālādan
- 13 İlāhī ‘ömrümi eyle zamīme ‘ömrine anuñ
 Hemīşe zātın itme dūr şadr-ı sidre-hem-tādan
- 14 Zemān-ı devletinde olmasun gördüklerinden dūr
 Kerem-dīde çerāğānı budur ūmmīd-i Mevlā’dan

Vezni: Mefā‘īlūn/ mefā‘īlūn/ mefā‘īlūn/ mefā‘īlūn

54

Kaşıde-beççe Berāy-ı İbrāhīm Paşa*

- 1 Āşafā her günüñi feyz-i Hudā ‘ıyd itsün
 Rūze-āsā şeref-i kadrūñi cāvīd itsün
- 2 Ola menşūr celālūñ edebiyü’l-‘ūnvān
 Mālikü’l-mülk-i ezel cāhuñi te’yīd itsün
- 3 Baḥt-ı dāmen be-miyan ḥidmet-i ikbālūñde
 Bāzu-yı himmeti biñ cān ile teşdīd itsün
- 4 Her işūñde ola tevfiķ-i İlāhī yāver
 Her umūruñda kazā re’yūñi te’yīd itsün
- 5 Hāk-i dergāhuñ idüp sürme-i çeşm-i encüm
 Rīze sengin güher-i efser-i ḥurşīd itsün
- 6 Fer-ı bahtuñla gelüp cünbişe rāyāt-ı sipāh
 Mülkden ḥaşmı megesran gibi teb‘īd itsün
- 7 Hāk idüp destūñe teslīm-i mefātīh-i zafer
 Tā be-key fātīh-i mülk-i Key ü Cemşīd itsün

13 b: zātuñ itae C.

54 A.65b, B.104a, C.91b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "‘ıydiyye " şeklindedir.

3 a: ḥizmet-i ikbālūñde C.

- 8 Sāha-i kadrüñi mümkün mi mesāhat kişi ger
Māverā-yı felek ü arz ile tecdīd itsün
- 9 Sen otur şadr-ı sa'ādetde Hudā 'azze ve cell
Büse-i zeylünñi vakf-ı leb-i ümmīd itsün
- 10 Yüz sürüp dāmenüñe bendelerün Vebī-veş
Cāme-i fahr mübāhātını tecdīd itsün

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

55

Kaşīde-i Tebrīk-i 'ıyd Berāy-ı İbrāhīm Paşa*

- 1 Hümāyun-gevherā bahtuñ gibi 'ıydüñ sa'īd olsun
Hemişe şāduman ol her günün eyyām-ı 'ıyd olsun
- 2 Makām-ı pāk İbrāhīm-veş ey Ka'be-i iqbāl
Der-i cūduñ ziyāretgāh-ı erbāb-ı ümīd olsun
- 3 Simāt-ı himmetünñ hān-ı Halīlu'llāh gibi mebsūt
Nevāl-ı re'fetüñden halk-ı 'ālem müstefīd olsun
- 4 İdüp tertīb-i dīvan pādişehi nazm-ı umūr itsün
Vücūduñ aña rüh-ı ma'ni-i beytü'l-kaşīd olsun
- 5 Müderrisler gelüp būs eylesünler zeyl-i ihsānuñ
Senünñ zāt-ı şerīfünñ zīb-i şadr-ı dād u dīd olsun
- 6 Kılup 'örfe ri'āyet idelüm biz 'ıydüñi tebrīk
Senünñ de üstümüzde sāye-i luḡfuñ medīd olsun
- 7 Benüm yolında kurbān olduğum devletlü sultānum
Nigāh-ı iltifātuñ bendeñe 'ıyd-i cedīd olsun

55 A.66a, B.104a, C.92a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

5 b: şad dād u dīd B, şadr u dīd olsun C.

7 a: yolunñda B, C.

8 Budur dā'im du'āsı Vehbi-i ihlāş-āyīnün
Ki halka luṭf u ihsānuñ gibi 'ömrün mezīd olsun

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

56

Kaşīde-i Ğarrā Der-Tavşif-i 'İyd-i Adhā Der-Sitāyiş-i Şadr-ı
A'zam İbrāhīm Paşa*

- 1 Ğurre-i Zi'l-hicce şanmañ eyledi şāhın 'ıyān
Kendin İsmā'īl'e kurbān eyleyen kebş-i cınān
- 2 Nūrı sātūr-ı hilāl ile felek zebḫ eyleyüp
Vaktidür olsa şafakdan peştemāli al kan
- 3 Kim Halīlu'l-lāh'dan kalma ziyāfetdür bu 'ıyd
Beyt-i Hakka cem' olur da'vetle nice mihmān
- 4 Reşk o dāru'z-zayf-i luṭf u rahmetün mihmānına
Kim aña Hak zāt-ı İbrāhīm'i itmiş miz-bān
- 5 Dyle ḥan-sālār-ı ni'met-ḥāne-i rahmet k'anun
Sofra-i cūdında olmuş mäh-ı nev bir nīme nān
- 6 Cūdınun āşārıdur kim aña hem-nām olalu
İsminun te'siri eyler mün'im-ı bī-imtinān
- 7 Şāhid-i 'ādil bu da'vāma yeter şadr-ı güzīn
Ya'ni İbrāhīm Paşa-yı mekārīm-dāstān

56 A.66a, B.104b, C.92a.

*: B nüshasında başlık, " Kaşīde-i 'İydiyye Berāy-ı Şadr-ı
A'zam Dāwād-ı Şehriyār Ahmed Ḥān İbrāhīm Paşa " şeklinde, C
nüshasında ise " Kaşīde " şeklindedir.

3 b: bī-ḥad miḥman B.

4 a: Reşk dāru'z-zayf-i luṭf u rahmetin mihmānına A.

6 b: isminun te'siri ile B.

- 8 Şadr-ı 'ālī-ḳadr-i zī-şan şıhr-i ḫākān-ı zemān
Hātem-i devran veliyy-i n'emet-i ḫalk-ı cehān
- 9 Beyt-i Ma'mūr'ın ilāhī eyleyüp ḫalka maṭāf
Eyle eyyām-ı şerīfin 'ıyd-i aḫḫādan nişān
- 10 Yoluña ḳurbān olup Vehbī gibi biñ ḫaste-dil
Haşre dek şıḫhatle olsun mesnedinde kāmurān

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

57

Vehbī Muşile Olduḫda İbrāhīm Paşa'ya Teşekkürāne Ḳaşıdesidür*

- 1 Sekker-i şükr-i mükerrerle pür olup maḫbere
Tehniyetde döndi ḫāmem meblaḡ-ı gül-şekkere
- 2 Ben şafā-yı bāl ile ḳarış ḳarış baḡ baḡladum
Hāsidiñ ammā eridi baḡrı yaḡı yek-sere
- 3 Eyleyüp 'örfe ri'āyet düzdüm üstüm başumı
Yeñlerüm öpdürdüm ol ḫaşmetle benden yeglere
- 4 Mūşıyle vāşıl-ı kām olmasam bu silsile
Yirüm olurdı Süleymāniye'de bir pencere
- 5 'Ömrüm olduḫca du'ā-yı ḫayrı vācibdür baña
Hızr-ı himmet-res olan şadr-ı merāhim-güstere
- 6 Ya'ni Sultān Aḫmed'ün dāmādı şadr-ı a'zamı
Āşaf İbrāhīm Paşa-yı ehālī-pervere
- 7 Ol-keremver kim imāme gibi olur ser-bülend
Dāne-i tesbīḫ-veş cem' olsa 'ālem bir yire

57 A.66b, B.104b, C.92b.

* : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Ḳaşıde " şeklindedir.

4 a: vāşıl olmasam bu silsilede B.

8 Viridi ol dād u dihişde Ma'n ü Hâtem dādını
Vehbiyā anuñ da her maksūdını Allāh vire

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

58

Kaşide ve Tarih Berây-ı Şadr-ı A'zam-şüden-i Hekim-zāde 'Alī
Paşa Der-Def'a-i 'Ulā Be-Zemān-ı Maḥmūd Hān*

- 1 Şād ol ey dil ki yine şād olıcağ dem geldi
Sen de gel cilvegeh-i şevka ki 'ālem geldi
- 2 Şimdi bir bezm-i şafā oldı müretteb ki aña
Cāmını kāse-i deryūze idüp Cem geldi
- 3 Kalem ü miḥberesin şā'ir idüp tır ü kemān
Muḥrib-i sāz-ı behīman gibi hürrem geldi
- 4 Müjde ey haste-i endūh u sitem eyleme āh
Ser-i bālīnūñe bağ 'İsi-i Meryem geldi
- 5 İtmesün sūde-i elmās-ı sirişkün naşver
Zahm-ı esrāruñı keşf eyle ki merhem geldi
- 6 Şad-kām ol unut eski ğamuñı ey Vehbī
İki 'ıyd arası bir mevsim-i hürrem geldi
- 7 Cebheñi rāhına āmāde-i pāy-endāz it
Devlete ḥazret-i destūr-ı mu'azzam geldi
- 8 Fātiḥ-i mülk-i 'Acem ya'ni 'Alī Paşa kim
Kendüden şıyt-ı fütūhātı muḥaddem geldi
- 9 Kadr-dān-ı 'ulemā rātibe-baḥş-i üdebā
Başdan ayaga 'atā cūd-ı mücessem geldi

58 A.66b, B.105a, C.93a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Alī Paşa" şeklindedir.

6 a: unıdup eski ğamın ey Vehbī B.

- 10 Nuḥbe-i devr-i zeman mā-ḥasal-i kevn ü mekân
Māye-i emn ü eman dāver-i ekrem geldi
- 11 Kuvvet-i bāzu-yı din rükn-i rekīn-i temkīn
Tāk-ı ikbāli raşin tavrı müselleme geldi
- 12 Mesned-ārā-yı şadāret ki kudūmiyle Ma'an
Baht-i dīvān-ı Şeref tāli'-i Hātem geldi
- 13 Mişlü meydān-ı mağāzī ki ne gelmiş ne gelür
Gerçi dehre ne Nerimān u ne Rüstem geldi
- 14 İtdi İrān'ı hücüm-ı sipehiyle vīrān
Şan Sebā sāhasına seyl-i 'Aremrem geldi
- 15 Kağı hışnın 'Acem'ün fethā hücüm itdi ise
Hareketden haber-i fethi mukaddem geldi
- 16 Ser-fürü eylemeyen şāh-ı 'Acem gördi anı
'Aqlına silme rızā cümleden eslem geldi
- 17 Korkusından toğırup çü zen-i şevher düşmen
Kendü kanına dağı aş yirecek dem geldi
- 18 Süst-bünyān-ı vefā kavm-i ḥayā düşmen idi
Haıklarından hele her vech ile muḥkem geldi
- 19 Ehl-i sünnet naẓarında kılıcı ğurre-i 'ıyd
Düşmene selḥ-i hilāl-i mehe mātem geldi
- 20 'Ahd-i ikbāli bize mevsim-i 'ıyd-i adhā
Haşmına her günü bir 'öşr-i Muḥarrem geldi
- 21 Zer-nişan kilk kerem Ka'be'sine altun oluğ
Reşā-i ḥāmesi hem-lezzet-i zemzem geldi
- 22 Su'leden şīr gibi kaçdı bütün ehl-i fesād
O zeman kim ḥaber-i sadr-ı mükerrrem geldi
- 23 Devlete çok vüzerā geldi hoş-āmed tursun
Cümleden sadra bu va'llāhi müselleme geldi

13 a: meydān-ı meğāzīye B, meydān-ı ma'ārifde C.

21 a: Zer-feşan kilki kerem Ka'be'sine altun oluğ B, zer-feşan
kilk kerem Ka'be'sine altun oluğ C.

- 24 Vüzerā olmadı hem-seng-i terāzū-yi vakār
Kūh u temkīn ü celālī bunun a'zam geldi
- 25 Gūy hürşid kamer haymesinūñ top-ı zeri
Per-i 'ankā vü hümā toğana perçem geldi
- 26 Belki gerdūna süvār olmağa meyl ide diyü
Çerhden pâyine nuh-pâyelü süllem geldi
- 27 Her gören girye-i şükrāna iderse ne 'aceb
Rūy-i şemse bakanuñ dīdesine nem geldi
- 28 Vakt-i teşrifde ālāyını seyr eylemege
Ėam u hüzn ile giden ferruḥ u hurrem geldi
- 29 Biñde bir hulkını vaşf idemedüm hātıruma
Gerçi her harfde biñ nükte-i mülhem geldi
- 30 'Ömrin efzūn ide Haḫ ḫāzret-i Ḥan Mahmūd'un
Kendümüzdden bize ol pādişeh erḫam geldi
- 31 Bir celāletle zuhūr eyledi kim öyle daḫı
Taḫta ne Ḥüsrev ü Iskender ü ne Cem geldi
- 32 Hızr'dur rāh-beri şāh-reh-i tevfiḫa
Ne zaman tab'ına bir rāy-ı muşammem gildi
- 33 Meclis-i re'yine geldükce Felāḫun-ḫired
Edebinden leb-i ḫāmūş ile ebkem geldi
- 34 'Aḫl-ı külle dimiş eyyām-ı cülūsında kaḫā
Kalmadı re'yüne ḫācet şeh-i mülhem geldi
- 35 Nice mülhem dimesün kim nice esrār-ı ḫükm
Aña rüşen görünüp 'āleme mübhem geldi
- 36 Buña ilhām veya tevfiḫ dinilmez ne dinür
İtdügi rāyi bütün dehre müselleme geldi

24 b: kūh-ı temkīn B, C.

31 b: ne Ḥüsrev Iskender A, C.

32 a: re'y-i muşammem B.

33 a: meclis-i rāyine B.

36 b: re'yi B, C.

- 37 İmtihān eyledi birkaç vüzerā kullarını
Birbirinden kimi akdem kimi efhem geldi
- 38 İntihāb eyledi ol şadr-ı kerem-girdāri
Ki vezīrān-ı selefden de müselleme geldi
- 39 Gönderüp mihr-i şeref-bağşını istikbāle
Şadra da'vetle o destūr-ı mu'azzam geldi
- 40 Cümle mağdūrlara cebr ü mükāfāt olınup
Vehbi-i bī-kese de rahm idicek dem geldi
- 41 Dā'im olsun o şehensāh-ı cehan kim mişlā
Ne gelür ba'de-zemānin ne muqaddem geldi
- 42 Sāyesinden dağı dūr olmaya şadr-ı a'zam
Ki cehāna kerem ü cūd ile tev'em geldi
- 43 Bir beşīr irdi beşāretle didi tārīhin
Şadra müjde 'Ali Paşa-yı mükerrerem geldi

Vezi: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

59

Kasīde Berāy-i Hekīm-zāde 'Alī Paşa*

- 1 Hayr-ı makdem ey keremver āşaf-ı rüşen-zamīr
Çeşm-i baht-ı kā'inātı itdi teşrīfün karīr
- 2 Maṭmaḥ-ı enzār-ı 'ālemsin efendüm çok zemān
Dīde-düz -ı intizār idi saña bernā vü pīr
- 3 Merḥabā ey Haydar-ı Hayber-güşā-yı rūzgār
Bildi düşmen olduğun ḥāb-ı ğazāda nerre-şīr

37 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

40 a: cümle ma'zūrlara C.

59 A.67b, B.106a, C.94b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kasīde " şeklindedir.

- 4 Halka halka cevher-i şemşirini idüp kemend
Şāh Tahmās'ı kaçurduñ hanların itdũñ esir
- 5 Ba'd-ezin Seh-nāme tasvīrinde de olmak gerek
Muhtefī zir-i nikāba Keykubād-ı dār u şir
- 6 Gā'ibāne nakş idüp āyine-i endişeye
Sūret-i ahvālũñi Sultān Iskender-serir
- 7 Derk idüp nāv-ı 'Alī vefkı gibi hāssıyyetũñ
İtmek için hırz-ı mihrinden de zātuñ dāye-gir
- 8 Da'vet idüp dergeh-i iclāline ta'zīm ile
Eyledi hatt-ı hümāyũn ile irsāl-i beşir
- 9 Müşteri hengām-ı teşrīfũñde pāy-endāz için
Atlas-ı āl-ı şafakdan eyledi bast-ı harir
- 10 Ehl-i dīvan maqdemũñle secde-i şükr eyleyüp
Oldı dīvan-hānede çin-i cebin-i mevc haşir
- 11 Sa'd-i zābih Sevr ü Cedy'in şükr için kurban idüp
'İyd-i adhā gelmedin 'İyd eyledi çerh-i esir
- 12 Eyledükce reh-güzerde sen nişār-ı sīm ü zer
Şevk-i didāruñla dökdi göz yaşı bāy u fakir
- 13 Rukye-hān-ı hıfzuñ olup tāk-ı çārũñde Mesih
Üstine ditrerdi gördüm şevkten mihr-i münir
- 14 Hāk-i pāyũñ tütüyā-yı dide-i dünyā imiş
Çeşm-i şevkin sürmede bāy u gedā pīr ü şagir
- 15 Aşafā bu devlet aşār-ı du'ā-yı hayrdur
Sükrin it üftādegān-ı 'āleme ol dest-gir
- 16 'Omr-i Nūh ile idüp şadruñda Mevlā müstedām
Devlet ü din hizmetin tevfiķ ide Hayy u Kadir

4 a: cevher-i şemşirũñi B.

5 b: Keykubād-āver beşir C.

7 a: vakfı gibi B.

11 a: sa'd ü zābih C.

13 a: çerh-i çārũñde B, tāk-ı çārũñden C.

- 17 Sāye-i zıll-i llāhī farkuña memdūd olup
Olasın manzūr-ı luṭf-ı şehriyār-ı bī-nazīr
- 18 İktibās-ı āfitāb-ı şevket ile idesin
Ġarbide zīr-i nigin çün şark ey bedr-i münīr
- 19 Böyle mi tahrīr iderdi medhūñi evşāfuñı
Olmasa dem-beste-i hayret kuluñ Vehbī fakīr
- 20 Bī-ğaraż destürsın ‘adl eyle Allāh ‘aşkına
Var ise cürmüm cezāmı gör de bul ecr-i vefīr
- 21 İltifāt it hār-ı zār-ı ğadr olan bāğ-ı dile
Bülbül-i hāmem yine itsün ser-āğāz-ı sağır
- 22 Şimdilik işkeste-beste iki tārīḥ-i tamām
Şerm ile ‘arz itdüm ammā ‘afv it ey pūziş-pezīr
- 23 Bāreke’llāh mühr buldı ehlini fevka’l-murād
Nām ile şadra geçüp oldı ‘Alī Paşa vezīr

Vezi: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

60

Kaşīde-i Teşekkī-āmīz Be-Dergāh-ı Vezīr-i Cem-Cāh Hekīm-zāde
‘Alī Paşa Ez-Yed-i Ġaddārī-i Paşmakçı-zāde Seyyid ‘Abdu’llāh*

- 1 Ey cehan hüsrevinüñ āşaf-ı müsteğnāsı
Lafz-ı cūd u kerem ü merḥametüñ ma‘nāsı
- 2 Rabṭ-ı kalb ile bütün hayr du‘ā itmededür
Saña ḥalkın gerek a‘lāsı gerek ednāsı
- 3 Āşafā diñler iseñ şer‘-i mürüvvetle sözüm
Kulünüñ vardur efendümle sebab da‘vāsı

17 a: feraḥ ki C.

60 A.68a, B.107a, C.95a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde "

3 b: kuluñ B.

- 4 Ki yigirmi seneden sonra edeblerle olup
Hidmetüñ şevkine Tebrîz ilinüñ mollâsı
- 5 Vardum ammâ anı gördüm ki konup zâg-ı siyâh
Âşiyân-ı digere uçmış anuñ 'ankâsı
- 6 Zâyi' oldı emegüm geçmedi Hakkâ dilegüm
Hiçe çıkdı dil-i sevdâ-zedenüñ hulyâsı
- 7 Itseler kâle-i Tebrîz'i idüp pây-endâz
İresüñ eyleseler mevcini şu dîbâsı
- 8 İtmeseydüm heves-i bûs-i bisât-ı kademün
Olmasa hidmet-i bâb-ı keremün sevdâsı
- 9 Fikrûme gelmez idi ol yire başmak kademüm
Yāduma girmez idi menfa'at u cedvâsı
- 10 Ben o merdem ki olup bendeleründen maḥsûb
Bu kuluñ da olam ol zümrenüñ eñ ednâsı
- 11 Incilâ ister iken âyîne-i tâli'ümüz
Oldı efzun kara baḥtum gibi kalbüm pâsı
- 12 Zülmete düşdüm iderken heves-i âb-ı ḥayât
Kara geydürdi felek çekmege hicran yası
- 13 Dest-i dihkânî-i nâ-dâna düşen bâz gibi
Hiç göz açdurmadı kara kuşuñ istîlâsı
- 14 Mâ-ḥaşal bendeñ olup teşne leb-i cûy-i murâd
El şuyın buldı baña kaldı kurı gavgası
- 15 Râziyam ḥükmüne 'ilmün de buña lâyıkdur
Belki şâhid de ola Gence Revan paşası
- 16 Hâl-i dil böyle iken manşıbı zabt eylemeden
Cebre vâ-beste iken gadr u kesr da'vâsı

4 b: Tebrîz ilinüñ mollâsı C.

5 a: zâ'-ı siyâh B, C.

5 b: âsitân-ı digere uçmış C.

12 b: hicran pâsı C.

13 a: nâz gibi B.

15 a: râziyam çekmege B, C.

16 b: ḥayre vâ-beste iken B, C.

- 17 Arpalık pāye mükāfātın ümīd eyler iken
Bir tarafından da çıkup sürbeler istilāsı
- 18 Evliyā-yı ni'amundan ayırup hem devrān
Hem idüp cāhilūñ āzürde-i isti'lāsı
- 19 İhtilās-ı rüteb ü pāyeye fırsat arayan
Gāh olan anlaruñ eclāsı gehī ahfāsı
- 20 İrdiler kāma menāşıbla biz olduk mahrūm
Hük-m-i vakte ne dinür līk budur a'lāsı
- 21 İntisāb-ı fi'e-i bāğiye olmadı cenāh
Töhmet oldu bize sultān u vezīr i'tāsı
- 22 Tafra itdükse de biz kat'-ı tarīk eylemedük
Rāzıyuz her kişinūñ yolla gele hem-pāsı
- 23 Yigirmi üç senede Kayşeri'ye tevcihin
Niye mebnī ola tecvīz idenūñ fetvāsı
- 24 Ğadr-ı mahz olduğına şübhe yok ammā kerem it
Ehl-i inşāfdan olsun yine istikşāsı
- 25 Ba'd-ez-ān emrūñ ile eyle tarīkūm taşhīh
Lafz-ı şahhuñ dahı zāhir ola tā ma'nāsı
- 26 Dest-būs-i şeh-i Cem-cāhdan itme mahrūm
Baña 'ıydıyye budur cāme-i fahr ilbāsı
- 27 Sen 'alīlūñ idüp evlād-ı 'Alī'ye rahm it
İtme hem-seng hāzef-pāre ile elmāsı
- 28 Hayr u şer her kişi meczā olur a'mālinden
Vardur elbette efendüm bu günūñ ferdāsı
- 29 Hürmet it silsile-i pāk-i Resūlu'llāh'a
Kıl Hudā 'aşkına inşāfı kerem miqyāsı
- 30 Şeyhü'l-islām-ı 'Alī-himmete ben rāzıyem
Her sözün 'add iderem 'add ü kerem fetvāsı

18 b: cāhınūñ B.

25 a: ba'd-ezin C.

30 b: va'd-i kerem B.

31 Bâki ferman senûñ it şānuña şāyan ne ise
Ey cehan hüsrevinûñ āşaf-ı müsteşnāsı

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'ılün)

61

Kaşīde Berāy-ı Tebrīk-i Sāl-i Cedīd*

- 1 Destār-ı sālī tāzeledi şun'-ı Zü'l-celāl
Tellü ucı görindi hilāl eylemek hayāl
- 2 Seyr it şafaqla çarh-ı kebūdun kıyāfetin
Bir lāciverdi cāme biçinmiş tırāz-ı āl
- 3 Girdi zemāne şahid-i zībende şekline
Buldı libās-ı tāze ile revnak-ı cemāl
- 4 Şevvāl şūretinde görindi Muḥarrem'i
Haḡ itdi şehr-i mātemi sūr ü sūrūra fāl
- 5 Şekl-i hilālın eyledi kilik-i debīr-i şun'
'ıyd āhirinde 'ıyd-i sa'īd-i cedīde dāll
- 6 Mīlād-ı şāh-zādedür ol 'ıyd-i muntazar
Ammā sūrūr-ı nuşreti de ide iştimāl
- 7 Sāl ile geldi cins-i 'ināyet o rütbe kim
'Ālem bezendi şimdi donanmadadır hayāl
- 8 Yıllık çıkup 'ināyet-i Perverdigār'dan
Eyyām oldu lābis-i teşrīf-i i'tidāl
- 9 Ol kāle-i düvāzdeh endāzeden felek
Hil'at biçindi nāmını koydı libās-ı sāl

61 A.68b, B.108a, C.96a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

1 a: destār-ı şālī C.

3 b: revnak u cemāl B.

4 b: itdi sūr u sūrūra kāl C.

- 10 Demdür ki şadr-ı a'zama tebrik-i sāl için
Cāmem benüm de ğurre-veş ola lisān-ı hāl
- 11 Ey āsaf-ı huçeste-şifāt-ı melik-ıhışāl
Sāl-i nevün mübārek ide Hayy-i lā-yezāl
- 12 Her ānuñ ola sā'at ü her sā'atün nehār
Her bir ğünüñ bir ay ola her ayuñ ola sāl
- 13 İtmiş kapuñı halka Hudā kıble-i niyāz
Hep sañadur teveccüh-i kalb-i üli'l-kemāl
- 14 Tūmār-ı nām-ı şöhreti Hātem'le Bermek'ün
'Ahdüñde tayy olındı çü takvīm-i köhne-sāl
- 15 Āyine-i münir nihād ü zamīrüne
Āġāz-ı kārda ğorinür şüret-i me'āl
- 16 İtdün bilā-ı taleb o kadar neşr-i mekremet
Bī-kār kaldı rik'a-nüvisān-ı 'arz-ı hāl
- 17 Ey şadr-ı nām-dār vücūd-ı şerīfünī
Āfātđan emīn ide Hallāk-ı bī-zevāl
- 18 Ol müntazır zuhūr-ı fütühāta 'an-ıkarīb
Tecđid-i naşra oldı bu sāl-i cedīd fāl
- 19 İtdüm serīre-dan sipihruñ birine ben
Bu sāle feyz-i sa'd nedendür diyü su'āl
- 20 Didi vülāt-ı emr olıcağ şāhib-i hulūş
Hep şüret-i cemāle tehavvül ider Celāl
- 21 Halka ğüler yüz ile tevāzu'-nümā olan
Ġörmez cebīn-i dehrde hiç çīn-i infi'āl
- 22 Āsarını şabāhat-i vechün hadīs ile
İtmiş beyan Habīb-i Hudāvend-i bī-hemāl
- 23 Ġörmez misün ki şafvet ile itmegin hulūl
Sāl-ı nev itdi 'āleme feyz-i refāh-ı bāl

14 a: tūmār-ı tām-ı şöhreti C.

18 b: oldı bu sāl-i cedīd sāl C.

22 a: şāhib-i vechün C.

23 a: şafvet ile itmegi melūl C.

- 24 Dībāceden olur şerefi nüshanuñ 'ıyān
Matla'dan añlanur sühan-i şāfda me'āl
- 25 Māh-ı Muħarrem oldu sa'ādetle rū-nümā
Günden güne ferahla geçer tā tamām-ı sāl
- 26 Bir kıt'a geldi hātıra şimdi bedāheten
Diñlerseñ ekleyem bedel-i temmet-i makāl
- 27 Şehr-i Muħarrem oldu rū'ūs-ı sinine tād
On iki tārīkidür anuñ on iki hilāl
- 28 Ĥurşid-i cāy-ı şemsede gül-naķş-ı Kādirī
Nūr-ı nehār şemlesi ve'lleylidür leyāl
- 29 Ol efser-i ĥalīfe-i rūy-i zemīn olan
Kutb-i zemāne eyleye mes'ūd Zü'l-celāl
- 30 Bir iki şāh-zāde kudūmiyle 'an-ķarīb
Zāhir ola sa'ādet-i sāl-i sūtūde-fāl
- 31 Vehbī kuluñ da bāri o esnāda eyleye
Bir nān-ı pāre ile ma'āş-āver-i 'ıyāl
- 32 Ĥayretle ķaldı ĥālī yamandur aman aman
Yokdur yüzüne ide ĥuzūruñda 'arz-ı ĥāl
- 33 Elbet anuñ da derdine derman virür Ĥudā
Sen sağ ol ey devā-yı hezāran şikeste-bāl

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

26 b: eyleyem B, C.

31 a: Vehbī kuluñdur B.

33 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

Kaşide-beççe-i Bî-Nukat Berây-i Şadr-ı A'zam*

- 1 Dem-i seherde ki lâmi' olur me'tâli'-i hür
O demde sâti' olur ehl-i hâle lem'a-i Tûr
- 2 Revâdur olsa o demde gönüllere mülhem
Du'â'-i dâver-i ekrem k'olur ehem-i umûr
- 3 Kelâm-ı ehl-i kemâl olsa silk-i la'l-i delâl
Gerekdür ola imâme du'â'-i şadr-ı sudûr
- 4 Esâs-ı 'adl ü keremdür o dâver-i ekrem
Ser-â-ser olmada 'âlem mü'esses ü ma'mûr
- 5 Kemâl ü hilm ü kerem 'adl ü dâd u 'ilm ü himem
O şadr-ı erham-ı vâlâ-mekârime mahsûr
- 6 O resme 'âlem-i esrârdur k'olur mahrem
Ger olsa levha-i dilde muharrer ü mestûr
- 7 Keremverâ ola 'âlem 'umûmen emrüne râm
Umûr-ı dehre ola dergahuñ maḥall-i şudûr
- 8 Mu'ammer ol ser-i şadründe her meh ü sâlin
Dem-i sürûr ola 'ahd-i su'ûd ü mevsim-i sûr
- 9 Der-i murâd ola dergahuñ ehl-i âmâle
Kirâm-ı dehr olalar emr ü hükümüne me'mûr
- 10 Elünde dehr ola şadruñda mühr mihr-âsâ
Dilüñ müdâm ola hem maḥla'-ı hilâl-i sürûr

62 A.69b, B.109a, C.97a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

1 a: t'âli' olur B, C.

2 a: gönüllere merhem C.

5 a: kemâl-i hilm B.

5 b: şadr-ı ekrem B.

10 a: şadr ola C.

11 Mükedder olsa der-i 'adlüne gelür Vehbî
Umar ki ola huşul-i merâm ile mesrür

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

63

Tārîh Berây-ı Müftî-şüden-i Paşmakçı-zâde Seyyid 'Abdu'llâh
Efendi*

- 1 Hezâran şükr ü minnet Hazret-i Bārî Ta'alâ ya
Ki tevfiğin refik itdi hıdîv-i kişver-ârâya
- 2 Emânet ehline tefviz tevfiğa 'alâmetdür
Kifâyet şartdur 'akd-i 'arûs-ı câh-ı vâlâya
- 3 O şahensâh-ı Mahmûdü'l-hısalî itdi Hağ tevfiğ
Nizâm-ı mülke neşr-i 'adle te'mîn-i berâyâya
- 4 Dil-i Iskender-i eyyâm olup âyine-i ilhâm
Ne şüret virdi seyr it hüsn-i tedbiriyle dünyâya
- 5 Mevâlî silk-i tesbiğ-i güsiste-târe dönmişken
İdüp tanzîm aña bir yeşm imâme kıldı pîrâye
- 6 Zihî tevfiğ-i Sübhânî hoşâ te'yîd-i Rabbânî
Ki bir nehrîr-i zî-şânî getürdi şadr-ı iftâya
- 7 Hayır-hâhân-ı dîn ü devleti temyîz idüp re'yi
Anı şâyeste gördi hil'at-i garrâ-yı beyzâya
- 8 Degül mi a'zam-ı esbâb-ı tevfiğât-ı Yezdânî
Makâm-ı şeyhü'l-islâmîye virdi şân-ı bî-gâye
- 9 Tırâz-ı mesned-i fetvâ selîl-i düde-i takvâ
Sezâdur itseler hakkâ makâmın çerha hem-sâye

63 A.71b, B.85b, C.100a.

*: B nüshasında başlık, " Tārîh Berây-ı Müftî-şüden-i Seyyid
'Abdu'llâh Efendi Rahmetü'llâhi 'Aleyh " şeklinde, C nüshasında
ise, " Kaşîde ve Hem Tārîh " şeklindedir.

5 a: dönmişdi. B, tutmuşken C.

6 b: şadr-ı fetvâya B.

9 b: hem-pâye B.

- 10 'Alemdür istikāmetde nazīri yok şadākatde
Umūr-ı dīn ü devletde muvaffak hüs-n-ārāya
- 11 Fazīletde mürüvvetde semāhatde hamāsetde
Nazīri gelmedi gelmez dahı min-ba'd dünyāya
- 12 Du'ā-yı tehniyetle ihtisār it nazmuñ ey Vehbī
Anuñ medhi degül güncide zīrā şı'r ü inşāya
- 13 'Imād-ı kâşr-ı dīn olsun makāmında mekīn olsun
Hatālardan emīn olsun emānet Hak Ta'ālā'ya
- 14 Kudūmin şāh-ı devrāna mübārek eylesün Mevlā
Hümā-yı bahtı şalsun fark-ı halk-ı 'āleme sāye
- 15 Olup ser-dāde-i inşāf-ı 'ālem didi tārīhin
Sezādur Seyyid 'Abdullāh Efendi cāh-ı fetvāya

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

64

Şikāyet-nāme Ez-Ehālī-i Kayseriyye Berāy-ı Seyhü'l-islām
Seyyid 'Abdu'llah Efendi*

- 1 Ey mebdē'-i şudūrı niżām-ı beriyyenün
Vey menşe'-i zuhūrı emān-ı ra'iiyyenün
- 2 Ey şadr-ı kām-kārı şudūr-ı ekārimün
Vey tāc-ı iftiḥārı fuḥūl-i 'aliyyenün
- 3 Ey melce' ü melāzı za'ifān-ı ümmetün
Vey cünne-i sihāmı vukūd-ı beliyyenün
- 4 Ey bā'is-i kıyāmı 'imād-ı 'adāletün
Vey nāşib-ı ḥiyāmı 'ulūm-ı seniyyenün

13 a: mekânında B, makāmında C.

64 A.71b, B.86a, C.100b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide-i
Kayseriyye " şeklindedir.

3 b: vukūd-ı beriyyenün B.

- 5 Ey şîr-i şibl-i şîri künâm-ı mehâbetün
Vey zîb-i silki silsile-i Haydariyye'nün
- 6 Ey hayr-hâh-ı devleti hâkân-ı a'zamun
Ta'vîz-i hırzı saltanat-ı hüsreviyyenün
- 7 Ey mâye-i nizâmı bilâduñ 'ale'l-huşuş
Dârü'l-hilâfa belde-i Kostantıniyye'nün
- 8 Ey Bū 'Alî-yi nabz-şinâs-ı umûr-ı nâs
Vey çâre-sâz-ı sū-i mizâc-ı beriyyenün
- 9 Oldı celî zemânede def'-i mazarratı
Tedbîrün ile nice şürûr-ı hafıyyenün
- 10 Mâni' degül li-'illetin olduysa da fîdâ
Bir ikisi benüm gibi nefis-i zekiyyenün
- 11 Te'yîd-i mülk ü dîne sebebsin Hudâ 'alîm
Ma'lûmıdur bu cümle tîbâ'-ı safıyyenün
- 12 Şîrâze-i nizâmısın eczâ-yı devletün
Mecmû'a-i kemâli şifât-ı seniyyenün
- 13 Hakkâ ki cism-i mesned-i fetvâya rûhsın
Şâyân-ı şadrisın derecât-ı 'aliyyenün
- 14 Bî-reşk kîne sine-i âyîne-şafvetün
Rüşen yüzünde pertevi şıdk-ı seciyyenün
- 15 Efkâr-ı dîn ü devlet ile pür tabî'atün
Gönülde yok yiri ğaraż-ı dünyeviyyenün
- 16 Luţfuñladur hayâtı hıyâr-ı halâyıkuñ
Kahrüñladur memâtı şerâr-ı ğaviyyenün
- 17 Bu fatk u retk u emr ile bu hall-i 'akd u nehy
Bu hafz u ref' ü bu hikem-i ma'neviyyenün

5 a: ey şibl-i şîr-i neri B.

9 b: şürûr-ı hafıyyenün C.

14 a: bî-şek B.

15 a: inkâr-ı dîn ü devlet ile bir B, ebkâr-ı dîn ü devlet ile bir C.

15 b: 'araż-ı dünyeviyyenün A.

17 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

- 18 Cem'iyyeti cenābuña maḥşūs feyzīdür
Sun'-ı bedī'-i ḥayyi müfīzu'l-'aṭiyyenün
- 19 Şāyestedür senün gibi müftī de 'ahdine
Bir böyle şehriyār-ı merāhim-seciyyenün
- 20 Fazluñ senün müzekkir-i nām-ı 'ibād ile
'Adli anuñ zamān-ı emānı ra'iiyyenün
- 21 Teşrif itdi idelü taht-ı ḥilāfeti
Oldı nesak-ṭırāzı nızām-ı beriyyenün
- 22 'Adl ü 'aṭāsı eyledi insā zemāneye
Nüşirevānuñ adı ile bir mekiyyenün
- 23 Maḥmūd oldı 'ākıbet-i ḥāl-i saltanat
'Adlıyle ol Sikender-i şāhib-ḥamiyyenün
- 24 Şūr u şürürü sür u sürür itdi maḥdemi
Şevka temessülin hele gördün beliyyenün
- 25 Lā-siyyemā izāle-i ehl-i fesād ile
Tākına aşdı tiğı simāk-i semiyyenün
- 26 Minnet Ḥudā'ya yāri-i baht-ı sa'īd ile
Kalmadı nām u şanı şerār-ı bağıyyenün
- 27 Pāk oldı āb-ı seyf ile dāmān-ı mülkden
Çürük vücūdı bunca nüfūs-ı şakiyyenün
- 28 Yā Rab ḥabāb-ı lücce-i ḥūn ola 'an-ḳarīb
Her kanda ise başı bugāt-ı bağıyyenün
- 29 Fetvāñı kaṭ'-ı zulme Ḥaḳ itsün du'ā-yı seyf
Hükmince şer'-i ḥazret-i Ḥayrū'l-Beriyye'nün
- 30 Maḫlūma ola vefk-ı beşāret işāretün
Hırzū'l-emānı ol nice nefis-i zekiyyenün

20 a: müzekkir-i tām-ı 'abādile A.
20 b: zamān-ı emān-ı ra'iiyyenün A, C.
22 a: eyledi inşā C.
24 a: şūr u şürürü sürdi B, C.
25 b: Tākına aşdı tiğ . simāk-i semiyyenün B, C.
28 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

- 31 Ey luṭf u kahrı ḥavf u recānuñ müzekkiri
Vey menşe'-i zuhūri ḥiṣāl-ı raḫıyyenūñ
- 32 İslāhına tevakkuf iderse ṣalāh-ı dehr
Vehbī-i pūr-günāh-ı rūyi t-ṭaviyyenūñ
- 33 Ol mu'terif günāhına ser-dāde emrūne
Sābir kaḫāya şükrin ider hem 'aṭıyyenūñ
- 34 Bildi o ḥaddin ol daḫı bildürse ḥaddini
Hadd nā-şinās bir iki nefis-i şakıyyenūñ
- 35 İslāhına nümüne olurdı memālikūñ
Def'-i fesādı memleket-i Kayşeriyye'nūñ
- 36 Dirlerdi Kayşeriyye yapıldı hisāb ile
Gelmez hisāba zulmi o arz-ı kaḫıyyenūñ
- 37 Nefy olmaduḫca bir iki müfsid ne ihtimāl
İsbātı ḥükm-i şer' ile ednā kaḫıyyenūñ
- 38 Hākimleri revā mı eşirrä zebūn ide
'Ahdinde bir senūñ gibi şāhib-ḫamiyyenūñ
- 39 'Osmān oḫlı Zenneci-zāde Emīr Aḫa
Lāyık mı pest ide şerefin Mevleviyye'nūñ
- 40 Raḫm it yazuḫ çerāḫ-ı pederdür söyünmesün
Maḫv itme nāmını bu şadākat-i seciyyenūñ
- 41 Zātında zerre luṭfa liyākat da yoḫ ise
Hiç ḫadri yoḫ mı silsile-i Hāşimiyye'nūñ
- 42 Mansıb elūñ kaḫāsı benüm ḫayreti senūñ
Kesb-i menāfi'i süfehā-yı baḫıyyenūñ
- 43 Tevciḫūñ eyle itmiş iken rütbesin bülend
Cāh-ı refi'-i Mışr ḫadar Kayşeriyye'nūñ
- 44 'Azlüm işāret eyleyerek bir iki sefiḫ
Muḫtell ide nizāmını ḫāl-i ra'ıyyenūñ

32 a: 'ilāc-ı dehr B, C.

37 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

42 a: ḫayretüm senūñ B.

43 b: cāh-ı refi'-i maşrafıdur C.

- 45 Maṭlûbuma müsâ'ade eyle himâyet it
Def' it şemâtetin bu esîr-i beliyyenûñ
- 46 Ben kulluğunla fahr iderem pâye istemem
Ey mefhar-ı kirâmı şudûr-ı beriyyenûñ
- 47 Yetmez mi rütbesi baña da Kayseriyye'de
Kapuñda itdügüm hizmet-ı 'aliyyenûñ

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

65

Kaşıde Der-Medh-i Şeyhü'l-İslâm İshak Efendi*

- 1 Ey nizâm-âver-i ahvâl-i cehan hoş geldün
Ey safâ-bahş dil-i gussa-keşan hoş geldün
- 2 Lâle-veş dâğ-ı gam-ı hasret idün bir senedür
Ey güşâyiş-dih-i gülzâr-ı zeman hoş geldün
- 3 Vakt-i teşrîfüne itmekle teşadûf faşlı
Reşk-bahşâ-yı bahâr oldu hazan hoş geldün
- 4 'Âlemi feyz-i kudümün ile ihyâ itdün
Şanki 'avd eyledi 'ömr-i güzeran hoş geldün
- 5 Geldüğün demde cehan buldı hayât-ı tâze
Cân-ı 'âlem misin ey rûh-ı revan hoş geldün
- 6 Şadra geldün gelelü renc ü keder gitdi gider
Dehre oldu ne 'aceb feyz-resan hoş geldün
- 7 Taraf-ı Hak'dan inen mâ'ide-i rahmetsin
Ey veliyyü'n-ni'am-ı 'âlemiyan hoş geldün
- 8 Bilmedük kıymetini gitmeyicek sultânım
Nitekim Leyle-i Kadr-i Ramazan hoş geldün

47 a: Kayseriyye'dür B.

65 A.72b, B.87a, C.101b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşıde " şeklindedir.

- 9 'Avdden müştak imiş 'ıyd henüz itdük feh̄m
'Avdetüñden senüñ 'ıyd oldı 'ıyan hoş geldüñ
- 10 Mäh-ı Şevvāl senüñ kadrüñi bilse dir idi
Ham idüp kaddini ta'zīm-künan hoş geldüñ
- 11 'Aql-ı kül meclis-i endiŕede tedbirüñe dir
Söz senüñdür buyur ey nādire-dan hoş geldüñ
- 12 Varsa eflāke eger nükhet-i hulkuñla nesīm
Dem-i 'İsā diye ey bād-ı vezan hoş geldüñ
- 13 Pādiŕeh haŕt-ı hümāyün ile itdi da'vet
Müntazır oldı saña nice zeman hoş geldüñ
- 14 Eŕheb ü edhem-i rüz u ŕeb ile gerdünı
itse lāyıkdı saña taht-ı revan hoş geldüñ
- 15 Baht u tevfīk saña karŕu çıkup oldı sürā'
Bitdiler hıdmete dāmen be-miyan hoş geldüñ
- 16 Bir geliŕ geldüñ efendüm ki kulüb-i 'ulemā
Didiler cāhuñı tebrīk-künan hoş geldüñ
- 17 Hağ bu kim müjde-res-i vuslatuña hağğ-ı kudüm
Az gelür hāŕıl-ı yemm māye-i kan hoş geldüñ
- 18 Kimi ikbāl senüñ gibi idüp istiğbāl
Kağkı müftiye didi ŕāh-ı cehan hoş geldüñ
- 19 Eyleyüp irŕ ile ihrāz mağām-ı pederi
Hağğ-ı ŕarfundur uçuk ŕadra heman hoş geldüñ
- 20 Eylesün ferve-i beyzāda ruğ-ı pür-nürüñ
Perde-i ŕubħda ħurŕıdi 'ıyan hoş geldüñ
- 21 Kağkı müfti de senüñ gibi bilā-vāsiğa dir
Ehl-i ħācāta nevāziŕle fūlan hoş geldüñ

9 a: henüz itdük derk B.

13 a: hıfz-ı hümāyun ile C.

15 a: oldı sürür C.

18 a: kime ikbāl C.

- 22 Vakt-i iftā ne ise mes'eleye vire cevāb
Diye müsteftiye var itme güman hoş geldün
- 23 Re'yi oldukça ziyāfetüne ilhāmda zayf
Didi ey mahrem-i esrār-ı nihan hoş geldün
- 24 Rüşvete ide ilā-ḥayṣü ile redd-i selām
'İlm ü 'adle diye ey hem-dem-i can hoş geldün
- 25 Dāverā şadra neler geldi selefde ammā
Cümleden sen ne hoş-āmed ne yalan hoş geldün
- 26 Şadr-ı a'zamlı olup mā-şadaḳ-ı vāfiḳ-ı şen
O saña sen aña çün cism ile can hoş geldün
- 27 Öyle bir maştabadur dergeh-i efdālün kim
Oldı der-banlarına vird-i zeban hoş geldün
- 28 Öyle bir dār-ı şifādur der-i cūduñ ki dinür
Aña nā-ḥoş varana müjde-künan hoş geldün
- 29 Hızr-veş 'āmir-i dīvār-ı yetīman olduñ
Mededüñdür zarar-ı halka daman hoş geldün
- 30 Eylese ülfet-i ezdāda ta'alluḳ emrün
Diye āḡuşın açup māhe-künan hoş geldün
- 31 Nehyün ol mertebe cārī ki degüldür mümkün
Diye rû-gerdene bir dürlü lisan hoş geldün
- 32 Maşlahat meşveret itmek degül itbā'ından
Mihmāna diyemez kimse nihan hoş geldün
- 33 Hāne-i sā'ile genci ile gelse Kārün
Ḥavfdan şimdi dimez nice zaman hoş geldün

22 a: vakt-i iftāya B, C.

23 b: didiler C.

24 a: rüşvete ire ilā-ḥubbi ile redd-i selām B

28 a: dār-ı şifā dergeh-i cūduñ B.

29 a: tīmār olduñ C.

33 b: kimse dimez B, C.

- 34 Sensin ol müstakīlū'r-re'y-i mücidd-i bi'n-nefs
Münhaşırdı saña bi'llāh bu mekan hoş geldün
- 35 Rişveti hezl ü tehekkümle idüp tard didün
Nereden geldün ise turma heman hoş geldün
- 36 Rişvetün bāri kelāmiyyesi makbūl olsa
Dese şā'irlere ey ehl-i beyan hoş geldün
- 37 Cevherī harf ile derc eyler idüm bir beyte
İki tārīh ki mefhūmı heman hoş geldün
- 38 Şiddet-i hicrūn ile cevri tamām eyledi devr
Ey kudūmūn ferah-ı ehl-i cehan hoş geldün
- 39 'Adl ü rifk ile olup mesned-i üftāde mukīm
Diyetin herkese tevķir-kūnan hoş geldün
- 40 Dā'imā devlet ile hem-dem-i sultān olasin
Baht u ikbāl diye na'ra-zenan hoş geldün
- 41 Diyetin oğluña al vir şu rü'ūsı Vehbī
Pāye kesb it yūri seccān-ı zeman hoş geldün
- 42 Diye varduķca huzūra şeh-i 'ālem de saña
Ey şeref-menķabe Nu'mān-ı zeman hoş geldün

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

-
- 34 a: müciddün bi'n-nefs C.
34 b: münhaşırdur saña B.
35 a: hezl-i tehekkümle idüp tard itdün B, hezl-i tehekkümle
idüp tard didün C.
38 a: cevri tamām eyledi dehr B.

Kaşide ve Tarih Berây-ı Kapudan-şüden-i Muştafâ Paşa Dâmâd-ı
Şadr-ı A'zam İbrâhîm Paşa*

- 1 Bir seher gördüm ki olmuş bî-karâr-ı rûzgâr
Felek-i zerrîn mihr-i tâb-dâr-ı rûzgâr
- 2 Mihr ü mehle pertev-i ikbâl ile olmuş felek
Uç fenerlü keşti-i dil-küştegân-ı rûzgâr
- 3 Çıkıdı deryâ-yı sefid şubha felek-i âfitâb
Bir donanma ile kim hayret-dişâr-ı rûzgâr
- 4 Zevrak-ı meh geldi çık baħr-i siyâh-ı şâmdan
Şenlik idüp olmağa hizmet-güzâr-ı rûzgâr
- 5 Feyz-i şâdî şol kadar buldı revâc-ı germ kim
Oldı kâsid revnak-ı 'ıyd ü bahâr-ı rûzgâr
- 6 Fikr iderken nolduğın bādı bu zîb ü zînete
Didi bir dānende-i esrār-kār-ı rûzgār
- 7 Muştafâ Paşa-yı deryâ-kef gibi bir āşafı
Kapudan itdi hidiv-i tâc-dâr-ı rûzgâr
- 8 Ol muhîr-i cūd destūr-ı mu'anven kim odur
Fâ'ik-i eslâf-ı emcād u kibâr-ı rûzgâr
- 9 Ol ki seng-i rāhı oldı dürretü't-tâc-ı sipihr
Hāk-i pāyi kühl-i çeşm-i i'tibâr-ı rûzgâr
- 10 Kim sürerse çihre-i zerdin işi altun olur
Kîmya bulmuş anı şāhib-ayâr-ı rûzgâr

66 A.73b, B.88a, C.103a.

*: B nüshasında başlık, " Kaşide Berây-ı Kapudân-ı Deryâ-şüden
Muştafâ Paşa " şeklinde, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

2 b: dil-keş nigâr-ı rûzgâr B, C.

6 a: bulduğın yazdı B, bulduğın yadı C.

10 a: işin altun ider B, C.

- 11 Mazhar-ı sırr-ı yesûku'l-ehl kim tevfiķ-ı Hak
İtmiş anı sıhr-i sıhr-i şehriyâr-ı rûzgâr
- 12 Üstühan pehlû-yı nev-felek-i cāhı 'aksidür
Āsumān üzre hilāl-i táb-dār-ı rûzgâr
- 13 Şandal olmaz nisbet ile keşti-i ikbāline
Fülk-i atlas bād-bān-ı zer-nigâr-ı rûzgâr
- 14 Şem'-i ikbālin eser yelden şiyānet itmege
Fülkine bāl-i hümādur perde-dār-ı rûzgâr
- 15 Gelmemişdür bahre Iskender zemānından berü
Böyle lengerlü vezîr-i Cem-vaķar-ı rûzgâr
- 16 Kulzüm-i ihsānına taķlîd iderse mevc-i baħr
Ķatsun anı birbirine yok mı 'ār-ı rûzgâr
- 17 Bād-ban-keşlik iderse keşti-i iclāliline
Pek müsā'id olmuş olur rûzgâr-ı rûzgâr
- 18 Levh-i māha böyle resm idüp felek elkābını
Eylemiş āvîze kılmış yādıgâr-ı rûzgâr
- 19 Bayķarā-bezm-i Ferîdun-'azm-i Key ü Sām-rezm
Şāhibü'l-cezm-i Sikender-iktidār-ı rûzgâr
- 20 Ol Süleymān-ı serîr-ārā-yı 'aķl ü dānişûn
Re'yine vā-bestedür tedbîr-kār-ı rûzgâr
- 21 Mihr ü meh şanma olinca mesned-ārā-yı celāl
Bāz kalmışdı dü-çeşm-i intizār-ı rûzgâr
- 22 Hîdmet-i tevķî'i-i aħkām oldu ibtidā
Aña 'ünvān-ı berāt-ı i'tibār-ı rûzgâr
- 23 Zülfe-i menşûrı bir lâmiyye iclāl eyledi
Kendi tuğrā'î-i şāhib-iştihār-ı rûzgâr
- 24 Māh-ı sîmin rîgdān olup şihāb altun ķalem
Olmış idi bir zeman tuğrā-nigâr-ı rûzgâr

11 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

11 b: şıhr-i şadr-ı şehriyâr-ı rûzgâr B.

23 b: Kendüsi tuğrā-yı şāhib-iştihār-ı rûzgâr B.

- 25 Şimdi tebdîl-i libās-ı cāh-ı vālā eyleyüp
Geydi deryāyı kumāş-ı mevce-dār-ı rûzgār
- 26 Ceddi gibi baħrde aħkāmın icrā eyledi
Ol abā ‘an-ced vezîr-i nām-dār-ı rûzgār
- 27 Mesnedi ceddi makāmıdur helāl olsun aña
Oldı irşen mālîk-i mecd ü fiħār-ı rûzgār
- 28 Çerħde mihre muķābil ğurre şanmañ tîğdūr
Olmış āvîzan ke’l-miħ-ı cidār-ı rûzgār
- 29 Cürmini derk eyleyüp kahrından eyler ihtirāz
Anuñçündür nazardan istitār-ı rûzgār
- 30 Virmez idi inkılāb-ı nā-be-hemvār ile nām
Olsa tevbîri hemîşe müsteşār-ı rûzgār
- 31 Şarşar-ı tākāt-güzār-ı kahrı olursa vezān
Zerreyi tahriķe kalmaz iktidār-ı rûzgār
- 32 Takvîyet-baħş olsa ‘avni ola ber-mūr-ı za‘îf
Nice tāb-ı bebr ü şîr-ı zūr-kār-ı rûzgār
- 33 Hāk rûb-ı dergehi oldukça şehbāl-i numā
Eksük olmaz reşkten feryād u zār-ı rûzgār
- 34 Muhtaşar bir kanca baş idüp çekerdi altına
Ger hilāle irse dest-i iktidār-ı rûzgār
- 35 Altına bād-ı şabā nāmında bir reh-vār olur
Olsa destinde ‘inān-ı ihtiyār-ı rûzgār
- 36 Söyle çāpükdür semend-i himmeti kim sāye-vār
Olsa der-pey rā’îz-i yektā-süvār-ı rûzgār
- 37 Germ-tāz oldukça ol aslā ğubārın görmege
Anuñ için eksük olmaz hiç ğubār-ı rûzgār
- 38 Āb-ı cünbiş tevsen-i āteş ‘inandur nola ger
Olsa ğāk-efşan rüy-i iştihār-ı rûzgār
- 39 Āşafa buna şadefden olmadı pertev-numā
Zāt-ı pākūñ gibi dürr-i tāb-dār-ı rûzgār

- 40 'ilm ü 'irfan sende cūd u faẓl u himmet sendedür
Sendedür mecmū'-ı esbāb-ı fihār-ı rūzgār
- 41 Bā-şecā'at şöyle kim Seh-nāme-i evşāfuña
Budur 'üvān ey dilīr-ı kārzār-ı rūzgār
- 42 Behmen-i haşm-efgen-i āhen-dest-i rüyinten-şiken
Zāl-ı devran Sām-vaqt İsfendiyār-ı rūzgār
- 43 Ey muşavver rūḥ-ı devlet ey mücessem nūr-ı feyẓ
Ey mükerrem dāver-i 'ālī-tebār-ı rūzgār
- 44 Sen vezīri kıt'a ber-mecmū'asın derc eylemiş
Çok fevā'id anda kilik-i ḥuş-nigār-ı rūzgār
- 45 Senden istinbāt-ı isti'dād ile Vehbī kuluñ
Oldı fenn-i nazmda üstād-ı kār-ı rūzgār
- 46 Midḥat-i āyīne-i şāf-ı zamīrūñle senūñ
Oldı kilki tūti-i şekker-nigār-ı rūzgār
- 47 Fikrūmi vaşfuñda ta'tīl itmesün şulḥ olalum
Anda maḳbūlüm degūldür i'tizār-ı rūzgār
- 48 Neyleyem ammā ki şimdi lāl-ı ḥayret eyledi
Sürme-i çeşm-i gelū oldı ḡubār-ı rūzgār
- 49 Aḡzum açup gerçi itmem rūzgārumdan gile
Olsa da dil gerçi cūd-ı bī-şümār-ı rūzgār
- 50 Līk rūḥānī lisāna gelmez āzār eyleyüp
Cānuma kār itdi cevri-i dil-sipār-ı rūzgār
- 51 Itmede sūhān-ı 'ömr āmed-şüd enfāsımı
Olmayam didükce ben ḥātır-figār-ı rūzgār
- 52 Şekve itsem korkaram da'vāmı takrīr idemem
Oluram Allāhü a'lem şermsār-ı rūzgār
- 53 Devletūñde i'tirāfum var ki inşāf eylesem
Yokdur akrānumda benden kām-kār-ı rūzgār

46 b: oldı gül ki C.

49 a: rūzgārumla gile B.

- 54 Sāye-i luṭfuñda hem āsūde-i cevr-i felek
Dergehūñde hem karīn-i i'tibār-ı rūzgār
- 55 Derd-i dil mektūm ḳalsun cümleden geḳdüm hemān
Geḳmesün benden eyā re'fet-şi'ār-ı rūzgār
- 56 Hep odur bu vaḳte ta'vīḳ eyleyüp tārīhūmi
Oldı efkār ü havāssum tār ü mār-ı rūzgār
- 57 Re'fet ihsas itdi ammā ḡālibā senden yine
Şefkate meyl eyledi nev'an şi'ār-ı rūzgār
- 58 Sen nice hırzū'l-emān olduñsa baña Ḥaḳ seni
Eylesün āsūde-i keyd ü zırār-ı rūzgār
- 59 Cūş-i tūfān-ı ḳazādan çerḫ olup fūlk-i necāt
'Ömr-i Nūḥ ihsān ide Perverdigār-ı rūzgār
- 60 Rāzıyam bi'llāhi eyyām-ı hayāt-ı zātuña
'Ömrümi zamm eylesün Āmürzgār-ı rūzgār
- 61 Cānumı tenden cüdā itsün beni dūr itmesün
Dergehūñden Ḥālīḳ-ı leyl ü nehār-ı rūzgār
- 62 Āsafā pūziş-pezirā 'afvuña maḡrūr olup
Vehbi-i āşüfte-ḫāl ü dil-figār-ı rūzgār
- 63 Yazdı bir beyt içre iki müstakıl tārīḫ-i tām
Kim sezā her biri olsa bergüzār-ı rūzgār
- 64 Muştafā Paşa ḳapudan naşb olındı cum'a gün
Ḥükm idüp baḫrine oldı kām-kār-ı rūzgār

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

56 b: efkār-ı havāssum B.

62 b: āşüfte-ḫāl-i dil-figār-ı rūzgār A, C.

Tārīḫ-i Kapudān-şüden-i Muştafā Paşa Dāmād-ı Şadr-ı A'zam
İbrāhīm Paşa*

- 1 Nazar şaldum şebāngeh lücce-i mevvāc-ı ḥadrāya
Gözüm dūş oldu nāgeh ğurre-i mäh-ı şeb-ārāya
- 2 Görüp ol āyet-i kübrāyı tanzīr eyledüm resmin
Keşīdeyle yazılmış bāy-i bismi'llāh-mecrāya
- 3 Biraz müddet yem-i endişede meşq-i şināh itdüm
Anı teşbīh kıldum māhiyān-ı lücce-fersāya
- 4 Didüm mähī degülse bir iki keştīye pehlüdür
Sipāriş-kerde-i itmāmdur mühletle bir aya
- 5 Yaḥod ārāste-felek-i necāt-ı Nūḥ-devrandur
Çıkarılmış cūş-i tūfān-ı meserret evc-i a'lāya
- 6 Yaḥod Hūt-ı sipihri şayd için kırmış şibāk encüm
Meh-i nev olta atmış baḥr-i ezrak kevn-i bālāya
- 7 Yaḥod geldi nüvīd-i fetḥ ü nuşret semt-i deryādan
Müzeyyen şandal ihzār eyledi gerdun donanmaya
- 8 Yaḥod destine ressām-ı felek pergār-ı sīm almış
İder bir bī-bedel başterde resmin levḥ-i deryāya
- 9 Bu takrīb ile bir kanca atup maksūdı çatmaktadır
Kapudān-ı cedīd olan vezīr-i kām-baḥşāya
- 10 Muḥit-i mekremet baḥr-i 'ināyet kulzüm-i himmet
Sikender-menkabet dāmād-ı şadr-ı āsuman-pāye

67 A.75a, B.90a, C.105a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

- 1 a: lücce-i envāc-ı ḥadrāya C.
- 3 a: meşq-i şinā itdüm B.
- 5 a: ārāste-felek-i necābet B.
- 6 b: baḥr-i erzāk C.
- 8 b: ider bir bī-dil B.

- 11 Hümäyun-gevher-i 'ālem-bahā-yı lücce-i devlet
Ki oldı zāt-ı pāki efser-i iqbāl-i pīrāya
- 12 Edīb-i fenn-i himmet Muṣṭafā Paşa-yı ekrem kim
Kef-i zer-pāş-ı cūdı virdi ma'nā lafz-ı paşaya
- 13 O yektā gevher-i 'ālem-fürüz-ı dāniş ü efdāl
Ki çıkmaz nuh-şadefden böyle bir dürr-i giran-māye
- 14 Olur çün sâhil-i Baħr-i 'Aden pīrāmen-i bezmi
Ta'ammuk eylese ğavvâş-ı fikri baħr-i ma'nāya
- 15 O tatlu dil ki vardur bunda eyler şerbet-i şekker
Düşerse reşha-i la'l-i leb-i şīrini deryāya
- 16 Sümüm enfās-ı 'İsā gibi olurdu revan-baħşā
Vezīde olsa bād-ı halkı tábistanda şahrāya
- 17 Tokınsa şarşar-ı hārā-güzār-ı kaħrı ammā kim
Görenler beñzedürdi kühı deşte deşti deryāya
- 18 Düşer arz u semānuñ Hütına bīm-i giriftārī
Sikār-ı māhi için çengel atsa baħr-ı pehnāya
- 19 Per-i miķzāf ile baştardası geldükce pervāza
Degül kaşdum uçurma beñzedürler anı 'ankāya
- 20 Felek 'aklı başındaysa alup nuh-bād-ban fülkin
Gelüp ay kıçlu kalyon gibi zamm itsün donanmaya
- 21 Felek yanında şandal olamaz ne çekdüriler var
Inanmazsa gelüp tersāneye bakşun temāşāya
- 22 Każā her ayda bir kerre hilāli 'arz ider şāyed
Anı sükkān ide bindügi fülk-i bād-peymāya
- 23 Eger ħurşid ü māha şeb-çerāğ-ı baħr zamm olsa
Felek anlarla dönse uç fenerlü bir kağırğaya

12 b: virdi ünvan B, C.

14 a: pīrāmen-i şerai C.

15 a: var bunda B.

19 a: per-i miķzāfla A.

21 b: ters-hāneye bakşun C.

22 a: 'arz ider şāhid C.

- 24 Şafak bir āl pūşış āsumānı tente ebr olsa
Yine olmaz rükūbe şālih ol şadr-ı mu'allāya
- 25 Mişāl-i āb-ı tiġ ahkāmı cārī berr ile bahre
Revandur māhdan māhiye dek fermānı dünyāya
- 26 Mekārim dōstdur ol rütbe kim meyl-i cibillīde
Müreccahdur anā 'arz-ı recā 'arz-ı hedāyāya
- 27 Yed-i tūlāsı vardur cūdda dest-i güher-pāşı
Zer-efşanlukda ğālib āfitāb-ı 'ālem-ārāya
- 28 Niçün ben var iken mihre el açduñ diyü ğayretten
Kelef zann itme silī urdı dest-i himmeti aya
- 29 Şehensāh-ı kadir-dan Hazret-i Hān Ahmed-i Gāzī
Reva görmişdi anı hizmet-i dergāh-ı vālāya
- 30 Görüp devlet nişanı cebhesinde eyledi tevķī'
Vezāretle anı ma'mūr idüp tuġrā-yı ğarrāya
- 31 Biraz müddet muvaķķi'lik muvaķķi' oldı anuñla
Idüp tevķī'-i diġer eyledi hākim donanmaya
- 32 Mübārek eyleyüp cāh-ı refī'in Hazret-i Bārī
Cehanda 'ömr-i Nūh ihsān ide ol zāt-ı vālāya
- 33 Kapudanlık nice yıl yelkenin şuya bıraķmışdı
Anuñ eyyām-ı cāhında yine kesb eyledi pāye
- 34 Beşāret birle Hātif didi yaz tārīhin ey Vehbī
Efendün Muştafā Paşa kapudān oldı deryāya

Vezni: mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

25 b: revandur māhīden māhi B.

26 a: mekārim dostıdur B.

27 a: hem dest-i güher-pāşı C.

Der-Midḥat-i Seyḥü'l-islām Dāmād-zāde Ahmed Efendi ve
Defteri 'Izzet 'Alī Paşa Ibn-i Dāmād Mehmed Paşa*

- 1 Viridi sipihr devlet ü dīne ziyā vü fer
Ḥurşid ü meh gibi iki dāmād-zādeler
- 2 Kallāvi-i müzerkeş ile biri afitāb
'Orf-i sepīd ile biri hem pertev-i kamer
- 3 Tesbīḥ-i cāh u 'izzete iki nişangāh
Her biri kân-ı kevnde yektā birer güher
- 4 Fīr-i ḥired biri biri keskin cevan-merd
Kūh-ı vakāra birisi kulle biri kemer
- 5 Şadrü'l-efāzıl Ahmed Ebü'l-Ḥayr'dur biri
Birisi duḡteri 'Ali Paşa-yı nāmver
- 6 Takdīm-i zikre itme nazar kim lünktetin
Birbirine takaddüm ider mübtedā ḡaber
- 7 Allāh bilür ikisinüñ de du'āsına
El açmışuz icābet ide Ḥālikü'l-beşer
- 8 Birisi şeyḡ-i tekye-i Islām'a ser-ṡarīk
Birisi meslek-i kerem ü 'adle rāh-ber
- 9 Şakk-ı kemāl ü nāme-i cāh u celālde
Naḡş-ı nigin biri biri imzā-yı mu'teber

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

68 A.80a, B.96b, C.112a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklinde.

4 b: biri püser-i kūh biri kemer B, birisi kūh biri kemer C.

6 b: takdīm ider C; mübtedā ü ḡaber A, C,

Kaşīde-i Ramazāniyye Der-Sitāyiş-i Şeyhü'l-islām Dāmād-zāde
Ebü'l-Hayr Ahmed Efendi*

- 1 Geldi çatdı yine keşti-i hilāl-i Ramazān
Sūḳ-ı rahmetde ucuzlandı metā'-ı gufrān
- 2 Haber-ı rūze ile kâğıt uçurdu gerdūn
Ğurre zann itme kebūterdür olan perr-cünbān
- 3 Nısf-ı Şa'banda müverrih berevāt-ı 'amele
Çekdi tevki'i-i dīvān-ı kader sīm-nişān
- 4 Halka-i çini hilāli felek-i tabla be-düş
Halka tatlu şatayum diyü ider zīb-i dükān
- 5 Ğurre şanma eline penbe fetil almış ider
Kayyim-i çerh-i kanādil-i nücūmı sūzān
- 6 Zūr-ı bādeyle şikest itdi sebū-yı tevbe
Aña sīmin kanat urdı hilāl-i Ramazān
- 7 Necm-i raḡşāna olur ḡande-zen-i istihzā
Felek-i kubbe-i cāmi'de sirāc-ı tābān
- 8 Rūze-dār ağızı gibi şimdi mühürlüdür hep
Kapanup meykede kapusı çü baht-ı mestān
- 9 Itse taksīm-i neḡam velvele-i deff-i şihāf
Naḡme-i rāhatü'l-ervāh gelür şavt-ı ezān
- 10 Hāb-ı āsāyişi ammā uçurur bāz gibi
Pāsbān-ı tabluñ imsāke olup zahme-zenān
- 11 Küpe dek düşdi Ayasofya'daki ḡum dibine
Ramazān sūfisi bī-tāb nice bāde-keşān

69 A.80a, B.96b, C.112b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde
Berāy-ı Ramazān-ı Hübāreke " şeklindedir.

3 a: berāt-ı 'amele C.

5 a: eline yine fetil almış B.

- 12 Cāmdur dest-i ğazel-ĥanlık iden meykedede
Simdi tesbīh be-kef mescide olmuş cüz-ĥān
- 13 Sūre-i Mā'ide vü Kevser okur ĥırşından
Vā'iz-i ğürsine itdükçe tilāvet-i Kur'ān
- 14 Tütünü göge çıkar lüle-i tenbākū-veş
Ehl-i keyfün biri ğuş eylese āyāt-ı Duĥān
- 15 Sāġarı ĥokka-i ma'cūna mübeddel itdi
Şürbi kalb eylediler berş-i zarūrī rindān
- 16 Rīşini meykede çārūbı iden rind-i 'atīk
Deyr-i ma'mūr-ı ĥarābāta olanlar ruĥbān
- 17 Koca kayyum ĥāce şekline ġirüp mescidde
Cāmı kandil idüp ibrik-i meyi rūġandan
- 18 Peştemāl belde vü şu'āle elinde şimdi
Turma māhiyye kanādilini eyler sūzān
- 19 Bulsa eylerdi diyār-ı 'adem-ābāda sefer
Zād-ı reh yirine şavmın yimek için cī'ān
- 20 Kurs-ı ĥurşide el irseydi eger yirler idi
Aña mümsik diyü pek diş biliyor ger sükkān
- 21 Kısmet-i rızka tehālükle ġirerler her şeb
Biri biriyle buġaz cengine şaff-ı dendān
- 22 Herkese ni'met-i feyz-i bereket şāmil iken
Bulınur yine her evde nice sofrā kurıdan
- 23 Deff-i silī ĥūr-ı muṭrib kadar āhenk virür
Tak tak-ı mel'abeden dā'ire-i sofrā vü ĥān
- 24 Dest-i müflisde olan vakfe döner ĥān-ı faṭūr
Bulınan yirde şikem-hāra iki yaĥni kapan
- 25 Dide rüşen diyü birbirini tebşir eyler
Pertev-i şu'le-i kandili ġören rüze-keşān

16 a: meykedeye B, zühd-i 'aşk C.

18 a: peştemāl elde B.

20 b: eger mümsik diyücek C.

23 b: tak tak-ı mel'aqadan B.

- 26 Şanma imsākde misvāk tutar sā'imler
Fikr-i ferdā ile engüştin ider vaqf-ı dehān
- 27 Şaşurur 'ıyd namāzında dağı tekbirin
Bir imām-ı müte'assıbla terāvīhi kılan
- 28 Nazar-ı gürsine çeşmān-ı cehān el-hāşıl
Felegi sofrā şanur mäh-ı nevi kıt'a-i nān
- 29 Vākı'ā sofrā-i elvan ni'am-ı rahmetdür
Kāsedür līk anuñ üstinde hilāl-i Ramazān
- 30 Kırş-ı nılüfer-i hırşīdi ezüp 'ārifler
Eyleyüp üstine kevkebleri habb-i rümmān
- 31 Maţbağ-ı rahmet-i Haq'dan getürüp her şeb anı
Sā'ime tuhfe ider āş-pezān-ı gufrān
- 32 Gurre zann itme felek hāl-i diliyle eyler
Şadr-ı kadr-āgehe tebrik-i kudüm-i Ramazān
- 33 Şadr-ı 'allāme-i sīr vāris-i efdāl-i peder
Kān her güne hüner mā-şaşal-i devr-i zemān
- 34 Hān-ı ihsān-ı saḡā mā'ide-i luţf u 'aṡā
Kūt-baḡş-i fuḡarā kuvvet-i kalb-i a'yan
- 35 Hülkı da nāmı gibi Ahmed Ebu'l-Hayr-ı kerīm
Kendi de ceddi gibi ferd-i 'adīmü'l-akrān
- 36 Ibn-i Minkāri gibi fāzıl-ı yektā-yı hafīd
Nesebi gibi şeref-nāme-i mecd ü 'ünvān
- 37 Ramazān gibi şühūr-ı digere nisbet ile
Kadri eslāf-ı kirām üzre celiyyü'r-rüçhān
- 38 Cāmi'-ı kadrinüñ āvīzesi güy-i hırşīd
Tāk-ı iclāline kandil hilāl-i rahşān
- 39 Pīşgīr āl şafaq-ı gerd-i ser-i hānende
Mıhr sofrā silecek süngeri olsa şāyan

27 b: imām-ı müte'assıbla terāvīh kılan B, imām-ı müte'accille terāvīh kılan C.

30 a: Kırş-ı nılüfere hırşīd ezüp 'ārifler C.

36 a: fāzıl-ı yektā-yı hafīd C.

39 b: ola şāyan C.

- 40 Mevc-hiz olsa olur bahr-i kef-i dürr-pāşı
Olayın bast-dih-i bahşende-i sermāye-i kān
- 41 Hāşılı hāme ile vaşfı degüldür mümkün
Nice mīzāba şığar sāhili yok bir ‘ummān
- 42 Şadr-ı rüşen-güherā ma‘zeretüm eyle kabül
Vaşfuña böyle perīşan-sühan olmaz çespān
- 43 Böyle mi eyler idüm vaşf-ı şerīfin tahrīr
Olmasaydı kaleme müy-i keder ‘akd-i lisān
- 44 O neşāta mütevakkıf dil ise hüzn-ābād
Nice varsun sühan-i Şābit’i taklīde zebān
- 45 Beni söyletme efendüm yüregüm yanıkdur
Āteş-efşān oluram eyler isem feth-i dehān
- 46 Hānümānum dil-i ‘āşık gibi süzān oldu
Güli şavrıldı yanup hirmen-i şabr u sāmān
- 47 Kuşca cānum o kühen lānede āsüde iken
Āşıyan itdi semenderlere şimdi devrān
- 48 Şimdi başumda menāre gibi āteş yanıyor
Bang-ı hāmem dönüyor yangun ezānına hemān
- 49 Sönüyor āteş-i dil gerç*ı* mişāl-i sakķā
Şu seper āñā kırāb ile dü-çeşm-i giryān
- 50 Ramazān āhiri ‘ıyd olduğı gibi elbet
Bir gün eyleser telāfī-i muşibet devrān
- 51 Lehce-i Şābit’e pey-revlügi seyr it nice olur
Şimdi var tab‘umuñ imsāki mişāl-i Ramazān
- 52 Şābit’i yañsılayam şöyle ki mensī kalsun
Mudhikāt-ı sühan-i hāce ‘abīd-i zākān
- 53 Tevsen-i tab‘ı yarandurmağ-içün aç tutarak
Nice meydān alayum ‘ıydde görsün yārān

41 a: *mā-ḥaşal-i ḥāme C.*

48 b: *dönüyor yangun ezānına B.*

54 Āhirin ısbı‘a h̄ātem gibi bu ebyātūñ
Zeyline maṭla‘-ı nevle vireyin h̄üsn-i beyān

55 Āhır-i rüzeye mey şaklayıgörsün yārān
Bunı işrāb idiyor kāse-i nūn-ı Ramazān

56 Vaqt-i iftār kühen sözlere karnum tokdur
Vehbiyā aç elüñi hayr du‘ā eyle hemān

57 Güni günden yeg ola h̄ātır-ı şevkiyle t̄ola
Revnaḳ-ı ‘ıyd-i mübārek bula ḳadr-i Ramazān

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

70

Ḳaṣīde-i ‘ıydiyye Der-Sitāyiş-i Kethūdā-yı Sadr-ı ‘Ālī
Mehmed Ağa*

1 ‘ıyddür serv-ḳadan yine hırāmān olsun
El ele ‘āzim-i gül-geşt-i hıyāban olsun

2 Birbirin ‘āşık u ma‘şūk derāgūş itsün
Birisi serv biri ‘āşık-ı bī-cān olsun

3 Būse virsün biri birine ağız miski gibi
Hūblar meslis-i ‘ıyde şeker-efşān olsun

4 Yine dolāba binüp her meh-i sencīde-cemāl
Pellenūñ her biri bir Yūsuf‘a mīzān olsun

5 Geh beşükde şalınup duḡter-i mihr aḡterler
Geh şalıncaḡa binen bir şeh-i hūbān olsun

54 b: vireyüm B.

57 a: şevkiyle t̄ura A, C.

70 A.81a, B.98b, C.114a.

*: B nüshasında başlık, " Ḳaṣīde Berāy-i Midḡat-i Mehmed
Kethūda Paşa Merḡūm " şeklindedir; C nüshasında ise, başlık
yoktur.

1 b: āl ile A.

- 6 Bir hevā cünbiş ile biri çü ‘arş-ı Belķis
Zīb ü zīverle biri taht-ı Süleymān olsun
- 7 ‘İyddür cāme-i gül-rīz ile her meh-pāre
Hüsine tā o kadar zīb-dih-i ān olsun
- 8 Hāne-i āyine içre görüşürlerse bakup
Kendüsi ‘aksine ‘aksi añā hayrān olsun
- 9 Rūze gitdi dem-i ‘ıyd irdi kadehlerde şarāb
Bedel-i rūğan-ı kandīl fūrüzān olsun
- 10 Cām-ı mey şu‘le-i cevvēleye dönsün ğam-ı dehr
Şu‘leden şīr kaçır gibi gürizān olsun
- 11 Yalı zevki idelüm zevrak-ı şahbā çekelüm
‘Ālem-i āb ile dil hurrem ü handān olsun
- 12 Gülbün-i ‘ıyş u şafāda idüp āheng-i nevā
Muṭrib-i bezm-i çemen mürġ-i hoş-elhān olsun
- 13 Yūsufistan-ı neşāt eyleyelüm ‘ıydgehi
Encümenler bedel-i külbe-i ahzān olsun
- 14 Yine meydān-ı harābāt biraz şenlensün
Mu‘tekifler dil-i zāhid gibi vīrān olsun
- 15 Ka‘be-i şavma‘adan meykede semtine dönüp
Ramāzan şūfīleri hācı peşīmān olsun
- 16 Nice bir rind-i tehī-desti bu iflās-ı neşāt
Zār idüp dār-ı cehan başına zindān olsun
- 17 Bir küp altuna zafer bulmışa dönsün ço fakīr
Hum-ı medfūn açılup bāde firāvān olsun
- 18 Tevbeler müşt-i şurāhī ile işkeste olup
Bih gibi nuql-i ser-sofra-i mestān olsun

13 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

17 a: altun zaferi C.

18 b: meh gibi B.

- 19 Kırılıp cām-ı şarāb üstine her tevbe-şiken
Meh-i nev başlarına pärelenen nân olsun
- 20 ‘Ārif oldur ki bu eyyām-ı şafā-baḥşāda
‘Omri āsāyiş-i ḥāṭırla güzārān olsun
- 21 Mā-melek her ne ise naqd-i sevāb-ı rūza
Masraf-ı sohbet-i yek-rūze-i ḥübān olsun
- 22 Gönce-veş yarı giyüp cāme-i gül-gün kat kat
Kendi gül-naḥl-i ḥazānī gibi ‘uryān olsun
- 23 Naqd-i vaktin reh-i ma‘şūka nişār itsün de
Kendi isterse tehi-kīse vü hemyān olsun
- 24 Yārsüz ‘ıyş u şafāyı mezedür reşk itmem
Benden ol rinde velī reşk firāvān olsun
- 25 K’ola bir sīm-i tenūn mālīk-i genc-i vaşlı
Yiri isterse daḥı kūşe-i vīrān olsun
- 26 Sākī vü sāgar ola bir yanı bir yanı kebāb
İşte cānum o güzel sohbet-e kurbān olsun
- 27 Hep gönülden geçer ol zevk u şafā neyleyem āh
Vizri āvīḥte-i gerdēn-i devrān olsun
- 28 Kendü mihr ü mehi āgūşa çeker her şeb ü rüz
İster ehl-i dili hem-ḥābe-i ḥirmān olsun
- 29 Neyleyem ben aña seyr it hele ‘ıydıyyelerüm
‘Arza-i ḥāk-i der-i dāver-i zī-şān olsun
- 30 Şıhr-i dāmād-ı şehensāh-ı ḥümāyun-ıkbāl
Ki ḥümā bezmine isterse megesrān olsun
- 31 Mekremet-pīşe Muḥammed Ağa kim memnundur
Tek hemān ‘ālem aña sā’il-i iḥsān olsun

21 b: ‘iṣret-i yek-rūze B:

27 b: āvīḥte-i gerdūn-ı devrān olsun C.

30 b: isterse ki A.

- 32 Kethudālarda kimi gördün̄ işitdün̄ ki aña
Cüdda himmet ü ikbâlde akrân olsun
- 33 Dyle dādār-ı hük-m-senc-i Felâṭun-râ kim
Bû ‘Alî gelsün aña tıfl-ı debistân olsun
- 34 Rif‘at-ı perde-birun ḥāhiş iderse Keyvân
Ey felek söyle ki dergâhına der-bân olsun
- 35 Keff-i zer-pâş u güher-rîzine hem-dest olmaz
Cüd u ihsanda gerek baḥr ü gerek kân olsun
- 36 Beñzerem dirse maṭar seyrine gelsün görelüm
Ebr-i Nîsanda zemîne güher-efşân olsun
- 37 Zîr-rân olmağa nâ-lâyık aña tevsen-i çerḥ
Esb-i ṭab‘um gibi isterse küheylân olsun
- 38 Raḥşa bindükce şehâb olup aña çüb-i cirîd
Gurre-i ‘ıyd cirîd almağa çevgân olsun
- 39 Lâl olur ḥaşmetini vaşf iden isterse sözi
Gıbṭa-i Muḥteşem-i ḥıṭṭa-i Kâşân olsun
- 40 Pençe-i mihr-i sezâ ḥalkına şemse olsa
Mah mülevvetasına güy-i girîbân olsun
- 41 Vehbiyâ būs idegör dest-i kerem-peyvestin
Desti girmezse ele küşe-i dāmân olsun
- 42 Ṭurmasun lîk bu eşnâda zebân-ı kalemün̄
İderek ‘ıydini tebrîk senâ-ḥân olsun
- 43 Okısun nazmuñı ‘ıydiyye aña lâyıkdur
Dyle ‘ıydiyye ki soñ kâfiye ihsân olsun
- 44 Tengdür vaḳt şakin eyleme taṭvîl-i kelâm
Söz du‘â ile pezîrûfte-i pâyân olsun

32 b: himmet ü ikbâl ile C.

35 a: keff-i zer-pâş güher-rîzine B,C.

39 a: sözin C.

39 b: Gıbṭa-i Muḥteşem ü ḥıṭṭa-i Kâşân olsun C.

45 Kādri efzūn olup eyyām-ı şerīfi dem-i 'ıyd
Kevkeb-i t̄ālī'ı gün gibi dirahşān olsun

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'ılün)

71

Kaşīde Der-Sitāyiş-i Kethudā-yı Şadr-ı 'Alī Mehmed Ağa*

- 1 Görinen deryāda 'aks-i ğurre-i ğarrā mıdur
Haṭṭ-ı ta'līk ile āb üzre keşīde bā mıdur
- 2 Saṭr-ı mevc üzre çekilmiş hil'at-ı taḥsin mi yā
Medd-i "Bismi'llāhi mecrāhā ve mürsāhā" mıdur
- 3 Zühre'nün çengi mıdür yoḥsa kemān-ı Rüstem mi
Çerḥde kavs-i kūzah mı keşti-i deryā mıdur
- 4 Rūy-i deryāda perī mıdür şinā idüp gelen
Görinen mikzāflar mıdur per-i 'anḳā mıdur
- 5 Dürr ile memlū şadef mıdür kef-i emvācda
Yoḥsa hoş-bū bir şemāme 'anber-i sārā mıdur
- 6 Genc-i bād-āverde-i Şeh Hüsrev-i Pervīz mi
Yoḥsa keşti-i cenāb-ı Hāzret-i Ağa mıdur
- 7 Kethudā-yı hāzret-i destūr-ı deryā-kef k'anun
Luṭfı mevc-i yem gibi hiç kābil-i ihsā mıdur
- 8 Hıdmet itdüğü vezīr ol rütbe gevher-pāşdur
K'aña nisbet eski paşalar meger paşa mıdur

71 A.82a, B.99b, 115b.

*: B nüshasında başlık, " Kaşīde Der-Medḥ-i Mehmed Kethudā Paşa Dāmād-ı İbrāhīm Paşa " şeklinde; C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

4 b: Bu mısra B ve C nüshalarında yoktur.

5 a: Bu mısra B ve C nüshalarında yoktur.

6 a: Şāh Hüsrev Pervīz mi B.

- 9 Dyle şadra kim ki hem dāmād ola hem ketḥudā
Rütbe-i kadri anuñ eflākdan ednā mıdur
- 10 Ol ki fark itmez gören pūşīde-i keştīsini
Atlas-ı gerdun mıdur deryāyi bir ḥārā mıdur
- 11 Sāhil-i bahre kadem basdukca pāy-endāz olsun
Baḥr mi mevvāc yoḥsa mā'ī bir dībā mıdur
- 12 Kūlzūm-i himmet ki vaqt-i cūdda fark eylemez
Virdügi seng-i ḥazef mi lū'lū'-i lālā mıdur
- 13 Dā'imā zer-pāş olup dürr-i cevāhir bezl ider
Desti bilmem mihr midür kan mıdur deryā mıdur
- 14 Kan nedür deryā nedür mihr-i cehān-ārā nedür
Şān-ı memdūḥa bu teşbīḥāt hiç aḥrā mıdur
- 15 Kan disem kandan cevāhir zūr-ı tīşeyle çıkar
Bī-ta'ab anuñ gibi dā'im güher-baḥşā mıdur
- 16 Ya nice deryāya teşbīḥ eyleyem deryā gibi
Bağ cemālinde anuñ çīn-i cebin peydā mıdur
- 17 Kāse-i deryūze der-kef sā'ilidür baḥr anuñ
Sūret-i keçkülde olmağ kayık-ı bī-cā mıdur
- 18 Mihr māha ayda ancak bir gurūş iḥsān ider
Anı da alur yine şāyān-ı istiḡnā mıdur
- 19 Vehbiyā noldı saña ḡāyet kelālūñ var gibi
Bağ kalem destūñde evvelki gibi gūyā mıdur
- 20 Pūşt-i dest-i ḥayreti sedd-i dehān itmek neden
Yoḥsa bir cürmūñ mi vardur fikrūñ istiḡnā mıdur
- 21 Sen du'āsında kuşūr itmezsın anuñ ol daḡı
Tābi'-i mekr ü nifāk-ı zümre-i a'dā mıdur
- 22 Fikri ḳo cürmūñ daḡı var ise 'afva ben kefīl
Yoḥsa maḳşūdūñ senūñ bir ḥüccet-i ibrā mıdur
- 23 Kısmet olursa seni ḥidmetle de eyler çerāğ
Daḡı ne ḳaldı murāduñ ḡayrı bir da'vā mıdur

24 Gel hemān eyle du'ā-yı devletin ihlās ile
Kudsıyān āmīne āmāde du'ā hengāmidur

25 Mihr ü meh turdukca Mevlā 'ömr-i Nūh ihsān ide
Bu du'ā ehl-i dilün vird-i şabāh u şāmidur

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

72

Kaşıde-i Nā-Yāb Berāy-i Re'īsü'l-Küttāb Der-Zemān-ı Ahmed

Hān*

- 1 Her kime luṭf murād eylese Rabbu'l-erbāb
Olur elbette ana tehyie-sāz-ı esbāb
- 2 La'ı ider terbiyet-i mihr-i dirahşan sengi
Feyz-i Nisan'dur iden katreleri dürr-i hoş-āb
- 3 Seheri eylemese ebr-i gül-āb-efşānı
Bāğda sebze-i ḥābīde kalurdu der-ḥāb
- 4 Nev-be-nev kāle-i ezhāra virür nakş-ı zuhūr
Destgāh-ı çemene cünbiş-i minvāl-i sehāb
- 5 Açılır mıydı çemende girih-i zülf-i nigār
Şāne-zen olmasa ger pençe-i mihr-i pür-tāb
- 6 Girmese araya ümmīd-i ḥayāl-i dil-dār
Dīde-i 'āşık ile ḥāb kalurdu şeker-āb
- 7 Çeşm-i 'ibretle bakılsa fukarā bā'ışdür
İtmege ehl-i gınā bezl ile ihrāz-ı şevāb
- 8 Olmasa şemsün eger ḥayt-ı şu'ā'ı memdūd
Nice 'arz eyler idi şan'atını usturlāb

25 b: vird ü şabāh u şāmidur A.

72 A.83b, B.100b, C.116b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşıde " şeklindedir.

3 a: ebr-i rikāb-efşānı B.

5 b: bād-ı pertāb B.

- 9 Can virür şāf-dilan birbirin ihyāya k'olur
Bā'is-i zindegi-i āyine mür̄g-i sīm-āb
- 10 Olmasa māye-res-i nūr eger mihr-i münīr
Şem'a muhtāc siyeh-kāse ƙalurđı mehtāb
- 11 Sühan ibdā' olunur nātıƙadan sāmi'aya
Līk mümkün mi ola bī-meded-i hāme kitāb
- 12 Merde ihyāsına bī-vāsıta Haƙ ƙādir iken
Feyz-i enfās-ı Mesīhā'dan ider şūret-yāb
- 13 Gerçi her ƙārda fa'āl-i haƙīkī Haƙ'dur
Eylemiş līk zuhūrını rehīn-i esbāb
- 14 Semere olmasa esbāba teşebbüsde Hudā
Meryem'e emr-i "ve hüzzī" ile itmezdi hitāb
- 15 'Abeş olmak görünür hilƙat-i buhl ü himmet
Ehli izhārına olmasa eger kudret-yāb
- 16 O kerem-güstere şāyeste ki nakd-i himemin
Vakt-i hācetde ide şarf-ı umūr-ı aħbāb
- 17 Himmet ister k'ola menzil-reş-i maƙşūd kişi
Hedefe nāvek-i bī-per nice eyler pertāb
- 18 Irerem ben dađı maƙşūduma inşāallāh
Ƙār-sāz olur ise luƞf-ı re'isü'l-ƙüttāb
- 19 Nāmdaş-ı nebevī fahr-i ekārim ki Hudā
Eylemiş zātını dādār-ı sütüde-elƙāb
- 20 Edeb-āmüz ebü'l-feth ki erzānīdür
Olssa şākird-i sebaƙ-hānı haƙīm-i Fārāb
- 21 Münşi-i şüh-raqam nāzım-ı dīvān-ı haƙem
Fahr-i erbāb-ı ƙalem merdüm-i çeşm-i hesbāb

9 a: birbirin ihyā ki olur A.

16 a: şābāş ki B, C.

17 a: menzil-res-i maƙşūduñ B.

21 b: merdüm-i çeşm-i ƙüttāb B, merdüm-i çeşm-i aħbāb C.

- 22 Nice münşî ki ser-âgâz idicek tahrîre
Safha-i çerhi ider tâze sūhan istî'âb
- 23 Nice münşî ki yazar istese nevk-i kâlemi
Ser-i mûy üstine Vaşşâf u Harîrî'ye cevâb
- 24 Kâle maḥrûm-i ṭarâvet çemen-i dāniş eger
Nâvdân-ı kaleminden cereyân itmese âb
- 25 O raşad-bend-i ḥakemdür kâlemi kim raḳamı
Cedvel-i zîc uluğ ḥânı ider naḳş ber-âb
- 26 Dür-bin mirşadına çeşm-i Aristotâles
Zihn-i Bokrât kefi destine bir usturlâb
- 27 Vaşf-ı ḥulḳın yazamaz kâtib-i endîşe meger
Sâḳ-ı sünbûlden olup kilki ola ḥibri gül-âb
- 28 Rukye-ḥân olsa eger ḥükmi olurdu sâkin
Kef-feşân olmuş iken ḳulzûm-i cûşân-ı pür-âb
- 29 'Âr ider virmege Ḳârun zekât-ı mâlın
Dest-i cûdından anuñ bir kez alan feyz-i nişâb
- 30 Mifzâl-i baḥr-kefa baḥr-i cevâhir-hazfâ
Sensin ol gevher-i himmet şâdef-i nâdire-yâb
- 31 Sen o yektâ güher-i baḥr-i faṭânetsin kim
'Alima'llâh şâdef-i dehrde mislûñ nâ-yâb
- 32 Saña feyz eyledügi cevher-i isti'dâdı
'Aḳl-ı fa'âle daḫı virmedi Ḥayy u Vehhâb
- 33 Eyleyüp anuñ için mü'temen-i sultânı
Müsteşâr itdi seni âsaf-ı Cemşîd-câh
- 34 Dâverâ derd-i derûnum saña takrîr ideyüm
'Arz-ı ḥâl itmege olursam eger ruḥsat-yâb

23 b: Vaşşâf Harîrîye kitâb C.

24 a: çemen-i dānişi ger B.

25 b: cedvel-i zîc-i elfî B.

28 a: ḥilmi olurdu B, C.

30 a: baḥr-i cevâhir-pâşâ B.

31 a. sen o kimyâ C.

32 b: şıdḳ-ı dehrde C.

- 35 Āh kim kayd-ı ma'āş eyledi tahvīc beni
Ki niyābetle güzer eyleye evkāt-ı şebāb
- 36 Bilürem gerçi niyābet didüğüm nā'ibedür
iki 'ālemde giriftār-ı belādur nevvāb
- 37 Fikr-i maḥşūl ü hirās-ı ḥuşamā dünyāda
Āḥiretde daḥı hüccetle sezā-vār 'azāb
- 38 Neyleyem mess-i zarūret ider ilḥāḥ yoḥsa
iḥtiyāriyle kişi nāra ider mi pertāb
- 39 Mazḥar-ı himmet-i erbāb-ı kerem itmedi çerḥ
Ser-firāz eylemedi ḥayf ki beyne'l-etrāb
- 40 Şāneke'llāh ki sen eyledün ey menba'-ı cūd
Dil-i maḥrūrı zülāl-i keremünle sīr-āb
- 41 İbtidā Ḥāric ile 'azm-i ṭarīk eyleyelü
Oldı çil māh velī yok ḥareket itmege tāb
- 42 İderem ṭayy-i mekān-ı emel ey Hızr-meniş
Himmetün olur ise bā'is-i taḥrik-i rikāb
- 43 Koma bu menzil-i bī-zādede taḥlīş ile
Beni bir merḥale-i diğere eyle reh-yāb
- 44 Kerem it ben kuluñı eyle şefā'atle be-kām
Tā ki ceddüm de şefī' ola saña rüz-ı ḥisāb
- 45 Yeter ey Vehbi yeter eyleme taṭvīl-i kelām
Söz güher olsa da maḥbūl degüldür itnāb
- 46 Şıdk u iḥlās ile gel dest-i du'āyı min-ba'd
Eyle merfū' der-i Ḥazret-i Ḥayy ü Vehhāb
- 47 Ḥayra teşbīb idüp zāt-ı kerem-girdārın
Devlet ü 'ömrini eفزün ide Rabbü'l-erbāb

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

35 b: güzār eyleye B, C.

38 a: ider ilcā B, C.

47 a: ḥayra teşbīb idüp B, ḥayra teşbīt idüp C.

Kaşide-i Şitâ'iyye Der-Medh-i Re'isü'l-Küttâb Mehmed Efendi
Der-Zemân-ı Ahmed Hân*

- 1 Bir zeman pergel-i bādām idi deşt-i dādı
Şimdi berf ile to olup kaldı bahāruñ adı
- 2 Kef-nişār oldu suhub üştür-i mestāne gibi
Nāle-i bādi meger şandı şadā-yı hāvī
- 3 Şöyle efsürdelik el virdi şitādan dehre
Serdi-i bād unıtdurdu dem-i zühhādı
- 4 Hük-m-i vey şöyle mü'essir ki ider yah-pāre
Abı teshīn için āteşde turan fülādı
- 5 Hük-m-i vey şöyle ki şā'irlere evşāfı bile
Nice mażmunları toñdurmağa oldu bādī
- 6 Toñdurup ahkeri di pister-i hākisterde
Kān-ı la'lı eyledi āteşkede-i haddādı
- 7 Düşse bir gülşen-i taşvīre niğeh lerzişten
Hızran zann ide nakş-ı şecer-i şimşādı
- 8 Hayme-i çerha birişim-i tınāb oldu maţar
Hāke peyveste yah-ı bām olup evtādı
- 9 Bām-ı yah-bestevi dehr eyledi şāne göricek
Kākül-i ebri perişān ider iken bādı
- 10 Leb-i bām itmededür hānde-i dendan-nümā
Faşl-ı dīde görüp ak sāde ile şimşādı
- 11 Eyledi kulzüm-i yah-beste-i mevvācı şitā
Şiken āhārlu mā'i varak-ı ābādī

73 A.83a, B.101b, C.118a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise " Kaşide " şeklinde.

2 a: kef-nişār oldu şehir B.

4 a: hükmedi şöyle kavī ki B.

10 b: faşl-ı gülde B.

11 a: açdı A, C.

- 12 İstedüm ben dahı tahrîr-i şitâ'iyye idüp
Vasf idem hazret-i dādār-ı kerem-mu'tādı
- 13 Fahr-i erbāb-ı kalem ya'ni re'isü'l-küttāb
K'eyledi nesh berāt-ı hüner-i 'ibādı
- 14 Bende-perver ki olup şive-i kilik-i himemi
Dil-esīran ğam-ı dehre hat-ı āzādı
- 15 Tavk der-gerden idüp luṭfla ihrāz-ı dili
Bir ṭarafdan yine der-kār ider isti'bādı
- 16 Fenn-i inşāda kelāmı meşel-i sā'irdür
Münşi-i hāmesi vaşşāfe ider üstādı
- 17 Olsa tedbîr-i tıbā'a nesak-āmüz-ı vifāk
Yek dil ü yek cihet eylerdi çehār ezdādı
- 18 Şavleti kuvvet-i bāzū-yı za'ifān olsa
Peşşeden bīm ile teb-lerze ṭutar āşādı
- 19 Kūçe-i ṭab'-ı ahālīde neşāt-ı keremi
Bî-revāc itdi metā'-ı ṭarab-ı a'yādı
- 20 Reft virüp itmege gerd-i ğamı rāh-ı dilden
Vaḳtidür şahne-i şehir itse şafā-yı şādı
- 21 Muṭrib-i hāmem idüp bir ğazel-i nev-takşīm
İtsün āheng-i nevā meclisinün 'avvādı
- 22 Terk-i cevri eylesün cevri ise ger mu'tādı
'Aşıka çāşni-i dād virür bî-dādı
- 23 Ṭotalum feyz-i hayāt eyler imiş güftarı
Kimde can kor reviş-i kadd-i kıyāmet-zādı

12 b: dāmād-ı kerem-mu'tādı C.

14 a: Bende-i dergeh olup şive-i kilik-i himem B.

18 b: āşādı A, C.

20 b: şalā-yı şādı B.

23 b: reviş-i kadd-i kıyāmet-dādı B.

- 24 Çeşm-i ebrūsına kākül ki olur sāye-figen
Añdurur besmele-i Sūre-i Nūn u Şād'ı
- 25 Seni görseydi eger olmaz idi Şīrin'ün
Kūh-ken tīşe be-kef taş dögen ırğadı
- 26 İtdi bī-kār olup şehd-çekān-ı medhūñ
Tengnā-yı kalemüm mi 'sara-i karnādī
- 27 Dāverā miğlüñi şebt eylememiş kātib-i şun'
Zīr-i meşk ideli rengin varak icādı
- 28 Muṭṭarid kā'idedür vaşfuñ olan meclisde
Zīkr-i eslāf olur olursa da istiṭrādı
- 29 Bende Vehbī keremün gördi şenā-hānuñdur
Yoğ ise her ne kadar medhūñe isti'dādı
- 30 Gerçi vaşfında anuñ itdi bu beyti inşād
'Ārifūñ hāme-i mu'ciz-dem-i sihr-icādı
- 31 Kesb ile sa'y ü ta'allümle degül vehbīdür
Cevdet-i ṭab'-ı hüner-pīşe-i māder-zādı
- 32 Sözüni itse nola ehl-i ma'ānī teslīm
İltifātuñla dağı eyledi istiṭhādı
- 33 Seb-i hırmanda o güm-kerde reh-i āmāli
Necm-i luṭfuñ reh-i maḫsūdına oldı hādī
- 34 Birye-rīz olmak iken kārı ḫarāb aḫvāli
Kaşr-ı sāmānınuñ āb üzre iken bünyādı
- 35 Rūzgār eylemeden pūf-zede-i ye's ü melāl
O çerāğın ki sen olduñ sebep-i ikādı
- 36 Pertev-i luṭfuñ idüp hāne-i bahtum rüşen
Kılduñ āteşgede-i reşk dil-i ḫussādı
- 37 Va'de-i luṭfuñı incāz idüp imdād itdün
Nazmuma kāfiye-i lafz-ı mübārek-bādı

26 a: peygār olup B, bī-gāne olup C.

35 a: ye's-i melāl A, C.

- 38 Nice sen baña şefî' olduñ ise rüz-ı cezā
Mustafā'yı da saña eyleye Rabb-ı hādī
- 39 Her umūruñda Hudā yār u zahīrūñ olsun
Gün-be-gün zātuña virsün şeref-i müzdādı
- 40 Birbirin tā ki te'ākub ide şayf ile şitā
Ide her faşluñı Allāh bahār-ı şādī

Vezi: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

74

Kaşīde Berāy-ı Teşekkür-i 'Aṭīyye-i Kul Ketḫudāsı Mehmed Ağa*

- 1 Bir vaqt-i daykda beni imsāk-i rūzgār
İtmişdi gonce gibi tenūñ dest-i iktidār
- 2 Yāran şarāb-ı bezm-i murād ile mest ben
Ḥamyāze-rīz-i ye's idüm āzürde-i ḥumār
- 3 Himmet bülend cāme-i iqbāl nā-resā
Tālī' zebun ḥaşm kavī çerḫ rūzgār
- 4 Mikrāz-ı 'azl rişte-i sāmānı kaṭ' idüp
Olmışdı 'aḫd-i güher-i kārüm gūsiste tār
- 5 Şarrāf tahtesinde görüp naḫd-i rāyici
Ben eşk-i ḥasret ile idem nukre-veş şümār
- 6 İcmāl geldüginde 'ulūfem çıkar diyü
Cün ḥalkāhā-yı defter idi çeşm-i intizār
- 7 Ol da kapu ḥalīfesi mekrine uğrayup
Eşkincilikle olmuş oṭa başıya şikār
- 8 İtmişdim anı kayd-ı mezelletle iştiḡāl
Kalmışdı mände ḡayri 'amelden dil-i fiḡār

74 A.84b, B.103a, C.119b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

7 a: oldu kapu ḥalīfesi B.

- 9 İrād olup vazīfe-i tadrīse münhasır
Olmakda idi gurreye çeşm-i ümīd-i çār
- 10 Kalmamış idi kaht-ı kirām-ı zemān ile
Ne şî're müşteri vü ne inşāya hāst-gār
- 11 Bitmişdi ya'ni kuvvet-i zahrum za'if idüm
Maşrafa olmuş idi taḥammül-güdāz-ı yār
- 12 Bir ḥamlede muḳaddimetü'l-ceyş maşrafuñ
İtmışdi cümle leşker-i İrādı tār u mār
- 13 Nāgāh idüp zuhūr-ı kemingāh-ı ḡaybdan
İmdāda irdi bahşış-i aḡa-yı kām-kār
- 14 Bir vakti ile oldu meded-res ki bir zemān
Buldı sipāh-ı şervet-i sāmānum intişār
- 15 Gösterdi baña gün başına bir meh-i ümīd
Eyyām-ı şehri neyleyeyüm eyleyüp şümār
- 16 Nerd-i ümīd pullarını zerden eyleyüp
Akçeyle oynar oldu yine tıfl-ı cān-ı zār
- 17 Yā Rab kerem mi yoḡsa kerāmet midür bu kim
İnsan mevki'inde ola böyle sāz-kār
- 18 Olsun fida bu luḡfa hezāran ḡazīne-zer
Pāy-ı berīdine nice ma' den güher-nişār
- 19 Tursun medār-ı kār-ı ma'āş olduğu anuñ
Zirā kefil-i rez kadar insāna Kirdigār
- 20 Hem fi'l-ḡaḡīka māla degül çeşm-i raḡbetüm
Yok devletinde tā o kadar 'acz ü iftikār
- 21 Ammā ki ben selāmına rāzī iken anuñ
Hem ḡatırım şora hem ide böyle i'tibār
- 22 Ol güne bir aḡa-yı mükerrem-cenāb kim
Zātiyle rüzgār sezā itse iftiḡār

11 b: Maşraf ki olmuş idi taḥammülden az diyār B:

14 b: intişār C.

17 a: yā Rab vahiy mi C.

- 23 Ya'ni nesak-tırâz-ı umûr-ı cünûd-ı dîn
Kul kethudâsı Hazret-i Ağa-yı nâm-dâr
- 24 Ben görmedüm görüştüğüm erbâb-ı câhda
Böyle kâdir-şinâs ü bu gûne kerem-şî'âr
- 25 Ol olmasa imâme maķâmında subħa-veş
Bektâşiyân umûrı olurdu gûsiste târ
- 26 Şıdk ile dîn ü devlete ĥidmet-güzârdur
Düşmenden 'an-karîb idecek budur aĥz-i şâr
- 27 Müstâĥni-i şenâdur anuñ zât-ı ekremi
Vehbî du'â-yı ĥayrıdur ancak ehemmi-kâr
- 28 Her ĥâlde mu'în ü zahîri Cenâb-ı Ĥaķ
Her kârda refîķ ola tevfiķ u baĥtiyâr
- 29 Düşmenlerini kendüye maĥlûp ide Ĥudâ
Göñli murâdın eyleye iĥsan Kirdigâr
- 30 Dâ'im şalâ-yı luĥf ile aĥbâbı şâd ide
Hem sâr-ı mât-ı kahr ile a'dâyı zaĥm-dâr

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

75

Sıĥhat-nâme Berây-ı Sultân Ahmed Ĥân-ı Sâlis*

- 1 Saltanat lâlezâr-ı devletdür
Aña baş tahte taĥt-ı şevketdür
- 2 Anda sâĥib-kırân-ı 'âlî-şân
Ya'ni sultân-ı a'zam Ahmed Ĥân

27 b: du'â-yı ĥayrıdur B, C.

30 a: iĥsânı şâd ide C.

75 A.85b, B.111a, C.120b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında başlık,
" Kaşîde-i Lâle " şeklindedir.

- 3 Revnak-ı gülşen-i cehān olsun
Kuzularıyla kāmūrān olsun
- 4 O çerāğ itdi şadr-ı zī-şānı
Haşre dek sönmesün çerāğānı
- 5 Tāb-ı rüyı çerāğ-ı gülşen-i dīn
Gümüş āyīne anda nūr-ı cebīn
- 6 Kuzuların bağışlasun Mennān
Sürümüzle biz anlara kurbān
- 7 Zevk ile dā'imā gelüp şen ola
Feyz-i 'adliyle dehr gülşen ola

Vezni: Fe'ılātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

76

Kaşīde Der-Sıhhat-nāme-i Sultān Ahmed Hān-ı Sālīs*

- 1 Şad-ḥamd Ḥakīm-i Müste'ān'a
Kim virdi şifā şeh-i cehāna
- 2 Şundi kef-i Hızr āb-ı Yezdān
İskender-i dehre āb-ı ḥayvān
- 3 Var idi 'ināyet-i İlāhī
Kıld'ihyā yine gedā vü şāhī
- 4 Risto-yı kazā olup nabız-gīr
Vird ehlini bildi kıldı tedbīr
- 5 Gitmişdi zemānenün tūvānı
Yirine henüz geldi cānı

76 A.85b, B.111b, C.120b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

3 b: kıldı aḥibbā A.

- 6 Dil-ḥaste idi zemāne ḡamdan
Bī-cān idi renciṣ-i elemden
- 7 Olmuşdı cehan marīz-i miḥnet
Ma'lūm degūldi līk 'illet
- 8 Bir 'ārıza var nedür bilinmez
Bir derd ki hiç devā kılinmaz
- 9 Ne zaḥm u ne renc var bedende
Can ḥaste ve līk ḥikmet anda
- 10 Yek-pāre dimāḡ-ı dehr muḥtell
Yok cism-i ṣaḥīḥ cümle mu'tell
- 11 Olmuşdı kesel cehāna sārī
A'zā-yı umūra sekte tārī
- 12 Yok bŷy-ı safā dimāḡumuzda
Fer görmez idik çerāḡumuzda
- 13 Çün 'ahd-i bŷtan gönŷl ŧikeste
Mānende-i çeṣm-i yār ḥaste
- 14 Pā-beste-i derd olup zamīri
Ḥalk olmuş idi döṣek esīri
- 15 Olup nezelāt-ı derd 'ārız
Ṣalgun idi çün nüzŷl 'avārız
- 16 Āzürde idi bŷtŷn ḥavāṭır
Ḥasteydı eṣāḡır ŷ ekābir
- 17 Bīmār ile pŷr serāy-ı dŷnyā
Ḥasteler oṧası idi ḡŷyā
- 18 Kimden umılır idi mŷdāvā
Derdinden iderdi 'acַz eṭibbā
- 19 Kŷr mıydı ṭabīblerde ḥayret
Tedbīr-i vŷcŷd-ı nāsa kudret

8 a: vārid B, vardır C.

11 b: ŧikeste ṭārī A.

18 b: derdinde iderdi C.

- 20 Ebrūdaki hāl-i dil-ber-āsā
Mihrāb-niṣīn idi süveydā
- 21 Her bergi olup kef-i güşāde
Eşcār muķīm idi du‘āda
- 22 Evrād-ı du‘āyı idüp āyīn
Tesbīh idi ‘akd-i çerha Pervīn
- 23 Göz yaşı döküp sehab maṭardan
Kan ağlamadaydı kan güherden
- 24 Perçīn-i keder cebīn-i deryā
Pür-gerd ğubār-ı ṭab‘-ı sahrā
- 25 Ahvāl-i hevā teğayyür üzre
Ser-cümle cehan tehayyür üzre
- 26 Sağ söz bu ki nā-nümūde şenlik
Yok bād-ı şabāda da esenlik
- 27 Ṭab‘-ı şehe gelmedükce şihhat
Mümkin mi ki ‘ālem ola rāhat
- 28 Zerre kadar anda ola renciş
‘Āriż ola ‘ömr-i halka kāhiş
- 29 Tefhīme bunı be-vech-i tafsīl
Saña ideyüm hezār temşīl
- 30 Olsa nola renc ṭab‘-ı ‘ālem
Bu mertebe nā-pezir merhem
- 31 Bir derd ki rūhı ide tekdīr
İtmez mi bütün vücūda te’şīr
- 32 Olduğı degül midür müselleṃ
Sultān-ı zemāne rūh-ı ‘ālem

22 a: idüp emīn C.

22 b: çerha ‘akd-i Pervin B.

24 a: perçīn-i kederden B.

27 a: ‘āleme ola rāhat A, C.

29 a: ta‘mīme C.

- 33 Ol rûh aña memleket bedendür
Bihbûdi-i ten kuvâ-yı tendür
- 34 Ol şâh ki cism-i kevne candur
Âsâyişi râhat-ı cehandur
- 35 Ser-cümle bütün ricâl-i devlet
A'zâ gibidür aña ne minnet
- 36 Çün rûhda 'illet ola peydâ
Çekmez mi ezâ bedende a'zâ
- 37 Eñ evvel olur ser ile dîde
Ol 'illet ile elem-keşide
- 38 Ya'nî ki çeker vezîr-i a'zam
Ol miñneti cümleden muqaddem
- 39 A'zâ-yı vücûd-ı mülke zîrâ
Ser-şadr-ı güzîndür huşûşâ
- 40 Bu âsaf-ı hâlişu't-ţaviyye
Şîhr-i şeh-i Bermekî-seciyye
- 41 Hem devlete oldu re's-i a'zâ
Hem şâhid-i mülke çeşm-i binâ
- 42 Bir 'ârıza irse mağz-ı nâsa
Gelmez mi hâlel bütün havâssa
- 43 Şihhatdan irişmez ise dâye
İtmez mi eşer-i za'f kuvâyâ
- 44 Kâlbi hafakan idince tekdîr
İtmez mi vücûda ra'ş'e te'sîr
- 45 Cism-i şehe renc îde taḥalḥul
Mülke nice gelmeye tezelzül
- 46 Ya mülküñ olıñca iztîrâbı
Halkuñ nice ola hürd ü ḥâbı

41 a: hem devlet oldu B.

45 a: çeşm-i şehe C.

- 47 Tab‘-ı şehe gelmese ifākāt
Mülke nice ola hıfz-ı şihhat
- 48 Fermānuñ olinca şahhı yañlış
Bir pençe görür mi zūr ile iş
- 49 Tuğrādaki habt ola nümāyān
Hükmin vire mi sūtūr-ı fermān
- 50 Āyīnede olıcaķ kūdūret
Timsāle gelür mi hüsn-i şūret
- 51 Göz merdümeginde olsa ‘illet
Müjganlar ile gelür mi zīnet
- 52 Suyuñ başı olıcaķ mükedder
Emvācı olur mı şafvet-āver
- 53 Cün münharif olsa vaz‘-ı mihrāb
Olmaz mı arada kıble nā-yāb
- 54 Hürşīde kesāfet olsa tārī
Olmaz mı nizām-ı dehre sārī
- 55 Kaplasa sehāb-ı tīre mā-hiy
Mehtāb kalur mı hiç kemā-hiy
- 56 Olursa şikeste nevk-i hāme
Olur mı dürüst saır-ı nāme
- 57 Āzürde olinca sā‘id ü müşt
Süst olmaya mı tüvān-ı engüşt
- 58 Huşk olsa dıraht-ı rişe-güster
Berg ü semeri olur mı hiç ter
- 59 Bir beytün olinca süst esāsı
Muħkem mi olur anuñ bināsı

47 b: nice olur B:

50 a: olinca C.

52 a: şunuñ ābını C.

57 a: sā‘ide müşt C.

58 a: dıraht-ı rişe B, dest-i rişe-güster C.

- 60 Keştide şikest olunca sükkān
Olmaz mı sefīne ehli hayrān
- 61 Dil-haste iken hıdīv-i a‘zam
Rencūr-ı ğam olmasun mı ‘ālem
- 62 Ol cān-ı cehan şeh-i yegāne
Kim zātı hayātdur cehāne
- 63 Hem-nām-ı şeh-i rüsül Muhammed
Sultān-ı kerīm Hān Ahmed
- 64 Tedbīri ‘amelde saht muhkem
Terkīb-i düvelde cüz’-i a‘zam
- 65 Maṭlūbı selāmet-i re‘āyā
Kām-ı dili rāhat-ı berāyā
- 66 Terkīb-i vücūdudur celālet
Hāşşiyet-i zātıdur ‘adālet
- 67 Dünyāya medār-ı zindegānı
Sermāye-i ‘ömr-i cāvidānı

Vezni: Mef‘ülü/ mefā‘ilün/ fa‘ülün

77

Kaşide*

- 1 Ol şeh ki hümā-yı ‘izz ü şāna
Devletlü başıdur āşiyāna
- 2 Konmuşdı aña hümā-yı ikbāl
Sergüşlari güşāde şehbāl

60 b: ehl-i sefīne B.

64 a: tedbīr-i ‘amelde B, C.

64 b: terkīb-i devletde C.

66 a: Terkīb-i vücūdı bedr-i celālet C.

77 A.87a, B.113b, C.122b.

*: A ve B nüshalarında başlık yoktur, C nüshasında ise,
" Kaşide " şeklindedir.

2 b: güşāde-i şehbāl A.

- 3 Pīşāni-i şāfı maṭla‘-ı nūr
Her çīn-i cebin eşi‘a-i hūr
- 4 Rām olsa ‘aceb mi aña ‘ālem
Alnı yazısıdur ism-i a‘zam
- 5 Ebrūları nūn u dīdesi şād
Her ğamzesi nass-ı kātı‘-ı dād
- 6 Olmuş nıgeh-i cıger-güzārı
Hañçer be-mıyan silāh-dārı
- 7 Gāhī ne ‘aceb olursa pūr-ĥam
Ebrūlarıdur kemān-ı Rüstem
- 8 Gül-ğonce-i ma‘rifet dudağı
Berg-i gül-i saltanat kulağı
- 9 Mağz-ı serıdūr ĥazīne-i hūş
Bir kufı-i müdevver aña her gūş
- 10 Ĥulķıyla dimāğ-ı pādişāhī
Bir şīşe latīf ‘itr-ı şāhī
- 11 Ĥattı oldı sevād-ı Şāh-nāme
Müjganlar aña siyāh nāme
- 12 Ĥatt-ı ruĥıdur kitāb-ı kem-yāb
Müjganlarıdur o ĥatta i‘rāb
- 13 Ser-çeşme-i rūĥdur dehānı
Can-baĥş ‘uzūbet-i lisānı
- 14 Āyīne-i merĥamet o sīne
Yok jeng-i ğazab ğubār-ı kīne
- 15 Nīrū-yı kazā olup müsā‘id
Baĥtı ide der-kenār o sāsā‘id
- 16 Dest-i keremi muĥīṭ-i iĥsān
Geh gevhere baĥr geh zere kān
- 17 Bir sīm sebīkedür o parmak-
Tamğadur anuñ ucında tırnak

- 18 Urđı keŕ-i desti nice aya
 Ğurşıdı getürdi zır-i päya
- 19 Serv-i çemen-i celāl kıaddı
 Ğül-ğonce-i şevket iki Ğaddı
- 20 Ser-tā-be-kadem celāl ü şevket
 Başdan ayağa şüküh u satvet

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilün/ fa'ülün

78

Kaşide*

- 1 Mümkın mı sitāyiş-i libāsı
 Zer-beft-i Sikender eñ kabası
- 2 Sergüşı medār-ı zıb ü zınet
 Ser-levha-i nüsha-i celālet
- 3 Ol Sûre-i Mülk'e serde efser
 Ser-sûre-i zer tılāya beñzer
- 4 Ğurşıd kalensöve mümāsıl
 Destarı hilāl ile müşakıl
- 5 Mihr ile meh oldı bî-kem ü kâst
 Müllûta yakası üzre çeprâst
- 6 Kerrâkesinün şerıdı Ğurre
 Encümdür aña dikilü durre
- 7 Her tüğmesi kıurş-ı mihr-i tābān
 Her şemsesi āfitāb-ı rahşān
- 8 Ğaftānı lebāçe-i Ğilāfet
 Sevkettür aña bu nice Ğil'at

78 A.87b, B.114a, C.123b.

*: A ve B nüshalarında başlık yoktur; C nüshasında başlık,
 " Kaşide " şeklindedir.

6 b: zerre C.

8 a: lebābe-i Ğilāfet B.

- 9 Ceybi zer ü gevher ile mālī
İtmekde velī eliyle hālī
- 10 Hañçer kemer-i müzerkeş üzre
Bir şu'le gibidür âteş üzre
- 11 Şemşiri zülâl-i şāfa beñzer
Kim menba'idur anuñ Kemerler
- 12 Ger olma demi per-i melekden
Zencefleri atlas-ı felekden
- 13 Nūr-ı bedeni yanında kaķum
Mehtābda şem'a-veş olur güm
- 14 Geydükce olur siyāh semmūr
Ol māh-ı münire şām-ı deycūr
- 15 Semmūrda cism-i şāh-ı devrān
Şan zulmet içinde āb-ı hayvān
- 16 Pīrāheni berg-i yāsemendür
Ya perde-i çeşm-i hūrdandur
- 17 Beñzer kad-i ser-bülendi serve
Üstindeki koyu gölge ferde
- 18 Pāpūşına gurre na'l-i sīmīn
Zer miñ-i halīde aña Pervīn
- 19 Ol şeh ki gubār-ı āsitānī
Reşk-āver-i kühl-i İşfehānī
- 20 Şehler olamaz anuñla hem-ser
Eñ eşrefi olur aña çāker
- 21 Kañğı şehūñ itdi Rabb-ı 'ālem
İklīm-i kemāli mülkine zamm
- 22 Şāyestedür ol şehi cehan-gīr
Elkābı olinsa böyle tahrīr

12 a: ger olmasa demi B, C.

14 a: gitdükce olur C.

15 a: çeşm-i şāh-ı devrān C.

18 a: pābūsına A.

- 23 Ser-levha-i Şāh-nāme-i şān
‘ūnvān-ı berāt fażl ü ‘irfān
- 24 Ressām-ı rukūm ‘iffet ü dād
Nessāh-ı rūsūm zulm ü bī-dād
- 25 Ahkāmı ‘adāletini nātık
Kānūnı şerī‘ata muṭābık
- 26 Dīvānı penāh-ı mülk ü millet
Dergāhı melāz-ı ehl-i hācet
- 27 Ma‘nāsı kelāma ḥarf-i tefsīr
Māzmūnı celāle ḥüsn-i ta‘bīr
- 28 Ahkāmına imtişāl vācib
Emrine itā‘at emr-i lāzib
- 29 ‘Adl ü kerem-i nihād-ı şāfi
Derd-i siteme ‘ilāc-ı şāfi
- 30 Ol şāh-ı güzin ki oldı el-ḥak
Eslāfa meziyyeti muḥakkak
- 31 Āyine-i ṭab‘ı mūncelīdür
Yüz şūret-i ma‘rifet celīdür
- 32 Nām-āver olup nice eğerde
Ḥakkā ketebe kodı hünerde
- 33 Tevkī‘in iderdi ḥırz-ı cānı
Şağ olsa idi koca nişānı
- 34 Cün mührsüz ider olsa taḥkīk
Tuğrā-yı zeri sipihre ta‘lik
- 35 Kimse çekemez o resme tuğrā
Olmaz añā pīr mir hem-pā
- 36 Seyḥ ü dedeye şülüşde şālis
Ta‘likde de ‘imāde vāriş

24 b: nessāc-ı rūsūm B.

27 a: kemāle ḥarf-i tefsīr B, kemāl-i ḥarf-i tefsīr C.

34 a: ider ola B.

- 37 Reyhānı da itse meşķ-i hāme
Reyhāna döner sevād-ı nāme
- 38 Hattını göreydi İbn-i Bevvāb
Aña yazılurdu hācib-i bāb
- 39 Olurdu Hotan ideydi seyrān
Biñ çeşm ile İbn-i Mukle hayrān
- 40 Her noktası dürr-i pür-şafādur
Her kıt'ası kıt'a-i cevāhir
- 41 Kıt'asını görse ola mebhūt
Hem-seng olamaz anuñla yākūt
- 42 Her karalama olup siyeh nūr
Her nokta-i harfi merdüm-i hūr
- 43 Itse kalemı sevād-ı kārī
Tamgā-zen olur Karahisārī
- 44 Kilkindeki şive-i nezāket
İnsānı ider esīr-i hayret
- 45 Kilki gibi bād-ı pā bulunmaz
Haķ bu ki ğubārı şaķķ olunmaz
- 46 Hem-rezme yarar mişāl-i hançer
Hem-bezme sarīrini ney eyler
- 47 Ney gibi ki ola nağme-pīrā
Eyler on iki makāmı icrā

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilün/ fa'ülün

-
- 37 a: reyhānı ide A, C.
38 b: hācet-i bāb C.
40 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.
42 a: siyāh nūr B, C.
42 b: merdüm-i hār B.
45 b: 'ayyārı meşķ olunmaz B.
47 a: olsa nağme-pīrā B:

Kaşide*

- 1 Tab'ında var ol kadar nezâket
Gül hâr görünür aña nisbet
- 2 Bûy-i gül-i hulki itdi te'sîr
Kâminı zükâm kıldı tekdîr
- 3 İrâs-ı rutûbet itdi gûyâ
Şebnem-zede oldı verd-i ra'nâ
- 4 Annâ yine virdi aña âzâr
Zîrâ o güle şemim olur bâr
- 5 Ruhsârına düşse zıll-i Yezdân
Zâ'f eyler aña teveccüh ol an
- 6 Bir böyle hıdîv-i nâz-pîşe
Anuñ gibi şîr-i 'adl-pîşe
- 7 Şâyeste midür ki ola bîmâr
Teblerze-i renciş-i dil-i zâr
- 8 Göstermeye Hâk ki mihr-i devlet
Bir gün çeke şîklet-i kesâfet
- 9 Hallâk-ı cehâna hamd ü minnet
Kim virdi vücûdına ifâkat
- 10 Çün geldi şifâ şeh-i cehâne
Kesb itdi hayât-ı nev zemâne

Vezni: Mef'ûlü/ mefâ'ilün/ fa'ûlün

79 A.88b, B.115a, C.125a.

*: A ve B nüshalarında başlık yoktur, C nüshasında ise,
" Kaşide " şeklindedir.

1 a: tab'ında var A.

5 a: ruhlarına düşse C.

8 b: şîklet-i keşâfet A.

Kaşide*

- 1 Derk eyle bu hikmet-i Hudā'yı
Gör şūret-i kahrda 'atāyı
- 2 Āsāyiş-i hāl her kederden
Āsibe delīldür nazardan
- 3 Sükr ile olur ziyāde ni'met
Şükr olmasa ni'met ola niķmet
- 4 Ni'met ki bilinmez ola kadri
Eylermiş esir dayķ-ı şadri
- 5 Şihhat gibi ni'met olmaz ammā
'illetle olur o da hüveydā
- 6 Anuñ-çün idüp hakīm-i mutlak
Sükr-i ni'ama anı muvaffak
- 7 Hem eyledi hissemend-i 'illet
Hem 'ayn-i kemālden şiyānet
- 8 Olmaz mı bu sır ile müberhen
Ma'nā-yı kerīme-i " 'asā en"
- 9 Sağ olsun o pādişāh-ı devrān
Olsun yolına fidā dil ü cān
- 10 Hıfz ide çerāğ-ı cism-i şāhı
Fānūs-ı vikāye-i ilāhī
- 11 Tek ol be-şabāh-ı haşr uyansun
Pervāneleri yanarsa yansun

80 A.88b, B.115b, C.125a.

*: A ve B nüshalarında başlık yoktur, C nüshasında ise,
" Kaşide " şeklindedir.

4 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

11 b: Her dāneleri yatarsa yatsun C.

- 12 Olursa nola dıraht-ı ekvān
 Āsīb-i hazanda berg-rizān
- 13 Ümmīd budur heman Hudā'dan
 Kim bahtını şaklasun hatādan
- 14 Ol şāha miḡāl-i fidye-i şavm
 Olsa ne 'aceb fidā biraz kavm
- 15 'Adli sitemi virüp zamāna
 Hukı keremi koyup emāna
- 16 Hārislere geldi hāb-ı rāhat
 Kalmadı hirās-ı düzd ü gāret

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilün/ fa'ülün

81

Kaşıde*

- 1 Şulhiyle cehan rāhat itdi
 A'dā dahı 'arz-ı hullet itdi
- 2 Cumhūr-ı Firenk sūy-der-sū
 Oldı añā bende boynı baḡlu
- 3 İsveç ayağıyla girdi bende
 Moskov añā oldı ser-figende
- 4 Her hamlede eyledi müsahhar
 Ma'müre-i Mora'yı ser-ā-ser
- 5 Seyfi ile katl olındı bir bir
 Eflāka musallat iki kāfir
6. Şūr-ı Karataḡ'ı def' idüp hem
 Taḡ üstine bāḡ oldı 'ālem

16 b: hirās-ı düzd gāret A.

81 A.89a, B.116a, C.125b.

*: A ve B nüshalarında başlık yoktur, C nüshasında ise,
 " Kaşıde " şeklindedir.

- 7 Bāgīleri baqladı nūzūra
Sed çekdi Sikenderāne şūra
- 8 Teshīl-i umūr-ı şa'be itdi
Te'mīn-i tarīk-i Ka'be itdi
- 9 Taḥdīş idicek şimāḥ-ı kalbi
Katlı itdi küleyb gibi kelbi
- 10 Āteş-zede oldu hep muḡaylān
'Urban nice ola ḡār-ı dāmān
- 11 Tanzīf idüp diyār-ı Mısr'ı
Pāk eyledi çirk-i zulm ü işri
- 12 Olmışdı 'akīm itā'at ammā
Ḥavfiyle toḡurdu ümm-i dünyā
- 13 Halk oldu mutā'-ı şerī'at
Hiç kalmadı Çerkesī hükümet
- 14 Zabt itdi o kişver-i 'azīmi
Şād eyledi rūḡ-ı Seh Selīm'i
- 15 N'arab u 'Acem ne Rūm kaldı
Hep taḡt-ı taşarrufına aldı
- 16 Baḡtı zen-i dehre itdi ilād
Bir şehr-i nev adı Sa'd-ābād
- 17 Seyr eyledi anda çeşm-i 'ibret
Kal'-ı cebel itdüğünü himmet
- 18 Ismindeki sa'd oldu cārī
Tevsī'-i memālik itdi Bārī
- 19 Virdi kılıcı şu bāḡ-ı dāda
Katdı Hemadān'ı Bağdād'a
- 20 Ber-vefk-ı murād oldu İrān
Bir şadme-i kahr ile vīrān

8 a: Teshīl-i umūra sa'be itdi A.

9 b: kelb gibi küleybi A.

13 a: Halk itdi itā'at-ı şerī'at B.

15 a: ne 'Arab ü ne 'Acem B.

- 21 Devlet yeñiden kılındı temhîd
Tersâne vü Tophâne tecdîd
- 22 Her cinsün olup ‘ayarı tenkîh
‘Ahdinde kılındı sikke taşhîh
- 23 Bel virmiş iken cidâr-ı devlet
Hızır irdi bināya kıldı himmet
- 24 Besdür bu söze güvâh-ı sūrî
İstanbul’un ‘imâr-ı sūrî
- 25 Ma‘nen dağı buña şahid-i hâl
Āsâyiş-i halk u rāhat-ı bâl
- 26 Tâ haşre dek eylesem de takrîr
Bir vaşfın anuñ muhâl ta‘bîr
- 27 Dehri pür idüp şadâ-yı ‘adli
Āfâka çıkup nevâ-yı ‘adli
- 28 Āvâzesi çerhi itdi hāmûş
Sehr içre meh oldı penpe der-gûş
- 29 Girerdi zemîne ursa sîlî
Mânend-i sipihr ola nîlî
- 30 Pür-mevce-i çîn olup cebîni
Mâçin’e atar kemend-i çînî
- 31 Her tîri ki ide desti perrân
Zırhuñ gözine olurdu müjgân
- 32 Atduğı hadeng-i şu‘le-tâbı
A‘dâyı ider ciger kebâbı
- 33 Ol tîr ile halkahâ-yı cevşen
Rişte biri biri çeşm-i sūzen
- 34 Olduğca tūfengi zîr-i pençe
Haşmuñ yüzine çakar tabanca

- 35 Bir kişveri fetha itse niyyet
Karşu çıka 'askerine nuşret
- 36 Feth-i sühan itmeden muqaddem
Miftāh-ı kılā' olur müsellemler
- 37 Ey sāye-i Haq halīfetu'llāh
Ey şüret-i ma'nide şehensāh
- 38 Hem pādişāh-ı serīr-şevket
Hem mālik-i kişver-i velāyet
- 39 Tesbīhdeki imāme-āsā
Vā-beste saña nizām-ı dünyā
- 40 Hep ehl-i derun saña merbūt
Ser-cümle himāyetünle mazbūt
- 41 Anuñ için ey şeh-i keremver
'illet idicek seni mükerrer
- 42 Şuğl olunup ism-i yā Kavī'ye
Sa'y oldu 'ilāc-ı ma'nevīye
- 43 Habb hāzır olup hubūb-ı tesbīh
Te'siri mizācuñ itdi taşhīh
- 44 Bir hefte ki çekdi derd-i hicrān
Bī-cān idi cism-i şadr-ı dīvān
- 45 Ol gülşen olup hazan-resīde
Bülbülleri lāl virdi çide
- 46 Kolumda ne var riyā ne süm'a
Gözlerde uçardı yevm-i cum'a
- 47 İçinden idüp hümāsı pervāz
Kalmış kafaşı tehi vü der-bāz

38 a: pādişeh-i serīr-i şevket B, C.

43 a: Hep hāzır olup hubūb tesbīh B, habb hāzır olup hubūb-ı şeyh C.

43 b: te'sīr-i mizācuñ B, C.

46 a: riyā vü süm'a B.

- 48 Dönmiş idi bir nigîn-dâne
Kim faşsını koymamış zemâne
- 49 Tenvîr-i nazar idem diyü ben
Bâz idi gözüm mişâl-i revzen
- 50 Toğmaduñ ey âfitâb-ı devlet
Şeb itdi bize o rûzı hasret
- 51 Ma'lûm idi halk-ı dehre zîrâ
Yok 'ögr-i şalât sende illâ
- 52 Bir 'illet olup vücûda 'arız
Tertibine ol ola mu'arız
- 53 Zâhir olıcağ cehâna hâlûñ
Halk añladılar şikest-i bâlûñ
- 54 Itdûñ yaka yırtup âh-ı cangâh
Bir söz ile kim ne'üzü bi'llâh
- 55 Dîdâr-ı 'azîz idüp çü Yûsuf
Itdûñ bizi maẓhar-ı te'essüf
- 56 Câmi'deki maẓfil-i müzeyyen
Olmuşdı güşâde çeşm-i revzen
- 57 Teşrîfine olmuş idi her bâb
Âğuş-güşâ mişâl-i mihrâb
- 58 Teşrîfden olunca çünki mahrûm
Anuñ dağı hâl-i zârı ma'lûm
- 59 itdi gamuñ ey hıdîv-i 'âlem
Şemşîr-i hatîbi nahl-i mâtem
- 60 Çün oldı namâz için ikâmet
Kopardı kıyâmeti cemâ'at

48 a: nigîndâye C.

49 a: tenvîr-i nazîr C.

50 b: rûz-ı hayret B.

52 a: vücûd-ı 'arız B.

54 a: âh-ı hâbqâh C.

57 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

58 a: olunca mahrûm A, C.

- 61 Maḥfil kapalu yok eski revnak
Ma'nāsı nihan çü beyt muḡlak
- 62 Taḥvīl idicek o burcdan yoh
Olmıř idi řanki çeřm-i bī-rūh
- 63 Ey řāh-ı 'adālet-ittiřāfum
Va'llāh sōzümde yok ḥilāfum
- 64 Ben 'abd-i ḥakīr ḥayr-cūyam
Toḡrısı budur ki rāst-qūyam
- 65 Sen pādīřeh-i cehan-sitansın
Ma'lūm ki cism-i kevne cansın
- 66 Eslāf gibi degūlsin ammā
Ḥalkuñ saña meyli başka zīrā
- 67 'Ahdūñde řerī'at oldı icrā
'Adlūñle cehānı kılduñ ihyā
- 68 Eslāf-ı mülük içinde yek-ser
Bir řāh mı geldi saña beñzer
- 69 Ey lābis-i tāc kahramānı
Tebdīl-i libās idüp nihānı
- 70 Meh gibi gezüp kenār-ı şehri
Seyrāna çıkup çü mihr dehri
- 71 Bir lām-elif çizüp çü pergār
Devr itse iduñ cehānı yek-bār
- 72 Geřt eyleseñ idi dehri bir rūz
Mānende-i mihr-i 'ālem-efrūz
- 73 Ḥünkārüm o dem bilür iduñ sen
Ḳavlümde ḥilāf ider miyüm ben
- 74 Ḥalkuñ işideydüñ āh u zārın
Sıḥḥat ḥaberine intiřārın
- 75 'İbād-ı mesācid ü cevāmi'
Sūkkān-ı medāris ü řavāmi'

- 76 Tā şubḥ idüp ibtidā-yı şebden
Kandīl-i dü-çeşme eşki rûgan
- 77 Pîrân ü cevân ü şevher ü zen
İtmişdi bu şehri dâr-ı şiven
- 78 Bi'l-cümle e'âli vü esâfil
A'yân-ı ekâbir ü emâgil
- 79 Ger bāy u gedā za'îf ü bernā
Allāh'a açup kef-i temennā
- 80 Kürsî dibine olup fütāde
Her biri idüp elin güşāde
- 81 Dergāh-ı Hakk'a kırup darā'at
Eylerler idi du'ā-yı şihhat
- 82 Mevlūd okıdup kibār-ı devlet
Hâzırlar idi şifālu şerbet
- 83 Her hāne önünde sāha-i bāb
Kurbān ile şan dükān-ı kaşşāb
- 84 Sevr ü Hamel'in sipihr-i gerdān
Nezr itdi ki saña ide kurbān
- 85 Dāmād-ı mükerremün huşûşā
İtdi şadakātı hüzn-i yağmā
- 86 Tedbîr-i devāya bulsa kudret
Rūhu'l-kudūs'i iderdi da'vet
- 87 İtdükce nişār nukre vü zer
Şurre alayı şanur görenler
- 88 Bir şūrete girmiş idi 'ālem
K'olmuşdı felek sarāy-ı mātem
- 89 Vehbî gibi şad-hezār bende
Hicrūñle melûl u ser-figende

79 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

82 a: erkân-ı devlet C.

85 b: hazân-ı yağma A, C...

88 b: ser-â-ser mâtem B.

- 90 Sāye gibi rehğüzerde ʔurmuş
Hayretle boyuncığıını burmuş
- 91 Ümmīd-i kudūmuñ ile gāhī
Göz yaşı ile şulardı rāhı
- 92 Olmuşdı senūñ-çün açmağa fāl
Serhayla vücūdı levh-i remmāl
- 93 Süstī-i mizācuñı işitdi
Bi'llāh başından 'aklı gitdi
- 94 Can nakdini gāh neyr iderdi
Ki savma'a savma'a gezerdi
- 95 Beh na't yazup gehī münācāt
Eylerdi Hudā'ya 'arz-ı hācāt
- 96 Ahvāl-i mizācuñ ey cehan-bān
Çün mes'ele-i vücūd pinhān
- 97 Bulsam yoluña fidā olurđum
Biñ cān ile 'illetūñ alurđum
- 98 Ammā nideyüm vukūf müşkil
Varmaz idi pürşiş itmege dil
- 99 Ancağ o kadar iderdüm iz'ān
K'olup der-i āsafa şitābān
- 100 Vaşf eyleyerek 'atā vü dāduñ
Yād eyler idüm mübārek aduñ
- 101 Eylerdüm o dem zi-ʔarf-ı müjgān
Ruhsāresine nigāh-ı pinhān
- 102 Ol āşaf-ı hālišü'l-fu'āduñ
Ol şadr-ı şadākat-i'tiyāduñ
- 103 Rūyında görüp gehī beşāşet
Bir yüzden alur idüm beşāret

91 b: şuladı rāhı C.

97 a: fidā ideğördüm C.

- 104 Ki nezleden eylese şikāyet
‘Aks itdi bilürdüm aña ‘illet
- 105 Itse ne kadar tecellüd izhār
Āsār-ı keder olup bedīdār
- 106 Her hādesi zehr-i hānd olurdu
Zīrā ki nazarla kand olurdu
- 107 Ma‘şūkdan alsalar eger kan
‘Āşık tamarından ola rīzān
- 108 Şad şükr hezār bār-ı minnet
Sihhatle selāmet itdi ‘avdet
- 109 Minnet o Hakīm-i çāre-sāza
Virdi aña da hayāt-ı tāze
- 110 Dirlīgi senūñledür anuñ da
Dil gibi müdām ola yanuñda
- 111 Min-ba‘d biz el açup du‘āya
Şükrāne o başlasun ‘atāya
- 112 Ey hikmeti çok Hakīm-i bī-çün
Şun‘uñla felek hum-ı Felātūn
- 113 Ey luṭfı verā-yı kahra pinhān
Derdüñde nühüfte nice dermān
- 114 Emrūñle olur devāda te‘şīr
Vay hāle ṭabībe kalsa tedbīr
- 115 Kim hikmetüñe vukūfa kādīr
Derkinden anuñ ‘ukūl kāsır
- 116 Ey Hızr‘a viren hayāt-ı sermed
Ey Nūh‘ı iden cehanda mümtedd

114 a: dūd-ı āh B.

114 b: ṭabībe kala tedbīr B.

116 b: Ey Nūh‘a iden cehānı mümtedd B, ey kühı iden cehanda mümtedd C.

- 117 Feyzüñle olur hayâta tev' em
Enfâs-ı Mesîh 'übni Meryem
- 118 İtdüñ şeh-i dehre feyz-i şihhat
Can buldı bütün cehan ne minnet
- 119 Yâ Rab be-enîn-i derdmendân
Yâ Rab be-meded-resî-i dermân
- 120 Yâ Rab be-havâşş-ı ism-i a'zam
Yâ Rab be-revân-ı Fahr-i 'âlem
- 121 Lokman Hekîm-nümâ-yı luţfuñ
Ristô-yı şifâ-resâ-yı luţfuñ
- 122 Kâmina vire idüp şıyânet
Tenzû-yı 'inâyetüñle kuvvet
- 123 Şihhatle sirişte kıl ilâhî
Terkîb-i vücûd-ı pâdişâhî
- 124 Hıfzuñ ide dâ'imâ vikâyet
Yol bulmaya cismine sakâmet
- 125 Kıl mesned-i şevketinde dâ'im
Hem-vâre hatâdan eyle sâlim
- 126 Efzun göre gün-be-gün celâlin
Göstermeye Hağ bize zevâlin
- 127 Dâmâd-ı mükerrerinde Mevlâ
Dür itmeye hizmetinden aşlâ
- 128 Tedbîri ile mizâc-ı 'âlem
Dür olmaya i'tidâlden hem
- 129 Dâ'im ola zîb-i taht-ı temkîn
Ol pâdişeh-i 'adâlet-âyîn
- 130 Âfetden emîn idüp o şâhı
Sehzâdeler ile yâ ilâhî

117 b: Mesîh bin Meryem A, C.

119 a,b: Bu beyit C nüshasında daha sonra geçmektedir.

128 a: tedbîr ile A.

- 131 Yanınca idüp serîr-pîrâ
Pîrâmen-i mehde encüm-âsâ
- 132 Kıl baht-ı cevân ile mu'ammer
Her birisin aña pîr-güster
- 133 Her biri nihâl-i bâğ-ı şevket
Her biri hilâl-i evc-i rif'at
- 134 Her birisi nûr-ı çeşm-i ikbâl
Her birisi hâl-i rûy-i iclâl
- 135 Her birisi gevher-i necâbet
Pîrâye-i efser-i hilâfet
- 136 Manzûme-i mülke bu şeref bes
Kim derc ola böyle bir müseddes
- 137 Yâ Rabbi saña budur ricâmuz
Şâyân-ı kabûl olup du'âmuz
- 138 Her birisini emîn ü sâlim
Kıl sâye-i pâdişehde dâ'im
- 139 Anlarla ider fahîr zemâne
Gösterme kederlerin cehâne
- 140 Ol şâh-ı cehâna 'abd-i şâdık
Kim var ise kıl şerefde fâ'ik
- 141 Bi'l-cümle mukarrebân-ı dergâh
K'ola şeh-i 'âleme hayır-hâh
- 142 Ber-kâm ola zill-i devletinde
Dâ'im ola kendi râhatinde
- 143 Tâ haşr o şeh ide tahtı tezyîn
Şihhatle selâmet ile âmîn
- 144 Vehbî saña müjde vü beşâret
Yazdı kalem-i kabûl temmet

Vezni: Mef'ûlü/ mefâ'ilün/ fa'ûlün

140 b: kıl şerefde fâyık B, C.

Sūriyye Berāy-ı Hitān-ı Şeh-zādegān-ı Sultān Ahmed Hān*

- 1 Hamd aña ki nuh-siphr-i manzūr
Sun' ile yapıldı sūr-der-sūr
- 2 Ol dāver-i mülk-i lā-yezālī
Rezzāk-ı esāfil ü e'ālī
- 3 Fermānına oldu ser-nihāde
Nice şeh ü nice şāh-zāde
- 4 İhsānı ziyāfet-i 'amīme
Mebzūl çü ni'met-i velīme
- 5 Bast-ı ni'am itmede kemā-hiy
Ol ruzı bahş-i mürğ ü māhī
- 6 Ber-vakf-ı ribātidür bu dünyā
Konup göçen oldu ğark-ı illā
- 7 Mihmankededür bu 'ālem-i hāk
Hansālārı hıdīv-i levlāk
- 8 Ol şāh-ı serīr-i lī-ma'allāh
Kim bendesidür nice şehensāh
- 9 Beş vaktdeki ezān ikāmet
Oldı aña penç-gāh-ı nevbet
- 10 Kim sünnetini iderse icrā
Sünnet düğünidür aña 'ukbā
- 11 Ol şāha idüp hediye takdīm
Saçivirelüm le'al-i teslīm

82 A.92a, B.126b, C.130a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kasīde " şeklindedir.

6 a: ber-vakf-ı riyāzīdür C.

9 b: penc-gāne nevbet A, C.

- 12 Ya Rabbi ‘aleyhi şalle ve’l-‘āl
Ve’l-‘itrabe mā-tele’lee’l-‘āl
- 13 Ey muṭrib-i şevk şal terāne
Kıl sāzuña kilki tāziyāne
- 14 Kāğıdda nişān-ı tār mıştar
Sanṭūrda zīr ü bemme beñzer
- 15 Kollu dividi getür miyāne
Kıl hāmeñi tīr ol kemāne
- 16 Āheng-i nevāyı pür-sürür it
Söylet kalemün nefir-i sūr it
- 17 Eyle baña nāy-ı kilki dem-sāz
Tā kim bir ağızdan idüp āgāz
- 18 Vaşşāf olalum şeh-i cehāna
Raks itdürelüm girü beyana
- 19 Sultān-ı zemāne Hān Ahmed
Muhyi-i şerī‘at-i Muḥammed
- 20 Dādār-ı zeman halifetu’llāh
Kim çerḥ aña nuh-ḥazine ḥārgāh
- 21 Ol zıll-ı Hudā şeh-i keremver
Yok mislü çü sāye-i peyember
- 22 Kānūnı uydurup usūle
Pey-rev işi sünnet-i Rasūl’e
- 23 Cem-mertebe şehriyār-ı manşūr
Kim oldı zemānı mevsim-i sūr
- 24 Kim görđi zemānı gibi eyyām
Her bir günü ḥalkuñ oldı bayram
- 25 Bir pādişehüñ zemānı böyle
Rāhatkede oldı mıydı söyle

12 a: Yā Rab şalle ‘aleyhi ve’l-‘āl B, yā Rabbi şalle ve’l-‘āl C.

16 a: āheng-i nevā-yı pür-sürür it A, C.

22 b: pey-rev it işi B.

- 26 Vakıtle çıkup kula mevâcib
Bezl itmede 'âleme revâtib
- 27 Ol itdi 'ayâr-ı mülki tenkîh
Vaktinde olındı sikke taşhîh
- 28 Ahvâl-i cehâna var vukûfı
Añlanmaz iken çü hâtt-ı kûfî
- 29 Din yolına eyleyüp mağâzî
Nâmin kılıç ile itdi gâzî
- 30 Râhatda zemâne sâyesinde
Âsüde cehan himâyesinde
- 31 Şulh ile cehânı itdi mesrûr
Kendi dahı soñra eyledi sûr
- 32 Ta'mîm-i şafâ garaz cehâne
Sûr oldı arada bir bahâne
- 33 Şeh-zâdelerini sünnet itdi
In'âm ile şükr-i ni'met itdi
- 34 Çün müsta'id oldılar hitâna
Sûr eyledi şâh-zâdegâna
- 35 Olduğda be-ittifâk-ı tedbîr
Menzilgeh-i sûr-ı sâha-i tîr
- 36 Oldı o fezâ mişâl-i gülşen
Çâder çiçeği ile müzeyyen
- 37 Ok gibi yeliñleyüp hevâya
Toğrıldı halâyık ol fezâya
- 38 Halk akdı aña mişâl-i enhâr
Oldı meydan çü bahr-i zehhâr
- 39 Âdem deryâsı oldı şahrâ
Her hayme birer cezîre güyâ

27 b: Vaktinde oldı sikke taşhîh A.

35 a: be-ittifâk u tedbîr B.

36 b: oldı âh C.

- 40 Hürşid ile meh degül nümāyān
Şini dizilüp şebān u rüzān
- 41 Bir gūne ziyāfet itdi halka
Kim sofrā çekildi şām u şarka
- 42 Meydanda pīş-gūn felekler
Hidmetde zülüflüdür melekler
- 43 Sems ile kamer degül nazarda
Tableyle durur pilāv ü zerde
- 44 Saķālīk idüp sehāb-ı mümtir
Kırbayla ziyāfete şu taşır
- 45 Ben idemem ol simātı takrīr
idrākūñi eyle çāşnī-gīr
- 46 Nār-ı şefaķa tutup virür tef
Mihr ü mehi Zühre eylemiş def
- 47 Çerç itdi ‘amūd-ı şubhı ber-ser
Üstinde güneş sebūya beñzer
- 48 Şanmañ ki olurdı geh savā’ik
Sekdürme top atdı ra‘d-i bārik
- 49 Ra‘d ile sipihr eyler efğān
kūs-ı şehe şanki oldı każgān
- 50 Bu berķ midür k’olur sebük-tāz
Can-bāz mı yoķsa haķve-perdāz
- 51 Meh mi reg-i ebr-i āsumanda
Gerdūne mi yoķsa rīsmanda
- 52 Gerdunda kamer mi cilve-peymā
Kalyon mı yürür havāda āyā

40 b: sini dizilür B.

43 b: pilāv zerde B, C.

45 b: idrākūñi eylesün hāş-gīr C.

49 b: każgan B.

50 b: haķve-i pervāz A.

51 a: reg-i āsumanda B.

52 a: cilve-nümā B.

- 53 Serv üzre görindi mäh-ı nevvār
Bālā-yı sūtunda miğzeli var
- 54 Seyyāre-feşān olup fişekler
Çün berķ-i cehān idi tūfekler
- 55 Dynardı kılıçla berķ-i çālāk
Birbiri içinde çetr-i eflāk
- 56 Ebr ile idüp reşāşe-pāşī
Çerħ oldu meger tulumcı başı
- 57 Kāl'a yürüyüp nezāket ile
Kāl'-ı cebel oldu himmet ile
- 58 Meydān olup 'arşa-i kıyāmet
Tağlar mı yürür nedür bu hālet
- 59 Ol sūrgeh içre naħl-ı sūrī
Şan Tūr'da gül-nihāl nūrī
- 60 Üstindeki jāle-dār u dil-cū
Gül mişrebedür çil akçe memlū
- 61 Cündīler iderdi germ-tāzī
Mānend-i şühüb cirīd-bāzī
- 62 Atlu yaya itdi 'arz-ı cevłān
Hayyāl-i hayāle kaldı meydān
- 63 Anlar da çıkup birer ikişer
Hāme idi edhem-i muzammer
- 64 Her nev-heves itdi 'arz-ı cünbüş
Düşdi yola lenq ü lūk ü dah cüş
- 65 Ağaçdan at idi kilk-i bārīk
Oğlancık oyuncağı degül līk
- 66 Meydānı tehī şanup atıldı
Kec tīr gibi ayakda kaldı

53 a: mäh-ı envār B.

58 b: tağlar mı yürütdürür B.

65 b: oyuncağ degül B.

66 a: tehī şandı A, C.

- 67 Tārīḥ diyüp derī vü tāzī
Zu‘minca iderdi meşḳ-bāzī
- 68 Hāmeyle olurdu raḥş-rānī
Tiryāki ḳoşusu şanma anı
- 69 Vehbī ile Rāşid-i sebük-tāz
itdi ḳaşabāt-ı sebḳı ihrāz
- 70 Meydānı bir iki kimse aldı
Ėayrileri sāye gibi ḳaldı
- 71 Rūz āḫir olup bu ḫāletiyile
Seb geldi nehār şūretiyile
- 72 Cün mihr-i vücūd-ı şāh-ı fīrūz
Taḫtı Hamel eyledi şebi rūz
- 73 Meş‘aller olup çü mihr-i enver
Oldı gice gündüze berāber
- 74 Ḳandīllerin eşi‘asından
Seb oldı mişāl-i şubḫ-ı rüşen
- 75 Gice yem-i nūr idüp telāṫum
itdi ḳarayı nezāreden güm
- 76 Çıḳmasa seher güneş bürūza
Mehtāb-ı fişek bes idi rūza
- 77 Cūş itdi tenūr-ı āb-ı āteş
Çāder fişegi ḫabāb-ı āteş
- 78 Pīrāmenine şerāre düşdi
Eflākūn etekleri tutışdı
- 79 Püskürme fişekde oldı maḫsūs
Şad-reng mişāl-i düm-i tāvus
- 80 Olduḳca hevāyi āsuman-rev
Pertābı virürdi ḳavse pertev

80 a: olduḳca hevālu C.

80 b: Pertābı virdi ḳavs-i pertev A, pertābı virdi ḳavse pertev B.

- 81 İndükce zemîne nāgehānī
Olurdu kazā-yı āsumānī
- 82 Kıldukca fişek dolābı devrān
Delv-i feleği iderdi hayrān
- 83 Döndükce ğarīb tāb virdi
Büstān-ı şafāya āb virdi
- 84 Gerdende olup felāhen-āsā
Çerğ-i felege taş atdı güyā
- 85 Her şu'le-i delv pül-i cevval
Olmışdı dolāb-ı 'ıyde timsāl
- 86 Çok ok fişegi zuhūr iderdi
Behrām'a sipihri gūr iderdi
- 87 Ejder fişek-ile oldı her şeb
Şandūķı fişek çü burc-ı 'akreb
- 88 Āteş şaçar idi ejderagzı
Fiskıyyeler idi ejder aĝzı
- 89 Çün koç fişegi iderdi naḥḥa
Eylerdi Hamel çü Sevr şayḥa
- 90 Kestāne fişekleri ḥuşūşā
Kızmış turamaz yirinde aslā
- 91 Şıçrar çabalar mişāl-i duḥter
Kestānesi çatlamışa beñzer
- 92 Reşk idüp aña niheng-i bahrī
Kat kat boĝılur fişeng-i bahrī
- 93 Humbāra ḥod itdi ḥalkı mebhūt
Hāvanda tutışdı şanki bārūt

84 a: gerdunda B.

85 b: Olmışdı dolāb-ı 'ıyde timsāl A, C.

87 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

87 b: Şandūķ-ı fişek B.

91 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

92 b: kat kat boĝılıu B.

93 a: itdi ḥod ḥalkı C.

- 94 Hāvanlar olup çü havz-ı serşār
Fıskıyyedür anda cūş-i envār
- 95 Ğurre mi şeb-i siyehde dā'ir
Cekdürme midür qarada sā'ir
- 96 Elhāsıl olup ğarīb seyrān
Bu sūrı görenler oldı ğayrān
- 97 Bī-minnet-i cām u sāki vü mey
Mest eyledi kā'inātı hey hey
- 98 'ıyd üstine 'ıyd olup cehāne
Sükker-çeş-i şükrdür zamāne
- 99 Kavs-ı kuzahı nola idüp çeng
Nāhīd nevāya itse āheng
- 100 Bir böyle düğün görilmemişdür
Hiç böyle şafā sürilmemişdür
- 101 Gör t̄ālī'-i pādīşāh-ı dehri
Āzin-bend itdi kūy u şehri
- 102 Dehre sereyān idüp sürūrı
Ber-vefk-ı murād oldı sūrı
- 103 Esbāb-ı tarab tamām mevcūd
Bī-çāre ğam ancak oldı nā-būd
- 104 Allāh mübārek ide sūrın
Günden güne artıra sürürin
- 105 Itsün keremiyle Ğayy-i bī-çün
Şeh-zādelerinüñ 'ömrin efzün
- 106 A'vānına Ğak naşīr olsun
Yardımcısına zahīr olsun
- 107 Kim anuñ olursa ğayr-ğāhı
Kıl mazhar-ı ğayr yā İlāhī

94 b: fıskıyyeler C:

99 a: ğang B, ğang C.

101 b: kūy şehri A, C.

- 108 Dāmād-ı mükerrerin husûşâ
Kıl sâye-i devletinde ber-câ
- 109 Zîrâ o vücûd-ı nâzenînün
Ol şadr-ı keremver-i güzînün
- 110 Vaşf-ı keremi zebâna şıgmaz
Deryâdur o nâvdâna şıgmaz
- 111 Hâliş kulıdur şeh-i cehânün
Kadrın bilelüm efendi anün
- 112 Şadrü'l-vüzerâ vekîl-i muṭlak
Hem-nâm-ı Halîl-i Hazret-i Hak
- 113 Zâtı bize mâye-i şafâdur
Şan âyet-i rahmet-i Hudâ'dur
- 114 İhlâşı cibilli luṭfı hulkî
İhsânı ile kul itdi halkı
- 115 Şıdkıyla du'â-yı hayrı her gâh
Dünyâya farîza oldu bi'llâh
- 116 Yâ Rabbi be-hakk-ı şer'-i kâ'im
Kıl mesned-i devletinde dâ'im
- 117 Vehbî yetişür sühan dırâzı
İtnâbdan eyle ihtirâzı
- 118 Didünse sözüñ şafâ-yı candur
Kim didi saña bizi uşandur
- 119 Nazmuñ tatalum ki 'akd-i gevher
Neşrünüle de kıl nişâr-ı cevher
- 120 Düş rân-ı me'âle iz azıtma
Yolsuzlık idüp yabana gitme
- 121 Cün nesr ile oldu bundan akdem
Fermân-ı cenâb-ı şadr-ı a'zam

110 a: vaşfuñ keremi C.

121 b: Fermân-ı zemân-ı şadr-ı a'zam C.

- 122 Kıl neşr-i ferā'id-i ma'ānī
Vaşf eyle vakāyi'-i hitānı
- 123 Şad-şevk ile ol fesāne-pervāz
Eyle o menākıba ser-āğāz
- 124 Hāk dost diyüp mişāl-i abdāl
Bu vech ile eyle bast-ı akvāl
- 125 Çarpup ilügün birin birine
Bir kıt'a okı ğazel yirine

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilün/ fa'ülün

Kıt'a

- 1 Bu ni'metün idelüm şükrin anlayup kadrin
Halīfe-i Şamedī pādişāh-ı devrānuñ
- 2 Ki oldı her günümüz şevk ile düğün bayram
Zemān-ı emn ü emānında ol cehan-bānuñ
- 3 Cehān efendilerinün görüp mürüvvetini
Bözi açıldı yüzi güldi halk-ı dünyānuñ
- 4 Kōmadı gerd-i keder zerre denlü dillerde
Şafā-yı seyri bu sūr-ı sūrūr-bahşānuñ
- 5 Bu sūrı görmedün ise yazuk saña ğāfil
İşit beyān ideyüm bāri vaşfını anuñ

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

124 b: bast-ı envāl B.

125 a: çarpup elin C.

K. A.94b, B.130a, C.134a.

Der-Sitâyiş-i Otâğ-ı Gerdün Tâk-ı Sultân Mahmūd-ı Gâzî
Raḥimehu'llâh*

- 1 Yâ Rab bu otâğ-ı pâdişâhî
Kıl feth ü fütûh cilvegâhı
- 2 Yâ Rabbi bu ḥayme-i hümâyûn
Dâ'im ola fevz ü nasra maḥrûn
- 3 Yâ Rabbi bu bârgâh-ı ḥürrem
Hem-vâre ola penâh-ı 'âlem
- 4 Yâ Rab bu serîr-i ma'celetgâh
Dâ'im ola mesned-i şehengâh
- 5 Hıfz itmege şem'-i cism-i şâhî
Fânûs-ı vikâye kıl ilâhî
- 6 Yâ Rabbi bu âsitân-ı 'âlî
Her gâh ola melce'-i e'âlî
- 7 Yâ Rabbi bu beyt-i tâze-ma'nâ
Ola zafer ismine mu'ammâ
- 8 Yâ Rabbi gürûh-ı kudsiyânı
Bu dergehûn eyle feth ḥânı
- 9 Dervâzesin eyle yâ ilâhî
Şâhân-ı zemâne kıblegâhı
- 10 Allâh ne bu çetr çerḥ-i dergâh
Taḥsîn ü hezâr bâreke'llâh
- 11 Otâğ mı âsuman mıdur bu
Gül resmi mi aḥteran mıdur bu

83 A.95a, B.121a, C.134a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşîde " şeklindedir.

10 a: Allâh ne bu ḥayr C.

- 12 Beñzerse de sakfı āsumāna
Zer şemsesi naķş-ı kehkeşāna
- 13 Ger olmasa iltiyām u ħarkı
Yirden göge var yine farkı
- 14 Yir çıkısa göge gök inse yire
Olmaz yine çerĥ añā nazīre
- 15 Beñzer dir idüm añā sipihri
Zer toplarına kūrş-ı mihri
- 16 Olsaydı medār-ı çerĥ-i şādī
Mihri itse giceyle de temādī
- 17 Teşbīh degüldür añā elyak
Eyvān-ı muķarnes-i Ĥavernak
- 18 Bir görmez anuñla bunu idrāk
Bir mi yidi kulle ile eflāk
- 19 Beñzer yiri gülsitāna çokdur
İllā ki bunuñ ĥazānı yokdur
- 20 Şevket çemeni bisāt-ı mefrūs
Üstinde güher çü zıll-i merşūs
- 21 Āyīne mi oldu rüy-i şahrā
Kim ‘aks-i behişt’ olur hüveydā
- 22 Rıdvan midur behiştı açdı
Ĥavrā mı yire şüküfe saçdı
- 23 Ferş oldu ya günbed-i muķarnes
Yapdı ya felek çiçeklü atlas
- 24 Her naķş-ı sūrādīķāt-ı rengīn
Taşvīr-i nigār ĥāne-i çīn
- 25 Ĥurşīd mi mehçe-i kıbābı
Kim olmuş eşi‘a zer tınābı

13 b: penbe farkı C.

25 b: eşi‘a-i zer B.

- 26 Ben vaşf-ı tınābı itm̄em itnāb
Kılmam sözümü çü zülf-i pertāb
- 27 Güftāra olur teselsül-āver
Zirā ki hadīs-i māra beñzer
- 28 Ne hayme-i bī-sütun gerdūn
Oldı buna reşk ile diger-gūn
- 29 Nakķāşına şad-hezār taḥsīn
İtmiş der ü bāzın öyle tezyīn
- 30 Zann olur irakdan içi taşı
Kāşāne-i zer nigār-ı kāşī
- 31 Kalmamış içinde cāy-ı ḥālī
Altun şuyı ile cümle mālī
- 32 Güyā ki ḥazīnelerle çāder
Altun ile bir dükān-ı zergar
- 33 Yā ma'den-i la'l-i ḥoş-güherdür
Yā maksim-i āb u sīm ü zerdür
- 34 Dervāzesi lüccedür yahod kān
Yā dāmen-i kulzüm-i Bedaḥşan
- 35 Kālīçesi pür-le'āl-i menşūr
Tesbīḥ pirinci oldı meksūr
- 36 Rū'yā mı ya ḥūlyā midur bu
Yā şan'at-ı sīmyā midur bu
- 37 Bāziçe mi gösterür bir üstād
Bir 'ālem-i nev mi oldı icād
- 38 Yā indi zemīne saķf-ı eflāk
Döndi felege ya 'ālem-i ḥāk

31 a: cānı ḥālī B.

32 b: dükān-ı zergār C.

35 a: bir le'āl-i menşūr B, ḥālīçesi bir lāl-i menşūr C.

35 b: tesbīḥ-i pür-nemi A, B.

38 b: ya döndi felege C.

- 39 Kūhsar dimek degüldür inşāf
Kūh aña nazarla nokta-i kāf
- 40 Sī-mür̄g ki kāfı lāne eyler
Dirdüm ki bu nev otāka beñzer
- 41 Ammā nic'olur o da yirinde
Bu kāfı nihān ider perinde
- 42 Eb'āda mişāl ise kemā-hiy
Eb'ād olur mı bī-tenāhī
- 43 Kurdukca kenār-ı cūybāre
Kıldum o sūtūnlara nezāre
- 44 Yā resm-i 'imād oldı meşhūd
Āb üzre mişāl-i elf-i memdūd
- 45 Bu hayme vü şāh-ı şadr-ı şahrā
Āşarı çü hizb-i pür-hüveydā
- 46 Ol güne hamā'il olsa şāyān
Hem-vāre muşamma' içre pinhān
- 47 Şāyeste nazīr olınsa Tūr'a
Beñzer o sūtun nihāl-i nūra
- 48 Bu sūr-ı sūrūr kahkahādūr
Yā kişver-i sırr-ı men re'ādūr
- 49 Āfetden emin penāh idenler
Can hırzı o burçlar bedenler
- 50 Gūyā ki o şāh-beyt-i şevket
Mażmūn-ı şerīfidür 'adālet
- 51 Dergāhı ki maṭla'-ı zaferdūr
Mısra'ları gūşāde terdür
- 52 Bak cenb-i otākdaki obaya
Hem-sāye-i kāf olan hümāya

41 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

46 a: hamāyil C.

48 b: men yerādūr A.

51 b: dürdür B.

- 53 Düşmiş o dağı katı muşanna‘
Tazmîn olunur güzide mışra‘
- 54 Güyâ ki dü şâh-beyt-i şevket
Dîvân-ı celâle virdi zînet
- 55 Oba da otâk gibi muşanna‘
Ol maṭla‘ıdur bu ḥüsn-i maṭla‘
- 56 Cây olmağ ile şeh-i be-nâme
Her cânibi beyt-i Şâh-nâme
- 57 Her zâviyesinde oldu meknûn
Maẓmûn-ı niẓâm rub‘-ı meskûn
- 58 Her küngüresi ḥadîka-i gül
Âvîzesi nakş-ı çeşm-i bulbül
- 59 Hem-reng-i dem ü cenâh-ı tâvûs
Püskürme fişek ziyâsı maḥbûs
- 60 Her revzene-i ḥarîr-i bâkî
Çün burc-i zekâ tîlâ-yı şâfî
- 61 Meşbûkeleri neşât-resdür
‘Ankâ-yı şükûha tel kafesdür
- 62 Üstâd yine san‘atiyle urmuş
Hût-ı felege şebîke kurmuş
- 63 Zer tûgmesi encûm-i dirahşân
Mâh-ı nev aña zih-i girîbân
- 64 Pür-‘ukde mişâl-i zülf-i hoş-bû
Negşûde luğaz midur nedür bu
- 65 Kûh olsa olur mı kûh-ı sâ’ir
Mânende-i âsumân-ı dâ’ir
- 66 Kuş gibi ider mi kûh-pervâz
Ihrâm olur mı cilve-pervâz

62 a: Üstâdına sun‘iyle urmuş B, üstâdına san‘atiyle urmuş C.

- 67 Geh muḳ'id olur gehī revende
Geh lāne olur gehī perende
- 68 Uçdukca ider perini beste
Kondukca güşāde ceste ceste
- 69 Gör naḳl-i etākda 'ıyānı
Ṭayy itdüğün evliyā meḳanı
- 70 Nuşret yüki ile tolu mahmil
Tevfīḳ aña reh-nümā-yı menzil
- 71 Envār-ı du'ā olur şebangāh
Bitdükce öñinde meş'al-i rāh
- 72 Ardınca ricāl-i şayb pūyān
Üştürlerine olur ḫadī-ḫān
- 73 Ṭurdukca olur cehan penāhı
O zill-i Ḥaḳ'uñ bu sāyeqāhı
- 74 Kutbiyle olur nigāh-bānī
Evtād-ı zemin velī nihānī
- 75 Emr olsa seḫāba ref'-'kerdī
Bulsaydı gül-āb reşş iderdi
- 76 Sakḳāluğın itse ebr-i Nīsān
Olur şu yirine gevher-efşān
- 77 Şaf şaf dizilür gice meşā'il
Dervāzeye bedr ile müşākil
- 78 Eflāke resīdedür şebangāh
Gül-bang-ı du'ā-yı yenşuru'llāh
- 79 İtdükce bu ḫayme-i felek-şān
Zer tūpların sihir-nümāyān
- 80 Her şubḫ ki mihirden muḳaddem
Anlarla ola münevver 'ālem

73 b: būseqāhı B.

79 b: zer tūplaruñ C.

81. Dirler güneşe ya toğ ya toğdum
Gün toğsa da olur arada güm
82. Bak pîş-i otāğda o tūğa
Hem-ser meh ü mihr pür-fürūğa
83. Kāküllerüñ eylese perişān
Zencīrlü servi şanur insān
84. Gīsūları boyına berāber
Bir Gülşenī köçegine beñzer
85. Gāzīlere necm-i ihtidādur
Sāliklere reh-ber-i Hudā'dur
86. Andan kalmışdur olmak āyīn
Rağş-ı zafere kuṭās-ı zerrīn
87. Māhiyyet-i lehçe-i kamerden
Feyz anlar idüm o mehçelerden
88. Amma var o mehçenüñ kemāli
Māhuñ ise selḥ olur hilāli
89. Ferş olalu bu basīṭa-i ḥāk
Efrāşte olalu nuh-eflāk
90. Buldı bulalu riyāz-ı devlet
Çāder çiçeğiyle zīb ü zīnet
91. Bir böyle otāk-ı deşt-pirā
Çeşm-i felek itmedi temāşā
92. Pūşīde-i berg-i yāsemendur
Ya perdesi çeşm-i hürdandur
93. Her levḥ-i kitābe-i zer-endūd
Divānçe-i baht-ı Şah Maḥmūd

83 b: şanurđı insan B.

86 b: rağş-ı kaṭara C.

87 a: Māhiyyet-i lücce-i kamerden C.

89 a: basīṭ-i ḥāk B, basṭ-ı ḥāk C.

90 b: çiçeğüñe B.

92 b: çeşm-i hürüñdur C.

- 94 Oldı bu otāk pür-nezāket
Mecmū'a-i şevket ü celālet
- 95 Dibācesi şadr-ı bārgēhdür
Ser-levhası taht-ı pādişēhdür
- 96 Her perde-i zer-nigāri mikleb
Sandūkası cilddür müzehheb
- 97 Metni oyadur kenāri mażbūt
Oldı otāk añā şerh-i mebsūt
- 98 Nāmūsiyedür havāşi anuñ
Pirāmeni mene sāye-bānuñ
- 99 Çekdükce zuķaķların mükemmel
Güyā çekilür kenāra cedvel
- 100 Tā ki bu kadar sūhan-serālık
Bir hayme ki pādişāha lāyık
- 101 Ne hayme ki beriki cehandur
Şāyān-ı şeh-i cehan-sitandur
- 102 Ol şeh dūr-i kulzüm-i şerefdür
Bu bārgēh ol düre şadefdür
- 103 Ol şāh-ı hümā bu lānesidür
'Ankā o bu āşiyānesidür
- 104 Güyā ki bu oba neysitandur
Şāhenşeh içinde arşlandur
- 105 Yaħod ki o hāne-i nigindür
Faşş añā bu gevher-i semindür
- 106 Burc-i Hamel ol otāk-ı ecmel
Hurşid-i bahār o şāh-ı a'del
- 107 Ol cismdür añā pādişeh rūh
Ol burc-ı Esed'dür añā şeh yoħ
- 108 Tomār-ı berāt-ı fethdür o
Tevkī'-i refī'-i saltanat bu

- 109 'Ankādur o hüsrev-i dil-äver
Sergüşları güşāde şehper
- 110 Bu bārgēh oldı maṭla'-ı nūr
Ol pādişehūñ cemālidür hūr
- 111 Cāy olmağ-ile o pādişāha
Hurşid getürdi zīr-i pāya
- 112 Dirsem nola aña burc-ı hurşid
Teşrif-i şeh eyler anı te'yid
- 113 Āgüşın idüp güşāde ebvāb
Hāzır o imām için bu mihrāb
- 114 Taht oldı çü şandālī-i Rüstem
Çıksun aña ol hıdīv-i a'zam
- 115 Ol şeh ki gubār-ı sāye-bānī
Reşk-äver-i kühl-i Isfehānī
- 116 Mümtāz-ı mülūk şevket-ālūd
Sultān-ı zemāne Han Mahmūd
- 117 Hākān-ı felek serir-i a'zam
Şāhensēh-i bī-nazir-i 'ālem
- 118 Ol nuḥbe-i dūde-i selāṭin
Ol pādişeh-i 'adālet-āyīn
- 119 Naşb itdi 'imād-ı dīni dā'im
Ol itdi ḥıyām-ı şer'ı kâ'im
- 120 Āsūde cehan ḥimāyesinde
Rāḥatda zemāne sāyesinde
- 121 Tahtında o sāye-i ilāhī
Çil merḥale bir de sāyegāhı
- 122 Bak çetrine ol şeh-i cehānuñ
Seyr eyle yuvasın ol hümānuñ

111 b: hurşidi getürdi C.

121 b: perde C.

- 123 Oldı meşel elsün-i 'Arab'da
Nasb olduğı Haleb'e Haleb'de
- 124 Şehbā'da hümā degülse mevcūd
Şehbālinün' oldı zılli memdūd
- 125 Fāl oldı o şehre inbisātı
Başt olmağa ma'delet bisātı
- 126 Kim görmedi ise şehriyārı
Ol taht-tırāz u tāc-dārı
- 127 Şevket nic'olur nezāre kılsun
Gelsün otāğından 'ibret alsun
- 128 Şāyeste tefāhūr itse hākkā
Bu bārgēh ile şeh-r-i Şehbā
- 129 Bir böyle otāk tokınmamışdur
Mişli kulağa tokınmamışdur
- 130 Vehbī yiter eyle başt-ı hācāt
Kıl bārgēh-i Hāk'a münācāt
- 131 Bu bābda başla sen du'āya
Allāh vire arpalıkla pāye
- 132 Bu hayme-i bī-sütün-i eflāk
Mā-dām ola sāye-güster-i hāk
- 133 Turdukca ona hazīne hargāh
Olsun bu otāk güşāde dergāh
- 134 Hāk ide sa'īd bu otākı
Ol şāh ola mesnedinde bākī

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilün/ fa'ülün

123 b: Hilye'de C.

126 b: o tāc-dārı B.

Der-Medh-i Bārgāh-ı Sultān Maḥmūd*

- 1 Ḥabbezā bārgāh-ı sedre-sütūn
Dla ikbāl ü nusrete maḥrūn
- 2 Rif'atı ṭāk-i 'arşa hem-sāye
Cerḥ anā nisbet ile pespāye
- 3 Birıcıkdur bu nev-serā perde
Rub'-ı meskūn u heft kişverde
- 4 Taḥtı dibāce-i celāletdür
İçi dīvançe-i 'adāletdür
- 5 Sū-be-sū bir kitābe-i dil-cū
Şāh Maḥmūd kıt'asıdur bu
- 6 Anda her mısra'-ı güzide sūḥan
Bir maḳāma deger harīrīden
- 7 Böyle bir çetr-i āsūman-peyker
Olmadı bir şehe selefde maḳarr
- 8 Meclis-i Şāh-nāme'dür güyā
Şadri şāhib-kırān-ı 'āleme cā
- 9 Burc-ı ḥurşid cāh-ı şevketdür
Āşiyān-ı hümā-yı devletdür
- 10 Şāhibı gibi ferd ü yektādur
Her biri bī-naẓīr ü hem-tādur
- 11 Kıblegāh-ı mülūk-i 'ālemdür
Mesned-i pādişāh-ı a'zamdur
- 12 Ya'ni şāhenşeh-i sūtūde-vücūd
Şehriyār-ı zemāne Ḥan Maḥmūd

84 A.97b, B.124b, C.138a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

1 b: ikbāl ü nusrete A.

9 a: cāh-ı şevketdür A.

- 13 Kuvvet-i bahtı taht u dīhīmūñ
Seh-i yektāsı heft-ıklīmūñ
- 14 Eyyeda'llāhu mülkehū ebedā
Mā-ğada'l-bedre ve'l-hilāle beddā
- 15 Dilerem Hazret-i Hudā-yı Gayūr
Ide anı muzaffer ü manşūr
- 16 Dergehi müslimīne me'men ola
Secdegāh-ı rū'ūs-i düşmen ola
- 17 Maṭla'-ı naşr ide Hudā-yı mu'īn
Raḥmet olsun diyenlere āmin
- 18 Vehbiyā itdi himmet-i evtād
İki tārīḫa ben kulin irşād
- 19 Ḥayme-i pādişāh-ı luṭf-penāh
Sāye-bān-ı cenāb-ı zıll-i ilāh

Vezni: Fe'īlātün/ mefā'ilün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'īlün)

85

Kaşīde-i Meşnevī-güne Berāy-ı Niyāz-ı Kismet*

- 1 Ey melāz u penāh-ı halk-ı cehān
Şadr-ı revnak-dih-i zemīn ü zemān
- 2 Mālik-i ḥaşmet-i Süleymānī
'Asrīnuñ Rüstem ü Nerīmān'ı
- 3 Şıhr-i şāhensēh-i 'atā-güster
Cem-himem dāver-i Ferīdun-fer

13 a: taht-ı dīhīmūñ B, C.

18 b: ben kuluñ C.

85 A.98a, B.125a, C.138b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşīde " şeklindedir.

- 4 Māye-i emn ü rāhat-i dünyā
Revnaḳ-ı dīn ü zīnet-i dünyā
- 5 Haḳ budur kim niḳām-ı ‘ālemsin
Reşḳ-i Dārā vü ğayret-i Cem’sin
- 6 Ṭab‘uñ āyīne-i Sikender’dan
Şāf u pāk olduğı hele rüşen
- 7 Zannum oldur ki mihr-i ‘ālem-tāb
Re’yinüñ zerresinden ide hicāb
- 8 Hamd-i bī-ḥad ki itdi luḳf-ı Hudā
Hüsn-i re’yüñle ‘ālemi ihyā
- 9 Ser-be-ser ḥaḳ ḥāb-ı rāhatde
Sāye-i ra’yet-i ‘ināyetde
- 10 Pīr ü bernā senüñ senā-ḥānuñ
Cümlesi sīr-i nān-ı ihsānuñ
- 11 Sendedür sende ey kerem-perver
Şıḳ-ı Şıddīḳ ü ‘adl ü dād-ı ‘Ömer
- 12 Cūd-ı Hātem saḫā-yı Bermekiyān
Sırr-ı mektüm idi sen itdün ‘ıyān
- 13 Aşaf-ı bī-naḳīr-i ‘ādilsin
‘Alima’llāh bī-mu‘ādilsin
- 14 Asuman-pāye şadr-ı devletsin
‘Āleme rahmet ü sa‘ādetsin
- 15 Sen o ḥurşīdsin ki şām u seḫer
Rüy-i dünyāyı müstenīr eyler
- 16 Bī-ḫisāb u ‘aded çerāğānuñ
Birisi işbu zerredür anuñ

4 a: Māye-i emn rāhat-i dünyā C.

6 b: şāf pāk olduğı B.

9 a: ḥaḳ emn ü rāhatde B, ḥaḳ rāhatde C.

12 b: sırr-ı meknün idi B.

15 b: nūrı B, C.

- 17 Kadrümi mihre eyleyüp hem-ser
Eyledüñ 'âlem içre sa'd ahter
- 18 Beni maḥsūd-ı ḥāş u 'âm itdün
Giderek merci'-i enām itdün
- 19 Mālik-i māl ü nām ü şān oldum
Ḥāk iken āsuman-mekān oldum
- 20 Şağ ol ey mihr-i 'âlem-ārā şağ
Böyle itsün kişi iderse çerāğ
- 21 Dımasa lutfuñ ey kerîmü'z-zāt
Kanda ben kanda nevl-i maḥşüdāt
- 22 Beni kısmetle etmeseñ ihyā
Kısmet olmaz giderdi baña ğınā
- 23 Minnet Allāh'a eyledi iḥsān
Keremün baña servet ü sāmān
- 24 Umaram lâkin ey güzîn-i beşer
Kîmyā-yı devām-ı ḥüsn-i nażar
- 25 Virilür ise āhere kısmet
Eyle meyyit namāzına niyyet
- 26 Yirüme kim olur ise ḳassām
İbtidā' beni yazar ne kelām
- 27 Eyle ibḳāya dāverā iḥsān
Yoḥsa Vehbî ḳuluñda ḳalmadı cān
- 28 Emr ü fermān efendümün bākî
Eylesün devletün Hudā bākî

Vezni: Fe'ilātün/ mefā'ilün /fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

-
- 20 a: Şağ ol mihr-i 'âlem-ārā şağ B.
23 a: oldı iḥsān C.
24 b: ḥüsn ü nażar A.
26 b: Bu mısırada vezin bozuktur.

Der-Midhat-i Kethudā-yı Şadr-ı 'Alī Berāy-ı 'Aṭiyye

- 1 Sühan-şinās-ı ḥıdivā ki zāt-ı bī-miṣlūñ
Cehāna rahmet-i maḥz-ı cenāb-ı Mevlā'dur
- 2 Sen ol ḥazīne-i feyz-i nevālsin ki senūñ
Mekārimūñ bize sermāye-i temennādur
- 3 Ḥuzūra 'arz idecek çok hüner kerem var idi
Ki her biri yine ḥālince 'arza ahrādur
- 4 Bu āna dek niye 'arz itmedūñ dir iseñ eger
Ki vākı'ā anı ta'rīf ḥaylü bī-cādur
- 5 Velīk diñler iseñ 'özümi beyān ideyüm
Lisāna 'ukde-i lüknet viren bu ma'nādur
- 6 Elümde cins-i hünerden ne şey bulındı ise
Gerek kaşide vü tārīḥdür ya inşādur
- 7 Komiş idüm (ben) anı ḥasbe'l-iḳtizā rehne
Edā-yı deyn ile fekkine olmadum kādir
- 8 Ya şi'r rehne konur mı diyü olursa su'āl
Belī zemān-ı şerīfūñde kādri vālādur
- 9 Murabbayāt-ı bedestāna şimdi rehn olınan
Cevāhire bedel eş'ār-ı tāze-ma'nādur
- 10 Velīk her biri itmez bahā iden ancak
Medāyihūñde olan tāze nazm-ı ğarrādur
- 11 Bilürler anı ki cins-i sühan ḥuzūruñda
Şüküfte lāle kadar i'tibāra ahrādur
- 12 Çiçek mi terbiyet-i mihr feyz-i Bārī'den
Hezār reng-i tecellī ile hüveydādur

86 A.186a, B ve C'de yoktur.

7 a: Vezin bozuklugunu gidermek için (ben) ilâve edilmiştir.

- 13 Sühanda öyle bir üşkûfte-i ma‘ârifdür
Ki zîb-i kûşe-i destâr-ı merd-i dānādur
- 14 Netîce raġbetüñ olmaġla ehl-i ‘irfāna
Sühānları daġı hem-seng-i dürr-i yektādur
- 15 Aña binā’ anı ben de rehne koymıšdum
Sühānveran baña cümle šühūd-i da‘vādur
- 16 Kerāmet oldu efendüm hele bu ešnāda
Ki istimā‘ı daġı tab‘a ševk-baġšādur
- 17 Çerāġ-ı baġtum olup reh-nümā geçen günde
İdüp hidāyet ü tevfiġ-i Hālik u Kādir
- 18 Olup hadîka-i dil-keš fezā-yı Haydar‘da
Nedīm-i meclis-i aġa-yı cūd u pîrādur
- 19 Cenāb-ı dāver-i peygām-ı kethudā beg kim
Ne deñlü vašf olunursa sezā vü aġrādur
- 20 İdüp ‘ašıyye-i nā-geh zuhūr ile imdād
Edā-yı deynüme bā‘iš o zāt-ı vālādur
- 21 Henüz ben daġı fekk-i rehan nazm itdüm
Huzūra ‘arz iderem cümlesi müheyyādur
- 22 Eger bu nazm-ı bedîhî olur ise ma‘zūr
O da ġamîse deġin müste‘id-i ihdādur
- 23 Bu güne ġilt ġile tahrik-i ġāmeden maġšūd
Nešāt-baġši-i bezm-i šerîf-i vālādur
- 24 Veliyy-i ni‘met-i ‘ālemsin ey kerem-pîše
Cehāna himmet ü luġfuñ çü ġān-ı yaġmādur
- 25 ġudā vücūd-ı šerîfün ide ġaġādan emîn
Ki mišli bir daġı gelmez kerîm-i yektādur

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

F. Takriz

1

Takriz Berāy-ı Eş'ār-ı Vahidā Celebi*

- 1 Bāreke'llāh hoşā yegāne eșer
Seyr iden mişlin ahvel ola meger
- 2 Bî-bedel gûlsitān-ı ma'nādur
Türeye anda verd-i ra'nādur
- 3 Anda her lafz-ı dil-pesend ihām
Oldı güyā dü-mağz bir bādām
- 4 Haşv yok cümle lafz pür-ma'nā
Anda biğāne sebze nā-peydā
- 5 Oldı bir lālezār-ı refte giyān
Aña baş tahte saır-ı bismi'llāh
- 6 Olmaz o ğill nikāt-ı ma'nāsı
Zāde-i şab'idur mezāyāsı
- 7 Şafha endişe lālezārıdur
Cedvel-i etrāfa cüy-i cārıdur
- 8 Fikre beyne's-sutūr şafha memerr
Oldı dīvan yolu me'āle meger
- 9 Oldı āb-ı zülāl mefhūmı
Gözedür lafz-ı tīyn mahtūmı
- 10 Levh-i erjeng fikr-i Dārā'dur
Eșer-i hāme-i Vahidā'dur
- 11 Ne vahid ol ki eylemiş Yezdān
Zāt-ı pākin vahid-i devr-i zemān

1 A.98b, B.126a, C.139b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise. " Kaşide " şeklindedir.

3 b: dü-mağz-ı bādām B.

4 a: bir ma'nā B.

- 12 Zihni haddinde ismi gibi vahid
Tab'-ı tizi kalem-tirâş-ı ferid
- 13 Serv-i büstan-serâ-yı dānāy
Sāye-perverd luṭf-ı Mevlā'yı
- 14 Gördüğüm 'aklı kendiden efvn
Küpe bindi ğazabdan Eflātun
- 15 Meclis-i reşk bezm-i Bāykarā
Şöyle hem-dem ki pādişāha sezā

Vezni: Fe'ilātun/ mefā'ilün/ fe'ilün
(Fā'ilātun) (fa'ilün)

12 a: zihni hiddetde B.

G. Arz-ı Haller:

1

'Arz-ı Hāl-i Manzūm*

- 1 Ey şadr-ı kām-kār mübārek yüzüñ gören
Mahzun gelürse de kapuña şādumān olur
- 2 Hāk-i der-i sa'ādetüñe çihresin süren
İksir-i feyze mālîk olup kāmurān olur
- 3 Dīvānuña şikāyet için girse bir kişi
Şükr-i kerem şikāyete 'akd-i lisān olur
- 4 Ahvālîni ifāde için ağızın açmadan
Mā-fi'z-zamirine nigehüñ tercemān olur
- 5 Luţfuñla berg-i huşk-i hazān olsa feyż-yāb
Reşk-āver-i tarāvet-i şad-gülsitān olur
- 6 Sen bir sitāre-sühteye eyleseñ nazar
Hürşid denlü kevkebi pertev-feşān olur
- 7 Mihrin temessükāt-ı düyun dāğı eyleyen
İhsānuñ ile mālîk-i genc-i Keyān olur
- 8 Hams-i mübārek ile şunar hān-ı luţfuña
Ni'met-serā-yı cūduña kim mihmān olur
- 9 Bir gün kapuñda bendelik ile geçen demüm
'Ömr-i dü-bāruma degişürsem ziyān olur
- 10 Vaşluñla 'azli naşbuma tercih eylerem
Senden felek ayırsa 'azil ol zemān olur
- 11 Feth itdügüñ memāliki zamm itme cāhuma
Ol cāh çāh-ı miñnet o zamm kesr-i şān olur

1 A.99a, B.190b, C.199a

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklindedir.

4 a: ağızın açmadın B.

11 b: cāh-ı miñnet A.

- 12 Bu inkızā-yı firqatüme bâ'is olanuñ
Hämem sitāyişi ile raḥbu'l-lisān olur
- 13 Zīrā ki baña kīne yüzinden zuhūr iden
Luṭf-ı nühüftesi sebeb-i imtinān olur
- 14 Manzūme-i 'ināyeti sen de muḥammes it
Gitdükcce mustezādı daḡı hem-çünān olur
- 15 Ey nuḡbe-i beşer saña evkāt-ı ḡamsede
ḡayr-ı du'ā farīza-i ḡalb ü zebān olur
- 16 Nakd-i ḡavāss zāhir u bāḡın beşer beşer
Şarf-ı meṭā'-ı bender-i nuṭḡ u beyān olur
- 17 Vehbī'nün 'arz-ı ḡāline itseñ müsā'ade
Kesrine cebr ü zaḡmına merhem-resān olur
- 18 Pişin girerse destine şehriyye-i şülüş
Bir ḡiç-māye müflis iken kāmurān olur
- 19 Fermānuñ olsa kīse-i pençe beher şehir
Bir pençe-i muşahḡihuñ ile bu ān olur
- 20 Ceddüm ḡabīb-i muḡteremün 'aşkına amān
Raḡm it baña ki ḡāl-i dilüm pek yaman olur

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

2

'Arz-ı Hāl*

- 1 Ey āşaf-ı meh-kevkebe kim ṭāk-ı celālün
Seyr eyler iken mihr yire efseri düşdi

16 a: nakd-i ḡavāssı C.

20 a: ḡabīb-i muḡterem 'aşkına amān B, ḡabīb-i muḡterem 'aşkına
el-aman C.

2 A.99b, B.191a, C.199b.

*: B ve C nüshalarında başlık yoktur.

- 2 Hürşid gurüb eyledi zann itdi görenler
Kimi didi çerhün̄ dağı t̄ac-ı seri düşdi
- 3 Kimi didi şahbā-yı şafağ rih̄te oldı
Māhuñ̄ kef-i destinde olan sāğarı düşdi
- 4 Dānende-i esrār-ı nücūmuñ̄ biri ammā
Yok yok didi bir kāmverūñ̄ aḡteri düşdi
- 5 Bir sāl kadar kullanılan cāme-i cāhuñ̄
Pervin gibi pertev-dih olan Ūlker'i düşdi
- 6 Ol yıldızı düşkün̄ 'acebā kim diyü sordum
Bir kār-şināsendeye ammā yiri düşdi
- 7 Şadr-ı Anaḡolı diyü virdükde cevābın
Vehbī kuluñ̄uñ̄ mūy-i teni ūrperi düşdi
- 8 Zīrā gidüp āḡer kapuya defter ü icmāl
Īrād öteye gitdi maşārıf beri düşdi
- 9 Zīrā ki bu 'azl oldı aña māye-i hüsrān
Ceybinden anuñ̄ kīse-i sīm ü zeri düşdi
- 10 Ma'zūl olıcak böyle velīni'meti nā-gāh
Ūftādelik el virdi keder mazharı düşdi
- 11 Lerziş gelüp endāmına çün berg-i ḡazānı
Destinde olan kāğıd u kilik-i teri düşdi
- 12 Takvīm-i kühen-sāla dönüp kalmadı ḡükmi
Rūz-nāmeyi elden çıkarup defteri düşdi
- 13 Vehbī'nūñ̄ efendüm bu şebangāh netice
Aḡter gibi dāmānına eşk-i teri düşdi
- 14 Bī-ḡayd ḡoma ḡidmetini eyleyüp ibḡā
Ey şadr-ı keremver aña luḡfuñ̄ yiri düşdi

Vezni: Mef'ūlü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

6 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

8 b: maşārıf yiri düşdi B.

'Arz-ı Hāl*

- 1 'Arz eyleyem ahvālūmi devletlü efendüm
Büş eyle niyāzum ne kadar zahmet olursa
- 2 Ey şadr-ı kerem-pişe efendüm gibi olsa
Ehl-i dile dünyāda velīni 'met olursa
- 3 Cün va'de-i himmetle beni eyledüñ ihyā
Pek luṭf olur incāzına da himmet olursa
- 4 'İsā-nefesā kısmete himmet daḡı bir gün
Vaḡti gelicek rūḡ bulur kısmet olursa
- 5 Kısmet yirini buldı mübārek ola bendeñ
Rāzī oluram her ne şekil ḡidmet olursa
- 6 Bir zerre isem de girerem çeşmine mihrün
Senden baña ednā naḡar-ı raḡbet olursa
- 7 Mektübçılık baña münāsibdür efendüm
Ammā o da bī-ḡıḡlet ü bī-minnet olursa
- 8 Bir tezkire yazmaḡla olur maṡlabı ḡāşıl
Vehbī kuluña her ne içün himmet olursa
- 9 ḡayret senüñ ey kân-ı kerem va'dini incāz
Ehl-i kereme lâzime-i ḡimmet olursa
- 10 Elden ḡomazam dāmenüñ ey Yūsuf-ı himmet
Dergāhuña rû-māle ne dem fursat olursa
- 11 Luṭfuñ ider akrānum içinde beni mümtāz
Temyize medār ādemi ḡayḡiyyet olursa

3 A.99b, B.191b, C.200a.

*: B nüshasında başlık " Manzūm 'Arz-ı Hāl " şeklindedir,
C nüshasında başlık yoktur.

4 a: kısmet-i himmet B.

5 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

8 a: yazmaḡla A, C.

9 a: va'deyi B.

10 b: dergāh ile C.

- 12 Haşîşa-i zât itsün efendüm saña Allāh
Dünyāda ne denlü şeref ü 'izzet olursa
- 13 Mülk-i sühani vaqf ideyüm vasfuña min-ba'd
Güftāra dehānumda eger tākāt olursa
- 14 Nef'î'yi unıtdurmaz isem yuf baña ammā
Baña dağı Nef'î'ye olan rağbet olursa

Vezni: Mef'ûlü/ mefā'îlü/ mefā'îlü/ fa'ûlün

4

'Arz-ı Hāl*

- 1 Gûş eyle 'arz-ı hālümü ey melce-i enām
Efsāne ise de yine şā'ir kelāmıdır
- 2 Hasret-keşün kemîne kuluñ eski muhlişün
Vehbî ki bāb-ı 'izzetün ednā gulāmıdır
- 3 Zātuñ gibi efendiye mālîk iken aña
Āzādelik hevāsı meger müdde'ā mıdır
- 4 Ammā o güne bende-i dîrîne hıdmeti
Bārî mekātib eylememek de sezā mıdır
- 5 'izzet-me'āb lafzını 'ünvān-ı şadr idüp
İ'zāz bi'l-mürāsele pek nā-becā mıdır
- 6 Sen söyle ey Mesîh gibi nutkı rûh-bağş
Tefvît-i vakt fırsat-ı ihyā sezā mıdır
- 7 Bir kez diseñ nolur ki bu taksîm-i cāhdan
Mansıb yirine hisse-i Vehbî kazā mıdır
- 8 Bāğî mi yā 'alem-keş-i meydan fitne mi
Tāğî mi yā muharrik-i şūr u şaka mıdır

4 A.100a, B.191b, C.200b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " 'Arz-ı Hāl Kaşîde " şeklindedir.

8 b: şūr u şu'a mıdır C.

- 9 Cehli mi yok kemāli mi çok tā o yok bu yok
Ancak kabāhati ‘acebā inzivā midur
- 10 Erbāb-ı cāh-ı devlete ‘arz-ı kemāl ile
‘Aybı recā mı yoḡsa kabūl-i ‘aṭā midur
- 11 ‘Ayb ise bunlar ehl-i ṭarīka bütun şıla
Birisi sāde levḡ-i ‘aṭā vü recā midur
- 12 Evṣāf-ı sūr-ı sünnet-i şeh-zādegān-ı ‘aşr
Tārīḡ-i fetḡ ü vaṣf-ı maḡāzī ḡaṭā midur
- 13 Ālūdelik nişānı ise şā‘iriyetüm
Şimdi ferāḡ u ‘iffetüm ancak riyā midur
- 14 Cürm ise intisāb-ı kuṣāt-ı ‘asākire
Şimdi o zeyle dest-i recā nā-resā midur
- 15 Her mazḡar-ı ‘aṭāya mükāfat olındı mı
Yoḡsa heman kıṣas-ı ‘adālet baña midur
- 16 İnşāf kanda gitdi mürüvvet ne yirdedür
Yārān-ı ‘aşr münkir-i rüz-ı cezā midur
- 17 Çeşm-i ümīde istedüḡüm sürme-i cilā
Bu sürme ile yoḡsa vaṭandan celā midur
- 18 Her neyse ben kazāya rızā-dādeyem velī
Bilmem karīn-i ḡükm-i rızā-yı ḡudā midur.
- 19 A‘lemsin ey serīre-şinās-ı kulūb-ı nās
Vakt iktizāsı şükr midür iştikā midur
- 20 Tekdīrden vikāyede luṭf u himāyede
Enseb tegāfül itme mi yoḡsa recā midur
- 21 Dil itdi bāb-ı devletüne kaşr-ı ilticā
Emrūñ bu bābda daḡı akşa‘l-merā midur

9 a: yā o yok bu yok A, C.

17 b: vaṭandan cüdā midur C.

20 a: luṭf-ı himāyede A, C.

20 b: esb-i tegāfül C.

22 Vehbî-i bî-nevâyi 'Alî Şîr vaktine
Hasret-keş iden âşaf 'Alî Mîrzâ mîdur

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

22 b: 'Alî mîr-i nâ mîdur B, C.

H. Mektuplar:

1

Mektüb *

- 1 Gözümde lücce-i hün aşikāre sultānum
Cigerde āteş-i düzah şerāre sultānum
- 2 'Aceb benüm gibi bir kimse rāst gelmiş mi
Velāyetinde ğarībū'd-diyāra sultānum
- 3 Hırāş-ı hār-ı keder itdi dāmen-i şabrum
Mişāl-i cāme-i gül pāre pāre sultānum
- 4 Olup güdāhte-i ḥasretle şu gibi akaram
Şikāf-ı pencereden rehğüzāra sultānum
- 5 Firākuñ āteşi yakdı derūn-ı maḥzūnum
Ėamuñla döndi yirüm şu'lezāra sultānum
- 6 Kime fiġān ideyüm rüzgārdan ki beni
Şikeste fülk-ves atdı kenāra sultānum
- 7 Nevā-yı nāleyi evc-i sipihre irgürdüm
Taḥassürüm o ḳadardur hişāra sultānum
- 8 Ayırmason beni Allāh ḥāk-i pāyūñden
Budur niyāz-ı dilüm Kirdigār'a sultānum
- 9 Bu deñlü olmuş iken iltifātuña me'lūf
Mürüvvetüñ yine kesme bu zāra sultānum
- 10 Ḥarābezārda güm-geşte rāh-ı hıcr oldum
Unutma bendeñi ğāñice ara sultānum
- 11 Beni civāruña takrīb ile ḫard itme
Yüzüm sürem der-i devlet-medāra sultānum

1 A.100b, B.190a, C'de yoktur.

*: B nüshasında başlık " 'Arz-ı Hāl-i Manzūm " şeklindedir.

2 a: bir kimseye A.

- 12 Olursa çāre ṭabīb-i 'ināvetüñden olur
Cigerde serde meger bir mi yara sultānum
- 13 Bu gün sabāḥdan aḥşāma dek bileydüñ meger
Ne sıklet eyledi kim mühr-dāra sultānum
- 14 İkimüzüñ de günāhın bağışlayup bir dem
Niyāz itmez idük i'tizāra sultānum
- 15 Hārābe bekçisiyem büm-veş gice kalamam
Neye varur bu gidiş vara vara sultānum
- 16 Bidüp cebin be-kafā zāt-ı pāküñi itdüm
Vedī'a Ḥazret-i Ferverdigār'a sultānum
- 17 Bırakma Vehbi-i zārı nigāh-ı luṭfuñdan
Yazuk degül midür ol ḥāksāre sultānum

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

2

Mektüb

- 1 Ne mu'inüm ne yār-ı gārüm var
Ne dūr-i sūḥan ne kārüm var
- 2 İşümüz ki tedārük-i nandur
Ki peyām-ı sipeh-i 'urbandur
- 3 Kesbe dā'ir murāfa'a mā-fiş
Geldi vālī gitdi ol ḥāhiş
- 4 Biz fesādını def' idüp 'Arab'ün
Kaldı gayre menāfi'i Haleb'ün
- 5 Bize devr-i felek 'aceb geldi
Ramażan dir iken Receb geldi

12 b: biri yara B.

15 a: büm-veş kaldım A.

2 A.101a, B ve C'de yoktur.

- 6 Odesem deynümi degül mâni'
Olsa Şehbâ'da râhatum zâyi'
- 7 Râziyam olsa hizmetüm maqbül
Ba'd-ezin lîk olmasam mes'ül
- 8 Deynüme luţf-ı Hak kefil midür
Hak vekil olduğı delil midür
- 9 Burada korkacak umûrum yok
Şehrümüzde velî hasûdum yok
- 10 Şimdilik gerçi iştikâ itmem
Kimseye benden iftirâ itmem
- 11 Vâli-i şehr bir vezîr deynoş
Hüsn-i ülfetle kalbüm eyledi hoş
- 12 Vüzerâ şânın anlamaz degülem
Emri oldukça dinlemez degülem
- 13 Böyle devletlüye du'â iderem
Kendü mahsülümü fidâ iderem
- 14 İki üç meclis eyledük şoğbet
İtdi şartınca 'izzet ü hürmet
- 15 Gerçi var idi evvel ülfetümüz
Lîk bir def'a idi şoğbetümüz
- 16 Çok olup arada mükâtebemüz
Şimdi görmekteyüz muğasebemüz
- 17 Kayseriyye'de görmemişdük kik
Komamışdük Ėulûşda teşkik
- 18 Şimdi hattâ idüp o demleri yâd
İtdi 'arz-ı mağabbet-i müzdâd
- 19 Beynümüz şîr ü sükker-âsâdur
TelĖlik girmeye Ėudâ kâdir
- 20 Paşanuñ tavrı dil-nişin görünür
Kethudânuñ biraz Ėaşin görünür

- 21 Kā'ilem cümlesi haşîn olsa
Fukarā zulmden emîn olsa
- 22 Ben taḥammülle eylesem de edeb
Mütehammil degül mizâc-ı Haleb
- 23 Halk ider korkaram beni iz'âc
Zulm müsveddesi bulursa revâc
- 24 Kendüye kalsa gâlibâ hâli
Olamaz böyle mu'tedil vâli
- 25 Ben kuşûr eylemem i'ânetde
Lîk hâr olamam şerî'atde
- 26 Müste'iddür fesâda ehl-i Haleb
Bendeñüzdür bu rütbe zabta sebep
- 27 Fukarâ aḡniyâ du'âcumdur
Bu şeref maḡz-ı ibtihâcumdur
- 28 Ne naşîb oldu ise rûz-ı ezel
Virür anı Hudâ-yı 'azze ve cell
- 29 Zer ümîdiyle Hazret-i Kâdir
İtmeye altun adımı bakır
- 30 Sebeb-i rif'atüm 'Alî Paşa
Yessera'llâh mâ-erâde ve şâ'
- 31 Şadr-ı devletde kâm-kâr olsun
'Dmr ü ikbâli ber-devâm olsun
- 32 Sâye-i devletinde ben anuñ
Hirz-ı cânıyam ehl-i Şehbâ'nun
- 33 Râyic olup nükûd-ı ḡayr du'â
İderem deynümi karîben edâ
- 34 Ben ki medyûnam öyle zî-şâna
Deyn virdüm e'azz-i a'yâna
- 35 Altı ay itmiş idüm istimhâl
Biş tamâmında eyledüm irsâl

- 36 İsterem Ūrfāyi monlālīk
Eger oldumsa himmete lāyīk
- 37 Menfa‘at kaydın itmedüm zīrā
Sımdı gelmişdi işte nevbet aña
- 38 Maşlahat az hārac u maşraf çok
İkiye mansıbuñ tahammüli yok
- 39 Himmet eylerse şadr-ı pāk-nihād
Dem-i germ ile mum olur fülād
- 40 O heman devletiyle sağ olsun
Çatlasun haşmı dāğ dāğ olsun
- 41 O hemān olsun imtidād üzre
İntifā‘ eylerem murād üzre
- 42 Ğaraz ancak laṭifedür nev-res
Besdür Allāh mā‘adası heves
- 43 İderek ‘arz-ı fitne-i ‘irfān
Kalem itdi ‘Arab gibi tuğyān
- 44 İutasın nāmenüñ iki yakasın
Okıyup soñra āteşe yakasın
- 45 Beni evvelki gibi şanmayasın
Hiddet-ı ṭab‘uma inanmayasın
- 46 Gerçi hāsīd hilāfın eyler ümīd
Līk āşār-ı hilmüm oldı bedīd
- 47 Beni mektūbuñ ile yād eyle
Hāṭır-ı tengümi güşād eyle
- 48 Hāk-i pāy-i veliyy-i-ni‘metüme
Māye-i iftiḥār u şervetüme
- 49 Sālīmen gānīmen nidā-yı emīn
İde yüz sürmegi naşīb āmīn

Vezni: Fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

SEYYİD VEHBİ

VE

DIVANININ KARSILASTIRMALI METNİ

CILT: II

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

I. Tarihler :

1

Tārīḥ-i İrsāl-i Liḥye-i Ḥuddām-ı 'Ulemā Bā-Ḥatt-ı Hümāyūn

- 1 Haḳ mu'ammer ide Ḥān Aḥmed-i 'ālī-şānı
Emri hep mā-şadaḳ-ı meslek-i mesnun geldi
- 2 Mū-be-mū ḥatla idüp neşr-i meḥāsin dehre
Şer'-i ḡarrāya muṭābık yeñi kânun geldi
- 3 İlticā ile vakūr itmek için etbā'ın
Müte'ammiilere fermān-ı hümāyun geldi
- 4 İlticā ile saḳal başı daḡıtdı ḥademe
Şanma ol zümreye teşvīş-i çirā çün geldi
- 5 Mevsim-i 'ıyde düşüp vak'a-i irsāl-i liḥā
Şu'arāya yine bir mevsim-i mazmun geldi
- 6 Ḥüsne 'ıydiyye siyeh cāme biçildi ḡüyā
Çihre-i sāde-ruḥāne ḥat-ı şeb-gun geldi
- 7 Eyledi baḥr-i siyāh-ı ḥat-ı ḥūban ṭūfān
'Aşıkuñ dīdesine cūşış-i ceyḥun geldi
- 8 'ıydgēh seyrine 'azm eyleyen erbāb-ı dilūñ
Çoḡı mesrūr gidüp ḥāneye maḥzun geldi
- 9 Hep şümār eylediler ḡuşsa-keşān-ı dehri
'Ulemā ṭā'ifesi cümleden efzun geldi
- 10 Ceyş-i ḥatt ser-be-kemīn olmaş iken her yüzden
Eyleyüp kaşd-ı dile 'azm-i şebīḥun geldi
- 11 Medd-i āhiyle bu vech üzre yazıldı tārīḥ
Ḥüsni 'azl eylemege ḥatt-ı hümāyun geldi

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

Tārīḫ-i Tüfeng-endāhten ve Zer-şikesten-i Ahmed Hân-ı

Sālīs*

- 1 Cehan-bân-ı mu'azzam Cem-ḥaşem şāhenşeh-i 'ālem
Ki şān u şevketi kem-nām ider ferr-i Ferīdūn'ı
- 2 Şehensāh-ı sipihr-evreng Sultān Ahmed-i Sālīs
Ki der-bān eylemez dergāhına Keyvan gerdūnı
- 3 Hudāvend-ı Qādīr-ḳudret ki her ne kāra 'azm itse
Delīl olur aña te'yīd-i Bārī 'avn-i bī-çūnı
- 4 'İlāve eylemiş Ḥaḳ 'unsur-ı İcādına anuñ
'Atā-yı Ca'fer-i ḥilm-i Reşīd'i 'afv-ı Me'mūn'ı
- 5 Yetişmez maşraf-ı yek-rūzesine itseler farzā
Zamīme dahme-i Efrāsiyāb'a māl-ı Kārūn'ı
- 6 O sultān-ı Süleyman-bārgēh mānende-i ḥurşīd
Biniş takribi ile geşt iderken Deşt-i Hāmūr'ı
- 7 Müşerref eyleyüp günlerde bir gün bu feraḥ-cāyı
Nişāna ḳurşun atmak istedi ṭab'-ı ḥümāyūnı
- 8 Firengī bir zer āmac itdi seksen beş adım yirden
Tüfeng-i zer-nişanla bu mahalden atdı ḳurşunı
- 9 Tabanca çakdı bozdı çihre-i taşvīr-i Çāsārı
Göz irmez yirde iken dīdesinden urdı mel'ūnı
- 10 'Aceb ḳundak bırakdı ḥāne-i sāmān-ı a'dāya
Bu fāl-ı ḥayr eritdi ḳurşun-āsā düşmen-i dūnı
- 11 Her adım başına bir ḳal'a almağa nişandur bu
Nice zāhir olur seyr eyle kevn-i sırr-ı meknūnı

2 A.151b, B.204b, 217a.

*: B nüshasında başlık, "Tārīḫ Berāy-i Zer-Sikesten-i Sultān Ahmed Bā-Tüfeng" şeklinde, C nüshasında ise, "Tārīḫ" şeklindedir.

4 a: İlāve eylemiş ḥaḳ 'unsuru İcādına anuñ A. C.

8 a: seksen beş adım yirde C.

11 b: gör bu sırr-ı meknūnı B.

- 12 Tüfeng alup atarken pā-nihāde olduğı yirde
Nişangāha mukābil dikdiler bu seng-i mevzūnı
- 13 Tüfeng atmakla kazdı sikkeyi mermerde taş dikdi
Hatādan şaklasun Haḳ pādişāh-ı rub'-ı meskūnı
- 14 Biri birinden a'lā iki tārīḥ ile resm itdi
Kemīne bendesi Vehbī bu beyt-i tāze-mazmūnı
- 15 Tüfengin eyledi zer-düz Sultān Aḥmed-i Cem-cāh
Dilüp bir dāne ile eyledi yüz pāre altūnı

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

3

- 1 Nizām-ı dīn ü devlet māye-i āsāyiş-i ümmet
Medār-ı emn ü rāhat zıll-i Haḳ sultān-ı Kisrā-dād
- 2 Hudāvend-i cehan-ban pādişāh-ı ma'delet-'ünvān
Müsaḥḥar-sāz-ı İnan şehriyār-ı bāhirü'l-es'ād
- 3 Şeref-baḥş-i serīr-i saltanat Sultān Aḥmed kim
Mülük-i kişver-i 'ālem olur fermānına münḳād
- 4 Serīr-ārā-yı şāhī ḥādim-i beyt-i ilāhīdür
Ki eyler pādişehler ḥidmet ile kesb-i isti'dād
- 5 Der-i devlet-penāhı pādişāhan kıblegāhıdur
Ḥarīm-i ḥāş dergāhı maḫāf-ı bende vü āzād
- 6 Ne devletdür ne 'izzetdür ne tevfiḳ-i sa'ādetdür
Ki ehl-i Yeşrib ü Bathā'ya olur maḳsim-i irād
- 7 Firāz-ı minberinde mescid-i sultān-ı kevneynün
Okurlar ḥutbesin eyler du'āsın ḳudsiyān evrād
- 8 Serīr-i şevket-efrūza firār-ı taht-ı firūze
Nazīri gelmedi gelmez daḥı min-ba'd ile'l-ebād
- 9 'İbāda'llāh rāhatda bilād emn ü refāhetde
Faḳat zulm ü sitem nekbetde maḥbūs-ı 'adem-ābād

- 10 Nigeh-bān olalu dünyāda çeşm-i baht-ı bīdārı
Uyutdı sāye-i ‘adlinde halkı ol şeh-i pūr-dād
- 11 Nigāh-ı i‘tibārıdur miḥakk-i cevher-i temyīz
Gözinden fark ider insānı ol şāhenshah-i nakḳād
- 12 Muvaffak eylemiş Ḥak ehl-i tefvīz-i emānetde
Bilür kaḅı kulında varsa istiklāle isti‘dād
- 13 Ḥulūşın tecrībe itdükde tefvīz-i umūr eyler
Bulur devletde ammā işte böyle şān-ı istibdād
- 14 Dü-mizān-ı şadākat-sencdür bak çeşm-i idrāki
Ki buldı ehlini hem şadr-ı a‘zam itdi hem dāmād
- 15 Nizām-efzā-yı devlet ya‘ni İbrāhīm Paşa kim
Vekīl-i mutlak idüp kıldı ḳadrin gün-be-gün müzdād
- 16 O da ammā getürdi kuvvet-i ihlāsı bāzūya
Bütün şındurdu ḥaşmuñ itdi çerḥ-i ḳunnayı berbād
- 17 Bulındı dīn ü devlet uğrına ol deñlü ḥidmetde
Ki inşāf ehli rū‘yāda vukū‘ın eyler istib‘ād
- 18 Hemīşe zıkr ü fikri rāḥat-ı zāt-ı hümāyundur
Ola şadrında dā‘im rāḥat ile bāhirü‘l-es‘ād
- 19 Şafāsından şafā bulmuş murādın añlamış bilmiş
Rızā-yı emrine kılmış nihād-ı pākini mu‘tād
- 20 Bak işte bu Seref-ābād‘a kim seyr iden eyler mi
Şifāhān‘uñ nazar bağıyla ḳaşr-ı çil-sütünün yād
- 21 Zihī ḳaşr-ı ferīdü‘l-‘aşr u ḥāvī naşr-ı şevket-ḥaşr
Ki oldı şehriyār-ı fātiḥ-i İrān için bünyād
- 22 Hevāsı can-fezā ābı muşaffā tarḥı ḡam-fersā
Nukūş-ı dil-keşi ḥakkā ki reşk-i Māni vü Bihzād
- 23 Ya bu ḥavz-ı münevver selsebil-i rūḥ-perver kim
Biri birisinin itmekde ḥüsn ü behcetın müzdād
- 24 Zemīn-i tāzedür baḥr-i selīs ü vāsı‘ u maḥbū‘
Olursa böyle olsun nazm-ı mülke beyt-i istiḥād

- 25 Seref-yâb-ı kudüm-i şehriyârî olmağa şâyân
Bu resme ister işte ihtirâ'-ı hâs-ı nev-icâd
- 26 Hümâyün ide Mevlâ şehriyâr-ı ma'delet-kâra
Kudümiyle ide bu mevki'i kat kat Şeref-âbâd
- 27 Hemîşe mesned-i şevketde eyvân-ı 'adâletde
Serîr-i saltanatda dâ'im itsün Hayy-i bî-endâd
- 28 Hem evlâd-ı kirâmin hem vezîr-i a'zamın yâ Rab
Mu'ammer eyleyüp kıl devlet ü 'izzetlerin müzdâd
- 29 Bu tarh-ı pāk bu resm-i güzîn irdükde pâyâna
İki târihi bir beyt içre Vehbî eyledüm inşâd
- 30 Bu 'âlî kasrı İbrâhîm Paşa eyledi âbâd
Şeref-âbâd-ı nev-bünyâd-ı sultânî mübârek-bâd

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

4

Vilâdet-i Şeh-zâde Sultân Bâyezîd*

- 1 Bir şubh-dem ki 'âleme pertev salup mihr-i ümîd
Rüşen görindi âdeme bîdârî-i baht-ı sa'id
- 2 Maḥzun gönüller şâd olup bünyâd-ı ğam ber-bâd olup
'Âlem neşât-âbâd olup nâm-ı ğam oldı nâ-bedîd
- 3 Âvâz-ı 'işret şaldılar kûs-ı beşâret çaldılar
Peyġâm-ı şadî aldılar gelmezden evvel peyk-i 'ıyd
- 4 Şâd olmasun mı kâ'inât müjdeyle doldı şeş cihât
Buldı cehan tâze hayât kim toġdı Sultân Bâyezîd
- 5 Şeh-zâde-i şâh-ı cehan pîrâye-i 'Osmaniyan
K'oldı nüvîdiyle revan her mülke bir çâpük berîd

4 A.152a, B.206b, C.217b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Târiḥ " şeklindedir.

- 6 Sāyestedür anuñla ger iklīl-i devlet bulsa fer
Zātıdır böyle bir güher kim eylemiş Mevlā ferīd
- 7 Şanmañ nücum-ı āsuman kandīlidür pertev-feşān
İtdi donanma kudsiyan çün virdiler andan nüvīd
- 8 Bir böyle maḥsūd-ı melek kim görmemiş mişlin felek
Sultān Ahmed Han gerek kim vire ol Hayy u Mecīd
- 9 Şāhensēh-i çerḥ-āsītān Iskender-i gītī-sitān
Māh-ı zemin şāh-ı cehan şāhib-dil ü ṭab‘-ı Reşīd
- 10 Efser virür şad Kayser’e gālib hezār Iskender’e
Ye‘cūc-i āşūb u şere dergāhıdır sedd-i sedīd
- 11 ‘Adli idüp neşr-i emān āsūdedür halk-ı cehān
Gürg olmuş aḡnāma şeban hıfzı virüp bīm-i şedīd
- 12 Hem kahr u hem iḥsān ider tedbīrin in ü ān ider
Ristōları ḥayrān ider anda olan re‘y-i sedīd
- 13 Nāminadur menşūr-ı taḥt lāyih ruḥında nūr-ı baḥt
İtmiş ezel gencūr-ı baḥt destine teslīm-i kilīd
- 14 Eflākden defter düzer luṭfın ‘Uṭārid sebt ider
Her ay hilāl ile çeker in‘āmına re‘y-i resīd
- 15 Raḥşine māh u āfitāb zerrīn-zin sīmin-rikāb
Eflākde raḥşān-ı şehāb destinde bir mevzun cirīd
- 16 Her müyum olsa bir zeban vaşfın muḥāl itmek beyān
Zarf-ı yem olmaz nāvdan biḥūdedür güft ü şinīd
- 17 Vaşfın degül kābil edā gel idelüm Vehbī du‘ā
Her birinüñ itsün Hudā iqbāl ü ‘ömrin ber-mezīd
- 18 Artup şükūh u şevketi pāyinde olsun devleti
Vakt-i celāl ü saṭveti tā ḥaşre dek olsun mezīd
- 19 Şeh-zādeler encüm o şāh olsun sipihr-i baḥta māh
Her şāmgēh her şubḡāh ‘ālem bunı eyler ümīd
- 20 Aldı ‘Uṭārid kilik-i zer tārīḥ-i mīlādın yazar
Virdi bu gūne zīb ü fer Şehzāde Sultān Bāyezīd

Vezni: Müstef‘ilün/ müstef‘ilün/ müstef‘ilün/ müstef‘ilün

Tārīḫ-i Mūsāvi-şüden-i Rütbe-i Ka'be-i Mükerreme vü Medīne-i Münevvere*

- 1 Felek-pāye cehan-bān-ı mu'azzam
Hümā-sāye ḥıdīv-i 'arş-mesned
- 2 Şehenşāh-ı Sikender-rütbe ya'nī
Cenāb-ı ḥazret-i ḥākān-ı emced
- 3 Kerāmet-pīşe Ahmed Hān-ı Sālīs
Ki oldı mazhar-ı ikbāl-i sermed
- 4 Mutā'ı 'ālem iken ol şeh oldı
Mutī'-i şer'-i garrā-yı Muhammed
- 5 Muḥıbb-i ḥānedān-ı Ahmedīdür
Anuñ-çün devleti oldı mü'ebbed
- 6 Nice āşāra tevfiķ itdi Mevlā
Ki olmaz mümkün anı eylemek 'add
- 7 Ḥuşuşā şān-ı Fahrü'l-enbiyāya
İdüp ez-cān ü dil ikrām-ı bī-ḥad
- 8 Makarr-ı cism-i pāki şehr-i Yesrib
Ki oldı sengi dahı fark-ı Ferḳad
- 9 Ne Yesrib Ka'be-i i'cāz ki ola
Maṭāf-ı kudsiyān-ı 'arş-ı emced
- 10 Vücūd-ı Ahmedī mess ile ḥāki
Bahāda müşk ile 'anberden ezyed
- 11 Gerakdür Mevleviyyet rütbesinde
Ola sâ'ir menāşıbdan mümecced

5 A.152b, B.206a, 218b.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḫ Berāy-i Terfī'-i Rütbe-i Medīne-i Münevvere-i Sultān Ahmed " şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīḫ " şeklindedir.

10 b: Vücūd-ı Ahmedī mess ile B, vücūd-ı Ahmedī müşir ile C.

- 12 Menāşib rütbesin ta'yinde ammā
Selefde olmayup kimse mukayyed
- 13 'Adād-ı pāyede mādūn-ı mahrec
Görince anı ol hākān-ı erşed
- 14 Idüp terfî' Mekke rütbesine
Bu maẓmūn üzre yazdı haṭṭ-ı es'ad
- 15 Sezādur haşre dek fahr itse bi'llāh
Olur bu hizmetün ecri müşāhed
- 16 Naşib olmadı bir şāha bu devlet
Aña tevfiķ itdi Hayy-i bî-nedd
- 17 Zemīn ü āsumānı kıldı leb-riz
Du'ā-yı şāneha'llāhu ve eyyed
- 18 Iderken bende Vehbî fikr-i tāriḥ
Lisān-ı ğaybdan geldi bu müfred
- 19 Müsāvî itdi cāh-ı Ka'be ile
Medīne pāyesin Sultān Ahmed
- Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ fa'ūlün

6

Tāriḥ Der-Ābādānī-i Meydān-ı Et*

- 1 Seh-i çerḥ-āsitan Sultān Ahmed Hān-ı dād-āver
Ki eyler sürme şāhan¹cehan hāk-i ser-i rāhın
- 2 O şeh kim eyleyüp meydāna başt-ı cūd-ı şāhāne
'İbāda maḳsim-i rizķ itdi bāb-ı devlet ü cāhın

6 A.153a, B.207a, C.219a.

* : B nüshasında başlık, " Tāriḥ Berāy-i Ta'mīr-i Meydān-ı Laḥm " şeklinde, C nüshasında ise, " Tāriḥ " şeklindedir.

1 a : Sultān Ahmed Hān-ı dārādur A.

- 3 Kapusından gelür ta'yîn alur her rûz u şeb gûyâ
İki zenbîl idüp dūşında gerdun mihr ile mâhın
- 4 O sultân-ı cehan kim ğayret ü himmetde şevketde
Selefde kimseler görmiş degül emsâl ü eşbâhın
- 5 Yeter da'vâma şâhid işte Et Meydânı kim evvel
Gören bir hân-ı vîran zann iderdi bâm u dergâhın
- 6 Der-i meydânı âbâd eyledi Hân Ahmed-i emced
İdüp tecdîdine me'mûr destûr-ı hayır-hâhın
- 7 Zihî tevfiķ kim şâd itdi rûh-ı Hâci Bektaş'ı
Sülevman Hân'un ihyâ eyledi hem cân-ı âğâhın
- 8 Hele bu bâbda araladı meydân-ı ihsânı
Kapı kullarınınuñ gūş ile da'vât-ı sehergâhın
- 9 Hitâma irdügi birle didüm târihîn ey Vehbî
Müzeyyen yaptı Sultân Ahmed Et Meydânı dergâhın

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

7

Târih-i Sedd-i Cedîd Der-Kemerler Be-Zemân-ı Ahmed Hân-ı Sâlis*

- 1 Mülükün âb-ı rûyı Hazret-i Hân Ahmed-i Sâlis
Ki Mevlâ maksim etmiş dergahın cûy-i temennâya
- 2 Muhit-i şevketinden câh-ı Iskender-mekin rütbe
'Ulûvv-i himmetinden rütbe-i gerdun pesin-pâye
- 3 Şuyın buldı zemân-ı devletinde mülk-i 'Osmânî
Tarâvet virdi cûy-i 'adl ü dâdı bâğ-ı dünyâya

3 a: kapusunda B, C.

4 a: ğayret-i himmetde A.

5 a: At Meydânı B.

7 b: icrâ eyledi A.

7 A.153a,B.207b, C.219b.

*: B nüsnasında başlık yoktur, C nüsnasında ise, " Târih "

şeklindedir.

2 a: lücce A, C.

- 4 Kerāmet menba‘ı ‘adl ü semāhat çeşmesārıdur
Cehānı eyledi dil-sır āb-ı luḡf-ı vālāya
- 5 Olur seyl-i ḡurūşan gibi cārī hükmi āfāka
Çeker Iskender-āsā şevketi sed rāh-ı a‘dāya
- 6 Kilīdi pāy-i taḡt mülkine faḡfūr-ı Çin farzā
Olurdu kāse-şūy-i maḡbaḡ ol ḡākān-ı vālāya
- 7 O Iskender-nihāduñ ḡüsn-i tedbīr-i cehan-giri
Ne şūret virdi gör āyīne-i āb-ı muşaffāya
- 8 Yapup mecrāsın İstanbül‘a bu ābı getürmişdi
Cenāb-ı ḡazret-i Sultān Süleyman ḡān-ı Cem-pāye
- 9 Kemend-i cūd u himmetle şuyı başından idüp şayd
Fütāde eylemişdi şan‘at ile dām-ı mecrāya
- 10 Vefā itmekle ol demler tedārük itmemişlerdi
Dehān-ı ḡünge nā-güncīde olan faẓla-i māye
- 11 Zemān-ı devletinde līk şāhenşāh-ı zī-şānuñ
Gelüp ‘umrān ü vüs‘at ol ḡüzin şehr-i dil-ārāya
- 12 Nüfūsüñ keşreti ebr-i bahāra eyledi muḡtāc
Yetişmez oldu ol su şehr-i İstanbül‘ı irvāya
- 13 Zārūret ḡiss idüp āba o sultān-ı kerem-meşreb
Hemān emr eyledi dāmādı İbrāḡīm Paşa‘ya
- 14 O da ḡarc eyledi şū yirine sīm ü zeri ammā
ḡazīne yaptı ḡūyā ḡevher-i āb-ı muşaffāya
- 15 Ne himmet ne kerem ne şefkat ü ne luḡf u re‘fetdür
Baḡuñ insāf ile āşār-ı şāh-ı kār-fermāya
- 16 Yoluñ bend itdi ābuñ sed çeküp Iskender-i ‘ādil
Komadı başın alup ḡitmege vādī vü şahrāya
- 17 Niçün yoldan çıkar tuḡyān idersüñ diyü ḡabs itdi
Olursa böyle olsun şehriyār-ı ‘adl-pīrāya

- 18 Su başın urdı kayd u bende şāhenşāh-ı deryā-dil
Idüp habs-i ebed-i güng içinden ābı mecrāya
- 19 Bilüp germāda şu dībāsınuñ germi-i bāzārın
Kemerler taldurup sermāda halka virdi sermāye
- 20 Idüp ihrāz hıfz-ı Sūre-i Kevşer kadar icrā
Muvaffak eyledi Hak anı bu āşār-ı 'uzmāya
- 21 Hele şād eyledi rūh-ı revān-ı Han Süleymān'ı
Şu virdi ceddinüñ kabrine ol şāh-ı felek-pāye
- 22 Riyāz-ı 'izz ü cāh u şevketi her dem bahār olsun
Vücūdın eylesün Hak gülsitān-ı dehre pīrāye
- 23 Şulansun ābşār-ı himmetinden vārid ü şādır
Cehānı cūy-ı luḫfı itmesün muhtāc sakkāya
- 24 Bu āşār-ı celīli görmege teşneyken ey Vehbī
Olup tārīḫine me'mūr vardukda temāşāya
- 25 Riyāz-ı midḫatinde bir kalem şu eyleyüp icrā
İki tārīḫ yazdı kilik-i ter bir beyt-i vālāya
- 26 Zihī sed yapdı ḫakkā Hān Ahmed mecma'-ı māye
Akan şular turur bu bend-i bālā ṭāk-ı zībāya
- Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

B

Tārīḫ-i Kılā'-ı İrān-zemīn Der-Zemān-ı Ahmed Hān Berāy-ı Feth*

- 1 Mülk-i Tiflīsī gūşād eyleyüp evvel bī-bāk
Soñra itdi Hemedan kaşdı sipāh-ı bī-ḫad

18 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

23 a: her vārid ü şādır B.

24 a: teşne iken Vehbī B, teşne iken ey Vehbī C.

25 b: yazdı kilik bir beyt-i dil-ārāya B.

26 b: akan şular durur B.

B A.153b, B.208a, C.220a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḫ " şeklindedir.

- 2 Çekdi A'cām'a kılıç şer' ile sultān-ı enām
Ya'ni sultān-ı cehan-dar u necīb ü erşed
 - 3 Aldı yek hamlede bir bendesi Kirmansāh'un
Nice kal'a nice iklīmini serhad serhad
 - 4 Müjde Zi'l-ħicce'de ceng ile alındı Hemedān
Olmadı leşker-i Iskender-i Cem-kevkebe sedd
 - 5 Naħcivān ile alup ūlke-i Urdübād'ın
Dād ile aldı Revān'ı sipeh-i Hān Ahmed
 - 6 Mülk-i Islām'a olup şu'be Nihāvend ü 'Irāk
Erivan kal'asın aldı o şeh-i Cem-mesned
 - 7 Geldi miftāh-ı Revān açdı der-i ümmīdi
Şeh-i Dārā-sipeh ü dāver-i Iskender-ced
 - 8 Şeh Tahāmasb'ı māt eyledi sultān-ı cehān
Yümn ü iclāl ile Mevlā vire 'ömr-i sermed
 - 9 Aldı Tebrīz ü Nihāvend nide İrān'un
Hemedan Gence Revan fātihi Sultān Ahmed
 - 10 Bu nuh-ebvātıda her mısra'-ı pāk ey Vehbī
Sene-i feth ile birdür be-ħisāb-ı ebced
- Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

9

Tārīh-i Diğer

- 1 'Āfiyetler ola ebvāb-ı Revān-ı feth u naşr
Āb-ı rüy-i Āl-i 'Osman ħüsrev-i Cem-mesnede
 - 2 Mest olup bī-bāde şevk ile didüm tārīhini
Geldi miftāh-ı Revan dīvān-ı Sultān Ahmed'e
- Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

6 a: Nihāvend ü 'Irāk B, C.

8.b: yūmn-i iclāl ile C.

9 a: aldı Tebrīz'i C.

9 A.154a, B ve C'de yoktur.

Tārīḥ-i Feth-i Kal'a-i Revān*

- 1 Sikender-şān u Dārā-menkabet Sultān Ahmed Hān
Ki tīgīn gurre-veş āvīze itdi tāk-ı gerdūna
- 2 O ḥākān-ı muzaffer şehriyār-ı ma'delet-güster
Ki şān u şevketi virdi halel fer-i Ferīdūn'a
- 3 Cehan şāhib-kırānı pādişehler kahramānı kim
Unutdurdı Cem ü Dārā'yı dehr-i rub'-ı meskūna
- 4 Nice Cemşid ü Dārā'ya ider tanzīr anı 'ādem
Zarūrī cā'iz imiş tūtalum tesbīḥ mādūna
- 5 Görilmiş anlaruñ tārīḥlerde gerçi āsārı
Cehan-gīriyle almış nāmını her biri bir gūne
- 6 Bunuñ gibi kim olmuş mazhar-ı te'yīd-i Sübhānī
Emānet eyledüñ zāt-ı şerīfūñ Hayy-ı bī-çūna
- 7 Selef yārī-i şemşir ile icrā itdügi aḥkām
Bunuñ ednā nigāh-ı himmetine oldı merhūna
- 8 Giran temkīnlikde añā beñzer idi Keyḥüsrev
Ḥum-ı şahbā eger beñzer ise ḥum-ı Felāṭūn'a
- 9 O şāhenşāh-ı gerdun bārgāhuñ ṭab'ı mālīkdür
Seḫā-yı Bermek'e ḥilm-i Reşīd'e 'afv-ı Me'mūn'a
- 10 Niḡāh-ı saṭvet-i ḥārā-güdāzı ḳahrı ammā kim
Tokınsa kühsāra döndürürdi Deşt-i Hāmūn'a

10 A.154a, B.208b, C.220b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

1 a: Sikender-şān Dārā-menkabet A.

5 b: cehan-gīr ile C.

6 b: zāt-ı şerīfin B, C.

7 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

8 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

- 11 Mişāl-i pertev-i hürşid re'yi dehre nūr-efşān
Fürüg-ı seyf-i berk-efrūzı beñzer mihr-i gerdūna
- 12 Ne şevketdür ne himmetdür ne ikbāl ü ne saṭvetdür
Ki oldı olalı revnaḡ-fezā taht-ı hümāyūna
- 13 Hudā ikbālin efzun devletin ḡadden birün itsün
Muvaffaḡ oldı her tedbırde taḡdır-i bī-ḡūna
- 14 Aña her kārda tevfiḡ-ı Bārī sāz-kār oldı
Mürā'at itmek ile her işinde şer' ü kânūna
- 15 'Acem iḡlīmını ez-cümle aña eyledi teşhır
'Azīmet-ḡan baḡtuñ mālīk itdi genc-i Kārūn'a
- 16 Ne kendi ne veziri çekmeden renc-i sefer aşlā
Hıyām-ı mū gibi bar olmadan kühsār u hāmūna
- 17 Bir iki bendesin İnan-zemīne eyleyüp ta'yın
Kızılbaş kanını itdi zamīme cūy-i Ceyhūn'a
- 18 Ne Tiflīs ü Revan ḡaldı ne Kirmanşāh u ne Gence
ḡatıldı kişver-i islāmiyyan feyz-i meşhūna
- 19 Revan fethiyle rūḡ-ı ḡan Murād'ı eyledi ihyā
'Ömürler vire Mevlā pādişāh-ı rub'-ı meskūna
- 20 Kilīd-i fethi geldükde cehan şād oldı ez-cümle
Rü'ūs almak ḡadar virdi şafā Vehbī-i mahzūna
- 21 Olup efser-rübā-yı Cem şeh-i 'ālem didüm tārīḡ
Kılıḡla geldi miftāh-ı Revan bāb-ı hümāyūna
- Vezni: Mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün

-
- 12 a: Ne şevketdür ne saṭvetdür ne ikbāl ü ne himmetdür B, C.
16 b: kühsār u hāmūna A, C.
21 a: didi tārīḡ B.

Tārīh-i Kaşr Der-Beşiktaş*

- 1 Yapdı bu dergāhı Sultān Ahmed-i deryā-nevāl
Her gūşādın ide Hāk bir kal'anuñ fethine fāl
- 2 Böyle dergeh kim başa ol hüsrev-i devran-kadem
Tāc-dārān olsa çok mı sāhasında rūy-māl
- 3 Ol hıdīv-i 'arş-mesned kim medār-ı fahr olur
Bulsa bir şeh dergehinde kūşe-i şaffu'n-ni'āl
- 4 Kankı şeh bir kal'a miftāhiyle gelse pâyına
Kutlu kapu açmış olur aña Hayy-ı lā-yezāl
- 5 Burc-ı ābiye idüp tahvīl o mihr-i saltanat
Semt-i bahre olduğında sāye-endāz-ı Celāl
- 6 Kaşr-ı vālā-yı Beşiktaş'a yapup bir şeh-nişīn
Eyledi ke'l-mih dergāhın leb-i deryāya hāl
- 7 Şevketin gūyā ki bir şehbeytin itdi müstezād
Nāzım-ı dīvān-ı devlet hüsrev-i sāhib-kemāl
- 8 Berri bahri itdiyse Iskender bu bahri berr idüp
Üstine bir kaşrı yapdı sedd-i Iskender-mişāl
- 9 Bir kitāb olur o kaşruñ vaşfı tahrīr eylesem
İşte bir bāb-ı dü-faşlı bu dūr-i feyz-iştimāl
- 10 Vehbi'yā bu bābda itnābı ko kıl destüñi
Mısra'-ı berceste-i nazm-ı niyāz u ibtihāl
- 11 Gerçi kim haddüñ degül ammā iki tārīh ile
Eyle fermān-ı hümāyūna serī'an imtişāl
- 12 Maşdar-ı feth ide Mevlā bāb-ı Sultān Ahmed'i
Nev-be-nev gelsün nice miftāh-ı kal'a bī-cidāl

11 A.154b, B.209a, C.221a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

7 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

12 a: mazhar-ı feth ide C.

13 Kible-i ikbāl ide bu bābı Hayy-i zü'l-Celāl
Dād-ı Sultān Ahmed oldı feth-i bāb-ı naşra dāll

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

12

Tārīḫ-i Nakl-i Darb-hāne Be-Sarāy-ı Hümāyün*

- 1 Pādişāh-ı baḥr ü berr şāhib-kırān-ı nāmver
Sehriyār-ı dādger zıll-ı Hudāvend-i Mecīd
- 2 Maṭla'-ı manzūme-i devlet-tırāz-ı saltanat
Zübde-i dīvān-ı Şevket-müntehāb beytü'l-kaşīd
- 3 Ya'ni Sultān Ahmed-i kişver-sitan kim gelmedi
Taḫt-ı vālā-baḫta öyle bir şehensāh-ı reşīd
- 4 Hutbesi sultān-ı berreyn-i Süleyman-menkabet
Sikkesi ḫākān-ı baḫreyn-i Sikender-dād u dīd
- 5 Maşriķine sikkesi cārī çü kurs-ı āfitāb
Hükmi baḥr u berre sārī emrine 'ālem 'abīd
- 6 Mihr ü meh şanma sebīkeyle virür sīm ü zeri
Darbgāh-ı sikkesine rüz u şeb çerḫ-i 'anīd
- 7 Aña muḫtaşdur bütün dehre yürütmek sikkesin
Dökmesün biḫūde şāhān-ı cehan bār u ḫadīd
- 8 Revnaḫ-ı nev buldı 'ahdinde 'arūs-ı saltanat
Gün-be-gün esbāb-ı şān u şevketin kıldı mezīd
- 9 Hıfz-ı nām u kām u tekml-i niżāma ihtimām
Oldı ol şāhensēhün' eyyām-ı 'adlinde bedīd

13 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

12 A.155a, B.209b, C.221b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḫ " şeklindedir.

4 b: Sikender dār u dīd B.

7 b: bāz u ḫadīd B.

- 10 İşte ez-cümle darb-hane gibi emr-i 'azîm
Kim revâ olsa ne deñlü hıfzına sa'y-ı ekîd
- 11 Zabtđan kalmışdı evvel kâle gelmez hâl ile
Olmış idi sikke-i enzâr himâyetden ba'îd
- 12 Simdi ammâ sâha-i devlet-serây-ı hâşına
Naql olınsun diyü emr itdi zihî re'y-ı sedîd
- 13 Yapdı bir faşş-ı nigin gibi bu tāk-ı zer-keşi
Sikke taşhihinde koydı nâm o sultân-ı sa'îd
- 14 Nakd-i vakt-i baht ü taht ol hüsrev-i nâm-âverün
Haķ Ta'âlâ eylesün 'ömrin füzün 'ahdin medîd
- 15 Venbi'yâ târihine me'mûr olup seyr eyledüm
Haķ budur kim bî-nazîr olmiş o nev-tāk-ı meşîd
- 16 Aña bir altun kalem ister ki târihin yazam
Kıldı cây-ı sikkeyi Sultân Ahmed Han cedîd

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

13

Târih-i Çeşme Der-Sa'd-âbâd*

- 1 Menba'-ı cüy-i sa'âdet âb-ı rüy-i saltanat
Hażret-i Sultân Ahmed Hân-ı Iskender-řifat
- 2 Yapdurup bu kaşr-ı Sa'd-âbâd'ı çün faşş-ı nigin
Şöyle bir şu virdi kim hayretde kaldı kâ'inât
- 3 Ya'ni bir nev-çeşme-i pâkîze bünyâd itdi kim
Lülesi ibriķ-i şerbetdür şuyı kand-ı nebât
- 4 Şevketin efzün idüp Haķ 'ömr-i Hızr ihsân ide
Devlet-i şân u şükûhı haşre dek bulsun şebât

13 A.155a, B.210a, C.222a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Târih " şeklindedir.

5 Ābını nūş eyleyüp Vehbī didi tārih̄ini
Dehre Sultān Ahmed icrā eyledi mā-i hayāt

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

14

Tārih̄ Berāy-ı Tecdid-i Binā-yı Ocāğ-ı Teberdārān ve Feth-i Kal'a-i
Tebrizā*

- 1 Hidiv-i kişver-ārā şehriyār-ı memleket-pirā
Şeh-i şāhān-ı dünyā zīb-i evreng-i cehan-bānī
- 2 Hudāvend-i cehan Sultān Ahmed Hān-ı Sālīs kim
Odur pirāye-bahş-i tāt-ı evreng-i Süleymānī
- 3 Cehānı 'adl ü dādı eyledi ma'mūre-i rāhat
Harābe kalmadı illā 'adūnun kalb-i virānı
- 4 Hemīşe eyleyüp ecdādınun āşarını ihyā
Ri'āyet eylemekde meslek-i eslāf-ı şāhānī
- 5 Kaçan bir şeh ki ma'mūr eyleye āşar-ı eslāfı
Elinde mülkinün bākī olur tā haşr 'umrānı
- 6 Yeter bu müdde'āya şebt-i istişhād bu mevki'
Ki ol Hān-ı Murād-ı Sālīs inşā eylemiş anı
- 7 Teberdārān-ı sultāniye taşşīs-i makām itmiş
Yapup bu cāygāh-ı dil-güşāyı sa'd-ı bünyānı
- 8 Du'ā-yı hayrun āşarı teberden tiz-ter çıkmış
Kızılbaşun kesüp 'ırkın o yıl feth itmiş İrān'ı
- 9 Mürūr-ı dehr ile ammā harābe müşrif olmuşdu
Yıkılmışdı mişāl-i kalb-i 'āşık çār-erkānı

14 A.155b, B.210a, C.222b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Kaşide " şeklinde.

5 b: anun da mülkinün bākī olur B, elinde memleket bākī olur C.

6 a: beyt-i istişhād B, C.

- 10 Teberdārān ocagı olmuş iken maşriq-ı ikbāl
Cehānı tutmuş iken lem'a-i feyz-i dirahşānı
- 11 Aña hizmet idenlerden çoğı feyz-i şadākatde
Sipih-r-i devletüñ olmuşlar iken mäh-ı tábānı
- 12 Nice erkān-ı mülke perverişgāh-ı şadākatuñ
Mülüküñ biri anuñ olmamışdur kār-ı 'umrānı
- 13 'Aceb tevfiq-i Yazdan'dur kerāmet dinse şāyandur
Ki mülhem eyledi Fettāh-ı bī-çun şāh-ı devrānı
- 14 Tefe''ül eyleyüp feth-i cedid-i mülk-i İrān'ı
Murād üzre anı tecdide şadır oldu fermānı
- 15 Revan fethiyle rüh-ı Han Murād'ı eyleyüp ihyā
'Acem mülkinde de itdükde icrā-yı Süleymānı
- 16 Der ü divāra sath u sakf u bām-ı çār-erkānın
Şu resme eyledi zinet ki hayrān eyler insānı
- 17 Ğarābet bunda kim esnā-yı tekml-i bināsında
Getürdi peyk-i nusret müjde-i Tebriz-i İrānı
- 18 Murād-ābād idi evvel lisān-ı halkda nāmı
Sezādur şimdi telkibinde Feth-ābād 'üvnānı
- 19 Beyān-ı vāki' ile iki tārīh eyledi inşā
Kemine bendesi Vehbī kulı 'abd-i senā-hānı
- 20 'Alā-vefkı'l-murād alınca Sultān Ahmed İrān'ı
Yapıldı cāy-ı vālā-yı Teberdārān-ı sultānı

Vezni: Mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün

16 a: Der ü divār u sath u sakf u bām u çār-erkānın A.

17 b: Tebriz ü İrān'ı A.

Tārīḥ-i Binā-yı Kaşr-ı Neşāt-ābād*

- 1 Haḳ mübārek ide bu sāhil-serāy-ı hürremi
Mālikü'l-bahreyn olan şevketlü Sultān Ahmed'e
- 2 Fātiḥ-i iklīm-i İnan şāh-ı devran kim anuñ
Mülkini günden güne Allāh ma'mūr itmede
- 3 Cüy-i şemşiriyle dāmān-ı cehandan şüstedür
Çirk-i şirk u levş-i ilhād u dalāl ü mefsede
- 4 Āfitāb-āsā yürüttdi her diyāra sikkesin
Hutbesi okındı ma'bed oldı bī-ḥad bütgede
- 5 Hıttā-i Islām'a toğı āfitāb-ı nūr-baḥş
Kişver-i a'dāya ammā tiğı nār-ı mu'kade
- 6 Yüz süren dergāhına bārān-ı luḫfa ğark olur
Āsitānında bulur ḥāşşıyyet-i seng-i yada
- 7 Sīne-i bī-kīnesi āyīne-i ilhāmdur
Çeşm-i 'ibret-bīni olmışdur miḥekk-i nīk dīde
- 8 Ravza-i ḥas-ı Bebek seyrine bir gün 'azm idüp
Bu maḥal manzūr olınca ol şeh-i cedd-ber-cede
- 9 İtdi tevcīh-i nigāh ol ḥüsrev-i nākıd-naḫar
Kār-sāz-ı devleti şadr-ı güzīn-i ecvede
- 10 Şıhr-i ḥāsı şadr-ı mümtāzı vezīr-i a'zamı
Ya'ni İbrāhīm Paşa-yı şadākat-maḫsada
- 11 Didi kim lāyık mıdur eslāf-ı şāhan yapmamak
Bir mülūkī kaşr böyle mevki'-i pākīzede

15 A.155b, B.210b, C 223 a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

1 a: Haḳ mübārek eyleye A.

3 b: dalāl-ı mefsede B.

5 a: ğıbḫa-i Islām'a A, C.

5 b: nār-ı mūkade A, C.

- 12 Nāgehān feh̄m eyleyüp ol āşaf-ı rüşen-zāmīr
Bu maḥal hoş geldügin ṭab'-ı ḥıdīv-i erşede
- 13 Yapdı bir kaşr-ı güşāde mevki'-i şāhāneyi
Besmeyle vaż'-ı pā-best itdi dāmen berzede
- 14 Ḥabbezā kaşr-ı mu'allā kim añā vehm ü ḥayāl
Çıksa bālādan bakar nuh-sakf-ı mīnā-günbede
- 15 Mehçe-i i'lāmı her bir ṭākinuñ olsa revā
Tārik-i tāc-ı tefāḥūr fark-ı necm-i Farkāde
- 16 Sengi gevher ābı kevşerdür hevāsı rūḥ-baḥş
Kīmyādur ḥāki kalb eyler nuhāsı 'ascede
- 17 Böyle bir baḥr-i selīs üzre zemīn-i tāzede
Himmet-i şeh oldı tarḥ-efgen bu beyt-i müfrede
- 18 Sāḥa-i gabrāya deryādan biraz zamm eyledi
Raḥşına teng olduḡın gördükde vaḳt-i pūyede
- 19 Şanmañuz baḥr oldı bir doldurdı deryā dāmenin
Dürri ü gevherle olup sā'il o şāh-ı ecvede
- 20 Ol şeh-i devran ki Iskender zemānından berü
Gelmedi bir miḡli evren-i mu'allā-mesnede
- 21 Berri baḥr itdiyse Iskender bu baḥri berr idüp
Bir eşer yapdı ki Iskender olur ḥayret-zede
- 22 Bir beg oldı bu maḥal kim vaşfıdur ḥadden birün
Ḥüsn virdi şāhid-i deryā-yı pür-cezr ü medde
- 23 Ortaköy'de ma'ni-i ḥayrū'l-umūr idüp zuhūr
Gerçi söz yok kaşr-ı Feyz-ābād u Emn-ābād'da
- 24 Her neye itdiyse āḡāz oldı hep encāmı ḥayr
Bir şehenşāh olmadı mazḥar bu baḥt-ı es'ada
- 25 Her ne dem kim bir yire tarḥ-efgen-i bünyād ola
Tecrübe itdüm olur bir memleket zamm serḥade

16 b: nuhās-ı 'ascede A, C.

18 b: ol cā pūyede B.

23 b: kaşr-ı Feyz-ābād Emn-ābād'da A.

24 a: her neye itse āḡāz C.

26 Fāl olup tevsī'-i mülke 'an-ķarīb ola bu da
Mevrid-i tebşīr bir feth-i cedīd-i emcede

27 Rāşid ü Vehbī du'ā idüp didi tārīhini
Sa'd ola kaşr-ı Neşāt-ābād Sultān Ahmed'e

Vezi: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

16

Tārīh-i Çeşme ve Sebīl Der-Pişgāh-ı Bāb-ı Hümāyün*

- 1 Şāhensēh-i 'ālī-neseb sultān-ı memdūhū'l-ħaseb
Ferman-dih-i Rūm u 'Arab Hān Ahmed-i kişver-güşā
- 2 'Adl ü kerāmet menba'ı şems-i velāyet maṭla'ı
Dergāhınun her mısra'ı şebāl-i sī-mürg ü hümā
- 3 Zātı mülūka āb-ı rü şemşīri bāğ-ı fetha cū
Gülzār-ı mülke virdi şu mizāb-ı kilki dā'imā
- 4 Hem pādīşehdūr hem velī zātında olmış mūncelī
'Adl-i 'Omer cūd-ı 'Alī ħulk-ı Muhammed Muştafā
- 5 Destinde devlet ħātemi kılmış müsahħar 'ālemi
Ĥak resm-i ism-i a'zamı naķş-ı cebīn itmiş añā
- 6 Ĥayret virür şad Kayşer'e ġālib hezār Iskender'e
Ĥükmi revan her kişvere ferman-berī şāh u gedā
- 7 Hem ħāmi-i Beytū'l-Ĥarem hem ħādīm-i şāh-ı ümem
Rūm u 'Arab mülk-i 'Acem maħkūmidur ser-tā-be-pā
- 8 Oldur imāmū'l-mūslimin zıll-i ħudāvend-i mu'īn
Bā-nass-ı Ĥur'ān-ı Mūbīn emrine vācib iktidā
- 9 Şehler añā kişver virür ol şehlere efser virür
Seyfine düşmen ser virür oldukça tūğı ser-nümā

26 a: bu devede B.

16 A.156b, B.211b, C.224a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

- 10 Ol menba'-ı cüy-i merâm ol maksim-i rızk-ı enâm
Olsun ilâ-yevmi'l-kıyâm şâhân-ı dehre mülteçâ
- 11 Iskender idüp cüst-cü zulmetde gezmiş sũ-be-sũ
Bâb-ı hümâyûnında bu itdi revân âb-ı bekâ
- 12 Bu tarh-ı pāk-i hurremi sevķ itdi şadr-ı a'zamı
Dâmâd-ı hâşş-ı ekremi hem-nâm-ı ceddü'l-enbiyâ
- 13 Oldı o destür-ı celîl bu hayr-ı cārîye delîl
Halka idüp zemzem sebîl celb itdi ol şâha du'â
- 14 Ol şehriyâr-ı zer-nişâr bezl itdi mâl bî-şümâr
Yapdı sebîl-i çeşmesâr me'cûr ola rûz-ı cezâ
- 15 Bu mevki'î âbâd idüp bu tarh-ı nev icâd idüp
Rûh-ı Hüseyn'î şâd idüp itdi sebîl âb-ı şafâ
- 16 Bu 'ayne ey şâfi-derun destüni kevşer gibi şun
Her katre-i safvet-nümün olmakda bir 'ayn-i şifâ
- 17 Âbı zülâle mâ-sadak tâkı felekle yek-nesak
Gök kubbenüñ altında bak var mı bu resme bir binâ
- 18 Olduķca ber-câ mihr ü mâh zîb-i serîr olsun o şâh
Şadr-ı güzînin yâ ilâh itme rikâbından cüdâ
- 19 Ey hüsrev-i 'âlî-tebâr âşâruña yokdur şümâr
Ammâ bu dil-cü çeşmesâr oldı 'aceb hayret-fezâ
- 20 Bak sîm ü zerden tāsına âb-ı hayât-efzāsına
Beñzer gümüş saķķāsına bekler kapuñ şubh u mesâ
- 21 Yapduñ sarây meydânına kılduñ şıla 'atşânına
Cennetde kevşer yanına güyâ ki kaşr itdüñ binâ
- 22 Altun şuyın idüp sebîl yapduñ 'uyûn-ı selsebîl
Birine biñ ecr-i cezîl virsün Cenâb-ı Kibriyâ
- 23 Medħinde hâmem oldı lâl izhâr-ı 'acz itdi makâl
Evsâfın eylerken hayâl hâtifden irdi bir nidâ

11 b: âb-ı şafâ B.

16 a: destüni göze gibi şun C.

- 24 Vehbî hamûş ol beste-leb haddüñ degül eyle edep
Senden mukaddem oldı hep şâ'irlere birden şıla
- 25 Vaşfında idüp güft-gü çok kimse dökdi âb-ı rû
İtdürdi âhir ser-fürü ol hüsrev-i şevket-nümâ
- 26 Tārîh için dānişveran hayretde iken nāgehān
Buldı şehensāh-ı cehan bir mısra'ı 'ālem-bahā
- 27 Her lafzı bahr-i mevc-zen ma'nāsıdur dürr-i 'Aden
Görmek dilersin anı sen ey teşne-i hüsn-i edā
- 28 Tārîhi Sultān Ahmed'ün cārî zebān-ı lüleden
Aç besmeleyle iç suyu Hān Ahmede eyle du'ā
- Vezni: Müstef'ılün/ müstef'ılün/ müstef'ılün/ müstef'ılün

17

Tārîh-i Āyîneli Oṭa*

- 1 Hakkā ki bu tarh-ı hāş kim mişli degül meşhūd
Her cānibi olmışdur mir'āt-ı ruḥ-i maşşūd
- 2 Şāhensāh-i devrāna Allāh kıla mes'ūd
Encāma irişdükde bu mesned-i zīb-ālūd
- 3 Bir vech ile kim oldı Iskender'e de maşşūd
Tārîh için eylerken endişe-i nā-ma'dūd
- 4 Bu mısra'ı ey Vehbî feyz itdi baña Ma'būd
Āyînelü yapdurdı bu oṭayı Hān Mahmūd

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ılün/ mef'ülü/ mefā'ılün

24 b: şâ'irlere bir bir şıla B.

28 b: aç besmele ile iç suyu A.

17 A.157a, B.212a, C.225a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Tārîh" şeklindedir.

Inhizām-ı Tābūr-ı Tahmās Kuli Hān*

1. 'Aceme çekdi kılıç şer'le sultān-ı enām
Şadme-i kahr ile İrān 'aceb oldı vīrān
2. Bozdı Tahmās Kuli Hān'ı cünūd-ı Islām
Dād-ı Bū Bekr'i 'Acem'den alup Āl-i 'Osmān
3. Cünd-i Islām'ın 'Acem oldı kılıç tīmārı
Baş kalem idi aña gülle-i şāh-ı İrān
4. Bozdı tábūrını ordusını yıkdı başına
'Acem'e velvele şaldı sipeh-i Mahmūd Hān
5. Künyesin itdi Ebü'n-Naşr Mü'eyyed Mevlā
Kılıcın eyledi āvīze-i 'arş-ı Rahmān

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'ılün)

Inhizām-ı Tahmās Kuli Hān**

1. Tahmās Kuliyle şāhuñ temşil-i vechi üzre
Ahvāl-i inhizāmın nakl itmege kemā-hiy
2. Bir beyt içinde Vehbī tarḥ itdüm iki tārīḥ
Aḥşāba beñzedüp ol şahşın din-i tebāhı

18 A.157a, B.212b, C.225a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

19 A.157a, B.212b, C.225a

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

2 b: ol şahşın din-i penāhı B.

3 Kaṭ'-ı rezimde idüp atluların piyāde
 Tarḥ oldu ferzi fi'l-hāl bozıldı cünd-i şāhī

Vezeni: Mef'ülü/ fā'ilātün/ mef'ülü/ fā'ilātün

20

Tārīḥ-i Tecdīd-i Binā-yı Sıṭabl-ı 'Āmire*

- 1 Ferēs-rān-ı şecā'at şehsüvār-ı sāḥa-i şevket
 Şeh-i Mahmūd-sīret pādişāh-ı bāhirü'l-es'ād
- 2 Idüp destine tefvīz-i zimām-ı saltanat Mevlā
 Semend-i serkeş-āsā dehri kıldı emrine münkād
- 3 Hülüs-ı niyyete mebnīdür āşār u müberrātı
 Biri ez-cümle işte bu maḥall ü tarḥ-ı hoş-bünyād
- 4 Ki kalmışdı fakat bir ismi āşār-ı 'imāretden
 Ḥarāb olmuşdı mānend-i derün-ı 'āşık-ı nā-şād
- 5 "E'iddü ma'steta'tüm min-ribāti'l-ḥayl" tıbākınca
 Selef itmişler idi düşmeni terhib için a'dād
- 6 Kemen gördükde dem çekdükce her rahş-ı mehābetden
 Arardı At Meydānı içinde ejder-i fülād
- 7 Idüp bir gün müşerref Kaşr-ı Mīr-āhūr'ı devletle
 O ḥākān-ı celīlü'ş-şan cehan-bān-ı bülend-ecdād
- 8 Şu resme bī-bedel yapdurdı kim bulsa eger ruḥşat
 Düşüp at boynına taşvīrin almağa gelür Bihzād

20 A.157b, B.212b, C.225b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

3 a: āşār-ı müberrātı C.

3 b: Bu mücidd ü tarḥ-ı hoş-bünyād A, C.

5 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

5 b: tertīb için B.

- 9 Murādātına nā'il raḥş-ı maḳşūda sūvār itsün
Hemīşe zāt-ı pākin Ḥazret-i Ḥallāk-ı bī-endād
- 10 'Ale't-tertib anuñ hem bede' ü itmāmı tārīḫi
Bırer mısra'-ı müstesnā ile kıl Vehbiyā ĩrād
- 11 Ne zibā yapıdı Ḥan Maḥmūd iştābl-ı hümāyūnın
Şıtabl-ı ḥāsını sultan-ı Cem-cah eyledi ābād
- Vezni: Mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün

21

Tārīḫ Berāy-ı Çeşme-i Ḥazret-i Vālide Sultān-ı Maḥmūd Ḥān*

- 1 Ḥazret-i Vālide Sultān ya'nı
Māder-i Ḥazret-i Sultān Maḥmūd
- 2 Maḫla'-ı şems-i ḫilāfet ki anuñ
Fer'idür sāye-i Ḥallāk-ı Vedūd
- 3 'Amel-i sāliḫadur sa'yi müdām
Kārıdur kesb-i rızā-yı Ma'būd
- 4 Havz-ı himmet kereminden memlū
Feyz-i re'fet eşerinden meşhūd
- 5 İşte ez-cümle bu āşārına bak
Lāzım ise eger ityān-ı şühūd
- 6 Nice kez yandı yıkıldı Ğalaḫa
Gösterüp táb-ı 'ataş āteş ü dūd

9 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

10 a: anuñ hem edhem-i itmām-ı tārīḫi B, anuñ hem bir resm-i itmāmı tārīḫi C.

21 A.157b, B.213b, C.225b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise " Tārīḫ " şeklindedir.

3 a: 'amel-i şāliḫada B.

6 a: yakıldı C.

6 b: āteş-i dūd B, C.

- 7 Kimse şü sepmedi illā keremi
Komadı teşne leb-i tāb-ālūd
- 8 Hacı A'mā dinilen semte idüp
Çeşme açmakla 'ilāc-ı Bihbūd
- 9 Oldı bir hayra muvaffak ki olur
Ecri cennetdeki havz-ı mevrūd
- 10 Hem anuñ hem şeh-i devrānuñ ola
'Ömr-i Hızır ile zemānı memdūd
- 11 Oldı tārīha sezā ey Vehbī
Çeşme-i vālide-i Hān Maḥmūd

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

22

Tārīh Berāy-ı Mekteb-i Vālide Sultān-ı Maḥmūd Hān

- 1 Eşer-i Vālide Sultān'dur bu
Bī-bedel mekteb-i dil-keş-bünyān
- 2 Güyyā gülşen-i raḥmetdür kim
Yavru bülbüller içinde şıbyān
- 3 Seyr iden resmini dir tārīhin
Bih ne dil-keş kafes-i Hak Kur'an

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

8 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.
22 A.158a, B.226b, C'de yoktur.

Tārīḥ-i Diğer Berāy-ı Çeşme-i Vālide Sultān-ı Mahmūd Hān*

- 1 Mēnba'-ı āb-ı zülāl-i merḥamet
Lücce-i pūr-cūş-ı ihsān ü 'atā
- 2 Devḥa-i pūr-berg ü bār-ı saltanat
Şems-i 'işmet māder-i zill-i Hudā
- 3 Vālide Sultān ki itmiş 'āleme
Dest-i cūdin meksim-i āb-ı 'atā
- 4 Zıkr ü fikri bākıyāt-ı şālihāt
Kāri ḥayrāt-ı ḥisandur dā'imā
- 5 Fī-sebīli'llāh nice āşār idüp
Eyledi kesb-i rızā-yı Kibriyā
- 6 İşte ez-cümle bu dil-cū çeşme kim
Teşne-lebdür Hızr u Iskender aña
- 7 Cāri ḥāfızlar gibi her lūlesi
Sūre-i Kevşer okur şubḥ u mesā
- 8 Mā-hasal bu āb-ı can-baḥşā ile
Oldı şādan rūḥ-ı pāk-i Muştafā
- 9 Anı da cennetde sīrāb eyleye
Sāki-i kevşer 'Aliyy-i Murtażā
- 10 Didiler āb-ı ḥayātuñ vaşfını
Güş idüp söylersin ammā Vehbiyā
- 11 Bāri bir mümtāz tārīḥ eyleyüp
Vālide Sultān'un iç ḥayrına mā'

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

23 A.158a, B.213b, C.226a.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḥ Berāy-ı Çeşme-i Vālide Sultān " şeklindedir; C nüshasında ise başlık yoktur.

9 b: 'Aliyyü'l-Murtażā C.

10 a: āb-ı ḥayātuñ A, C.

Tārīḫ-i Tecdid-i Sāhilserāy-ı Tersāne*

- 1 Yeḡāne gevher-i silki'lle'āl-i 'Āl-i 'Osmān
Eyā 'an-cedd cehānuñ şāh-ı şāhān-ı ser-efrāzı
- 2 Sikender-menķabet şāhenşeh-i Mehdī-'adālet kim
Şükūh-ı saltanatda kimse olmaz anuñ enbāzı
- 3 Cehānuñ cānı mülküñ fahri tahtuñ kuvvet-i bahtı
Serīrūñ başı tācı ya'ni Sultān Ahmed-i Gāzī
- 4 Ebū'n-Naşr-ı zafer-yāver vekīl-i fātiḫ-i Hayber
K'anuñ destindedür te'yīd-i dīn ü devlet iḫrāzı
- 5 Fenāh-ı ḫalk zātı me'men-i dīn zıll-i Rabbānī
Zemānuñ kıble-i ḫacātı dünyānuñ mühim-sāzı
- 6 O şeh der-ceng-i evvel eyledi teşhīr Īrān'ı
Ne Tebrīz'i kodı şāh-ı kızılbaşa ne Sīrāz'ı
- 7 Ne dem āheng-i çeng-i ceng iderse muḫrib-i tīḡı
Şifāhan'la karār eyler 'Acem'den idüp āḡāzı
- 8 Emān-ı ḫasmı işitmez hezār efgānı gūş itmez
Heman sell itmesün bir kerre tīḡ-ı düşmen-endāzı
- 9 O şāhenşāh-ı rüşen-dil ki olmuş tab'-i vakkādı
Sürüşān-ı yakīnūñ mahrem-i esrār-ı hem-rāzı
- 10 Nihād-ı şāfı imrūzı idüp āyīne-i ferdā
Delīl-i rāh ider encām-ı kāra peyk-i āḡāzı
- 11 Harāb-ābād-ı 'ālem devr-i 'adlinde olur ma'mūr
'Şenide olmaz oldu büm-ı şūmuñ şimdi āvāzı
- 12 Cehan ma'mūre-i şevķ oldu 'ahd-i 'adl ü dād üzre
Sezādur eylese Firdevs'e her bir encūmen nāzı

24 A.158a, B.227b, C'de yoktur.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḫ-i Kaşr-ı Hümayun Der-Serāy-ı Tersāne " şeklindedir.

12 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

- 13 Hüşüşâ bu serây-ı dil-keş-i vâlâ-yı Tersâne
Ki huld olur eger âb ü hevâda olsa enbâzı
- 14 Mişâl-i hâtır-ı 'âşık olup vîrân ü süzân
Güşâyiş bulmadan me'yûs olmışken der-i bâzı
- 15 İdüp tecdîd-i fermân itdi bir sâhil-serâ bünyân
Ki mi'mâr-ı hîred oldı esîr-i tarh-ı mümtâzı
- 16 Ya ol sâhil-serâya çok mı bu ikbâl-i dirâht kim
'Alemdâr-ı Resûlu'llâh'a eyler nazra-endâzı
- 17 Donanmâ-yı hümâyûnuñ mu'zam esbâb-ı şevketdür
O şîrân-ı gâzânüñ gâbıdur Tersâne boğazı
- 18 Mülûk-i 'âlemüñ reşk itdügi 'ünvân-ı devletdür
Sezâdur olmağa sermâye-i fahr u ser-efrâzı
- 19 'Adû vü dosta manzar-ı ricâl-i devlete mefhar
Medâr-ı haşmet ü ferdür anuñ-çün hüsrev-i gâzî
- 20 İdüp ihyâsına himmet kerâmet itdi bî-minnet
Hem itdi cây-ı nüzhet hem nazargâh-ı mühim-sâzı
- 21 Hem âb-ı rûy-i şahrâ oldı hem hâk-i leb-i deryâ
Ki mislin görmedi hurşîd ü mâhuñ dîde-i bâzı
- 22 Ta'âla'llâh zihî devlet-serây-ı dil-güşâ mevki'
Ki yokdur behcet ü eşrâf ü ra'nâyîde enbâzı
- 23 Olur âyîne-i deryâda hüsnin seyr idüp hayrân
Görilmiş mi bakuñ bu nev-'arûs-ı hacle-i nâzı
- 24 Sürüşân-ı felek kaşrında güyâ der-kafeş bülbül
Hümâyûn-baht-i devlet kumri-i serv-i ser-efrâzı
- 25 Yeter Vehbî du'â-yı hayra it şimden girü âgâz
Kelâmuñ mu'teberdür çünki itnâbından icâzı
- 26 Sehenşâh-ı bülend-âşâr-ı 'âlî-himmetüñ yâ Rab
Hümâ-yı kadri itsün dâ'imâ 'arş üzre pervâzı

14 b: der ü bâzı A.

17 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

- 27 Bahār-ı devlet ü ikbāl ü ‘ömri ber-devām olsun
Te‘ākub itdügince birbirin dehrün kışığı yazı
- 28 Çalinsun nevbet-i şāhānesi hem-vāre itsün per
Tanīn-i kūs-i ferr ü cāhı gūş-i çerh-i nā-sāzı
- 29 Mübārek eylesün şāh-ı cehāna Hazret-i Bārī
Bu nev-ṭarh-ı şafā-pervāz ü cāy-i devlet-ihrāzı
- 30 Hurūf-ı cevherīden iki tārīh iki mışra‘da
Bu ṭarh-ı bī-‘adīle oldı revnak-baḡş-i mümtāzı
- 31 Bu kaşrı eyledi Tersāne‘ye ḡālet-fezā-yı nev
Hümā-sāye Sikender-pāye Sultān Ahmed-i Gāzī

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

25

Tārīh-i Çeşme-i İbrāhīm Paşa Der-Sehr-i Ürgüp

- 1 Kazā-yı Ürgüp içre killet-i māden olup āgāh
Vezīr-i a‘zam İbrāhīm Paşa-yı felek-dergāh
- 2 İdüp ferman getürdi on maḡalle āb-ı rü ḡadrā
Kılup ihyā bu arzı ḡayr-ı cārī eyledi bi‘llāh
- 3 Bakāda kevşer ile eylesün Bārī mükāfātın
Cehan ṭurduḡca ṭursun līk ol destūr-ı vālā-cāh
- 4 Zebān-ı lüle itmiş şu gibi tārīhini ezber
Sebīl oldı bu cārī mā‘-i sāfī ḡasbeten li‘llāh

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

Tārīḫ Berāy-ı Tecdīd-i Dīvan-hāne-i Tersāne

- 1 Ḥazret-i Sultān Ahmed Ḥan ki itmiş luṭf-ı Ḥak
Zīb-i silk-i Āl-i 'Osmān ol dūr-i yek-dāneyi
- 2 Ol şehensāh-ı cehan-gīr-i meḡazī-pīşe kim
Ma'bed-i erbāb-ı Islām itdi şad büt-hāneyi
- 3 Gelmemişdür ol cehan-gīrūñ nazīri 'āleme
Rüstem'e beñzetseler kim diñler ol efsāneyi
- 4 Maṭbah-ı devlet-serāyın görse Keykāvus eger
Tāc-ı Faḡfūrī şanur çinī-i ḫalvā-hāneyi
- 5 Nakd-i vakt-i memleket 'ümrānına şarf eyleyüp
Eyledi genc-i eman her küşe-i vīrāneyi
- 6 Virdi el-ḫaḫ pādişāhlık hükmin Iskender gibi
Itti hep icrā rūsūm-i şevket-i şāhāneyi
- 7 Ma'n-ı bī-ma'nā kosun lāfı heman Ḥātem gibi
Andan el alsun da görsün himmet-i merdāneyi
- 8 Mülke revnaḫ dīne kuvvet devlete zīnet olur
Etse fermān ol şehensāh-ı cehān-ārā neyi
- 9 İşte ez-cümle anuñ mi'mār-ı luṭf u himmeti
Neyledi neyler daḫı seyr it hele Tersāne'yi
- 10 Eyleyüp bir gün şerefmend-i kudūm-i es'adı
Ol ḫidīv-i baḫr ü berr kalyon-ı kapudāneyi
- 11 Itti manzūr-ı nigāh-ı i'tibār ol şehriyār
Kapudan paşalara maḫşūs olan kāşāneyi
- 12 Dost u düşmen manzarı şāhān-ı 'ālem meḫhari
Mesned-i Iskenderī ya'nī bu dīvan-hāneyi

- 13 Her yirin tecdīd idüp terfī' ü tevsī' eyledi
Emr idüp yapdurdı bu resm-i şehenşāhāneyi
- 14 Tāk-ı eyvān-ı bülendi bükdi Cevzā'nuñ belin
Reşk-i cüftī itdi pür-piç ebru-yı cānāneyi
- 15 Simdi oldı pādīşāha lāyık ol devlet-serā
Şāhbāz-ı şevket işte böyle ister lāneyi
- 16 Eyleyüp her mısra'ında derc bir tārīh-i pāk
Ben de yazdum Vehbiyā bu maṭla'-ı şāhāneyi
- 17 Yapdı Sultān Ahmed'ün lutfı bu dīvan-ḥāneyi
Makdem-i pāk ile nev-bünyād idüp Tersāne'yi

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

27

Tārīh-i Diğer Berāy-ı Çeşme-i Vālide Sultān*

- 1 Vālide Sultān-ı 'ālī-şān-ı himmet-meşrebün
'Ayn-ı cūdından gel ey leb-teşne şīr-i sükker iç
- 2 Devr-i Iskender'de olsa Hızr'a dirdi gösterüp
İşte mā 'aynü'l-ḥayātı buldum ey Iskender iç
- 3 Tıfl-ı müdrık lūlesin virmezdi şīr-i dāyeye
Diseler ister şu iç isterse şīr-i māder iç
- 4 Sū-be-sū güyā lisān-ı lüle ile çeşmeler
Çağlayup şerbet-fürüşan gibi dirler 'anber iç
- 5 Şāhibü'l-ḥayruñ du'āsın şu gibi ezberle de
İşte şu işte sebīl ister vuzū' it ister iç

27 A.159a, B.213b, C.226b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

1 b: dil-teşne şīr ü sükker iç B.

2 a: devr-i Iskender'le olsa Hızr A, C.

Vehbiyā tārīhin işrāb it 'itāş-ı ümmete
Gel sebîl-i Vâlide Sultân'dan âb-ı kevşer iç

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

28

Tārīh-i Vefât-ı Reyhâne Sultân*

- 1 Âh kim Reyhâne Sultân'un vücūd-ı nâzikin
İtdi devran göz göre üftâde-i hâk-i siyeh
- 2 Ya'ni Sultân Ahmed-i sa'd-ahterün bir duşteri
Kim cemâl-i pâkine reşk eyler idi mihr ü meh
- 3 Bir nice hayrû'l-halef a'kab ile mesrûr olup
Maşhar-ı hüsn-i mükâfât-ı Hudâ olsun o şeh
- 4 Buldı ol Reyhâne-i cennet yirin andan anı
Tuşfe gönderdi behişte Hayy-i bî-mişl ü şebeh
- 5 Didi tārīhin du'â-yı hayr ile Vehbî anuñ
Gülşen-i 'adni kıla Reyhâne Sultân câygeh

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

29

Tārīh Berây-ı Vefât-ı Ümmü Seleme Sultân Bint-i Ahmed Hân**

- 1 Neyledün ey felek Ümmü Seleme Sultân'a
Nice kıyduñ o ciger küşe-i Ahmed Hân'a

28 A.159a, B.214b, C.226b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

4 a, b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

29 A.159a, B.214b, C.227a.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

- 2 Dyle bir pādişehūñ gevher-i silk-i nesli
Zīb-baḡş olmuş iken Silsile-i ‘Osmān’a
- 3 Zāyi‘ itdūn düşürüp ḡāk-i siyāha ḡayfā
Nakş-ı şan virmiş iken kadr-ı dūr-i galtāna
- 4 Dyle şem‘-i ḡarem-i ‘işmeti itfā idüp āh
Dāḡ yakmak ne revā idi dil-i devrāna
- 5 Mehd-i laḡd içre kımāt-ı kefene şarduñ ḡayf
Çok mı gördūñ anı gehvāre-i ‘izz ü şāna
- 6 Eyledūñ vālidesiyle anı hem-ḡābe-i ḡāk
ḡāb-ı rāḡat komaduñ mātemini hicrāna
- 7 Yirde yatdukça o yektā güher-i silk-i cemāl
ḡaḡ ‘ömürler vire ḡān Aḡmed-i ‘ālī-şāna
- 8 Nice şeh-zāde-i ḡayrū’l-ḡalef iḡsānı ile
ḡaḡ mükāfāt ide ol şāh-ı bülend-‘ünvāna
- 9 Cān-ı ‘ālemdür odur lāzım olan dūnyāya
Farzdur ḡayr du‘āsı bütün ins ü cāna
- 10 Taḡt-pirā ola şeh-zādeler ile dā’im
Döne gerdunda kevākible meh-i tābāna
- 11 Aḡir-i ḡüzn-i meşā’ib ola yā Rab bu keder
Nesli pīrāye ola silsile-i şāhāna
- 12 Başı şaḡ ola ḡudā cenneti cevlangēh ide
O fidā-yı ser-i zī-şānı olan sultāna
- 13 Fevtine olmuş iken ta’ziye-senc-i tārīḡ
Felegūñ çāk-ı girībānı irüp dāmāna
- 14 Bende Vehbī didi feryād-kūnan tārīḡin
‘Adn ola ḡābḡeh ümmü Seleme Sultān’a

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

11 b: Silsile-i ‘Osmān’a B.

13 b: kalemiñ çāk-i girībānı A.

Tārīḥ Berāy-ı Vefāt-ı Emine Sultān Bint-i Sultān Ahmed Hān*

- 1 Yine silk-i güher-i nesl-i şerefmendiden
Şāh-ı Cem-mertebe Hān Ahmed-i 'ālī-şānuñ
- 2 Hāke bir dürre-i 'ismet şadef oldı ğaltān
Ki cehān içre bulunmazdı nazīri anuñ
- 3 Yirde yatduķca o gül-berg-i hayā bula nemā
Gülbün-i 'ömri şehensāh-ı cehan-pīrānuñ
- 4 Vehbiyā hayr du'ā birle didüm tārīḥin
Nūr ola merkadi yā Rab Emine Sultan'ıñ

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

Tārīḥ-i Vefāt-ı Umm-i Ummü Seleme Sultān**

- 1 Nāz-perver ü harīm-i hāşı
Hazret-i pādişeh-i devrānuñ
- 2 Ya'ni bānū-yı serāy-ı 'işmet
Şem'-i bezmi şeh-i 'ālī-şānuñ
- 3 Gitdi firdevse konakcısı olup
Kızı Ummü Seleme Sultān'ıñ
- 4 Duḡter-i pāki daḡı der-pey olup
'Adne gitdi tutup eşerin anuñ

30 A.159b, B.215a, C.227b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

1 a: şeref-mendinden A, C.

31 A.159b, B.215a, C.227b.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

- 5 Muttasıl birbirine defn oldu
ittisālî gibi cisme cânuñ
- 6 Anlar oldukça behište mihmân
Seyr olup rahmetine Mennân' uñ
- 7 'Om̄rin efzûn ide Hayy u Bākî
Hazret-i şāh-ı felek-'ünvānuñ
- 8 Böyle bir beyt ile Vehbî bende
Yazdı târih-i vefâtın anuñ
- 9 Merkadın nūr ide Hayy ü Dānâ
Ümm-i Ümmü Seleme Sultân' uñ

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fa'îlâtün) (fa'lün)

32

Târîh-i Vefât-ı Râbi'a Sultân Bint-i Ahmed Hân*

- 1 Silk-i nesl-i pâdişâhîden yine bir gevheri
Eyledi hake fütâde rûzgâr-ı kîne-zây
- 2 Nice gevher duhter-i pâkîze-i Hân Ahmedî
Kim vefâtı eyledi kevni bize mâtem-serây
- 3 Ol defîn-i zîr-i hâk oldukça ola zîb-i taht
Vâlid-i 'âlî-tebârı hüsrev-i hürşîd-rây
- 4 Vehbi-i bende didi târih-i sâl-i rihtetin
Râbi'a Sultân'a şahq-ı cennet ola cilvegâh

Vezni: Fâ'îlâtün/ fâ'îlâtün/ fâ'îlâtün/ fâ'îlün

6 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

32 A.160a, B.215b, C.228a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Târîh " şeklindedir.

1 b: rûzgâr-ı kîne-rây A.

3 a: oldukça olsun zîb-i taht B, oldukça ola zîb-i baht C.

4 b: cilve-cây A, B.

Tārīḥ-i Vefāt-ı Emetu'llāh Sultān*

- 1 Yine bir duḡter-i pākīze-i Sultān Ahmed
Ki añā dāye idi Zühre vü lālā Keyvān
- 2 Mehdi tābūta kımātı kefene itdi bedel
Itmedi meyl-i fenā eyledi 'azm-i Rıdvān
- 3 Mehd-i rahmetde odur ḡāb-ı ḡuzūr olduḡca
Var ola taḡt-ı sa'ādetde şehenşāh-ı cehān
- 4 Nice şeh-zāde-i ḡayrū'l-ḡalef ihsānı ile
Duḡteri acısın unıtdura luḡf-ı Mennān
- 5 Vehbi-i bende du'ā ile didi tāriḡin
'Adne nā'il ola yā Rab Emetu'llāh Sultān

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün

Tārīḥ-i Vefāt-ı Ümmü Seleme Sultān**

- 1 İtdi Ümmü Seleme nāmında
Bir güher-pāreyi zāyi' eyyam
- 2 Duḡter-i ḡazret-i ḡān Ahmed idi
Bint-i 'amm-i şeh-i Cemşīd-ḡulām
- 3 Etdi çün terk-i serāy-ı fānī
Kaşr-ı cennet ola rūḡına makām
- 4 İdicek 'azm-i bekā ey Vehbī
Oldı tāriḡi bu müfredle tamām

33 A.160a, B.215b, C.228a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḡ " şeklindedir.

34 A.160a, B.216a, C.228b.

** : B nashasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḡ " şeklindedir.

5 Rūh-ı Ümmü Seleme Sultān'ıñ
Cilvegāhın ide Hāk dār-ı selām

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

35

Tārīh-i Vefāt-ı Nazīfe Sultān*

- 1 Hān Ahmed'ün dirīgā bint-i şeref-nijādı
İsmi gibi nazīfe bir nev-resīde sultān
- 2 Hürşid-veş tutıldı gül-gonce gibi şoldı
Ol dürr-i pāk oldı hāk-i siyāha gāltān
- 3 Ukbāya itdi rihlet kılsun Cenāb-ı 'İzzet
Reyhān-ı bāğ-ı cennet vird-i riyāz-ı Rıdvān
- 4 Harf-i mücevher ile tārīhi oldı Vehbī
Me'vāyı eyleye cā yā Rab Nazīfe Sultān

Vezni: Mef'ülü/ fā'ılātün/ mef'ülü/ fā'ılātün

36

Tārīh Berāy-ı Vefāt-ı Fātıma Kadın**

- 1 Bu kabri lāne iden Fātıma Kadın ki olmışdı
Hümā Şāh ismi ile per-güşā-yi evc-i istignā
- 2 Nice dem Hazret-i Hān Ahmed'e hem-şir olmuşken
Lihāf-i cāme hāb-ı hāki pūşiş eyledi hālā

35 A.160b, B.216 a, C.228b.

* : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

2 a: hürşid-veş tolandı C.

36 A.160b, B.216b, C 228b.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

- 3 Serāy-ı köhne-i mülk-i fenādan eyledi rihlet
Riyāz-ı cennet ide cilvegāhın Hazret-i Mevlā
- 4 Bir ehl-i keşfdin tārih-i fevtin sordum ey Vehbī
Didi uçdı behište Fātima Kadın hümā-āsā

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

37

Tārih-i Vefāt-ı Ümmü Gülsüm Sultān*

- 1 Hıdīv-i sābık Ahmed Hān-ı zī-şānuñ benātından
Şadef-pīrā-yı 'işmet bir ferīde idi merhūma
- 2 Hışāl-ı evliyāyı müştemildi Rābi'a-āsā
'İbādet itmek idi şuglı dā'im Hayy u Kayyūm'a
- 3 Serāy-ı 'ālem-i dünyādan itdi rihlet 'ukbāya
Fenā-yı kevnūñ olmağla añā ahvāli ma'lūma
- 4 Hudā nūr ide kabrin böyle yaz tārihin ey Vehbī
İlāhī 'Adn'i menzil eyle Sultān Ümmü Gülsüm'a

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

38

Tārih-i Vefāt-ı Fātima Sultān**

- 1 Şehriyār-ı sābık Ahmed Hān-ı 'ālī-hazretūñ
Zübde-i silk-i benātı 'iffet ü takvā ile
- 2 Eyledi zevcinden üç ay soñra dünyāya vedā'
Cem' ide cennetde Mevlā devlet-i 'ukbā ile

37 A.160b, B.216b, C.229a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārih " şeklindedir.

1 a: ki neslinden B.

1 b: bu merhūma A, B.

38 A.160b, B.225a, C.229a.

**: C nüshasında başlık " Tārih " şeklindedir.

3 Ta'niyyeyle nāsa tārīhin kıl İmā Vehbiyā
Fātima Sultān'ı Allāh haşr ide Zehrā ile

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

39

Tārīh-i Vefāt-ı Emine Sultān*

- 1 Duğter-i Hazret-i Hān Ahmed-i pākīze-neseb
Bint-i 'amm-i şeh-i meh-kevkeb-i gerdun-mesned
- 2 Gül-i nev-res idi şoldı dağı neşşüde iken
Eyleye feyz-i nemā gülşen-i cennetde Şamed
- 3 Kulzüm-i mağfiretün sāhilidür bu türbe
Oldı ol dürre-i beyzāya şadef bu merkad
- 4 Göçdi bu köhne serādan didi Vehbī tārīh
Eyleye huldi makām Āmine Sultān'a Ehad

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün / fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

40

Tārīh Berāy-ı Dāmād-şüden-i İbrāhīm Paşa Be-Cenāb-ı Ahmed Hān**

- 1 Zihī ikbāl kim burc-ı sa'adetde kırān itdi
Sipihri devletün mäh-ı münir ü mihr-i raşşanı
- 2 Güzel ehline düşdi hāşılı düşize-i 'ismet
Ne hoş tazmīn olındı misra'-ı fer'-i cehan-bānī

39 A.161a, B.216b, C.229a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

2 a: nağl-i nev-res idi B.

40 A.161a, B.217a, C.229b.

** : B nüshasında başlık, " Tārīh Berāy-ı Dāmād-şüden-i İbrāhīm Paşa " şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

- 3 Hele mahtûbe-i ikbâl şimdi küfvini buldı
Süleymân-ı zemâne oldı dâmâd âşaf-ı şânî
- 4 Sûvâr-ı edhem-i ikbâl İbrâhîm Paşa kim
İden oldur fezâ-yı himmete yektâ feres-rânı
- 5 Mişâl-i cism ü cân ü lafz u ma'nâ idüp âmiziş
Besân-ı Ferqadan göstermesün Mevlâ perîşânî
- 6 Bu sūr-ı şevk-bahşâya idüp târihler inşâ
Hüner-sencân-ı 'âlem itdiler 'arz-ı sühân-dânî
- 7 Dü mışra' içre Vehbî ben de derc itdüm iki târih
İki şahidle isbât eyledüm da'vâ-yı 'irfânı
- 8 Mübârek-bâd şimdi buldı dâmâdın şeh-i vâlâ
Bu demde oldı İbrâhîm Paşa şîhr-i sultânî

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

41

Târih Berây-ı Çeşme-i İbrâhîm Paşa*

- 1 Serîr-ârâ-yı şevket Hazret-i Hân Ahmed-i Gâzî
Ki gâlip haşmet ü dârâtı İskender'le Dârâ'dan
- 2 O hâkân-ı Ferîdun-sahtetün şadr-ı kerem-kârı
Ki âbâd olmaduk yir kalmadı 'ahdinde dünyâdan
- 3 Husûsâ bu mahall-i dil-güşâyı eyleyüp ma'mûr
Nümüdâr-ı behişt itdi bu âb-ı kevser-âsâdan
- 4 Çubuklu ravzasın görseydi şimdi Hâfız-ı Şîrâz
Geçerdi vaşf-ı rükn-âbâd-ı gülgeşt-i muşallâdan
- 5 O şahenshâh-ı zî-şânun o şadr-ı kâm-bahşânun
Devâm-ı devletidür hep du'âmuz Hak Ta'âlâ'dan

41 A.161a, B.217a, C.229b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Târih "

şeklindedir.

- 6 Bu dil-cū çeşmenüñ şeyhi didi tārīhin ey Vehbī
Safāyile şu iç gel 'Ayn-ı İbrahim Paşa'dan

Vezni: Mefa'ilün/ mefa'ilün/ mefa'ilün/ mefa'ilün

42

Tārīh Berāy-ı Çeşme-i İbrāhīm Paşa Der-Çubuklu*

- 1 Hıdīv-ı Cem-şaşem Sultān Ahmed Hān-ı Gāzī kim
Nazīri gelmedi dehre mülük-i kişver-ārāda
- 2 Vezīr-i a'zamı sadrū's-şudūrı 'umdetü'l-mülki
Mükerrerem şıhr-i hāsı mahremi şūretde ma'nāda
- 3 Kerem-kār olmaduksa çok kerīm-i kāmuran gördük
'Adīlin görmedik zāhirde düşde mālīhulyāda
- 4 Harāb-ābād-ı kevnı himmet ile eyledi ma'mūr
Nice āşār yaptı her müferrih cāy-ı zībāda
- 5 Olup güyā vezīri kıt'a ber-mecmū'a bu mevki'
Nazīri oldu bu müfred ü şāh-beyt Hüsrev-ābād'a
- 6 Ziyāde bir güzel tārīh tahrīr eyle ey Vehbī
Şuyın buldı Çubuklu devr-i İbrāhīm Paşa'da

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

43

Tārīh Berāy-ı Cāmi'-i İbrāhīm Paşa Der-Nev-şehir**

- 1 İmām-ı müslimin Sultān Ahmed Hān-ı Gāzī kim
Binā-yı şevketin mi'mār-ı te'yīd-i ezel yaptı

42 A.161b, B.217a, C.230a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

43 A.161b, B.217b, C.230a.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīh " şeklindedir.

- 2 Muhīt-i cūd u re'fet cāmi'-i ahlāk-ı hüsnādur
Vücūdın feyz-i Mevlā muḳtedā-yı her düvel yapı
- 3 Sipih-r-i saltanat mihri ki nev-rüz-ı cülūsında
Kažā evreng-i devletden añā burc-ı Hamel yapı
- 4 Idüp mi'mār-ı taḳdīre oda hem-dest-i tedbīrin
Ne yapıdıysa umūr-ı saltanatda der-maḥall yapı
- 5 Ne geldi ne gelür evreng-i mülke miḡli zīrā kim
Anuñ yapıduğı ḡayrı ne evāhir ne üvel yapı
- 6 O ṡāhensāh-ı dehrüñ ṡıhr-i ḡāsı ṡadr-ı mümtāzi
Ki Mevlā ḡāk-i dergāhından iksīr-i emel yapı
- 7 Cenāb-ı Āṡaf İbrāhīm Paṡa kim ḡalīl-āsā
Yıkılmış dilleri çün Ka'be'yi müzd-i 'amel yapı
- 8 Mizāc-ı devleti ṡūr-ı 'adüv ifsād itmişken
Idüp iṡlāḡ-ı zātü'l-beyn bī-ceng ü cedel yapı
- 9 Idüp 'atf-ı 'inan vādī-i ḡayra tevsen-i tab'ı
Ne ḡāk üzre ḡadem baṡdıysa bir ra'nā maḡall yapı
- 10 ḡusūṡā maṡla'-ı ḡurṡīd-i zātı olduğı ḡarye
Ki ihyā idüp anı Nev-ṡehir ḡıldı ḡüzel yapı
- 11 Fezā-yı dil-keṡinde ḡıldı ma'bed yapmaḡa niyyet
Aḡıtdı āb-ı luṡfın itdi taṡḡīr-i vaḡal yapı
- 12 Be-cāy-ı seng-rīze sīm ü zer dökdi esāsında
Bu dil-cū cāmi'i nitdiyse itdi mā-ḡaṡal yapı
- 13 Zebān-ı ḡāme-i Vehbī bilüp tavṡīfde 'accin
Ne söz yapı ise miṡṡāk-ı māḡul-i düvel yapı
- 14 Hemīṡe ḡānmān-ı devletin ma'mūr ide Mevlā
Ki böyle bir 'ibādetḡāh Rabb-ı lem-yezel yapı

10 b: Ki ihyā idüp adın Nevṡehir ḡıldı ḡüzel yapı B, ki ihyā eyleyüp bu ṡehri ḡıldı hem ḡüzel yapı C.

11 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

15 Du'ā itmek gerekdür beş vakitte añā ey Vehbī
Bu beytü'llāhı İbrāhīm Paşa bī-bedel yapı

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

44

Tāriḥ-i Sāhil-hāne-i Müfti 'Abdu'llāh Efendi

- 1 Serīr-efrūz-ı fetvā kūşe-gīr-i mesned-i takvā
'İmād-ı dīn ü dünyā rükn-i devlet şadr-ı kudsi hū
- 2 Serahsi-menkabet müşkil-güşā-yı millet ü ümmet
Muḥit-i fazl u himmet kām-baḥşā-yı makāşid-cū
- 3 Cenāb-ı müfti-i 'allāme 'Abdu'llāh Efendi kim
Olur fetvāsı dīn ü devlete ta'vīze-i bāzū
- 4 Velī deryā-yı himmet cismi bir sāhil-serādur kim
Nukūş-ı fazl ü efdāl ile pūr-zīb oldı sū-der-sū
- 5 O baḥr-i rā'ik-i 'ilm-i meşiyet kim şadef-āsā
Derūnı kevşer-i esrār-ı 'ilmu'llāh ile memlū
- 6 Bu Sāhil-hāne'yi yapı bu kaşr-ı dil-keşi itdi
Leb-i baḥre boğaza rüy-i arza ḥāl-i 'anber bu
- 7 Sevād-ı resmini seyr eyleyen dir kilk-i kudretle
Muḥit-i menne baḥr-i rā'ik üzre ḥāşiyedür bu
- 8 Gören kel-miḥ sīminlerle saḫf-ı dil-güşā resmin
Kenāra atdı şanur cūş-i deryā berf-i şad-incū
- 9 Cabīn-i selsebīli çin-fürūş-ı ḥavz-ı kevşerdür
Revān oldukça her fevvāresi güyā bir içim şū
- 10 Anı Ḥaḫ secdegāh-ı ehl-i cennet eyleyüp 'ālem
Mişāl-i mevc-i deryā ḥāk-i dergāhına sürsün rū

44 A.162a, B.214a, C'de yoktur.

2 b: kām-baḥşā eḫall-i şad-hū A.

- 11 Muḥaṣṣal vaṣfınuñ biñde birin iḥsā degül kâbil
Olursa geh lisan gâhî kalem cismindeki her mû
- 12 Sezâdur tākına tarḥ eyle Vehbî bir güzel târiḥ
Leb-i deryâda pek oldı bu Sâhil-ḥâne-i dil-cû

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

45

Târiḥ Berây-i Tüfeng-endâziden Dûd-ı Zer-şikesten-i İbrâhîm Paşa*

- 1 Cenâb-ı Ḥazret-i Sultân Ahmed Ḥân-ı zî-şan kim
Aña mevrûşdur evreng-i şan tâc-ı cehan-dârı
- 2 Sikender-menḳabet kulzüm-bidâ'at şâh-ı ekrem kim
Unutdurdı kef-i dür-pâşı cûş-i baḥr-i zehḥârı
- 3 O şâhenşâh-ı meşk âzmâyiş eyleyüp bir gün
Bir Efrenci zer-ı meskûki dikdürdi hedef-dârı
- 4 Tüfeng-i zer-nişânın kurdı seksen beş adım yirden
Nişangâh itdi zerde dide-i taşvîr-i çäsârı
- 5 'Adûnuñ bir ḫabanca yimesin remziyle çatlatdı
O şâhenşâh-ı devrânuñ tüfeng-i pâk-ı zergârı
- 6 'Aceb kundak bırakdı ḥâne-i sāmân a'däya
Bu fâl-ı ḫayr eritdi kurşun-äsâ kalb-i küffârı
- 7 Bu güne bir hüner çün şâdir oldı şâh-ı 'âlemden
Vezîr-ı a'zama gönderdi ta'zîmen o dînârı
- 8 O şadr-ı âsüman-ḳadr-i bülend-ıkbâl kim itmiş
Medâr-ı râḫat 'âlem-i vücûdın Ḥazret-i Bârî
- 9 Bu şaşt-ı dest-i pür-zür-ı cehan-dârîyi gördükde
Vezîr-ı a'zamı ol şadr-ı zî-şân-ı kerem-kârı

45 A.162a, B.218a, C.230b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Târiḥ " şeklindedir.

- 10 Zer ü cevherle hem terşî' ü tezyîn eyledi anı
Hem itdi levha-i ta'lim levh-i şaşt-hünkârı
- 11 O dağı kuvvet-i bâzû-yı şehden idüp istimdâd
İki altunı itdürdi nişanda tîz bâzârı
- 12 Pey-â-pey her birini kıldı fersûde bir âteşde
Anuñ da kuvvet-i bâzûsı hayrân itdi huzzârı
- 13 Birinde altmış u birinde yetmiş beş adım yirden
Ruḡ-ı taşvîre urdı ol dağı silî-i Settârı
- 14 Görenler Vehbiyâ taḡsîn birle yazdı târiḡhin
Urup Dâmâd İbrâhîm Paşa bozdı dînârı

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

46

Târiḡ-i Fevt-i 'Ârif Efendi

- 1 Cenâb-ı 'Ârif-i bi'llâh 'Abdü'l-bâki-i fâzıl
Ki olmuşdı müselleme fazlı gibi ḡusn-i aḡlâkı
- 2 İki kez olmuş idi zâtı şadr-ı Rûm'a pîrâye
Pür itmişdi debîr-i çerḡ vaşf ile nuh-evrâkı
- 3 Olup vâreste-i kayd-ı 'anâsır gitdi uçmağa
Hümâ-yı rûḡı kıldı âşiyâne evc-i iḡlâkı
- 4 Vefâtı ile remz-i mevt-i 'âlem âşikâr oldı
Ser-â-ser mâtem-i ḡicri siyeh-püş itdi âfâkı
- 5 Nümâyân itdi dehre sūr-ı rüstâḡîz fıkḡdânı
Peyâm-ı fakdı biri birine katdı bu nuh-ḡâkı
- 6 Çün oldı çeşm-i beste şâhid-i bî-mihr 'âlemeden
Temâşâ eyleye dâr-ı bekâda vech-i ḡallâk'ı

14 a:didi târiḡhin B.

46 A.162b, B ve C'de yoktur.

7 Tuhūr-ı cennet ile mest olup olsun aña yā Rab
Leb-i kevser neşīmen ki 'Alī-yi Murtażā sāķī

8 Didüm giryan giryan fevtinün tārīhini Vehbī
Gidüp 'Arif Efendi ismi kaldı dehrde bāķī

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

47

Tārīh-i Kalyon-ı Uç Anbarlu

1 Hāzret-i Hān Ahmed'ün ceyş-i girān-ı āgehi
Kanda 'azm eyler ise tevfiķ-ı Mevlā yol vire

2 Eşheb-i ikbāli geşt-i deşt-i eflāk eylese
Eblak-ı mihrün tutup başın Mesīhā yol vire

3 O Sikender-şan ki düşmen sedd-i rāhı olmayıp
Mülkini tārāca kasd eylerse farzā yol vire

4 Simdi bir heybetlü Uç Anbarlu inşād itdi kim
Malta'yı zabta giderse kaçup a'dā yol vire

5 Indürürken seyr idüp keştī-nişīnān-ı felek
Bir ağızdan didiler Allāh Ta'ālā yol vire

6 Ta'miyeyle Vehbiyā tārīhin inşād eyledüm
Indi uç anbarlu kalyon bahre Mevlā yol vire

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

48

Tārīh-i Seref-ābād*

1 Seyr iden bu eşer-i muhteri'-i dil-cūyı
Haķ şafāsın ide bāķī senün efzun didiler

47 A.163a, B ve C'de yoktur.

48 A.163a, B ve C'de yoktur.

- 2 Okıyup ismine telmih iderek tarihin
Şeref-âbâd ola bu kaşr-ı hümâyün didiler

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

49

Ve Lehû

- 1 Kaşr-ı pâkîze yapıldı Şeref-âbâd oldı
Dâr-ı feyz ola Şeref-âbâd Sultân Ahmed'e

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

50

Ve Lehû

- 1 İki ismiyle sezâ tarih bu nev-mesnede
Dâr-ı yümün ola Şeref-âbâd Sultân Ahmed'e

Vezni: Fâ'îlâtün/ fâ'îlâtün/ fâ'îlâtün/ fâ'îlün

51

Ve Lehû

- 1 Yazılsun harf-i cevher-dâr ile tarihi ey Vehbî
Sezâ şevketlü Sultân Ahmed'e bi'llâh Şeref-âbâd

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

49 A.163a, B ve C'de yoktur.

50 A.163a, B ve C'de yoktur.

51 A.163a, B ve C'de yoktur.

52

Ve Lehū

Sezā Hān Ahmed'e bu kaşr-ı memdūh-ı Seref-ābād

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

53

Tarih

1 Hān Ahmed-i cehan-gīr Gence'yi kıldı teshīr
Gūş itdi Şāh Tahmās oldı kaba-deride

2 Didi te'essūf ile ahunda böyle tārīh
Feth oldı vāh Gence biñ yüz otuz yedide

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātün/ mef'ūlü/ fā'ilātün

54

Tārīh

'Arşa aşıldı kilīd-i seyf-i Sultān Ahmedī

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

55

Tārīh

Gence güyā muṭalsem genc idi feth eyledi

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

52 A.163a, B ve C'de yoktur.

53 A.163a, B ve C'de yoktur.

54 A.163b, B ve C'de yoktur.

55 A.163b, B ve C'de yoktur.

56

Tārīḥ

- 1 Kudūmi gāh dāmādı o destūr-ı kerem-kāra
Gehī fetḥa muṣādif olmağın Vehbī-i şeydānuñ
- 2 Kopup bir şevḳ göñlinden bedihī söyledi tārīḥ
Donanması perīşan oldu topdan bil ki a'dānuñ

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

57

Tarih

- 1 Görse tārīḥini Rıdvan dir idi ey Vehbī
'Ayn-ı kevşerde delīl oldu 'Alī'ye Yaḥyā

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'īlün)

58

- 1 Seyyid-i vālā-ḥaseb Yūsuf-neseb-i Mevlevī
Şeyḥ-i kāmīl 'ārif-i āgāh şāḥib-intibāh
- 2 Bülbül-i rūḥı bulup kayd-ı 'anāşırdan rehā
Bāğ-ı kudsi 'ālem-i lāhūti kıldı caygāh
- 3 Eyledi çünkim kabā-yı cismden tecrīd-i rūḥ
Hulle-pūş-i cennet-i zāt eyleye Ḥayy u ilāh

56 A.163b, B ve C'de yoktur.

57 A.163b, B ve C'de yoktur.

58 A.163b, B ve C'de yoktur.

- 4 Vehbiyā tārīh-i sāl-i riḥletin taḥrīr idüp
Cāme-i mātem gibi evrākı eylerken siyāh
- 5 Geldi bir mıṣra‘ derūne feyz-i Mevlānā ile
‘Arş ola rūh-ı sebep-i Mevlevīye cilvegāh

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

59

- 1 Gūş idüp fevtin bu mıṣra‘ birle tārīhin didüm
Oldı lāhūta vezan Yūsuf-nesīb-i Mevlevī

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

60

Tārīh-i Vefāt-ı Nābī vü Sābit Efendi

- 1 Ḥayf kim eyledi birden riḥlet
Dehrden bu sene Sābit Nābī
- 2 Ḥaḳ bu kim her birinün fıkdānı
Itti mātem-keş-i ḥıcr aḥbābı
- 3 Şi‘rde peyrev-i yek-dīger olup
Hiç çekmezler idi bītābı
- 4 Biri biriyle olup yine refiḳ
Ittiler ‘azm-i reh-i Vehhābī
- 5 Şu‘arānuñ iki pīri gitdi
Pīrsüz kaldı hūner erbābı
- 6 Ḥarf-i menḳūt ile tārīh oldı
Kalmadı kevnde Sābit Nābī

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

59 A.163b, B ve C’de yoktur.

60 A.164a, B ve C’de yoktur.

Tārīḥ Berāy-i Beyt-i Şeyḫü'l-İslām İshak Efendi

- 1 'Ömrin eفزün ide Ḥaḳ Ḥazret-i Ḥan Maḥmūd'un
Ki odur nāzım-ı manzūme-i dīn ü dünyā
- 2 Bu sarāy-ı şeref-efzā-yı bedī'ü't-ṭarḫı
Şeyḫü'l-İslāmına ikrām için itdi ihdā
- 3 Beyt-i Şevket gibi muḡlak idi feth oldu hele
İtdi takşīdini ḥall virdi o beyte ma'nā
- 4 Dehre ne öyle şehenşāh-ı ḳadir-dan geldi
Böyle bir fāzıla cāy oldu ne şadr-ı iftā
- 5 Sāl-ı temlīkine tārīḫ taḫayyülde iken
İtdi ihzār dil-i fātire ilhām-ı Ḥudā
- 6 Ger veliyyü'n-ni'amuñdur saña sermāye-i kām
Feyz-i nuṭḳīde o imdād ider yine saña
- 7 Kendi gencīne-i endīşesi gevherlerini
Rişte-i nazma dizüp dir saña budur evlā
- 8 Rehber oldu saña bu lāyıḫa-i ḡaybiyye
Ka'be-i maṭlaba çün āhene-i ḳible-nümā
- 9 Aldum i'zāz ile dīvān-ı şerīfin elüme
Oldı bir mışra'-ı pākīze o dem cilve-nümā
- 10 Cefr-i cāmi' gibi buldum ki anı itmişmiş
Kendi tārīḫini on beş sene evvel imlā
- 11 İşte dīvān-ı şerīfinde muḫarrer Vehbī
Beyt-i zībende-i ibhā vü 'aleyhi'l-fetvā

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'ilün)

Tārīḥ-i Sikesten-i Se-Sebū Ez-Tüfeng-i İbrāhīm Paşa*

- 1 'Omriñ efzūñ ide Haḳ pādişeh-i devrānuñ
Tā be-maḥşer kıla taḥt anuñ ile kesb-i şeref
- 2 Ya'ni sultāñ-ı selātīñ-i cehāñ Ahmed Hāñ
Nāmdāş-ı şeh-i gerdūne-sūvār-ı refref
- 3 Gerçi devlet aña mevrūş velī nā-ma'dūd
Şeref-i zātına nisbet şeref-i müstaḥlef
- 4 Söyle bir şeh ki göreydi anı eylerdi hiçāb
Da'vi-i saltanat itdügine şāhāñ-ı selef
- 5 Öyle bir gevher-i şeh-vār zuhūr eylemedi
'Ālem-i kevn olalu ḳulzüm-i icād-ı şadef
- 6 Āb-ı tigi olalu gülçemen-ārā-yı celāl
Fitne çekdi başını hırkaya mēñend-i keşef
- 7 Taḳ'ı ḥayrātdan ol mertebe ḥaḳzalmış kim
Sūḳ-ı ḥayr iden aña şanki ider 'arz-ı tuḥaf
- 8 Gelmedi mişli güzel başı-çün anda içerem
Yoğ ise şimdi yemin itmege ḥāzır Muşaf
- 9 Söyle bir şeh ki gören dir anı dāmādı ile
O Süleyman-zemandur ki veziri Āşaf
- 10 Öyle āşaf ki nihādında nihāñ olmışdur
Cūd-ı Ḥatem himem-i Ḥālid ü ḥilm-i Ahñef
- 11 Ya'ni hem-nām-ı şerefmend Ḥalīl İbrāhīm
Ki pür-āvāze-i luḳfı ile her sūy u ḫaraf

62 A.164a, B.219a, C.231b.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḥ Berāy-ı Tüfeng-endāḫten-i İbrāhīm Paşa " şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

3 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

Not: 5-8. beyitler B ve C nüshalarında yoktur.

- 12 Dyle āşaf ki kemānın pür idüp bāzu-yı baht
Nāvek-i himmetine eyledi hürşidi hedef
- 13 Bezli ol mertebe kim dest-i cevāhir-pāşı
Varduğı yiri ider sāhil-i deryā-yı Necef
- 14 Varduğı yiri hārāb ise de ma‘mūr eyler
Eşerinden bilinür varduğı başduğı taraf
- 15 Varduğı yirün ahālīsin ider ğark-ı kerem
Dest-i dūr-pāşı şaşar mevce-i deryā gibi kef
- 16 İtdi eş‘ārı da tanzīm bilindi zīrā
Eksügin tutsa ne alur şatar aşhāb-ı ħiref
- 17 İdüp etrāfı biniş nāmı ile geşt ü güzār
Ya ider çeşme binā ya kılar icād-ı ğuref ,
- 18 Bir gün Eyyüb‘da ol mihr-i sipihr-i ikbāl
‘Alī Paşa Yalısı‘n itmiş idi beyt-i şeref
- 19 Uç vezīr olmuş idi anuñ ile hem-zānū
Biri birinden ağır biri birinden eşref
- 20 Birisi şāhib-i yalı ki olur şāhid-i ‘adl
Şeref-i zātına hem-nāmi-i sultān-ı Necef
- 21 Biri hem-nām-ı vezīr-i a‘zam ‘ālī-himmet
Ki silāh-dāri-i hünkār ile bulmuşdı şeref
- 22 Biri tevķī‘i-i dīvān-ı hümāyun ya‘nī
Mustafā-nām o güzin şıhr-i celīl-i āşaf
- 23 Bunlar olmuşlar iken āşaf ile hem-meclis
Karşusunda hademe tırmiş iken şaf-der-şaf
- 24 Gösterüp cümleye bu püştayi didi ‘acebā
Üstine kōnsa sebū kurşuna olur mı hedef

Not : 13-17. beyitler B ve C nüshalarında yoktur.

18 a: bu gün C.

20 a: yeter şāhid-i ‘adl B, C.

22 b: ħalīl-i āşaf C.

Not : 23. beyit B ve C nüshalarında yoktur.

- 25 İtdiler emri ile meşk-i tūfeng-endāzī
Kūng-i ḥammām gibi oldu tūfengler pūr-tef
- 26 İtdiler ṭūlını peymūde-i endāze-i kām
Şaydılar geldi sekiz yüz adım ol müstehdef
- 27 Didiler buña göz irmez nice kūrşun yetişür
Kimse kâdir degül illā ki cenāb-ı āşaf
- 28 Var idi Tozķoparan nāmlu bir pāk tūfeng
Destine kuvvet idüp anı heman zīver-i keff
- 29 Pūşteye birbiri ardınca koyup üç desti
Üçini daḥı urup kırdı o zāt-ı eşref
- 30 Bende Vehbī işidüp itdi beyān-ı vāki⁴
İki tārīḥ yazup dergehine virdi tuhaf
- 31 Bunda da Tozķoparan menzili alup ḥakkā
Üç sebū kırdı pey-ā-pey tūfegiyle āşaf

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

63

Tārīḥ-i Ceşme*

- 1 Cehānı eyleyüp leb-i ḥayāt-ı luṭfına irvā
Cenāb-ı Ḥazret-i Sultān Maḥmūd-ı Sikender-cāh
- 2 Müfād-ı kavlı-i e‘n-nāsü ‘alā dīni‘l-mülūk üzre
Kılup ḥalka-i ḥubb-i ḥayrı ilķā eyledi Allāh
- 3 Ḥuşūşā zümre-i bānū-yi ‘işmet-ḥāne-i şevket
‘Uyün-i şāfiye yapdurdılar bā-izn-i şāhenşāh
- 4 Ḥazīnedār Usta daḥı bezl-i genc-i himmetle
Bu ‘ayn u dil-keşi ihyā idüp ber-vefk-ı ḥātır-ḥāh

Not: 25 ve 29-30. beyit B ve C nüshalarında yoktur.

63 A.165a, B.226a, C’de yoktur.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḥ-i Ceşme-i Ḥazīnedār Usta " şeklindedir.

5 Zebān-ı kıl-k-i Vehbī ile işrāb itdi tārīḥin
Ḥadīce Kadın'uñ iç āb-ı cūdın fī-sebīli'llāh

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

64

Dīger*

1 Mücevher ḥarf ile Vehbī didi tārīḥ-i itmāmin
Ḥadīce Usta'nuñ bu āb-ı pākin iç li-vechi'llāh

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

66

Tārīḥ-i Çeşme**

- 1 Ḥākān-ı Iskender-ḥaşem Maḥmūd Ḥān-ı Cem-ḥadem
Kim 'adl ü dādı dem-be-dem dünyāyı ābād eyledi
- 2 Ol tād-dāruñ hem-seri bānū-yi ḥurşīd aḥteri
Bu çeşme-i can-perveri izniyle bünyād eyledi
- 3 Ağızı şulanur ādemüñ nāmı añılur Meryem'üñ
Sibṭeyn-i faḥr-i 'ālemüñ rūhın bu şu şād eyledi
- 4 Meşkūr ide sa'yin Ḥudā tārīḥini yaz Vehbiyā
Bu Çeşme-i Vuşlat Kadın İcād u ābād eyledi

Vezni: Müstef'īlün/ müstef'īlün/ müstef'īlün/ müstef'īlün

64 A.165a, B.226a, C'de yoktur.

*: B nüshasında başlık yoktur.

65 A.165a, B.226b, C'de yoktur.

** : B nüshasında başlık, " Tārīḥ-i Çeşme-i Vuşlat Kadın " şeklindedir.

4 b: bu çeşmeyi B.

Tārīḫ-i Çeşme*

- 1 Hâzret-i hüsrev-i Süleyman-câh
Ya'ni Maḥmūd Hân-ı mülk-ārā
- 2 Bezl-i âb-ı hayât-ı himmet idüp
Cünki bu şehri eyledi ihyâ
- 3 Kâṭıbât-ı harîm-i muhteremi
İktifâen li-işrihi'l-isnâ
- 4 Sâye-i devletinde her birisi
İtdi bir 'ayn-i can-fezâ inşâ
- 5 Biri ez-cümle işte bu görinen
Çeşme-i bi-'adil ü müsteḡnâ
- 6 Ki idüp şād rūḫ-ı Sıbṭeyn'i
Eyledi teşne dilleri irvâ
- 7 Hızr idüp tarḫına bunun taḫsîn
Didi ey Vehbi-i süḫan-pîrâ
- 8 Çekme zahmet ki tāk-ı 'arşa anuñ
Beyt-i tārīḫin itdiler imlâ
- 9 Hâk kabûl ide Verdnâz Kadın
Kıldı âba bedel gül-âb icrâ

Vezni: Fe'îlâtün/ mefâ'ilün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

66 A.165a, B.226b, C'de yoktur.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḫ-i Çeşme-i Verdnâz Kadın " şeklindedir.

1 a: Hâzret-i hüsrev-i Sultân Cem-câh A.

7 a: Hızr idüp anuñ tarḫına taḫsîn B.

Tārīḫ-i Mevlid-i Şeh-zāde Sultān İbrāhīm*

- 1 Hāzret-i Sultān Ahmed Hān-ı Ğāzī kim odur
Zīver-i taht-ı celālet efser ü dīhīm ile
- 2 Ol şehensāh-ı felek-rütbet ki māh ü āfitāb
Yüz sürer dergāhına her rüz u şeb tekrīm ile
- 3 Ol melik-ḥaslet ki itmiş zātını cān-āferīn
Ḥāk-i icādın muḥammer ‘anber ü tesnīm ile
- 4 Binde bir evşāfını ‘add eylemek mümkün degül
Ḥāme der-kār olsa biñ yıl luḫfını terkīm ile
- 5 Ol keremver kim kulüb-ı ‘ālemi celb eyledi
‘Āleme feyz-i nevāl ü re’fetin ta‘mīm ile
- 6 Anuñ için ‘ırkına taḫşīs-i şevket itdi Ḥāk
Neslini ‘ıkdü’l-le’āl-i devlete tanzīm ile
- 7 Ḥalkuñ āḡār-ı du‘ā-yı ḫayrıdur kim Ḥāk aña
Yine bir şeh-zāde virdi aḡsen-i takvīm ile
- 8 Dyle bir şeh-zāde kim nūr-ı ruḫı hācet kōmaz
Sa’din istiḫrāca ḫükmi cefr ile tencīm ile
- 9 Dāye vü lālası olup Zühre vü Keyvān anı
Birbiri āḡuşına ibdā’ ider tefḫīm ile
- 10 Kīse-i Muşḫaf gibi zer-keş kımāt-ı nāzda
‘İzzet ü ikbāl el üzre tutup ta‘zīm ile
- 11 Añdurur gerdun gerdān içre mihr-i enveri
Cünbiş itdükce muraşsa‘ mehdi dürr ü sīm ile

67 A.165b, B.227a, C’de yoktur.

*: B nüshasında başlık, "Vilādet-i Şeh-zāde Sultān İbrāhīm" şeklindedir.

3 a: zātınuñ A.

Not: 9-10. beyitler B nüshasında yoktur.

11 b: muraşsa‘-kār mehd-i sīm ile B.

- 12 Hâzret-i Hâk eyleye zâtın hatâlardan emîn
Vâlidî şâhenşeh-i zî-şân-ı heft-ıklîm ile
- 13 Kâse-i tanbûr-veş leb-rîz-i şevk oldı devât
Muṭrib-i hâmem terennüm-sâz olup takṣîm ile
- 14 Vehbiyâ bir beyte derc itdüm iki târiḥ-i tām
Mülhemân-ı ğaybdan irşâd ile ta'lim ile
- 15 Mehd-i dünyâ buldı şan Şeh-zâde İbrâhîm ile
Şâdumân oldı cehan Şeh-zâde İbrâhîm ile

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

68

Târiḥ-i Çeşme

- 1 Ol Muḥammed-nâm Ahmed-hulk u Maḥmûdü'ş-şiyem
Kim nazîri yok keremde diyelüm Allâh için
- 2 Şu gibi ḥarc eyleyüp Hâk yolına sîm ü zeri
Yapdı bu nev-çeşmeyi âmed-şûd-i şehrah için
- 3 Maksadı celb-i du'âdur ketḥudâsı olduğı
Âşaf İbrâhîm Paşa-yı felek-dergâh için
- 4 Fî-sebîli'llâh bu âb-ı pâki icrâ eyledi
Ol Hüseyin ü hem Hasan nâmında iki şâh için
- 5 Gelse bir leb-teşne Vehbî ola dir târiḥini
İç bu âb-ı kevşeri rûh-ı Habîbu'llâh için

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

13 a: Bu mısra A nüshasında eksik yazılmıştır.
68 A.165b, B ve C'de yoktur.

Tārīḥ

- 1 Zühre bānū-yı ḥarīm-i saltanat
Ya'ni ḥurşid-i sipihr-i 'izz ü şān
- 2 Kendi gibi ismi de 'ālī-cenāb
Dürre-i kan-perver-i Mahmūd Ḥan
- 3 Ya Rab ol ḥākān-ı Iskender-eşer
Bula Hızr-āsā hayāt-ı cāvidān
- 4 Buldı vahdet gülşeni ḥakḳā şuyın
Gülşen-i tevḥide āb oldı revān

Vezni: Fā'īlātün/ fā'īlātün/ fā'īlün

70

Tārīḥ-i Şāne-i Haṭṭ-ı Hümāyūn

Şeref bu Şānede ḥaṭṭ-ı hümāyūn ile sābitdür

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/mefā'īlün

72

Tārīḥ Berāy-i Nişan-şikesten-i İbrāhīm Paşa Ez-Tüfeng*

- 1 Şeh-i şāhān-ı 'ālem ya'ni Aḥmed Ḥān-ı Gāzī'nün
Vezir-i a'zam u dāmādı dādār-ı felek-dergāh

69 A.166a, B ve C'de yoktur.

70 A.166a, B ve C'de yoktur.

71 A.166a, B.219b, C.232b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

- 2 Cenāb-ı şadr-ı ‘ālī-ḳadr İbrāhīm Paşa kim
Cehāna gelmemişdür öyle bir destūr-ı ‘ālī-cāh
- 3 Semāhatda şecā‘atda fūrūsiyyetde saṭvetde
Tüfeng akmakda ḥaşm urmakda mişli gelmemiş her gāh
- 4 Ne zūr-ı ḳahramānīdūr nigāh it kim göz irmezken
Ḳoyup ḳarşudaki ḥan-zāde yalısında menzilgāh
- 5 Idince āzmāyiş Vālide sāhil-serāyından
İşābet itdi ḳurşunu ḥatādan şaklasun Allāh
- 6 Hele düşmen kulağına ura ḳurşun ki gördükde
Tüfengün falyası gibi güşāde ḳaldı hep efvāh
- 7 Ğarīḳ-i ḥayret olup Vehbiyā dir seyr iden tārīḥ
Denizden aşurup urdı sebūyı āşaf-ı Cem-cāh

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

72

Tārīḥ

- 1 Şems-i burc-ı saltanat sultān-ı Zehrā-menḳabet
Duḡter-i ‘ismet-penāh-ı Ḥazret-i Ḥān Aḥmedī
- 2 Dürreti’t-tāc-ı sa‘ādet Fāṭıma Sultān ki Ḥak
Zātın itmiş maşrıḳ-ı envār-ı feyz-i sermedī
- 3 İdeli bedr-i vezāretle ḳırān ol āfitāb
Lem‘a-i iḥsānı pür-nūr itdi bu nüh-günbedi
- 4 Nice pinhānī eserler itdi bī-reyb ü riyā
Kim olan luṭfına maşhar kimden oldı bilmedi
- 5 Şöyle ḥayrāta muvaffak itdi Mevlā anı kim
Dīde-i ḥurşīd ü meh dünyāda mişlin görmedi

3 b: mişli gelmedi B.

4 a: göz ilmezken A.

72 A.166a, B.214b, C’de yoktur.

- 6 İşte ez-cümle der-i devlet-serāy-ı hāşına
İtdi inşā bu 'ibādetgāh-ı 'ālī-mesnedi
- 7 İbtidā itdükde te'sīs-i bināya Vehbiyā
Söyledüm itmāmına tārīḥ için bu müfredi
- 8 Fāṭıma Sultān idüp ihyā bu zibā ma'bedi
Mescid iken böyle bir pākize cāmi' eyledi

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

73

Diger

- 1 Çıka beş vakte mü'ezzin okıya tārīḥin
Eşer-i Fāṭıma Sultān zihī cāmi'-i pāk

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

74

Tārīḥ-i Bāb-ı Vidin Der-Ḳal'a-i Nīş

- 1 Şehriyār-ı 'azamet-güster ü Iskender-sedd
Pādişāh-ı ḥaşemet-perver-i Dārā-mesned
- 2 Ya'ni sultān-ı selātīn-i cehān Aḥmed Hān
Hüsrev-i Ḳal'a-güşā pādişeh-i cedd-ber-cedd
- 3 O cehan-ban ki ne geldi ne gelür mişli anuñ
Müttefiḳdür bu söze cümleten erbāb-ı ḥired
- 4 Nice tanzir olunur zātı mülük-i selefe
Re'y ü tedbiri anuñ baḥş-i diger başka şaded

7 b: bu mesredı A.

73 A.166b, B ve C'de yoktur.

74 A.166b, B ve C'de yoktur.

- 5 Şavleti bārika-efrūz-ı hilāfet olalu
Düşdi şad-memlekete pertev-i nūr-ı Ahmed
- 6 Kıldı terfih-i 'ibād eyledi ta'mir-i bilād
Ehl-i Islām için itdi nice deyri ma'bed
- 7 Itdi hürşid gibi 'ālemi der-zir-i nigīn
Kılıcın eyledi āvize-i 'arş-ı emced
- 8 Pādişāhān-ı selefden kime tevfiķ oldu
Bu kadar feth-i memālik bu kadar hāl-i 'uķad
- 9 Itdi teşyid murād üzre esās-ı şulhı
Eyledi aña livā-yı zaferi naşb-ı 'imed
- 10 Vakt-i ta'tilide fevt itmedi ammā seyr it
Nice tedbir-i mehāmm eyledi serhad serhad
- 11 Tūde tūde yığılup lāzıma-i harb u cihād
Kal'alar içre zehāyir tolu günbed günbed
- 12 İşte ez-cümle Niş'ün kal'asın Iskender-ves
Yapdurup çekdi reh-i düşmene āhenden sed
- 13 Dyle bir kal'a ki kel-mih der ü bāmı olur
Rūves'e dāğ-ı derun Kandeye'ye niş-i hased
- 14 Burc u bārūsı sipihr ile olup dūş-be-dūş
Bedeni rūh cesed-i ten felege kad-ber-kad
- 15 Zannum oldur ki anı şimdi bir artık getürür
Hey'et erbābı tabak-ı felegi eylese 'add
- 16 Rif'ati şöyle ki burcın göremez yine meger
Handekin eylese Ristō-yı hired çāder-i şad
- 17 Der ü dīvāri metin tabyaları müstahkem
Her beden şir-i zebān ile birer burc-ı Esed
- 18 Oldı uğrın kapısı medhal-i cünd-i ervāh
Bizlüce laşker-i gaybiden irer aña meded
- 19 Yekdür Allāh şadāsı ile her şām u seher
Oldı her kalesi hem-hālet-i 'arş-ı emced

- 20 Pençgâne çalınan nevbet-i Islāmīden
Olisa pür-şıyt-i felek tākı degül müsteb'ad
- 21 Her seher vaqti açıldukca cenāh-ı bābı
Düşmen-i dīnūñ urur çihresine sīli-i rū
- 22 Hırz-ı bāzū-yı memālik ola bu hışn-ı haşīn
İrmeye şāhid-i mülke eşer-i dīde-i bed
- 23 Çār-cānibde güşāde der-i Cevzā tākın
Maşrıq-ı şubh-ı zafer ide Hudāvend-i ehad
- 24 Bir sene evvel irüp bāb-ı Vidin encāma
Tāk-ı Cevzā gibi üstine yapıldı günbed
- 25 Zabt için her birinūñ sāl-i bināsın Vehbī
İki tārīh ile resm oldu aña bu müfred
- 26 Serhada itdi Vidin kapusını sedd-i sedīd
Nişi bir hışn-ı haşīn eyledi Sultān Ahmed

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

75

Tārīh-i Medrese-i İbrāhīm Paşa

- 1 Ebü'l-feth-i mużaffer şehriyār-ı ma'delet-güster
Ki zāt-ı pāki anuñ mazhar-ı "İnnā ce'alnā"dur
- 2 Cehan-bān-ı mu'ażzam hażret-i şāhenshah-i a'zam
Hidiv-i Cem-hadem zıll-i zalil-i Hālīk-ı kadir
- 3 Cenāb-ı Hażret-i Sultān Ahmed Hān-ı Gāzī kim
Der-i dergāh-ı luḡ u cūdı mihrāb-ı temennādur
- 4 Degüldür midḡati mümkün velikin şükri vācibdür
Ki zātı ni'met-i maḡz-ı cenāb-ı Haḡ Ta'ālā'dur

- 5 O hākān-ı Mesihā-menkabet kim ‘adl ü re‘fetle
Murādı ‘ālemi ma‘mūr idüp dünyāyı ihyādur
- 6 Anuñ-çün maḫhar-ı esbāb te’yīd eyleyüp Mevlā
Muvaffak itdi bir destūra kim bī-miḫl ü hemtādur
- 7 Sezā altun kalemle yazsalar tārīhin ey Vehbī
Bu vālā medrese icād-ı İbrāhīm Paşa’dur

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

76

Tārīḫ

- 1 Semiy-yi şeref-mend-i Fārūḫ-ı ekber
Re’īs-i eṭibbā-yi hākān-ı emced
- 2 Vücūdı şeref-baḫş olup şadr-ı Rūm’a
Maḫām-ı ‘Ömer olduğına bu mesned
- 3 Hem icrā-yı şer‘ ile meşgūl olup
Hem ihyā-yı ‘ilm-i şerīfe muḫayyed
- 4 Gör āḫār-ı şıdk-ı ḫulūḫı ki itdi
Muvaffak bu ḫayra ki yok vaḫfına ḫadd
- 5 ‘İyandur cemālinde nūr-ı sa‘ādet
Nümāyan ḫisālinda ḫulḫ-ı Muḫammed
- 6 Müberrāta maşrūfdurur nakd-i vaḫti
Meşūbātadur kesb ü kārı mücerred
- 7 Bu mevki‘ gibi mevzi‘-i mu‘teberde
Yapup böyle buḫ’a müşeyyed mümeḫhed
- 8 Şerik oldı Monlā Gūrānī ile
Müberrāt-baḫşende ol şadr-ı rāşid

- 9 Hemîşe ola tâ key 'âlemde ber-pâ
Bu kaşr-ı müferreş bu tāk-ı zeberced
- 10 İderken aña fikr-i târiḥ Vehbî
Derûn-ı dile lâyiḥ oldu bu müfred
- 11 Kâbûl ide âsârını Hâk Ta'âlâ
Mebâni-i ikbâlin eksin müşeyyed

Vezni: Fa'ûlün/ fa'ûlün/ fa'ûlün/ fa'ûlün

77

Târiḥ-i Feraḥ-âbâd

- 1 Ta'âlâ'llâh zihî kaşr-ı hümâyûn-ı şafâ-bünyâd
Ki görse nakş-ı tākın şüret-i dīvâr olur Bihzâd
- 2 Zihî şehbeyt-i şevket maḥla'-ı dīvân-ı devlet kim
Çıkar her mısra'ından ma'ni-i lafz-ı mübârek-bâd
- 3 İdelden heft-bend-i çerḥi inşâ nâzım-ı kudret
Zemîn-i dil-güşâda böyle bir beyt itmemiş inşâd
- 4 Feraḥ maẓmûnı şâdî müstefâdı şevk-i mefhûmı
Bu dil-cû şeh-nişîni müstezâd itmiş aña üstâd
- 5 Serâyın vaşf iderken cennet-i rûy-i zemin virsem
Yeter da'vâma bu kaşr-ı mu'allâ beyt-i istişhâd
- 6 Anuñ tāk-ı bülend-i âsûman-peyvestini görsek
Şanursın oldu bir kat daḥı efzun çerḥ-i heft-a'dâd
- 7 Yeter her nerdubânı bir müselleḥ süllem-i bürhân
Ki eylermiş du'â-yı ḥayr çerḥa andan istiş'âd
- 8 Kad-ı Cevzâ'yı reşk-i cüft-i zer nedür dü-tâ eyler
Revâk u tākınuñ evşâfın itdükce melekler yâd

- 9 İçinde her sütünü nürdan bir ser-i mevzundur
Cinandan eylemiş san bāg-bān-ı gülşen-i icād
- 10 Yağod şaf şaf dizilmiş hizmete olmuş kemer-beste
Nice bir çide-dāmen yāsemen-ten kāmeti şimşād
- 11 Şanursın selsebīlinden olur altun şuyı cārī
Der ü dīvārın anuñ şöyle zer-kār eylemiş üstād
- 12 Şu resme dil-güşādur gülsitānı kim temāşāsı
Gürūh-ı bī-zebāne itdürür bülbül gibi feryād
- 13 O güne şevk-bağşādur ki her bir lālası güyā
Mişāl-i sākī-i sāgar-nümā insānı eyler şād
- 14 Edāsı can-fezā ābı muşaffā tarhı gam-fersā
Temāşāsı ider insānı kayd-ı guşşadan āzād
- 15 Maţāf-ı halk-ı dünyā Ka'be-i ehl-i temennādur
Anı ma'mūr u ābād eyleye Mevlā ile'l-ābād
- 16 Ya çok mı ol şeref bu kaşra kim itdi anuñ resmin
Semiyy-i bāni-i Ka'be vezīr-i ma'delet-mu'tād
- 17 Cenāb-ı Hazret-i Dāmād İbrāhīm Paşa kim
Odur şadrü's-şudūr-ı hüsrev-i zī-şān-ı Kisrā-dād
- 18 Olup her bir bütān-ı lūlesi ser-çeşme-i ihsān
Kalem destinde olmuş kā'ināta maksim-i irād
- 19 Tıbāk-ı āsuman zann itme kim mi'mār-ı şun' itmiş
Sarāy-ı kadrine bir heft-pāye nerdubān a'dād
- 20 İder yok dil-ḡarābīden şikāyet devr-i 'adlinde
Meger kim ḡasret-i vīrāneden büm eyleye feryād
- 21 Cehān āzāde-ser bī-bāk rūdur kayd-ı mihnetden
Meger zencīr-i cūdan pāy-ı 'ar'ar olmaya āzād
- 22 Verā-yı perde-i ḡahrında da luţf-ı nihan vardur
Olur her pençe-i fermānı güyā sīli-i üstād
- 23 Berāy-ı terbiyet ger olsa kim zaḡm-efgen-i te'dīb
Medār-ı şihhat olur hemçü zaḡm-ı neşter-i faşşād

- 24 Ne mümkün külke dā'ir bir mühim emr ola da zāhir
Vukū'ından muqaddem itmeye tedbīrini a'dād
- 25 Inanmazsañ nazar kıl bu sarāy-ı behcet-efzāya
Yatup kalmış idi bir 'arşa-i şarf-ı ħarāb-ābād
- 26 Görüp ešrāf u ħüsn mevki'in ihyā murād itdi
Idüp tevsī' ü tecdīd eyledi devlet-serā bünyād
- 27 Zemānı re's-i tāriḫ-i meserretdür k'olur tev'em
Şafā-yı ħātir ile şimdi dünyāya gelen evlād
- 28 Temessül eyleyüp 'ahdinde mātem-süz-ı ğam şevka
Ĥarābistān-ı dehri itdi dārü'l-emn-i feyz-ābād
- 29 Olur her kārda reh-ber aña tevfiḫ-i Sübhānī
İder her emr-i düşvārında da āsānına irşād
- 30 Keder ĩrās ider bir ħadşe zāhir olsa da farzā
Olur bir şevki müntic kim görenler eyler istib'ād
- 31 Tefekkür itdi ešnā-yı bināsında ki elbette
Gelüp teşriḫ iderse şehriyār-ı ma'delet-mu'tād
- 32 Kudüm-i pādişāhiye sezā bu mevki'-i pāke
Bu kaşrı yaptı kim bir mişli daḫı olmamış icād
- 33 Didi lāyık midur ma'mūr u ābādan iken 'ālem
Dla bir mevki'-i vīrānenün nāmı Ferāḫ-ābād
- 34 Alup nā-müsteḫakdan müsteḫakka eyledi tevcih
Bu kaşr-ı dil-keşi yaptı Ferāḫ-ābād konıldı ad
- 35 O ism-i bī-müsemā şimdi buldı şāhibin ḫakkā
Heman teşriḫ kılsun şehriyār-ı ma'delet-mu'tād
- 36 Şehenşāh-ı mu'azzam şāh-ı ħurşid efser-i 'ālem
Medār-ı rāḫat-ı ħayrū'l-ümem āb-ı ruḫ-ı ecdād
- 37 Şeh-i Baḫā vü Yesrib pādişāh-ı maşriḫ u maḡrib
Cenāb-ı Ḥazret-i Sultān Aḫmed Ḥān-ı Kisrā-dād
- 38 Penāh-ı mülk ü millet bā'ış-i āsāyış-i ümmet
Vücūdı maḫz-ı raḫmet zıll-i Ḥak şāh-ı cehan-münkād

- 39 O şahenşāh-ı baht-efrūz taht ü cāh ü şevket kim
Fürūğ-ı mihr-i şānı gün-be-gün olmağdadur müzdād
- 40 'imād-ı dīn ü devletdür k'olur pāyende oldukça
Metānet-baḡş evreng-i binā-yı mülk-i istibdād
- 41 Güzīn-i Āl-i 'Osman ser-firāz-ı tāc-dārandur
Ki itdi ḡıḡta-i Īran-zemīni mülḡak-ı Bağdād
- 42 Te'ākub itdi esbāb-ı şafā eyyām-ı 'adlinde
Güzeşte miḡnete kıldı telāfī ḡayy-i bī-endād
- 43 O şahenşāhı çār-erkān-ı 'unşur şābit oldukça
Cenāb-ı ḡak ide pīrāye-i evreng-i 'adl ü dād
- 44 Güni gündən yeg olsun devletinde şıhr-i zī-şānuñ
Bu ḡurşīdūñ yüzinden şalsun o pāk meh-i nev-is'ād
- 45 Ne böyle bir ḡıdīv-i 'ālem-ārā geldi dünyāya
Ne bir şāha muvaffak oldu öyle āsaf u dāmād
- 46 Gelüp anlar şafā sürdükce bu kaşr-ı ferah-zāda
Nice nā-şādlar te'sīr ismiyle ola dil-şād
- 47 Teşekkür eyleyüp bu ni'mete Vehbī diye tārīḡ
Bu kaşrı ḡükm-i Sultān Aḡmedī kıldı Ferah-ābād
- 48 Bu mışra'dan da bir tārīḡ-i zībā eyledüm taḡrīc
Mülūki taḡḡ olındı kaşr-ı zībā-yı Ferah-ābād
- Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

78

Tārīḡ Berāy-ı Mekteb-i İbrāḡīm Paşa*

- 1 Nāmdaş-ı ḡāce-i 'ālem sebak-ḡān-ı ḡakem
Mālik-i seyf ü kalem iḡyāger-i şer'-i Nebī

78 A.168b, B.218b, C.231a.

*: A ve C nüshalarında başlık, " Tārīḡ " şeklindedir.
1 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

- 2 Hâzret-i Sultân Ahmed Hân-ı Gâzî kim anuñ
‘Akl-ı kül tedbîrine nisbetle tıfl-ı mektebî
- 3 Zıll-ı Rabbü’l-‘âlemin hem-nâm-ı Fahrü’l-mürselîn
Kim du‘â-i devletin ezber okur pîr ü şabî
- 4 Hep kitâb ü sünnete tatbîk idüp ef‘âlini
Tâ‘at-ı Hak’la güzâr itmekdedür rûz u şebi
- 5 Şehsüvâr-ı ‘arşa-i iclâl kim olmaz resâ
Eblak-ı ikbâline çerhün burâk-ı eşhebi
- 6 Ol şehensâh-ı cehan-bânunñ vekîl-i mutlakı
Şıhr-i hâşî şadr-ı vâlâ-kadr-i ‘âlî-kevebi
- 7 Ya‘ni İbrâhîm Paşa-yı sevâb-endîşe kim
Pîr ü bernâdan du‘â celb eylemekdür ma‘labı
- 8 Dest-i cûd u lu‘fı olmış maksim-i âb-ı murâd
Teşnegânunñ cümle andan def‘ olur tâb u büti
- 9 Hep bilâ-sebķ-ı taleb itmekdedür halka hibe
Añlayup lafz-ı zehebde derc olan emr-i hebi
- 10 Mûra kuvvet virse lu‘fı nice tâb-ı şîr olur
Ejdere hışm ile baksa nola sâ‘at ‘akrebi
- 11 İttibâ‘-ı naşş-ı Kur’an’dur şî‘âr-ı tıyneti
Neşr-i şer‘-i Ahmedîdür muktezâ-yı meşrebi
- 12 Re‘yi üstâd-ı debistân-ı hikemdür şöyle kim
‘Akl-ı Ristô piş-i idrâkinde şâkird-i ğabî
- 13 Bir nazarda görünür aña bedîhiyyü’z-zuhûr
Her husûşunñ ‘akl-ı kül yanındağı müstas‘abi
- 14 Hâdi-i tefvîkdan ta‘lîm ile irşâd eyle
Her umûrunñ aña rüşendür tarîķ-ı aşvebi
- 15 İşte ez-cümle bu bî-hemtâ mu‘allim-ğâne kim
Eyledi etfâlı hayran hüsn-i tarh-ı a‘cebî

3 a: Hattü’l-mürselîn A.

3 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

4-5,8-10 ve 13. beyitler B ve C nüshalarında yoktur.

- 16 Münbit-i naḥl-i vücūdı olmağ ile Nevşehir
Cü yirine itdi icrā aña māl-ı aṭyebi
- 17 Nakd-i himmet şarf idüp bir mekteb icād itdi kim
Zāhiren mekteb ḥaḳīkatde 'ibādet meksebi
- 18 Maşrık-ı ḥurşid zātı olduğundan bu diyār
Himmet-ābād itdi te'sīr-i su'ūd u kevkebi
- 19 Raḥmet okutdı idüp mektebde ihyā-yı 'ulūm
Güyyiā kabr içre zinde oldı ecdād u ebi
- 20 Olmasa tevfiḳ-ı Haḳ bulmazdı mekteb yapmağa
Hāce-i 'aşr olsa daḫı bu makām-ı ensebi
- 21 Seyr idüp etfāl anı oldı külāh-endāz-ı şevḳ
Birbirine itdiler esmā'-i emr fār-ı ḡabī
- 22 Raḥle-veş dest-i du'ā açup sırayla ṭurdılar
Çıkdı etfālün sipihre bang-ı yā Rab yā Rabi
- 23 'Omriñi medd it ilāhī pādişāh-ı 'ālemün
Rabbi yessir mā-yüridü's-şadr hāzā maṭlabī
- 24 Vehbi-i bende du'ā idüp didi tārīḫini
Cūd-i İbrāhīm Paşa yaptı bu nev mektebi
- Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

79

Tārīḫ Berāy-ı Liḫye-i 'İzzet Beg

- 1 Idüp icrā-yı sünnet-i Nebevī
Itedi irsāl-i liḫye Mīr 'Alī
- 2 Mīr-i iḳlīm-i dāniş 'İzzet Beg
Ki ma'ārifde gelmeye bedeli

17 ve 18. beyitler B ve C nüshalarında yoktur.
79 A.169a, B ve C'de yoktur.

- 3 Kilk-i takdîr mişlin itmedi şebt
Levh-i icâdı zîr-i meşk ideli
- 4 Göremez mişlini anuñ devrân
Dîdesinde meger ola hîveli
- 5 Her hünerde bulup rüsûh-ı kadem
Her ma'ârifde var netîce eli
- 6 Der-i menşûr-ı neşr ü inşâsı
Silk-i manzûm oldu her gâzeli
- 7 Hâşılı o sûtûde-menkabetün
'Add olunmaz mahâsin-i 'ameli
- 8 Ola her dem bahâr hafli gibi
Çemenistân-ı hâhiş ü emeli
- 9 Safha-i rüyin eyledi tezyîn
Rik'a-i şun'-i kâtib-i ezeli
- 10 Eyledi neşr resm-i yâkütî
Haţtı oldukda zîr-i lebde celî
- 11 Ve düşüp Vehbiyâ didüm târih
Bî-bedel hûsn-i haţ-ı Mîr 'Alî

Vezni: Fe'îlâtün/ mefâ'ilün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

80

Dîger

- 1 Bu vech üzre du'â birle didüm târihin ey Vehbî
'Alî Beg Rabb-i 'izzet ide zibâ lihyeñi mes'ûd

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

80 A.169a, B ve C'de yoktur.

Tārīḥ-i Feth*

- 1 Bedr cenginden olan cünd-i ricālu'llāhuñ
Eşerin gördi 'adūv fikr-i zaferden geçdi
- 2 'Ālem-i ğaybdan olduğda 'ıyan cünd-i melek
Moskov'uñ 'askeri hep tır ü teberden geçdi
- 3 Fikr-i tārīḥa düşüp ehl-i sühan kätibeten
Her biri şāhreh-i 'arz-ı hünerden geçdi
- 4 Tarz-ı tārīḥde bir bāb-ı nev açdı Nābī
Dil-i Vehbī de görüp āhir o derden geçdi
- 5 Didi tārīḥini üç biñ görünür ammā kim
Oldı ancak se Sezār'uñ biri serden geçdi
- 6 Oldı bir 'ukde gönüllerde hisāb-ı se-hezār
Anı hall hātır-ı pür-hüzn ü kederden geçdi
- 7 Birisi 'ayndır anuñ ki ider biñ altmış
Biri bülbüldür anuñ kim o da serden geçdi
- 8 Se-hezāruñ biri de elfdür ol da biñdür
Böyle hall eyledüm ol dem ki nazardan geçdi
- 9 Vech-i āherle idince se-hezārı taḥrīc
Nāvek-i reşk-i dil ehl-i hünerden geçdi
- 10 Nass-ı Kur'an'dur o tārīḥ-i celīle me'ḥaz
Fehm iden anı tevārīḥ-i uḡardan geçdi
- 11 Ya'ni Kur'an'daki ālāf-ı selās ola murād
Bu fikir daḡı dil-i feyz-eşerden geçdi
- 12 Bir elfdür ğarazı biñ biri yüz on biridür
Birisi daḡı eḡaddür o da serden geçdi

81 A.169a, B.227a, C'de yoktur.

*: A nüshasında başlık, " Tārīḥ " şeklindedir.
7 a: birisi ğayndur A.

- 13 Tab'ına mevhibe-i Hazret-i Hak'dur Vehbî
Hall-i şânî ki letâfetde şekerden geçdi

Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fä'ilâtün) (fa'lün)

82

Târih

- 1 Cenâb-ı Hazret-ı Sultân Ahmed Hân-ı Cem-câhuñ
Ki oldı emri sârî cüy-i cârî gibi sū-der-sū
- 2 Idüp hükm-i humâyûnı ile bünyâd Sa'd-âbâd'ı
Veziir-i hâşı İbrâhîm Paşa-yı melâ'ik-hû
- 3 Kuşūr-ı bî-kuşūr ile müzeyyen oldı her cânib
Hiyâbanzâr-ı bâğ-ı cennete döndi kenâr-ı cū
- 4 Huşûsâ işbu kaşr-ı ketudâ-yı şadr-ı 'âlî-kaqr
Muhammed-nâm u Mahmûdü'l-hisâl-i dâver-i nîkū
- 5 Bulup bu selsebîl-i can-fezâdan revnağ-ı diğer
Şanursın şuyı şâf elmâsdan faşş-ı nigindür bu
- 6 Sütür-ı mevcini kim görse târihin okur Vehbî
Bu zibâ selsebîl oldı nezâketle bir içim şu

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

83

Târih-i Feth-i Mora

- 1 Ziyâde bir güzel târih ister bu fütühâta
Eyâ Mora ile mora menekşe şuda açıldı

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

13 b: hall-i nâbı ki B.

82 A.169b, B ve C'de yoktur.

83 A.169b, B ve C'de yoktur.

84

Diger

- 1 Alındı hışn-ı Gerdōs tārīh-i güzīn oldı
Bi-hamdi'llāh yine Gerdōs makarrü'l-müslimīn oldı

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

85

Diger

- 1 Tebşir iderek hātif-i kudsi didi tārīh
Nez'-i kurun-ı karnı kesildi Venedik'ün

Vezni: Mef'ülü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ülün

86

Diger

- 1 Kilīd-i seyf ile feth oldı Inebolı'nuñ hışnı
Bi-hamdi'llāh ki açdı bāb-ı 'avn u nuşreti Mevlā

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

84 A.169b, B ve C'de yoktur.

85 A.169b, B ve C'de yoktur.

86 A.170a, B ve C'de yoktur.

87

Diger

- 1 Cehan-g̃ir oldu h̃ukmin virdi zibā-mesned-i m̃uhr̃uñ
‘Alī Paşa Mora’yı eyledi z̃ir-i nigin hālā

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

88

Diger

- 1 Yine Hışn-ı Inebolı Receb ayında fet̃h oldu
Hilāl-āsā sıpihre aşdı seyfin bu ‘Alī Paşa

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

89

Diger

- 1 Çıkınca çār-cānibden ‘asākir didiler tārīh̃
Belüp der-ceng-i evvel Gerdös’ı aldı ‘Alī Paşa

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

90

Tārīh̃

- 1 Hıdiv-i baħr u berr Sultān Aħmed Hān-ı z̃i-şānuñ
Ki vaşfı mevc-i deryā gibi taşkın hadd-i aħşādan
- 2 Vez̃ir-i a‘zamı Dāmād İbrāhīm Paşa kim
Zülāl-i cūdına s̃ir olmamış yok halk-ı dünyādan

87 A.170a, B ve C’de yoktur.

88 A.170a, B ve C’de yoktur.

89 A.170a, B ve C’de yoktur.

90 A.170a, B ve C’de yoktur.

- 3 Civār-ı cāmi'-i Sulṭan Muḥammed Ḥan Fātiḥ'de
Güzār itdükde devlete bu şehrah-ı dil-ārādan
- 4 Teferrüs itdi kim her sū iderler şarf-ı āb-ı rü
Alınca bir karābe şu nice minnetle sakḳādan
- 5 Bu eḡnāda zülāli nām-ı mollā cümle aḡzından
Varup sūz-ı derün 'arż itmek ile kıllet-i mādan
- 6 Şu gibi sūy-i ḡayra meyl idüp ṭab'ı ḡurūş itdi
Zülāl-i merḡamet ol menba'-ı iḡsān-ı vālādan
- 7 Heman fermān idüp bu çeşme-i dil-cūyı yapdurdı
'İṭāş-ı ümmeti seyr itdi mā-i zemzem-āsādan
- 8 Ḥudā cāh-ı Sikender 'ömr-i Ḥızr ile vire ecrin
Du'ā-yı ḡayra maḡhar eyleye a'lādan ednādar
- 9 Zebān-ı lüle Vehbī-veş okur 'atşāne tārīḡin
Zülāli ṭoldur iç mā 'Ayn-ı İbrāḡīm Paşa'dan

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

91

Tārīḡ

- 1 Ḥazret-i Sulṭan Aḡmed Ḥān-ı ḡāzī kim anuñ
Āb-ı rüy-i salṭanatdur zāt-ı pāk-i ekremi
- 2 Bā-ḡuşūş oldu muvaffak böyle bir destūra kim
Hem emīnū'l-mülki hem dāmādıdur hem maḡremi
- 3 Ḥüsn-i niyyet gör ne āşāra muvaffak eyledi
Diñle Vehbī bu iki tārīḡ bī-biş ü kemi
- 4 Kıldı reyyan cūd-ı İbrāḡīm Paşa 'ālemi
Fī-sebīli'llāḡ akıtdı dehre mā-i zemzemi

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

Tārīḥ

- 1 Şeyḥ-i kāmīl pīr-i fānī Aḥmed-i Nāmī Dede
‘Azm idüp dār-ı bakāya dehre çün itdi devā’
- 2 Gerçi şem‘-i ‘ömrin itfā itdi anuñ rüzgār
Yirine naşb itdi bir şems-i ḥaḳīkat iltimā’
- 3 Hâce-i bender ki ‘irfān-ı nesīb-i pāk-dil
Bārgāh-ı feyze geldi eyledi neşr-i metā’
- 4 Hem-‘inān olup berīd-i nuşrete gör ḥikmeti
Geldi İstanbül’a keşf itdi kerāmetden kinā’
- 5 Geldügi gün tekyeye seyr eyle luḫfı ḥaḳkı kim
Müjdelerle ‘asker-i İslām’dan geldi rikā’
- 6 Müjde-i feth ü zaferle ṭoldı dünyā ser-te-ser
Buldı şeymāhā-yı ḥamd ü şükr o deñlü irtifā’
- 7 Didiler aḥbāb tārīḥ-i kudūmın Vehbiyā
Hep kudūmuñla nesīb İslāmiyān itdi semā’

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

Tārīḥ-i Feth

- 1 Dīdeler rüşen ki mihr-i ‘avn-i Ḥaḳ idüp ṭulū’
Fertev-i tiğ-ı zafer a‘dāya göz açdurmadı
- 2 Eyleyüp Mevlā fūrūg-ı şems-i İslām’ı füzün
Zulmet-i küfri izāle itdi nūr-ı Aḥmedī
- 3 Ehl-i İslām’a ricāl-i gayb ile imdād idüp
Leşker-i küffāra Ḥaḳ bir dürlü meydan virmedi

92 A.170b, B ve C’de yoktur.

93 A.170b, B ve C’de yoktur.

4 Düşdi bir kâşid yola tebşir için tārīhini
Luţf-ı Yezdān 'asker-i Islām'ı mansūr eyledi

5 Vehbiyā hātif bu fetħa didi tārīh-i dīger
Moskov'un 'ırkını kesdi seyf-i Sultān Ahmed

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

94

Tārīh-i Dīger

1 Nusret-i Hān Ahmed'un hātif didi tārīhini
Seyf-i dīn-i Ahmediden Moskov'un şındı bütı

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

95

Dīger

1 'Avn-i Şamed mü'esser idüp dīn-i Ahmedī
Kesdi emān-ı Moskov'ı seyf-i Muhammedi

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

96

Tārīh Berāy-ı Anbār-ı Çoka

1 Didi tārīhini bir mışra' ile kilik-i mu'ciz-dem
Çoka Anbārı'nı yapdurdı Sultān Ahmed-i ekrem

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

94 A.170b, B ve C'de yoktur.

95 A.170b, B ve C'de yoktur.

96 A.171a, B ve C'de yoktur.

97

Tārīḥ

Çeşme-i Sultān Ahmed menba'ı-ı āb-ı hayāt

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

98

Tārīḥ-i Kal'a-i Revān

- 1 Ziyāde bir güzel tārīḥdür olsa nola meşhūr
Revān hışnında hālen aldı Sultān Ahmed-i mansūr

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

99

Tārīḥ-i Çeşme-i Minkāri-zāde

- 1 Minkāri-zāde gibi re'īsü'l-efāzılun
Pirāye-i sülālesi fehāme-i aşıl
- 2 Ya'nī cenāb-ı Ahmed Ebü'l-Ḥayr Efendi kim
'Allāme-i ḥafīd olamaz fi'line 'adīl
- 3 Südlüce'nün görünce şuya ihtiyācını
Bir çeşme yaptı kim leben ırmağına sebīl
- 4 Bir mışra'a şığışmadı tārīḥi Vehbiyā
Ancak ihāṭa eyledi bu müfred-i cemīl

97 A.171a, B ve C'de yoktur.

98 A.171a, B ve C'de yoktur.

99 A.171a, B ve C'de yoktur.

5 Dāmād-zāde Ahmed Efendi bu çeşmede
Süt gibi şuyı Südlüce'de eyledi sebîl

Vezeni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

100

Tārīḫ-i Vezīr-i A'zam-şüden-i Hekīm-zāde 'Alī Paşa*

- 1 Taht-ı şevket bir mülūkī nüşa-i ikbāldür
Zāt-ı Han Mahmūd-ı ekremdür müfād-ı ecmeli
- 2 Şadr-ı dīvan cildidür mihr-i hümāyun şemsesi
Degmesin yā Rab o zībā şemseye nā-ehl eli
- 3 Buldı el-ḥakk revnākın şimdi didüm tārīḫini
Bu 'Alī Paşa yüzinden nūr-ı mihr oldı celī
- 4 Ol ṭabīb-i 'illet-i devlet ki bu tārīḫde
Ḥukmi oldı şadra kânün-ı şifā-yı Bū 'Alī

Vezeni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

101

Tārīḫ-i Çeşme-i Hekīm-zāde 'Alī Paşa**

- 1 Vezīr-i a'zamı Mahmūd Hān-ı zī-şānuñ
Cenāb-ı āşaf-ı Haydar-şiyem 'Alī Paşa
- 2 Yapup bu çeşme-i dil-cūyı ḥasbeten li'llāh
Zülāl-i birre dil ü destin eyledi mecrā

100 A.171a, B.219b, C.233a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Tārīḫ" şeklindedir.

101 A.171a, B.219b, C.233a.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Tārīḫ" şeklindedir.

2 b: dostın eyleye C.

3 Binā-yı cāmi'a kıldı bu çeşmeyi takdīm
Belī namāzdan evvel vuzū gerek zīrā

4 Vuzū idüp didi Hızr aña Vehbiyā tārīḥ
'Alī yüzi şuyına āb-ı kevşer iç saḥḥā

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

102

Tārīḥ-i Sebīl-i Hekīm-zāde 'Alī Paşa*

1 Hāzret-i Sultān Mahmūd'un vekīl-i mutlakı
Nāmdaş fātīḥ-i Ḥayber'e vezīr-i bī-'adīl

2 Eyledi bu Ka'betü'l-'uşşākı ihyā yaptı hem
Çāh-ı zemzem gibi bir 'ayn-ı tesemmī selsebīl

3 Geldi şadra çok semiy-i sāki-i kevşer velī
İtmedi böyle birinün birri irvā-yı 'alīl

4 Lūleden şu gibi hāmenden teraşşuḥ eyledi
Vaşfın işrāb için ey Vehbī dü-tārīḥ-i celīl

5 Bu 'Alī Paşa sebīlinden gel iç mā'ü'ş-şifā
Āb-ı pāk-i kevşer oldı vaḳf-ı ebnā-yı sebīl

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

103

Tārīḥ-i Ceşme-i 'Alī Paşa**

1 Vezīrān-ı cehānuñ āb-ı rüy-i ma'delet-cūyı
Vekīl-i saltanat şadr-ı cemīl-i sāye-i Mevlā

102 A.171b, B.220a, C.233b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

3 b: irvā-yı galīl A.

103 A.171b, B.220a, C'de yoktur.

** : B nüshasında başlık yoktur.

- 2 Benān-ı destini ‘ayniyle idüp lüle maḫsimde
‘İtāş-ı baḫr ü berde mā-i cūdı eyledi irvā
- 3 Bu ihyā eyledi sākī-i āb-ı kevşerüñ nāmın
‘Alī Paşa yüzi şuyına gel āb-ı ḫayāt iç mā
- 4 Cehāna ‘adli sārī āb-ı cūdı dehre cārīdür
O şadr-ı ekremi Mevlā mu‘ammer ide Nūḫ-āsā
- 5 Ḥisāb olsa çıkar her mısra‘ında Vehbiyā tārīḫ
Kalemle sen yine mermerde kazduñ sikkeyi ḫālā
- 6 Muḫammed Muştafā rūhına bu āb-ı ḫayāt aḫdı
Ne dil-cū çeşme yaptı fī-sebīli’llāḫ ‘Alī Paşa

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

104

Tārīḫ-i Çeşme-i ‘izzet ‘Alī Paşa*

- 1 ‘Ayn-ı himmet menba‘-ı ‘izzet ‘Alī Paşa ki Ḥak
Zāt-ı pākin eylemiş erbāb-ı cāha āb-ı rū
- 2 Ol vezīr ibn-i vezīr-i mekremet-pīrāya kim
Çeşmesār-ı cūda her engüştidür bir lüle şu
- 3 Devlete hem defteri olduğda hem kā’im-makām
Luḫfı sirāb-ı ‘aḫā itdi cehānı gū-be-gū
- 4 İşte ez-cümle bu dil-cū çeşmeyi bünyād idüp
Her ḫarafdan itdi icrā ābını mānend-i cū
- 5 Vehbiyā gūş it zebān-ı lüleden tārīḫini
Āb-ı cūy-i kevşer iç ‘Ayn-ı ‘Alī’de sū-be-sū

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

104 A.171b, B.220b, C.232a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḫ " şeklindedir.

Tārīḥ-i Dīger Berāy-ı Çeşme-i 'İzzet 'Alī Paşa*

- 1 Āb-ı rūy-i vüzerā menba'-ı ihsān-ı 'atā
'Alī Paşa ki füzundur himemi 'ifsādan
- 2 Şānına ḥil'at-i bālā-yı fiḥār olmağ-içün
Nāzil olmuş aña İzzet lakabı bālādan
- 3 Devlete olduğı eyyāmda baş defter-dar
Çok eşer itdi ki bīrūn raḡam ihsādan
- 4 Baḡr-ı pūr-cūş-i keremdür o vezīr ibn-i vezīr
İşte bu çeşme de bir katredür ol deryādan
- 5 Vehbiyā ḡāme-i iḡlāş ile yaz tārīḡin
Akdı bu mā-i şifā 'Ayn-ı 'Alī Paşa'dan

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

Tārīḡ-i Çeşme-i Kethudā-yı Şadr-ı 'Alī Yahyā Ağa**

- 1 Cenāb-ı kethudā-yı şadr-ı a'zam dāver-i ekrem
Ki itdi himmeti Yahyā-yı Bermek nāmını iḡyā
- 2 Akıtdı lūle-i cūdı şu resme āb-ı ihsānı
Ki itdi sū-be-sū leb-teşnegān-ı 'ālemi irvā

105 A.171b, B.220b, C.232b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Tārīḡ" şeklindedir.

1 b: füzun-ter himemi 'anḡādan B.

2 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

3 b: çok emīr itdi C.

106 A.172a, B.223a, C'de yoktur.

** : B nüshasında başlık, "Tārīḡ-i Çeşme-i Yahyā Paşa" şeklindedir.

- 3 Hüşûsâ bu mahalde yaptı bir nev-çeşme-i dil-cû
Ki lâyıķ itse Hızr Iskender'e bir kaķresin ihdâ
- 4 Hemîşe dergehin Hâķ maksim-i cûd-ı murâd itsün
Du'âsın şu gibi ezberlesün a'lâ ile ednâ
- 5 Mücevher harfle yazdı 'Utârid Vehbiyâ târiķ
Bu mâ'-i sâfı li'llâh eyledi Yahyâ Aķa icrâ

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

107

Târîķ-i Lihye*

- 1 Hâzret-i maħdûm-i vala-menzilet 'âlî-neseb
Kim vücûdidur 'alem âdâb-ı Fârâbiyye'de
- 2 Mülteħî oldı sa'âdetle mübârek ide Hâķ
Hatt-ile kıla taşarruf mansıb-ı ümniyyede
- 3 Lihye-i pâkiyle seyr iden cemâlin didiler
Oldı sünbüller demîde devha-i 'adniyyede
- 4 Gûyiyâ yazdı bahâristan kilik-i şun'-ı Hâķ
Hatt-ı reyħâniyle tarf-i nüsha-i verdiyyede
- 5 Hüsni-i hattın seyr idüp Vehbî didi târiķini
Yazdılar gûyâ havâş-ı seyyidi Şemsiyye'de

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

107 A.172a, B.223a, C'de yoktur.

*: B nüshasında başlık yoktur; C nüshasında ise bu tarihler yoktur.

2 a: mülteħî oldı B.

4 a: bahâristânı B.

Tārīḥ-i Müftī-şüden-i İshak Efendi*

- 1 Şāhenşeh-i cehānı Mevlā idüp muvaffak
‘Ahdinde ehle tevfiż oldu emānet-i Hak
- 2 Ya‘nī maḳām-ı iftā ehlini buldı hālā
Ey kāşki bulaydı üç sāl bundan esbak
- 3 Bir mişli yok cehanda müftiye mālīk oldu
Mes‘ūd ide kudūmin halka Kerīm-i muṭlak
- 4 Bir müjde çıkdı nā-geh bakdum ki oldu tārīḥ
İshak Efendi el-hakḳ fetvāya oldu elyak

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātün/ mef‘ülü/ fā‘ilātün

Tārīḥ-i Diğer Müftī-şüden-i İshak Efendi**

- 1 Dā‘imā ister idün kim ola şeyhü’l-islām
Hak’dan ayrılmayan İshak Efendi hakḳā
- 2 ‘Āleme nāfi‘ imiş eyledüğün ed‘iye
Ki işitdükde sürüşān-ı icābet-peymā
- 3 Seni te’yid iderek yek-be-yek āmin diyerek
Oldılar cümle hem-āğāz gürūh-ı ‘ulemā

108 A.172a, B.221a, C.232b.

*: B nüshasında başlık, "Tārīḥ Berāy-ı Fetvā-yı İshak Efendi" şeklinde, C nüshasında ise, "Tārīḥ" şeklindedir.

2 b: olaydı A.

109 A.172b, B.220b, C.233b.

** : B nüshasında başlık, "Tārīḥ Berāy-i Müftī-şüden-i İshak Efendi" şeklinde, C nüshasında ise, "Tārīḥ" şeklindedir.

3 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

3 b: āğāz-keşide ‘ulemā C.

4 Düşdi bir zemzeme eflâke ki oldı tārīḥ
Lāyık İshak Efendi'ye makām-ı fetvā

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'lün)

110

Tārīḥ-i Vezīr-şüden Bā-Muşāhib-i Şehriyārī Muhammed Beg*

- 1 Şehensāh kadr-dan Hazret-i Hān Ahmed-i Gāzī kim
Ki dā'im mazhar-ı tevfiḳ-ı Hallāk-ı Kadīr oldı
- 2 Muvaffak eyledi ez-cümle bir destür-ı zī-şāna
Ki tezkīr-i umūr-ı hayr ile añā zahīr oldı
- 3 Ne öyle bir Süleyman-şan şehensēh geldi dünyāya
Ne bir şāhuñ vezīri böyle bir āşaf nazīr oldı
- 4 Ki ol zāt-ı mükerrrem şadr-ı a'zam bedr-efham kim
Nazīrin görmedi çeşm-i cehan kūr-ı darīr oldı
- 5 Bu dīn ü devlete çok hidmet itdi hāriku'l-'āde
Sebeb ammā ki 'adl ü dād-ı şāh-ı Cem-serīr oldı
- 6 Hayır-hāhān-ı devlet gitdi tursun belki evlādı
Olur mükrim diyü irşād idüp halka müşīr oldı
- 7 Görüp ez-cümle mīr-i rüşd-i hem-rāzında isti'dād
Anuñ da cevdet-i 'aql-ı cevānından habīr oldı
- 8 Vezāretle olup teşrīf-baḫş-ı cāh-ı şihriyyet
Heman haṭṭ-ı hümāyun zīver-i dest-i beşīr oldı
- 9 Zihī ilhām-ı Rabbānī hoşā tevfiḳ-ı Sübhānī
Mübārek eyleye Bārī 'aceb emr-i haṭīr oldı

110 A.172b, B.221a, C.233b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

3 a: Süleyman-şān ü şevket geldi B.

5 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

7 a: hem-zādında B, hem-zātında C.

7 b: Bu mısra B ve C nüshalarında yoktur.

8 a: Bu mısra B nüshasında yoktur.

- 10 Ne mîr-i muhterem nûr-ı mücessem 'aql-ı evvel kim
Fürûğ-ı re'yi reşk-i pertev-i şubh-ı ahîr oldu
- 11 O fıtrat kabiliyyet kim dem-i icâd aña güyâ
Necâbetle sa'âdet cüz'-i terkîb-i hamîr oldu
- 12 'Atâsı şöyledür kim destine taklîd itmekle
Tüketdi gevherin yemm sâ'il-i ma'den fakîr oldu
- 13 Hilâl-i âsumân-ı 'izz ü şan kim şems-i şevketden
Hilâl iken alup feyz-i kabes bedr-i münîr oldu
- 14 Sürûrından olup rakşân-ı dest-efşan dil-i Vehbî
Elinde hâmesi surnâ-yı sûra hem-safir oldu
- 15 Sezâdur yazsalar altun kalemle âsafâ zirâ
iki târih tahrîr itdi ammâ bî-nazîr oldu
- 16 Musâhiblikde dâmâd-ı şeh-i bâlâ-serîr oldu
Zihî devlet Muhammed Beg vezîr ibn-i vezîr oldu

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

111

Târih-i Sadr-ı Rûm-şüden-i İsmâ'il Efendi*

- 1 Mesned-ârâ-yı şerî'at zîb-i şadr-ı mekremet
Ol nesak-sâz-ı umûr-ı ma'delet karmû'l-kurûm
- 2 Kim degüldür binde bir evşâfın ihşâ muhtemel
Olsa ger şifr-ı rakam yirde haşâd gökde nücûm
- 3 İtdi şan bir burcdan bir burca tahvîl âfitâb
Rûm'a nakl idüp Anadolı'dan ol şemsü'l-'ulûm
- 4 Hâk u bâtıl tîg-i ahkâm ile buldı imtiyâz
Oldı şıyt-ı şöhret-i 'adliyle pür her merzbûm

14 b: hem-nefir oldu C.

111 A.173a, B.221b, C.234a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Târih " şeklindedir.

4 b: her bir merzbûm B.

5 Düşdi bir mışra'la tārīḥ-i cāhı Vehbiyā
Oldı bu ishāḫ İsmā'īl Efendi şadr-ı Rūm

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

112

Tārīḥ-i Cāmi'-i Mehmed Kethüdā Der-Ortaköy*

- 1 İrāz-ı hutbe-i iclāl-i Sultān Ahmed-i Gāzī
Ki itmiş kıblegāh-ı pādişāhan dergehin Mevlā
- 2 Medār-ı devlet ü din şehriyār-ı mesned-āyin kim
Du'āsı beş vakıtde farz-ı 'ayn oldı namāz-āsā
- 3 O sultān-ı cehānuñ şıhr-i ḥāsı şadr-ı mümtāzı
Ebü'l-ḥayr Aşaf İbrāhīm Paşa-yı kerem-pīrā
- 4 Zemān-ı şevketinde eyleyüp dünyāyı ḥayr-ābād
Cehān-ı köhnede kalmadı ma'mūr olmaduk bir cā
- 5 Fakat bir mevki'-i dil-keşde kim var idi bir mescid
Mine'l-bāb tā ile'l-mihrāb olmışdı ḥarāb ammā
- 6 İdüp etrāfın evvel çirk-i küfr ü şirkden tanzīf
Buyurdı kim ide bir cāmi'-i pākizeter inşā
- 7 Mükerrerrem kethüdāsı naşb-ı 'aynı şıhr-i zī-şānı
Muḥammed-nām Mahmūdü 'ş-şemā' il Hazret-i Ağa
- 8 O da biñ şevk ile tekbīre bend-i iftitāḥ oldı
Ḥulūs-ı niyyet ile yaptı böyle cāmi'-i ra'nā
- 9 Ne cāmi' Ortaköy anuñla mümtāz-ı firāz oldı
Bilindi nükte-i lā-ḥayre illā fi'l-vasaḫ ḥālā

112 A.173a, B.221b, C.234b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

6 a: tathīr B.

8 a: tekbīr ü bend-i iftitāḥ oldı B, tekbīr-i bend-i iftitāḥ oldı C.

9 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

- 10 Boğaza hüsn-i nev virdi leb-i deryāda hāl oldu
Mücessem Ka'be'nün taşvīrine döndi heman gūyā
- 11 Hıdiv-i 'ālem ü şadr-ı kerīm ü şāhibü'l-hayrı
Bu gūne nice āsāra muvaffaq eyleye Mevlā
- 12 Tamām olduğda Vehbī bülbül-i kudsī didi tārīḥ
Yapıldı Ortaköy'de gül gibi bir ma'bed-i zibā

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

113

Tārīḥ-i Çeşme-i Gülahmed Ağa Der-Zemān-ı Mahmūd Hān
Raḥimehu'llāh*

- 1 Hayāt-ı Hızr u ikbāl-i Sikender'le ola dā'im
Cenāb-ı Hazret-i Sultān Mahmūd-ı hümā-sāye
- 2 Idüp sīr-āb-ı himmet teşnegān-ı dehri sū-der-sū
Ne ebr u seyle minnet kaldı ne şahrınc u saḳkāya
- 3 Bulup başın ayağına getürdi āb-ı hayvānı
Ricāl-i devlete emr itdi yir yir çeşme inşāya
- 4 Bu mevki' düşdi Gülahmed Ağa'nun ḥişşe-i sa'yi
Bulunmağla vekīl-i kethudā-yı şadr-ı Cem-pāye
- 5 Zuhūr-ı mācerā-yı 'azl-i ṭab'ın itmeyüp tekdīr
Çalışdı ḥidmet-i me'mūresin tekml ü icrāya
- 6 Yüzinün şuyı ile 'azli de manşıb bilüp ḥaḳḳā
Şu yirine döküp sīm ü zeri şükr itdi Mevlā'ya

10 a: cān oldu C.

10 b: Mücessem Ka'be taşvīrine döndi bu heman gūyā B.
113 A.173b, B.222a, C.235a.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḥ-i Çeşme-i Gülahmed Paşa " şeklinde, C nüshasında ise " Tārīḥ " şeklindedir.

2 b: ne şahrınc-ı saḳkāya A.

7 Bu dil-keş çeşme-i dil-cüyü yaptı fî-sebîli'llāh
Du'ā-yı hayrı celb için o şāh-ı 'ālem-ārāya

8 Celī tārīḫi Vehbī berg-i ḥarf-i jāle dārında
Gül-āb-āsā şuyı iç kıl du'ā Gülahmed Ağa'ya

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

115

Tārīḫ-i Kādī-i Islāmbol-şüden-i Imām-ı Evvel-i Sultānī*

1 Semiy-yi Ibn-i 'Avf ol mazhar-ı fermüde-i lā-ḥavf
Kerīm-i bī-la'l ü sūf 'avnü'l-mileli ve'd-dīn

2 Imām-ı evvel-i Sultān Ahmed Hān-ı 'ālī-şān
Cenāb-ı ḥāce-i şehzādegān-ı saltanat-āyīn

3 Tevāzu'-kār luḫf-endīşe min'ām-ı kerem-pīşe
Hüner bir 'adl-pīşe ḥākimü'l-vakt-i giran-temkīn

4 Sa'ādetle olinca kādī-i belde bi'l-istihkāk
Meserretle Sitanbül içre gūyā oldu şehrayīn

5 Imām-ı fikh olup seccāde-i şer'-i muḫahherde
Vücūdı maḫfil-i aḫkāma oldu māye-i tezyīn

6 Hemīşe zīver-i mihrāb-ı 'izz ü imtiyāz olsun
Ḥaṭīb-i minber-i mecd eylesün Ḥaḫ diyelüm āmīn

7 Mübārek ide Mevlā mansıbın yaz Vehbiyā tārīḫ
Sitanbül ḥākimi oldu imām-ı pādīşāh-ı dīn

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

7 b: du'ā-yı hayr celb için A.

8 a: celī tārīḫ B, C.

114 A.173b, B.222b, C.235a.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḫ Berāy-ı Kādī-i İstanbül-şüden"
şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīḫ " şeklindedir.

Tārīḥ-i Dīġer Kādī-i Islāmbol-şüden-i İmām-ı Evvel-i Sultānī*

- 1 Revnak-ı mihrāb-ı din minber-tırāz-ı şer⁴-i pāk
Muktedā-yı pādişāhī fāzıl-ı 'iffet-penāh
- 2 Olmuş iken müsta'idd-i şadr-ı kâzî-'askeri
Yek-be-yek resm-i tarîk üzre idüp ihrāz-ı cāh
- 3 Hâkimü'l-belde olup Vehbî didi tārîḥini
Oldı İstanbül mollası imām-ı pādişāh

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

Kādī-i Haleb-şüden-i Velī Efendi**

- 1 'Allāme-i zū-fünun ki lāyık
Reşk itse kemāline Hucendī
- 2 Tahkik-i mebāhiş eyledükce
Görseydi o fahl-i ser-bülendi
- 3 Çün seng-i mezār olurdu ḥāmūş
İbn-i Hacer ile Tāşkendi
- 4 Tekmīl-i medāris eyledükde
Maṭlūbı virilmeyüp gücendi
- 5 Şehbā ile soñra itdi mesrūr
Fermān-ı kazā o ercümendi

115 A.173b, B.222b, C.235b.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḥ-i Dīġer Berāy-ı İmām-ı Pādişāhī " şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

116 A.174a, B.222b, C.235b.

** : B nüshasında başlık, " Tārīḥ-i Kādī-i Haleb-şüden-i Velī Efendi " şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

6 İmzâ-yı şoguga yazdı Vehbî
Kādî-i Haleb Velî Efendi

Vezni: Mef'ûlü/ mefâ'ilün/ fa'ûlün

117

Tārîḫ-i Çeşme-i Topcıbaşı**

- 1 Emri cereyân eyledi Ḥan Mahmūd'un
Bu Ka'betü'l-'uşşâkda oldu şu sebîl
- 2 Topcıbaşı yaptı Vehbi didi tārîḫ
'Ayn-ı çeh-i zemzem-eşer-i İsmâ'il

Vezni: Mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilün/ fa'
" (değişkendir) (fa'ül)

118

Tārîḫ-i Vefât-ı Şeyḫ-i Ğalaṭa 'Osman Efendi**

- 1 Şeyḫ-i Ğalaṭa Nâyî düketdi demini
İtdi mütesellî veledi 'uşşâkı
- 2 Vehbî didi tārîḫin anuñ mülhem-i ğayb
'Osman Dede göçdi ola sırrı bâkî

Vezni: Mef'ûlü/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ fa'
" (değişkendir) (fa'ül)

117 A.174a, B.223a, C.236a.

*: B ve C nüshalarında başlık yoktur.

2 a: didi tārîḫin A, C.

118 A.174a, B.223a, C.236a.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tārîḫ " şeklindedir.

Tārīḫ-i Vefāt-ı Fāṭıma Hanım*

- 1 Hayf şad-hayf idüp Fāṭıma Hanım rihlet
Şoldı açılmadan ol gonce-i gülzār-ı hayā
- 2 Dyle bir dürre-i 'ismet şadef-i silk-i şeref
Oldı güm-keşte-i genc-i 'adem ü ḥāk-i fenā
- 3 Dyle bir seyyide kim vālid-i kāzī-'asker
Ceddi ḥod feyz-nümāyende-i şadr-ı iftā
- 4 Ferd-i bī-zevc idi 'iffetde miḡāl-i Meryem
Zühd ile Rābi'a'nun ḡāniyesiydi ḥakkā
- 5 Hem-dem-i hūr-i behişt ola Şiddīka-sirişt
Ide Ḥaḫ mahrem-i ḫalvetkede-i ḫayr-ı nisā
- 6 Vehbiyā levḫ-i mezārında yazılsun tārīḫ
Fāṭıma ceddasi Zehrā ile ḫuldi ide cā

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

Tārīḫ-i Vefāt-ı 'Abbas Beg İbn-i Hasan Paşa**

- 1 Nihāl-i nesl-i Zehrā'dan hübüb-ı şarşar-ı taḫdīr
Düşürdi ḫāke birkaç nā-reside mīve-i zībā
- 2 Biri ez-cümle Seyyid Mir 'Abbās-ı mükerrrem kim
Aña olmışdı mīrās-ı peder kār-ı ḫüsün güyā

119 A.174a, B.223b, C.236a.

*: B nüshasında başlık, " Tārīḫ Berāy-i Vefāt-ı Fāṭıma Hanım " şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīḫ " şeklindedir.

5 a: Eyleyüp Ḥazret-i Zehrā'ya enīs ü hem-dem B, 'adem-i hūr-i behişt olduğına sirişt C.

120 A.174b, B.223b, C.236a.

** : B nüshasında başlık, " Tārīḫ Berāy-i Vefāt-ı 'Abbās Beg " şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīḫ " şeklindedir.

- 3 Nice Ya'küb-veş giryân ü nālân olmasun 'âlem
O Yûsuf-ţal'atı cāh-ı mezāra itdiler ilkā
- 4 Nola mānend-i şeb 'âlem siyeh-püş olsa ser-tā-ser
Ki itdi o mehûn şem'-i hayātın rûzgār iţfā
- 5 Ne meh bir gonce-i ser-sebz idi açılmadan şoldı
Ne gonce dürr-i nā-yāb idi güm itdi felek hayfā
- 6 O maḥdûm-ı güzînûn firkatiyle dāğ-ı mātendür
Felekde encüm-i zehrā zeminde lāle-i ḥamrā
- 7 Nihāl-i kad-i 'Abbās'ı 'âlem-āsā ḥirām itdi
Varup çık sāḥa-i 'arş birinde oldı tā ber-cā
- 8 Du'āya kaldurup iki elüm Vehbî didüm târiḥ
Ide cennetde cā 'Abbās Beg İbn-i Ḥasan Paşa

Vezni: Mefā'îlün/ mefā'îlün/ mefā'îlün/ mefā'îlün

121

Tāriḥ-i Vefāt*

- 1 Hayflar kim Hüseyin Ağa-zāde
İçdi sākî-i mergden zehri
- 2 Nev-cevān iken eyleyüp rihlet
Hicri ağlatdı māder-i dehri
- 3 Ta'miye-güne düşdi bu târiḥ
Āh Derviş Muhammed-i şehri

Vezni: Fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

7 a: nihāl-i kaddi B.

7 b: Varup çık sāḥa-i... oldı pā ber-cā B, varup ḥāk sāḥa-i
'arş birinde oldı yā recā C.

121 A.174b, B.224a, C.236b.

*: B nüshasında başlık, " Tāriḥ-i Vefāt-ı Hüseyin Ağa "
şeklinde, C nüshasında ise, " Tāriḥ " şeklindedir.

Tārīḥ-i Vefāt-ı Re'īs-i Eṭıbbā Nūḥ Efendi*

- 1 Ol re'īs-i ehl-i tıb vārid-res-i dil-ḥastegān
Kim pesend eylerdi tedbīrin göreydi Cālīnus
- 2 Ol ḥıdīv-i mülk-i iḥsan riḥlet itdi nāgehān
Bendegān-ı sīne-küb olsa nola mānend-i kūs
- 3 İki mıṣra'la iki tārīḥ geldi ḥāṭıra
Vehbiyā olmış iken endūḥ firākıyle 'ubūs
- 4 Nūḥ cismi zevrakın ṣaldı 'adem deryāsına
Ḥikmet Allāḥ'un re'īs-i ehl-i tıb göçdi füsüs

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

Tārīḥ-i Vefāt-ı Gāzi Ahmed Ağa**

- 1 Āḥ Kerkūki Gāzi Ahmed Ağa
Ya'ni dehrün dilir-i mümtāzi
- 2 Şandeli-i zafer nerimāni
'Ālemün Rüstem ü ser-efrāzi
- 3 Kılıcı birbirine katmış idi
ülke-i İsfehān u Şirāz'ı
- 4 Sekl-i insanda bir gāzanfer idi
Şir-i Ḥakkun gazāda enbāzi

122 A.174b, B.222a, C'de yoktur.

*: B nüshasında başlık yoktur.

123 A.175a, B.224a, C.236b.

** : B nüshasında başlık, " Tārīḥ Berāy-i Aqvāni Ahmed Ağa " şeklinde, C nüshasında ise, " Tārīḥ " şeklindedir.

- 5 Haşma bir kerre hamle itdükce
Aña yeksân idi çoğı azı
- 6 Tâc-ı şâhî Revan'da top itdi
Tîğî itdükce savlecan bâzî
- 7 Bâl-i sî-mürğ idi başında çeleng
İtse lâyıķ bülend pervâzı
- 8 Na'ra urup çeğâli turna gibi
Şaff-ı harbin olurdu ser-bâzı
- 9 Hiç mağlûb olmadı ki ide
Bir seferde şehâdet-i iħrâzı
- 10 Aşlıdur dūde-i benî 'allâm
Mevlidi Rûm u nisbeti Tâzî
- 11 Çıkısa bürz ü muşâffına dir idi
Yürü var hey yaban haylâzı
- 12 Can-sitâna tayanmadı ammâ
Olmaz imiş ecel ile bâzî
- 13 İtdi 'ikâb-ı merg-i zehre şikâf
Nicesinde zebûn o şehbâzı
- 14 Bâl açup mürğ-i rûhı uçmağa
İtdi 'arş üzre âşiyân-sâzı
- 15 Gūyiyâ girdi koltuğına vebâ
İtdi teşyî' kıldı i'zâzı
- 16 Olduğı dem çü halka-i cevher
Kaldı tîğında dīde-i bâzî
- 17 Nakl idüp dâstânın ey Vehbî
Bir iki yâr-ı ğâr u hem-râzı
- 18 Diñledüp vaşfını hamûş itdi
Hamza vaşfında kıssa-perdâzı

11 b: hayl-bâzı B, C.

17 b: yâr-ı ğâr hem-râzı A, C.

- 19 Cekdi bir āh didi tārīhin
Göçdi hey vāy Ahmed-i Gāzī

Vezni: Fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'ilün)

124

Tārīh-i Vefāt-i Rāmi Mehmed Paşa

- 1 Hazret-i Seyyid Muhammed Rāmi Paşa kim ide
Luṭf-ı Hāk'la kulzüm-i nā-ka'r-ı rahmetde şināh
- 2 Eyledi 'azm-i serāy-ı ahiret ol nāzenīn
Şadr-ı dīvān-ı cinān ola añā cāy-ı penāh
- 3 İtdi Sultān Muştafā merhūm-ı cennet-āşiyān
Şadr-ı a'zam anı ol hūnkār-ı İskender-penāh
- 4 Merkadi olsun Hudā'ya ravza-i dārü'n-na'īm
Rūz-ı maşşer cāyı olsun sāye-i 'arş-ı ilāh
- 5 Vehbiyā nā-çār hüzn ile didüm tārīhini
Rāmi Paşa dā'im ide şadr-ı 'adni cilvegāh

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

125

Tārīh Berāy-i Habeşī-zāde Raḥimī Beg

- 1 Mīr-i derviş-şiyem maḥzen-i esrār-ı kadem
Büher-i genc-hikem faşş-ı nigīn-i ma'nā
- 2 Zāhir ü bāṭını ma'mur u kemāli meşhūr
Kalbi āyīne-i pür-nūr-ı cemāl-i Mevlā
- 3 Faḥr-i erbāb-ı kalem ya'ni büyük tezkireci
Emr-i Hāk ile olup 'āzim-i dīvān-ı Hudā

124 B.224b, A ve C'de yoktur.

125 B.225a, A ve C'de yoktur.

- 4 Mâtemin çekdi cehân oldı ğamiyle giryân
Vüzerâ vü 'ulemâ vü şulehâ vü fukarâ
- 5 Devletün revnak-ı dîvân-ı bülend-eyvânı
Kalemün mâye-i şânî idi gitdi hayfâ
- 6 Çekdügi nice tabancaydı kafâ-yı zulme
Hâmesi olmuş idi 'adl ile engüşt-nümâ
- 7 Yirini boş kodı ammâ o makâmın buldı
Simdi Vehbî bize lâzım olacak hayr du'â
- 8 Buldı maşşûdın idüp terk-i vücûd-ı mevhum
Şeyh-i ekberle ide haşr Cenâb-ı Mevlâ
- 9 Vâhidü'd-dehr idi gitdi diyelüm târihin
Habeşî-zâde Raĥîmî Beg'e cennet ola câ

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

126

Târih-i Vefât-ı Fâtıma Hâtun

- 1 Güzin bânü-yı dâru'l-'ırs-i 'ismet
Harem-pîrâ-yı dâdâr-ı zemâna
- 2 Rukıyye Kadın ol ĥurşîd-i 'iffet
Ki şem'-i bezm idi şâh-ı cehâna
- 3 Nazîr itmişdi anı kurb-ı şâhî
Felekde zehre-i mâh iktirâna
- 4 Şadef olmuşdı baĥr-i saltanatda
Der-i nesl-i şeh-i kişver-sitâna
- 5 Vücûdı maţla'ından tâ ki anuñ
Toĥup bir âfitâb-ı bî-bahâne
- 6 Mişâl-i can çıkınca sînesinden
Heman-dem cân atup gitdi cinâna

- 7 Sehîd oldu 'aleyhâ rahmetu'llâh
Uçurdu mürğ-i rûhın âsumâna
- 8 Bir iki gün geçince yavrusın da
İtâre itdi Hâk ol âşiyâna
- 9 İkisi de gidüp uçmağa itdi
Civâr-ı rahmet-i Rahmânî lâne
- 10 Alup âgûşına hem-hâbe oldu
Bakanlar 'ibret alsun bu mekâna
- 11 İlâhî bunlar oldukça günûde
Firâş-ı rahmet üzre kana kana
- 12 İdüp dâ'im serîr-i saltanatda
'ömür vire şeh-i çerç-âsitâna
- 13 Nice şeh-zâde-i hayrû'l-halefle
Mükâfât ide ol şâh-ı cehâna
- 14 Didi târîh-i fevtin bende Vehbî
Rukıyye Kadın 'azm itdi cinâna
- Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ûlün

127.

- 1 Bir nev-nihâl hâke şalup dest-i rûzgâr
Şoldı açılmadan dahı gül-berg-i rûyı âh
- 2 Sür'atle hatm-i Mushaf-ı 'ömr eyledi dirîğ
Mekteb-nişîn iken dahı ol reşk-i mihr ü mâh
- 3 Şehd-i Hotan ile dehen-âlûde olmadan
Zehr-âb-ı merg şundi aña çerç-i kîne-hâh
- 4 Vildân cevri ile ola cennetde hem-nişîn
Dünyâda vâlideynine ecrin vire İlâh

5 Vehbî du'â idüp didi târih-i rihtetin
Gülzâr-ı huldi Ahmed'e Hak ide cāygāh

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

128

Tārih-i Çeşme Der-Sehr-i Urgüp

- 1 Vezîr-i a'zamı dāmād-ı hāşı mahrem-i rāzı
Cenāb-ı Hazret-i Sultān Ahmed Hān-ı zî-şānuñ
- 2 Nizāmü'l-mülk İbrāhîm Paşa-yı keremver kim
Odur āsāyişine bā'is ü bādî bu dünyānuñ
- 3 Gümüş şuyı akar bir lüledür her pür-men'î güyā
Dü-dest-i luţfı olmiş maksimi āb-ı temennānuñ
- 4 Zülāl-i luţfı her leb-teşne-i ümmîdi seyr itdi
Anuñ āşarı oldu āb-ı rüyü nice büldānuñ
- 5 Huşûşā bir kazā kim mā-i cārî olmayup kaţ'ā
Şuda muhtāc idi luţfına nehrün ebr-i bārānuñ
- 6 'Atāşa Hızr irişdi emr idüp yapdurdı on çeşme
Getürdi bir su kim ağız şulandı āb-ı hayvānuñ
- 7 Ehālîsi idüp def'-i zarūret şuya sîr oldu
Şu gibi ezber itsünler du'â-yı hayrını anuñ
- 8 Hudā sa'yin kabûl itsün be-hakk-ı Ka'be vü zemzem
Hemîşe mazhar-ı tevfiķı olsun Hak Ta'ālā'nuñ
- 9 Tamāma irdügi birle didüm târihin ey Vehbî
Muşaffā zemzemin iç 'Ayn-ı İbrāhîm Paşa'nuñ

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

J. Musammatlar:1. Terkib-i Bendler:

1

Terkib-i Bend Der-Evsāf-ı Dil-efrūz-ı Nev-rūz Berāy-i Ahmed

Hān*

- 1 İtdi bahār-ı şevk ile leb-rūz dilleri
Yokdur ğamı derūna getürmekliğüñ yiri
- 2 Nev-rūz irişdi eyledi āfākı ğarķ-ı nūr
Buldı ‘arūs-ı dehr sepīdeyle zīveri
- 3 Nev-rūz için tabīb-i bahār itdi tehniye
Ma‘cūn-ı kırmızı yirine verd-i aħmeri
- 4 Açıldı tūĝ-ı şāhī fezā-yı riyāzda
Yir yir kırıldı şāh-ı bahāruñ mu‘askeri
- 5 Bād-ı şimāli itdi şolak şāh-ı nev-bahār
Oldı önince peyk katīfe çiçekleri
- 6 Ordū-yı şāh-ı gül çemenistāna çıkdı hep
Yāran kümeyt-i cām ile seyrāna çıkdı hep

- 1 İtseñ nola şabā gibi geşt ü güzār-ı bāĝ
El şalmada gelüñ diyü berg-i çenār-ı bāĝ
- 2 Nergis olup müzehheb-i evrāk-ı gülsitān
Cedvel çeker kenāresine cūybār-ı bāĝ
- 3 Çün naħl-i sūr oldı müzeyyen nihāller
Beytü’l-‘arūsa döndi disem vechi dār-ı bāĝ
- 4 Ser-cümle başı taşrada ebkār-ı ğoncenüñ
Şıklık çalup dil itse ‘aceb mi hezār bāĝ

1 A.33a, B.41a, C.45a.

* : B ve C nüshalarında başlık yoktur.

3 b: virdi aħmeri C.

- 5 İtdükce cezr ü meddini izhâr lâlenün
‘Ayniyle döndi sâhil-i bahre kenâr-ı bâğ
- 6 Tübâyı kad-hamîde-i reşk itse vechi var
Her nahl-i nev-resîde pür-berg ü bâr-ı bâğ
- 7 Demdür olup refîk nesîm-i şimâl ile
Gülzâra toğrı şalinalum bir nihâl ile

- 1 Nev-rûz irişdi germi-i ülfet zemânıdur
Zerrin kadehle bâğda ‘işret zemânıdur
- 2 Zâhid yeter bu kûşe-nişîni-i şavma‘a
Pîr-i muğâna var ki ziyâret zemânıdur
- 3 Dönsün ko lâlâ tahtesine sine dağıla
Tarh-ı şüküfezar-ı mahabbet zemânıdur
4. Bîdâri-i şüküfeye aç çeşm-i ‘ibreti
Gerçi seherde hâb-ı ferâğat zemânıdur
- 5 Eyyüb ‘a olsa nakl-i hümâyun vaktidür
Tahvîl-i âfitâb-ı sa‘âdet zemânıdur
- 6 Iskender-i zemâne nola rağbet eylese
Sâhilserây-ı bahre ‘azîmet zemânıdır
- 7 Ol şeh ki mâh-ı bedridür evc-i sa‘âdetün
Ne mâh mihridür felek-i şân u şevketün

- 1 Hân Ahmed-i sipîhr-‘âzamet zıll-i Kirdigâr
Dâdâr-ı ins ü cân ü Süleymân-ı rûzgâr
- 2 Iskender-i zemâne ki ez-şark tâ be-ğarb
Mahkûm emr ü nehyine şâhân-ı rûzgâr
- 3 Ol şâhbâz-ı ‘arş-mesîr-i Celâl kim
İsterse nesr-i tâ‘ir-i çerhi ider şikâr
- 4 Bir pâdişehdür ol ki virür feyz-i himmeti
Fasl-ı şitâya hâlet-i nev-rûz u nev-bahâr

5 a: lâlâzâr A.

4 a: Bîdâri-i şüküfe açup çeşm-i gayreti C.

6 b: Şâhâ serây-ı bahre ‘azîmet zemânıdur C.

5 Luṭfı nemā virürse gelür şîr-i ner kadar
Dest-i çenāra kuvvet-i bāzū-yı iktidār

6 Olsa dehān ḡonce-i terde eger lisān
Olurdu 'andelīb ile medhinde hem-zebān

1 Bir pādīşehdūr ol ki virür ebr-i himmeti
Rūy-i zemīne ḡülşen-i cennet tarāveti

2 Takvim-i köhne gibi zemānında ol şehūn
Ṭayy oldu ḡitdi Hātem-i Ṭayy'ūn hikāyeti

3 Āfāka çıkdı sıyt u şadā-yı mekārimi
Dünyāyı tutdı velvele-i kūs-i şevketi

4 Şeh-zādegān mihr-i cebīniyle tā be-ḡaşr
İtsun vüçüdü burc-i Hamel taht u devleti

5 Ol burc tahta vire şeref hem-çü āfitāb
Meh gibi müstenīr ola şadr-ı felek-cenāb

1 Ol şadr-ı kām-kār ki Hallāk-ı lem-yezel
Şihriyyet-i şehensehe ḡörmüş anı mahall

2 Mi'mār-ı re'yi eyledi teşyīd-i memleket
Yir yir esās-ı 'āleme gelmiş iken ḡalel

3 Sîr-āb-ı feyz iden çemen-i devleti odur
Luṭfiyla açılır dehen-i ḡonce-i emel

4 Nā'il olunca devlet-i eyyām-i 'adline
Eylendi tāli'iyile felek her gice cedel

5 Kaşr-ı celāl ü bām-ı felek tāk-ı ḡadrine
İrmez kemend ü süllem-i efkār-ı mā-ḡaşal

6 Vehbî du'ā-yı ḡayr idelüm luṭf-ı Kirdiḡār
İtsun hemīşe şadr-ı sa'adetde ber-ḡarār

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

4 b: taht-ı devleti B.

5 a: tāk-ı kudrete C.

5 b: kemend-i süllem-i efkār-ı mā-ḡaşal B.

Mersiyye Berāy-i Seyyid Feyzū'llāh Efendi-i Sehīd*

- 1 Ev çerç-i bī-mürüvvet elünden fiğan senün
Oldı esīr pençe-i cevruñ cehan senün
 - 2 Za'f-ı sitamle ehl-i dili eyledün helāk
Girmez mi hiç kulağña sıyt-i eman senün
 - 3 Hep sen degül misin sebeb-i tīregī-i baht
Haşmuñ degül mi cümle siyeh ahteran senün
 - 4 Hep sen degül misin sebak-āmüz-ı ehl-i cevır
Şakird-i mektebün dil-i zūr-āveran senün
 - 5 Oldı zaħm-keşün nice mażlüm-ı bī-günāh
Kāfir esīrün oldı nice müsliman senün
 - 6 Nitmişdi saña şāh-ı şehīdān-ı Kerbelā
İçdi mi bir içim şuyun ey hun-feşan senün
 - 7 Dil sīr-āb-ı tiğ-ı şehādet olup o şāh
Maħrüm-ı reşhān olduğı kaldı heman senün
 - 8 Tiz eylemekte 'āleme şemşīr-i kīneñi
Kałbün meger ki oldı çü seng-i fesan senün
 - 9 Reh-yāb olur mı sen köre semt-i hulāşasın
Hep itdüğün gelür yoluña bir zaman senün
 - 10 Ferdā kałur mı yanuña itdüklerün senün
Dest-i şükāta girmeye mi taraf-ı dāmenün
- ***
- 1 Ey çerç zaħm-ı hicre idüp mübtelā bizi
İtdün esīr-i derd ü ğam-ı bī-devā bizi

2 A.69b, B.109a, C.97b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tercī'-i Bend " şeklindedir.

2 a: eyledün halāl A.

3 b: cümlesine C.

6 b: bir içim şuyın A, C.

- 2 Açıduñ hadeng-i cevrle bir zahm sīneye
K'itdūñ ecel tabībine merhem-gedā bizi
- 3 Zūr-ı kemān-ı kahrūñ idüp bizde tecrībe
Itduñ nişān-ı nāvek ü tīr-i cefā bizi
- 4 Her nā-uşūle def gibi seyli hūr eyledūñ
Pūr-tāb kerem-i nāle idüp dā'imā bizi
- 5 Mīnā-yı çeşm olsa nola reşha-rīz-i eşk
Yaçıduñ bu nār-ı kahr ile germ-ābe-sā bizi
- 6 Serpūş hān-ı luṭf idüp a'dā dehānını
Itduñ helāk gürsinegī-i 'atā bizi
- 7 Āl-i 'Abā'dan olduğumuz için ey Yezīd
Itduñ helāk ḥasret-i āb-ı vefā bizi
- 8 Itduñ 'ulāda bu elemi eylemiş iken
Mātem-keşān-ı vākı'a-i Kerbelā bizi
- 9 Biz neyledük a zālīm-i bī-merḥamet saña
K'ittūñ veliyy-i ni'metümüzden cüdā bizi
- 10 K'oldı şehīd-i tīguñ eyā çerḥ-i kīne-hāh
Müfti'l-enām-ı 'aşr o mazlūm-ı bī-günāh

- 1 Rağbet iderdi sāhib-i 'ilm ü fazīlete
Bā'is bu mıydı aña bu deñlü 'adāvete
- 2 Olmışdı noktası gül-i zībāya dāğ-ı dil
Bir bülbül idi hāmesi bāğ-ı faşāhate
- 3 Her reşha-i yerāası ol fazl-güsterūñ
Bir dürr-i bī-bahā idi bahr-i belāgate
- 4 Hāk-i rehi o şahsüvār-ı fazīletūñ
Kūhl-i cilā-yı çeşm idi ehl-i basīrete

3 a: nedür kemān-ı kahrūñ C.

3 b: nāvek-i tīr ü cefā A, C.

4 b: pūr-tāb u kerem ü nāle ile C.

7 a: olduğum için B.

2 a: olmuşdı lafzası C.

3 a: her reşha-i berāgası C.

- 5 Her nā-revā-yı müy-i şikāfı o dāverün
Şīrāze-i nizām idi evrāk-ı devlete
- 6 ‘Ālem vazīfe-ḥār-ı nevāli idi anuñ
Vakf idi ḥān-ı mekremeti ehl-i ḥācete
- 7 Yād eyledükce ğam çekerem pāreler benüm
Ne yürek ile kıydılar ol zī-mürüvvete
- 8 Her katre ḥünin eyledi meşşāta-i kazā
Gül-ġüne-i cemāl-i ‘arūs-ı şehādete
- 9 Gülzār-ı dehri büy-i fenādan teḥī görüp
Oldı hezār rūḥı revan bāġ-ı cennete
- 10 İtdi şikeste fülk-i dilin mevce-i fenā
Anı ğarīk-ı kulzüm-i rahmet ide Ḥudā

- 1 N’itdün felek o dāver-i ‘ālī-fütüvveti
Ol müfti-i enām o şāhib-sa‘ādeti
- 2 Ol seyyid-i zemāne o tahrīr-i fāzılı
Ol sa‘d-i ‘aşr ü müfteḥir-i mülk ü milleti
- 3 Feyzū’llāh idi ancak o mifzāl-i ‘āleme
Kim şāmil idi dehre füyüzāt-ı himmeti
- 4 Ol ḥāce-i hüner gidelü sūk-ı dehrde
Kalmadı der-i ma‘rifetün ḳadr ü kıymeti
- 5 Pejmürde-i ḥazan helāk itdiler diriġ
Ol derd-i bī-nazīr riyāz-ı siyādeti
- 6 Ol şem‘-i fażl püf-zede-i bād-ı merg olup
Tārī-i şām-ı ğamda ḳodı ḥalkı ḥasreti
- 7 Bir rütbe zulm itdiler ehl-i ğarāz anā
Ki’tmez Yezīd’e şırf cehan şimdi la‘neti
- 8 Ṭakrīrden bu sūzişi ‘āciz olur kişi
Cün şem‘-i şu‘le olsa zebān-ı şikāyeti

1 a: dāver-i ‘ālem fütüvveti B.

2 b: o müfti-i enām C.

2 a: tahrīr-i fāzılın B.

- 9 Meh şanma şem' yakmış arar hâce-i sipihr
Güm idelü o gevher-i baħr-i fazîleti
- 10 Her ni'met ü nevāl ki der-i kemāl yaft
Dāned zemāne kıymet-i ū çün zevāl yaft

- 1 Āl-i 'Abā'ya düşmen olup bir iki yezīd
Nā-ħaķ yire o bī-gūnehi itdiler şehīd
- 2 Yağmā ger metā'-ı nizām-ı cehān olup
Kālāy-ı cāhı eylediler bey' min-Yezīd
- 3 Gayret-keşān-ı dīn ü düvel mātem itdiler
A'dā-yı düdmān-ı nebi itdi cümle 'ıyd
- 4 Ne sāl-ı dehre 'izz ile ifnā idüp cehān
Fazlından olmış iken anuñ cümle müstefīd
- 5 Kāzıbdür eyleyen aña isnād-ı cehl ü zulm
Maħzā şakī olur dimeyenler aña sa'īd
- 6 Şer'-i Muhammediye mūhīn oldu şübhesüz
Katlin o bī-gūnāhuñ ibāhe iden pelīd
- 7 Olsa 'aceb mi āhla 'ālem siyāh-pūş
Oldı bu def'a 'āleme bir mātem-i cedīd
- 8 Hāmem elümde naħl-i ğazādur bu derd ile
Her noktasıyla itmededür dāğlar bedīd
- 9 Bu intikāmı kalmaz o mazlūmuñ 'ākıbet
Bu zulme hiç virür mi rızā Hālık-ı Mecīd
- 10 Rūhına oldu ravza-i Firdevs cilvegāh
Annā bizi ğarīb kodı āh efendüm āh

- 1 Ey merhem-i ceriħa-i cān-ı cehāniyān
Ey nabz-gīr-i ğaste-dilān-ı ğam-ı zemān

10 a: zıdd-ı kemāl yaft B, şad-kemāl yaft C.

2 a: cehānı olup B.

3 b: cümle 'abīd B.

8 b: her lafzasıyla C.

1 a: cehan-ban A, C.

- 2 Ey kemterin nigāhı kılan hāki kīmyā
Luṭfiyle bir gedāyı iden şāh-ı kāmūrān
- 3 Ey dergehin cehāna idüp maksim-i 'aṭā
Ey dest-i cūd u luṭfin iden vakf-ı bī-kesān
- 4 Çeşm-i ümīd-i 'ālemi itmek için karar
Ey hāme-i devātın iden mīl ü sürmedān
- 5 Kim açsa destin eyler idüñ pür-şadef gibi
Ey ebr-i cūd u luṭfin iden māye-baḥş-i kān
- 6 Hāk-i fenāda gevher-i zātun güm oldu hayf
Ziver-fezā-yı tāk-ı şeref idi bir zemān
- 7 Şanma nücüm-ı çerh te'essüf idüp saña
Zahm-ı derūnın eyledi izhār kudsiyān
- 8 Dīvāne oldu gūssa-i hicrūñ ile felek
Anuñ-çün itdi tehyi'e zencir-i kekkeşān
- 9 Pervin şanma destine tesbīh alup müdām
İtdügi cürme tevbe ider şimdi āsumān
- 10 Takdir böyle imiş aña çāre yok dilā
Simden girü heman bize lāzım olan du'ā

- 1 Yā Rab be-şıdk-ı Hāzret-i Şiddik kim odur
Çün şubh-ı şādık oldu ruhu dehre nūr-zā
- 2 Yā Rab be-'adli Hāzret-i Fārūk kim odur
Ser-maḥfil-i cinanda şaf-ārā-yı ittikā
- 3 Mesmūm-ı mār-ı zulme şifā-hāne dergehi
Fārūk-ı ekber olmuş idi zātı gūyiyā
- 4 Yā Rab be-şerhi Hāzret-i 'Osman kim anuñ
Gül-berg-i rüyü jāle-nümā idi dā'imā
- 5 Yā Rab be-hūn-i nā-ḥaḳ-i mazlūm-ı bī-günāh
Yā Rab be-hūn-i şāh-ı şehidān-ı Kerbelā

4 b: hāme vü devātın A.

9 a: tesbīh olup B.

2 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

3 a: dergehin B.

- 6 Yā Rab be-zūr-ı pençe-i şîr-i Hudā ‘Alī
K’oldı benān-ı sa’yine hūn-ı ‘adūv hınā
- 7 Yā Rab be-ḥakk-ı seyyid-i kevneyn Muşafā
K’oldı şahān-ı ‘aşr añā kemterin gedā
- 8 Yā Rab be-zahm-i kāri-i şemsîr-i intikām
Kim üstühān-ı düşmen olur çāk gılāf añā
- 9 Yā Rab be-āh-ı tîr-eşer-i bî-kesan k’olur
Zūr-ı kemān-ı kahr ile kâmetleri dü-tā
- 10 Yā Rab riyāz-ı karyede gül-çîn-i vuşlat it
Kıl bülbül-i na‘îm yirin bâğ-ı cennet it

Vezni: Mef‘ûlü/ fâ‘ilâtü/ mefâ‘ilü/ fâ‘ilün

2. Tercî'-i Bendleri:

1

Kaşıde-i Bî-Hemtâ Der-Zımn-ı Sulh-i Eşref Hân Der-Zemân-ı
Ahmed Hân 'Aleyhi'r-Rahme*

- 1 Bāreka'llāh ey cehānuñ dāveri
'Ālemūñ sāhib-kırān-ı şaf-deri
- 2 Gelmedi evreng-i şān u şevkete
Mişlūñ İskender zemānından beri
- 3 Gālibā ser virmek ister eyleyen
Sen dururken iddi'ā-yı serveri
- 4 İşte Eşref Hân ki Efgānīlerūñ
Olmış iken eşher-i nām-āveri
- 5 Saña serkeşlik murād itmekle ol
Kıldı Mevlā kahr u hızlan mazharı
- 6 İbtidā bālāda pervāz eyledi
Soñra oldu rihte bāl ü peri
- 7 Saña baş eqmezken itdi mültecā
Üstine ta'yiñ olan ser-'askeri
- 8 Hūn-ı nā-pāk ile öyle düşmenūñ
İtmeden ālūde tīg u hañçeri
- 9 Eşref-i şāhan benem dirken saña
İde 'arz-ı nūkeri vü çakeri
- 10 Bundan a'lā ola mı fevz ü felāh
Gālibāne olasin şulh u salāh

1 A.17b, B.21a, C.23a.

*: B nüshasında başlık, " *Terkīb-i Bend* " şeklinde, C nüshasında ise, " *Tercî'-i Bend-i Sulhiyye* " şeklindedir.

3 b: çururken B.

5 b: kahr-ı hızlan A, C.

- 1 Fâdişahum şükriñ it bu ni‘metün
Hak füzün itsün şüküh u şevketün
- 2 Düşmenün küh olsa kal‘ u kam‘ ider
Kuvvet-i bāzū-yı baht ü himmetün
- 3 Cün meges eyler perişan haşmuñı
Cünbiş itdükce livā-yı nuşratun
- 4 Itdi Hak tuğun megesrān-ı zafer
Mirvaha bāl-i hümādan rā‘yetün
- 5 Düşmenün ye‘cüc-i pür-şür olsa da
Sedd-i Iskender’dür aña saşvetün
- 6 Da‘vi-i şāhib-kırānı eylesen
Hüccet-i isbāt besdür şavletün
- 7 Oldı Eşref Hān-ı Efgānī-nijād
Şāhidem mazmūnına bu hüccetün
- 8 Kim idüp izhār-ı tuğyan ba‘d-ez-īn
Itdi şulh için tazarru‘ şefkatün
- 9 Fā‘iz-i gencine-i nasr olduğun
Remz ider bu beyti şāhib-devletün
- 10 Bundan a‘lā ola mı fevz ü felāh
Gālibāne olasın şulh u şalāh

- 1 Ey şeh-i Cem-çāker ü Dārā-ğulām
Bād-ı kahruñ Rüstem-i destāne Sām
- 2 Eşref itmekle tecāvüz haddini
Itdüğünde seyf ile harbe kıyām
- 3 Itdi fermānuñla şadr-ı a‘zamuñ
Şol kadar techiz-i ceşşe ihtimām
- 4 Yir götürmez asker irsāl eyleyüp
Itti her menzilde a‘dād-ı mehāmm
- 5 Hāriku‘l-‘āde idüp tayy-i mekān
Çār-māha rāhdan ceşşe-i be-nām

- 6 Mevc-i deryā gibi açdı fevc fevc
Düşmene itdürdi nā-çār iltiyām
- 7 Ğarka-i girdāb-ı hayret oldılar
Ey kerāmet gördi a'dā-yı li'ām
- 8 Kahramanlık ancak olur eyledün
Bī-te'ab düşmeden ağz-ı intikām
- 9 Şulha baş egdi efendüm sen dağı
El-aman şemşirün eyle der-niyām
- 10 Bundan a'lā ola mı fevz ü felāh
Ğālibāne olasın şulh u salāh

- 1 Mīr Mahmūd eyleyüp şedd-i vişāk
Çözmedi rāh-ı tağallübde kuşak
- 2 Şāh Mansūr olmayup Dāvūd idüp
Nāy-i nīze ile ser-āğāz şikāk
- 3 Şu'be-i Kürdī iken cāy-i karār
Oldı Mahmūd'a Şifāhān u 'Irāk
- 4 Şeh Hüseyñ'ün Ğanları beyninde hem
Olmamak ile o eşnāda vifāk
- 5 Hil'at-i ikbāl andan Ğal' olup
'Arş-ı mülke Ğal' ile virdi talāk
- 6 Aldı Mahmūd aña da Ğayr itmedi
Düşdi sevdā ile mā-beyne firāk
- 7 Ba'd-ez-in idüp tevassuť Şeh Hüseyñ
Itti ol delleyile Eşref i'tināk

7 b: a'dā-yı liyām B.

2 a: Dāvud B, C.

3 a: iki cāy-i karār C.

3 b: Şifāhan 'Irāk A, C.

7 b: zelle ile B.

- 8 Aña mağrūr evveli bağy eyleyüp
İtmiş iken devlete teklīf-i şākk
- 9 Gördi kahrın bildi haddin eyledi
Ger dinine sulh için bend-i vişāk
- 10 Bundan a'lā ola mı fevz ü felāh
Ġālibāne olasin sulh u šalāh
- ***
- 1 Allah Allah neydi evvelki ğurūr
Simdi 'arz-ı ma'zeret terk-ı gurūr
- 2 Hırkaya çekdi serin hem-çün keşef
Devlete kaşd eylemişken şer ü şūr
- 3 Çıkdı ma'nā-yı "'asā en-tekrahū"
Şūr-ı sūr olup şürūr oldı sūrūr
- 4 Neydi evvel da'vi-i Iskenderī
Simdi tā bu mertebe 'acz ü fütūr
- 5 Neydi evvelki sebāt-ı mağdemi
Simdi tā bu resme pā-lagzi-i kūr
- 6 Neydi evvel fīl-i mest-āsā hücüm
Simdi 'arz-ı meskenet mānend-i mūr
- 7 Neydi istid'ā-yı tevsī'-i hudūd
Simdi kaşr-ı yed ile tazyīk sanur
- 8 Nāgehan kopdı kıyāmet başına
Sandı bang-ı kürre nāyi nefh-i sūr
- 9 Fādişāhum bildi haddin ba'd-ez-īn
Lāzım oldı eylemek 'afv-ı kuşūr
- 10 Bundan a'lā ola mı fevz ü felāh
Ġālibāne olasin sulh u šalāh

-
- 8 a: Ol dağı mağrūr olup bağy eyleyüp B.
8 b: teklīf-i şākk A, C.
9 b: sedd-i vişāk C.
1 a: yetdi evvelki ğurūr C.
4 a: ne idi ol B.
5 a: yine evvelki B.
5 b: ne bu resme B.

- 1 Ey şehensâh-ı kerâmet-destgâh
Hem veliyyu'llâhsın hem pâdişâh
- 2 Hırka-i fâhr-i cehānuñ dāmenin
Komayup elden iderken büsegâh
- 3 Dāmen-i mülküñ 'adū-yı devlete
Öpmege virmez Hudā bī-iştibâh
- 4 Ol hümā-yı Hak' da mahtûz u emīn
Çunki sensin ey şeh-i 'ālem-penâh
- 5 Hāzin-i gencine-i kabr-i Nebī
Hāmi-i din hāfız-ı beyt-i ilāh
- 6 Olur Allāh u Resûl'ün düşmeni
Kim olursa saña hısm-ı kīne-hâh
- 7 Hak olur mānend-i a'cām-ı galat
Saña bir merdüm ki ola kec nigâh
- 8 Sende iken rāyet-i fâhr-i cehān
Cünd-i ğaybī saña olmaz mı sipāh
- 9 İdesin te'yīd-i Rabbānī ile
Gâh istişāl-i düşmen gâh gâh
- 10 Bundan a'lâ ola mı fevz ü felâh
Ėālibāne olasin şulh u şalâh

- 1 Hak mu'ammer ide Sultān Ahmedi
Luţf u kahrın hükmin icrā eyledi
- 2 Düşmene bildürdi hem miqdārını
Hem suçın 'afv itdi isrār itmedi
- 3 Kevkeb-i şemşiri itdi devrden
Ehl-i bağyi rāh-ı Hakka mühtedi
- 4 İtdürüp ahkām-ı şer'a ittibā'
Hem imām-ı 'aşra kıldı muktedi

8 a: ra'yēt-i fâhr-i cehan C.

9 b: gâh istikbāl-i düşmen B, C.

2 b: hem suçun C.

3 a: kevkeb-i şemşir itdi C.

- 5 Ebher ü Sincān ü Sultāniyye 'yi
Virdi hem çekdi Hıveyze 'den yedi
- 6 Pes o şahensāh-ı Keyhüsrev-ğulām
Kim mülūke kıblegehdür mesnedi
- 7 Buldı Eşref Hān 'ı server-pīş-i 'acz
Hem edā-yı meskenetle mürtedi
- 8 Tāc-ı şahıyle ser-efrāz eyleyüp
İşfehan mülkin aña bağışladı
- 9 Vehbiyā şad-şükr bī-sefk-i dimā'
Hāşıl oldu cānibinün maqşadı
- 10 Bundan a'lā ola mı fevz ü felāh
Ğālibāne olasın şulh u şalāh

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

2

Tercī'-i Bend Berāy-i Tazmīn-i Beyt-i Sultān Ahmed Hān-ı
Sālis*

- 1 Hamdü li'llāh gün olup feyz-i şafādan behredür
İtdi Hak āyine-i āfākı bī-jeng ü keder
- 2 Kalmadı aşlā gubār-ı guşşadan şimdi eşer
Reh-nümā-yı gülsitān-ı şevk olup bād-ı seher
- 3 'Azm-i gül-geşt idicek hākān-ı Iskender-sir
Def'-i şiklet itdi dünyādan keder gitdi gider

7 a: Eşref Hān C.

8 a: ser-firāz eyleyüp B.

2 A.32b, B.40b, C.44b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise. " Kaşide-i Ğarrā-yı Neşāt-ābād " şeklindedir.

1 b: bī-jeng-i keder A.

3 a: Iskender-serir C.

- 4 Başına vüs'at-serāy-i 'ālem oldu tengter
Böyle fermān itdi zirā ol hıdīv-i dādger
- 5 Biz şafā-ile Neşāt-ābād'ı itdük çün maqarr
Saña da ey gam 'adem-ābāda lāzımdur sefer

- 1 Hamdü li'llāh şimdi dünyā guşşadan āzāddur
Ser-be-ser ma'mūre-i 'ālem Neşāt-ābād'dur
- 2 Vaktümüz maḥsūd-ı sūz u gıbta-i a'yāddur
Her doğan evlād şimdi zevkde hem-zāddur
- 3 Ahdümüz eyyām-ı şāhenşāh-ı Kisrā-dāddur
Sāyesinde ḥalk cümle rāḥat ü dil-şāddur
- 4 Līk gam fermān ile menfī işi ber-bāddur
Diñle bu nazm-ı hümāyun beyt-i istişāddur
- 5 Biz şafā-ile Neşāt-ābād'ı itdük çün maqarr
Saña da ey gam 'adem-ābāda lāzımdur sefer*

- 1 Dinse lāyıkdur Neşāt-ābād'a dünyā cenneti
Selsebīlinde 'ıyan Tesnīm ü Kevser lezzeti
- 2 Lekke-şūy-i guşşadur āb-ı muşaffā tıyneti
Ḥāk-i dergāhında vardır kīmyā ḥāşiyeti
- 3 Hiç degül oldu anuñ eczā-yı ḥāk-i ḥilkati
Nev-bahāruñ zevki 'ıydūñ şevki sūruñ ziyeti
- 4 Lālenūñ rengi gülūñ büyü meyūñ keyfiyeti
Diñle vaşfında bu beyt-i ḥüsrev-i Cem-şevketi
- 5 Biz şafā-ile Neşāt-ābād'ı itdük çün maqarr
Saña da ey gam 'adem-ābāda lāzımdur sefer

- 1 Meyl idüp āb u hevā-yı mevki'-i zībāsına
Ol Mesihā-menkabet oldu sebab ihyāsına

*: Bu bend C nüshasında yoktur.

2 a: Vaktümüz maḥsūd-ı sūr u gıbta-i a'yāddur B.

2 b: her toğan oğlan B.

4 b: Sāye-i 'adl-i hümāyūnında 'ālem şāddur B.

- 2 Emr idüp dāmādı destūr-ı cehān-ārāsına
Oldı tarḥ-endāz-ı himmet kaşr-ı müstesnāsına
- 3 Görđi şāyeste kudūm-i meymenet-baḥşāsına
İtdi taḥsin resmine işrāfına inşāsına
- 4 Geldi bu maḥla‘ zebān-ı kilik-i gevher-zāsına
Kim sezā resm olsa ‘arşuñ zirve-i a‘lāsına
- 5 Biz şafā-ile Neşāt-ābād’ı itdük çün maḥarr
Saña da ey ğam ‘adem-ābāde lāzımdur sefer

- 1 Beyt olursa böyle olsun kim me’āli can-fezā
Hem zemīni tāze hem bahri selīs ü dil-ğuşā
- 2 Selsebīl-i şāfa beñzer iki satrı gūyiyā
Oldı her ḥarfi içinde mevce-i āb-ı beḳā
- 3 Kan midur deryā midur ḥab’-ı hümāyun Vehbiyā
Kim çıkardı sāhile böyle dūr-i ‘ālem-bahā
- 4 Ḥaşre dek evreng-i şevketde ide zevk u şafā
Ḥidmetinde baḥt ile devlet disünler dā’imā
- 5 Biz şafā-ile Neşāt-ābād’ı itdük çün maḥarr
Saña da ey ğam ‘adem-ābāde lāzımdur sefer

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

4 a: evreng-i şevketde ider B.

3. Müseddesler:

1

Müseddes *

- 1 Ne Hızır'a ne hüd bedreka-i rāha niyāz it
 Hāk ide hidāvet dil-i qumrāha niyāz it
 Verzişker olup nāle-i cangāha niyāz it
 Sür hāke yüzün ol ulu dergāha niyāz it
 'Älemde ne dervīşe ne hüd şāha niyāz it
 Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it
- 2 Destünde olur ise eger rişte-i āmāl
 Endīşe kilidi gibi bir 'uqde-i eşkāl
 Fettāha niyāz eylemede eyleme ihmāl
 Yalvar Hāk'a olma sebab-i zāhire meyyāl
 'Älemde ne dervīşe ne hüd şāha niyāz it
 Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it
- 3 Allāh'dur insānuñ iden müşkilin āsān
 Hāk ide bunu cümlemüze añlamak ihsān
 Her mīr ü gedā kendū ser ü kārına hayrān
 Senden beter añlar dağı ser-geşte-i devrān
 'Älemde ne dervīşe ne hüd şāha niyāz it
 Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it
- 4 Maḥlūka niyāz itmek için ger ola şādır
 Her kaçre-i eşküñ girih-i naqd-i haṭādır
 Bir müşkili fetḥ itmese Hāk bātın u zāhir
 Dervīş elinden ne gelür şeh neye kādır
 'Älemde ne dervīşe ne hüd şāha niyāz it
 Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it

1 A.150a, B.183a, C.189b.

*: Bu nüshasında başlık yoktur; C nüshasında ise, " Muḥammes " şeklindedir.

3 c: ser-i kārına hayrañ A, C.

4. bend C nüshasında yoktur.

5 Sa'ý eyle ki hem sálik ü hem mürşid-i rāh ol
 Öz başuñā hem bende vü hem 'āleme şāh ol
 Bakma şuvere perde-keş-i rüy-i nigāh ol
 Āyīne gibi şāf nazargāh-ı ilāh ol
 'Ālemde ne dervīşe ne hōd şāha niyāz it
 Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it

6 Sultān u gedā şeyh ü mürīd olmasa farzā
 Sen kalsañ idi dehrde ancak tek ü tenhā
 Ol demde kime eyler idüñ 'arz-ı temennā
 İmdi hele benden saña pend ey dil-i şeydā
 'Ālemde ne dervīşe ne hōd şāha niyāz it
 Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it

7 Bir dil ki meşāmmında ola şemme-i vahdet
 Olur nazārında gül-i taşvīr bu kesret
 Erbāb-ı televvünde olan mā'il-i şūret
 Şāhī vü gedāyī ola şūretden 'ibāret
 'Ālemde ne dervīşe ne hōd şāha niyāz it
 Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it

8 Vehbī gice kıl hall-i ilāhīyi darā'et
 Ol muntazır-ı feyz-i fütūhāt-ı icābet
 Ne kimseden eyle taleb-i luṭf u mürüvvet
 Ne şeyha gönül bağla ne çek minnet-i himmet
 'Ālemde ne dervīşe ne hōd şāha niyāz it
 Bir kār ki düşvār ola Allāh'a niyāz it

Vezin: Mef'ūlü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ūlün

8. bend C nüshasında yoktur.

Müseddes*

- 1 Şeb u rûz oldu gönül mest-i şarâb-ı engür
 Bir seher olduğımı görmedüm aslâ mahmûr
 Sâki-i bezmden oldum yine ammâ mehcûr
 Mest-i aşkam ne günâh eyler isem de ma'zûr
 Mücrimem eyleme baħr-i keremünden beni dūr
 Zevrak-ı meyde çekersem yine ey şadr-ı şudūr
- 2 Boynu bağlu kuluñam ben senüñ ey şâh ammâ
 Meşrebünce olamam ĥidmetüne pā-ber-cā
 Bend-i pā oldu baña ĥalka-i zencir-i hevā
 Olsa şāyeste yirüm küşe-i zindān-ı cefā
 Mücrimem eyleme baħr-i keremünden beni dūr
 Zevrak-ı meyde çekersem yine ey şadr-ı şudūr
- 3 Gāh olur ĥark aşkla pūyān oluram
 Gāh keyf-i kadeh-i vaşlla ĥandān oluram
 Geh ĥumār-ı mey-i hicranla ĥiryān oluram
 Ākıbet eyledüğüm kāra peşimān oluram
 Mücrimem eyleme baħr-i keremünden beni dūr
 Zevrak-ı meyde çekersem yine ey şadr-ı şudūr
- 4 Kalb-i emvāc gene şūr u ĥařar virmededür
 Sāhil-i baħrde mey zevrakı çekdürmededür
 Dem gibi ĥırkuma şeytan nideyüm girmededür
 Keşti-i cānuma ey Hızr kerem girmededür
 Mücrimem eyleme baħr-i keremünden beni dūr
 Zevrak-ı meyde çekersem yine ey şadr-ı şudūr

2 A.150b, B.176b, C.190a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Muħammes " şeklindedir.

1 c: sâki-i bezmden de oldum B. sâki-i bezmden anduldum C.

2 d: küşe-i zindān-ı ĥafā B.

3. bend C nüshasında yoktur.

5 Dil-i Vehbî k'ola ğarkâb yem-i 'iŝyâna
 Müsteħâkdur bilürem keŝmekeŝ-i ħizlâna
 Yiri mücrim olanuñ çünki olur tersâne
 Lîk yol vîr baña sen bâğçe-i Rıẓvân'a
 Mücrimem eyleme baħr-i keremüñden beni dūr
 Zevrak-ı meyde çekersem yine ey ŝadr-ı ŝudūr

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
 (Fâ'îlâtün) (fa'lün)

4. Tahmisler:

1

Kaşide-i Nef'î Tahmîs-i Vehbî Berây-i Sultân Ahmed Hân*

- 1 Bâreka'llâh ev cehânũñ hüsrev-i Cem-çâkeri
 Gelmedi bir miğlũñ Iskender zemânından beri
 Seyf-i kahrũñ sed çeküp def' itdi Ye'cüc-i şeri
 Âferîn ey rûzgârũñ şehsüvâr-ı Haydarî
 'Arşa aş şimden girü tiğ-ı Süreyyâ-cevheri
- 2 Olmadı Tahmâs şeh-i taht-ı revânı neyler ol
 Mülk-i Tebrîz'i saña virmez de anı neyler ol
 Besdür emrũñ aña tiğ-ı şer-feşânı neyler ol
 Fâre-i elmasdur seng-i fesânı neyler ol
 Cerha çekme bir dahı şemşîr-i vâlâ-gevheri
- 3 Tahta çıkdıkdâ bağal-girũñ olup nuşret yedi
 'Arşa hem-ser oldı 'ahdũñde hilâfet mesnedi
 Bâ-huşûş izhâr idüp i'câz-ı şer'-i emcedi
 Ser-firâz itdũñ livâ'ü'l-hamd-i dîn-i Ahmedî
 Düşmene gösterdũñ el-hak dest-bürd-i Haydarî
- 4 Râfizîlerle ferâmûş-kerde iken mâ-mezâ
 Çâr-yârũñ gayreti tezkîrũñ itdi iktizâ
 Dir lisan olup giyâh-ı merkadî Mûsâ Rîzâ
 Tiğına nola yemîn eylerse rûh-ı Murtażâ
 Bir gâzâ itdũñ ki hoşnûd eyledũñ Peyğamberi

1 A.8b, B.8b, C.9a.

*: B nüshasında başlık, " Tahmîs Der-Zımn-ı Sitâyiş-i Sultân Ahmed Hân Berây-i Kaşide-i Nef'î Der-Hak-ı Sultân 'Osman " şeklindedir. C nüshasında başlık yoktur.

2 b: virmezse anı neyler ol B.

- 5 Şimdi sensin rûzgârũñ Rüstem-i haşm-efgeni
Kim tutar hem-destũñ âhen-dest ile rüyîn-teni
Ey Süleymân-ı zeman Hağ ber-devâm itsün seni
Eyledũñ bir hamlede ber-bâd mülk-i düşmeni
Gerd-i rahşuñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı şarsari
- 6 Mevc-i deryā zırh geydi fehmi idüp izāruñı
Berk saklandı görüp şemşir-i âteş-bāruñı
Burca gizlendi esed gordükde gırũ-dārũñı
Māh-ı nev şanma felekde seyr idüp peykāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrin haçeri
- 7 Sürhser kanın ki tığuñ katdı ceyhūna senũñ
Cun habāb-ı mey kızardı gözleri seyr idenũñ
Böyle şuret bulmadı mir'atı cüy-i gülşenũñ
Ol kadar kan dökdi şemşirũñ ki 'aksiyle anũñ
Kāse-i yākūta döndi günbed-i Nîlūferi
- 8 Hun-feşanlıq leşkerũñde gün-be-gün olup füzũn
Ėark-ı hũn-i düşmen olmişken sipihr-i nîl-gün
Pādişāhum tığ-ı kahruñ haşmı itmişken zebũn
Ėamze-i hũban gibi cārî ucından yine hun
Böyle kalursa eger yek-reng ider baħr ü beri
- 9 Bağlasa şaff leşkerũñ mevc-i yem-i sâ'il gibi
Pāyidār olmaz 'adüvv-i rāh seyilde gül gibi
Şadmegah-ı mevc-i eşk olmak degül sâhil gibi
Belki Ėark-ı baħr-i hũn olurdı fülk-i dil gibi
İtdügũnce tığ-ı hũn-efşān ile cevlangeri
- 10 Cevr iderdüm çerha çok bîm-i 'itābın olmasa
Ol daħı ben gibi hidmet-kār-ı pāyuñ olmasa
Ėark iderdüm baħr-i eşküme 'itābuñ olmasa
Şukka-i rāyāt-ı bahtuñla rikābuñ olmasa
Keşti-i nuh-āsumānuñ bād-bān u lengeri

5 e: rāh-ı mermeri C.

7 d: 'aksı ki senũñ C.

9 c,d: Bu mısralar B nüshasında yoktur.

10 b: Hidmet-kāruñ bābuñ olmasa B, C.

10 e: bād-bān-ı lengeri A, C.

- 11 Şāh Tahmās'ıñ başında tāk-ı zer midür yaḥod
Minkāl-i āteş-feşān-ı pür-şerer midür yaḥod
Başına urmuş kadeh mi derd-i ser midür yaḥod
Berķ uran destinde tīg-ı pür-güher midür yaḥod
Eyledi deryāya gavta āfitāb-ı ḥāveri
- 12 Mihr-i devletsin yanũnda zerre gelmez maşrafuñ
Ḥaşma daḥı luḥf ider diyü kef-i deryā-kefũñ
Āşim olmam and içersem başına biñ Muşhaf'ıñ
Bir avuç gevher şaçardı 'āleme gūyā kefũñ
Şalduḡuñca düşmene gāhī murassa' şeşperi
- 13 Baḥr-i nuşret cūş-i āb-ı tīg-ı pür-ḥũnuñ senũñ
Bir cezīre anda çetr-i āsuman-gũnuñ senũñ
Keşti-i ğark-ābidur ḥaşm-ı diger-gũnuñ senũñ
Bir 'aceb deryādur ordũ-yı hũmāyũnuñ senũñ
Kim ḥabāb-ı ber-ķarār olmuş anuñ her çāderi
- 14 Mevkibũñ baḥr-i zaferdür ey ḥıdīv-i baḥr-i kef
Gülle-i düşmen kenārında yatan seng-i ḥazef
Nā-ḥudā-yı fũlk-'azmũñ himmet-i şāh-ı Necef
Mevc-i pey-der-peydür ol baḥre sipāh-ı şaf-be-şaf
Bir neheng olsa nola her top-ı ejder-peykeri
- 15 Şu gibi cārī olup fermanlaruñ kıldan kula
Cūy-veş akın şalup tātārlar şaḡ u şola
Leşkerũñ deryā gibi ol dem ki cūş-engiz ola
Her alay bir mevc-i tũfan-ḥizidür anuñ nola
Ḥār u ḥas gibi öñince kaçsa düşmen 'askeri
- 16 'Asker-i encüm-şümāruñ gösterüp İrān'a sen
Mālik olmak çok midur İnan degül Tūrān'a sen
Ḥüsrevā bildürdũñ İskenderlũḡũñ devrāna sen
Gün gibi tenhāda çıkısañ tığe meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmenũñ şūr u şeri

13 b: bir cezīre ayda C.

16 e: Kārḡu düşmez sipāh u düşmenũñ şūr u şeri A.

- 17 Sen otur taht-ı sa'adetde refāh-ı bāl ile
İstedüğüñ mülki al bir bendeki irsāl ile
Yoluña sed olmaz İskender dağı bir hāl ile
Karşu durmaz saña şimden soñra bu ikbāl ile
Düşmenüñ ger Kahramān olsa ser-ā-ser 'askeri
- 18 Hutbe okıtduñ 'Acem'de nām-ı şöhret-yābuña
İtdüñ āverde mefātih-i kılā'ın bābuña
Eyleyüp 'ünvān-ı fahr evlāduña ensābuña
Böyle āğāz eylesün şimden girü elkābuña
Cāmi'-i nuh-kubbe-i çerhüñ hatīb-i minberi
- 19 Zerre-perver neyyir-i pertev-feşān-ı şark u ğarb
Mihr-efser hüsrev-i giti-sitān-ı şark u ğarb
Kahraman-fer Rüstem-i şad-dāsitān-ı şark u ğarb
Āfitāb-ı bahr u ber şāhib-kırān-ı şark u ğarb
Şehsüvār-ı nāmver rāyet-küşā-yı şaf-deri
- 20 Tāc-dār-ı Cem-hadem mesned-fürüz-ı Hüsrevi
Pādişāh-ı mülk-i şūrī şehriyār-ı ma'nevī
Dīni muhkem i'tikādi pāk imānı kavī
Āsumān-ı devletüñ hürşid-i kudsi-pertevi
Bezmgāh-ı şevketüñ Cemşid-i hürşid-efseri
- 21 Hazret-i Sultān Ahmed Hān-ı İskender-tüvān
Gevher-i genc-i hilāfet mefhar-i 'Osmāniyān
Sikke-pirā-yı celālet fātih-i mülk-i Revān
Nakd-i vakt-i saltanat sermāye-i emn ü emān
Dest-gir-i dīn ü devlet kām-bağş-i serveri
- 22 Eyleyüp tiğüñla a'cām-ı ğalat fercām-ı haqq
Muşhaf-ı 'Osmān'ı taşhīh eyledüñ bī-reyb ü şekk
Rūhına ma'lūm olup kabrinde şād olmak gerek
Şāh-ı vālā-rütbe 'Osman Hān-ı Ğazī kim felek
Görmemişdi böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

17 d: karşu тұрмаз B.

17 e: ser-ā-pā B.

19 c: Kahramān ü Rüstem B, kahramandur Rüstem C.

19 e: şahsüvār-ı nāmver C.

22 e: görmemişdür B.

- 23 Fâtiḥ-i İrân ki mülk-i dehr anuñla şan bulur
Pâyına tevfiķ bir ḥidmet buyur diyü gelür
Şîr-i şavletdür anuñ kim pençesinden kurtulur
Şaf-der-i kişver-güşâ kim cenge çıķduķca olur
Cebre'îl "innâ fetahnâ"-ḥân tîg u miğferi
- 24 Eyleyüp mâhı rikâb-ı sîm mihri zîn-zer
Eblaķ-ı çerḥ âl-ı zîn-püş ile olur cilve-ger
Raḥş-ı ikbâle süvâr olmak murâd itse eger
Sehsuvâr-ı 'âlem-ârâ ki revâdur olsa ger
Na'1 ü miḥ-i raḥşı çerḥün âfitâb u aḥteri
- 25 Şâh-ı ḥurşîd-efser ol zill-i Ḥudâ-yı lem-yezel
Muḫtedâ-yı pâdişâhan dâver-i gerdun-maḥal
Kible-i aşhâb-ı din miḥrâb-ı erbâb-ı düvel
Sehriyâr-ı âsuman-mesned ki olmiş tâ ezel
Secdegâh-ı tâc-dârân-ı cehan ḥâk-i deri
- 26 Dest-i kudret idelü icâd bu nuh-günbedi
Saltanat tahtında bi'llâh böyle bir şeh gelmedi
Ḥak Ta'âlâ kadrini ol rütbe 'âlî eyledi
Şeh-nişîn-i nuh-revâķ-ı âsumandur mesnedi
'İydgâh-ı heft-ıklîm-i cehandur kişveri
- 27 Müşteri evlâdınuñ lâlası Zühre dâyesi
Saltanat mevrûs-ı ecdâd ḥilâfet dâyesi
Sâkinân-ı 'arş devlet-ḥânesi hem sâyesi
Mesned-i iclâlinüñ rif'at bir ednâ pâyesi
Dergeh-i ikbâlinüñ devlet kemîne çâkeri
- 28 Şîr-i Yazdan kim 'adâlet kaşrı olmuş bişesi
'Arşa peyveste dirâḫt-ı rif'atinüñ rişesi
İttibâ'-ı ḥükm-i şer olmağla dâ'im pişesi
Her ne işlerse zemâne tâbi'-i endîşesi
Her ne emr eylerse devran bende-i ferman-beri

24 b: âl-ı zelpüş ile B.

28 a: tişesi B, C.

28 b: rütbesi C.

- 29 Virse luṭfiyle eger mūr-ı za‘īfe takviyet
Nice tāb-ı bebr olurdı kuvveti şīran-şīfat
Vardur iksīr-ı nihādında anuñ bir hāşşiyet
Virse ṭab‘-ı āteşe ger berķ-i tīḡı terbiyet
Ma‘den-i elmās iderdi tūde-i hākisteri
- 30 Hem-çü İbrāhīm nārı gülsitān itse olur
Āzeri hıfz idüp āb içre nihan itse olur
Cem‘-ı ezdādı cehān içre ‘ıyān itse olur
‘Adli ger ārāyiş-i bezm-i cehān itse olur
Şem‘a şehper gülle-i pervāne-tek bāl ü peri
- 31 Şu‘leden cedvel çeküp eṭrāf-ı elvāh-ı yeme
Āteş ü āb imtizācı virdi hayret ādeme
Āferin bu āteşin beyti diyen mu‘ciz-deme
İtse ger hāşşiyet-i hıfzı sirāyet ‘āleme
Ṭarḥ olurdı şafḥa-i āb üzre nakş-ı āzeri
- 32 Kevne neşr-i gevher iden ma‘den-i encüm degül
Düş olan çeşmüne çeşm-i rüşen-i encüm degül
Nesr-i ṭā‘ir manzarında erzen-i encüm degül
Aksidür anuñ felekde hirmen-i encüm degül
Şaçdı dest-i luṭfı hāke ol kadar sīm ü zeri
- 33 Var mı beñzer nuṭķ-ı can-baḡş ile ol ‘īsā-deme
Büy-i luṭfı añdurur gül-zār-ı huldi Ādem’e
Nice pāmāl olmasun çerḥ ol hıdīv-i a‘zama
Yazsa vaşf-ı nükhet-i hulķın virürdi ‘āleme
Gerd-i hāk-i pāy-i hāme büy-i müşk-i ezferi
- 34 Leyle-i Kādr içre doğmuşdur meger ol şehriyār
K‘āfitāb-ı rüyı oldu nūr-ı çeşm-i i‘tibār
Büy-i enfāsından anuñ şemmedür bād-ı bahār
Kādr-i hāk-i kūy-i aḡlākın bilürdi rüzgār
Birbirine eylese āḡuşte müşk ü ‘anberi

32 c,d: Bu mısralar B nüshasında yoktur.

32 e: " luṭfı " kelimesi C nüshasında yoktur.

34 e: Āfitāb-ı rüyı oldu nūr-ı çeşm-i i‘tibār C.

- 35 Mihr-i rüşen-gevherā ey gevher-i 'ālem-bahā
 Hüsrev-i mäh-efserā sultān-ı gerdun-dergehā
 Şāh-ı bende-perverā şāhib-dilā kadr-āgehā
 Kām-kārā şaf-derā şāhib-kıran şāhenşehā
 Ey serīr-i 'adl ü dāduñ dāver-i din-perveri
- 36 Lāl-i hayretdür elümde kilik-i inşā neyleyem
 Tūtı-i tab'um degül gön'lümce güyā neyleyem
 Mürq-i vaşfuñ 'arşa dek eylerdüm itrā neyleyem
 Sihr iderdüm medhūñe geldükde ammā neyleyem
 Eylemiş Hak vaşfuñı kayd-ı taşavvurdan berī
- 37 Haddümi ben añlaram ey dāver-i rüşen-güher
 Baña kudret virmemiş evşāfuña hükmi-kader
 Şāhidümdür Hak ben itmim hiç da'vā-yı hüner
 'Aczüme bir hüccet alurdum eger ehl olsa ger
 Rüzgārūñ yāve-sencān-ı fazīlet-güsteri
- 38 Hak-ı ta'bīr üzre vaşşāf-ı sühan-pirā benem
 Ehl-i nazm içinde Nef'ī gibi müsteğnā benem
 Medhūñe geldükde eñ hayranları ammā benem
 'Acizem hak üzre evşāfuñda kim hālā benem
 'Ālem-i endişenüñ 'allāme-i dānişveri
- 39 Olalu vaşşāf sen hākān-ı 'ālī-mesnede
 Böyle bir üstād iken dil döndi tıfl-ı ebcade
 Ben degül vaşfuñda Eflātun olur hayret-zede
 Belki kânün-ı sühanda hall-i 'akd-i nüktede
 Hikmet-i fikr ü hayālün feylesof-ı ekberi
- 40 Gerçi kim fahriyyesin şā'irler ārāyiş bilür
 Hod-be-hod lāf u güzāfı zu'mı üzre iş bilür
 Nev-hevesler hod-sitālık şīvesin hāhiş bilür
 Ben öğünmem kadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
 'Ārifem düşmez baña lāf u güzāf-ı serserī

37 d: eger ehl olsalar C.

39 c: vaşfuñda C.

- 41 Gizlik-i feryād kim Ferhād ‘aşka tīşedür
 Bî-sütün-endazlık kaydıyle saht-endişedür
 Tab‘-ı çālāküm benüm şîr-i belāgat-pīşedür
 Hāmem ol mu‘ciz-tırāz-ı şad-hezāran pīşedür
 Kim nazîr olmaz añā illā Kelīm’uñ ejderi
- 42 Şāh Sencer-çākerā gerçi senüñ vaşfuñ muhāl
 Zabt olunmaz yine ammā hāme-i dil-keş-mağāl
 İhtirā‘-ı tab‘ ile bir tarz-ı hāş itdüm havāl
 Harfidür mecmū‘a-ı esrār-ı Dīvān-ı Kemāl
 Noktasıdur mühre-i dāğ-ı derūn-ı Enverī
- 43 Seyr iden nakş-ı cehānuñ çîn ile ferhārınuñ
 Görse hayrānı olurdı hāmemüñ āşārınuñ
 Vaşfı dursun şahid-i endişemüñ güftārınuñ
 Tab‘um ol büt-hānedür kim şūret-i dīvārınuñ
 Taşa kār eyler Hudā’nun gamze-i nāzükteri
- 44 Seyr iden büt-hāne-i endişemi hayrān olur
 Reng-i tasvîri perî-veş ādemüñ ‘aqlın alır
 Nakş-ı hāmemle ma‘ānî pek güzel şūret bulur
 Nice şūret feyz-i enfāsumla can bulsa olur
 Her biri şehr-i dilüñ bir ‘ālem-ārā dil-beri
- 45 Hātırım beytü’l-cühāl-i zîb-güsterdür benüm
 Bıkr-i fikre sözlerüm ‘akd-i mücevherdür benüm
 Şāhid-i nazmum ‘aceb rûh-ı muşavverdür benüm
 Her hayālüm bir ‘arūs-ı nāz-perverdür benüm
 Kim bu ‘ālemden degül esbāb-ı zîb ü zîveri
- 46 Dyle şūret bulmamış hüsn-i bahā Seh-nāme’si
 Saṭr-ı ferdür tār-ı zülfi noktalardur şāmesi
 Kisvesi üstād-ı sun‘uñ dest-i bāf-ı hāmesi
 Mûy-i gīsū-yı melekdür tār u pūd cāmesi
 Pāre-i pîrāhen-i hūr-ı cinandur mi‘ceri

41 a: gizlen feryadı kim C.

45 b: bıkr-i fikr sözlerim B.

- 47 Zülf-i ma'nā şahid-i eş'arumun pîrâyesi
 Tâk-ı şu'arâ şî'r-i bälâ destümün kem-pâyesi
 Genc-i 'irfan tâcir-i endişemün ser-mâyesi
 Fikrümün râh-ı sülûk-i fitne hatt-ı sâyesi
 Nazmumun habl-i metin-i feyz târ-ı mıştarı
- 48 Pişhân-ı meclisüm kevnün revâk-ı çârümi
 Katre-i efsânde-i hâmem sipihrün encümi
 Neş'e-yâb-ı vahdetem bildüm bilelden kendümi
 Bâde-i idrâkümün tevhid ser-cüş-i humı
 Sâki-i endişemün tahkik verd-i sâgarı
- 49 'Arşa da çıkşa hatîb-i minber-i nuh-âsumân
 Bulamaz benden gibi ser-mahfil-i hüsn-i beyân
 Vaşfını câmi' yoğ-iken ben kadar bir na't-hân
 Kanda ben kanda yine ta'rif-i şah-ı nüktedân
 Neyleyem zabt idemem endişe-i zür-âveri
- 50 Hiç ne mümkündür senâsın gibi Şâh-ı Ekrem'e
 Söz beğendürmek olur mı 'İsi-i mu'ciz-deme
 Lîk Meryem gibi baña habs-i nuḡ eyle deme
 Fikr-i evşâfun gıdâ-yı rûhdur endişeme
 Dil helâk olur eger olsam o sevdâdan beri
- 51 Kâlib-ı ta'bîre nakş-ı nev zuhûr itdükce ben
 Sebk-i vaşfun da sevâd-ı levh-i nazmum seyr iden
 Pâdişâhum olmamağla mâ'il-i resm-i kühen
 Cevher-i iksîr-i medhün tarh idince reşkten
 Eyledüm zîr-i niğın ma'mûre-i ma'nâyı ben
 Böyle cevher var elümde neyleyim dünyâyı ben
 Başına çalsun felek âyîne-i İskender'i

47 b: tâk-ı şu'arâ-şî'âr B.

49 b: ser-mahfil-i hüsn ü beyan b, C.

51 b: sebk-i vaşfında B, C.

- 53 Silk-i vaşfuñ 'ağd-i dürr-i şāh-vāra kim virür
 Feyz-i medhūñ virseler 'ömr-i dü-pāre kim virür
 Seng-i rāhuñ efser-i şad-tāc-dāra kim virür
 Zerresin mihre ğubārın rūzgāra kim virür
 Cevher-i sīm-i cehāna virmem öyle gevheri
- 54 Yok nihāyet vaşf-ı sultān-ı melā'ik-sīrete
 İrdi söz pāyāna medhi irmez ammā ğayete
 Vehbiyā 'arz-ı hüner besdür o 'ālī ğazrete
 Başla şimden soñra ey Nef'ī du'ā-yı devlete
 Bir du'ā it kim ola hüsn-i kabūlüñ mazharı
- 55 Dehrde mādemki ola dāstān-ı şark u ğarb
 Mihr ü meh nāmında iki pehlevān-ı şark u ğarb
 Seyr için itdükce 'azm-i sāye-bān-ı şark u ğarb
 Eyleye tā ğüsrev-i şāhib-kırān-ı şark u ğarb
 Eşheb-i zer pāleheng-i şubhla cevalangerī
- 56 Dest-i da'vet eyleyüp ikbāle bāl-i himmetin
 Gün-be-gün a'lā ide Mevlā livā-yı şevketin
 Sāyesinde itsün āsūde Muḥammed ümmetin
 Hağ ser-efrāz eylesün i'lām-ı dīn-i devletin
 Kanda 'azm eyleser olsun fetḥ u nuşret reh-beri
- 57 Rağşa bindükce olup kürsī-i pāyi tāc-ı Cem
 Gūy-i çevgān ola añā gülle-i şāh-ı 'Acem
 At sürüp ol şehsüvār-ı şaf-der-i Dārā-ğadem
 Eyledükce 'azm-i meydān-ı ğazā evvel ğadem
 Pāy-māl olsun yolında düşmen-i dīnūñ seri

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

Kaşide-i Nā-Yābī-i Nābī Üstād Tahmīs-i Vehbī-i Nukabā ve
Der-Sitāyiş-i Kapudān Muştafā Paşa Dāmād-ı Şadr-ı 'Alī*

- 1 Olursa da çü şadef çāk-ı sīne-i pertāb
Ayırmasun beni Haḫ senden ey dūr-i nā-yāb
Bisāt-ı hābumı hıcr itdi perde-i seyl-āb
Ĝam-ı firākuñ akıtdı o denlü dīdeden āb
Ki oldı eşküme nisbetle heft-baḫr-i serāb
- 2 Mişāl-i siḫ gören āteşüñle gerdişümi
Ocak taşı şanur ol dem serümde bālişümi
Yanup yakıldı bilen nāliş ü güzārişümi
Görüp firākuñ ile nār-ı ğamda sūzişümi
Baña teraḫḫum idüp hūn-ı eşk dökdi kebāb
- 3 Kuvāya eyledi Īrās-ı za'f-i bār-ı sitem
Havāsa tefrika virdi hücüm-ı leşker-i ğam
Aralarında şu sızmaz iken neden bilsem
Ĝamuñla birbirine düşmen oldı şaff-ı müjem
Tevassuḫ eylemedi şulḫ için miyāneye ḫāb
- 4 Gelüp ḫayāl-i müjenñ gibi nice yaĝmacı
Edüp derūnumı peykān-ı miḫnet āmācı
Revā mıdur ey efendüm a başumuñ tācı
Sipāh-ı firḫatüñüñ dest-bürd-i tārācı
Komadı maḫzen-i çeşmümde gevher-i sīr-āb
- 5 Kanı senüñle o germiyet-i zemān-ı telāk
Soĝutdı aramuzı şimdi tünd-bād-ı nifāk
Virüp vücūduma teb-lerze dostlardan irāk
Idüp eşer dile sermā-yı rüzĝār-ı firāk
Kemāl-i ra'şe ile geydi cāme-i sīm-āb

2 A.75b, B.91a, 106a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tahmīs " şeklindedir.

2 b: ben başımı B.

2 d: nār u ğamda C.

4 d: siyāh-ı firḫatinüñ C.

5 b: tünd-bād-ı firāk B.

- 6 Siphre 'āric olup dūd-ı āh-ı sūz-engīz
 Şerār-ı āteş-i dil oldı berķ-i şā'ika-ĥīz
 Kaçardı merdüm-i çeşmüm bulaydı cāy-i gürīz
 O deñlü oldı sehāb-ı dü-dīde bāran-rīz
 Ki oldı her ser-i mü bām-ı tende bir mīzāb
- 7 Gönül o māh-likādan ne bir peyām aldı
 Ne āfitāb-ı ruĥ-i yāra bir nazar şaldı
 Fırākuñ ile semender-veş āteşe taldı
 Miyān-ı rüz u şebüm fark olınmadan kaldı
 O deñlü itdi beni dūd-ı āh isti'āb
- 8 Geh ihtifāmı iden seyr geh nümāyişümi
 Hayāl-i ĥavf u recā olduĥın bilür işümi
 Sehāb-ı tīrede kevkeb-mişāl cünbişümi
 Bu dūd-ı āh-ı siyeh-fām içinde sūzişümi
 Gören kıyās ider ol germdür ki ola şitāb
- 9 Siyeh kilim yayup reh-güzār-ı eşkümde
 Dürerdi merdüm-i çeşmüm kenār-ı eşkümde
 Dem-i ĥurūş-i maĥabbet medār-ı eşkümde
 Bu piç ü tāb ile cūybār-ı eşkümde
 Vücūdum olmış idi iztirābdan dolāb
- 10 Kaţār-ı eşki dizüp hūy u hāy-i nāle ile
 İderdi tayy-i reh-i ĥācr pāy-i nāle ile
 Çerāĥ-ı şu'le-i serdür hevā-yi nāle ile
 Çıkardı meş'al-i āh u verā-yı nāle ile
 Deriçe-i nazarumdan kavāfil-i ĥün-āb
- 11 Olup vaţanda sefer bir faķīr-i bī-ser ü pā
 Kebāb-ı laĥt-ı cigerüz o rāh olurdı baña
 Dehan şükūh-ı dili beste idi kufl-āsā
 Zebān-ı ta'ni açup bir gice sipihr baña
 Ne ta'ne nāvek-i dil-sūz-ı germ idüp pertāb

6 a: şūr-engīz B, sūr-engīz C.

10 a: hūy-ı hāy-i nāle ile A, kaţār-ı eşki virüp C.

- 12 Ümîd-i merhem iderken hayâl-i şefkat ile
Cigerde yaralar açdı hadeng-i hiddet ile
Melâmet eylemege başlayup naşîhat ile
Didi mü'âheze-âmîz 'unf ü nahvet ile
Ki ey füsürde-ñired hûş-i düşmen-i bî-tâb
- 13 Nedür bu perde-i gaflet bu terk-i hâb-ı huzûr
Sebeb ne kendüñ efendüñden eyledüñ mehcûr
Cünun mı geldi saña çeşm-i bahtuñ oldu mı kûr
Türâb-ı pây-i veliyyü'n-ni'amedan olmağı dür
Dü-çeşm-i hayre nümüneñ ne eyledi icâb
- 14 Günâh ise sebep-i ittikâ cenâbından
Neden bu ye's saña 'afv-ı bî-hisâbından
Tekelhül eyler iken dergehi türâbından
Ne hâlet oldu ki kalduñ cüdâ rikâbından
O âşafuñ ki ider baht hizmetinde şitâb
- 15 Muqaddem itmiş iken bâb-ı devletüñ mesned
Hiçâb perdesi ile sen eyledüñ müsned
Derinden itmez iken dest-i kahrı kimseyi red
Ne iktizâ ile dür olduñ ey güsiste-ñired
O bezmden ki ider gülşen-i behişt hiçâb
- 16 Felek olinca makâm-ı naşîhate kâ'im
Her i'tirâzını vârid görüp sözün mülzem
Lisân-ı şıdk ile oldum cevâbına maqdem
Didüm sipihre bunu sen de fehm idersin kim
Ben ihtiyârum ile itmedüm ferâğ-ı zehâb
- 17 Göñül zühûl idüp da'veti şudûrından
İcâbet itmedi ammâ degül kuşûrından
Bileydi tâcın atardı göge sürûrından
Ve lîk bir marâz-ı bî-eman zuhûrından
'Azîmete yoğidi kâlib-ı şikestede tâb

- 18 Feyām-ı da‘veti itmezdi hātıruma huṭūr
Müsāferetde bulındum piyādedür buḥūr
Haberde olmadı vāşıl degül miyüm ma‘zūr
Ne ihtimāl idi olmak o bezmden mehcūr
Havāli-i müje-i eşk-i yārüme gele hāb
- 19 Hisāba gelmez iken itdügi ‘atā vü minen
Nevāl-i luṭfı olurken ḥayāt-baḥş-i beden
Ben ol Mesīḥ- nefes āşafuñ dirisi iken
Göñül müfārakatin meclis-i şerifinden
Cerīde-i rakam-ı ‘ömrden ider mi hisāb
- 20 Sitemle itse de pür-zaḥm ‘āşık-ı zārın
Yine o zaḥmuñ ider bir süḥanla tīmārın
Şifā-yı şadra sebebdür işitmek āzārın
Olur mı itmeyicek zīb-i gūş-i güftārın
Cerāḥat-i ciger-i hun-feşān-ı merhem-yāb
- 21 Zi-cān u dil anuñ olmışken emrine münkād
Kuşūr-ı ḥidmet-i me‘müre ile oldum yād
Nihādın itmedüm ammā kaşem be-Süre-i Şād
Ve lîk neyleyeyüm dest-i ğadrđan feryād
Ki itdi pişgehinde beni esîr-i ḥicāb
- 22 Açıldı çünki sipihr ile meşveret bābı
Süḥan yirine nişār itdi çok dür-i nābı
Didüm kuşūra baķar mı ya himmet erbābı
Felek baña yine döndi didi ki ey Nābî
Egerçi ehl-i kerem ekmez ehl-i ‘özre ‘itāb
- 23 ‘Ale’l-ḥuşûş o kerîm-i günāh-baḥş ki sen
Bilürsin ‘afv ile mecbûl olduĝın rüşen
Daḥı sen itmeden ‘özr-i cenāḥa feth-i dehen
Ve lîk itmek için i‘tizār luṭfından
Budur ben añladuĝum saña şimdi fikr-i savāb

18 e: havāle-i müje C.

20 c: şafā-yı şadra sebebdür B, C.

21 d: dest-i ‘özrden C.

- 24 Bilürse qadrüñi 'akluñ bu kıt'a-i güherüñ
 Temiz nık ü bed eylerse vaqt-i nazaruñ
 Budur sözüm ki sezā olsa gūş-vārelerüñ
 Ki bir 'arūs-ı dil-ārā-yı hacle-i hünerüñ
 Virüp cemāline ta'bır-i tāze-țarz ile tāb
- 25 Calış ri'āyete beytü'l-hicāb kākidesin
 Miřāl-i māşıta seyr eyle ōñra fā'idesin
 O bıkır-i fikr ile çün hāk-i pāyine gidesin
 Veliyy-i ni'metüñe tuhfe-i kudüm idesin
 Ki tā kuřuruñı 'afv ide ol bülend-cenāb
- 26 Mināřa-i sühanüñ ōadr-ı intizāmında
 Niyāz u ma'zeretüñ mevki'-i hitāmında
 'Arūs-ı nazmuñı 'arz it recā makāmında
 O nev-'arūsüñ ola cebhe-i niřāmında
 Őenā-yı āřafa ammā bu vech ile elkāb
- 27 Cehan-fürüz vezir āfitāb-ı çerh-serir
 Müşir-i řāf-zamir-i Büzürçmihir-i nazir
 'Atāsı ebr-i mutir 'afvı pūřiř-i takřir
 Vezir-i 'özr-pezir āřaf-ı memālik-gir
 Meh-i sipihir-mesir āsumān-ı mihr-rikāb
- 28 Seref-dih-i kapudānı Sikender-i vüzerā
 Ki nām u cāhda olmiş iken müşarik añā
 Olaydı zinde zebānın iderdi vaqt-ı Őenā
 Muřāhib-i melikü'l-'aşr Muřtafā Paşa
 Ki fahr ider şeref-i kevkeb ile heft-kibāb

24 b: Niřār pāyine eyler nihan ceyb-eserüñ (Adana nüshası).

24 d: cümle-i hünerüñ C.

24 e: tāze-țarz ile hāb C.

25 b: kākidesin C.

28 c: zewānın iderdi C.

- 29 O nuhbe-i vüzerā āşaf-ı bülend-nijād
Ki oldı şehver-i dūşīze-i felāh u reşād
Anuñ-çün itdi haten şadr-ı a‘zam-ı naqqād
O şadr-ı mekr̄emet-ārā ki eyledi dāmād
Görüp şehenseh-i ‘ālī-nazīrini nā-yāb
- 30 Çü mihr-i ‘āleme mebsūt pertev-i keremi
Felekde zerreden artık mezāhir-i himemi
‘Aceb mi hem-ser-i ‘arş olsa kadr-i muhteremi
O āşaf-ı siyeh-ārā ki sāye-i ‘ilmi
Olur sehāb-ı ser-i āfitāb-ı ‘ālem-tāb
- 31 O menba‘-ı kerem ol çeşmesār-ı cūd u minen
Ki maṭlabuñ dahı işrāb itmeden aña sen
Olur çü āyine mā-fi‘l-fu‘āduñ ‘aks-efgen
O Hızr-vaqt ki şerm-i zamīr-i şāfindan
Yüzinden eyleyemez āb-ı Hızr ref‘-i hicāb
- 32 Benān-ı fikrine merbūṭ hall ü ‘akd-i rumūz
Hezār nükte çıkar itse bir kelāmı bürüz
O pür-hüner ki ola ‘aql-ı külle ders-āmūz
Sipihr gūş-i meh ü mihrin açmadan şeb ü rüz
Ümīd itmedür ihrāz-ı iltifāt-ı hitāb
- 33 Esīr-i bend-i ‘ikābı derendegān-ı cefā
Zebūn-ı kahrı kavī pençegān-ı bī-pervā
Zevi‘l-‘ukūle degül münhaşır bu hāl ammā
Karīn-i takviye-i bahtı olsa ger za‘fā
Kemīne-beçe-i ‘uşfūra şayd olurdı ‘ikāb
- 34 Olursa naḥl-i kerem böyle ser-firāz olsa
Ki sāyesinde olan dehre bī-niyāz olsa
Miḡāl-i kumri gelüp geh neḡam-tırāz olsa
Firāz-ı devḡa-i bahtında lāne-sāz olsa
Hümāyı itmez idi ḡidmete kabūl ḡurāb

29 c: cebīn-i şadr-ı a‘zam-ı naqqād C.

31 c: olur cevābına B, C.

32 d: gūş-i meh ü mihr-i açmadan B.

32 e: ümīdi itmedür A.

34 a: ser-efrāz olsa A.

- 35 İder mi pîş-i nazar seyr iden mehâbetini
 Yelân-ı sâlife-i Şâh-nâme şüretini
 Revâ mı Rüstem'e teşbîh ferr ü sa'vetini
 Göreydi Rüstem eger kuvvet ü şecâ'atini
 Olurdu sîne-i Rüstem çü sîne-i Sührâb
- 36 Haç-ı cebîni ser-nâme-i sa'âdete hû
 Dehân-ı dürr-i hünerle şadef gibi memlû
 Hurûş-i mevce-i şemşîri baħr-i nuşrete cû
 Yed-i muhâşameti çâk-rîz-i ceyb-i 'adûv
 kef-i velâsı güher-pâş-ı dâmen-ı aħbâb
- 37 Cemâl-i devlete nakş-ı midâdı müşğîn müy
 'Arûs-ı himmete hâl-i nikâtı zînet-i rûy
 Riyâz-ı menkâbete hüsn-i hulķı 'anber-i büy
 Fezâ-yı 'âtîfete luţfı cûy-i hâhiş-i şüy
 Cehân-mekremete hulķı gülşen-i şâd-âb
- 38 Buħûr-ı Meryem-i gülzâr-ı zühdinüñ farzâ
 Şemîmin eylese ihsâs ümmet-i 'İsâ
 Mişâl-i şem'a-i mescid ziyâ virüp meşelâ
 Olaydı şâhid-i Islâm'ı deyre cilve-nümâ
 Olurdu ceyb-i şanem çâk çâkdan mihrâb
- 39 Sipihr-i maħbere olup şehâb-ı kilķ-i debîr
 Kıbâb-ı midħate zer şemse olsa bedr-i münîr
 Mişâl-i Sûre-i Nûr itmek isteyüp tefsîr
 Zamîr-i enverinüñ vaşfın itseler tahrîr
 Olurdu yek-şebe meh gibi müstetir i'râb
- 40 Halîle gülşen-i nûr olduğı gibi nîrân
 Aña da itdi bu hâşıyyeti Hudâ ihsân
 Ki kahrı gülleri eylerken âteş-i süzân
 Nesîm-i hulķ-ı çemen-hîzi olsa kevne vezân
 Olurdu rüste-i tennûr içre çonce sîr-âb

35 d: kuvvet-i şecâ'atini B, kuvvet-i eşmâtını C.

36 d: Bedî'-i himmeti cây-i gürîz-i ceyb-i 'adûv (Adana nüshası).

36 e: kef-i vâlâsı B.

37 a: miskîn müy B.

40 e: olurdu rişte-i tennûr içre C.

- 41 Kime iderse nazār luṭf ile o nūr-ı baṣar
Olur derīçe-i kāmı gūṣāde tā maḥṣer
Aña sitāre-i baḥtı niğāh-banlık ider
O kimse kim ola bir kerre luṭfına mazḥar
Miṣāl-i düzd gelür gelse çeşm-i baḥtına ḥāb
- 42 Meşāme nükhet-i vaşfın getürmeyen her gāh
Hevā-yi gülşen-i cennetden olmamiş āğāh
Nedür bu ḥüsn-i siyerde olan eşeru'llāh
İden taşavvur-ı ḥulqın cahīme itse niğāh
Olur şerāresi gül düdü sünbül-i sīr-āb
- 43 Giran gelüp aña kūhuñ vakār-ı bü'l-ı-ıcebi
Nedür diseydi bu tiğ u kemerlerüñ sebebi
Erürdi başlamadan cünbişe zebān-ı lebi
Düşeydi kūha eğer tāb-ı dīde-i gāzābı
Olurdu kūh-ı yem ammā ki ser-te-ser girdāb
- 44 Kulak tutup gile-mendi-i bülbul-i zāra
Şıkiılsa ḥātır-ı nāzükteri gül ü ḥāra
'itāb-ı telḥ-i mükerrerle girse āzāre
Sümüm-ı kahr-ı cehan-sūzı itse gülzāra
Olur 'uşāre-i ḥanḫal zamīr-i gülde gül-āb
- 45 Nevāl-i midḥatinüñ çāšnīsın aldı nola
Olursa süfre-keş-i vaşfı ḥāme sağ u sola
Tolusın içmemek olmaz meger piyāle tōla
Toyar mı vaşfına ādem o āşafuñ ki ola
Neşāt-ı medḥi kesād-āver neşāt-ı şarāb
- 46 Çok oldu şu'be makām-ı senā-güzārīde
Biraz da uyduralum nazmı sāz-ı nāhīde
Olursa iznūñ eğer ey vezīr-i sencīde
Teğazzül eylemek ister gönül bu vādīde
Ki istimā'ı ile çerḥa rakş ider icāb

43 c: zemān-ı lebi B. ayırdı başlamadan cünbişe zemān-ı lebi C

43 d: dīde-i feyzi C.

45 b: olursa süfre-keş-i vaşf-ı ḥānı B.

- 47 O tatlu dillü güzel olsa kand-ı rîz-i hitâb
Miyân-ı tûti vü âyîne de olur şeker-âb
Gelür mi hâtıra min-ba'd gülşen-i şādâb
Dil oldı bir gele bülbül ki itse ref'-i niķâb
Hezârdan gül ü gülden hezâr iderdi hiçâb
- 48 Olup hayâl-i hat-ı hun-feşânı zîb-i nazar
Tereşşuh eylese inbîk gibi dîde-i ter
Gören şanur 'arak-ı tâze bu muķattar ider
Meşâm-ı hâhişe itse nesîm-i tâzı gezer
Olur çekîde dimâğ-ı niyâzdan zehr-âb
- 49 Olinca dil-ber ile vuşlatum gelür ra'şe
İtarsa tâb-ı teb hasretüm gelür ra'şe
Olursa her ne şekil hâletüm gelür ra'şe
Görince yâri gider tākātüm gelür ra'şe
Hayât-ı vaşlda nâ-yâb imiş zemân-ı şitâb
- 50 Nişâr-ı pây-ı hum eyleser rind biş ü kemi
Cebînüñ itmede dirhem hayâl idüp dir mi
İder mi ehl-i tarab mal ile bu 'ıyş-i demi
Gören gınâ-yı fakîrân âsitân-ı Cem'i
Elinde kâse billur içinde la'l-i müzâb
- 51 Hilâl şanma tutup güşını felekde melek
Semâ'a girdi şafâdan bu şî'ri dinleyerek
Belî temiz-i sühan Vehbiyâ bu güne gerek
Degül sitâre görüp Nâbiyâ bu nazmı felek
Nişâr ider ser-i endişem üzre dürr-i hoş-âb
- 52 Degül mi hâric-i tavk-ı beşer bu silk-i nazîm
Kılâde itse sezâ kudsiyân-ı 'arş-ı 'azîm
Ben iki günde bu tahmîsi eyledüm tanzîm
'Aceb mi sözlerüme eylese felek ta'zîm
'Aceb mi nâmumı añdukca gözlese âdâb

48 a: zîr-i nazar C.

48 b: müreşşah eylese C.

50 a: Zeyd piş ü kemi C.

52 a: hâric-i tāk-ı beşer A, C.

- 53 Vücūdum olmuş iken tîğ-ı kahr-ı mecrūhî
 İrişdi merhem-i Bihbūd'a feyz-i sebūhî
 Ne cānı var ki gele bahş-i nazm ide rūhı
 Benüm gibi kimūñ olmuş felekde memdūhı
 Bir āşaf-ı kerem-āyin vezīr-i luṭf-me'āb
- 54 Büzürmihr-i nazīrā cehān - ma'deletā
 Hıdīv-i kevkebe-pīrā sipihr-menzeletā
 Kerem-şī'ār vezīrā şehāb-mekremetā
 Münīr-i ṭab'-ı müşīrā bülend-menḳabetā
 Eyā vezīr-i kerīmü'l-ḫıṣāl fażl-niṣāb
- 55 Hümāyı ḳumrī iden serv-i sebz-i 'izzetsin
 Diraḫt-ı şevkete peyvendi-i ḳarābetsin
 Nemā-girifte-i māü'l-ḫayāt-ı himmetsin
 Sen ol nihāl-i ser-efrāz-ı bāğ-ı devletsin
 Ki Hızr'a nāziş ider sāyeñi memerr iden āb
- 56 Miḫakk-i dergehüñe olmayan cebin-fersā
 'Ayārın itmedi tekmiñ ḳurş-ı mihr-āsā
 Ğubār-ı ḫāk-i rehūñ kīmyā-yı 'izz ü 'alā
 Virür ṭabī'at-ı iksīre reng-i istihzā
 Semendūñüñ ḳademin būs iden kemīne türāb
- 57 Bu ferr ü saṭvet ü cāh ü bu āb u tāba göre
 Görürse rütbeñi ḫāsīd varursa ḫāba göre
 Ne ihtimāl o da ammā bu iztīrāba göre
 Saña ḫasūd olanuñ çekdüğü 'azāba göre
 Huzūr-ı bāğ-ı cinandur caḫīm içinde 'azāb
- 58 'Arab kirāmin uçurmuş saña idüp tanzīr
 Hümāyı itmege beñzer siyeh ğurāba nazīr
 Su rütbe dest-i guher-pāşuñ oldu 'ālem-gīr
 Sen ol kerem-dih-i 'ālemsin itse ebr-i maṭīr
 Kef-i kerīmüñi taklīd iderler istiğrāb

53 a: tîğ-ı kahrı mecrūhî B, tîğ-ı kahr mücerred ḫayy C.

55 b: dirāḫt-ı devlete B, peyvende-i ḳarābetsin C.

56 b: ğubārın itmedi tekmiñ C.

58 d: sen ol güzīde-i 'ālemsin B.

- 59 Şadākatinden idüp dāye şubḥ-ı feyz-rese
 Felekde oldı yüzi aķ irince şoñ nefese
 Yüzüñden olmasa envār-ı mihr-i muktebese
 Bu deñlü devr-i karār eylemezdi eylemese
 Sipihr heykel-i nām-ı şerīfin istişāb
- 60 Dilüñ mü'ellif-i fenn-i vücūd-ı kudret ile
 Vezīri kıt'a kitāb eylemiş fazīlet ile
 Olup nigāşte tezhīb-i ḥulk u ḥaşlet ile
 Nüvişte ḥāme-i şun'-ı debīr-i ḥikmet ile
 Kitāb-ḥāne-i ṭab'uñda nüsha-i ādāb
- 61 Nihād-ı pür-keremüñ kazm-ı ğayz ile mu'tād
 Yanuñda ḥirman-i 'işyan reh-i şabāda remād
 Ider mi kāle-i şafhañ kabūl-i gerd-i kesād
 Nigāh-ı 'afvuña nisbetle ğayz-ı 'ukde be-bād
 Zamīr-i sāfuña nisbet gubār-ı nakş-ı pür-āb
- 62 Baña niçün ya bu ḥirman nevāl-i luṭfuñdan
 Nikāb-ı kin yine gitmez cemāl-i luṭfuñdan
 Günāha mu'terif oldum ḥayāl-i luṭfuñdan
 Benüm de cürümü 'afv it kemāl-i luṭfuñdan
 Bana 'itāb yeter çekdüğüm bu şerm ü hicāb
- 63 Ḥulūşa perde-keş olma riyāyı ref' eyle
 Cü Vehbi fülke-i dest-i recāyı ref' eyle
 İtnāb-ı bārgen-i ilticāyı ref' eyle
 Ḥiyām-ı çerḥa sūtün-ı du'āyı ref' eyle
 Niyāz-nāmeyi Nābī çok eyledüñ itnāb
- 64 Hemīşe tā ki meh-i şavm-ı rahmet-ünvānuñ
 Fütürü mā'ide-i luṭfı ola Mevlā'nuñ
 Olup şefā'ati der-kār o şehr-i ḡufrānuñ
 Cerīde-i günehi tā günāh-kārānuñ
 Ola raķam-zede-i 'afv-ı Ḥazret-i Vehhāb

59 e: heykel-i nām-ı şerīfün B.

60 c: tezhīb-i ḥulk u vuşlat ile C.

61 b: yanuñda ḥürmeti 'işyan C.

- 65 Himā-yı saltanat-ı şehriyār-ı a'zamda
Zemān-ı devlet ü ikbāl-i şadr-ı ekremde
Olup elinde mefātih-i baht her demde
Yed-i 'ināyet ile şehir-i bend-i 'ālemde
Der-i murādını açsun Müfettiḥü'l-Ebvāb
- 66 Be-hakk-ı Süre-i Tevbe be-sırr-ı ism-i Gafūr
Be-nūr-ı Leyle-i Kadr ü be-şubḥ-ı 'ıyd-i sürūr
Esās-ı mecdi metin ola tā be-yevm-i nüşūr
Binā-yı devletini eylesün Hudā ma'mūr
Ola 'adūlarının hāne-i ümīdi ḥarāb
- 67 Hemīşe mesned-i ikbāl ü cāhı eyleye cā
Mübārek ide Seb-i Kadr ü 'ıydini Mevlā
Yetişdüre nice emsāline Cenāb-ı Hudā
Sa'ādet ile mu'ammer ola o mertebe tā
Ki zeyl-i 'ömri ola büsegāh rüz-ı hisāb

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

3

Tahmīs-i Gāzel-i Şeh-zāde Sultān Mehmed Bin Sultān Ahmed
Hān-ı Sālis*

- 1 Dilde kudret yok ki yāre sırr-ı meknūnum diye
Acıyup şerḥ ide yaram zaḥm-ı pür-hūnum diye
Olisa bir mahrem ki ahvāl-i diğerkūnum diye
Ol şacı Leylā umaram baña Mecnūn'um diye
Gezmesün gelsün belā dağında mahzūnum diye

65 b: Zemān-ı devlet-i ikbāl-i şadr-ı ekremde A, C,
3 A.102a, B.177a, C.190b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Tahmīs " şeklindedir.

- 2 'Āşık oldum ben de ammā ketm-i esrār eyledüm
Müdde'î sordukça Hak şahiddür inkār eyledüm
Âhîr ammā şefkat ümmîdiyle izhār eyledüm
Yolina can virmege anuñ-çün ikrār eyledüm
Habs idüp çāh-ı zenaḥdānında medyūnum diye
- 3 'Āleme sultān olur ol 'āşık-ı üftāde kim
Olmaya farkı yanında bende kim āzāde kim
Yārdan ğayrı kim olur dīde-i ḥulyāda kim
Dāl-ı devlet baña bu yetmez mi bu dünyāda kim
Nāz ile ol çeşmi nergis baña meftūnum diye
- 4 Söz bulur gevher-i ḳadr ehli yanında i'tibār
Ḳıṭ'a-i elmāsa hem-seng olduğında şek mi var
Tut ḳulaḡuñ gör nedür şeh-zāde-i 'ālī-tebār
Umaram şî'r-ı güher-bārum işitdükde nigār
Ḳandadur gelsün berü ol dürr-i meknūnum diye
- 5 Şanmañuz dil-berde lâzımdur fakat bu ḥasleti
Böyle ister ehl-i cūd u himmetüñ de 'ādeti
Çeşm-i inşāf ile gel seyr eyle şahib-devleti
Kimseler görmiş mi bak böyle veliyy-i ni'meti
Kim niyāz-ı minnet itseñ sen o memnūnum diye
- 6 Hall ü 'aḳd ü fetḳ u retḳ u zabt u rabtı 'ālemüñ
Pençe-i fermānına rām ola şadr-ı a'zamüñ
Nāmını unutturup İnan'da Hüsrev'le Cem'üñ
Tā be-maḥşer eyleyüp aḥkāmın icrā Ḥātem'üñ
Ben vekil-i şehriyār-ı rub'-ı meşkūnum diye
- 7 Ḳadr ü 'ıyd idüp şeb u rüzin Ḥudāvend-i mücib
Neyl-i maḳşūd ile itsün 'ıyd-ber-'ıyd 'an-ḳarīb
'Arz-ı tāriḫa şitāb itdükce herkes bî-şekīb
İltifāt idüp beni gördükde ol şadr-ı edīb
Ḳandasın ey nükte-senc-i taze-mazmūnum diye

6 a: Hall ü 'aḳd-i fetḳ u retḳ-ı zabt u rabtı 'ālemüñ B.

7 a: ḳadr 'ıyd idüp A, C.

- 8 Devletünde āsafā reşk-āver-i emsāl olup
 Şād-kām oldum kapuñda nā'il-i āmāl olup
 Līk bir derdüm de vardur söylemezdüm lāl olup
 Vaqtidür hāmem dehānumdan lisān-ı hāl olup
 'Iyddür şād it efendüm kalb-i mahzūnum diye
- 9 Bende olursañ ol ey Vehbī o şāh-ı müşfika
 K'itmeyüp bir cürm için mahv-ı hukūk-ı sābika
 Kahrı da bir gizlü luţf ola muhibb-i sādika
 Dil-ber oldur ey Muhammed hışm idicek 'āşika
 Boynuña bend evlerem zülf-i hümāyūnum diye

Vezni: Fā'ilātun/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

4

Tahmīs-i Ğazel-i Riyāzī Raḥimehū*

- 1 Meh saña beñzerem dir ise āb u tāb ile
 Kendüye baksun āyine-i āfitāb ile
 Görmekle gāhi ḥüsünüñi takrīb-i ḥāb ile
 Seyr eyleyüp cemālünüñi kalmış ḥicāb ile
 Yazılsa nola şüret-i Yūsuf-nikāb ile
- 2 Mest-i şarāb-ı riāb iken ol çeşm-i 'işve-ger
 Virmiş ḡubār-ı sürme daḡı ḥālet-i diğer
 Rencīde itdi germ-i niğāh itdügüm meger
 Söyleşmez oldı şimdi benümle o ḡanzeler
 Kim söyleşür güzīde ola mest-i ḥāb ile
- 3 'Uşşākına ḡusümet-i gerdünüñi söyledük
 Leylā ile ḡikāyet-i Mecnūn'ı söyledük
 Keyfiyyet ile yāra anı bünüñi söyledük
 Sākīye miḡnet-i dil-i pür-ḡünüñi söyledük
 Ağız bir eyledük gice cām-ı şarāb ile

4 A.102b, B.182b, C.191b.

*: B nüshasında başlık, " Ğazel-i Riyāzī Tahmīs-i Vehbī " şeklinde, C nüshasında ise, " Tahmīs " şeklindedir.

3 c,d: Bu mısralar B nüshasında yoktur.

4 Gel gel kenārumda kurup meclis-i şarāb
 Seyr-i hişāra eyleyelüm vaktidür şitāb
 Olmaz şebātı tāzeligün hem-çü nakş-ı āb
 Cūy-ı şafā akındısıdur 'ālem-i şebāb
 Bir özge çağlar idi ki geçdi şitāb ile

5 Kūyūnda sāye-veş pes-i dīvārda turup
 Deryūze-i 'itāb iderem boynumı burup
 Vehbī gibi niyāz idicek hāke yüz sürüp
 Cevrin o yār mihr-i vefā bildüğüm görüp
 Ben zāra itmez oldu Riyāzī cefā bile

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

5

Tahmīs-i Gazel-i Nedīm*

1 Bintü'l-'ineb ki gül gibi rengin beñizlüdür
 Bir zevk esiri cāriyedür Ingilizlüdür
 Her meşrebün muvāfıķı yārān ağızludur
 Zann itme duhter-i rezi rind ile gizlüdür
 Anuñla şeyh efendi de babalu kızludur

2 Rez duhteri olinca pes-i cāmdan 'ıyān
 Sākīye kanı kaynaşup oldu bedenle cān
 Olsa 'aceb mi vāfıķ-ı şen remzi der-miyān
 Bintü'l-'ineb ki muğbeçenün tab'idur hemān
 Bir meşrebi güşādece kızdur Sakızludur

5 d: mihr ü vefā A, C.

5 A.103a, B.184a, C.192a.

*: B nüshasında başlık, "Gazel-i Nedīm Tahmīs-i Vehbī" şeklinde. C nüshasında ise, "Tahmīs" şeklindedir.

1 c: Bir meşrebe muvāfıķ u yārān ağızludur B.

1 d: rindanla gizlüdür B.

2 b: kanı yetişüp C.

2 d: tıbkıdur B.

- 3 Gördükce cilve-i feres-i bād-ı pāyuñı
Seyr eyledükce cünbiş-i tākāt rebābuñı
Kühl eyleyüp gubār-ı reh-i cilve cāyuñı
Geçmez yolından öpmeyicek nakş-ı pāyuñı
Üftāden ey nihāl-i çemen yollu izlödür
- 4 Maḥmūrliq ile şeyḥūñ olup desti mürte'iş
Sūretde bīm-i Ḥakkı idüp māye-i tıbiş
Taḥşīs-i naklūñ adını perhīz eylemiş
Zāhid Sakız şarābını pinhan çeküp dimiş
Bīgāne içmesün bu şudan kim sakızlıdur
- 5 'Aşk itdi çeşm-i 'āşıkā müştāk baḥr-i eşk
Kıldı ḥabāb-ı günbed-i nuh-tākı baḥr-i eşk
Ĝark eyledi sefāyin-i āfākı baḥr-i eşk
İtdi sefīd dīde-i 'uşşākı baḥr-i eşk
Ol kıç levendi şūḥ meger Akdeñizlıdür
- 6 Cün oldı ser-nüviştı-i dil bī-taḥammülūñ
Çıkamaz derūnumuzdaki sevdā-yı kākülūñ
Āteş-zen olsa ḥāne-i cāna teğāfülūñ
Ḥākister olsa ten yine esrār-ı kākülūñ
Mānend-i cevher āyine-i dilde gizlıdür
- 7 Meşşāta-i bahār idüp feyz-i ḥürremi
Dārū's-sürūr eyledi gülzār-ı 'ālemi
Koyup nişan jāleden elmās ḥātemi
Bülbül ağırlık itse nola nakd-i şebnemi
Ebkār-ı ḡonce ḥaylū çemenlü çeyizlıdür

4 b: taḥşīs-i nakl-i dīnini B.

5 a: çeşm-i 'āşık-ı mestānı B.

5 e: sūḥi B.

6 b: sevdāsı kākülūñ B.

7 c: koyup nişan jāleye B.

7 e: çeñizlıdür B.

8 Vehbî sipâhi söyle sözüñ kim dil-i Selîm
 Kâdir midür ki nazm ide böyle dür-i Nazîm
 Nâmı toğuza çıksa da mânende-i Kelîm
 Bu heşt-beyt-i pâk ile hakkâ ki ey Nedîm
 Imzâger-i belâgate kilkün sekizlüdür

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

6

Tahmîs-i Gâzel-i 'İsmetî*

- 1 Marîz-i hicr ümîd-i vişâl idüp neyler
 Ayağın öpmege fikr-i muhâl idüp neyler
 Tenin şubârda kor irtizâl idüp neyler
 Hemîşe kendüyi dil pây-mâl idüp neyler
 Vişâle çäre bulunmaz hayâl idüp neyler
- 2 Hemîşe ağzın ararmış iderken 'azm-i çemen
 Şanurmuş eyleye şafletle bezl-i nakd-i sühan
 O şoncenüñ deheninden cevâb alınmaz iken
 Şemîm-i luţf şorarsın nesîm-i la'linden
 O genc-i râz açılmaz su'âl idüp neyler
- 3 Hamîde kâmet-i gülbün o nahl-i dil-cûya
 Güşâde dîde-i nergis o çeşm-i câdüya
 Yirinde hüsn ile yektâ disem o meh-rûya
 Nazîr olur mı felekde o çeşm-i ebrûya
 Hilâl kâddini bîhûde dâl idüp neyler

8 c: nâmı toğuza da çıksa da B.

8 d: sen de bu heşt beyt ile B.

8 e: imzâ-yı belâgat-i kilkün A, C.
 6 A.103b, B.181b, C.192b.

*: B nüshasında başlık " Gâzel-i 'İsmetî Tahmîs-i Vehbî " şeklinde, C nüshasında ise, " Tahmîs " şeklindedir.

1 a: ümîd-i vişâl ider B.

2 d: şemîm-i luţfı şorarsân B.

2 e: o genc-i zâr açılmaz B.

3 d: o çeşm ü ebrûya A, C.

4 Olup rakīb ile hem-‘inān o şāh dirīg
Yanında h̄idmetümüz oldu hep tebāh dirīg
Hevā yire idiyor cismi h̄āk-rāh dirīg
D şeh-süvār ider çünki bir niğāh dirīg
Varup rikābına dil rüy-māl idüp neyler

5 Egerçi za‘f ile Vehbī bilinmeden kalmış
Velī bilüp yine ol şeh-süvār-ı ‘aşk-meniş
Murādın añlamış ašlā su‘āl evlememiş
Ser-i rehinde görüp ‘işmetī zārī dimiş
Bilinmedük nesi var ‘arz-i hāl idüp neyler

Vezni: Mefā‘ilun/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

7

Tahmīs-i Ğazel-i Cevrī*

1 Ehl-i ‘aşkın virdi kim müstağni-i tevzihdür
Her niğāh-ı hayreti ahvāline telmihdür
Şekve-i ehl-i mahabbet dil-berin tafzihdür
Büy-i vaşla āh-ı serdi bā‘iğ-i taşrihdür
Nāle zirā nüsha-i vird-i ğamı teşrihdür

2 Tābiş-i hummā-yı hıcr anuñla yanmışken ciğer
Reşha-i la‘lūñle itmezken leb-i ümmīdi ter
Can virürken mīve-i ruhsāruña dil-teşneler
Vaşlına perhiz itdürmekden ey hāzık meger
Haste-i ‘aşkuñ mizācın maksaduñ taşhihdür

4 c: hevā yire iderüz bu cismi B.

7 A.103b, B.178b, C.193a.

*: B nüshasında başlık, " Ğazel-i Vecdī Tahmīs-i Vehbī " şeklinde, C nüshasında ise, " Tahmīs " şeklindedir.

1 a: müstağni-i tavşifdür B.

1 c: dil-beruñ B.

1 e: nüsha-i vird-i ğamın B.

2 b: leb-i ümmid ter B.

2 c: mīve-i ruhsārına B.

- 3 Cevr idenler ğayra āher Şekve-senc-i cevri olur
 BīŐe zār-ı ittiḥād iĉre esed sinnevr olur
 Nice maĝrūrı tevāzu‘-pīŐe eyler devri olur
 Tekyegāh-ı ‘aŐkda maŐūk-ı ‘āŐık-ıavr olur
 Ma‘bed-i leylide zencir-i cünun tesbīhdür
- 4 Yok nazirün ey ruḥ-ı rengini reşk-i gülsitān
 Cümleye rüĉḥānuñ olmişken güneş gibi ‘ıyān
 Nice da‘vā-yı tesāvī ide ḥavrā-yı cinān
 Sünbül-i bāĝ-ı behiŐti zikri iderken zāhidān
 Zülf-i müŐĝinün añılmakdan ĝaraż terciḥdür
- 5 Rüzĝār olup müsā’id ḥālin olsa muntazım
 Fikri-tüfān olmadukca Őevküñ itme mün‘adım
 Ğuş idüp Vehbī bu beyti dilde eyler mürtesim
 Cevriyā keŐtī-i mey eyyāmını fevt itme kim
 Bezm-i ‘ālemdesim-i ney muvāfık riḥdür

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

B

Taḥmīs-i Ğazel-i Nedīm*

- 1 Bāde-i vaŐilla leb-teşne dil-i pür-cuŐum
 Bāz kıldı leb-i ḥamyāze gibi āĝuŐum
 Bezme gel suñ baña ey māye-i ‘aql u ḥuŐum
 Tā ki cerb-i leb-i Őirünün ile medḥuŐum
 Sākiyā cām-ı mey-i telḥa deĝiŐmem ĝuŐum

3 b: mīŐe B, pīŐe C.

5 d: Vecdiyā B, C.

5 e: Bezme ‘ālemdesim ber-muvāfık riḥdür B.
 B A.104a, B.179a, C.193b.

*: B nüshasında başlık, " Ğazel-i Nedīm Taḥmīs-i Vehbī " Şeklinde, C nüshasında ise, " Taḥmīs " Őeklinindedir.

2 Hiç mümkün mi görünce seni ey 'İsâ-dem
İtmeye sübhayı zünnâra tebeddül âdem
Gönül endîşeñ ider olmuş iken beyt-i şanem
Âh ey kâfir-i nahvet ne kaçarsuñ bilmem
Çäk-ı mihrâb mıdur yoħsa benüm âgüşum

3 Kışsa-i şekve-i hicrûñ ki gönül serv eyler
Âteş-i sîne-i düzah şererüm serd eyler
Habs-i nâle ruħımı şu'le gibi zerd eyler
Bir dem âh eylesem âteşkede-i derd eyler
Cüşiş-i laht-ı ciger zîr-i leb-i hāmüşum

4 Dîdede oldu hayâl-i zekānuñ cā-kerde
Sib-i miski gözüme girmedi mînâlarda
Sâki-i bezm olup 'işret-kede ehl-i derde
Teşne-i hün-ı ciger gözde gözüm sâğarda
Gamze reşk itdi görüp cilve-i nüş-a-nüşum

5 Bu gece haclegeh-i bezme gelüp bint-i 'ineb
Olmış iken yirümüz dâ'ire-i şevk ü şarab
Cüşiş-i neş'e virüp tefriķa-i şür u şeğab
Beni girdāba şalup dil-bere tenhāca bu şeb
Bitdiler zevrak-ı şahbā ile 'aķl u hüşum

6 Feverān eylemege başladı hün-ı cigerüm
Vehbiyā cām-ı meye döndi yine çeşm-i terüm
Çeşm-i agyarı günüde idüp efsāne-gerüm
Bir siyeh mest ki endāhte itmek dilerüm
Bāde-veş geldi Nedimā yine vakt-i cüşum

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

2 d: Bu mısra B nüshasında yoktur.

2 e: çäk-i mihrābludur C.

4 d: neş'e-i hün-ı ciger A.

5 d: dil-ber B.

6 d: bir siyeh mesti ki A, C.

Taḥmīs-i Ğazel-i Kadri*

- 1 Niçun meşşāṭaya bī-ḥācet ey meh-pāre yüz virdūñ
 ‘Abeş rağbet kılup gül-güne-i ruḥsāra yüz virdūñ
 İdüp gīsūya mahrem şāne-i mekkāre yüz virdūñ
 Çıkardūñ başa cānā bāliş-i zer-kāra yüz virdūñ
 Kopardūñ fitneler yir yir ḥat-ı jengāra yüz virdūñ
- 2 Hurūs-i eşk-i ğayret ter idüp dāmān-ı eflāki
 Niçun āhum mükedder itmesün mir’āt-ı idrāki
 Mücerred görmege ḥasret çekerken dīde-i pāki
 İner būs itmege şarkar o ruḥsār-ı ‘arāk-nāki
 Ḥatā itdūñ şehā ol turre-i ṭarrāre yüz virdūñ
- 3 ‘Adesden kemter iken ḥān-ı ḥüsn-i bā-kemālūñde
 İdüp kesb-i bahā zīr-i leb-i kevşer-miṣālūñde
 Helāk-ı nāz eyler ādemi vaqt-ı vişālūñde
 Heman bir dāneyem dir cennet-i bāğ-ı cemālūñde
 O Hindū-yı siyeh-rū ḥāl-i ‘anber-bāra yüz virdūñ
- 4 Lebūñ būs eyleyüp sāğar düşürdi dillere cānā
 Şabā gülşen be-gülşen būy-i zūlfūñ eyledi ifşā
 Biraz endām göster cepheñi perçin idüp zīrā
 Çıkardı naqşını ey pādişāh-ı mülk-i istiğnā
 O şūret uğrısı āyīne-i ḡaddāra yüz virdūñ

9 A.104b, B.179b, C.194a.

*: B nüshasında başlık, " Ğazel-i Kadri Taḥmīs-i Vehbi " şeklindedir, C nüshasında ise başlık yoktur.

2 d: gelüp būs itmege B.

3 a: ḥān-ı ḥüsn-i bā-kemālūñden A.

3 b: İdüp kesb-i bahā zīr-i leb-i kevşer-miṣālūñde A, idüp kesb-i bahāne B.

- 5 Begüm gögsünde İman yok midur Vehbî-i bî-çāre
 Selāmuñ almağa yollarda şad-bār oldu āvāre
 Hezārān ‘ıyd irişdi merhabāya olmadı çāre
 Elūñ ço sīne-i inşāfa gel kim Kadri-i zāre
 Aña bir dest-būsuñ virmedūñ ağıyāra yüz virdūñ

Vezni: Mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

10

Tahmīs-i Gāzel-i Cem‘ī*

- 1 Ceyş-i bahār deşt ü beyābāna çıkdı hep
 Hargāh-ı lāle şahñ-ı gülistāna çıkdı hep
 Ezhār-ı der-kemin dağı meydāna çıkdı hep
 Ordū-yı şāh gül-i çemenistāna çıkdı hep
 Yaran kümeyt-i cām ile seyrāna çıkdı hep
- 2 Reh piç piç bedreka-i rāh-ı nā-bedīd
 Pāy-i taleb pür-āb ile kūy-i emel ba‘īd
 Her sūya eyledüm tek ü pū olmadı müfīd
 Her sālūñ olduğum reh-i ser-kūçe-i ümīd
 Hayfā ki semt-i vādi-i hirmāne çıkdı hep
- 3 Bezm-i şarāb-ı sūr-ı serādan virüp haber
 Sākī şūrāhi bāz olup itdi ‘aceb hūner
 Dūş-i mey-āver üzre sebū oldu cilve-ger
 Etfāl gibi meclis-i ‘işretde şışeler
 Zānū-yı pīr bāde-perestāne çıkdı hep

10 A.104b, B.180b, C.194b.

*: B nüshasında başlık, " Gāzel-i Cem‘ī Tahmīs-i Vehbî " şeklinde, C nüshasında ise, " Tahmīs " şeklindedir.

1 b: müjgān-ı lāle B.

1 d: ordū-yı gül B.

4 Meydān-ı 'aşka gir feres-i ṭab'-ı tīz ile
Māt olmadan ḥalāş ne mümkün güriz ile
Ḥavf eyleme şıyānet-i 'ömr-i 'azīz ile
Naṭ'-ı ḡamuñ piyādeleri üft ü ḥīz ile
Ser-'arşa-i maḥabbete ferzāne çıkdı hep

5 Var idi Vehbi seyr-i ḥarābāta ḥasretüm
Dün düşdi bir ṭarīk ile rāh-ı 'azīmetüm
Kaldı ḡuşāde cām gibi çeşm-i ḥayretüm
Cem'ī gelince bezme o ḡad-ı kıyāmetüm
Genc-i nihān-ı meykede meydāna çıkdı hep

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ülü/ fā'ilün

11

Taḥmīs-i Ḡazel-i Fuzūlī*

1 Gözün tā çend böyle mest olup Ḥaḡ'dan utanmaz mı
O bī-raḥmūñ eli bir demde biñ kana boyanmaz mı
Yeter nūş eyledi ḥūn-ı dilüm ol ḡamze kanmaz mı
Beni candan uşandurdu cefādan yār uşanmaz mı
Felekler yandı āhumdan murādum şem'ı yanmaz mı

2 Ḥayāli çıkmayup gözden ḡamı dilde ṭutup mesken
O şūḡ-ı döştü düşmen bizi āşüfte itmişken
Olup mihr-i ḥamūşı zen zebānum eyleyüp elken
Ḡamum pinhan ṭutardum ben didiler yāre ḡıl rüşen
Disem ol bī-vefā bilmem inanur mı inanmaz mı

5 c: cānum gibi B.

11 A.105a, B.180a, C.195a.

*: B nüshasında başlık, " Ḡazel-i Fuzūlī Taḥmīs-i Vehbī " şeklinde, C nüshasında ise, " Taḥmīs " şeklindedir.

2 c: eyleyüp ebkem B.

2 e: inanmaz mı inanmaz mı B.

- 3 Kapanmaz gice çeşmānum uyur baht añā hayrānum
 Belürmez necm-i raḥşānum görünmez mäh-ı tābānum
 Firāk odına sūzānum sitem-sencīde biryānum
 Şeb-i hicran yanar cānum döker kan çeşm-i giryānum
 Uyarur halkı efgānum kara bahtum uyanmaz mı
- 4 Sirişküm çağlayup her sū olur cārī mişāl-i cū
 Kapuñā eyleyüp tapu döküp pāvine āb-ı rū
 Seni gördükce ey gül-rū çeküp bülbül gibi yā Hū
 Gül-i ruḥşārına karşı gözümde kanlı akar şu
 Habībum faşl-ı güldür bu akan sular bulanmaz mı
- 5 Beni medhūş u lā-ya'kıl gören levn itmesün gāfil
 Ki sensin eyleyen bī-dil disem ben 'ögrüm elḥāşıl
 İdüp inşāf her 'ākıl olur mecnun daḥı kābil
 Degüldüm ben saña mā'il sen itdün 'aqlumı zā'il
 Baña ta'n eyleyen cāhil seni görgeç utanmaz mı
- 6 Dil-i Vehbī temāşādur kalenderlikde yektādur
 Harīf-i beng-i sahbādur qarīn-i zıst ü zībādur
 Cünūnda Kays'a hem-pādur ḥiredle germ-i ḡavgādur
 Fuzülī rind-i şeydādur hemīşe halka rüsvādur
 Soruñ kim bu ne sevdādur bu sevdādan uşanmaz mı

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

-
- 3 c: pūryānum B.
 4 b: kapuñda eyleyüp tapu āb-ı rū B.
 4 d: gül-i ruḥşārūña her sū B.
 5 e: seni görse utanmaz mı B, C.
 6 b: harīş-i reng-i sahbādur B.
 6 c: ḥired ki C.

Taḥmīs-i Ğazel-i Nābī*

- 1 Yolda gördi ki gider şāh-ı cehānum diyerek
Ben de dūnbāline düşdüm belī ḥānum diyerek
Kaḅkī mey-ḥāneye ‘azmūñ yine cānum diyerek
Yarı açdum açıl ey ḡonce dehānum diyerek
Bezme geldi gele ey rūḥ-ı revānum diyerek
- 2 Gelse bir dem o perī meclis-i ‘ıyş u nūşa
Mevc-veş şevḳ-i kenār ile tab‘idūñ cūşa
Kaḅd kemer oldu alup bār-ı belāsın dūşa
Āh bir kerre meyānını alup āḡūşa
Sīneye çeksem o sīmin teni cānum diyerek
- 3 Laḡziş-i ‘illet idüp pāy-i giran-reftāruñ
Bu bahāneyle tutup dāmenini dil-dāruñ
‘Özr idüp öpsem elūñ görse gözi aḡyāruñ
Pāyine bāri bu takrīb ile düşsem yāruñ
Kalmadı āh meded tāb u tūvānum diyerek
- 4 Nūşā gördükse eger medrese-i ḥasretde
Ḥüsni hep sādeye ḥaşr itme dem-i kısmetde
Nice inkār olunur ḥaḥda olan ḥāletde
Ḥaḥḥ ber-āverde olan tāze dem-i vuşlatda
Başka bir zevḳ virür geçdi zemānum diyerek

12 A.105b, B.182a, C.195b.

*: B nüshasında başlık, " Ğazel-i Nābī Taḥmīs-i Vehbī " şeklinde, C nüshasında ise, " Taḥmīs " şeklindedir.

1 b: belī cānum diyerek B.

2 c: kul kemer oldu B.

3 c: öpsem elin gözünü hem aḡyāruñ C.

- 5 Vehbiyā āyine-vār oldı ruḥ-ı pertābı
 Sundı tūṭı-i dile kand-i dü-la'ı-i nābı
 Şehd-i kām itmek için şi'rüm ile aḥbābı
 Yār söyletdi baña bu ğazeli ey Nābı
 Söyleye söyleye ey tāze-zebānum diyerek

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
 (Fā'ılātün) (fa'lün)

13

Tahmīs-i Ğazel-i Sırrı*

- 1 Ben bezmine geldükde o meh-pāre açıldı
 Ammā ki varup meclis-i aġyāra açıldı
 Bāb-ı keremi zümre-i eṣrāra açıldı
 Luṭṭın o perı düşmen-i bedġāha açıldı
 Ğencine-i naḥvet yine bir māra açıldı
- 2 Pür-cüş iden fikr-i kenārı yem-i eşküm
 Artar göricek mihr-i cemālin nem-i eşküm
 Nem eksilür itsem ço telef dirhem-i eşküm
 Oldı mütebessim göricek şebnem-i eşküm
 Ol ğonce-dehen nāz ile ğülzāra açıldı
- 3 Almışdı o şeh nice sitem-keşlerün ānın
 Ḥaṭṭ başmış idi mülk-ı ruḥ-ı ḥāl-i siyāhın
 Devran yüzine urmuş idi ya'ni ğünāhın
 Ol şūḥ-tırāş itdi bu ğün ḥaṭṭ-ı siyāhın
 Baḥt-ı siyeh-i 'āşık-ı bī-ġāre açıldı

5 c: şerh ile dil-i aḥbābı B. şi'rüm ile aḥbāba C.
 13 A.105b, B.181b, C.196a.

*: B nüshasında başlık, " Ğazel-i Sırrı Tahmīs-i Vehbı " şeklinde, C nüshasında ise " Tahmīs " şeklindedir.

1 d: düşmen-i bed-kāra açıldı B, C.

2 a: fikr-i kenār-ı yem-i eşküm B, C.

2 b: yem-i eşkim B.

2 e: o ğonce-dehen B.

4 'Uşşākı ile ülfet-i dīrīnesin açdı
 Bōsterdi güler yüz gümüş āyīnesin açdı
 Feth itdi t̄ilismātını gencīnesin açdı
 Tūtī gibi güftāra gelüp sīnesin açdı
 Keyfiyyet-i şahbā ile bir pāre açıldı

5 Reftār ile gösterüp āsar-ı kıyāmet
 Vīrānemüze geldi o gencīne-i nahvet
 Açmağa anı evler iken Vehbi 'azīmet
 Miftāh-ı niyāz ile kilīd-i der-i vuşlat
 Şabās kī Sırri-i dil-efşāra açıldı

Vezni: Mef'ülü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ülün

14

Tahmīs-i Ğazel-i Vāsık*

1 Hengām-ı haṭ ki vuşlat-ı dil-dār vaḳtidür
 Faşl-ı bahār 'ālem-i gülzār vaḳtidür
 İmsāk-i buse eylemese yār vaḳtidür
 Zīrā ğurüb-ı neyyir-i ruhsār vaḳtidür
 Şavm-āşinā-yı ḥasrete iftār vaḳtidür

2 Artursa nāz-ı şeyn nola ol ḥāce-i kemāl
 Zīrā ki bir diyārda bulunmaz bir öyle māl
 Hicrānı çıkmaz ise diğēr vaḳd-i can-vişāl
 Dellāl-ı sūḳ nahvetidür ğunc ile delāl
 Kālāsına revāyiş-i bāzār vaḳtidür

4 a,b: Bu mısralar C nüshasında yoktur.

5 c: çoçmağa anı B.

14 A.106a, B.177b, C.196b.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise. " Tahmīs " şeklindedir.

- 3 Etlâf-ı vakt eyleme faşl-ı şitâbda
 İsrâf hürmeti yazılı her kitâbda
 Harc eyleyüp şu yirine ‘ömrün şarâbda
 Maḥcûp olmak istemez iseñ hisâbda
 Kesb-i ma‘ârif eyleyegör kâr vaktidür
- 4 Ey çeşm baht-ı meyl-i şeker-hâb tâ-be-key
 Vey gûş-i saht tâ-be-key âvâz-ı sâz u ney
 Kıl nakl-i raht ile bisâḥ-ı vücûdı tayy
 Ne tâc u taht lâzım u ne nûş-i câm-ı mey
 Bîdâr ol ki rû’yet-i dîdâr vaktidür
- 5 Faşl-ı bahâr-ı ḥusnidür ol naḥl-i nev-resûñ
 Bûlbûl-mişâl çıksa nola ey gönül sesûñ
 Baksañ ya ḡonce ya gül-i ter pîş ile pesûñ
 Geşt ü güzâr mevsimidür şimdi herkesûñ
 Gül-çîn-i kâm olursa dil-i zâr vaktidür
- 6 Ol nev-sevâd-ı ḥusne bu demlerde Vâşikâ
 Kim görse ḥatt-ı rûyını olmaz mı mübtelâ
 Meşk eyleyüp şenâsına çün mürğ-i hoş-nevâ
 Tesvîd-i şî‘rûñ ile bahâriyye Vehbiyâ
 Eş‘âr ile maḥabbetûñ eş‘âr vaktidür

Vezni: Mef‘ûlü/ fâ‘ilâtü/ mefâ‘ilü/ fâ‘ilün

3 b: isrâf hürmeti yazılır B, isrâf hürmeti yazı ki C.

6 a: Vehbiyâ B.

Taḥmīs-i Ğazel-i Rüşdī*

- 1 Getürüp cūşa yine dīde-i gevher-bārı
 Dökeyüm yolına nem var ise yārüm bārı
 Almadı çünkü ele nakd-i dil-i aġyārı
 Bezl idüp yolına maḥşül-i yem-i zehḥārı
 İdeyüm reşk-i ‘adn ḥāk-i reh-i dil-dārı
- 2 Beni maḥrüm-ı mey-i bezm-i vişāl eyledüñ āh
 Bāde-i şevka dil-i ġayrı sıfāl eyledüñ āh
 Baña ey sāki-i ümmid ne al eyledüñ āh
 Dīdemi cām-ı mey-i ḥāb-ı ḥayāl eyledüñ āh
 Senüñ ey baht-ı siyeh kanuñı içsem bārı
- 3 ‘Aṭse-rīz ile yüri ser-te-ser āfākı yine
 Meşk kat ḥāl-i lebünle meye ey sāki yine
 Ğarka-i ḥün-ı ru‘āf ile bu nuh-tākı yine
 Eyle āşüfte dimāġ-ı dil-i ‘uşşākı yine
 Kıl perīşān-ı girih kākül-i müşġin-i tārı
- 4 Dil helāk olsa daḡı vaşf-ı dehānuñ eyler
 Ben-i ġüşında ser-āġāz beyānuñ eyler
 Hāme nāl olsa eger nakş-ı meyānuñ eyler
 Tūṭıyan bāġda taklīd-i zebānuñ eyler
 Yok yire baña sitem eyleme ‘ömrüm varı

15 A.106b, B.178a, C.197a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Taḥmīs " şeklindedir.

1 b: yārüñ bārı B.

5 Olsa bî-zîver eger şâhid-i nazmum Rüşdî
 Sâde mir'âta döner şâhid-i nazmum Rüşdî
 Bî-tekellüflük ider şâhid-i nazmum Rüşdî
 Dil-i Vehbî'ye girer şâhid-i nazmum Rüşdî
 Câme-i hüsn ü edâdan yine olmaz 'ârî

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
 (Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

16

Tahmîs-i Gâzel-i Nâbî*

- 1 Bu girye neşve-i şahbâ-yı bî-gışumdandır
 Bu âh-ı sūziş-i cān-ı belâ-keşümdendir
 Fiğān-ı şu'le-ğurūşum o meh-veşümdendir
 Şikāyetüm sitem-i şūh-ı ser-keşümdendir
 Zuhūr-ı derd-i derūnum hep âteşümdendir
- 2 Gümān-ı derdi ki kad-i dü-tāhum olmışdur
 Anuñ hadeng-i hevāyîsi āhum olmışdur
 Sebeb urulmaga baht-ı siyāhum olmışdur
 Bu zağm-ı 'aşkuma bādî nigāhum olmışdur
 Yine bu tîr baña kendü terkeşümdendir
- 3 Nesīm-i nāz ile ol nev-nihāl idince hīrām
 Elūñ ço sīneye ol vākıf-ı makām-ı selām
 Cevāb-ı luṭf ile ger eylemezse şīrin-kām
 Şifā-yı şadra sebebdür iderse de düşünām
 Bu mīve telḡ ise de naḡl-i dil-keşümdendir

5 d: dil-i Vehbî gibidür C.

16 A.106b, B.180b, C.197b.

*: B nüshasında başlık, " Gâzel-i Nâbî Tahmîs-i Vehbî " şek-
 linde, C nüshasında ise, " Tahmîs " şeklindedir.

2 a: gümān-ı derd ki A, C.

3 b: ol vākıf-ı selām B.

- 4 Dirîğ sũhte-tohm oldu lâle-i 'ıyşũm
Meded ki mũnkaṭı' oldu sũlâle-i 'ıyşũm
Olup Şikeste çũ hâṭır piyâle-i 'ıyşũm
Bu gũne bĩ-nemek olmak nevâle-i 'ıyşũm
Teğâfũl-i leb-i yâr-i nemek-çeşũmdendũr
- 5 Cigerde sũz var ammâ kim eyler anı kebâb
Felek disem yok anuñla miyânede Şeker-âb
Iden bu cevri dil-i zâra bĩ-su'âl ü cevâb
Olaydı âdem eger rũ-be-rũ iderdi 'itâb
Bu nâ-numũde cefâ ol perĩ-veşũmdendũr
- 6 Cemende Şâhid-i gũl hâr ile olup me'nũs
Velĩ belâsı ile 'andelĩb olur maḥbũs
Per-i behem-zedesin eyleyũp kef-i efsũs
Görince zâğı hevâda kafesdedũr ṭâvũs
Bu kaydlar baña bâl-i mũnekkaşũmdandur
- 7 Idũp mũṭâla'a Vehbĩ sevâd-ı esbâbı
Görildi nũŐa-i metn-i ümĩdũñ ebvâbı
Gözũñ idâre-i evrâkdan gidũp tâbı
MũŐahḥaş olmaduğı harf-i maṭlabum Nâbĩ
Benũm cerĩde-i baḥt-ı mũŐevveşũmdendũr

Vezni: Mefâ'ilũn/ fe'ilâtũn/ mefâ'ilũn / fe'ilũn

5 a: cigerde sũz dur B.

5 e: hep bu meh-veşũmdendũr B.

6 a: me'yũs C.

6 d: görince zĩr-i hevâda B.

7 b: Görindi nũŐa-i bĩñ-i ümĩdũñ ebvâbı B.

7 c: görũñ B.

Taḥmīs*

- 1 Ey kaşları şāh-beyt-i fitrat
 Haṭṭ-ı lebi müstezād-ı behcet
 Ol müy-ı miyan ḥayāl-i şevket
 Bir ma'ni-i tazedür nezâket
 Kaddün añâ mışra'-ı resâdur
- 2 Nüş eyle benefşenün müzābın
 Aç nergisünün ḥumâr u ḥābın
 Kıl nakd-i 'arūs-ı kâma kâbin
 Ferdāya ko maşrafuñ hisābın
 Ma'sūka-i dehr bî-vefâdur
- 3 Sākî kanı ol raḥik-i selsāl
 Ol çeşme-i cān o rûḥ-ı seyyāl
 Ḥasretle zebānum olsa da lāl
 İşkesteliğüm karīne-i ḥāl
 Fehm eyle sükütumuz recâdur
- 4 Ser-tā-be-kadem be-vefk-ı dil-ḥāh
 Yok ḥüsnine söz tebāreke'llāh
 Var Cevrî'de gerçi gāh u bî-gāh
 Hep şabr olinurdu neyleyüm āh
 Bîgāneler ile āşinâdur
- 5 Cevründen iderse dil şikāyet
 Luṭf it saña gelmesün melāmet
 Bizde deñile heman bu ḥālet
 Hercāyi güzel sevende miḥnet
 Eski sitem eski mâ-cerâdur

17 A.107a, B.185a, C.198a.

*: B nüshasında başlık yoktur.

2 b: aç nergisün A.

5 c: bizde deme ki B.

- 6 Sākī gam ile dimāğ muhtell
 İmdāda yetiş bir ayak evvel
 Sedd eylemeden arayı engel
 Bir dem sürelüm senüñle gel gel
 Meclis ne baña ne hōd sañadur

Vezni: Mef'ūlü/ mefā'ilün/ fa'ūlün

18

Tahmīs-i Necīb Ğazel-i Vehbī*

- 1 Der-kafādur sipeh-i 'işve vü nāzı tā kim
 Yakadan paçaya dek itse 'aceb mi çākim
 Mārlar kapladı şan genc-i dil-i ğam-nākim
 Sīne kakum gibi berrāk u sefīd ammā kim
 Oldı ğīsūları hem-reng siyeh semmūra
- 2 İgneden iplige dek hāl-i dile kıldı nazar
 Tahte-i sīneme iş geçmede müjgān ekşer
 Sünbül-i deşt-i Hotan'dan dağı ra'nādurlar
 Nāfe-i Cin gibi hoş o siyeh perçemler
 Beñzer ol şāf boğaz äyine-i billūra
- 3 Tavşan uyğusu virür sana o fettānum bak
 Zağara dönmek için gerek rakīb-i ahmak
 Bāri dükkānçe-i ümmīde o körpe kızıcak
 Gelse kuyruk şalarak nāz ile gerden kırarak
 Dilkülensem düşüp endīşe-i devr-i dūra

6 c: serd eylemeden A.

18 A.107b, B.184b, C'de yoktur.

*: B nüshasında başlık, " Ğazel-i Necīb Tahmīs-i Vehbī " şeklindedir. Bu tahmis Divan'daki 195. gazele aittir (bk. Divan, s. 637).

3 b: tuğra dönmek için görüñ B.

3 e: tilkülensem B, C.

4 Şevk-i vuşlatla çü kaplatmış iken 'aşkı dūn
 Tutmadı girye gözün şatma bizi bāri bu gün
 'illet-i pīşegeh-i semm-i sirişkūm nitsūn
 Zer devādūr bilürüz çeşm-remed dīdeye çūn
 Ruḡ-ı zerdūnle devā it nigeḡ-i rencūra

5 Atlas-ı çerḡi yakarsak daḡı şimdi bed ü nīk
 Pūşiş-i şabri didüm yāre ne çek it ü ne dik
 Kāndehār'ı lebine eyle Necibā temlīk
 Vehbiyā Rūm ḡarācı deḡer ol muḡbece līk
 Kati a'lā idi raḡm itse dil-i mehcūra

Vezni: Fe'īlātūn/ fe'īlātūn/ fe'īlātūn/ fe'īlūn
 (Fā'īlātūn) (fa'lūn)

19

Tahmīs-i Ġazel-i Neylī

- 1 'Ayyāş-ı bezm olurduḡ eḡer rāḡat istesem
 Fīr-ı muḡanla eylerem ūnsiyyet istesem
 Hem-meşrebūmle eyler idūm ūlfet istesem
 Sāḡarla söyleşürdüm eḡer şoḡbet istesem
 Şahbā ile iderdüm eḡer 'işret istesem
- 2 Şimden girü hemān idelūm meyl-i ḡicr-i yār
 Tā ḡāşıl ola vuşlat-ı dil-dār-ı meh-'izār
 Bir 'aks-i kām devr idiyor çerḡ-i kīne-dār
 Şad bāb-ı ḡicr açar dil-i nā-şāda rūzḡār
 Bir kez eḡer ḡuşād-ı der-ı vuşlat istesem

4 a: sūḡ-ı vuşlatda B.

4 b: tutmadı gerçi gözün B.

4 e: ruḡ-ı zerdūmle devā it A.

5 a: şimden B.

5 b: ne çāk ü ne dik B.

19 A.108b, B ve C'de yoktur.

3 Bu hāl ile ümīd-i velāyet mi eylerem
 Yohsa recā-yı himmet-i devlet mi eylerem
 Zühhād-ı süm‘a-pīşeye rağbet mi eylerem
 Ben şeyh-i şöhre minnet-i himmet mi eylerem
 Pīr-i muğandan ister idüm himmet istesem

4 Seyl-āb idüp sirişkümü cūşān olur gönül
 Bezm-i firāka şem‘-i şebistān olur gönül
 Tennūr-ı ğamda hicr ile biryān olur gönül
 Endiše-i firāk ile sūzān olur gönül
 Bezm-i vişāl-i yārda qermiyyet istesem

5 Ben cām-ı ‘aşkdan olalu ser-hoş u harāb
 Kendü yağumla kavırıluram Vehbī çün kebāb
 Her katresi olursa da āb-ı hayāt-ı nāb
 Sākīye Neyli eylemezem minnet-i şarāb
 Hün-ı dil ü ciger çekerem ‘işret istesem

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

20

Tahmīs-i Gazel-i Reşid

1 Şol keman-dāruz ki meydān-ı cünundur yirümüz
 Halka-i zencirdür hergiz bizüm zih-girümüz
 Pīş-rev olmağla vādī-i hevāda tīrümüz
 Yāre te’şir itdi ey dil nāle-i şeb-girümüz
 ‘Akıbet āmāc-ı maqşūda irişdi tīrümüz

2 Kumriyüz ammā ki olmaz lāne her ‘ar‘ar bize
 Gerdiş-i çeşm-i ğazālān oldı tavk-ı ser bize
 ‘Aşıkuz ammā ki olmaz yār her dil-ber bize
 Dyle Mecnūn‘uz ki Leylā görse reşk eyler bize
 Kākül-i dil-berden oldı halka-i zencirümüz

3 Vefk-ı āhumda celī ḥāşşıyyet-i nāv-ı ‘Alī
 Āyinemde münceledür sırr-ı her esmā velī
 Dil-rübā teşhīri müşkildür ger olsam Bū ‘Alī
 Yārdan ağıyārı tefrīk eylemek āsan velī
 Olsa takdīre muvāfık sūret-i tedbīrümüz

4 Şāf diller zillet ile nā’il olur ‘izzete
 Āb-ı fevvāre çıkar pest olduğınca rif‘ate
 Çünkü herkes bir tarīk ile irermiş ni‘mete
 Biz kanā‘atle ‘aceb mi mālīk olsaḳ devlete
 Cevher-i ‘aşḳ oldu zīrā māye-i iksīrümüz

5 Eylerüz her dem vuşul-i kūy-ı maḳşūdı ümīd
 Olsa da pūr-ābla pāy-i emel-i menzil ba‘īd
 Vehbiyā olup fūrūzan meş‘al-i baht-ı sa‘īd
 Reh-nümāmuz ola tevfiḳ-ı Hudā dā’im Reşīd
 Olmaya rāh-ı talebde kimse dāmen-gīrümüz

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

5. Sarkılar:

1.

Şarkı

- 1 Hançer-i müigan be-kef kaşd itdi çeşmün cânuma
Bir dikiş kaldı giribân itmege dāmānuma
Berķ-i hūsnūn urdı āteş hirmen-i sāmānuma
Vechi var yansam yıkılsam ‘aşk-ile sultānuma
- 2 Fikr-i gīsūn ile uğratduñ beni sevdālara
Şalduñ ey āhū ne ki Mecnūn idüp sahrālara
Sūz-ı dil bulmaz sūkun şark olsa da deryālara
Vechi var yansam yakılsam ‘aşk-ile sultānuma
- 3 Çeşm-i hūnīnüm kızıl gül gibi oldı jāle-bār
Dilde zaḥm-ı hār-ı hicran sīnede sūz-ı çenār
Yakdı kül itdi vücūdum sevdüğüm táb-ı ‘izār
Vechi var yansam yakılsam ‘aşk-ile sultānuma
- 4 Var iken bu tābiş-i ruhsār bu gül-gūn ḥad
Kim görüp olmaz saña dil-sūḥte ey serv-ķad
Nār-ı ḥasret Vehbi-i zārı helāk itdi meded
Vechi var yansam yakılsam ‘aşk-ile sultānuma

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

2

Ve Lehū

- 1 Zīr-i fesinde itdi nihan kākūlin o meh
Çıkmazsa alma zūlf-i dü-tā söylerem saña
Ceyb-i vişāl içinde eli kaldı ‘ākıbet
Çıkmazsa alma dest-i ‘aṭā söylerem saña

1 A.108b, B ve C’de yoktur.

2 A.108b, B ve C’de yoktur.

2 Ebr-i cefāya girdi dilā olma muntazır
 Çıkmazsa alma mäh-likā söylerem saña
 Deryā-yı nāzı boyladı ol bī-eman yine
 Çıkmazsa alma dil-ber-i mā söylerem saña

3 Şemşir-i cevre hamd idelüm dir gülāf iken
 Çıkmazsa alma tır-i kazā söylerem saña
 Bakmam ihānet ile dimiş şūfi dil-bere
 Çıkmazsa alma ‘ayn-i riyā söylerem saña

4 Bir kerre yokla başuñ için zahmet-i velī
 Çıkmazsa alma nakd-i du‘ā söylerem saña
 Çekdüm dü-çeşme hasret ile hāk-i pāyini
 Çıkmazsa alma kühl-i cilā söylerem saña

5 ‘Ayyūka çıkdı eyledüğüm āh u nāleler
 Çıkmazsa alma āh-ı fezā söylerem saña
 Vehbī Hüseyin’de bulup mazmūn ey gönül
 Çıkmazsa alma tūti-edā söylerem saña

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilätü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

3

1 Gülşen-efrüz oldu faşl-ı nev-bahār
 Gel efendüm seyr-i gülzār eyle gel
 Vācibü’s-seyr oldu her bir lālezār
 Gel efendüm seyr-i gülzār eyle gel

2 Cūylar teşrīfün eyler cüst ü cū
 Bülbül eyler gül cemālün ārzū
 Lāleler āgūş açmış sū-be-sū
 Gel efendüm seyr-i gülzār eyle gel

3 B.155a, A ve C’de yoktur.

5 c: Vezin bozuktur.

- 3 Sāye-i luṭfuṅda ey serv-i bülend
Fevk-i gülşenden olalum hissemend
Müntazır Vehbī gibi çok müstmend
Gel efendüm seyr-i gülzār eyle gel

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

4

- 1 Yakdı beni çün āteş-i hicrāna yanagı
Bir āh idirem ben de o da şöyle yana ki
Kandīl-i kilisāya dönüp sine-i pāki
Āğuş-ı çelīpāsına göğsindeki çāki
- 2 Nār-ı sitemün dāğ yakup lahd-i ciğerde
Yandı yüregüm āteş-i bī-dūd şererde
Bir kāfire dil-dāde olup semt-i Fener'de
Döndi Sulu Manastır'a bu dīde-i pāki
- 3 Rāzī mi olur bu siteme Hazret-i 'İsā
Kim kūyuñ ola küşte ile Kanlu Kilisā
Meryem Ana'nun cānı için ey büt-i Tersā
Gil Vehbi'nün olma sibebe-i mevt ü helāki

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

3 A.150a, B ve C'de yoktur.

K. Gazelleri:

1

Sākī ne tūrursın kanı cām-ı şahbā
 Kesme ayağın meclis-i meyden kaṭ'ā
 Eczā-yı tarab niṣām bulmaz sensüz
 Şirāze-i cem'iyetümüz sensin zīrā

1

- 1 Su dem kim bezm-i 'aşka dil ola peymāne hem şahbā
 Yeter çāh-ı zenaḥdānında yek peymāne hem şahbā
- 2 Dehān-ı yār fikri la'1 zikri mestiyüz el-ḥak
 Gönüldür ḥavz-ı kevserden ider peymāne hem şahbā
- 3 Virür bir şevk-i germiyyet gehī bāğ-ı gülistāna
 Olur yārān-ile pür lāleler peymāne hem şahbā
- 4 Fenā bezminde cānā rind-i 'ayyāşa ğinā gelmez
 Olursa heft yem-i girdāb eger peymāne hem şahbā
- 5 Ferāğat küşesinde meclis-i ma'nāya ey Vehbī
 Bu şi'r-i kâbil ü ṭab'un yeter peymāne hem şahbā

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün /mefā'īlün

2

- 1 Ol dem ki oldı yār men-i zārdan cüdā
 Can oldı güyiyā ten-i bīmārdan cüdā
- 2 Fikr-i ruḡından olmasa ḥālī nola gönül
 Zerre olur mı mihr-i pür-envārdan cüdā

1 A.109b. B.197b. C.205b.

1 A.109b, B ve C'de yoktur.

2 A.110a. B ve C'de yoktur.

- 3 Terk eylemek olur mı dil-i zāra kūyuñı
Mümkin mi ‘andelīb ola gülzārdan cüdā
- 4 Bī-dūd şem‘ olaydı vü bī-hāle mäh-ı bedr
Rūyuñ olurdı haṭṭ-ı siyeh-kārdan cüdā
- 5 Mäh-ı nevi el üzre tutar ebrūñı seven
Zih-gīr olur mı dest-i keman-dārdan cüdā
- 6 Hicr ü firāka dā’ir ise sözleri nola
Vehbī-i zārı itdi felek yārdan cüdā

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

3

- 1 Maṭlab ol mihrūñ hilāl-i ebruvānıdur baña
Mäh-ı nev ansuz belā-yı āsumānıdır bana
- 2 Neşve-i yek-lahza-i şahbā-yı vaşluñ istemem
Neş’e-i ma‘cūn-ı hicrūñ cāvidānıdur baña
- 3 Cennet-i kūyuñ caḥīm itdi baña kāfir ‘adūv
Hep ‘azāb iden o mel‘ūnuñ zebānıdur baña
- 4 Ey kemān-eburū saña iç kabzadan geçse nola
Zahm-ı tırūñ sīnede vuşlat nişānıdur baña
- 5 Şol kelīmem Vehbiyā ben Tūr-ı kūy-i yārda
Müjde vuşlat-ı hitāb-ı lenterānıdır baña

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

4

- 1 O dil ki za‘f-ı maḥabbetde kāhdur güyā
Riyāz-ı ‘aşkda mihr-i giyāhdur güyā

3 A.110a, B.130b, C.140b.

4 a: geçsem nola A, C.

4 A.110a, B.130b, C.140b.

1 a: maḥabbetle B.

- 2 'Aceb mi lāl-i ğamuñ bilmez ise ğüft ü şinid
Lisân-ı hâl aña engüşt-i âhdur ğüyâ
- 3 Yanında zümre-i nev-devletân-ı dünyānuñ
Ğurūr-ı lâzime-i 'izz ü cāhdur ğüyâ
- 4 Ricāl-ı devlet-i dünyānuñ i'tikādında
Hünerverāna mereddēt ğünāhdur ğüyâ
- 5 Kuşūr-ı halkdan iġmāzduur delīl-i kemāl
Teġāfūl-i mahall-i intibāhdur ğüyâ
- 6 Kazā-yı kudret-i Bārī'de Vehbiyâ eflāk
Tokuz ħazīnelü bir bārgāhdur ğüyâ

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

5

- 1 Ğaym-ves perde olur āh-ı şerer-pāre baña
Her kaçan 'arz-ı cemāl itse o meh-pāre baña
- 2 Vāsıl-ı menzil-i vuşlat oluram elbette
Āhdur meş'ale-i rāh çü hem-vāre baña
- 3 Birye-i şevki göz açdurmaz olur bahtımı gör
Virse ol nūr-ı nigeħ ruşşat-ı nezzāre baña
- 4 Telĥ-kāmī-i ħumārı mey-i telĥ eyler def'
Yine zehr-i ğam olur derd-i dile çāre baña
- 5 Tıfl-ı ğam tev'em-i 'aşkam göremem ħāb-ı şafā
Keşti-i kulzüm-i şevk olsa da ğehvāre baña

2 a: lāl-i ğamuñ eylemezse B.

4 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

5 b: Bu mısırada vezin bozuktur.

5 A.110a, B.130b, C.140b.

1 a: şerer-i yāre B, C.

4 a: telĥ-kāmī-i ħumār-ı meyi B, C.

- 6 Vehbiyā mevhibedür kilk-i güher-bāruñla
Naqş-kārī-i sühan şafha-i eş'āra baña

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'ilün)

6

- 1 Düşmez şemīm-i hūbi-i müşk-i Hotan baña
Yetmez mi büy-i kākül-i 'anber-şiken baña
- 2 Üftāde-i çeh-i zekānam yok hūlāşa rāh
Tā olmadukca tār-ı hatuñdan resen baña
- 3 Gördi şerār-i āhumı şahı-ı semāda yār
Ahter-güzeşt dirse nola her gören baña
- 4 İzhār-ı sūz-ı 'aşk idüp ey āh-ı āteşin
Mum eyledün o şem'-i şeb-efrūzı sen baña
- 5 Ol dem hayāl-i gonce-i la'lün ile helāk
Gül-berg-i ālden nola olsa kefen baña
- 6 Tanzīr-ı şı'r-ı Rāşid'e cür'et ne ihtimāl
Vehbī müsellemler olsa da tarz-ı sühan baña

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

7

- 1 Gamundur ey meh-i nev hem-dem-i kadīm baña
Olursa tāze-belāyan nola nedīm baña
- 2 'izār-ı dil-bere haţţ-ı siyāh geldi diyü
Kara haber getirür rüz u şeb nesīm baña

6 a: kilk-i güher-bār ile B, kilk-i güher-bārum ile C.

6 b: şafha-i eş'ār B.

6 A.110b, B.131a, C.141a.

5 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

7 A.110b, B.131a, C.141a.

2 b: rüz şeb A, C.

- 3 Göziyle yir beni ağıyar o nev-reside eger
Iderse gözgöre bir kez nigāh-ı nīm baña
- 4 Şadefçe-i fem ü dendān-ı yāredür nazarum
Ne la'ı-i hoşka gerek ne dūr-i yetīm baña
- 5 O şāh-ı kişver-i aşkam ki Vehbiyā olamaz
Harīm-i 'ıyş ü şafā dāhil-i harīm baña

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

8

- 1 Mahrem olan erbāb-ı kemāle elem-āsā
Biğāne olur tab'-ı kibāra kerem-āsā
- 2 Kāni'-dil olan bāğ-ı fenāya nazar itmez
İncüden ise hüşesi tāk-ı İrem-āsā
- 3 Dergāh-ı Hudā'ya sığınan kayd-ı sitemden
Azāde olur āhu-yı deşt-i Harem-āsā
- 4 Kessen başını eyler elif yutduğun izhār
Ağzına mürekkebe bulaşanlar kalem-āsā
- 5 Eş'ārda tā şöyle gerek mezc-i teħakküm
Yek-reng ola hep 'atf-ı kabā-yi 'Acem-āsā
- 6 Pürdür ğazelüm bāde-i mazmün ile Vehbī
Elden ele gezse ne 'aceb cām-ı Cem-āsā

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

9

- 1 Bu giran-serlikde ey Yūsuf-likā hūban saña
Hem-terāzü olamazlar olsa dünyā bir yaña

8 A.110b, B.131a, C.141b.

9 A.110b, B.131b, C.141b.

- 2 Yüz çevirmem tîrine sînem hedef eylerse de
Ol kaşı yānuñ niğāh itsün heman bir kez baña
- 3 Hüsnüñe mümkün mi hayrān olmamak ehl-i nazar
Destüñe mir'āt alup ey nūr-i çeşmüm baksaña
- 4 Cāmi'-i hüsn ü melāhatdür cemāl-i dil-rübā
Kaşı mihrāb u müje saf saf cemā'atdür aña
- 5 Ol tabīb añmazsa şimdi haste-i hicrānını
Sağ olursak Vehbiyā bir dem olur kim çok aña

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

10

- 1 Açıldı gülşen-i āteş-bahār-ı Mağnīsā
Semender-i dili itdi hezār-ı Mağnīsā
- 2 Hurūş-i mevce-i reng-i şüküfe ile dili
Ėarīk-i hayret ider lālezār-ı Mağnīsā
- 3 İder miğāl-i şüküfe gönülleri Ėandān
Nesīm-i gülşen ü bād-ı bahār-ı Mağnīsā
- 4 Mesāff-ı Ėār ü Ėas-ı guşşaya ider tertīb
Şufūf-ı mevcini her cūybār-ı Mağnīsā
- 5 İderdi dār-ı cinan fikrini gönülden dūr
Olaydı mehbiţ-i Ėdem diyār-ı Mağnīsā
- 6 Nesīm çeşm-i Şifāhān'a tūtiyā yirine
Hediyye itse sezādur Ėubār-ı Mağnīsā
- 7 Diyār-ı ĖalluĖ-ı Nevşād görse Ėün İzmīr
Yire geÇerdi olup şerm-sār-ı Mağnīsā

2 b: ol kaşı yayuñ C.

10 A.111a, B.131b, C.141b.

3 b: Nesīm-i gülşen-i bād-ı bahār-ı Mağnīsā B, nesīm-i
gulşen-i bād u bahār-ı Mağnīsā C.

8 Görince ol gözi şebâzı hod bedihîdür
Kebuter-i nazâr olmak şikâr-ı Mağnîsâ

9 Şafâ-yı heşt-behişte iderdi istiğnâ
Olaydı bir dağı Vehbî duçar-ı Mağnîsâ

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

Fî-Harfi'l-Bâ'*

2

Bir dil ki maḥabbetden ola sūziş-tāb
Eyler nefes-i germ ile deryâyı serāb
'Aşık āña dirler ki ide meclisine
Bir āh ile Şevr ü Hamel ü Cedy'i kebāb

11

- 1 Dil-dārumı aqyār ile yār eyleme yā Rab
Ol ḡonceylî hem-şoḡbet-i ḡār eyleme yā Rab
- 2 Bārān-ı vişāle dilümi cāy-ı karar it
Mîzāb gibi cāy-ı gūzār eyleme yā Rab
- 3 Dā'im mey-i 'aşk ile beni mest ü ḡarāb it
Bir laḡza giriftār-ı ḡumār eyleme yā Rab
- 4 ḡönlümde sivā şūretini cilve-ger itme
Āyīnemi pūr-jeng ü ḡubār eyleme yā Rab

*: B nüshasında başlık yoktur; C nüshasında başlık,
" Harf-i Ğazelü'l-Bâ' " şeklindedir.

2 A.111a, B.197b, C.205b.

2 a: sūziş-yāb B.

11 A.190b, B. ve C'de yoktur.

1 b: (y) ilāve edilmiştir.

- 5 Kec-şūret idüp rāst-dil it Vehbi-i zārı
Luṭf it anı hem-şekl-i menār eyleme yā Rab

Vezni: Mef'ūlū/ mefā'īlū/ mefā'īlū/ fa'ūlūn

12

- 1 Eşerin āh-ı bülend eyleyüp izhār bu şeb
Dīde-i ṭāli'üm oldı hele bīdār bu şeb
- 2 Tercemān-ı nıgeh-i nāz u niyāz oldı baña
Naql olup hāl-i dil ile nice esrār bu şeb
- 3 Neş'esi tā seher-i haşre sürer bādemüzün
Ġamze-i yār idi meclisde kadeh-kār bu şeb
- 4 Yāre miḥman olup olduk ni'am-ı vuşlata sīr
Rūze-i hicre daḡı eyledük ifṭār bu şeb
- 5 Şoḡbet-i germ o kadar feyz-i sūḡan eyledi kim
Geldi pervāneye de kudret-i gūftār bu şeb
- 6 Çihre-i şāhid-i tābende ruḡ-ı 'ıyşūmūze
Virdi pīrāye çü gīsū-yi siyeh-kār bu şeb
- 7 Sūkker-i luṭf-ı ḡitāb idi tenāvül olınan
Girmedi araya telḡ-ābe-i āzār bu şeb
- 8 Şem'-i sūzān idi ḡayretle derūn-ı Vehbī
Gerçi pervāne idi meclisine yār bu şeb

Vezni: Fe'ilātūn/ fe'ilātūn/ fe'ilātūn/ fe'ilūn
(Fā'ilātūn) (fa'ilūn)

12 A.111a, B.132a, C.142a.

4 a: yār miḥmān olup B.

4 b: rūze hicre daḡı B.

5 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

7 a: sekr-i luṭf-ı ḡitāb idi A.

7 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

Fī-Harf-i't-Tā'*

3

Sākī idelüm zühd ile peymānı şikest
 Tek itmeyelüm hātır-ı yārānı şikest
 It tevbemüzi bih gibi nuql-i meclis
 Bir müşt-i şurāhī ile kıl anı şikest

13

- 1 Mir'āt-ı kalbüm eyleme ey kīne çü şikest
 itmez kabül-i cebr ü mükāfāt bu şikest
- 2 Feryād-ı şahnedede sitem-i rüzgārdan
 Cām-ı derūnı itdi mişāl-i sebū şikest
- 3 Bu inkisār ile nola kan ağlasa gönül
 Rīzān olur şarābı olinca kedū şikest
- 4 Te'sīri başkadur mey-i bezm-i maḥabbetün
 Bunda olur külāha bedel reng-i rū şikest
- 5 Nüzhetgeh-i şehenşeh-i 'aşkuñdur eyleme
 Mīnā serāy-ı hātırum ey tünd-hū şikest
- 6 Haṭṭ-ı siyāh-ı yār ile haṭṭ-ı cebinümün
 Bir kılca farkı var ki o reyḥāni bu şikest
- 7 Vehbī ile keşākeşe düşme rakīb için
 Nāmūs-ı hüsni eyleme ey mäh-rū şikest

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Harf-i
 Gazelü't-Tā'" şeklindedir.

3 A.111b, B.196b, C'de yoktur.

13 A.111b, 132a, C.142a.

3 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

- 1 Āhumla fūrūzende olup külĥen-ı ĥasret
Eşkümle nemā-yāftedür gülĥen-i ĥasret
- 2 Geldi ĥatı ĥüsn irdi ĥazāna nola olsa
Gül-berg-i temāşâyile pür dāmen-i ĥasret
- 3 Bāz olsa nola şubĥ u mesā dīde-i ĥayret
Vīrankede-i cāna odur revzen-i ĥasret
- 4 Āb-ı guher-i kāhrubādan mı şularlar
Kim zerd kıpar böyle gül-i dāmen-i ĥasret
- 5 Şehbāz-ı ĥamam düĥtedür çeşm-i ümīdüm
Tār-ı nigehe oldı müjem sūzen-i ĥasret
- 6 Sevdā-yı ĥaṭuñ şanma beni itdi siyeh-mağz
'Aklı oldı siyeh-pūş ider şīven-i ĥasret
- 7 Ol şu'le-ruĥ olsaydı bedīdār olurdu
Āfet-zede-i berķ-ı nıĥeh ĥırmen-i ĥasret
- 8 Mümkin mi güleşmek ĥam-ı hicran ile Vehbī
Tākāt mı kıdı ĥamle-i şīr-efĥen-i ĥasret

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ülü/ mefā'ülü/ fa'ülün

- 1 Müĥanlaruñ behem-zede çeşmüñ siyāh-mest
Birmiş biri birine sipeh-ber-sipāh mest
- 2 Var her kıdemde çāh-ı ĥaṭar çeşm-i sūddan
Ėāfildür i'tibār-perestān-ı cāh mest
- 3 Ĥalkı şehīd-i ĥaṅcer-i müĥān idüp gelür
Destār-ı kec külāh-ı şikeste-nıĥāh mest

14 A.111b, B.132b, C.142b.

6 b: 'aklı siyeh-pūş ider A.

15 A.111b, B.132b, C.142b.

2 a: cāy-ı ĥaṭar C.

- 4 Çeşmün ğamıyla virse sirişküm zemîne āb
Nergis gibi demide ola her giyāh mest
- 5 İtmiş keşide hañçer-i te'sīri el-ħazer
Çıkmış henüz meykede-i dilden āh mest
- 6 Çeşmün nevāziş eylesesün zaħm-dārına
Cürm-i digerdür eylese 'özü-i günāh mest
- 7 Vehbī ne şübhe maħkeme-i i'tibārda
Da'vā sübüt bulmaz olursa güvāh mest

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

Harfü's-Şa'*

4

'Uşşākın ider giryesi tūfān ile baħş
Te'sīrde eyler āhı peykān ile baħş
Bir ħāke ki pertev şala envār-ı şühūd
Zerratı ider mihr-i dirahşān ile baħş

16

- 1 Şafā-yı meclise gül-gün piyāledür bā'is
Belī le'āfet-i gülzāra lāledür bā'is
- 2 'Arağ-feşanluğı pür-āb ü tāb ider ħaṭṭı
İarāvet-i çemenistāna jāledür bā'is

7 a: Bu mısra B ve C nüshalarında yoktur.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, "Harf-i Ğazelü's-Şa'" şeklindedir.

4 A.112a, B.196b, C'de yoktur.

16 A.112a, B.132b, C.143a.

- 3 Çü dūd-ı ‘anber-i sārā dūhān-ı āhumdan
Bu pīç ü tāba o miskin külāledür bā’is
- 4 Mişāl-i tūti-i hoş-gūy berş-hārānuñ
Cilā-yı keyfine şirin nevāledür bā’is
- 5 Zemīn-i şafhada olmağa gerd-ğiz sevād
‘Inān-ı hāmeyi Vehbī imāledür bā’is

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün / fe‘ilün

Harf-i Cīm*

5

Sākī bize şun müdāme-i şu‘le-mizāc
Kim dönsün anuñla şafağ u mihre zücāc
Aç sā‘id ü sākı itme ehl-i bezmi
Şeb şem‘a seher ‘amūd-ı şubha muhtāc

17

- 1 Ursa ‘aceb mi şu‘le-i ruhsār-ı yār mevc
Bağdukça lālezāra olur āşikār mevc
- 2 İtdi kumāş-ı hūsninüñ efzun revnağın
Cün rüy-i kār kāle urup hağğ-ı yār mevc
- 3 Çār ebruvānı eyledi ārāmumuz tebāh
Keştī-i ‘aklı muğtarib itdi o çār mevc
- 4 İtdi hurūş-ı neş’e ‘arak-riz ruğlaruñ
Oldı kenār-ı lücceye gevher-nişār mevc

3 b: müşğīn B.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Harf-i Gazelü'l-Cīm " şeklindedir.

5 A.112a, B.196b, C'de yoktur.

17 A.112a, B.133a, C.143a.

2 b: kāle idüp B.

- 5 Ol meh tağıtdı zülfini kaşd-ı şinā ile
Olşa ketan gibi ne 'aceb tār-mār mevc
- 6 Olmaz çü rūzgār ile mümkün mukābele
Cizse meşāff-ı yemle 'aceb mi kenār mevc
- 7 Baħr-i siyeh gibi yem-i sevdā ħurūş ider
Urduķca Vehbiyā ħat-ı jengār-ı yār mevc

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

18

- 1 Hicrūñ gibi kim āteş-i pür-süz olımaz hiç
Mihrūñ gibi ey mäh-ı şeb-efrüz olımaz hiç
- 2 Sevdā-zede-i zülf o kara bahtlular içre
Bir bencileyin tāli'-i efrüz olımaz hiç
- 3 Kemter şereri düşse yaķar 'ālemi yekser
Āhum gibi bir āh-ı felek-süz olımaz hiç
- 4 Bi'llāh şehā şā'im-i hicrānuñ olana
Hiç 'ıyd-i vişālūñ gibi bir rüz olımaz hiç
- 5 Bir nīm niğāh ile alur biñ dil ü cānı
Vehbī hele ol ğamze-i dil-düz olımaz hiç

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

5 a: kaşd-ı şināh ile B, C.

6 b: Cizse nola maşāff-ı yem ile kenār mevc B.

18 A.190b, B ve C'de yoktur.

Harf-i-Hâ'*

6

Sâkî bize râhuñdur olan râhat-ı rûh
Senden görünür tekye-i 'aşk içre fütûh
Âyîn-i Cem'i idüp şebâne icrâ
Vird-i şehîri yirine sür câm-ı şabûh

Harf-i-Hâ'**

7

Sâkî legen-i bâdeye kat pâre-i yah
Kıl dilden o şâbûn ile tahtîr-i vesah
Sun câm-ı lebûñ o şart ile ammâ kim
Nuql ola turunc-ı şabgab u sîb-i zenağ

19

- 1 Mihr olsa degül cây-ı 'aceb muhtebes-i şeyh
Âbisten-i şad-feyz-i şeherdür nefes-i şeyh
- 2 Her müyum olup maşriq-ı esrâr-ı hakikat
Hurşidsitân itdi derûnum kabes-i şeyh
- 3 Gayruñ ni'amından beni sîr itdi kanâ'at
Mihr-i leb-i âz oldı baña her 'ades-i şeyh
- 4 Meyden geçerüz gâlib olup nefis ü hevâya
Olursa eger himmet-i imdâd-res-i şeyh

*: B nüshasında başlık, " Ve Lehû " şeklindedir.
6 A.112b, B.196b, C'de yoktur.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Harf-i
Gazelü' l-Hâ' " şeklindedir.

7 A.112b, B.133a, C.143b.

7 a: pâdeye kat B.

19 A.112b, B.133a, C.143b.

5 Bir kâfile-sālārıdur erbâb-ı sülükün
K'oldı veled-i kalb şadâ-yı ceres-i şeyh

6 Vehbî demine HÛ çeker erbâb-ı hakikat
Her kim ki ola mazhar-ı feyz-i nefes-i şeyh

Vezni: Mef'ûlü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ûlün

Harfû'd-Dâî *

8

Tüccâr-ı mezâdgâh-ı bazar-ı şühüd
Sermâyeyi zâyi' itmeden görmez sūd
Bî-perde görünmez saña rüy-i makşūd
Tâ olmayasın perde-ber-endâz-ı vücūd

Harfû'z-Zâî**

9

Sâkî mey-i 'aşkuñ baña sükkerden elezz
Düşnâm-ı lebûñ kand-ı mükerrerden elezz
Perverde-i hum-ı 'aşk olan bâde-i ter
Bi'llâh gelür bâde-i kevşerden elezz

6 b: mazhar-ı feyz ü nefes-i şeyh A, C.

*: B ve C nüshalarında başlık yoktur.

8 A.112b, B.196b, C'de yoktur.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Harfün ve Lehü'z-Zâî " şeklindedir.

9 A.112b, B.133b, C.143b.

- 1 Oldı çün kând-ı mükerrer yârda lüknet lezîz
Eyledi güftârın ol şîrin-lebûm kâat kâat lezîz
- 2 Can virür kim görse mevc-i cevher-i şemşîrini
Kim kenâr-ı cûda şekker-hâb olur elbet lezîz
- 3 Virür engüşt-i mekîde çâşnî-i ney-şeker
Fikr-i la'î-i sükker-i nikle olur hasret lezîz
- 4 Telhî-i dūd-ı firâkuñ çekmege kim şabr ider
Nuql-i şîrin gibi cāna olmasa vuşlat lezîz
- 5 Seyr-i çeşmân-ı kanâ'atdür yine râhat bulan
Derdi var olsa ne deñlü devlet ü ni'met lezîz
- 6 Anlar ifsâd-ı mizâc-ı devleti erbâb-ı câh
Hîmve lâzımdur ne deñlü olsa da rişvet lezîz
- 7 Tâze-res olmaqla destâvîze şâyandur yine
Mîve-i nazmum degülse Vehbiyâ gayet lezîz

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Fî-Harf-i'r-Râ'*

Sâki ne bu bezmünde olan feyz-i sürür
Kim bî-mezedür anda şarâb-ı engür
Zîrâ dahı nâm-ı meyi yâd eylemeden
Bi'llâh beni mest itdi o çeşm-i maḥmûr

20 A.113a, B.133b, C.143b.

1 a: aldı çün kând-ı mükerrer B, C.

3 a: cā-nişin C.

3 b: olur hayret lezîz A, C.

6 a: Eyler ifsâd mizâc-ı devleti erbâb-ı câh A, B. (Vezin bozuktur).

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Harf-i Ğazelü'r-Râ' " şeklindedir.

10 A.113a, B.196b, C'de yoktur.

10 b: kim bî-müjedür A.

- 1 Zühd ile 'aşk ülfet ider mi o kar o kor
'Aşık çeker mi çille-i cevri o zâr o zür
- 2 Gâfil rakib halk ise küyünde can-fürûş
Bâzârgâh-ı 'aşkda râyic o kâr o kûr
- 3 Genc-i lebünde cân-ı za'îf itmiş âşiyân
Şehd-i lebün ya dâne-i hâlûn o mâr o mûr
- 4 Ol çaşm-i mest pendümi efsâne zann ider
Uyma şakin rakibe didükce o yâr uyur
- 5 Zâhid ko lâf-ı 'aşkı çerâgâh-ı cerre düş
Ey har-nihâd anda boğazuñ otar otur
- 6 Hum-ı şarâbı genc-i harâbâtda gözleyüp
Buldum zafer defîneye oldı o gâr o gûr
- 7 Beñzer mi şem'-i hüsn-i bütan mihr rûyına
Var farkı küfr din kadar ey dil o nâr o nûr
- 8 Mey-keş tevâzu' itmede zühhâd-ı zer-keşi
Şer'-i maḥabbet üzre görilse o yâr uyur
- 9 Gûş eyleyüp dilâ kafes-i tende nâlesin
Gördükce mürq-i cânı hużûrum uçar uçar
- 10 İbrîk-dâr-ı meclisidür dîde Vehbiyâ
Mey dökse dâmenine bezimde o yâr uyur

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

21 A.113a, B.133b, C.144a.

6 a: genc-i harâbâtda görüp B, C.

7 b: o târ o tûr B, C.

8 b: şer'-i maḥabbet üzre görürse B, C.

9 b: gördükce mürq-i hümayı B, C.

- 1 O mäh-ı nev-reside şöyle nazük-çihre âfetdür
Ruğında zağm şanmañ cāy-i engüşt-i işāretdür
- 2 ‘Arağ-çini şafağ güyā cebini mäh-ı garrādur
Başında zağm-ı rüyü ahter-i burc-ı letāfetdür
- 3 Kimün āzürde-i dendānı olmışdur diyü dā’im
Gören sīb-i zekānda zağmını lebhār-ı hayretdür
- 4 Cemāli muşhafında zağm-i rüyü mūm-ı sürh-āsā
Sebak-hānān-ı hūsnūñ ders-i ‘aşkına ‘alāmetdür
- 5 Degüldür zağm-i ‘aks-i çeşm-i hūnünüm bedid oldı
Ruğ-ı pākinde kim āyine-i hūsn ü melāhatdür
- 6 Görüp zağmın nola bülbül-veş efğān eylesem Vehbī
Ne zağm ol gonce-i üşkūfte-i gülzār-ı nahvetdür

Vezni: Mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

- 1 Çeksün ko sübhasını mürāyī beşer beşer
İtsün hisāb naqd-i riyāyı beşer beşer
- 2 Hep kāle-i ma‘ārife virdüm şümār idüp
Naqdine-i havāss ü kuvāyı beşer beşer
- 3 Cānā çoğursa māder-i dünyā senūñ gibi
Ey kāş tıfl-ı ‘işve-nümāyı beşer beşer
- 4 Fest ü bülend bir idügin itdi remz iden
Važ‘-ı enāmil-i kef ü pāyı beşer beşer

22 A.113a, B.134a, C.144b.

1 b: ruğında zağm şanmañ B.

3 b: gören sīb-i zekānda rahmını rencür-ı hasretdür B.

5 b: hūsn-ı melāhatdür B.

23 A.113b, B.134a, C.144b.

1 b: itsün hisāba C.

4 b: važ‘-ı enāmil ü kef ü pāyı C.

- 5 Vehbî gâzel kor adın idüp deste gül gibi
Bir nice beyt-i tâze-edâyı beşer beşer

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

24

- 1 Gûy-i çevgân-ı kazâ itmek seri âsan şanur
'Aşkî küdek-meşreban bâziçe-i tıflan şanur
- 2 Çeşm-i la'î-efşânımı kim görse la'î-i kan şanur
Seyl-i eşküm döstüm iller pençe-i mercan şanur
- 3 Âh-ı serdümden gelüp hün-âb-ı eşke incimâd
Perde-i çeşmüm gören pîrâmen-i rümman şanur
- 4 Rahne-i divâr revzenden meger fark eylemez
Ol ki hayretten görüp hândanluğum şâdan şanur
- 5 Kûlzüm-i hayretde ben meşk-i şinâ itmekdeyem
Olmayan vird-âşinâ-yı mest-i dest-efşan şanur
- 6 Râhat itmez nakd-i can deyn olduğın idrâk iden
Başına "festahserâ"-yı 'âlemi zindan şanur
- 7 Söyle dil ram-gerdedür dergâh-ı ehl-i câhdan
Dest-i da'vet görse de dest-i red-i der-ban şanur
- 8 'Akd-i nazmun Vehbiyâ 'arz eyleme yârâna kim
Kıymet-i har-mühre ile gevheri yeksan şanur

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/fâ'ilün

24 A.113b, B.134b, C.144b.

2 a: la'î ü kân şanur A.

2 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

2 b: destüm A.

5 b: Olmayan vird-âşinâ-yı müşt-i dest-efşan şanur B.

7 b: dest-i da'vet olsa da C.

- 1 Şeyh-i mağrūr kaçan kürsi-i bālāya çıkar
Vaşf-ı mi'rāc iderek 'arş-ı mu'allāya çıkar
 - 2 Eşkümün silsilesi çak küre-i māya çıkar
Bahrū'l-ensāb-ı belāda dağı bālāya çıkar
 - 3 Lāle-i dāğ-ı derun şu'le-mizāc olsa nola
Bu ocağın nesebi şem'-i şeb-ārāya çıkar
 - 4 Gösterür 'āşıkā bayrak o sipeh maḥbūbı
Belde seyf elde sinānı kaçan ālāya çıkar
 - 5 Rif'ate irmenün āsan yolu kec-revlik imiş
Beli pür-piç olur ol rāh ki bālāya çıkar
 - 6 Kemer-i yār belī bir tolaşuk yoldur līk
Yüri ey peyk nazar küy-i temennāya çıkar
 - 7 Itse taksīm-i şafā çerḥ-i muḳavves ḥalkā
Sehm-i ḡam ḥişse-i dāğ-ı dil-i dānāya çıkar
 - 8 Sen ki ḡavvāş-ı yem-i maḥberesin ey ḥāme
Gel nefes tut bir iki dürr-i giran-māye çıkar
 - 9 Şāhid-i nādire maẓmūn-ı sūḥanla Vehbī
Korkaram tab'-ı Riyāzī ile da'vāya çıkar
- Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

25 A.113b, B.134b, C.145a.

- 2 a: silsile B.
4 a: o siyeh maḥbūbı C.
4 b: elde sinānı A, C.
5 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.
5 b: ol rāh dü-bālāya çıkar C.
8 b: gel nefes-i tal'at C.

- 1 Derûn-ı halkda mihr ü vefâ mı var yokdur
Çü kimyâ fakat 'âlemde nâmı var yokdur
- 2 Aña bakup dil-i mehcûra tesliyet virecek
Meger senün gibi bir bî-vefâ mı var yokdur
- 3 Nazîrünü gören ahvel ola meger yoksa
Cehanda görmedüğüm dil-rübâ mı var yokdur
- 4 Bahîl-meşrebe 'arz-ı su'âl müşkildür
Ne isteseñ yoğa dâ'ir kelâmı var yokdur
- 5 Ciger güdâhte eyler devâsı müşkildür
Hased kadar kişiye bir belâ mı var yokdur
- 6 Düşerdi şâh-reh-i şöhrete sebük-rühân
Reh-i nesimde hiç nakş-ı pâ mı var yokdur
- 7 Egerçi şabr gibi telhdür yine ammâ
Şabırdur özge belâya deva mı var yokdur
- 8 Niğâh-ı nâzûke tîr-i kazâ demekle şehâ
Neden bu kîne sözümde haţâ mı var yokdur
- 9 Tetebbu' itmege Vehbî cenâb-ı maşdüma
İtabî'atında meger ictirâ mı var yokdur
- 10 Midâdı maşberemün sürme gibi huşk oldu
Kalemde tâkat-ı hüsn-i edâ mı var yokdur

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilätün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

- 1 Hâli olur ey dil mezeden elde ayaklar
Pür olmayıcak nuql ile meclisde tabaklar

26 A.114a, B.135a, C.145a.

1 a: nakş-ı vefâ mı var B.

3 a: nazîrini A.

27 A.114a, B.135a, C.145b.

1 b: ayaklar C.

- 2 Tātār-ı gamuñla pür olup dilde bucaqlar
Mihmankede-i cāna hücüm itdi konaklar
- 3 Kaçmaz gam-ı hicrūñle gönül ölmeden ammā
Can naqdini pāyūñde nişār itmege şaklar
- 4 Zu'mınca ki zāhid geçinür mürğ-i behiştī
Tāvūs-şıfat giyse nola kara tomaklar
- 5 Keyvan gibi fülk-i felegūñ şadrını gözler
Da'vā-yı riyāsetde gören pāy-i kızaklar
- 6 Vehbī idelüm sahti-i eyyāma taḥammül
Eksük mi olur baḥr-i belāda şaganaklar

Vezni: Mef'ūlü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ūlün

28

- 1 Ḥasret çekerüz mīve-i ruḥsārına her bār
Virmezse nihāl-i emelüm nola eger bār
- 2 Ğavvāş olalu kұлzum-i sīnemde ḥavālūñ
Mānend-i şadef dīdelerüm oldı güher-bār
- 3 Berk-i niğehūñ āfet-i ḥirmenūñe candur
Bakdukça nola eyler isem āh-ı şerer-bār
- 4 Senden gelicek her ne kadar olsa giran-cān
Hoş geldi degüldür baña mihmān-ı keder bār
- 5 Cün sāyesi erbāb-ı dile cāy-ı şafādur
Servūñ bilürüz kadrini virmezse de ger bār
- 6 Cekse ne 'aceb şıklet-i peşmīneyi zāhid
Meşhūr meşeldür ḥara olsun mı şemer bār

3 b: pāyinde B.

5 b: gezen B, pāy-i firāklar C.

28 A.114b, B.135b, C.145b.

- 7 Ey äyine-rû kilki olur tûti-i hoş-gû
Geldükce dil-i Vehbi'ye ol la'1-i şeker-bâr

Vezni: Mef'ülü/ mefä'îlü/ mefä'îlü/ fa'ülün

29

- 1 Ne 'izz ü cāh u neseble ne kesb-i mälledür
Faķaķ tefāhuri ehl-i dilün kemälledür
- 2 Ğaraż ya sırr-ı dehānuñ ya mümyānuñdur
Bu piç ü tāb-ı dil elbette bir hayälledür
- 3 Olur mı meclis-i işrākıyanda güft ü şinid
Yanup yakılması şem'ün lisān-ı hälletür
- 4 Esir-i zinet-i cāh-ı vaķar olan şahsuñ
Şafā-yı äyine-i hāhişi şakälledür
- 5 Ceride-i ruħ-ı dil-berde hem-çü sıfr-ı ulūf
Hisāb-ı hüsne terakķi yirinde hälletür
- 6 Dil-i remide zebün olsa nola zülfinde
Semend-i ser-keşi zabt eylemek şegälledür
- 7 Bu rüzgārda kim var ki anuñ ey Vehbi
Edā-yı gülşen-i ahvāli i'tidälledür

Vezni: Mefä'îlün/ fe'îlätün/ mefä'îlün/ fe'îlün

30

- 1 Bülbul-i nuķkum ki āheng-i ğazel-hānī ider
Nağmesin cism-i niyāza rüh-ı hayvānī ider
- 2 Ğonce-i ma'nā tebessüm-riz olur şad şevķ-ile
Çünki fikrüm ārzü-yı gül be-dāmānī ider

29 A.114b, B.135b, C.146a.

1 a: Ne 'izz ü cāh neseble A, C.

6 b: süħanda ser-keşi zabt eylemek C.

30 A.114b, B.136a, C.146a.

- 3 Ebr-i ṭab'um māye-dār-ı feyzdür tã öyle kim
Kaṭre-i kilk-i terüm da'vā-yı 'ummānī ider
- 4 Nāfe-i ma'nīden olur ceyb-i kilküm deṣṭ-i Çin
Ṭurre-i müṣṣgīn-i fikrüm kim perīṣānī ider
- 5 Gūṣuñā sergūṣ-i i'cāz ile bir bir söyledüm
kim benüm kilküm nice siḥr-i sühan-dānī ider

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

31

- 1 'Aşıka zāhid-i güm-rāh naṣīhat mi ider
Kendü dil-ḥaste olan ḡayre ṭabābet mi ider
- 2 Nice pāy-efḡen olur dā'ire-i teşḥīre
O perī da'vet-i 'uṣṣāka icābet mi ider
- 3 Cilve-ger cāme-i mā'īde ten-i dil-ber mi
Ṣahn-ı deryāda perī yoḡsa siyāhat mi ider
- 4 Gāh gāh būs-i dehānuñla olur mı memnūn
'Aşıkuñ yoḡsa heman yoḡ yire minnet mi ider
- 5 Nā'il-i vuṣlat olur mı der-i dil-dārda dil
Ġāyet-i elbāb heman yoḡsa ziyāret mi ider
- 6 Nev-ber-i gülşen-i i'cāz ise de ey Vehbī
Ḥām-ṭab'ān-ı cehan ṣi'rūñe raḡbet mi ider
- 7 Aḡzına kaḡḡ ile almaḡla zülāl-i naḡmum
Ḥāsīd-i dūn 'aceb def'-i ḡarāret mi ider

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

-
- 4 a: nāka-i ma'nīden olur B.
31 A.114b, B.136a, C.146b.
- 4 a: gāh geh B.
- 4 b: yoḡsa can B.
- 6 a: zeber-i gülşen-i i'cāz B.

- 1 La'lüñ ğamiyle dīde yem-āsā ħurūş ider
Göñlinde cevheri olan elbette cūş ider
 - 2 Olmaz karār tüzelerün bāde-nūşına
Mestāne cām-ı 'aşkını bī-şabr u hūş ider
 - 3 Meh şanma müşterisi çıkup ħāce-i felek
Kālāy-ı vaşl-ı dil-bere 'arż-ı ğurūş ider
 - 4 Cevr ile tenq ider başına çerĥ-i atlası
'Uşşāk ser-bürehnesine kelle-pūş ider
 - 5 Mürġāne başı üzre yiritse 'aceb mi Kays
Her nağmesinde midĥat-i Leylā'yı ğūş ider
 - 6 Lokmān ise de 'āşık olan ħaste-tab' olur
Yok çāre 'aşk ādemi bir derde dūş ider
 - 7 Āġāz-ı nağme eylese Vehbī ney-i kalem
Şavt-ı nevā-yı nazm cehānı ħamūş ider
- Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

- 1 O dil ki vādi-i nā-kāmi ile ülfet ider
Ne baĥt-ı dūna ne luţf-ı sipihre minnet ider
- 2 Olur neticesi leb-ĥāre-i ğam u ĥayret
Firāk-ı la'lüñ ile ol ki 'ıyş ü 'işret ider
- 3 O ĥūninün nola yanında ħançeri yoğ ise
Helāk-ı 'āşıkā tīr-i nıgeh kifāyet ider
- 4 Niķābın eylemesün ref' görmedük çokdan
O nūr-ı dīdeye şāyed nazār işābet ider

32 A.115a, B.136a, C.146b.

5 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

6 a: ħaste dil olur B.

6 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

33 A.115a, B.136b, C'de yoktur.

- 5 Rakībūñ āh-ı gelū-gīri ki mü'essir olur
Firenk zahmetidür el-hazer sirāyet ider
- 6 Yanuñda olmaz ise leb-güşā-yı şekve nola
O māhı Vehbi-i zār āhdan şıyānet ider

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

34

- 1 Serv-i çeman kendüvi āvā ne zann ider
Beñzer miyüm o nañl-i hırāmāne zann ider
- 2 Çeşmün tekāpūy-i dili yābāne zann ider
Meylüm görüp fezāya gazālāne zann ider
- 3 Çavgān-ı derde gūy gerek 'aşıkuñ seri
Halk ise 'aşkı bāzi-i tıflāne zann ider
- 4 Olmış derinde şūret-i bī-can bütān-ı dehr
kim görse küy-i yāri şanem-hāne zann ider
- 5 Feryāduma gelür o siyeh-mest-i şūñ-dil
Ben ağıladukça hālūmi mestāne zann ider
- 6 Mürğ-i hayāl-i yār ider dīdede karār
Müjganlarımı hār u has-ı lāne zann ider
- 7 Bördükce āşināsını ol şūñ-ı dil-firīb
Bir vaz' ider ki ol dañı bīgāne zann ider
- 8 İķāz-ı fitne itmede çeşmi uyar uyur
Āh-ı sitem-keşānını efsāne zann ider
- 9 Vehbī nizām-ı nañmını kim görse Vāķıf'unñ
Zülf-i kelāma hāmesini şāne zann ider

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

5 a: Rakībūñ o gelū-gīri ne mü'essir olur B.

6 a: yanında olmaz ise B.

34 A.115a, B.136b, C.147a.

4 a: bütān-ı şehr C.

7 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

8 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

- 1 Hayretle görüp hāndemi mesrūr şanurlar
Vīrāne de olsam yine ma‘mūr şanurlar
- 2 Hāşşiyvet-i zātum gider olmuş şu kadar kim
Mestāne de olsam yine maḥmūr şanurlar
- 3 Çeşm-i edabe şahvet olup perde-i gaflet
Erbābı anuñ ‘ālemi hep kūr şanurlar
- 4 Hep dest-rev izhār iderler baña hūbān
Feryād-ı dilüm nāle-i zūnbūr şanurlar
- 5 Erbāb-ı tecellī göricek nūr-ı cemālin
Yārūñ ser-i kūyin cebel-i Tūr şanurlar
- 6 Sevdā-yı haṭuñ şöyle zebūn eyledi cismüm
Hāk-i ser-i kūyuñda beni mūr şanurlar
- 7 Gūş eyleyen enfās-ı revan-baḥşumi Vehbī
Āğāze-i nāy-i kalemüm şūr şanurlar

Vezni: Mef‘ülü/ mefā‘ilü/ mefā‘ilü/ fa‘ülün

- 1 Ferīşandur tecāvüz itmek ile ḥaddi gīsūlar
Niẓām-ı şāneye ḥācet deḡül müjgān ü ebrūlar
- 2 Kalem sırr-ı zamīrin tercemānı olduḡın halka
İder çeşmiyle ĩmā nāme üzre yazılan Hūlar
- 3 Ne mümkün olmamak dendān-ı hem-vārın görüp ḥayrān
Nice ser-rişteye nazm oldu ol nā-süfte incūlar
- 4 Toḡundukça sūtüre rüy-i yāre feyz-i ābindan
Cü kişt-i āb-dāde zūd-res olmaḡladur mūlar

35 A.115b, B.137a, C.147a.

2 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

36 A.115b, B.137a, C.147a.

4 a: feyz-i āyinden C.

- 5 Siyeh-mağzum nola 'aks-i sevād-ı çeşm-i hayretle
Olursa jeng-beste Vehbiyā mir'āt-ı zānūlar

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

37

- 1 Dīvāne-cünbiş ol yūri ey dil reviş budur
Der-kāri-i maḥabbete eylerseñ iş budur
- 2 Ol mest-i nāz-ı nīze be-kef geldi meclise
Var ise başuma gelecek var geliş budur
- 3 Itsem 'acab mi cāy-i siper zaḥm-ı tīgına
Gülzār-ı 'aşkda gül için perveriş budur
- 4 Gösterdi tāk-ı manzaradan māh rüyını
'Uşşāka 'arz-ı mihr idecek gösteriş budur
- 5 Sen pūye-kār-ı deşt-i ğam ol leyliyān-ı ḥüsn
Dirse 'acab mi Vehbi-i Mecnun-meniş budur

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'īlū/ fā'ilün

38

- 1 Ne dem ol meh-cebin bakışların pür-piç ü tāb eyler
Derün-ı 'āşıkı tīr-i maḥabbet şerha-yāb eyler
- 2 Kemān-āsā selāmına ḥam olsam reh-güzārında
Geçer ok gibi bakmaz rüyuma benden hicāb eyler
- 3 Yalınlandırdı tīr-i āhumı ünniyye-i te'şīr
Anuñ-çün menzil-i cānāne şevkiyle şitāb eyler

37 A.115b, B.140b, C'de yoktur.

5 b: Mecnun-reviş B.

38 A.116a, B.137a, C'de yoktur.

1 b: şerḥ-i bāb eyler B.

2 a: ḥam oldum B.

- 4 Çekilmez çille-i ihsānı ol şūh-ı keman-dāruñ
O da'vā ādemi pūr-pīç ü tāb iztīrāb eyler
- 5 Hādeng-i ğamzeden her 'āşıkā sehmin virür ol şūh
Belince hisse-i Vehbī'ye ammā intihāb eyler

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

39

- 1 Sūhan-dānān-ı 'ālem nükte-i nā-ğufte isterler
Güher-kārān-ı ma'nā cevher-i nā-sufte isterler
- 2 Zarīfāne niyāz it yāre şıklet eyleme ey dil
Ki hūbān-ı cehan 'āşıkların elbette isterler
- 3 Nukūd-ı cān u dille müşteriyken 'āşıkunñ ey mäh
Göre ağıyarı kālāy-ı vişālünñ müfte isterler
- 4 Nühüfte itmek ister būy-i miski hokka içinde
Dil-i 'uşşākda 'aşkı olar kim hufte isterler
- 5 Kadeh-nüşān-ı 'aşkunñ istemezler 'ırz u nāmūsı
Fakať tab'-ı levendāne dil-i āşufte isterler
- 6 Yine tūti-i şeker-ğūy hāmeñden kıl istintāk
Ki erbāb-ı ma'ārif Vehbiyā nev-ğufte isterler

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

40

- 1 Beni bir hāle kodı hicr ki ağıyar ağılar
Hālūme dōst degül düşmen-i ğaddār ağılar
- 2 Ra'd feryāda gelür berk ğamumla tūtışur
Dūd-ı āhum görüp ol ebr-i güher-bār ağılar

4 b: pūr-pīç-i tāb iztīrāb eyler A.
39 A.116a, B.137b, C.147b.
40 A.116a, B.137b, C'de yoktur.

- 3 Çağlayan dāğda ırmağ degül göz yaşıdur
Yüregi taşdan iken derdüme kuhsār ağlar
- 4 Kaṭre-i eşke döner nağme-i ter nālemden
Sāz-ı meclisdeki zīr ü bem-i evtār ağlar
- 5 Ceşm-ı yārūñ o da Vehbī gibi dil hastesidür
Eşkdür iāle degül nergis-i bīmār ağlar

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'īlün)

41

- 1 Kays'am serümde şūr geh artar geh eksilür
Bu lānede tıyūr geh artar geh eksilür
- 2 Geh zāyi' eyler 'aqlumı gāhī füzün ider
Sermāye-i şu'ūr geh artar geh eksilür
- 3 Her bār kadd-i kāma çıkışmaz kumāş-ı cūd
Endāze mi olur geh artar geh eksilür
- 4 Bir hālde komaz hat-ı ruhsārın üstüre
Mānend-i zıll-ı hūr geh artar geh eksilür
- 5 Idmān-ı meşq-ı kavs firākiyle ol mehūñ
Bāzū-yı dilde zūr geh artar geh eksilür
- 6 Vehbī çü ber-karār degül kār-ı rüzgār
Mevc-i gām u sürür geh artar geh eksilür

Vezni: Mef'ūlü/ fā'īlātü/ mefā'īlü/ fā'īlün

42

- 1 Niyāz-ı 'āşık ile sīne-i butān açılır
Kilīd-i āhla çok genc-i şāygān açılır

4 a: nāle-ı ter B.

41 A.116a, B.137b, C'de yoktur.

42 A.116b, B.138a, C'de yoktur.

- 2 Ne deñlü açsam añā rāz-ı zaħm-ı hūnīnüm
Dehānın açmayup ol ğonce-leb hemān açılır
- 3 Kilīd-i feyz-i Hudā olmadukça kufı-güşā
Der-ı ümīd-i velā şanma her zemān açılır
- 4 Hezār nüşa-şināsān-ı zühd mülzem olur
O meclis içre ki ebhās-ı dil-berān açılır
- 5 Güher-nişār olıcak kilik-i Vehbī hayret ile
Sadef-mişāl dehān-ı sühanverān açılır

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

43

- 1 Yanup yakılmaz isem hāl-i dil müsevveş olur
Niyāza başlasam ol şem‘-i hūsnüm āteş olur
- 2 Hayāl-i zülfün ile olsa ‘āşıkun ber-dār
Felekde hāle-i meh añā rīsmān-keş olur
- 3 Çekince cāzibemüz yāri sīneye bilürüz
Ki beynümüzde rakīb ile çok keş-ā-keş olur
- 4 Görinmez ādeme olmaz qarīn insāna
O şūh-ı vahşi-i bī-mihr ‘aceb perī-veş olur
- 5 Yazarsa bu ğazeli kilik-i hāver ey Vehbī
Şahīfe-i meh-i tābān ‘aceb münakkaş olur

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

44

- 1 Giryeyle olsa āh-ı derun dil-sitiz olur
Elbette tīqa āb virildükde tiz olur

43 A.116b, B.138a, C.147b.

4 b: o şūh vahşeti fī-mihr C.

44 A.116b, B.138a, C.148a.

- 2 Keştî-i 'aql u dil yem-i sevdāya ğark olur
Haṭṭuñ ki bād-ı āhum ile mevc-ḥiz olur
- 3 Bu bezmgehde cür'a-keş-i cām-ı kām olan
Bir gün ḥumār-ı ye'sle ḥamyāze-riz olur
- 4 Ta'n-ı 'adūdan olsa nola germ nāle-dil
Mīnā-yı senḡ-ḥürdenüñ āvāzı tiz olur
- 5 Sevdā-yı serden olmaz o miskin ḥalāş kim
Vehbī gibi esir-i ḥaṭ-ı müşḡ-biz olur

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

45

- 1 Şabr ile künc-i ğamda o kim yār-ı ğār olur
Genc-i ümīde nā'il olup kām-kār olur
- 2 Der-beste olsa şimdi nola ḥāne-i ümīd
Bir gün kilīd-i kufl-ı emel sāz-kār olur
- 3 Maḥrūm-ı nakd-i ḥāhiş olur mı o kimse kim
Deryūze-kār-ı derḡeh-i Perverdigār olur
- 4 Devran dönüp bu gerdiş-i nā-sāzdan ḡönül
Der-kār-ı kayd-ı ta'siye vü i'tizār olur
- 5 Piçide-i nihāl-i emānī olur o kim
Mānend-i tāk zaḡm-ḡor-ı girye-kār olur
- 6 Yārī-i feyz-i nāmiye-i cūy-i eşk ile
Yine nihāl-i ḡuşk emel-i mīve-dār olur
- 7 Vehbī göz açdurur mı felek düşmene müdām
Anı da pür-ḡubār ider rüzḡār olur

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

3 b: ḡumbāre-riz olur C.

45 A.116b, B:138b, C.148a.

4 a: gerdiş-i nā-sāzda C.

- 1 Sende bir gün ne cefā ne eger-i nāz kalur
Şanma itdüklerüñ ey āfet-i şannāz kalur
- 2 Bī-vefāyī zen-i dehri görüp ehl-i fenā
Hayretinden dem-i mevtinde dehen bāz kalur
- 3 İama‘-ı vaşlla sevdā-yı haţuñ çok kerre
Beni leb-rîz-ı cünün eylemege az kalur
- 4 Her ser-i müy tenüm olsa zebān-ı takrîr
Yine ser-beste derūnumda nice rāz kalur
- 5 Ne kadar bādiye-püy-i ğam-ı hicrān olsa
Şanma esb-i dil-i Vehbī-i sebük-tāz kalur

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

- 1 Çeşmi hāmūş-ı teqāfül şimdi kimler söyleşür
Ol kıyāmet-kadle ‘āşık rûz-ı maşşer söyleşür
- 2 Birbiriyle ders-i nāzı çeşm-i dil-ber söyleşür
Ebruvan baş başa virmiş rāz-ı dîger söyleşür
- 3 Haţţ-ı bün-güşında nakd-i hātır-ı ‘uşşākdan
Maşşib-ı vaşla meger harc-ı muşarrer söyleşür
- 4 Anlamazsın sen lisān-ı ehl-i ‘aşkı zāhidā
Çeşm-i güyā ile anlar bahş-i āşer söyleşür

46 A.117a, B.138b, C.148a.

2 a: bī-vefā’ī B.

3 a: tama‘-ı vaşlat u sevdā-yı haţtuñ B. tama‘-ı vaşla
sevdān m1 C.

47 A.117a, B.138b, C.148b.

3 b: çerh-i muşarrer C.

- 5 Bu hayāl için ider şab'ıyle Vehbī güft ü gū
Hâṭıb-i küfv-i hünerdür mihr-i duḡter söyleşür

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

48

- 1 La'lün ki dil-rübā leb-i cām-ı şarāba kor
Bir nā-şukūfte ḡonceyı gūyā ki āba kor
- 2 Sihr ile imtizāc virüp āb u āteşe
Sākī ki bādeyi kadeh-i şu'le-tāba kor
- 3 Hañcer be-kef çıkarsa kemīninden ol niḡāh
Behrām-ı fitne bīm ile tīgın kırāba kor
- 4 Ey āfitāb yār ile da'vī-i hūsni ko
Ref'-i niḡāb idüp seni bir gün hicāba kor
- 5 Olma kemāl ḡurre ki dehr 'ākıbet seni
Gencīne-i hüner daḡı olsañ türāba kor
- 6 Ma'nāyı lafz-ı zūr ile güncīde eylemek
Rūh-ı kelāmi cendere-i iztırāba kor
- 7 Vehbī bu şı'r-i tāzeve olmak nazīre-cūy
Yārān-ı nazma kayd virür piç ü tāba kor

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

49

- 1 Ne dem ki duḡter-i rez sākıyā gelür görünür
Vişāl-i şāhid-i zevk ü safā gelür görünür

48 A.117a, B.139a, C.148b.

3 b: tīgın kırāba kor A.

5 a: olma kemāle ḡurre ki A, C.

6 a: ma'nā-yı lafz-ı zūr ile A, ma'nā-yı lafz-ı rüz ile C.

49 A.117a, B.139a, C.149a.

- 2 O şüh perde ber-endāz-ı nāz olur giderek
Ruhında haṭṭ-ı siyeh cā-be-cā gelür görünür
- 3 Görüp tedārūki kandīli şimdiden yaḫalum
Ki mäh-ı rüze bu şeb gālibā gelür görünür
- 4 Cefāda mişli ne gelmiş ne ḫod görilmişdür
Bakılsa gerçı o şehden vefā gelür görünür
- 5 Bırakma dā'ire-i genc-i nāz-ı hicrānı
Zemān olur o perī-rū saña gelür görünür
- 6 Vazīfe-ḫār-ı ziyādur güneş yüzünden mäh
Her ay başında anuñ-çün şehā gelür görünür
- 7 Gürisnegān-ı cemālin ḫayāta sīr eyler
Kaçan o Yūsuf-ı Mısr-ı ḫayā gelür görünür
- 8 O mäh-pāre görünmez giderse ey Vehbī
Rakīb cānibine ilticā gelür görünür

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(fa'lün)

50

- 1 Gönül bir pādişāhuñ çihre-sāy-ı āsitānıdır
Ki kemter ḫāk-i rāhı reşk-i kühl-i İsfahānıdır
- 2 Gözüm bir dil-berüñ ḫayrān-ı çeşm-i āhuvānıdır
Ki mäh-ı nev anuñ güyā gümüşden sürme-dānıdır
- 3 Niğāhı kimde can kor dinlemez feryād u efğānı
Cehānuñ kahramānı 'ālemün sāhib-ķırānıdır

4 a: cehanda B.

6 a: vazīfe-ḫor-ı ziyādur B.

7 a: güzeşte C.

8 b: rakīb-i ḫā'ineye C.

50 A.117b, B ve C'de yoktur.

- 4 Metā'-ı ahmed-ābād-ı hünerdür nazmı Vehbī'nün
Efendüm kadrini bil 'ālem-i ğayb armaġanıdır

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

51

- 1 'Arak-ālūde ruġ-ı dil-ber-i mev-ġün femi gör
Gülşen-i hüsnde gül-ġonce-i pur-şebnemi gör
- 2 Gül ile sünbüli seyr eyle behem-piçide
Zīr-i fesden o siyeh kākül-i ħam-der-ħamı gör
- 3 Görmedünse Şeb-i Kadr içre eger nūr-ı siyeh
Ū siyeh-püşı içinde o siyeh-perçemi gör
- 4 Zekān u ħāline bak Ka'be-i ruġsārında
Hacerü'l-esved'i gör seyr ile çeh-zemzemi gör
- 5 O şirīn ile levendāne ħirāmın seyr it
Gürzin āvīze-i püşt eylemiş ol Rüstem'i gör
- 6 Zaġmumu şorma tabībā bilürem derdümü ben
Hünerün var ise dermān olacak merhemi gör
- 7 'Ālem-i āb gibi nakş ber-āb istemezüz
Bize sen 'āleme sultān olacak 'ālemi gör
- 8 Bir kadehle şuvaram 'aqlımı ben Vehbī-ves
Sen heman sākı baña çāre-i def'-i ġamı gör

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

52

- 1 Yūsuf da görse tal'atini bī-nevālanur
Erbāb-ı 'aşk o şāh da olsa gedālanur

51 A.117b, B.139b, C.149a.

5 a: o serin ile B.

52 A.117b, B.139b, C.149b.

- 2 Ol naḥl-i tāzenūñ çekerüz biz ğamın müdām
Am mā rakīb mīve-i vaşlın şafālanur
- 3 Kendüye cezb ider dil-i rindānı kāh-veş
Bu ḥāşiyetle sāğar-ı mey kehrübālanur
- 4 Deryā-yı ğamda fülk-nişinān-ı ‘aşka dil
Ta‘līm-i resm-i rāh ider nā-Ḥudā’lanur
- 5 Oldukca dīdesi reme-i dil-berāna dūş
Āvāre-dil mişāl-i kebūter hevālanur
- 6 Deşt-i nazımda kendüne buldukca hem-‘inān
Vehbī semend-ı ṭab‘ heman bād-pālanur

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilätü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

53

- 1 Neş’e-i meyle açılmış bī-nikāb olmuş gelür
Tāb-ı ruḥsāriyle dāğ-ı āfitāb olmuş gelür
- 2 ‘Azm idüp süy-i ḥarābāta ayak sevrānına
Ḥāṭır-ı ‘āşık gibi mest ü ḥarāb olmuş gelür
- 3 Eyleyüp ‘uşşākını cūş-i tebessümle firīb
Tābiş-i ruḥsārı çün mevc-i serāb olmuş gelür
- 4 Ḥaṭṭını gördükde dil zülfinde tutmuşken vaṭan
Müjde-i vaşliyle vakf-ı piç ü tāb olmuş gelür
- 5 İtdi fersūde-i kettan şabr u ārām-ı dili
Ol hilāl-ebrū mişāl-i māhtāb olmuş gelür
- 6 Sāḥa-i eflāke gönderdüm du‘ā-yı devletin
Āsumandan hep du‘ā-yı müstecāb olmuş gelür

2 a: ğamun B.

4 b: āyā Ḥudā’lanur C.

6 a: kendüye B.

53 A.118a, B.139b, C.149b.

3 a: karīb C.

4 a: zülfünde A.

4 b: müjde-i vuşlatla B.

- 7 Itmege Vehbî zemin-i âsafîde terk ü tâz
Hâmeme bir nice ma'nâ hem-rikâb olmuş gelür
- 8 Âsaf-ı 'alî-mekânũ kim ğubâr-ı pâyine
Baht u devlet rüy-mâle pür-şitâb olmuş gelür

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

54

- 1 'fzâr-ı ğâl-dâr-ı yâre lâle dâğ ber-dıldür
Ne lâle belki ol meh-rûya hâle dâğ ber-dıldür
- 2 Tih-i sâğarda ey sâkî kirâs-ı surğı zann itme
Mezâk-ı la'î-i nâbuñla piyâle dâğ ber-dıldür
- 3 Derûnında degüldür gevher-i tâbende reşkinden
Sadefler ol fem-i nâzûk-makâle dâğ ber-dıldür
- 4 Fûrûğ-ı mihr ü mâha şu'le-i idrâk ğâlibdür
Felek anuñ-çün erbâb-ı kemâle dâğ ber-dıldür
- 5 Gönül bir zülf-i müşğîne ciger-ğundur ki ey Vehbî
Degüldür nâfe-i ğünin ğazâle dâğ ber-dıldür

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

55

- 1 Cehan kim nîstî-âbâd-ı ğulķı zıll-i zâ'ıldür
Bakılsa ğuşîş-i mahv u fenâ taħsîl-i hâşıldür
- 2 Yem-i emmâre kim dâmân-ı ehl-i cüd-ı sâhıldür
Yanaşmağa añâ fülķ-i recâ lenger enâmıldür

7 b: ğâmede C.

8 a: âsaf-ı 'alâ-mekânũ C.

54 A.118a, B.140a, C.150a.

55 A.118a, B.140a, C.150a.

1 a: nîstî-âbâd-ı ğulķ A.

- 3 İarabgehdür felek şevk-i kudümüñle melek rakķāş
Meh ü ħurşid deff-i pür-tef-i çerĥa celācıldür
- 4 Göñül kim zaĥm-ĥurde pāy-beste bir esīrūñdür
‘Aceb mi iztīrāb eylerse mürq-i nīm-bismildir
- 5 Gözine geldi ĥūn-ı ‘āşık-ı şeydā şarāb-āsā
Remedden şanma reng-i çeşm-i dil-ber kana mā’ıldür
- 6 Za‘īfem şoyle k olsam yāre hem-pehlū beni aqyār
Şanur ol sīm-gerden üzre bir zerrin ĥamā’ıldür
- 7 İderken can gibi sīnemde cilve şāhid-i maķşūd
Temāşāsına ey Vehbī ĥicāb-ı cism ĥā’ıldür

Vezni: Mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

- 1 Şeb-i vaşluñ seĥergehlerde āh u zāra şāliĥdür
Senūñle bir gūneh şad sāle istiĥfāra şāliĥdür
- 2 O ma‘nā kim çıkardum maţla‘-ı ebrū-yı dil-berden
Mufādı büsedür iş‘ār ile eş‘āra şāliĥdür
- 3 Vücūdın nerm buldum penbeden kendin mülāyımtar
Dil-i yāre şatardum dinse seng-i ĥāra şāliĥdür
- 4 Cefā ile beni bir şekle koydı ol büt-i ‘işve
Yazılsa süret-i ĥāl-i dilüm dīvāra şāliĥdür
- 5 Mey-i ĥūn-i dilüm nüş itmeden hiç yüz çevirmezsın
Yine ĥübān içinde nāmuñ ey meh-pāre şāliĥdür
- 6 Serin rakķāş-ı sā‘at gibi vakf-ı gerdiş itdükce
Kiriş geçse o şūĥa Vehbi-i āvāre şāliĥdür

Vezni: Mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

6 b: şunar C.

7 a: iderken cāhında C.

7 b: ĥicāb-ı çeşm C.

56 A.118b, B.140b, C.150a.

3 b: şanurdum B.

6 a: şirin A.

- 1 Derûna gâzeden evvel hadeng-i nâzi geçer
Hamâme beççedür ammâ ki şâhbâzi geçer
- 2 Reh-i hayâle gönül rîg-i eşk ider îşâr
Kaçan ki nâz ile ol şâh-ı 'işve-bâzi geçer
- 3 Hadeng-i nahyeti olsa 'aceb mi sîne-güzâr
O şüh-ı 'işve-gerûn 'âşıkına nâzi geçer
- 4 Gönül geçerse güzel reh-güzâr-ı 'aşkından
Velî o şâh-süvâra kimün niyâzi geçer
- 5 Semend-i tab' ile böyle giderse Vehbî geçer
Tarîk-i nazmda çok germ-i türk-tâzi geçer

Vezni: Mefâ'ilun/ fe'ilâtun/ mefâ'ilün/ fe'ilün

- 1 Haç-ı siyâhı ki hem-reng-i âh-ı 'âşıkdur
Eşer nümûde-i baht-ı siyâh-ı 'âşıkdur
- 2 Gül-i ser-âmed-i gülzârdan olur muğnî
O hun penbe-i zîb-i külâh-ı 'âşıkdur
- 3 'Aceb kim itmez ise cevrden şikâyet aña
Yine o şâh-ı cehan dâd-hâh-ı 'âşıkdur
- 4 Sürür-ı vaşlla endâhte-i çerç olmuş
Meh-i dü-hefte degül şeb-külâh-ı 'âşıkdur
- 5 Derûn-ı yâre eşerden bu nazmum ey Vehbî
Mişâl-i nâvek-i ser-tîz-i âh-ı 'âşıkdur

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtun/ mefâ'ilün/ fe'ilün

57 A.118b, B.140b, C.150b.

58 A.118b, B.141a, C.150b.

3 a: cevri ni B.

- 1 O naḥl-i nāza o dil kim muḳarreb olmışdur
Riyāz-ı ḳurba gül ç̄in-i maḥlab olmışdur
- 2 Miṣāl-i ḡonce olur cilveḡāh-ı dest-i ḳabūl
O dil ki nāme-ṣıfat mühr ber-leb olmışdur
- 3 Niḳāb-ı ḥusnūñ ider ḡāh rūyuñı mestūr
Kitāb-ı ḥusnūñe ḡüyā ki maḳleb olmışdur
- 4 ‘Arak deḡuldür o āb-ı turuncdur ḡüyā
Ki çeşmesār aña ol sīm-i ḡabḡab olmışdur
- 5 Ne ḡam mey olsa baña neş’e-baḡş-ı leb-ḡānı
Ḥayāl-i la’lūñ ile dil leb-ā-leb olmışdur
- 6 O üstād-ı cefāsın ki nüṣḡa-i meh ile
Yanuñda çerḡ senūñ ḡıfl-ı mekteb olmışdur
- 7 Cehānı mest iderek cām-ı nazmla Vehbī
Miṣāl-i sāḡı ‘aceb ṣūḡ-meşreb olmışdur

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

- 1 Dimek o ḡātem-i nāza recā ne lāzımdur
‘Avāḡıf-ı küremāya bahāne lāzımdur
- 2 ‘Aceb mi erre-i ḡam sīnem itse ṣad-pāre
Hediyye ol büt-i nev-ḡaḡḡa ṣāne lāzımdur
- 3 Görince tır-i nigārı zaḡm-ḡüşāy ol kim
Ḥimā-yı ‘aşḡa ḡönül āşiyāne lāzımdur
- 4 O şem‘i āteş iken mūm itmeḡe ‘āşık
Şerer-feşāni-i āh-ı şebāne lāzımdur

59 A.118b, B.141a, C.151a.

2 a: cilveḡāhi B.

60 A.119a, B.141a, C.151a.

3 a: zaḡm-ḡüşādı B.

- 5 Pesend-i şî're yeter pey-revî-i hoş-gūyān
Bu gūne hūsn-i edā Vehbiyā ne lāzımdur

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(fa'lün)

61

- 1 Bir gönül kim 'āşık her mäh ferruḥ-fāl olur
Şerḥa vü dāğ ile hem-çün taḥte-i remmāl olur
- 2 Miḥnet-i idbār ile rīzān olan ḥün-āb-ı eşk
'Ākıbet gül-gūne-i ruḥsāre-i ikbāl olur
- 3 Āfitābı āfitāba mähı eyler pālehang
Tekye-i 'aşkuñda ol kim çerḥ-veş ebdāl olur
- 4 İtdüğine bār-ı gam kadd-i hünermendānı lām
İnhināsı her nihāl-i mīve-dāruñ dāl olur
- 5 Mihr-i 'ālem-tāb gūyā māha feyz-i nūr ider
'Ārızuñ mir'āta çün tāb-efgen-i timsāl olur
- 6 Ḥālümü engüşt-i āh ile beyān idem meger
Yoḥsa kim görse o şāh-ı mülk-i hūsn-i lāl olur
- 7 Nazm-ı Maḥdūm'a ne dem pey-revlik itsem Vehbiyā
Ma'zeret-ḥāhı için ḥāmem lisān-ı hāl olur

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

62

- 1 Yārūñ peyām-ı vaşlı ki candan ḥaber virür
Bir müjdedür ki feth-i Revan'dan ḥaber virür
- 2 Çerḥ-i pür-inkılāb zebān-ı hilāl ile
Ahvāl-i şehre göze Kenan'dan ḥaber virür

61 A.119a, B.141b, C.151a.

3 b: tekye-i 'aşkuñla C.

62 A.119a, B.141b, C.151b.

- 3 Tārāc-ı mülk-i şabrda feryād-ı ‘āşıkān
Efgāniyan germ-i ‘inandan haber virür
- 4 Maḥmūd olamaz ‘ākıbet-i kārı ḥā’inūn
Sevdā-ger olsa sūdı ziyandan haber virür
- 5 Bir āsitāne yüz sürerüz biz ki Vehbiyā
Toprağı sürme-i Hemedan’dan haber virür

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilätü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

63

- 1 Haṭṭ arasında ‘āşıkına şeftalü virür
Güyā ölümlü ḥasteye penbeyle şü virür
- 2 Mihrāb-ı ebruvānını der-ḥātır eylesem
Ceşm-i sirişkle dil-i zāra vuzū virür
- 3 Bir şemme ile zülfüne hem-bū olur mı müşğ
Büy-ı ḥayāt virmez o ammā ki bu virür
- 4 Başmaz ayağını taraf-ı ‘āşıkā o şüh
Sākī-i bezm olup kadehin sū-be-sū virür
- 5 Vehbī ki müyina dil-i pür-ḥünin ‘arz ider
Pür-bāde dest-i muḥtesibe şan sebū virür

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilätü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

64

- 1 Çin-i cebin kim küre-i nakd-i nāzdur
Hall iden anı nāhun-ı dest-i niyāzdur
- 2 Çokdan mülāzemet iderüz āsitānuña
Cāh-ı vişālünü tama‘ itsek de azdur

4 b: sūd-ı ziyandan haber virür A, C.

63 A.190b, B ve C’de yoktur.

5 a: Vehbī ki yār müyina A.

64 A.119a, B.141b, C.151b.

2 b: tama‘ itmek C.

- 3 'Anber-miṣāl sūhte kân-ı mahabbete
Mahv-ı vücûdda mādde-i imtiyâzdur
- 4 Sâķī şarâb-ı la'1-i lebün görmege müdâm
Caşm-i ümid çün leb-ı hamvâze-bâzdur
- 5 Kûy-i haķikate çıkar elbette giderek
Vehbî egerçi sâlik-i râh-ı mecâzdur

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

65

- 1 Haṭṭ-ı püşt-i leb nigîn-i la'lüne pervânedür
Târ-ı gîsü Muşhaf-ı ruḥsârûña şîrâzedür
- 2 İab'-ı erbâb-ı tecerrüd neylesün ârâyişi
Hüsn-i mâder-zâd müstağnî-i reng-i ğâzedür
- 3 Tek hemân üşkûfe-rîz-i ḥande olsun gâh gâh
Yâr vaşlın istemem ol naḥl-i ḥusnüm tâzedur
- 4 Bir zeman ser-germ-i şahbâ visâl-i yâr idüm
Simdi âġuş-i ḥayâlüm şûret-i hamvâzedür
- 5 Pür-ṭanîn eylerdi çerḥi Vehbî ammâ neylesün
Püşt-i dest-i ḥayreti sedd-i reh-i âvâzedür

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

66

- 1 Bir 'aşıķuñ ki dil-ber-i 'âlî-niġâdı var
Baḥt u sitâresinden anuñ ne murâdı var
- 2 Itmez karîn men'-i kazâ beddu'âsını
Bir kimsenün ki bâb-ı Haķ'a istinâdı var

5 a: kûr haķikate çıkar elbet giderek B.
65 A.119b, B.142a, C.152a.
66 A.119b, B.142a, C.152a.

- 3 Nağş-ı vefādur ‘ālemi teşhīr eyleyen
Ancak cehanda mühr-i Süleyman’uñ adı var
- 4 Kāmil nazar yanında meh-i nevle āsumān
Bir kāse-i şikesteye beñzer künādı var
- 5 Itmez sühanda kadrümi ikrār müdde‘i
‘Akl-ı selīm yok degül ammā ‘inādı var
- 6 Vehbī ki itdi kāzi-i hācāta ilticā
Senden Felek ne bīmi ne hod bir murādı var
- 7 Olsa ‘aceb mi giyse tehī pāre-i hüner
Zirā metā‘-ı fażl u kemālün kesādı var
- 8 Şirin kelāmuñ itmek ile kandi bī-revāç
Lālası olduğum leb-i la‘lün de dadı var

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

67

- 1 Dergāh-ı Hağ’da bāy ü fakīr ikisi de bir
Deryüzedede gürisne vü sīr ikisi de bir
- 2 Ifrāt-ı secdeden der-i Beytü’l-Ḥarām’da
Nağş-ı cebīn-i çin ḥaşīr ikisi de bir
- 3 Çeşm-i başiretinde hıvel olmayanlara
Zerreyle aşı-ı mihr-i münīr ikisi de bir
- 4 Emvātı hāb-ı merḳad-i çeşm-i marīzden
Ba‘ş eylemekde şūr u nefīr ikisi de bir
- 5 Yok farkı kār-ı ‘işvede ebrū vü gamzenün
Zahm urmada kemān ü tīr ikisi de bir

7 a: bāde-ı hüner C.

67 A.119b, B.142b, C.152a.

2 b: nağş-ı cebīn ü çin B.

3 a: aḥvel olmayanlara C.

5 b: kemān ile tīr B.

- 6 İhyā-yı küşte zār-ı emānīde Vehbiyā
Keff-i cevād u ebr-i maṭīr ikisi de bir

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

68

- 1 Tarabqeh-i ğam-ı dil-ber ne özge vādīdür
Ki bāde-nūşı ne-dīde ħumār-ı şādīdür
- 2 Hazer hevā-yı maḥabbetle āhdan ey dil
Be-bād vādi-i gül-berg-i rāza bādīdür
- 3 Kasem be-ye's ki ümmīd-i nevl-ı kām itmem
Benüm murād-ı dilüm şimdi nā-murādīdür
- 4 Niyāz-ı nāme-i 'uṣṣāka dīde maḥberedür
Müje yerā'ası merdüm siyeh midādıdır
- 5 Tarīk-i nazmda şahrā-revān-ı 'irfāna
Zemīn-i tazedde Vehbī bir özge vādīdür

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

69

- 1 Raķibe ħān-ı luḫfından idüp teklīf-i nan her bār
Fem-i kelbe virür iskāt için şan üstüħan her bār
- 2 İder āb-ı ħayātuñ zulmet içre olduħın mestür
Leb-i dil-dār kim ħaṭṭ-ı siyāh ile niħan her bār
- 3 Nola ħün-ı dil iḫzār itse sinem tiħ-ı dil-dāra
Gerekdür zayfa ikrām ide ey dil mīzban her bār

6 a: İhyā-yı küştezār-ı emānīde B.

6 b: ebr-i maṭar C.

68 A.120a, B.142b, C.152b.

69 A.120b, B.142b, C.152b.

2 b: ħaṭṭ-ı siyāh eyler A.

3 a: iḫzār itse B.

3 b: gerekdür zayfa ikrām A, C.

- 4 Haṭı geldükde yārūñ sīne-i ‘āşık olur pür-dāğ
Bahār irdükde pür-ezhār olur çün gülsitan her bār
- 5 Zemīn-i nev ṭutup gāhīce olsun piş-rev-i Vehbī
Ki esb-i ṭab‘ı eyler pey-revī-i dīgeran her bār

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

70

- 1 Mānend-i sevl itmede ṭondan ṭona güzār
Merrīc-i eşküme nola reşk itse Akbīnār
- 2 Şanma serümde penbe-i hūnīn-i dāğ-dār
Ol meh baña Edirne güli itdi yādigār
- 3 Na‘ī-i semend-i āh-ı revan şanma dostum
Yollarda kaldı ḥasret ile çeşm-i intizār
- 4 Olsa kabā-yı sebz ile ol serv-i cilve-ger
Güyā olur menāre-i sebzīn āşikār
- 5 ‘Azm-i Edirne idelü ol şūḥ-ı Cem-cenāb
Bi’llāh Vehbī oldı Sitanbül baña dar

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘īlū/ fā‘ilün

71

- 1 Ol şeh ki bārgēh-i himmeti recā deridür
Fürūğ-ı feyz-i llāhī ṭınāb çāderidür
- 2 Meh-i hevā-yı ruḥuñdur iden miḥāk u hilāl
Ki gāh geşte ider şem‘i gāh bād eridür

4 b: pür-ezhār olurdı B.

70 A.120a, B.143a, C.153a.

1 b: Merrīḥ-i eşküme C.

2 a: dāğdur B.

3 a: na‘ī-i semend-i yārdur B.

71 A.120a, B.143a, C.153a.

2 a: mehi hevā-yı ruḥuñdur B, tāk u hilāl C.

- 3 Baba naşihatidür mekr-i hışten hazer it
Iden fütāde çeh-i Yūsuf'ı birāderidür
- 4 Sühūlet ile kesilmek olur mı ey zāhid
'Arağ ki tıfl-ı dilün hem-çü şir māderidür
- 5 Nukūd-ı encüm ile Vehbiyā bu heft-ecrām
Hidiv-i kişver-i şun'un hazīne çāderidür

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

72

- 1 Sevdā-ger-i hayāl ki dil-keş mekân arar
Neşr-i metā'-ı nazm idecek bir dükân arar
- 2 Dīvān be-dest 'ayneke cām ile pīr-i mey
Evşāf-ı Cem'de bir gāzel-i dil-sitān arar
- 3 Bilmezlik ile zāyi' idüp nice gevheri
Şem'-i kamerle sonra yine āsumān arar
- 4 Eyler hayāl-i çeşm-i bütan cüst-cū-yı dil
Cāsūs-ı reh-zenan eser-i kārban arar
- 5 Her şubh mühr-i jāle-rübā gülleri açar
Büyā metā'-ı kâfileyi dīde-bān arar
- 6 Āvāredür hevā-yı nihāl kaddün ile dil
Elbette mürğ kendüye bir āşiyān arar
- 7 Bī-hüde kad-hamīde deqül Vehbiyā Felek
Erbāb-ı tab'a atmaga senğ-i girān arar

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

4 a: Bu beyit C nüshasında yoktur.

72 A.120b, B.143a, C.153a.

2 a: Dīvān be-dest 'ıyşün cām ile pür-mey C.

- 1 Ser-mest-i ğam olmazsa gönül şād degüldür
Bir dil ki ħarāb olmaya ābād degüldür
- 2 Geh zülfüne geh ħaṭṭuña dil-bestedir ey şāh
Hiç bendelerün kayddan āzād degüldür
- 3 Ārāyiş-i meşşāṭa ile reşk-i gul olsa
Dil virmem o ħüsne ki Ĥudā-dād degüldür
- 4 Kīmṽā-ger-i feyz olamaz ol zer ü cebin kim
Ruḡ-süde-i ħāk-i reh-ı emcād degüldür
- 5 Her müy-i tenüm nāṭıka-zāy olsa da Vehbī
Eltāf-ı Ĥudā kâbil-i ta'dād degüldür

Vezni: Mef'ûlü/ mefā'îlü/ mefā'îlü/ fa'ûlün

- 1 Tîğ-ı niğāh-ı kîn-i dilüm çāk çāk ider
Besmele ki neẓārede āḡır helāk ider
- 2 Düzd-i fenā metā'-ı şebābı tebāh ider
Her reh-neverd 'ömri şu yir pîr pāk ider
- 3 Rüşen-ger-i şafā-yı ğamuñ gösterür sürür
Gerd-i kederden āyine-i kalbi pāk ider
- 4 Müjgān-ı sâ'ir ol dere biz kim meh-i felek
Kettān hālesin aña çārüb-ı ħāk ider
- 5 Ĥünin idüp sirişkini çün ħüşe-i 'ineb
Naḡl-i niğāhın 'āşık olan reşk-i tāk ider

73 A.120b, B.143b, C.153b.

74 A.120b, B.143b, C.153b.

2 b: diğ-neverd A.

- 6 Varduğca ol tabībden ağıyāra çāre-cūy
Vehbī-i zārı zaḥm-ı ḥased derd-nāk ider

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

75

- 1 Şerār-ı āhum ile dāmen-i fiğan tutuşur
O āteşin ruḥı yād eylesen dehan tutuşur
- 2 Lehīb-i nālemi dem-bestelükle başdurdum
Dehānumı açamam korkaram zeban tutuşur
- 3 Benümle nālede dem-sāz olur mı mūsikār
Ki āteşin nağamātümle neysitan tutuşur
- 4 Ider şikest-i keş-ā-keş dil-i za'ifümi şan
Berāy-ı bāzi-i yādest-i üstühan tutuşur
- 5 Sühanda şāhib-i ḥamseyle elleşür Vehbī
Bu penc beyti idüp pençe-i beyan tutuşur

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

76

- 1 Ceşm-i merdüm-keşi mey-ḥāra degüldür de nedür
Mest-i ḥün-ı dil-i bī-çāre degüldür de nedür
- 2 Dāne-i ḥālini 'arz eylemeden maşşüdü
Şayd-ı mürğ-i dil-i āvāre degüldür de nedür
- 3 Ceşm-i terde idicek cilve ḥayāl-i zeḳanuñ
Dir gören beyza-i fevvāre degüldür de nedür
- 4 Rūz u şeb çeşmine ḥāb-āver iken cünbiş-i çarḥ
kūdek-i baḥtuma geḥvāre degüldür de nedür

75 A.120b, B.143b, C.153b.

76 A.121a, B.144a, C.154a.

- 5 Tîğ der-dest ü nîgeh mest ü küleh işkeste
Vehbiyâ kasdı dil-i zâra degüldür de nedür

Vezni: Fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilün
(Fâ‘ilâtün) (fa‘lün)

77

- 1 Sezâ-yı nazra degüldür nigâh-ı yâra nazar
İder mi merdum olan nergis-i bahâra nazar
- 2 Şerer-feşân olur ‘avdetinde hürmen-i şabr
Ne dem ki ‘azm ide ol âteşin ‘izâra nazar
- 3 Göz âşinâlarına olmaz oldu nazra-figen
İşâbet itdi meger dîde-i nigâra nazar
- 4 Cehan görünmez olur çeşmine olursa eger
O şâha dest-res-i devlet-i nezâre nazar
- 5 Hâyâl-i serv-şadûnle gören yem-i eşküm
İder mi bir dağı hiç taraf-ı cûybâra nazar
- 6 Habâb-ves nazarum kaldı câmda ey sâkî
İfâza-ı mey ile eyle hâl-i zâra nazar
- 7 Açıldı baht-ı siyeh Vehbî dîdeler rûşen
O mâh itdi bu şi‘r-i şafâ-şi‘âra nazar

Vezni: Mefâ‘ilün/ fe‘ilâtün/ mefâ‘ilün/ fe‘ilün

78

- 1 Gönül kim nakd-i cânı bir büt-i nâ-râm için şaklar
Şadefler gevherin şavvâş-ı bahır-âşâm için şaklar
- 2 Virür bir câm ile tārâca sâkî ‘aql ü sāmânı
Nigâh-ı der-kemînin şâret-i islâm için şaklar

77 A.121a, B.144a, C.154a.

6 a.b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

78 A.121a, B.144a, C.154b.

- 3 Hükûk işbât idüp vâ'iz kibâra intisâb eyler
Kühen da'vâyı şerrîr ülfet-i hükâm için şaklar
- 4 O âfet şem'-i rüyin zîr-i dâmânında gîsûlar
Dil-i nâlan gibi bir mürg-i şeb-hengâm için şaklar
- 5 Dem-i vuslatda hûn-ı eşk çeşmüm ber-cüyüş eyler
Belî rengin libâsı merdûman bayrâm için şaklar
- 6 Şatar halka mürâyî cins-i tâ'ati seherlerde
Metâ'-ı şeb-pesend-i 'işreti ahşâm için şaklar
- 7 Niyâz-ı vaşla şarf itmez de 'âşık nakd-i ibrâmı
'Aceb genc-i derûnında ne güne kâm için şaklar
- 8 Kalem isrâf-sâz-ı genc-i ma'nâ olmaz ey Vehbî
Nişâr-ı efser-i destûr-ı nîkû-nâm için şaklar
- 9 Muvakka' Mustafâ Paşa ki Mevlâ gevher-i re'yin
Nizâm-ı silk-i devlet olacak hengâm için şaklar
- 10 O hırz-ı bâzu-yı devlet ki vifâk-ı kader anı
Yemîn-i mülk ü millet sâ'id-i eyyâm için şaklar
- 11 Yir itmez hubb-i dünyâ hâtırında itse de farzâ
Mahalliyle niyâz erbâbına in'âm için şaklar
- 12 Dür-i nâ-yâb zâtın şaklasun dâ'im haţâlardan
O kim yâkût mühri hâtem-i eyyâm için şaklar

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

79

- 1 Tütma gûşun bülbüle ne bâğa ne gülzâra var
Gel beni bu bâbda gûş it der-i dil-dâra var
- 2 Gerd-i fânûs-ı niķâbında olur pervâne mihr
Şem'-i bezm-efrûz-ı nahvet şimdi bir meh-pâre var

4 a: zîr-i dâmânuñda gîsûnuñ A, zîr-i dâmânında gîsûnuñ C.

5 a: siper-i hoş eyler A, çeşm-i ser-cüyüş eyler C.

79 A.121b, B.144b, C.154b.

- 3 Hāb-ı rāḥat dīde-i ‘uṣṣāka olmaz rāh-yāb
Sindi çeşm-i dil-rübā nāmında bir seḥḥāre var
- 4 Ol ṭabīb-i nāzdan merhem-gedā-yı vuṣlat ol
Zahmuña ey sīne-i pūr-yāre çāre ara var
- 5 Kūze deryāsına da dūzaḥ cigerde sūz-ı ğam
Var mı bir pūr-derd ‘āşık Vehbi-i bī-çāre var

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

80

- 1 Dīde kim ḥāllerün ol ruḥ-ı zībāda görür
Merdüm-i ‘aksini mir’āt-ı muṣaffāda görür
- 2 Vesme-i ḥüsni o ebrūda gören ehl-i nazār
Sürme-i nāzı da ol dīde-i ṣehlāda görür
- 3 Biñ bisāt-ı ṭarab u meykede itmekde ḥayāl
Zāhidün çeşmi ise mescid ü seccāde görür
- 4 Ḥātırā gelse ḥaṭ-ı rüyı ider la‘li meger
Döndi ol mey-keşe kim rüz u ṣeban bāde görür
- 5 Şi‘r-i Maḥdüm felek-i ḳadre nazīr olsun mı
Ki cehan ğonce-i nazmın ser-i şu‘rāda görür
- 6 Yed-i meşşāṭada ğisū-yı dil-ārāyı görür
Dāmen-i Yūsuf’ı şan dest-i Zeliḥā’da görür

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

81

- 1 Ḥoy dāneler ki ṣebnem-i verd-i ‘izārıdur
Deryā-yı behcetün güher-i şāh-vārıdur

80 A.121b, B.144b, C.155a.

3 b: mescid-i seccāde görür A.

5 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

81 A.121b, B.82 A.121b.

- 2 Hārā-yı mevc-ḥīzdür ol rüy-i nev-ḥaṭuñ
Müy-i siyāh zülfuñ anuñ pūd u tārıdur
- 3 Yelseñ nesīm gibi nola bāğ kūyına
Ey āh ‘aceb hevāyilüquñ rüzgārıdur
- 4 Farḳ-ı felekde dūd-ı dilimdür degül seḥāb
Şanmañ nücum āteş-i āhum şerārıdur
- 5 Çeşmine girse bu naẓar anuñ ‘aceb degül
Vehbī-i zār ḥāk-i maḥabbet şubārıdur

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilätü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

82

- 1 Hat-āver olmayıcaḳ rüyü buse virmez yār
Güneş tolanmayıcaḳ şā‘im eylemez iftār
- 2 Safā-yı rüyüñi itmez şubār-ı ḥaṭ zā‘il
Kil ile setr ola mı hiç mihr-i pür-envār
- 3 Riyāz-ı ḥüsn ü leṭāfet sefāludur zekānuñ
Benefşedür aña güvā ki ol ḥat-ı jengār
- 4 Ḥayāl-i ḥaṭṭ u ruḥuñ piş-i dīdeden çıkmaz
Anuñla eglenürem şubḥ u şām u leyl ü nehār
- 5 O mürğ-i dil ki göre dānehā-yı ḥāllerüñ
Şikār-ı dām-ı ḥaṭuñ olmasında şübhe mi var
- 6 Ḥat-ı bütāna ḳatı çok tolaşduñ ey Vehbī
Helāk olursın o sevdā ile sen āḥir-i kār

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilätün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün
(fa‘ilün)

- 1 Ğarīķ-i eşk ise dil yine sūz bākīdür
Dem-i maṭar yine tāb-ı Temmūz bākīdür
- 2 Ne deñlü itse ḥavāş-ı ḥaṭuñ cemālũñi şerḥ
Yine o şaḥada vāfir rumūz bākīdür
- 3 Nükūd-ı ‘aķl u dili itdüm ol büte teslīm
Velīk deyn-i revānum henüz bākīdür
- 4 Diyār-ı hicruñ ‘acebdür hevā-yı pür-sūzı
Fürüg-ı cām-ı mey-i dil-fürüz bākīdür
- 5 Naẓardan olsa nihān ol perī ne ğam Vehbī
Ki fikret-i niĝeh-i sīne-düz bākīdür

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

- 1 Ḥayāl-i şem‘-i ‘izāruñla sūz bākīdür
Gönülde ‘āteş-i ‘aşkuñ henüz bākīdür
- 2 Şabāḥ-ı vaşda ancak gider sipāhi-i baḥt
Ki tīre-kāri-i şeb tā-be-rüz bākīdür
- 3 Olursa hū ile bir sırr-ı müstetir bāriz
Zamīrumüzde yine şad-rumūz bākīdür
- 4 Fenā-peĝir-i şavm-ı firāķa nā-şādem
Ki ‘ıyd-i vuşlatuñ ancak se-rüz bākīdür
- 5 Tevekkuf itme nişār-ı cevāhir-i sūḥana
Ki Vehbiyā daḥı dilde künüz bākīdür

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

83 A.122a, B ve C’de yoktur.

4 a: Bu mısra Adana nüshasından alınmıştır, A nüshasında yoktur.

84 A.122a, B ve C’de yoktur.

- 1 Bürka ber-efgen olmuş o meh mest-i bādedür
Minnet Hudā'ya gonce-i bahtum güşādedür
- 2 Dānā şarāb-ı nāb ile zevk ü şafādatur
Nā-dān hūmār-ı hūmla dem-ā-dem belādatur
- 3 Çerhün 'aceb mi yıldızı düşkün olursa kim
Hep ahterān-ı çerh o māha fütādedür
- 4 Şol deñlü sahtedür ki kemān-ı maḥabbetün
Yanında kavş-i Rüstem anuñ bir kepādedür
- 5 Ser-şafḥa-i ruḥında ḥurūf-ı ḥat istemez
Bilmez kitāb-ı 'işveyi ol tıfl-ı sādedür
- 6 Vehbī ḥaṭ u ruḥ u leb-i dil-dāri vaşf kıł
Faşl-ı bahār u vakt-i gül ü cām-ı bādedür

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

- 1 Ne dem ki kāküli zencir-veş müselsel olur
Anuñ esir-i nuḥustini 'aql-ı evvel olur
- 2 Dilinde cevher olanlar olursa mühr be-leb
Te'accüb itmege gencineleer mukāffel olur
- 3 Nedür bu ḥāşşa destünde bilmem ey sākī
Elünde içdügümüz mey şarāb-ı şandal olur
- 4 Le'īm aḡzuma tiryāk şunsa zehr gelür
Mezāk-ı tab'uma minnetle kand-i ḥançal olur
- 5 Miyān-ı yāra şarıldukca fikrüm ey Vehbī
Lisānuma gelen eş'ār hep muḥayyel olur

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

85 A.122a, B ve C'de yoktur.

86 A.122b, B ve C'de yoktur.

Fī-Harfi 'z-Zā'*

11

Şüretde eger cām-ı mey-i der-destüz
 Biz lîk şarâb-ı 'aşkla ser-mestüz
 Hürşîd kadar büleddür mertebemüz
 Zâhirde miğâl-i sâye gerçi pestüz

87

- 1 Şâh şamz-i cünûd-i belâdur sipâhumuz
 İklim-i 'aşk olursa nola tahtgâhumuz
- 2 Beñzer o âfitâba diyü eylesak niğâh
 Çün ebr-i mâha perde olur dūd-ı âhumuz
- 3 Bu hânkâhda zerre kadar gurre olmayuz
 Hürşîde hem-ser olsa da taraf-ı külâhumuz
- 4 Olsak hevâ-yı zülf-i siyâhuñla hâksâr
 Bir dâne saçlu sünbül olur her giyâhumuz
- 5 Göstermez oldı âyine-i rûy-i pâkini
 Âyâ ne gördi bizden o nûr-ı niğâhumuz
- 6 Vehbî cahîm-i hicrde süzâni-i şamuz
 Ümmîd-i 'adn-ı vaşl mı oldı günâhumuz

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

88

- 1 Bir kibârüñ bî-niyâz va'de-i gûna-gûniyuz
 Âb-ı rû sarf itmezüz feyz-i Hak'üñ memnûniyuz

*: B ve C nüshalarında başlık, " Harfû 'z-Zâ' " şeklindedir.
 11 A.122b, B.197a, C.155a.

87 A.122b, B ve C'de yoktur.

88 A.122b, B ve C'de yoktur.

1 a: va'de-i gûniyuz A.

- 2 Nāfe çin-i zülf-i müşgin tārınun dil-ḥūnıyuz
Şöyle bir Leylī-i deşt-i nahvetün Mecnūn'ıyuz
- 3 Dīde-i ḥasret sefīd ü eşk sürḥ ü çihre zerd
Ol siyeh-mestün esīr-i cevr-i günā-gūnıyuz
- 4 Münşe'āt-ı dehre Nābī tāze bir maẓmūn ise
Nazm-gūnuñ biz de Vehbī mısra'-ı mevzūnıyuz

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

89

- 1 Biz ki dil-beste-i zencīr-i ḥam-ı gīsūyuz
Gözi āhūlar için nağme-keş-i yā Hū'yuz
- 2 Çeşm-i āhūya çeker meyl-i 'amā her müjesi
Böyle bir gözleri ḥun-rīz ile hem-pehlūyuz
- 3 Bāğ-ı kūyuñ nola geşt eyler iseñ cūy-miḡāl
Serv-i nāzum ayağın öpmege fırsat-cūyuz
- 4 Dāğ-ı ḥasret görünür dīdemūze çeşm-i ḡazāl
Biz ki ḥayret-zedegān-ı nıgeh-i cādūyuz
- 5 'Aşıkuz māye-i temyīz bize sūzişdür
Gūyiyā biz reg-i 'ūd içre nühüfte būyuz
- 6 Zevkümüz şevk-i leb-i yār ile āh itmekdür
Meclis-i bādede biz mā'il-i tenbākūyuz
- 7 Bizi tarḥ eylemek ister nazarından aḡyār
Gūyiyā merdūm-i çeşminde demīde mūyuz
- 8 Olalu cilve-nūmā şūret-i ḥayrāni-i 'aşk
Ser-fürū perde-i mir'āt-i sırr-ı zānūyuz
- 9 Pesti vū rif'ati dehrün bize bāziçe gelür
Deşt-i teslīmde çevgān-ı kaẓāya gūyuz

- 10 Vehbiyiz Vehbi bu da'vākede-i ma'nāda
Kimse inkār idemez şā'ir-i mu'ciz-gūyuz
- 11 Nola eş'ārumuz eşbāh-ı le'ālī olsa
Nazm-ı maḥdūm-i sūḥan-sence nezā'ir-gūyuz
- 12 Gerçi biz mīrlivā-yı kalemüz ammā kim
O şeh-i ma'rifete dā'i-i devlet-gūyuz

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

90

- 1 Pür-dāğ-ı eşk isek ne 'aceb mest-i bādeyüz
Bāğ-ı fenāda naḥl-i gül-āb-dādeyüz
- 2 Anda bulındı mürğ-i dile nāle-i karar
İḥvān eger şorarsa bizi Aḳbaba'dayuz
- 3 Şehbāz-ı cāna ḡam kara kuş gibi şunmasun
Biz Aḳbaba'da kuş gözi meyle şafādayuz
- 4 Medḡ idüp aḳbabayı uçursam 'aceb degül
Biz anda bir kebüter-i ḡusne fütādeyüz
- 5 Nābī Efendi biñ yaşasun aḳbaba gibi
Kim dimiş anda derd ü belādan rehādayuz

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

91

- 1 Eşk-i ḡün-ālūdı zīb-i tār-ı müjgān eylerüz
Pençe-i nezzāreye tesbīḡ-i mercān eylerüz

10 a: Vehbī bize B.

11 a: eş'ārumuza A.

90 A.123a, B.145b, C.155b.

2 a: lāne-i karar B, C.

5 b: kim virmiş anda derd-i belādan rehādayuz B, derd-i
belādan rehādayuz C.

91 A.123a, B.145b, C.155b.

- 2 Teşne-i zehr-ābe-i mergüz kızıl dīvāneyüz
Āb-ı şemşīr-i nigāhın üstine kan eylerüz
- 3 Hamle-i şīrāne-i ğamdan bezimde kaçmazuz
Şu'le-i cevvēle-i meyle gürīzan eylerüz
- 4 Bāde bir kibrīt-i aḥmer şevk anuñ te'sīridür
Biz anuñla şem'a-ı āhı fūrūzān eylerüz
- 5 Çokdan el çekdük gelenden ḥārzār-ı 'ālemün
Vehbi bilmem nice taḥlīş-i girībān eylerüz
- 6 Dilde yok tāb-ı sūḥan tanzīr-i şī'r-i Vākīf'a
Vākīf-ı aḥvāldür 'özü-i firāvān eylerüz

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

92

- 1 Cehan-peymā olursa şāf-meşrebler 'acib olmaz
Sebük-rūḥan mişāl-i āb bir yirde ğarīb olmaz
- 2 Kef-i dest-i ḥinā-peyvest yārūñ kıl temāşāsın
Felekde böyle bir pertev-nümā keffü'l-ḥadīb olmaz
- 3 Gelū-yı 'āşıkā ḥaṭṭ-ı siyāhuñ sürme-rīzandur
Bahāristān-ı ḥayretde nevā-yı 'andelīb olmaz
- 4 Bu kânūn-ı maḥabbetdür ki bīmārān-ı derd-i 'aşk
Helāk olsa pezīrā-yı mūdāvā-yı ṭabīb olmaz
- 5 İden dest-i du'āyı kāse-i deryūze ey Vehbī
Nişāb-ı kāmđan feyz-i Ḥudā'dan bī-naşīb olmaz

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

2 a: neş'e-i zehr-ābe-i mergüz A.

5 b: Bilmezüz Vehbī nice taḥlīş-i girībān eylerüz A, C.
92 A.123b, B.145b, C.156a.

- 1 Senüñ şirin lebün tütü-i hoş-güftarı söyletmez
Dil-i şad-dāstānum 'andelīb-i zārı söyletmez
- 2 Geçer meyden ferāqat dilden ammā fartı mestiden
Zebānum 'ukdelendi harf-i istiğfārı söyletmez
- 3 Mevüñden girye-i mesti fevāk-engiz olup sākī
Elüñden çekdügüm telh-ābe-i āzārı söyletmez
- 4 Dil almakda söz olmaz gamze-i tātārına amma
Helāk eyler o kāfir mācerā esrārı söyletmez
- 5 Çeker sed rāh-ı nuḡka püşt-i dest-i hayret ey Vehbī
Sühan-sencān-ı dehrüñ vaz'-ı nā-sencārı söyletmez

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

- 1 Dem olmaz kim gözüm bir pençe-i hurşide dūş olmaz
Fiğānum çāk-sāz-ı perde-i gūş-i sürüş olmaz
- 2 Kalendar-ṭavr-ı 'aşkuz sādeyüz müjgān u ebrüdan
Yem-i āteş hurüş-i eşkümüz hāşāk-püş olmaz
- 3 İder taklīb ihdāk eyledükce kalb-i hāşşiyet
Dağı güyā ter olur sürmeden çeşmüñ hamüş olmaz
- 4 Zamir-i sāf zib-i müste'āra eylemez raqbet
Derün-ı hāne-i āyine muhtāc-ı nuḡuş olmaz
- 5 Şarāb āmade sākī sāde-hāṭır gamdan āzāde
Niçün nakd-i hired maşrūf-i vakt-i 'ıyş u nüş olmaz

93 A.123b, B.146a, C.156a.

5 b: vaz'-ı nā-hencārı B.

94 A.123b, B.146a, C.156b.

3 a: ider taklīd A.

- 6 D'da ser-mest olur vâsıl olinca bezm-i rindân
Bu demde pend-i zâhid râh-yâb-ı semt-i gûş olmaz
- 7 Sebük-sâmanluğa Vehbî taḥammül cāna minnetdür
Hele bârî sipihruñ imtinānı bār-ı dūş olmaz

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

95

- 1 Nihāl-i nāzınuñ neşv ü nemāsı artar eksilmez
Dükenmez genc imiş nakd-i cefāsı artar eksilmez
- 2 Gürisne çeşm-i devlet degme bir ni'metle sîr olmaz
Hücüm-ı imtilādan iştihāsı artar eksilmez
- 3 Gelince kârbân-ı ḥaṭṭı bendergâh-ı ḡaybīden
Metā'-ı ḡüsn-i dil-dâruñ bahāsı artar eksilmez
- 4 Kemāle irmeden bulmaz zevālin ehl-i istidrâc
Ki tâbdur olıcak mâhuñ ziyāsı artar eksilmez
- 5 Olanlar mübtelâ-yı keyf-i ḡālin arturur dāḡın
Ki afyon-hörlaruñ gün gün ḡidāsı artar eksilmez
- 6 Ser-efrâz eyleyen 'uşşâkı zaḡm u giryedür gör kim
Biri de tāk-ı giryānuñ nemāsı artar eksilmez
- 7 Tenevvür mevc-i tūfan-ḡiz-i çeşmüm böyle kalursa
Sirişkümler muḡitün mâcerāsı artar eksilmez
- 8 İden miḡmanlaruñ emvâc-ı ikbāl ile istikbāl
Dilüm yemm gibi dâ'im âşināsı artar eksilmez
- 9 Nefes te'şşīridür kim kīse-i nuṭkında Vehbî'nün
Bu deñlü bezl ile nakd-i edāsı artar eksilmez

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

95 A.123b, B:146a, C.156b.

1 a: nihāl-i tāzenün B.

5 a: mübtelâ-yı keyf-i ḡāli arturur dāḡını B.

7 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

- 1 Efsâne-i 'aşkum ne 'aceb olsa keder-ğ̃iz
Her bir sühanümde iderem āh-ı şerer-ğ̃iz
- 2 Itse nola bī-tāb beni būs-ı dudağūñ
Mestāneyi ayıkdan alur kāse-i berğ̃iz
- 3 Hurşīd-şıfat itse nola kat'-ı menāzil
Feyz-i nefes-i şubhla merdān-ı seher-ğ̃iz
- 4 At oynadamaz vādi-i bātında hemīşe
Meydān-ı mezāhirde olan rağ̃ş-ı nazar-ğ̃iz
- 5 Kim pey-rev olur rāğ̃-ı haylde anā Vehbī
Eyler mi nümāyan meger tevsen-i çerğ̃iz

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

- 1 Itsek yolında biñ tek ü pū yara yaramaz
Güm-keşte-i reh-i ğami olsağ̃ da aramaz
- 2 Ancak şikest-i beyza-i rāz itdügi kalur
Bülbül riyāz-ı 'aşkda yavru çıkaramaz
- 3 Alış veriş cevān iledür süğ̃-ı 'aşkda
Zenle mu'āmele iden ādem oñaramaz
- 4 Nā-müstakīm sa'y ile irmez murādına
Biñ bāli olsa menzile kec tīr varamaz
- 5 Vehbī nihād-ı şūhuña mağ̃sūsdur senün
Bu şan'at-ı bedī'ayı herkes başaramaz

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

- 1 Bezm-i belāda bāde-i ālām sürmişüz
Biz devr-i hıcr-i yārda çok kām sürmişüz
- 2 Ey sākī-i bezimkede devlet ğurūrı ko
Devr-i felekde biz dağı çok cām sürmişüz
- 3 Sākī bu infi'āl nedür bezmde meger
Mestī-i 'aşk ile şaded-i kām sürmişüz
- 4 Menzil-res olsa tavsən-i himmet 'aceb midür
Rāh-ı talebde eyleyüp ikdām sürmişüz
- 5 Vehbī hayāl-i hāhişi fermān-ı ye's ile
Mülk-i derunda virmeyüp ārām sürmişüz

Veznie: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

- 1 Meclisde olsa ol melekiyyü's-şifātumuz
Olmazdı mihre zerre kadar iltifātumuz
- 2 Olsağ nola helāk-i ğam-ı nāf-i yār ile
Girdāba düşmişüz umulur mı necātumuz
- 3 Gördükce yāri secde-i şükr eylerüz müdām
Vaqt-i tulū'-i şemse düşer hep şalātumuz
- 4 Ağyār-ı fīl-sireti māt eylemek nedür
Nat'-ı vişāl-i yārda oynasa atumuz
- 5 Vaşf-ı hat-ı lebin iderüz Vehbiyā nola
'Anber-sirişte olsa midād-ı devātumuz

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

98 A.124a, B.146b, C.157a.

2 a: ey sākī-i bezingeh-ı devlet B.

99 A.124a, B.147a, C.157b.

4 a: Ağyār-ı hīle-sireti B.

- 1 Senden ey çerh bize luş u mürüvvet gelmez
Ser-nigun cāmla mey-keşlere hālet gelmez
- 2 Telh-kām-ı siteme luş-ı tesellī virmez
Düşse biñ teng-i şeker bahre hālāvet gelmez
- 3 Beste kalursa eger böyle reh-i bendergāh
Küçe-i hātırā kālā-yı meserret gelmez
- 4 Açaruz bī-hüde āgüş-ı meřāmm-ı hevesi
Senden ey gonce-i ter büy-i hākīkat gelmez
- 5 Itmeyen cānını ni‘metkede-i isti‘dād
Hāne-i kalbine mihmān-ı ‘ināyet gelmez
- 6 Pāy-i fersüde-i řahrā-yı taleb olmayıcak
Ādeme kendü ayağı ile devlet gelmez
- 7 Söyle mest itdi beni neş’e-i dīdāruñ kim
Bāde-i cenneti nüş itsem o hālet gelmez
- 8 şarf-ı māl ile girerse ele kālā-yı viřāl
Hātırā ‘ākıbet bezl ü sefāhet gelmez
- 9 O perī itmez imiş ādem ile ünsiyyet
Uđramaz dā’ireñe eyleme da‘vet gelmez
- 10 Rişte-i ülfeti kat‘itse dağı cānla ten
şohbetünden senün ey ‘aşk ferāğat gelmez
- 11 şeb ola hāneye tenhā gele mestāne o şüh
Hātırā hiç nice ümniyye-i vuşlat gelmez
- 12 Vehbiyā şimdi benüm kadrümi bilsün yārān
‘Āleme bir dağı Nabī ile zīnet gelmez

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

100 A.124b, B.147a, C.157b.

4 a: āgüş-ı meřāmm-ı hüşı B.

6 a: Pāyümüz sūde-i řahrā-yı taleb olmayıcak B.

- 1 El-ḥaḳ o meh-i evc-i cemāle yetişilmez
Ol ŧem'-i ŧebistān-ı ḥayāle yetişilmez
- 2 Yok mīve-i ruḥsārına bir dest-res olmuş
Ser-keşlik ile hiç o nihāle yetişilmez
- 3 Eyler ḡam-ı vālā mı yetişdükce gürīzān
Hiç neş'e-i cām-ı mey-i āle yetişilmez
- 4 Mihmīz-zen-i tevsen-i āh ol reh-i ḡamda
Bī-sa'y-i velā ŧehr-i vişāle yetişilmez
- 5 Çok ŧahsüvārān-ı ḥüsn görmüşüz ammā
Vehbī o raḥş-rān-ı cemāle yetişilmez

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ülü/ mefā'ülü/ fa'ülün

- 1 Cü mihr gerçi ki mir'āt-ı pür-ziyā olamaz
'Arūs-ı ḧab'uma ammā ki rü-nümā olamaz
- 2 Egerçi ŧabrdan efzün olur merāretde
Belāya ŧabr gibi līk bir devā olamaz
- 3 Cehān ü cān ile biḡāne olmayan bī-derd
Cemāl-i ŧāhid-i taḧkīka āşinā olamaz
- 4 Bu ḥüsn ü ḥulḳ ile ben bildüğüm güzellerde
Begüm senün gibi bir ŧüh-ı dil-rübā olamaz
- 5 Dem-i Mesīḥ ile terkibi olsa rüh-ı sirişt
Marīz-i 'aşka yine kābil-i devā olamaz
- 6 Sināverān-ı yem-i ŧu'le mevc-i sevdānuñ
Teninde ḥavşala-i pūşiş-i kabā olamaz
- 7 Gönül zemān-ı zemistān-ı ye'sdür ŧimdi
Nihāl-i mīve-i ümmidde nemā olamaz

101 A.124b, B.147b, C.158a.

102 A.124b, B.147b, C.158a.

4 b: Begüm hele senün gibi bir ŧüh-ı dil-rübā olamaz A, C.

- 8 Heman yūri ser-i teslīm-i tās-ı miġfer kıl
Siper çü dest-i redd nāvek-i każā olamaz

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

103

- 1 Nihāl-i gül nola kıl olsa ğonce muġbirümüz
Ki vaşf-ı kadd ü lebündür me'al-i defterümüz
- 2 Beyāz-ı penbe-i dāġ-ı ser oldı ziverümüz
Gül-i sefid olamaz küşe-ġir efserümüz
- 3 'Aceb mi dide-i can ħāb-ı beyn-i vaşı olsa
Ki seng-i südde-i yār oldı bāliş-i serümüz
- 4 Niyāz-ı būs-i dehān ile eşk-riz olduk
Velik yok yire sarf oldı ħayf cevherümüz
- 5 Fūrūġ-i 'aks-i ruġuñla 'aceb mi ey sāķi
Dönerse gerdiş-i ħurşide devr-i sāġarumuz
- 6 O mihr 'arz-ı ruġ itse dil-i fütādemüze
Çü zerre ħāk iken evc-i sipihr olur yirümüz
- 7 O ser-be-ceyb melālüz ki rüz-ı maġşer ider
Iderse ref'-i ser-i şevķ eñ sebük-serümüz
- 8 Resān-ı menzil-i taġsīn isek nola Vehbī
Bu nev-zeminde çün Tālib oldı reh-berümüz

Vezni: Mefa'ilün/ fe'ilatün/ mefa'ilün/ fe'ilün

104

- 1 Dāġ urmaz oldı sineye tiġ-ı ħabibümüz
Kať-ı 'alāķa oldı kesildi naşibümüz
- 2 Ğamzeñ ki düzd-i kāfile-i ehl-i 'aşķdur
Hep ġāret itdi kāle-i şabr u şekibümüz

103 A.125a, B ve C'de yoktur.

8 a: Resān-ı menzil-i taġsīn isek de nola Vehbī A.

104 A.191a, B ve C'de yoktur.

- 3 Hoş gördi nûş-i sāgarı sāķi-i meykede
Re'y itdi şīşe çekmegi ya'nī tabībümüz
- 4 Zerd ü nizār sīnede nälende mürġ-i dil
Zerrin kafesinde cilve-künān 'andelībümüz
- 5 Şāyeste-i kabūl-i cehan bil sözün hemān
Tanzīr iderse şī'rūnī Vehbī edībümüz

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

Fi-Harfi's-Sin*

12

Sāķi meded it idāre-i cām-ı kü'ūs
Cāmuñdan ola reng-i mey ammā maḥsūs
Def' itdi ġam-ı rüzġarı eyle cāmı
Şem'-i mey-i ġam-sūza billūrın fānūs

Fī-Harfi'ş-Sin*

105

- 1 Hayāl-i çeşm-i ṭannāzuñ ki sīnemde mekan ṭutmuş
Metā'-ı nāzı neşre ḥāce-i 'işve dükān ṭutmuş
- 2 Niġāhuñ kim o ebrūda müjeñle mihre ṭa'n eyler
O tīr-endāzdur kim ṭable-i zerrin nişān ṭutmuş
- 3 Zenaḥdānın çeğinde Yūsuf-ı dil ḥabs idi şāhā
Degül ḥaṭṭ dest-i şun' anı ḥulāşa rīsman ṭutmuş
- 4 Olinca ḥüsnüñi tahrīre şāri' ḥāme-i 'āşık
Felek jengāri kāğıd gösterüp meh rīġdan ṭutmuş

*: C nüshasında başlık, " Harfū's-Sīn " şeklindedir.
12 A.125a, C.158b, B'de yoktur.

** : B ve C nüshalarında başlık, " Harfū'ş-Sīn " şeklindedir.
105 A.125a, B.148a, C.158b.

1 b: mekan ṭutmuş A.

- 5 Uşul-i devre rakḳās-ı felek taṭbīk idüp rakşın
Safak zann itme kim bir al eteklik der-miyan tutmuş
- 6 Ceh-i dilde şehā ḥabs eylemişdüm Yūsuf-ı ‘aşkun
Degül āhum anı iḥrāca nālem rīsmān tutmuş
- 7 Ele alup ḳad-i hum-geşte-i ‘uşşākı ol meh-rū
Dil-i aḡyāra tīr-endāzi-i reşke gūman tutmuş
- 8 Anup ol şem‘i ḥaṭṭ-ı rüyını yād itmemiş Vehbī
O tıfl-āsā ki destinde kitāb-ı gūlsitan tutmuş

Vezni: Mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īlün

106

- 1 Dil tıflı kim kitāb-ı ḥaṭṭın ezber eylemiş
Her nūkhetin nūmūne-i meşk-i ter eylemiş
- 2 Müjgānı ḥāme dīdesini muḥbir eylemiş
Ḥübānı levḥ-i sīneye dil defter eylemiş
- 3 ‘Aşık zemin sīnesini vakf-ı tīg idüp
Mülk-i dilin mukāta‘a-i ḥançer eylemiş
- 4 Mīr-i livā-yı ‘aşk olup tūḡ-ı ān ile
Vehbī fiḡān u nālesini mehter eylemeş

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

107

- 1 Ṭurre-i dil-dārı seyrān eyledüm ammā ne ḥoş
Ḥāl-i ‘anber-bārı seyrān eyledüm ammā ne ḥoş
- 2 Ḥamdü li‘llāh kim bu gün şahn-ı çemende rū-be-rū
Gonce-i pūr-ḥārı seyrān eyledüm ammā ne ḥoş

5 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

7 b: tīr-endāzını B.

8 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

106 A.125b, B ve C’de yoktur.

107 A.125b, B ve C’de yoktur.

- 3 Dāne-i fülfüllerin gördüm o mäh-ı enverün
Kāmet-i ruhsārı seyrān eyledüm ammā ne hoş
- 4 Tab'-ı pākinden anuñ yok 'āşıkā raḥm itmek
Ėamzesi ġaddārı seyrān eyledüm ammā ne hoş
- 5 Luṭf u ihsān eyleyüp Vehbī kulın şād eyledi
O şeker-ġüftārı seyrān eyledüm ammā ne hoş

Vezeni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

108

- 1 Meyle o kim izāle-i derd-i ser eylemiş
Tācin fırāz-ı meykedeye zīver eylemiş
- 2 Hāṭır-nevāz şu'le-nihādān olup dirīġ
Cerḥ-i denī o meh-veşi dūn-perver eylemiş
- 3 Dil micmer-i derundan olup 'ıṭr-sāy-ı cān
Her dāġ-ı āteşinini pūr-aḥker eylemiş
- 4 Hiss eylemiş meger ki der-āġūş olduġın
Ṭavḳ-ı kemer miyānını der-çenber eylemiş
- 5 Vehbī-i zār sīnesini vakf-ı 'aşk idüp
Mülk-i dili muḳāṭa'a-i ḥançer eylemiş

Vezeni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

109

- 1 Nigāh-ı mesti bezm-i 'işvede çün bāde-nūş olmış
Ḥum-ı mey-veş dil-i pūr-ḥūn-ı 'āşık pūr-ḥurūş olmış
- 2 Degül hāle meh-i nūra neverd-i Ka'be-i kūyuñ
Kabā-yı ebrden 'uryān olup iḥrām-pūş olmış

1 b: mezār-ı meykedeye B.

108 A.125b, B.148a, C.158b.

109 A.125b, B.148a, C.159a.

- 3 Niyāz-ı vaşlı nola olsa makbūlūñ ki kūyūñda
Du'ā-yı 'aşıkān āmin-fermā-yı sürüş olmuş
- 4 Nesīm-i āhdan şem'-i ḥayālūñ ḥıfz için cānā
Dil-i pür-dāğ bir fānūs-ı pür-zib ü nukūş olmuş
- 5 Ney-i ḥāmeñ nevā-yı nazma āğāz eylesün bārī
Ki hep meclis-nişinān-ı sūḥan Vehbī ḥamūş olmuş

Vezni: Mefā'īlūn/ mefā'īlūn/ mefā'īlūn/ mefā'īlūn

110

- 1 Riyāzat gibi cāna ḥırz-ı bāzū-yı ten olmazmış
Belī şayd-ı nezāre üstüḥan-veş cūş olmazmış
- 2 Mücerred görmeyenler nüşā-i tacrīdi 'İsā'dan
Ta'allūmgāh-ı rūḥānīde üstād-ı fen olmazmış
- 3 Rūsūm-ı bezm-i vahdet şart-ı yek-rengī imiş ancak
Miyān-ı yek-zebānān-ı şafāda sen ben olmazmış
- 4 Yem-i nā-ka'r-yāb-ı 'aşkuñ emvāc-ı 'alāyıkdan
Yine āğūş-ı girdābı kadar bir me'men olmazmış
- 5 Kuşūruñ pāye pāye süllemī bürhandur ey dil kim
Tarīk-i kāmda tayy-i merātib birden olmazmış
- 6 Geçürdüm dīdeden hep nāvek-i müjgān-ı ḥübānı
Rūfū-yı zahm-ı cāna cümlesi bir sūzen olmazmış
- 7 Ser-ā-pā çeşm-i āgāhī dil-i pür-iztirāb-āsā
Ḥakīkat āsitānı içre bir pervīzen olmazmış
- 8 Selāmet piş-rev olmakmış ancak bād-ı takdīre
Yem-i teslīm keştisinde Vehbī āhen olmazmış

Vezni: Mefā'īlūn/ mefā'īlūn/ mefā'īlūn/ mefā'īlūn

4 b: fānūs-ı pür-zib-i nukūş A.
110 A.126a, B.148b, C.159a.
1 a: bāzū-yı yen olmazmış C.
3 b: şirīn olmazmış C.

- 1 Sitāre hāhiş-i şab'-ı münīre degmez imiş
D rüy-i zeşt niķāb-ı harīre degmez imiş
- 2 Ne pehlevanları zūr-ı ecel şalar hāke
Cehanda pūşti tūtalum ki yire degmez imiş
- 3 Tevāzu' it ki Süleyman bu denlü şevket ile
Hemīşe hātır-ı mūr-ı hāķire degmez imiş
- 4 Bu āsiyāb-ı emel vaķf-ı ehl-i devlet imiş
Felekde nevbet-i hāhiş faķire degmez imiş
- 5 Şoñında merg muķarrer bu bārgāh-ı hayāt
Hamīde-geşten-i bālā-yı pīre degmez imiş

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

- 1 Şarf-ı nakdīne-i eşk itme berāy-ı hāhiş
Gelsün ey dil saña ye's ile ğınā-yı hāhiş
- 2 Nola hırmān ise rū-dāde-i mir'āt-ı emel
Oldı rūşen-ger-i ğam jeng-zidāy-ı hāhiş
- 3 'Aleme çerh boyınca kerem itse virmez
Bu bürehne ten-i āmāle kabā-yı hāhiş
- 4 Hāb-ı bahtum beni pesmande-i maħfil eyler
Itse ikāz-ı cehan bang-ı verā-yı hāhiş
- 5 Vehbiyā itmem anı yine hayāl-i naħcır
Evc-i çeşmümde uçar gerçi hümā-yı hāhiş

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

111 A.126a, B.148b, C.159b.

2 a: rüz-ı ecel C.

5 a: Şoñında merg muķarrer iken bu bārgāh-ı hayāt A.
112 A.126a, B.149a, C.159b.

- 1 Yāre suzen aġyār-ı fūsun-sāz geġermiŝ
Şan'atla züyüfin o daġal-bāz geġermiŝ
- 2 Evvel geġilür miydi ser-i reh-güzerinden
Şimdi biraz ol mest-i mey-i nāz geġermiŝ
- 3 Gelmiş o perī bezmine dil mest bulunmiŝ
Bir fursat imiş tāli'-i nā-sāz geġermiŝ
- 4 Bildüm görüp āmādeliġin ħarf-i niyāzūñ
Gönlinden o meh dā'ıye-i nāz geġermiŝ
- 5 Bu nazm-ı güher-bārı gören dir yine Vehbī
Bir tāre nice lü'lu'-i mümtāz geġermiŝ

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

- 1 Cevāb-ı pürsiŝ-i her nīk ü bed ne müşkil imiş
Bu baġŝi bilmez idüm ben meded ne müşkil imiş
- 2 Vefāya dā'ir olan baġŝi kimse diñlemiyor
Hilāf-ı meşreb-i yāran şaded ne müşkil imiş
- 3 Haġ-āverāne ta'alluġ iden rehā bulmaz
Esir olanlara kayd-ı ebed ne müşkil imiş
- 4 Binā-yı cāha nezāret emānet-i Haġ iken
Mühinleri ideler mu'temed ne müşkil imiş
- 5 Kalem teraŝsuġ ider ben ħamūŝ olsam da
Ru'āfdan reh-i biniye sed ne müşkil imiş

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

- 1 Ol neş'emend 'ukbî ğubār olmış olmamış
Çek bâdeyi şoñında ğumār olmış olmamış
- 2 Şad-çâkdür kabā-yı dilüm eylemem hirās
Etrāf-ı bâĝ-ı 'aşkda ħār olmış olmamış
- 3 Ādem odur ki itmeye taĝyîr važ'ını
İkbāl ü baĥt kendüye yār olmış olmamış
- 4 Pür olmaduĝca dāmen-i āmāl neyleyem
Naĥl-i ümîd mîve-nişār olmış olmamış
- 5 Bulsaĝ vuşûl menzil-i maĝşûda ğam degül
Pāy-i ümîd āb-ile dar olmış olmamış
- 6 Olmaz ğuşāde ğonce-i dil rûzgārda
Birdür yanumda faşl-ı bahār olmış olmamış
- 7 Erbāb-ı nazm olmayıcak Vehbî tâze-ţarĥ
Kim diñler anı nûkte-şi'ār olmış olmamış

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

Fî-Harfi's-Şād*

- 1 Mümkün mi bend-i zülf-i siyeh-tābdan ħalās
Ķābil mi mürĝ-i cāna o ħullābdan ħalās
- 2 Dil görse tīb-ı 'arızuñı çāk çāk olur
Kettān olur mı pençe-i mehtābdan ħalās
- 3 Kim buldı cevri-i gerdiş-i eflākdan rehā
Ķābil midür keş-ā-keş-i girdābdan ħalās

115 A.126b, B.149a, C.160a.

2 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

3 b: İkbāl-i baĥt A.

*: B ve C nüshalarında başlık, " Harfû's-Şād " şeklindedir.

116 A.126b, B.149b, C.160a.

- 4 İnsānı zūr-ı merg ider pest 'ākıbet
 'Uşūr olur mı pençe-i 'ukabdan ḡalāş
- 5 Vehbī-i zāri luṭfuñ ile eyle yā ilāh
 Cevr-i 'adū vü minnet-i aḡbābdan ḡalāş

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'îlü/ fā'ilün

Fî-Harfi't-Tā'*

117

- 1 Hātır-ı pür-tāba meyl-i sāğar-ı raḡşan ḡalat
 Halvet-i germābe içre münkıl-i sūzan ḡalat
- 2 Nüşa-i aḡlākı pāk olmazsa ḡusne kim bakar
 ḡāl olur çün nokṭa-i zā'id ḡaṭ-ı reyḡan ḡalat
- 3 Tesliyet efsürdeğān-ı ye'se olmaz kār-ger
 Mevsim-i sermāda ey dil mirveḡa-cünban ḡalat
- 4 Leblerin ḡarf āşinā-yı dil-nevāzī eylemez
 ḡālibā lafz-ı selāmi zann ider ḡūban ḡalat
- 5 Vehbiyā ol kim derūn aḡvāline vākıf degül
 Sāğar-ı la'lin be-cādur sūbḡa-i mercan ḡalat

Vezni: Fā'ilätün/ fā'ilätün/ fā'ilätün/ fā'ilün

118

- 1 Olmadı gitdi dil-i zār ḡadem-i cāy-ı neşāt
 Başmadı hiç der-i ḡam-ḡānemüze pāy-ı neşāt

4 a: rüz-ı merg B.

*: B ve C nüshalarında başlık, " ḡarfü't-Tā' " şeklindedir.
 117 A.127a, B.149b, C'de yoktur.

5 a: Bu mısra Adana nüshasından alınmıştır, A nüshasında yoktur.
 118 A.127a, B.149b, C.160b.

1 a: dil-i zāra ḡadeh cāy-ı neşāt B.

- 2 Rūzgār itmede seyli hūr-ı rû mevc-şıfat
Girse de dest-i dile dāmen-i şahrā-yı neşāt
- 3 Kōr mı emvāc-ı pey-ender-peyi endūh ki ola
Cāy-i āsāyişümüz sāhil-i deryā-yı neşāt
- 4 Bizi hayrāni-i ğam eyledi der-hāb-ı huzūr
Seyrümüzde iderüz şimdi temāşā-yı neşāt
- 5 Nakd-i ümmīd degül gevher-i can virsek de
Sūk-ı miḥnetde bulunmaz yine kālāy-ı neşāt
- 6 Dilerem kim olasın lezzet-i ğamdan mahrūm
Vehbiyā eyler isen çerḥa temennā-yı neşāt
- 7 Şevk-baḥş-i dil olup sāgar-ı nazm-ı Birrī
Hele gördük nicedür neşve-i şahbā-yı neşāt

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ilün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

119

- 1 Ebr-veş mihr-i ruḥ-ı dil-dārı pinhān itdi ḥatt
Rūz-ı 'uşşākı şeb-i tār ile yeksān itdi ḥatt
- 2 Men' idüp gül-būse-i çinden nigāh-ı 'āşıkı
Ṭarf-ı gülzār-ı ruḥında ḥüsn nümāyān itdi ḥatt
- 3 Āteş-i ruḥsār-ı dil-dāra ğubār-efşān olup
Ṭabiş-i şem'-i ruḥ-ı yāri fūrūzān itdi ḥatt
- 4 Keşti-i Nūh bād-bān-ı çerḥ ğark olsa nola
Mevc urup baḥr-i siyāh-ı āhı cūşān itdi ḥatt
- 5 Pür-dür-i eşk olsa çeşmüm nola mānend-i şadef
Ebr-i Nisān'ın bahār-āsā nümāyān itdi ḥatt

3 b: cāy-ı āsāyişümü B.

5 b: şevk-i miḥnetde A, C.

119 A.127a, B.150a, C.160b.

2 a: gül-būse-i çininden B, gül-būse-i çiniden C.

- 6 Leşkerin ebr-i siyeh gibi nümāyān eyleyüp
 ‘Asker-i hüsnün tozıtdı çün gürizān itdi haṭṭ
- 7 Fülk-i dil baḥr-i siyāh-ı āha gark olsa nola
 Vehbiyā cūş eyleyüp mevcin nümāyān itdi haṭṭ

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

Harfü'l-‘Ayn

120

- 1 Niyāz-ı vuşlata olmazsa da bütan māni‘
 Görince zülfin olur piçiş-i zeban māni‘
- 2 Cemāli genc-i letāfetdür ol şehün ammā
 Vuşüle tiğ-i nigehten hirās-ı can māni‘
- 3 Tebāh-kāri-i ‘aşka ḥired degül ḥā’il
 Olur mı ḥānedeki düzde pāsban māni‘
- 4 Cemāl-i şu‘leye ḥāşāk olur mı hiç nikāb
 Fūrüg-ı tab‘uma olmaz gam-ı cehan māni‘
- 5 Kabā vü pīrehten ile şināveri olmaz
 Olur te‘ammuk-i taḥkika cism ü can māni‘
- 6 Sipihr-i niyyet-i luṭf eyledükce ey Vehbī
 Tıyar bu baḥt-ı siyāhum olur heman māni‘

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

120 A.127b, B.150a, C.161a.

5 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

Harfü'l-Fä*

İtdün yeter esb-i va'di ey zāt-ı şerîf
 Fâ-beste-i bār-bend-i 'avk ü tesvîf
 Hasretle gözümde arpacıklar çıktı
 Arpalığa itdünse vuşûlin tevķîf

- 1 Ger şebîh olmasa ey dil dehen-i yâre şadef
 Câygâh olmaz idi gevher-i şeh-vâre şadef
- 2 Görse çeşmüm hat-ı hây-gerdesini pür-nem olur
 Ebr-i Nisan'dan alur gevheri hem-vâre şadef
- 3 Mihri der-sîne iderse nola reşkinden çerh
 Oldı ol tıfl-ı güher-pâreye geh-vâre şadef
- 4 Eksük olmazsa nola lü'lü'-i ma'nî Vehbî
 Oldı mecmû'a-i nazmum yem-i eş'âra şadef

Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
 (Fâ'ilâtün) (fa'lün)

Harfü'l-Kâf

- 1 Bâde-i nâbdur bahâne-i şevk
 Kulkul-i câmdur terâne-i şevk
- 2 Reh-i 'aşk içre oldı esb-i dile
 Turre-i yâr tâziyâne-i şevk

*: B ve C nüshalarında başlık yoktur.

13 A.127b, B.200a, C.208b.

121 A.127b, B ve C'de yoktur.

122 A.127b, B ve C'de yoktur.

- 3 Āteş-i gam cehānı yaqdı velī
Olmadı şu'lezār bāne-i şevk
- 4 Kāle-i 'işret ile memlūdur
Sūk-ı vuşlatda kār-hāne-i şevk
- 5 Kiştzār-ı ümīdde bitmez
Āb-ı eşk olmadukca dāne-i şevk
- 6 Suver-i nakş-ı 'aşkla oldı
Dil-i Vehbī niğār-hāne-i şevk
- 7 Nakd-i ma'nā ile leb-ā-leb olup
Oldı tab'um yine hizāne-i şevk

Vezni: Fe'ılātün/ mefā'ilün/ fe'ılün
(Fā'ilātün) (fa'ilün)

123

- 1 Āzürde itdi pāy-i dilüm hār-ı iftirāk
Kaldum reh-i firākda bızār-ı iftirāk
- 2 Gülşen-serāy-ı 'ālemi dar itdi başuma
Hār-ı sitem şikence-i āzār-ı iftirāk
- 3 Ādemden ayrılınca yiri bāğ-ı 'Adn iken
Tübānuñ itdi kaddini ham bār-ı iftirāk
- 4 Rüz-ı vişāl kāmet-i bahtum gibi kaşır
Zülfün gibi dirāz şeb-i tār-ı iftirāk
- 5 Ancak şarāb-ı vaşlla olur devā-pezīr
Dārü's-şifā-yı 'aşkda bīmār-ı iftirāk
- 6 Yākūt-pāre-i cigerüm aḡker eyledi
Vehbī ne gūne āteş olur nār-ı iftirāk

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

123 A.128a, B.150b, C.161a.

1 a: āzürde eyledi dilümi B.

5 b: dārü's-şifā-yı 'aşıka B.

- 1 Kankı neşât olur ki şoñında melâli yok
Bir neşve var mı kim 'akabinde kelâli yok
- 2 Bâğ-ı niyâza cûy-i sirişküm revân iken
Nev-bâde çin-i kâm olacak bir nihâli yok
- 3 Hatt sanma mâlikâne idüp câh-ı hüsnini
Tuğrâ-yı şâh-ı 'işvedür ol kim mişâli yok
- 4 Bî-nokta kıl kalemle nüvişte kitâbdur
Hatt-ı 'izâr-ı sâde-i dil-ber ki hâli yok
- 5 Girdâb-ı bahr-i 'aşka düşen keşti-i dilün
Hızr olsa nâ-hudâsı halâş ihtimâli yok
- 6 Eyler zebân-ı hâlle hâlin nigâra nakl
Fehm eylemez rakîb haruñ intikâli yok
- 7 Haţtuñla zâ'il olmadı hüsn-i mükemmelün
Âhir zemandur ki kemâlün zevâli yok
- 8 Vehbî-i bî-günâha görüp itdügün şehâ
Lemv itse saña ehl-i maḥabbet vebâli yok

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

- 1 Çalışdı yâr rakîbi yalandurıncaya dağ
Dürüg-ı va'de-i vaşla inandurıncaya dağ
- 2 Nişân-ı nâvek-i nâz eyledi o gamze beni
Kemân-eburu-yi yâri yaşandurıncaya dağ
- 3 Birer birer baña itdi havâle müjgânın
Sihâm-ı terkeş-i çeşmin boşandurıncaya dağ

124 A.128a, B.150b, C.161b.

125 A.128a, B.151a, C.161b.

2 a: fesân-ı nâvek-i nâz eyledi B, feşân-ı nâvek-i nâr eyledi C.

- 4 Şebâne rüyine dil itdi eşk-i germ-tebār
O şem'î h̄āb-ı şafādan uyandurıncaya dak
- 5 Ciger kebāb olup h̄ūn-ı dil şarāb oldı
O şūhı meclis-i 'ıyşa dadandurıncaya dak
- 6 Reh-i maḥabbetūñ itdüm firāz u şībini ṭayy
Saña kümeyt-i h̄ulūşum şınandurıncaya dak
- 7 Görince neş'e-i hun çeşm-i mestūñi Vehbī
Şarāb-ı h̄ūn-ı dilin şındı kandurıncaya dak

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

El-kāf*

14

Sākī meye rağbetin o gül-ruḥsāruñ
İşrāb idiyor ḥumār-ı çeşmi yārūñ
Leb-ber-leb olur mı 'arz it görelüm
Al ağızınuñ ölçüsin meded dil-dāruñ

Na't-ı Serīf**

126

- 1 Eyā ümīdgeh-i ümmet e's-selāmü 'aleyk
Melāz-ı 'āsī ber-zillet e's-selāmü 'aleyk
- 2 Miyān-ı lücce-i 'isyanda kaldı keşti-i dil
Hulāşasından olur himmet e's-selāmü 'aleyk

5 a: şarāb olur B.

7 a: teşne-i hun B.

*: B nüshasında başlık, " Harfū'l-Kāf " şeklindedir.

14 A.128b, B.197a, C.162a.

** : B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Gazel " şeklindedir.

126 A.128b, B.151b, C.162a.

- 3 Vişālin ile telāfīsın itmez iseñ eger
Helāk ider beni bu firkaṭ e's-selāmü 'aleyk
- 4 Hudā müyesser ide rüy-māli-i kabrūñ
Diyem saña baña kıl şefkaṭ e's-selāmü 'aleyk
- 5 Şefā'at eyle kemīneñ Hüseyñ Vehbī'ye
Eyā şefī'-i kerem-ḥilkat e's-selāmü 'aleyk

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

127

- 1 Dil 'andelībidür o gül-i bāğ-ı nahvetün
Kim zīb-i tāc-ı faḥridür ehl-i maḥabbetün
- 2 İtmekde cām-ı dīdemüzi reşḥa-rīz-i eşk
Germ-ābe-i derunda olan sūz-i firkaṭün
- 3 Ey dil egerçi zer gibi ḥālīs 'ayārsın
Bilmez velīk şayrefi-i çerḥ kıymetün
- 4 Pīr-i sefīd ise de gören sīne-çāk olur
Çün şubḥ-ı tīg-ı ğamzesin ol mihr-ṭal'atun
- 5 Olmak rehā-peḡīr felāket ne ihtimāl
Derunda Vehbiyā felek-i bī-mürüvvetün

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

128

- 1 Maḥbūbda ḥayāl gibi ince bel gerek
Şeh-beyt-i ḥüsne mışra'-ı şānī güzel gerek
- 2 Cāh-ı vişāl ṭālibiyüz līk ol şehe
'Arz-ı cemāl itmege tenhā maḥal gerek

127 A.128b, B.151a, C.162a.

128 A.129a, B.151a, C.162a.

- 3 Bu baħr-i pür-ħařarda řinā-kār olanlaruñ
Dā'im kedü-miřāl seri der-bağal gerek
- 4 Geçmem lebünden itmeyicek būs ħālünü
Meyden ferāğa ħabb-i mu'anber bedel gerek
- 5 Da'vā-yı řā'iriyyeti iřbāta Vehbiyā
Dil-keř edā bu gūne müselleme ğazel gerek

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

129

- 1 Ey sīne tāze dāğlaruñ yok mıdur senün
Ey bāğ-ı 'aşk verd-i terün yok mıdur senün
- 2 Kūhl-i cilā düşerse nazardan 'aceb degül
Ey řāh-ı ħāk reh-güzerün yok mıdur senün
- 3 Sevdā-yı zülf-i yār başuñda degül midür
Hiç ey rakīb derd-i serün yok mıdur senün
- 4 'Arz itmedün mi laħt-ı dilün tiğ-ı dil-bere
Ol mīr-i nāza mā-ħazaruñ yok mıdur senün
- 5 Bizden kesilme sīne-i ağıyarı itme cā
Ey tiğ-i yār dilde yirün yok mıdur senün
- 6 Vehbī felekde ħüře-i Pervīn'e kim baķar
'Akdü'l-le'al-i nazm-ı terün yok mıdur senün

Vezni: Mef'ülü / fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

130

- 1 'Uřřāķa ey řabā ħaberün yok mıdur senün
Kūy-i nigāra hiç seferün yok mıdur senün

129 A.129a, B.151b, C.162b.

130 A.129a, B.151b, C.162b.

1 b: güzerün yok mıdur senün B, C.

- 2 Hübân olursa halka be-gûş-i rehûn nola
Zencîr-i gerdiş-i nazaruñ yok midur senûn
- 3 Keştî-i dil olursa 'aceb mi pür-iztirâb
Mevc-i hayâl-i la'l-i terûn yok midur senûn
- 4 Ey dîde yâr mâ'il-i eşk-i terûn degül
Ebr-i bahâr-veş güherûn yok midur senûn
- 5 Tiğ-ı niğâhuñ itmedesin dâ'imâ hayâl
Vehbî 'aceb ki bîm-i serûn yok midur senûn

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

131

- 1 Yine şemşîr-i âhı ol büt-i gaddâra göstersek
O şuhı ya'ni tahvîf eyleyüp gaddâra göstersek
- 2 Gamuñ viranesidür dil diyü dil-dâra 'arz itsek
Yine ta'mîr için gam-hânemüz mi'mâra göstersek
- 3 Rebâb-ı nâleyi kânûn-ı 'aşka uydurup ey dil
Nevâ-yı nağme-i 'uşşâkı mûsikâra göstersek
- 4 Akıtsak havz-ı dilden cüy-i hûnı pây-i dil-dâra
Dü-çeşmüm aña 'ayniyle iki fevvâre göstersek
- 5 Metâ'-ı vuslat için sîm ü zer 'arz eylesek ya'nî
Sirişk-i çeşm ü rüy-i zerdümüz dil-dâra göstersek
- 6 'Aceb eyler mi bir kerre nigâh-ı iltifât-âmîz
Bu şi'ri Vehbiyâ üstâd-ı feyz-âşâra göstersek

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

131 A.129a, B.152a, C.163a.

3 a: kânûn-ı 'aşka uydurup evvel C.

- 1 Irince kũyine yārũñ de çok ŧitāb gerek
Düŧen bu dā'iyeye bāde hem rikāb gerek
- 2 Hevā-yı gülŧen-i kũyuñla hem-çü mürġ-i kafes
Revān-ı sīne-i 'āŧık pür-iztirāb gerek
- 3 Getürmege o mehi ħalvete çü germ-ābe
Gözũnde āb u derũnuñda sũz u tāb gerek
- 4 Zemān-ı devlet-i ħüsnũnde kām-yābīye
Gönũl saña o ŧeh-i nāza intisāb gerek
- 5 Görinme çeŧmine ol ŧũħ-ı kavs-i ebrũnuñ
Ki tīr-i ġamze-i ŧũħından ictināb gerek
- 6 Olan bu bezmde Vehbī gibi nevā-perdāz
ŧarāb-ı 'aŧk u maħabbetde neŧve-yāb gerek
- 7 Cehāna faŧl-ı ħitāb-ı belāġatin göster
Ki ŧifr-ı Rāŧid'e bir mu'cizin cevāb gerek

Vezni: Mefā'ilũn/ fe'ilātũn/ mefā'ilũn/ fe'ilũn

- 1 Düŧer mi 'āŧıkuna vaŧluñ ārzũ itmek
Olur mı ħiç muħālātı cũst ü cũ itmek
- 2 Ėinā-yı bũse virür mi ħayāl-i 'ārız-ı dōst
Olur mı ħiç gül-i taŧvīr neŧr-i bũ itmek
- 3 ŧarāb ile dil-i leb-teŧnegānı tesliyedür
Nüvid-i faŧl-ile 'uŧŧāka ġũft ü ġũ itmek

132 A.129b, B.152a, C.163a.

1 a: irince kũyine yārũñ ki B, varınca kũyine yārũñ de C.

4 b: Bu mısra C nüshasında yoktur.

5 a: Bu mısra C nüshasında yoktur.

7 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

133 A.129b, B.152a, C.163a.

- 4 Hayāl-i şemsden eyler ğarīk ümīd-i vişāl
Dile ‘aceb mi temennā-yı ğaṭṭ-ı rū itmek
- 5 Olursa sūzen-i ‘Īsā vü rişte-i Meryem
Muḥāl sīne-i şad-çäkümüz rüfū itmek
- 6 ‘Aceb mi māni‘-i ğaflet olursa eşk-i terüm
Ki def‘-i ḥāb ider rüyı şüst ü şū itmek
- 7 Şafā-yı vaşf-ı bütān iledür şifā nicedür
Bu ğüne ḥāme-i Vehbī‘yi tāze-ğū itmek

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün
(fa‘lün)

134

- 1 Kişi zıll-i taleble kadrini lāyık mı pest itmek
Leb-i ümmīdi vakf-ı büse-i dāmān u deşt itmek
- 2 Taḥaşşundur ḥurūş-i mevcden āğuş-i girdāba
Ferāğ-ı bāde için kendüyi afyon-perest itmek
- 3 Nice tarḥ-ı binā-yı pāy-dārī olsun ‘ālemde
Memerni seylde mümkün mi vaz‘-ı pāy-best itmek
- 4 Hüner teşhīr-i iklīm kılip itmekdedür yoḥsa
Değöldür nām-dārī mührini pür-zīb-i dest itmek
- 5 Ğaraż bir dil-nişin vaz‘ ile dillerde yir itmekdür
Hüner zann itme şadr-ı devleti cāy-ı nişest itmek
- 6 Hezāran Ka‘be bünyād eylesek ḥayr olmaz ey Vehbī
‘İtāb-ı telḥle bir derdmendi dil-şikest itmek

Vezni: Mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

7 a: şafā-yı vaşfet-i bütān iledür C.
134 A.129b, B.152b, C.163b.

5 a: Ğaraż-ı ter dil-nişin vaz‘ ile dillerde yir itmek C.

- 1 Dil-i hun-geşteme kâr eyledi tîr-i sitemûñ
Hayf kim kanuma girdi yine şemşîr-i gamûñ
- 2 Yine nokşânunı bil vakt-i zevâlûñ fikr it
Mâh u mihr olsa eger mehçe-i tûğ u 'alemûñ
- 3 Sığmayanlar feleğe anda olur nâ-peydâ
Bundan it vüs'atini derk fezâ-yı 'ademûñ
- 4 'Aşkla germ-rû ol bûd u ne-bûdı terk it
Yürü berf üzre bedîd eyleme naķş-ı kademûñ
- 5 Bahşîş-i nâ-be-maħal cûddan olmaz ma'dûd
Sıfr-ı ma'kûs ile artar mı hisâbı raķamûñ
- 6 Dergeh-i Haķ'a sığın ister iseñ emn ü selâm
Seyr it âzâdelîğın âhu-yı deşt-i Harem'ûñ
- 7 Vâdesin eylemez erbâb-ı kerem istirdâd
Cezri medd ile virür cûşîş-i baħr-i himemûñ
- 8 Dösti zâr u hazin düşmeni şâdân eyler
Sen sen ol eyleme bir kimseye izhâr elemûñ
- 9 Vehbiyâ saķķ-ı 'aşâ imiş olur râh-nümâ
İşr-i üstâddan ayırma sühanda kalemûñ

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

- 1 Berekâtın kurıdur gürsine çeşman ni'amun
Kirmidür ehl-i tama' hüşe-i kerm-i keremün

135 A.130a, B.152b, C.163b.

2 a: vakt-i zevâlin fikr it B, C.

7 b: Cezri bî-medd iledür cûşîşi baħr-i himemûñ B, C.

136 A.130a, B.153a, C.164a.

- 2 Devri def'ine medār olmayıcağ dilde ğamuñ
Farkı bir köhne sıfāl ile nedür cām-ı Cem'ün
- 3 Cilve-i nahveti terk it yüri ey ğurre-i cāh
Ġayra el şalmadadur cünbiş-i bāl-i 'alemün
- 4 Yine bir tāze kumāş-ı sūhan ihzār eyle
'Arz için bezmine maḥdüm-ı veliyyü'n-ni'amün
- 5 Vehbiyā olsa daḡı ziver-i mīnā-yı kabūl
Ġonce-āsā eser-i ḡame-i zerrin rakamun
- 6 Berg-i sebz itmege anı yine nā-lāyıkdur
Kemterin bendesine bezm-i veliyyü'n-ni'amün
- 7 Ya'ni fahrü'l-'ulemā 'Arif Efendi ki anuñ
Lāl olur vaşf-ı kemālinde lisāni kalemün

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

137

- 1 Dem-i seher ki nesīm-i bahār gelse gerek
Ġam-ı ḡaṭuñla dile çok ğubār gelse gerek
- 2 Nişār-ı rīg-i sirişk ile reh-güzārına kim
Semend-i nāz ile ol şeh-süvār gelse gerek
- 3 Senün de ğonce-i baḡtuñ olur ğüşāyiş-yāb
Taḡammül it daḡı çok rüzgār gelse gerek
- 4 Biz intizār ile olduğ helāk-ı renc-i ḡumār
Daḡı bu bezme mey-i ḡoş-güvār gelse gerek
- 5 Ġarīk-i ğamda olursam şadef-veş ey dür-i pāk
Yine derūnuma fikr-i kenār gelse gerek

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

- 1 Eşerin görmez idük can gibi cānānemüzün
Geldi gördük yirine geldüğünü cānumuzun
- 2 Kismet-i rizka tehālükle cedeldendür hep
Düşdüğü biri birine şaf-ı dendānumuzun
- 3 Pâyüne dökmek içündür senün ey serv-i revān
Lüle-i maksim-i eşk olduğu müjgānumuzun
- 4 Büt-perestüz o şanem-ḥāne-i taḥkīkde kim
Dili Meryemkede-i feyz ola ruhbānumuzun
- 5 'İyd o demdür ki idüp rüze-i hicre iftār
Būs ideydük şekerin la'lini cānānumuzun
- 6 Rengde la'l-i sirişküm cigere ḥānde ider
Re'yidür gevheri ḥurşid-i Bedaḥşān'umuzun
- 7 Ruḥ-ı şāfında degül ḥalka-i gīsū-yı siyāh
'Aksidür āyinede dide-i ḥayrānumuzun
- 8 Cilve-i pertev-i taḥkīka gönül şāf olıcak
Hiç ḥaylūleti yok perde-i 'işyānumuzun
- 9 Vehbiyā cins-i hūner gerd-i kesād-ālūde
Bulınur bir tarafında yine dükkānumuzun

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

- 1 Şaldı tatār-ı ḡamze aqın mülk-i cāna dek
Te'sīr itdi tīr-i müje üstühāna dek

138 A.130b, B.153b, C.164b.

4 b: dil-i Meryemkede-i feyz ola A; bu mısra C nüshasında yoktur.

5 a: Bu mısra C nüshasında yoktur.

6 b: Bu mısra C nüshasında yoktur.

7 a: Bu mısra C nüshasında yoktur.

139 A.130b, B.153b, C.164b.

- 2 Gelmez harîş-i 'ömre kanâ'at iderse de
Dest-i hayâtı dâmen-i âhir-zemâna dek
- 3 Hikmet-şinâs-ı dehr aña olmaz firîfte
Her gerdişinde itse felek sâhirâne dek
- 4 Güm-geşte gönlüm aramağa kûy-i dil-bere
Vardukça gönlümü bulamam bir zemâna dek
- 5 Gör sūzişüm ki bir sūhan itsem hayâl olur
Her harfi bir zebâna gelince zebâna dek
- 6 Himmetle tayy-i menzil-i maşşūd ider kişi
Yoşsa varur mı nâvek-i bî-per nişâna dek
- 7 Ders almasaydı benden eger Vehbiyâ hezâr
Fenn-i hevâda çıkmaz idi gülsitâna dek
- 8 Taşsin iderse Vâkıf-ı 'âlî-nijâd eger
Fark-ı tabî'atüm irişür Ferkadân'a dek

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

140

- 1 Mişâl-i baħr derûnuñda saklayup güherün
Hüner-nümâliğa meyl itme var ise hünerün
- 2 Ayâğ-ı mey gibi meclis-be-meclis eyleme dūr
Hüm-ı şarâb gibi çek vakâra bekle yerün
- 3 Kec olma lîk keç-i cāmı gör de hāmüş ol
Taħammül eyle yanarsañ da çıkmasun şererün
- 4 Hadeng-i âha yine hâ'il olmaz ey meh-rū
Eger Felek gibi nuh-tūy olursa da siperün

2 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

140 A.130b, B.154a, C.165a.

4 b: nuh-būy olursa da seyrün C.

- 5 Kalem-rev-i dil-i Vehbî'de sūziş-i müjeden
Senüñ de ey niğeh-i nāz var midur haberüñ

Vezni: Mefā'ılün/ fe'ilātün/ mefā'ılün/ fe'ılün

141

- 1 O yārüñ kad-i hoş-ter nāz ile reftārı hem nāzük
Edāsı reşk-i tütü lutf ile güftārı hem nāzük
- 2 Ruḥı gül lebleri mül kāküli āşüb-ı 'ālem-gır
O şūḥ-ı çeşm-mestün gamze-i tātārı hem nāzük
- 3 Niğāhı dil-rübā çeşm-i siyāhı fitne-ger ammā
Güzeldür iltifāt-ı şivesi etvārı hem nāzük
- 4 Hırām-ı 'işve-bāz-ı cilve-sāz-ı ser-firāz ammā
O tāvus-ı cemālün rüy-i ḥüb ruḥsārı hem nāzük
- 5 Niçün dil 'andelīb-i gülşen-i ḥüsn olmasun Vehbî
Lebi hoş ḡonce-i ra'nā gül-i bî-ḡārı hem nāzük

Vezni: Mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün/ mefā'ılün

142

- 1 Şeydā-ter eyledi beni ḡöy-gerde gerdenün
İki yaḡayı görmeye bir yirde gerdenün
- 2 Zann eylerem ki Leyle-i Kādr içre nūrdur
Gördükce zır-i zülf-i mu'anberde gerdenün
- 3 Girdāb içinde pertev-i mehtābı görmeyen
Görsün miyān-ı 'akd-i mücevherde gerdenün
- 4 Āfākı itdi nūr-ı ruḡuñ bî-niyāz mihr
Kıldı 'amūd-ı şubḡı fūrū-kerde gerdenün

141 A.191a, B ve C'de yoktur.

142 A.131a, B.154a, C.165a.

1 a: şeydā-ser eyledi B.

1 b: iki yaḡamı C.

- 5 Luṭf ile cāy-i būseden āzürde olmasun
Üpdürme sevdüğüm hele bir ferde gerdenün
- 6 Şerm ile mihr ser be-girībān-ı ebr olur
Zīr-i tetikden olsa ber-āverde gerdenün
- 7 Gerden-firāzlık güzel ey ehl-i cāh līk
Āḡer görünmese leb-i ḡaṇṇerde gerdenün
- 8 İtdi kelāmı rāhat-ı ḡulkūmı bī-revāc
Vaşf itdi Vehbi bu ḡazel-i terde gerdenün

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

143

- 1 Üpdi mi çüb-i tütün diyü dehān-ı pākün
Ey meh-i zühd-meniş aḡzın arar misvākün
- 2 Şüret-i zülde olan 'izzeti gör kim ḡākün
Pāyine riḡtedür āb-ı ruḡı eflākün
- 3 Rūze-i 'ıyd be-dünbāldür idrāk itdüm
Bez-i cūd olduğunu āḡiri her imsākün
- 4 Çeşm-i mey-keşde ider 'ākıbet āşarı zuhūr
'Aşrda zāyi' olur mı gözi yaşı tākün
- 5 ḡak-ı cārī gözedür anuñ için ey ḡülşen
Götürür çü kef-i destinde ḡas ü ḡāşākün
- 6 Ne 'aceb ḡāsidi süst eylese nazmun Vehbī
Mārı efsürde ider ḡāşşiyeti tiryākün

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fā'lün)

6 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

143 A.131a, B.154a, C.165b.

1 b: aḡzuñ arar B.

2 a: şüret-i dilde olan B, C.

5 a: ḡak-ı cārī gözdür A, C.

- 1 Dil virüp bir şacı leylāsına Mağnīsā'nuñ
Düşdi gön'lüm yine sevdāsına Mağnīsā'nuñ
 - 2 Bu ne ni'metdür olur her gice bir şohbet-i hāş
Hiç toyılmaz hele burasına Mağnīsā'nuñ
 - 3 Kūh u şahrāsına ey bād beyān it şevküm
'Arz it a'lāsına ednāsına Mağnīsā'nuñ
 - 4 Virelüm her ne ise mā-ḥaşal-i seyr ü sefer
Müjdeğānī-i temāşāsına Mağnīsā'nuñ
 - 5 Halkınuñ bā'is-i āsāyişidür ey Vehbī
Haḳ şafālar vire mollāsına Mağnīsā'nuñ
 - 6 Dem-i can-baḫş-ı Mesihā eşer-i 'adli ile
Oldı el-ḥaḳ sebep ihyāsına Mağnīsā'nuñ
 - 7 Böyle 'ālī-himemi kendüye teşhīr itmiş
Āferin himmet-i vālāsına Mağnīsā'nuñ
- Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

- 1 Beni dīvāne kılupdur ruḫ-ı āli ḫüsnüñ
Çeşm-i āhūsı ile fitne-i ḫāli ḫüsnüñ
- 2 Bir içüm şudurur ey dil lebi baksañ güyā
Kandurur teşneleri āb-ı zülāli ḫüsnüñ
- 3 Gerçi yüz biñ bulunur dil-ber-i ra'nā ammā
Gelmemişdür daḫı dehr içre mişāli ḫüsnüñ
- 4 Kat kat iderdük ana biz daḫı bilsek āli
Olsa idi eger el ile vişāli ḫüsnüñ

144 A.131a, B.154b, C.165b.

5 b: monlāsına C.

6 b: olur B.

7 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.
145 A.191a, B ve C'de yoktur.

5 Yaşdanup eşügin ey Vehbi o meh-ruhsārūn
Bice gündüz yeter eglence hayāli hüsnūn

Vezi: Fe'ilatün/ fe'ilatün/ fe'ilatün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'ilün)

E'l-Lām*

15

Çeşm olup dāmen-i müjgānda fānūs-ı hayāl
İtdi reng-i remed ilbās aña pīrāhen-i āl
Göricek yār ile agyāri kim āgūş-ı vaşl
Gözümü kan büridi reng-i remed itme hayāl

146

- 1 Mīşāk-ı bī-vefā gibi işkestedür gönül
Cün çeşm-i nā-tüvān-ı bütan hastedür gönül
- 2 Nakşın çıkarsa halk nola düşse dillere
Zencir-i çin-i zülfüne kim bestedür gönül
- 3 Ma'nāsı taze kāfiyesi gül zemini şüh
Nazm-ı hevāda mısra'-ı bercestedür gönül
- 4 Şahn-ı tevekkül içre hamām-ı Harem gibi
Kayd-ı niyāzdan hele vārestedür gönül
- 5 Fā-māl-i cevr idenler anı çok zarār görür
Mir'āt-ı seng-i hurde-veş işkestedür gönül
- 6 Āb-ı hadeng-i cevr ile hān-ı hayātdan
Vehbī-mişāl dest ü dehen şüstedür gönül

Vezi: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

*: B ve C nüshalarında başlık, " Harfü'l-Lām " şeklindedir.

15 A.131b, B.197a, C.166a.

146 A.131b, B.154b, C.166a.

- 1 Ümmîd-i vuşlat itme şafâ-yâb-ı firķat ol
Şādî-i dehre eyleme minnet ğam-ülfet ol
- 2 Mihre şühûd nâzır olup ey bilûr-çeşm
Nazrañla âteş-efgen-i hâşak-i ğaflet ol
- 3 Naħl-i ümîde dest-dirâz olma ey gönûl
Her bâr rîze-çîn-i riyâz-ı riyâzat ol
- 4 Telmîh-i luţf bil nigeh-i kîn-i dil-beri
Fehm it rumûz-ı 'işveyi şâhib-firâset ol
- 5 Dirseñ her âyîne olayum münzır-ı bütân
Âyîne gibi sâde-dil ü zerd-şûret ol
- 6 Ol kûs-kûb-i sîne vü çek tûĝ-ı âhuñi
İklîm-i ğamda şâh-ı serîr-i maħabbet ol
- 7 Ben şâne eyledüm ğaţ-ı yâre şebanlarum
Sen ey rakîb reşkle şad-çâk-i ğayret ol
- 8 Vehbî ğubâr-ı dergehe erbâb-ı nazm olup
Kühl-i cilâ-yı dîde-i ehl-i başîret ol

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

- 1 Rûħa ğidâ mâye-i râħat-ı candur o ħâl
Ħabb-ı mu'anber gibi neş'e-resandur o ħâl
- 2 Câh-ı zenaħdân-ı yâr 'işve raşadĝâhidur
Aħter-i dümdâr-veş fitne-nişandur o ħâl
- 3 Ħüsninüñ erkâmını itmede ğat ğat ziyâd
Defter-i ruħsârına şıfr be-câdur o ħâl

147 A.131b, B.154b, C.166a.

2 a: mehd-i şühûda B.

3 b: Her bâr rîze-i çîn-i riyâzat ol A, C.

5 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

148 A.131b, B.155a, C.166b.

- 4 Vakt-i haşādında bād ile egerçi henüz
Mezre'a-i hüsnüñe tohm-feşandur o hāl
- 5 Bundan olur münfehim nāzüki-i 'ārızı
Cāy-ı niğāh-ı dil-i haşretiyandur o hāl
- 6 Mevc-i haṭı Vehbiyā itmiş anı der-kenār
'Anber-i hoş-nefha-i kulzüm-i andur o hāl

Vezni: Müfte'ılün/ fā'ılün/ müfte'ılün/ fā'ılün

149

- 1 Zevrakçe-i cām-ı meyi çek halka-nişin ol
Girdāb-ı yem-i 'aşkda bir dürr-i semin ol
- 2 Kıl kākül-i pür-çinini levh-i dile taşvır
Ey kilik-i heves reşkde Mānī-i Cīn ol
- 3 Peyveste-i gerdün ola dirseñ ser-i kadrün
Pā-māli-i erbāb-ı dile rü-be-zemin ol
- 4 Ser-şafha-i sinemde leb-i la'lini nakş it
Ey dāğ-ı dilüm gıbtada faşş-ı niğın ol
- 5 Ey güfte-i nev-ṭarh-ı hoş-āyende-i Vehbī
Sen vādi-i eş'ārda bir tāze zemin ol.

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

150

- 1 Sākiyā sun bāde gül-fām olsa da māni' degül
Aña la'lüñ nukl-i bādām olsa da māni' degül
- 2 Bezme gelsün de baña rām olsa da māni' degül
Gözgöre leb-ber-leb-i cām olsa da māni' degül

149 A.132a, B ve C'de yoktur.

2 b: Vezin bozuktur.

150 A.132a, B.155a, C'de yoktur.

- 3 Hâ'il olmaz pertev-i ruhsârına hatt-ı siyâh
Mâh-ı tâb olsun da aḥşâm olsa da mâni' degül
- 4 Nokta-i fem sürḥ-gün olsun da hâl-i rûy-i yâr
Necm-i baḥtum gibi şeb-fâm olsa da mâni' degül
- 5 Câm-ı vaşluñla ḥumâr-ı hicre evvel çâre kııl
Şoñra iş muhtâc-ı hammâm olsa da mâni' degül
- 6 Hâl-i dil-ber pek be-câ olmazsa da maḥbûldür
'Anber olsun da biraz ḥâm olsa da mâni' degül
- 7 Reh-neverd-i Ka'be-i 'aşkum mücerred Vehbiyâ
Fûşîşüm bir köhne ihrâm olsa da mâni' degül
- 8 Dil ser-i zülfünde giryân olsa da mâni' degül
Sâye-bân olsun da bārân olsa da mâni' degül

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

El-Mîm*

16

Sâkî saña küstâḥ-ı nigâh eylemedüm
Mestâne görüp girye-i vâh eylemedüm
Ben dūzah-ı hicründen olup şâyân
Sevdümse seni ne var günâh eylemedüm

151

- 1 İtdük ḥayâl-i vaşl ḥatâmuz budur bizüm
Düşdük 'azâb-ı hicre cezâmuz budur bizüm

8 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

*: B ve C nüshalarında başlık, " Harfü'l-Mîm " şeklindedir.

16 A.132a, B.197a, C.166b.

151 A.132a, B.155b, C.166b.

- 2 Feryād dest-i hār-ı sitemden ki gül gibi
Sad-pāre-sāz-ı ceyb-i kabāmuz budur bizüm
- 3 Olsa ‘aceb mi meş‘ale-efrüz-ı nāle dil
Küy-i habībe rāh-nümāmuz budur bizüm
- 4 İtdükce āh gülmez açılmaz derūnumuz
Bāğ-ı gamuz nesīm-i şabāmuz budur bizüm
- 5 Vehbī-veş istikāmetedür istinādumuz
Ancak bu lağzqehde ‘asāmuz budur bizüm
- 6 Sırr-ı kemāli bizde nola eylese zuhūr
Nābī Efendi’nün ki babāmuz budur bizüm
- 7 Ol gitse pīrsüz kalur erbāb-ı ma‘rifet
Hakkā ki pīr-i tāze-edāmuz budur bizüm

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefa‘ilü/ fā‘ilün

152

- 1 Ma‘na dīvāne olur hüsnuñi takrīr itsem
Harfi zencīre çeker hattuñi tahrīr itsem
- 2 Kalemle lağziş ele ra‘şe dile lerze gelür
Hançer-i gamzeñi levh-i dile taşvīr itsem
- 3 İremez menzile bād-ı kader olmazsa mu‘īn
Bāl-i Cibrīl‘i pūr-nāvek-i tedbīr itsem
- 4 Dest-gīr olduğını himmet-i şeyhūñ görsem
Yār ile halka-i tevḥīdde el bir itsem

4 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

4 b: bāğ-ı gama B.

6 a: sırr-ı kemāl B.

152 a.132b, B.155b, C.167a.

5 Yine ol seng-i dile itmez eğer ey Vehbî
Tîğ-ı feryâdı fesan-süde-i te'şîr itsem

Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

153

- 1 Galat itdüm sipihri sofra-i bezm-i tarab şandum
Meht simin-çabak Pervîn'i 'unqûd-ı 'ineb şandum
- 2 Sıyânetmiş meger maksûdı zahm-ı tîğ-ı çeşminden
Baña vaz'-ı teğâfûl-günesin yârûñ gazab şandum
- 3 Kuşûr itdüm niyâz itmekde şâhum saña mestâne
Düşüp dâmânuña yüz sürmegi terk-i edep şandum
- 4 Tebessümden dehânuñ olduñin hiss eyledüm ammâ
Meger reng-i tebessüm şıgmamış ben anı leb şandum
- 5 Dirâz itmiş şurâhî gerdenin bûs-i leb-i câma
İki hasret-keşîde yâri güyâ leb-be-leb şandum
- 6 Raķîb-i rû-siyâhuñ yâre der-pey geldüñin gördüm
Kaķâ-yı şâhid-i rûza düşen gîsû-yı şeb şandum
- 7 Dir idi rûh-ı Nâbî görse Vehbî kâle-i nazmum
Sevâd-ı şafhañı bendergeh-i şehri Haleb şandum

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

154

- 1 Bu baht ile yine olmaz fütâde mâhi-i kâm
Olursa halka-i çeşm-i hümâ şebîke-i dâm
- 2 Ne mümkün ola bu deryâda şayd-ı mâhi-i şevk
Komaz telâtum-ı emvâc mihnet-i eyyâm

5 b: fûsun-süde-i te'şîr itsem B.
153 A.132b, B.155b, C.167a.

3 b: yüz sürdüğüm B.
154 A.132b, B.156a, C.167b.

- 3 Şebāne māhi-i vaşlın şikār ise maksūd
Gerekdür eylemek izhār sūz-ı tāb -ı ğarām
- 4 Şikār-ı māhi-i sīmden yanumda rācihdür
Olursa hañçer-i sīmin yarasına yanam
- 5 Şikār-ı māhi-i şevk ol zemān olurdu eger
Balık etinde bir āfet olaydı Vehbi'ye rām

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

155

- 1 Hayāl-i la'lūñ ile çeşmi hun-feşān itdüm
Diriğ mesti-i cām-ı ğamuñla kan itdüm
- 2 Hümā-yı tīrūñe sīnemde āşiyān itdüm
Idince şayd anı çok 'arz-ı üstühān itdüm
- 3 Sipīhr-i 'aşka 'urūc itmege nesīm gibi
Kemend-i ham-be-ğam-ı āhı nerd-bān itdüm
- 4 Ümīd-i vaşl-ıla kāğıd uçurdum ol şāha
Hamāme-i dil-ı āvāreyi revān itdüm
- 5 O rāst fehme idüp rāzum elf-i āhla şerh
Hezār nükteyi bir rezm ile beyān itdüm .
- 6 Benān-ı kilkülüm idüp çeşmesār āb-ı sūhan
Tamām mu'cize-i nazmumı 'iyān itdüm

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

156

- 1 Itdi biñ nāz ile ğam-hāneme teşrīf benüm
Cūs-i hüsn eyledi Yūsufkede beytü'l-ğüznüm

3 b: sūz u tāb-ı 'izām B.

4 a: şikār-ı māhī-i sīminden A, C.
155 A.133a, B.156a, C.167b.

4 b: hamā'il-i dil-i āvāreyi B.
156 A.133a, B.156b, C.167b.

- 2 Gerçi vuşlatla mükāfāt-ı firāk eyledi yār
Tāzelendi benüm ammā nice derd-i kühenüm
- 3 Ketm-i esrāra çalışdukca dil-i āşüfte
Mesti-i vuşlatı işrāb ider oldı sühanüm
- 4 Küşte-i ‘aşkum ider sūz-ı dilüm hākister
Reg-i yākūtdan olursa da tār-ı güftüm
- 5 Ey hoş ol rüzeñe dil-ber diye Vehbī dem-i ‘ıyd
Nukl-i şirīn ideyüm bādeñe sīb-i zekānüm

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

157

- 1 Humār-ı hamri ki çekdüm hamireden geçdüm
Çü nūş-i māder ise nūş-i şireden geçdüm
- 2 Şafāsı hayret imiş ‘ālem-i velāyetde
Şühüd küyü dinür bir mesireden geçdüm
- 3 Hayālini yeni dünyā gibi görince gözüm
Muhit-i giryede vāfir cezireden geçdüm
- 4 Bulınca āb-ı hayāt-ı vücūd Hızr-āsā
‘Adem gibi nice tīre vü tīreden geçdüm
- 5 Sühanverāna şalā it bu nazmla Vehbī
Bilürler ise müfādın nazireden geçdüm

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

158

- 1 Sūz-ı ‘aşk ile ider dīdelerin ter hammām
Gör ki ‘ayniyle dil-i ‘āşıka benzer hammām

4 a: keştī-i ‘aşkum C.

157 A.133a, B ve C’de yoktur.

158 A.133a, B.156b, C.168a.

- 2 Halveti olmaz idi mecma'-ı ehl-i tecrîd
Nefes-i külhâniye olmasa mazhar hammâm
- 3 Bes degül mi ten-i sîmînini 'uryan itmek
O perî rûyî çeküp sîneye neyler hammâm
- 4 'Aks-i pehlû-yı bütân âbın idüp sîm-i müzâb
Kubbesin eyledi çün pûte-i zerger hammâm
- 5 Germ olup yâr ile çok işler ider ey Vehbî
Bu 'amellerle cehennemlige beñzer hammâm

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

159

- 1 Karîn-i cevri-i bütânâm vefâ nedür bilmem
Gam-âşinâ-yı cehânâm şafâ nedür bilmem
- 2 Ne hâldür varamam kûy-i yâre derdümden
Marîz-i 'aşkam u dârü's-şifâ nedür bilmem
- 3 Olursa da ne kadar mûcib-i ser-efrâzı
Kibâr-ı nâsa yine inhinâ nedür bilmem
- 4 Gurûr-ı 'aşkla birdür yanumda pest ü bülend
Şu deñlü ser-hoşam arz u semâ nedür bilmem
- 5 Yegâne reh-rev-i 'aşkam cünunda münferidem
Bu rehde kimseye ben iktidâ nedür bilmem
- 6 Sipîhr-i devlet için minnet itmem ey Vehbî
Rakîbe vuşlat için ilticâ nedür bilmem

Vezni: Mefâ'îlün/ fe'îlâtün/ mefâ'îlün/ fe'îlün

- 1 Kankı maḥzūnuñı mesrūr ideceksin bilmem
Kankı vīrāneñi ma'mūr ideceksin bilmem
- 2 Ḥatt-ı rüyuñla kimūñ būsesin ey şāh-ı cehān
Lāyık-ı pūşiş-i semmūr ideceksin bilmem
- 3 Ğam-ı hicrūñ komadı derk-i neşāta tākat
Ne zaman vasl-ile mesrūr ideceksin bilmem
- 4 Ey şabā zūlf-i siyeh-kārını taḥrīk itdūñ
Yine mi 'ālemi pūr-şūr ideceksin bilmem
- 5 Kankı sa'd aḥterūñ āyā ki Şeb-i Kadr gibi
Külbe-i tārını pertev ideceksin bilmem
- 6 Leb-i şīrīnūñ ile kankı dil-i nālānuñ
Dehenin ḥāne-i zūnbūr ideceksin bilmem
- 7 Ey şabā bizden idüp ḥāk-i reh-i yāri dirīğ
Kimlerūñ çeşmini pūr-nūr ideceksin bilmem
- 8 Ben ṭururken 'aceb ol gerden-i kāfūr kimūñ
Zaḥmına merhem-i kāfūr ideceksin bilmem
- 9 Nūşā-i ḡıfte-i ūstād ṭururken Vehbī
Halka şī'rūñ nice manzūr ideceksin bilmem

Vezni: Fe'ılātūn/ fe'ılātūn/ fe'ılātūn/ fe'ılūn
(Fā'ılātūn) (fa'ılūn)

- 1 Seni ey nāme der-i dil-bere irsāl ideyüm
Ya'ni pūr-beste-i dāğ-ı dil-i meyyāl ideyüm
- 2 Sürḥ-ı ḥūn-ābe-i eşkümlə yazup her saṭruñ
Āteşin lafzlaruñ şu'le-i cevval ideyüm

160 A.133b, B.157a, C.168a.

8 a: gerden-i kāfūrı B.

161 A.133b, B.156b, C.168b.

2 b: āteşin lafzların B.

- 3 Hāme-i tīr ile levh-i dilüme vuşlat için
Nokta-i dāğ döküp şıdık ile bir fāl ideyüm
- 4 Sürhi-i rüyini vaşf eyleyeyüm gülşende
Bülbüle dām ile şayd itmege bir āl ideyüm
- 5 Yāre kāğid uçurup mürğ-i dil ü cānum ile
Ser-nüvişt-i dilüme vākıf-ı ahvāl ideyüm
- 6 Menzil-i 'aşkda baña dil uzatdıysa ceres
Kāfile içre anı nāle ile lāl ideyüm
- 7 Söyle efsāne-i hicrānı dırāz eyleyeyüm
Güş-dārānı ğam-ı 'aşk-ile imlāl ideyüm
- 8 Ne öter bülbül 'aceb bildüğümüz kuş iken
Bāğ-ı kūyuñda anı nālem ile lāl ideyüm
- 9 Ser-nüviştüm ideyüm satr-ı nuĥust-i nāme
Vehbiyā yāre ğam-ı 'aşkıñı icmāl ideyüm

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

162

- 1 Evvel āzāde gezerdüm nitekim mürğ-i Harem
Kayddan sālīm idüm görmez idim seng-i sitem
- 2 Heves-i manşıb ile derde giriftār oldum
Kalmadı tāb ü tüvan çekmeden evzā'-ı ĥidem
- 3 Beni bir nişsitān içre esir eyledi kim
Hākinüñ mūr-ı siyāhı urur ejderden dem
- 4 Hem-çü pergār çizer şan'at ile tiz kenār
Sehv ile eyleyen ol dā'ireye vaz'-ı kadem

4 b: bülbüle A.

162 A.134a, B.157b, C.168b.

- 5 Üstine ditreyecek dil-beri olsa bārī
Kim çekerci çekilen lerze-i hummāya elem
- 6 Vaz'ını çekmege şāyeste olaydı bārī
Ne kadar bār-ı girān olsa çeker miydüm gam

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'ılün)

163

- 1 Süzülmede nigehün şāh-bāz imiş tütalum
Ya ol girişme nedür mest-i nāz imiş tütalum
- 2 Görince necm-i ruhuñ pıl-veş bulur şihhat
Raķibe tiğ-ı gamuñ şerha-sāz imiş tütalum
- 3 Nesīm-i āhum ider münhanī o serv-ķadi
Hurüş-ı eşküm ile ser-firāz imiş tütalum
- 4 'Aceb mi girye idersem ki telh olur gāyet
Raķibe hüsn-i hitābuñ niyāz imiş tütalum
- 5 Ne yüzle rüyuña kendinde buldı vech-i şebeh
Saña müşābehet-i meh mecāz imiş tütalum
- 6 Ider mi cür'et-i tanzīr şı'r-i Maḥdüm'a
Zebān-ı Vehbi-i efsun-tırāz imiş tütalum

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ılātün/ mefā'ilün/ fe'ılün

164

- 1 Diyār-ı ğurbete 'azm eyledün benüm cānum
Beni ķoduñ vaṭanumdan ğarib sulṭānum

163 A.134a, B.157b, C.169a.

3 a: servi ķadi B.

164 A.134a, B.157b, C.169a.

- 2 FÜRÜĞ-İ MIHR-İ RUḤUŃ GEŞT İDERKEN ĀFĀKĪ
Saña sefer neden ey āfitāb-ı raḥṣānum
- 3 DÜ-ÇEŞMÜM EYLEDİ HEM-ḤĀL DĪDE-İ YA'KŪB
Nihān olup nazarumdan o meh-i Ken'ān'um
- 4 RAḲĪB İLE SEFERE HEM-İNAN GİDÜP OLDI
Kebāb-ı laḥt-ı ciger-zād rāh-ı cānānum
- 5 O ŞEH-SŪVĀR-İ ḤÜSN GİTDİ REH-GŪZĀRINDA
Mişāl-i nakş-ı kadem kaldı çeşm-i giryānum
- 6 SEZĀDUR EBRU-YI ZĪN-İ SEMENDŪNE OLSA
Be-cāy-ı maḥare āvīze çeşm-i giryānum
- 7 ÇIKUP SER-İ REHİNE CĀNUM EYLEYÜP TEŞYİ'
Ki itdi 'azm-i sefer pādişāh-ı devrānum
- 8 GELŪRDI YIRINE CĀNUM SEFERDEN EY VEHBĪ
Gelürse yār Ḥudā almadan eger cānum

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

165

- 1 YİNE EBRŪDA 'UKDE KAŞDUŃ İSTİĞNĀ MİDUR BILMEM
Murād ol beytden ben virdüğüm ma'nā midur bilmem
- 2 YİNE ÇİN DER-CEBIN VAZ'-İ TEGĀFŪL-GŪNE ĀMĀDE
Bizümle ey tenük-ḥū niyyetŭŃ ğavğa midur bilmem
- 3 GÜŞĀYİŞ BULMADI RĀH-İ FERĀĞUM GEŞT-İ GÜLŞENDE
Gül-i gülşen-serāy-ı 'aşr-ı nā-būya midur bilmem
- 4 GELÜP SER-CŪMLE DESTĀR-İ KEBŪD İLE İDER CİLVE
Benefşe gülşen içre ümmet-i 'İsā midur bilmem

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

3 b: māh-ı Ken'ān'um B, C.

6 b: mazhara C.

165 A.134b, B.156b, C.169b.

E'n-Nün*

17

Sākī senden ğam-ı cehan dūr olsun
 Bezm-i ʔarabuñ dā'ire-i sūr olsun
 Meclisde fiğan eylersem 'ayb itme
 Dīvānelügüm var hele ma'zūr olsun

166

- 1 Saña meyl añlanur ey mihr şubhuñ āh-ı serdinden
 Ğamuñ yüz gösterür mihr-i sipihruñ rüy-i zerdinden
- 2 Mişāl-i dīde-i 'uşşāk çeşmüm kaṭre-bār eyler
 O naḥlūñ tāb-ı mey cerr-i gül-āb itdükce derdinden
- 3 Döner pervāneye 'uşşākı kendü şem'-i tābāna
 Bu şehruñ dāğ-dāruz dil-berān-ı tekye-gerdinden
- 4 Ne bilsün eşk-i germ ü āh-ı serdin 'āşık-ı zāruñ
 Haber-dār olmayanlar rüzgāruñ germ ü serdinden
- 5 Dil-i pūr-derde kimden çāre-cūy oldumsa ey Vehbī
 Tütınca nabzını bildüm ki 'āciz kendü derdinden

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

167

- 1 Mest olmaduk şarāb-ı vişāl ile yārdan
 Kurtulmasun anuñ da niğāhı ḥumārdan

*: B ve C nüshalarında başlık, " Harfū'n-Nün " şeklindedir.

17 A.134b, B.197a, C.169b.

166 A.134b, B.158a, C.169b.

167 A.134b, B.158a, C.169b.

1 a: şarāb-ı yaşı ile B.

- 2 Zülfün degül mi böyle perîşân iden beni
Âsüde olmasun o dağı rûzgârdan
- 3 İtdün esîr şiddet-i sermâ-yı ğam bizi
Maḥrûm ola riyâz-ı cemâlün bahârdan
- 4 Bed-nâm-ı ‘aşk eyledi ḥâl-i ruḥun bizi
Olmaya ḥâli fitne ile iştihârdan
- 5 İki yakayı görmeye bir yirde gerdenün
Dür eyleyen odur beni dâr u diyârdan
- 6 Şiḥhat yüzini görmeye bîmâr gözlerün
Dâ'im budur recâ-yı dilüm Kirdgârdan
- 7 Vehbî bu tâze-tarḥ nev-îcâda isterem
Pey-revlik ehl-i ṭab'-ı belâgat-şi'ârdan

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

168

- 1 Semm itmede büy-i 'ismeti gül bedenümden
.....
- 2 Ol Yūsuf-ı ḥüsnem ki ser-â-pây güzellik
Âyîne gibi şafvet alur reng-i tenümden
- 3 Ḥurşid-i cemâlân-ı cehan hep güm olurlar
Seyyâre-şifat tâbiş-i vech-i ḥasenümden
- 4 Ğisûlarumuñ bestesi Hârût ile Mârût
Sihrin yañilur ḥasret-i çâh-ı zekânumdan
- 5 Vehbî bu nazîre yine dil-ber deheninden
Ney şekker-i aḥbâb ola nevk-i kalemünden

Vezni: Mef'ülü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/ fa'ülün

168 A.135a, B ve C'de yoktur.

1 b: Bu mısra A nüshasında da yoktur.

- 1 Felek ayırdı beni bāğ u h̄ānmānumdan
O bülbülem ki cüdā düşdüm aşiyānumdan
- 2 Beni bir 'ukdeye itdi esīr kākūli kim
Ġamum beyān idemem piç-i zebānumdan
- 3 Cevāb-ı ye'sle iskāt ider o şūh̄ beni
Dağı hurūf-ı recā çıkmadan dehānumdan
- 4 Ne fikr-i neş'e-i vaşl-ı bütan ne nūş-i şarāb
Beni netice uşandurdu çerh̄ cānumdan
- 5 O ūstād-ı fūnūn-ı cūnūnam ey Vehbī
Ki Kays mülzem olur harf-i imtihānumdan

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

- 1 Ne mümkün seyr-i çeşm olmak temāşā-yı dil-ārādan
Olur āzürde ol meh tal'atum engüşt-i ĩmādan
- 2 İder mi sāde-levhan fark hiç nā-dānı dānādan
Ki döndermez yüzün mir'āt-ı rüy-i zişt ü zībādan
- 3 Karīn-ı rāstī menzil-res-i maşşūd olur çün tīr
Gözün aç 'ibret al ey dil 'aşā-yı dest-i a'mādan
- 4 'Azīmet-hān-ı teşhīrūñ mi bilmem ey perī-ruhsār
Felek bir sūbha almış destine 'ıkd-ı Süreyyā'dan
- 5 İden tahrīr vaşf-ı hālın ol āhū-nigeh şūhun̄
Midādın sāhte itsün sevād-ı çeşm-i mīnādan
- 6 Virür bir başka revnak lafz-ı rengin taze mazmūna
Bulur dest-i 'arūsan luţf-ı dīger reng-i hīnnādan

169 A.135a, B ve C'de yoktur.

170 A.135a, B ve C'de yoktur.

- 7 Meğes kondurmaz ehl-i cāh k̄and-ı devlete ammā
Güzāriş-yāb olur ammā ruḥ-ı ehl-i temennādan
- 8 Meger kim gizlik-i takdīr ḥaḳḳ ile ide taḫīḥ
Pūr olmış nüṣḫa-i devlet ser-ā-ser ḥarf-i bī-cādan
- 9 İsimden intikāl eyler müsammāya o dānā kim
Mu'ammā-yı neṣāta vāṣıl olur nām-ı ṣahbādan
- 10 K̄abūl-i merhem itmez şüst ü şū olmazsa bādeyle
O dil kim pūr ola endūḥ ile zaḥm-ı ser-ā-pādan
- 11 Şafā-yı cāndan olur dü-bālā luḫf-ı reng-i mey
Nümāyandur dü-şu'le pertev-i fānūs-ı mīnādan
- 12 Dil-i Vehbī ümīd-i pey-revī-i Rāḡīb'a düşmek
Dem urmak gibidür bir kaḫre feyz-i cūş-i deryādan
- Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

171

- 1 Sīne-i pūr-şevkuma mey-ḫāneler reşk eylesün
Neş'e-i 'aşkum görüp mestāneler reşk eylesün
- 2 Bezm-i meyde la'1-i nābuḫdan baña bir būse vir
Būlbūlan ḫan ağlasun peymāneler reşk eylesün
- 3 Eyle ey gencīne-i naḫvet nihānī cilvegāh
Genc-i vīran-ḫāneme kāşāneler reşk eylesün
- 4 Beste-i zencīr-i zūlf ile dil-i āşufteyi
'Ākılan mecnūn olup dīvāneler reşk eylesün
- 5 Bir niḡāh-ı iltifāt eyle dil-i Vehbī'ye kim
Āşinālar dōstlar bīgāneler reşk eylesün

Vezni: Fā'īlātün/ fā'īlātün/ fā'īlātün/ fā'īlün

- 1 Nice ferāğ olunur lezzet-i vişālinden
Ki kand-i şerbete beñzer Girīd balından
- 2 Gelū-yı teng-i kalem oldu kand-ı mi'şarası
Nevā-yi vaşf-ı leb-i sükkerin makālinden
- 3 Suvāre-i 'asele beñzedi ḥalāvet ile
Gönül Giridlü Hüseyñ'ün lebi ḥayālinden
- 4 Başında nice dil-āşüftenün yanar āteş
Serindeki o levandāne āl-ı şālinden
- 5 Serini gürz der-āvīze eylemiş Peşte
İder Tehemten'i lerzende yāl ü bālinden

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

- 1 Ḥalāş eyle ilāhī beni bu berzahdan
Ne deñlü mücrim isem de çıkar bu dūzahdan
- 2 Bu dāmgāh-ı belādan rehā bulursam eger
Bu semte bakmayayum şad-hezār fersahdan
- 3 Hevāsı dūzah-ı can-süz iken bu memleketün
Ricālinün dem-i serdi nümunedür yahdan
- 4 Pesend āña ki bu dām-ı belādan ola rehā
Döner o mürğ-i giriftāra kurt ile fahhdan

172 A.135b, B.158b, C.170a.

5 a: Serin gürzi der-āvīze eylemiş beşne A, serin reh-i gürzi der-āvīze eylemiş beste C.

173 A.135b, B.158b, C.170b.

4 b: kurt ile miḥdan B.

- 5 Remīdeyem şu kadar kim giran gelür Vehbī
İşitmek ismini şīrin-leban halluğan

Vezni: Mefā'ılün/ fe'ılātün/ mefā'ılün/ fe'ılün

174

- 1 Ol tīr-i kazā kim atıla şaşt-ķaderden
Dönmez girüye elbet alur kām siperden
- 2 Semşīr-i firākuñ yüregın pārelemişdür
Hun-geşte dil itse nola feryād cigerden
- 3 İflās bizi ğarka-i cüy-i keder itdi
Nīlūfere döndi ruhumuz ğasret-i zerden
- 4 Bī-ķıymet ü bī-lezzet iden vefretidür hep
Yohsa nemekün farkı nedür reng-i şekerden
- 5 Bir ķaşr şalāt eylemeden ğayrı ne gördük
Āsāyişe dā'ir bu kadar seyr ü seferden
- 6 Vehbī nola bu nazm-ı ter ü tāze-edāya
Cüyende-i tanzīr isem erbāb-ı ķaderden

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ılı/ mefā'ılı/ fa'ülün

175

- 1 Cām-ı şarāb-ı la'ılıñi ğandān olur gören
Esrār-ı ğaḡḡ-ı sebzūñi ğayrān olur gören
- 2 Giryeyle tev'em olduğın aḡfāl-i 'ālemün
Dünyāya geldüğine peşīmān olur gören
- 3 İtmiş şırayla raḡleler etfāli der-kenār
Ħayret-şi'ār-ı zevķ-i debistān olur gören

174 A.135b, B.158b, C.170b.

1 b: Dönmez girüye dest rü zi-reh ü siperden A.
175 A.136a, B.159a, C.170b.

1 b: esrār-ı ğaḡḡ-ı şeb-rengi B.

- 4 Teşmîr-i sâ'id eylese 'ıyd-i zebîhada
Şeşîr-i hun-feşânına kurbân olur gören
- 5 Ey mihr-i hüsn mâh-ı nev ebruvânuñı
Tercîh-sâz-ı mihr-i dirâşşân olur gören
- 6 Şeşîr-i meşk süde-i çeşm-i mükeşşalûñ
Behrâm-ı Gûr olursa da bî-cân olur gören
- 7 Haţţına şâne büse-zen oldukça dil-berûñ
Mânend-i târ zülf-i perîşân olur gören
- 8 Peyğamber-i cemâlinûñ i'câz-ı hüsnini
Gök başlu kâfir olsa müselmân olur gören
- 9 Gel pister-i vişâlde çoklık açılma kim
Serdî-i hicri pây be-dâmân olur gören
- 10 Vehbî yetîm-i nazmını merhûm Vâsîk'un
Tercîh-sâz-ı gevher-i gâltân olur gören

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

176

- 1 Nâle-i 'âşîk midür ben mi cemâlûñ zerd iden
Derdüme dermân iken kimdür seni pür-derd iden
- 2 Büt midür dil-germ iden hun-ı ciger midür seni
Ey dehân-ı ehl-i 'aşkı vakf-ı âh-ı serd iden
- 3 Âfitâbum hüsnüñ efzûn eylemiş tebhâleden
Jâleyi hüy dâne-veş zîb-i cemâl-i verd iden
- 4 Rûzgâr ile gözine girmegi eyle naşîb
Ey vücûdum râh-ı 'aşk-ı dil-rübâda gerd iden
- 5 Feth ider bir gün tıllısm-ı sâhil-i ümmidüme
Dil-ber-i keştî-nişînüm genc-i bād-âverd iden

176 A.136a, B.159a, C.171c.

5 b: dil-ber-i sâhil-nişînüm B.

- 6 Zen-perestî itmemekdür Vehbi'yi Mecnun-miṣāl
Hamdi-i 'aşk u maḥabbetde bu gūne merd iden

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

177

- 1 Kāse eylerken gülistānuñ buḡūr-ı Meryem'in
'İtr-sāy itmek o 'İsā-dem 'abesdür perçemin
- 2 Zaḥm-ı hicrāna gönül kendinde bulsun merhemin
Mürr-i şāfī ile pür eylerse cüz'-i a'zamın
- 3 Şad-beyābān āhuvān-ı çin-i bend-i zülf iken
Müşg-sāy itmek ḥaṭādur kākül-i ḥam-der-ḥamın
- 4 Tercemān-ı rāzdur nezzāre-i ehl-i derün
Rāz-dāran cünbiş-i müjgandan eyler maḥremın
- 5 Zevk-i hicran gibi nā-pāyan mıdur bilmem henüz
'Ālem-i vaşlın daḡı bir kerre gördüm 'ālemin
- 6 Çihre gösterse biri de reng olup gül dönderür
Bir leb-i tebḥāle-dāra ḡonce-i pür-şebnemin
- 7 Nāz-perver ü ḡinā-yı ṭab' olan kāni'-dilān
Hiç çeker mi dirhemin çin-i cebin-i dirhemin
- 8 Nakd-i 'ömr-i Hızr serir-i 'ömr-i Nūh'ı virseler
Zevk-i vaşlın Vehbiyā aña deḡişmem bir demin

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

178

- 1 Mum-ı sürḡa döndi la'l-i nābı tīb-ı rūzeden
Şormanuz aḡzı mühürlüdür ḥisāb-ı rūzeden

177 A.136a, B.159b, C.171a.

2 b: bir eylerse B, C.

5 b: 'ālem-i vaşluñ daḡı B, 'ālemin vaşlın daḡı C.

178 A.136b, B.159b, C.171b.

- 2 Hiç kemâline bakılmaz hep zevâli muntazır
Ehl-i imsâk 'ibret alsun âfitâb-ı rûzeden
- 3 Şavm için niyyet tutup fâl-i ikâmet eylesem
Açılan bâb-ı müsâfirdür kitâb-ı rûzeden
- 4 Duymaduk bir düş gibi geçdi diyenler 'ıyde
Şubh tâ-şeb hiç göz açmazlardı hâb-ı rûzeden
- 5 'işret-i yek-rûze-i 'ıyde fidâdur niyyetüm
Vehbiyâ nem var ise naqd-i şevâb-ı rûzeden

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

179

- 1 Düşmiş maḥabbete daḡı nev-res cevân iken
Olmış esîr pâdişeh-i ḡusn ü ân iken
- 2 Pâ-mâl esb-i naḡveti olmuş bir âfetün
Bir tıfl-ı ney-sûvâr maḥabbet ne-dân iken
- 3 Olmuş zülâl-i vuşlata leb-teşne bir mehün
Ser-çeşme-i letâfete âb-ı revân iken
- 4 Bir naḡl ile şarılmaḡ için girye-nâk imiş
Mânend-i tâk tâze yetişmiş fidân iken
- 5 Bir necm-i ḡusni görmege olmuş raşad-nişîn
Dâḡ-ı derun mihr ü mehe âsumân iken
- 6 ḡayretle eylemiş ser-i zânûsın âyine
Olmış ḡamûş tûti-i şîrin-zebân iken
- 7 'Uşşâk-ı zâra itdüğünü bulmuş ol perî
Pîr-i ḡamîde-kâmete dönmiş cevân iken
- 8 Çarpılmış ol da kendü gibi bir perî-veşe
Aldurmuş 'aqlın 'aql alıcı dil-sitân iken

179 A.136b, B.160a, C.171b.

3 a: zülâl-i vaşlına B.

3 b: ser-çeşme-i letâfet B.

9 Meftûnı olmış ol dağı Vehbî bir âfetûñ
 Âşûb-ı şeh̄r ü fitne-i devr-i zemân iken

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilätü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

180

- 1 Āb olur teng şeker-i lezzet-i güftāruñdan
 Maḥv olur āb-ı güher tābiş-i ruḥsāruñdan
- 2 Hāṭır-ı fitne perişan ḥat-ı ruḥsāruñdan
 Hem-çü gīsū-yi bütan zülf-i siyeh-kāruñdan
- 3 Yaḳa yırtar seni gördükce karanfil ey gül
 Taḡıdur kendüsini ḥayret-i dīdāruñdan
- 4 Göz göre itdi fütāde beni çāh-ı zekāna
 Laḡziş-i pāy-i nazār ḥālet-i reftāruñdan
- 5 Dest-i şūy itdi beni şevḳ-i mey-i vuşlatdan
 Bulduḡum zā'ika zehr-ābe-i āzāruñdan
- 6 Girye zann itme ki pāy-i nigehe şu indi
 Intizār-ı kadem-i meymenet-āşāruñdan
- 7 Dāmen-i şafḥayı itdün yine pür-meyve-i nazm
 Cünbiş-i naḥlçe-i kilik-i güher-bāruñdan
- 8 Vehbiyā şevḳ ile āmiḥte bir fikrün var
 Yine bir tāze ḥaber geldi meger yāruñden

Vezni: Fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilün
 (Fā'ilätün) (fa'lün)

181

- 1 Ayaklandurmaḡa pā-māl-i 'aşḳuñ himmet itmezsın
 Ḥumār-ālūde hicrün mest-i cām-ı vuşlat itmezsın

180 A.136b, B.160a, C.172a.

1 a: şeker-i ḥaclet-i güftāruñdan B, C.

181 A.137a, B.160b, C.172a.

- 2 Olup defter-nüvīs-i nāz kilkin der-fem itmiş yār
Nice engüşt 'aqluñ der-dehān-ı hayret itmezsın
- 3 Saña ey dīde-i dil-ber nazar mı degdi bilmem kim
Görinmezsın bize gāhī nigāh-ı şefkat itmezsın
- 4 'Itāb-ı la'ı-i nābından ne denlü bī-huzūr olsañ
Yine ol gonceyi meclisde ey dil gıybet itmezsın
- 5 Gönül dārū-feşān-ı cān iken ey mürğ-i evc-i hüsn
Yine sen meyl-i dām-ı dūd-ı āh-ı hasret itmezsın
- 6 Reh-i eş'ārda çāpüksın ammā neyleyem Vehbī
Kemiyyet-i şab'a irhā-yı 'inan ruhsat itmezsın

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

182

- 1 Dervīş-i cilvedür şeref-i hankāh-ı hüsn
Şems-üstüvār ol meh-i nahvet külāh-ı hüsn
- 2 Beste kemend-i zülfüne pāy-ı nigāh-ı hüsn
Peyveste semt-i dergehüne şāh-rāh-ı hüsn
- 3 Döndükce döndi şu'le-i cevväleye hemān
Tennüre-püş o Mevlevi-i tekyegāh-ı hüsn
- 4 'Uşşāk esīr olur mı tehī bend-i zülfüne
Ser küşesinde olmasa pinhan sipāh-ı hüsn
- 5 Başındaki külāh-ı vefāyīden it hicāb
Besdür bu cevri Vehbi'ye ey pādişāh-ı hüsn

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'īlü/ fā'ilün

2 a: defter-nüvīs-i 'uşşākı B.

6 a: rāh-ı eş'ārda B.

182 A.137a, B.160b, C.172b.

3 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

- 1 Ey ğayri kām-ı vaşlla mesrūr u şād iden
Sensin beni esīr-i ğam u nā-murād iden
- 2 Hāşāk-i mā-sivāyı yaķar bir nigāh ile
Dāğ-ı belāñı merdüm-i çeşm-i fu'ād iden
- 3 Nakşın alurlar 'ākıbet āyine-veş anuñ
Her düzd-sūrete yañılır i'timād iden
- 4 Olursa vaşf-ı hālüne lāyık debir olur
Zıll-i sevād-ı merdüm-i hūrī-midād iden
- 5 Nāz u niyāzı āyine vaţvaţı eylemiş
'Alemdе 'aşkı hüsn-ile germ-ittihād iden
- 6 Çün serkeşī-i şu'le-i hüsn tiz mahv olur
Evzā'-ı sīne-süzünü hadden ziyād iden
- 7 Vehbī'yi itdi tıfl-ı sebak-ĥan Nābi'yi
Ta'limgāh-ı ma'rifete üstād iden

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

- 1 İstimā' itmege Nisān-ı 'aţānuñ cūşın
Açar erbāb-ı ma'anī şadef-āsā gūşın
- 2 Deyrden sāh̄te mescid gibi dilden tevbe
Mahv ider fikr-i günāhuñ şuver-i menkūşın
- 3 Zaĥm-ı zālimden olur pā-zedegān āsūde
Düzd-i şeb-gerd ider na'lçesüz pāpūşın

183 A.137a, B.160b, C.172b.

5 a: āyine-i tūṭī B.

184 A.137a, B.161a, C.173a.

- 4 Kāmilūñ feyz-i dili hoşkada çün nefha-i müşğ
Bellüdüür itmese de bāz leb-i hāmūşın
- 5 Olamaz Kays-nihādāna nedīm-i meclis
Meşreb-āmūz-ı cünün eylemeyenler hūşın
- 6 Çeker elbette zaħm zīb-perestan ki zenān
Şevk-ı mengūş ile süfte iderler gūşın
- 7 Aldanan devlet-i dehre añā beñzer ki ide
Hābda yāre kemer-bend-i miyān āgūşın
- 8 Itmezüz dildeki endūha şafāyı terciħ
Virmezüz bülbüle vīrānemüzün baykuşın
- 9 Nazm-ı Nābī'de ħurūş-ı neşe'āt-ı ma'nā
Vehbiyā bezmūñ unıtdurdu mey-i pür-cūşın

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(FĀ'ılātün) (fa'ılün)

185

- 1 Deryūze-i nūr eyler idi mihr kameran
Olseydı kamer muktebes ol nūr-ı başardan
- 2 Itse dūr-i dendānuñı ħavvās temāşā
Dest-i nazarın şüste ider āb-ı güherden
- 3 Şirīn-mezākān kanā'at nazarında
Hall ü nemeğūñ farkı nedür şīr ü şekerden
- 4 Umīd-i kenār eylemeyem 'aşka düşer mi
Keştī-i ħayātın şakınan mevc-i ħařardan
- 5 Āyīne-i ruħsārına rü-pūş çeker yār
Hüsnin şakınur var ise āsīb-i kederden
- 6 Çerħ itse sezā pāre-i endīşeme Vehbī
Māh-ı nevi ta'vīz-veş āvīze-i gerden

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ılı/ mefā'ılı/ fa'ülün

- 1 Alsam şemīm-i vaşlı nola haṭṭ-ı yārdan
Büy-i şafā gelür dile bād-ı bahārdan
- 2 Çü şanma pāy-i servde ey hoş-ḥirām-ı nāz
Su indi ayağına saña intizārdan
- 3 Genc-i hazānı gülşene tebdil eyleyüp
Ayrıldı dil gamuñ gibi bir yār-ı gārdan
- 4 Dil-beste hān-ı naḳş-ı haṭuñ nağme-senc olup
Faşl-ı nevāya başladılar tāze kārdan
- 5 Vehbī gönül o serv-ḳade aḳdı āb-veş
Bī-farḳ ise sirişki nola cūybārdan

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

- 1 Mir'āta ḳıl bir kez naḳar gör kendüñi cānānesin
Yüz Yūsuf'ı ḥayrān ider bir mişli yok cānānesin
- 2 İtdüñ meh-i Ken'an'ı sen üftāde-i çāh-ı zekān
Kimdür naḳirın var diyen sen ḥüsn-ile bir dānesin
- 3 İnşāf ḳıl ey bī-vefā cürmüm nedür nitdüm saña
Ağyāra olduñ āşinā benden niçün biğānesin
- 4 Ey āfet-i Leylā-nijād Ferhād u Ḳays'ı itme yād
'Uşşāḳ-ı zāruñ eyle yād añma elüñ dīvānesin
- 5 Dünyāyı zīr-i dest ider ḥurşīd-i ḳadrin pest ider
Biñ hūş-yarı mest ider bir gözleri mestānesin
- 6 Vehbī yeter zār eyledüñ dünyāyı bīzār eyledüñ
Çok sūziş izhār eyledüñ yıḳduñ felek kāşānesin

Vezni: Müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün/ müstef'ilün

Fī-Harfi'l-Vāv*

18

Açıldı gönül rāz-ı ğamum mū-ber-mū
 Ol āyine-ruhsāra gelüp rüy-be-rū
 Ya'kūb-ı dilūñ açıldı çeşmi alıcak
 Fīrāhen-i Yūsuf-ı ümīdinden bū

188

- 1 Hāst-gār-ı vuşlat oldum mest-i kan zıldür diyü
 Havfa düşdüm şonra çeşmi kana mā'ıldür diyü
- 2 Āhuma dem-sāz oldum 'arş-menzıldür diyü
 Eşkūmi gözden bırağdum pāy der-güldür diyü
- 3 Dillere düşdüm dehān-ı yāra mā'ıldür diyü
 İnķisām-ı cevher-i ferd ile kā'ıldür diyü
- 4 Rezmğāh-ı fitnede zülfün şebihün eyleyüp
 Gönlümi aldı o kāfir mā-cerā oldur diyü
- 5 Nīstī-ābād-ı 'ālemde be-cādur itmesem
 Būşiş-i maḥv u fenā taḥsīl-i hāsıldur diyü
- 6 Nokta-i şek gibi la'lin tügmeler iş'ār ider
 Halli şeh-beyt-i girībānuñ ne müşkıldür diyü
- 7 Māye-i şöhret hilāl-āsā heman noksān imiş
 Bedri göstermezler engüşt ile kāmıldür diyü
- 8 Zübde itmiş eyleyen tertib-i Dīvān-ı Celāl
 Zātını beytü'l-kaşīdeyle mu'ādıldür diyü

*: B ve C nüshalarında başlık, " Harfū'l-Vāv " şeklindedir.

18 A.138a, B.197a, C.173.

188 A.138a, B.161b, C.174a.

9. Leyle-i ḥabli baña çok zulm ider ammā ç̣i-sūd
Kimseler kādir degül ta'ẓire ḥā'ildür diyü
10. Bāz-ı ser-gerdüm kamer ḥayy-i ḥarīk-i Şām idüp
'Azm ider dergāhına akşa'l-menāzildür diyü
11. Naẓm-ı destūr-ı güzīne Vehbiyā ḥaddūñ degül
Kaşd-ı tanzīr eylemek taklīd-i kâbildür diyü
12. Def'-i keyde zulm için her şahli fermānuñ kaẓā
Hızn-ı bāzū-yi enām eyler ḥamā'ildür diyü

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

189

1. Mest itdi beni dā'ire sāğar mı nedür bu
Deldi yüregüm nağme mi ḥançer mi nedür bu
2. Ağzuñ mı ya tütī-i sühanver mi nedür bu
Lebler mi yaḥod kand-i mükerrer mi nedür bu
3. Muḥrib idiyor cāna eşer tīr ü kemānuñ
Peşkân-ı kaẓā gamze-i dil-ber mi nedür bu
4. Ma'cün-ı cevāhir mi o leblerle dehānuñ
Ḥālūñ mi o ma'cundaki 'anber mi nedür bu
5. Sünbül mi karanfil mi o gīsū ile bu ḥāl
Rüy-i 'araḳ-efşan mı gül-i ter mi nedür bu
6. Vehbī ney-i ḥāmeñde ne bu lezzet-i güftār
Ḥayret geliyor söz mi ya sükker mi nedür bu
7. Deryā-yı 'Aden'den mi çemenden mi gelürsin
Gül-deste midür rişte-i gevher mi nedür bu

10 a: kat'-ı ḥarīk-i Şām idüp B.

12 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.
189 A.138a, B.162a, C.174a.

6 b: şekker mi B.

7 a: Çin'den mi gelürsin B.

- 8 Eş'ār ise eş'ārda olmaz bu selâset
 Âb ise eger lücce-i kevser mi nedür bu
- 9 Her lücce-i pür-cüşda olmaz bu leţâfet
 Vaşf-ı kerem-i hazret-i dâver mi nedür bu
- 10 Yek-şemme-i ahlâkını derk eyleyen añlar
 'Akl-ı küle üstâd-ı sūhanver mi nedür bu
- 11 Bir kerre hele şohbet-i cân eyle de seyr it
 Başdan ayağa rûh-i muşavver mi nedür bu

Vezni: Mef'ülü/ mefā'îlü/ mefā'îlü/ fa'ülün

Fî-Harfi'l-Hâ**

19

Hançer-i müjgan be-keff kâsd itdi çeşmün cānuma
 Bir dikiş kaldı giribân itmege dāmānuma
 Ğam yimem bağrum kebâb olsa gelür bu bezmde
 Dil-rübā bir yanuma la'lin kadeh bir yanuma

ilāhî**

190

- 1 Kamu 'aşıklarun cānānı sensin yâ Resūla'llāh
 Netice 'ālemün sultānı sensin yâ Resūla'llāh
- 2 Dilün miftāh-ı kufı ü kalbün ise genc-i rahmetdür
 Hudā'nuñ hāzin-i ihsānı sensin yâ Resūla'llāh

*: B ve C nüshalarında başlık, " Harfü'l-Hâ' " şeklindedir.
 19 A.138b, B.197a, C.174b .

** : B nüshasında başlık yoktur.
 190 A.138b, B.162b, C'de yoktur.

- 3 Hayālũnsüz görünmez mihr ü meh çeşmine ‘uşşākũñ
Cehānuñ kurretũ’l-‘aynānı sensin ya Resũla’llāh
- 4 Marĩz-i ‘aşkuña dārũ’ş-şifādur ravza-i pākũñ
Kamu derdlũlerũñ dermānı sensin yā Resũla’llāh
- 5 Dil-i Vehbĩ’yi tũfān-ı günehden sen halāş eyle
Bu bahrũñ çũnki keştiyānı sensin yā Resũla’llāh

Vezni: Mefā’ĩlũn/ mefā’ĩlũn/ mefā’ĩlũn/ mefā’ĩlũn

191

- 1 Hoş dũşdi hāt u hāl leb-i dil-ber üstine
Gũyā ki uşdi mũr u meges sũkker üstine
- 2 Evvel lebini soñra hāt-ı müşg-fāmın öp
İnkār olur mı kahvede gül-şekker üstine
- 3 Mehtābda hayālũme hem-hābe oldu yār
‘Aks-i ‘izārı gül döşedi pister üstine
- 4 Virmezse nakd-i cāna metā’-ı vişāli yār
Eyle miyancı hānçeri şor n’ister üstine
- 5 Ansuz miyān-ı yāri der-āgũş ne ihtimāl
Yok yire mi cehan kırılır hānçer üstine
- 6 Yār eylemiş rakĩb-i giran-cānı iltizām
Böyle şakĩl-hamli alur neyler üstine
- 7 Pũşt-i lebinde ol hāt-ı sebz oldu Vehbiyā
Tārĩh-i Hızr çeşme-i Iskender üstine
- 8 Sen de nazĩre eyle de Vehbĩ kaşĩde yaz
‘Ayn-i ‘atā-yı şadr-ı kerem-gũster üstine
- 9 Ger yüz bulup dũşerse yiri eyle ‘arz-ı hāl
Düş hāk-i pāyine yüzũñi sũr yir üstine

191 A.138b, B.163a, C.174b.

1 b: şekker üstine B.

3 a: mehtābla A.

- 10 Teftiş idüp murāduñı eyler müsā'ade
Büdur düşen o şadr-ı gedā-perver üstine

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

192

- 1 İdenler çeşm-i hırş u āzı beste zer huşuşında
İşin altun ider feyz-i nazarla her huşuşında
- 2 Tekebbür çeşm-i halka 'aybın izhār eyler insānuñ
Bu sırrı dūr-binler keşf ider cevher huşuşında
- 3 Olur pāy-i niğeh her gördüğüm gīsūya der-zencīr
Ne kayda düşdi gönlüm nev-res-i dil-ber huşuşında
- 4 Döner nūr-ı niğeh pervāne-i bezm-i çerāgāna
Baña hayret virür tercih meh-rūlar huşuşında
- 5 O āhū çeşmi göz gördükce eyler gönlümi pūr-şūr
Olur cīran nizā'ı hānede manzar huşuşında
- 6 Niyāz ister fakat dāğ-ı derunla yār rahm itmez
Hele bir 'arza da muhtācdur mahzar huşuşında
- 7 Lebünden isterem ma'cun kırmaz cām-ı rencūra
Eger hālünden olursa kerem 'anber huşuşında
- 8 Zen-i dünyāya bu nā-merd-perverlik cibillīdür
Ki meyli māderūñ efzūndur duğter huşuşında
- 9 Ekāl-i mertebe kadri yine kendüden a'lādur
Hünermendi felek pest itse de ekşer huşuşında
- 10 Tehī destan kısmet kendü kassām olsa da farzā
Yine şifrū'l-yed olur yazduğı defter huşuşında
- 11 Sipihrūñ minnetin çekmem efendüm var iken Vehbī
Metā'-ı devlet-i dünyā-yı dun-perver huşuşında

192 A.139a, B.163a, C.175a.

4 b: ğayret virür B.

9 a: ekālī mertebe A.

- 12 Eger ben görmeseydüm Āşaf İbrāhīm Paşa'yı
Kalurdu irtiyābum himmet-i Ca'fer huşūşında
- 13 'Umūmen halk-ı dünyāya du'ā-yı hayrı vācibdür
Muvaffak eyleye Bārī Ta'alā her huşūşında

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

193

- 1 Pesend-i havşala-i 'ālemün taḥammüline
Efādıl üzre nice cāhilün tefadduline
- 2 Kişi taleble hālel virmemek tevekküline
Olur huşul-i merāmuñ sebep tesāhüline
- 3 Felek benüm gibi 'ācizdür itmem istimdād
Kim i'timād ider müflisün tekeffüline
- 4 Hayāl-i bātıll imiş kaşdı zāhidün bildüm
Bakınca sübhasınuñ devrine teselsüline
- 5 Yeter nümüne perīnün o merdüm-i dīde
Cehanda şuret-i insān ile temessüline
- 6 Gümān-ı şadme-i minnet çekenlerün el-hak
Pesend-i Rüstem ise bāzu-yı taḥammüline
- 7 Büzeşte tāzelare göçe gerd-i 'aşk olmak
Nümunedür selem erbābinün te'āmüline
- 8 Olur sühan müteselsil ḥadiş-i mār gibi
O şūḥuñ eylesen āğāz vaşf-ı kāküline
- 9 Olan bu şeş-der-i fakr içre zār u ser-gerdān
Bakar niğāh-ı tehassürle tavlanuñ pulına
- 10 Nesīm-i āhumuz ol serv-nāzuñ ey Vehbī
Raķīb semtine bādī olur temāyüline

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

193 A.139a, B.163b, C.175b.

4 a: bilürem B.

- 1 Zāmīrüm 'ā'id olsa nola eşkümle Sitanbül'a
Şıla lâzımdur elbette efendi mā-i mevşüle
- 2 Faqat bir cevher-i can kaldı pinhan hoşka-i dilde
İderdüm anı da yāre hediye geçse makbüle
- 3 Bulur genc-i hayāl-i yāri bī-güft ü şinid halkı
'Aceb mi olsa dil 'uzlet-güzīn-i genc-i peygüle
- 4 Dil-i bī-şabr 'aceb mi rüy-i gerdān olsa çamzeñden
Olur mı sīne germek bī-siper hiç seyf-i meslüle
- 5 Nola sīr-āb-sāz-ı teşnegān-ı nazm isem Vehbī
Devātum çeşmesār-ı feyz kılkümdür aña lüle

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

- 1 Sīne kākum gibi berrāk u sefid ammā kim
Oldu gīsūları hem-reng siyeh semmūra
- 2 Nāfe-i Çin gibi hoş-bū o siyeh perçemler
Beñzer ol şāf boğaz āyine-i billūra
- 3 Gelse kuyruk şalarak nāz-ile gerden kırarak
Dilkülensem düşüp endişe-i dūr-a-dūra
- 4 Zer devādur bilürüz çeşm-i remed-dīdeye çün
Ruḥ-ı zerdümle devā it niğeh-i rencūra
- 5 Vehbiyā Rūm ḥarācı deger ol muğbeçe līk
Kati a'lā idi luḥf itse dil-i mehcūra

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'lün)

194 A.139b, B.164a, C.176a.

195 A.134b, B ve C'de yoktur.

2 a: hoşka-i dildür C.

- 1 Fitnede tūfān ile baġlardı başı bir yire
‘Aşıkun cem‘iyyet itse kanlu yaşı bir yire
- 2 Kūh u şahrā şanmanūz kim kaşr-ı dil vīrān olup
Toprağı bir yire rīzān oldu taşı bir yire
- 3 Her giyāhı girye-i mestāne eyler tāk-veş
Mey-keşān-ı dürd itse cūr‘a-pāşı bir yire
- 4 ‘Aynuñ ġurşīd ü mehle görmemiş pīr-i felek
Olduġın resm-i vefānuñ intikāşı bir yire
- 5 Birbirinden infikāk itmez ġubūb-ı sūbħa-veş
Baġludur ehl-i derūnuñ cümle başı bir yire
- 6 Ma‘den-i sīm-āb zann eyler gören ‘aks eylese
‘Aşık-ı pūr-iżtīrābuñ irti‘āşı bir yire
- 7 Kār-ı Vehbī nakş-ı i‘cāz ile buldı imtiyāz
Tūde olsa bender-i nazmuñ kumāşı bir yire

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

- 1 İlişüp kākül-i dil-berde şikenden şikene
Dil-i zār oldu giriftār miħenden miħene
- 2 Dil hevā-yi ġaᡥ-ı sebzūñle nola ey gül-ruħ
Fūye-kār olsa şabā gibi çemenden çemene
- 3 La‘lin öpdürmege kâ‘il olur aġyāra dirīġ
Delinüp ġonce lebüm düşdi dehenden dehene
- 4 Dil resen-bāz-şıfat nāle-kūnan zūlfünde
Ĥatve-perdāzdur ey şūħ resenden resene

196 A.139b, B.164a, C.176a.

197 A.139b, B.164a, C.176a.

- 5 Naẓm-ı Nābī ile şî'rūñ olamaz yek-lehçe
Vehbiyā fark var elbette sūhandan sūhana

Vezi: Fe'ilātan/ fe'ilātūn/ fe'ilātūn/ fe'ilūn
(Fā'ilātūn) (fa'lūn)

198

- 1 Yārdan haste dile geldi meveddet-nāme
Muṭrib-i cān okısun şevk ile şihhat-nāme
- 2 Geldi bir nāme-i manẓūm-ı sa'īd-āver kim
Diseler nāmına şāyeste sa'ādet-nāme
- 3 Şafha-i cāna virür mūhre-i dāğ ile cilā
Yazsa 'uṣṣākına maḥbūb maḥabbet-nāme
- 4 Şafha-dil hāmemūze dūde olur merdūm-i çeşm
İstesem yazmağa ol āfete ḥasret-nāme
- 5 Peyk-i dil ḥālūmi i'lāmdan olmaz ḥālī
Dergeh-i dil-bere yazmağa ne ḥācet nāme
- 6 Āhum evrakı yaķar ben daḥı nāme yazaram
Eyledükce saña tahrīr şikāyet-nāme
- 7 Gelmedükce ḥatı itmez niḡehi ref'-i sitīz
Sulḥ çıķmaz başa yazılmasa elbet nāme
- 8 Geldi şebender-i 'irfan tarafından Vehbī
Kūlçe-i cins-i 'ināyet gibi fūrkat-nāme

Vezi: Fe'ilātūn/ fe'ilātūn/ fe'ilātūn/ fe'ilūn
(Fā'ilātūn) (fa'lūn)

198 A.140a, B.164b, C.176a.

2 a: nāme-i manẓūme-i sa'd-āver kim A, C.

4 a: şafhadan B.

5 a,b: Bu beyit B ve C nüshalarında yoktur.

- 1 Bakmaz o ğurre mest-i bahā can-sipārına
Bī-hūde pāy-māl oluruz reh-güzārına
- 2 Düşindeki melekleri görse dem-i namāz
Virmez selām taraf-ı yemīn ü yesārına
- 3 Böyle giderse haşırda nāz eyler ol perī
Rıdvan da‘vet eylese kevşer kenārına
- 4 Mest-i şarāb-ı sil hurūş-ı ğurūr iken
Gelmez hālel ‘aceb ki binā-yı vaķarına
- 5 Ser-germ-i naĥvet olmasun ol şūĥ çok da kim
Degmez neşāt-ı bāde-i ‘işve ĥumārına
- 6 Bakmaz mı dil-beran kühen-i sālūñ ol perī
‘Uşşākā rīş-ĥān olarak i‘tizārına
- 7 Vehbī zevāl-i devlet-i ĥüsnin ol āfetūñ
İtdüñ ĥavāle fitne-i ĥatt-ı ‘izārına

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

- 1 Düşmiş yire mestem diyü mey-ĥāne derinde
Bu bābda ‘akıl u dil üftāde yirinde
- 2 Virmez küre-i bend-i miyānuñ ĥazer eyler
Kesb itdügi naķd-i dili şaķlar kemerinde

199 A.140a, B.164b, C.176b.

4 a: Mest ü şarāb-ı sil B.

6 b: ‘uşşāk-ı rīş-ĥān olarak B, ‘uşşāk-ı rīş-ĥān olarak C.
200 A.140a, B.164b, C.177a.

1 b: ‘akıl dil üftāde B.

2 a: durmaz B, C.

- 3 Der-kār olıcaķ girye-i tūfan ħurūşa
Bir kaṭre degül kılzüm-i ‘umman naẓarında
- 4 Āzāde ser-abdāl-ı maĥabbet añā dirler
Destāra bedel penbe-i dāğ ola serinde
- 5 Mey neş’esini virdi mezāk-ı dile Vehbī
Rengin sūhanam vaşf-ı leb-i la‘l-i terinde

Vezni: Mef‘ülü/ mefā‘ilü/ mefā‘ilü/ fa‘ülün

201

- 1 O şūĥ olursa baña mihr-ban murādumca
Müsā‘id olmış olurdı zeman murādumca
- 2 Nişanda itmiş idüm gülşen-i ħayālümde
Hele yetişmiş o serv-i revan murādumca
- 3 O tarz u tavr ṭabī‘atce şive gönümce
Hırām u cilve sürin ü miyan murādumca
- 4 Niğāhum olmaz ise terceman ħarf-i niyāz
Degül ifādeye kâdir zeban murādumca
- 5 Güzellerüñ severem cümlesin dimem Vehbī
Fülan ħilāf-ı ṭabī‘at fülan murādumca

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

202

- 1 Şikār-ı cāna şebbāz-ı vişālünñ olsa āmāde
Döner laĥt-ı ciğerle her müjem fitrāk-ı şayyāde

201 A.140b, B.165a, C.177a.

3 a: tarz tavr A, C; şive-kār gönümce C.

3 b: cilve-i şirin C.

202 A.140b, B.165a, C.117a.

- 2 Nigāh-ı çeşm-i şūhūñ kilik-i müjgānın idüp der-kār
Olur inşā-yı rāz itmekde ‘aynı Nergisī-zāde
- 3 Tehī dest-i niyāz itme beni nakd-i temāşādan
Ki çeşmüm kāse-i deryūzedür āh-ı temennāda
- 4 Kātur mı rūz-ı rüst-ā-ḥīze yoḥsa ey kıyāmet-kād
Senūñle bir gice ḥaşr olmak olmaz mı bu dünyāda
- 5 Şeb-i vaşl oldı ammā özge ḥāletle güzer itdi
Nigeh nezzāre-i ḥayretde ḥātır gayru sevdāda
- 6 Revāc-ı kāle-i Hindī devātum görse ey Vehbī
Olur dāğ-ı ḥased temgā kumāş-ı Ahmed-ābād’a

Vezni: Mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

203

- 1 Hāl-i siyeh miyāne-i ḥaṭṭ-ı ‘izārda
Ol fitnedür ki müzmer ola iştihārda
- 2 Ḥaṭṭ-ı zenaḥ kenāre-i ḥaṭṭ-ı ‘izārda
Bir nüshadur ki mine yazılmış kenārda
- 3 Gel būseler yirin gör o zerrin ‘izārda
Güyā kirās mevsimidür Şarıyār’da
- 4 Zaḥm-ı nigāh-ı ahveli çeşm-i nizārda
Bir zü’l-fekar resmine beñzer Fenār’da
- 5 Güyende eşk-i çeşm-i raķībūñ bi-‘aynihī
Şeyṭan akındısına müşābih Ḥişār’da
- 6 Mihri o seyyidūñ dil-i semt-i raķibde
Finhan çü resm-i ḥaṭṭ-ı Muhammed Ḥişār’da

2 b: inşā-nüvīs olmakda B.

6 a: revāc-ı gülçe-i Hind B, revāc-ı gülle-i Hind C.
203 A.140b, B.165a, C.177b.

3 a: birin gör B, C.

5 a: gözinde A, C.

- 7 Vehbî kalem ki Nâbi'ye pey-revlik eyleye
Güyâ fesâne hâme olur i'tizârda

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

204

- 1 'Anberin haţţını gör zâhid o la'l-i terde
Sünbül-i cenneti seyr eyle leb-i kevserde
- 2 Şîşede habs-i perî seyrini istersen eger
'Aks-i ruhsârını gör âyine-i sâğarda
- 3 Dil mu'anberde hayâl-i leb-i la'li yârün
Benzer ol ahkere pinhân ola hâkisterde
- 4 Tâkdan eyledi ben hâke tenezzül dil-dâr
Buldum ol mâh-veşi gökde ararken yirde
- 5 Hâl-i mü dârını seyr it zekânında güyâ
'Anber-âlûde-i dūd oldu bün-i micmerde
- 6 Sünbül-i haţţını ârâyiş-i destâr itmem
Var iken hâşılı sevdâ-yı maḥabbet serde
- 7 Vehbiyâ gâh haţţun seyr iderem ki zülfün
Şu didi meşrebüm ârâm idemem bir yirde

Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

205

- 1 Keder bulmaz gezer seyl-âb-ı meyden tab'-ı rindâna
Dem-i 'işretde gelmez pend-i zâhid yâd-ı mestâna
- 2 Hayâl-i çeşm-i şühun her dil-i pür-hünü geşt eyler
'Aceb bir mestdür her dem gezer mey-hâne mey-hâne
- 3 Esîr-i deyr-i ḥusn itmiş hezâran pîr-i Şan'ânî
O kâfir sübhayî zünnâr kılmış çok müselmâna

204 A.140b, B.165b, C.177b.

205 A.141a, B.165b, C.178a.

- 4 Degül ebrū-yı pür-çin kilik-i kudretten celi hāzla
Keşide hil'at-i tahsindür ol haṭṭ-ı reyhāna
- 5 Ne tozlar kōpdı hüsnüñ başına gördüñ mi ey Vehbī
Sipāh-ı haṭṭ kemīn-i gaybdan çıkdukda meydāna

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

206

- 1 Başladı var ise cādū-yı nigeḥ efsūna
Döndi sevdā-yı maḥabbetle gönül Mecnūn'a
- 2 Yediler kırklar elbette tutar ānda maḳām
Beñzemez mi ser-i kūyuñ Cebel-i Kaysūn'a
- 3 Eşer-i nişter-i çeşmüñ ile şādıkdur
Taşt-i fassād kaḳā dinse dil-i pür-hūna
- 4 Sāz-kār olmaz ise luṭfuñ eger da'vi-i vaşl
Ne olur şer'a muvāfıḳ ne uyar kânūna
- 5 Dür-i dendan ü leb-i la'ile beñzer dehenüñ
Cüz'-i terkibi cevāhirden olan ma'cūna
- 6 Vehbiyā vaşf-ı ruḳında ḥased eyler Selmān
Tāze-perdāht tırāş eyledüğüñ maẓmūna

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'īlün)

207

- 1 Sükkerin bir sūḥan-i zā'ika-pīrā söyle
Tūṭinüñ ağızı şulansun yine cānā söyle
- 2 Müslüman-zālığı gögsüne ko insāf it
Bir selāmuñ da mı yok ey büt-i ra'nā söyle

5 a: siyāh-ı haṭṭ-ı kemīn A, C.
206 A.141a, B.166a, C.178a.

2 a: elbet tutar B.
207 A.141a, B.166a, C.178b.

- 3 Bâri bir şâfi cevâb eyle tabîbüm luţf it
Derdüm olmazsa pezîrây-ı midâdâ söyle
- 4 Diñleme muţrib-i bezmi beni diñle dir iseñ
Vâ'izâ diñlemez erbâb-ı hevâhâ söyle
- 5 Demidür ney gibi feryâd-ı gelû sözlerün
Yine dem-bestesin ey bülbül-i şeydâ söyle
- 6 Hîdmet-i 'aşkuña pervâne olur bencileyin
Var mı bir dil-şüde ey şem'-i şeb-ârâ söyle
- 7 Cün çelîpâ saña âgûş-güşâ olduğına
Eger incindün ise ey büt-i tersâ söyle
- 8 Dehen-i tengine âyîne-i ruhsârına bak
Var mı cây-i sühan ey tütî-i güyâ söyle
- 9 Kalb-i şâf ehline rûşen görünür ister iseñ
Dil-berün nâmını yâd itme mu'ammâ söyle
- 10 Nazm-ı Mağdûm ile hem-kadr olamaz ey Vehbî
Sözi istersen eger lü'lü'-i lâlâ söyle
- 11 Hazret-i Vâkıf Efendi ki dükenmez vaşfı
Haşre dek ister iseñ eyleyüp itrâ söyle
- Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

208

- 1 Şem'-i 'aşkuñ olalum hîdmetine pervâne
Dönelüm halka-i tevĥîdde yana yana
- 2 Erre-i zıkr ile dünyâdan idüp kaţ'-ı nazâr
Zekeriyyâ gibi canlar virelüm cânâna
- 3 Bizi girdâb-ı şafâ döne döne ğark itsün
Halka-i zıkrde ey dil idelüm devrâna

5 a: feryada gelür C.

208 A.141b, B.162b, C.178b.

- 4 Hikmetinden bize bir derd vire Mevlā kim.
Hayret-efzā ola dermānı dil-i Lokmān'a
- 5 Āşinā olmağa isterseñ eger Hallāk'a
Vehbiyā 'uzlet idüp halkla ol bī-gāne

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'īlün)

209

- 1 Düşdük reh-i meşakkate Allāh yol vire
Çıkduk diyār-ı ğurbete Allāh yol vire
- 2 Meydān-ı ğamda cān u dil itdi müsābakat
Bindiler esb-i ğayrete Allāh yol vire
- 3 Sāhil-niṣān-ı vuṣlat iken keṣti-i dili
Salduk muhīt-i firķate Allāh yol vire
- 4 Bend-i hevādan itdi gönül niyyet-i ğüriz
Dārü'l-emān-ı t̄ā'ate Allāh yol vire
- 5 Vehbī teveccüh itdi resen-bāz himmetüm
Ser-menzil-i ḥaķikate Allāh yol vire

Vezni: Mef'ūlü/ fā'īlātü/ mefā'īlü / fā'īlün

210

- 1 Te'ṣīr-i dem-i nāṣihı gör terk-i ğināda
Çıkamaz megesün̄ dağı ṣadāsı bu fezāda
- 2 Ādem gezemez nīṣesitān-ı ḥaṭarında
Biñ lāne-i 'akreb bulunur her teh-i pāda
- 3 Destārı ucın yirde sürür ehl-i ta'aṣsub
Kuyruklu dīv olsa sezā nām-ı nihāda

209 A.141b, B.162b, C.179a.

2 a: nīṣesitān-ı ḥaṭardur A.

210 A.141b, B.166b, C.179a.

2 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

3 b: Vezin bozuktur.

- 4 Yanında 'aşā meç taşımak gibi gelürdi
Kalyon nihān olduğunu görse 'aşāda
- 5 İbrīk-i vuzū' eyler idi şavma'asında
Girse eline minnet eger şīşe-i bāde
- 6 Ta'dīl-i şalātı idüp ifrāt mürāyī
'Avk itmededür Hakkā dağı dīni edāda
- 7 Şūfī saña nisbet görünür hokka-i tiryāk
Mārūñ deheni niş-i zebān ile ezāda
- 8 Vehbī aña vakf olsa eger penbe-i mīnā
Eylerdı halāli yirine cāme şitāda

Vezni: Mef'ūlü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ūlün

211

- 1 Zīnet düşer mi şadr-ı güzīnān-ı rif'ate
Korlar mı nokta kıl nazar imzā-yi hüccete
- 2 Üşkūfeler ki şaff-zededür deşt-i kudrete
Güyā şühūd-i dürr yazılır zeyl-i hüccete
- 3 Kābil olur mı nüşha-i ülfetden intifā'
Harf-i hulūş-ı rābīta olmazsa şohbete
- 4 Perverdesi has olsa da ğark eylemez bihār
Bir kimseye ki luḫf idesin boğma minnete
- 5 Nā-müstehakka rābīta-baḫşī-i 'izz ü cāh
Güyā te'addi itmege beñzer emānete

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'īlü/ fā'ilün

4 a: gelür de B, mēnend-i 'aşā C.

7 a: hokkadur yak B, C.

7 b: edāda B.

211 A.142a, B.166b, C.179a.

4 a: ğark eylemez buhār A, C.

- 1 Her ki bālin-veş tayanmazsa eşügi taşına
Dergeh-i dil-dārda yokdur yiri taş başına
- 2 Sen de 'akluñ var ise bir neş'e tahsıl it yürü
'Ālemüñ ta'n itme tiryākīsine 'ayyāşına
- 3 Kaṭre-i eşkümde deryālar nihān olmuş görüp
Merdüm-i çeşmüm didi girdüñ yine bir yaşına
- 4 Biñ yaşasun Nūh-veş ol mäh-rū bakmazsa da
'Aşıkuñ tūfān-ı eşk-i dīde-i hun-pāşına
- 5 Vehbiyā ebyāt-ı hoş-naqşın bu tarh-ı dil-keşün
Ser-fürü eyler görenler hāme-i nakkāşına

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

- 1 Zāmīr-i şāfa esrār-ı dili i'lāma hācet ne
Olur mir'āta şuret mürtesem ressāma hācet ne
- 2 Perīsin cilvegāhın çeşmesār-ı dīde-i candur
Ten-i 'uryānını seyr itmege hammāma hācet ne
- 3 Ğamuñla hod-be-hod 'ıyş eylerem bī-minnet ey sākī
Yeter hūn-i derūnum bāde-i gül-fāma hācet ne
- 4 Şafā-yı rüyine temkin virür haṭṭ-ı siyeh kim dir
Nüzül-i şu'leye dūd-ı siyehden dāma hācet ne
- 5 Hayāl-i dūr çeşm-i ṭab'ına nezdik iken Vehbī
Olan der-dest-i dā'im dūr-bīn-i cāma hācet ne

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

212 A.142a, B.166b, C.179b.

5 a: ebyāt-ı hoş-naqşını B.

213 A.142a, B.167a, C.179b.

2 a: birisin B, C.

3 a: bī-minnet-i sākī B, C.

4 b: tezerv-i şu'leye A, B.

- 1 Dehānum dest-i hayretle 'aceb mi eylesem beste
Ki çerh itmiş sühan-sencānı hep hayrān ü dem-beste
- 2 Yeter bu şeşder-i hayretde kalduķ zār u ser-gerdān
Güşād it kalmasun yā Rab der-i cūd-ı himem beste
- 3 O şāhuñ reh-güzārında şaf-ı mūran hayāl itme
Nice bī-tāb esīr 'aşkıñı itmiş be-hem-beste
- 4 Ider zülfin perīşān itse çeşmi meyl-i hun-rīzi
Belī olmaz dem-i peygārda bāl-i 'alem beste
- 5 Haţar görmez olanlar dāhıl-i dārü'l-emān-ı 'aşk
Kemend-i şayda olmaz pāy-i mürgān-i Harem beste
- 6 Ferāmūş olmasun kār-ı ma'ārif diyü ey Vehbī
Girihler şanma kim olmışdur engüşt-i kalem beste

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

- 1 Ağyārı ki yād ide o şeh şoĥbetümüzde
Firķat gibi miĥnetle geķer vuşlatumuzda
- 2 Çerĥūñ şu kadar ruĥsatı var zevķa ki gāhī
Rakkās temāşā iderüz sā'atümüzde
- 3 Biz dilde temāşā iderüz sırr-ı dü-kevni
Var bāde-i kesret kadeĥ-i vahdetümüzde
- 4 Yaĥ-pāre mişāli iken ol ĥanķer-i elmās
Zahm urşa erür sīne-i sūz ülfetümüzde
- 5 Kurbānuñ olam ĥamze-i ĥun-rīzūñe karşı
Var ĥālet-i bismil nazār-ı hayretümüzde
- 6 Vehbī nice mümkün ki ola kābil-i tanzīr
Ol feyz ki var kilķ-i velī-ni'metümüzde

214 A.142a, B.167ā, C.180a.

2 b: der-i cūd u himem beste B.

215 A.142b, B.167a, C.180a.

- 7 Memdūh-ı cehan Hazret-i Maḥdūm-i gūzin kim
Kābil degül evşāfın edā midhatümüzde

Vezni: Mef'ülü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ülün

216

- 1 Murāduñ Haḳ'dan iste ber-murād olmakda reyb itme
Gel 'akluñı başa cem' itmege cehd eyle 'ayb itme
- 2 Henūz ālāyiş-i dünyāyı terkūñ gelmedi vakti
'Abes el çekme akrān içre kāhillerne 'ayb itme
- 3 Süvār ol raḥş-i isti'dāda çık meydān-ı ümmide
Licām-ı raḥş-ı ihlāşı kavī tut elde seybt itme
- 4 Libās-ı 'iffetüñi çek miyāne zeyl-i inşāfı
Anı o nās hırşıyla şakın ālūd-ı ceybt itme
- 5 Huşūl-i cevher-i 'işmet cevābında gerek Vehbī
Şakın tahşilini vā-beste-i vakt-i نيب itme

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

217

- 1 Ağyārı lücce-nūş-i mey-i vuşlat eyleme
'Uşşākı ğavta-hār-ı yem-i firkat eyleme
- 2 Seytāna uyma 'āşıka raḥm eyle ey perī
Ādem şanup rakīb ile ünsiyet eyleme
- 3 Rūşen-nümūd u tīre-dil olup mişāl-i şem'
Ey meh şebāne ğayr ile germiyet eyleme
- 4 Sarf itme āb-ı rüyūñı bezm-i kibārda
Hoy-kerde-i hicāb olarak zillet eyleme

216 A.191a, B ve C'de yoktur.

217 A.142b, B.167b, C.180a.

- 5 Gırmez ele nuḳūd-i kerem ŧimdi ey gönül
Sa'y it heman güŧād iken hācet eyleme
- 6 Vehbī koma devātda bī-kār kilküñi
Engüŧt-i 'aḳd der-dehen-i hayret eyleme

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

218

- 1 Tebhālehā-yı yāri gör ol la'l-i nābda
Güyā habābdur k'ola cām-ı ŧarābda
- 2 Ümmīd-i būse cā'iz imiŧ haḧḧ-ı yārdan
Gördüm yirin o mes'elenün ben kitābda
- 3 Ğırbāl-i hāleyi nola meh ḧutsa rüyuña
Kalmıŧ o āfitābı görince hicābda
- 4 Olmaz resīde menzil-i te'ŧīr-i tīr-i āh
Kaddün keman-veŧ olmayıcak piç ü tābda
- 5 Gülŧende nāle itme der-i yāre 'āzim ol
Gel 'andelīb diñle beni sen bu bābda
- 6 Ol ŧem'-i hüsne karşı revān eyle rühuñı
Zirā sefer lezīz olur māhtābda
- 7 Vehbī bu ŧi'r vaŧf-ı leb-i la'l-i yār ile
Reŧk-i gül ü mül olsa nola āb ü tābda

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

219

- 1 Cehānı mülzem ider la'li harf-i nahvet ile
Fünün-i 'iŧvede kim söyleŧür o āfet ile

6 b: engüŧt-i 'aḳdi B.

218 A.142b, B.167b, C.180b.

4 a: menzil-i te'ŧīre te'ŧīr ile B.

219 A.143a, B.168a, C.180b.

- 2 İdeydi penbe eger imtizâc âteş ile
İderdi sūz ğam-ı ūlfet ketân-ı tākāt ile
- 3 Olursa şimdi olur tâb-ı ğamla germ-â-germ
Alışdı gül-hun-ı dil âteş-i maḥabbet ile
- 4 Ne-dīde rŭy-i sehvdür mişāl-i dīde-i baḥt
Geçürdi ‘ömrümüzi ḥayf ḥâb-ı ğaflet ile
- 5 Çeker o ‘âşıkı dil-dāra kehrübâ-yı vişāl
Geh eşk ğāh ola zer rŭy-i za‘f ü firķat ile
- 6 Bu şi‘r-i nāzŭki ibrāz eyleyŭp Vehbī
O şāha ḥālŭmi ‘arz eylesem nezāket ile

Vezni: Mefā‘ilŭn/ fe‘ilātŭn/ mefā‘ilŭn/ fe‘ilŭn

220

- 1 Baña bir māh-likā mihr-i dirāḥşān olsa
Seyr iden kevkebe-i ḥŭsnini ḥayrān olsa
- 2 Dil-ber olunca benŭm şu‘le-i raḥm sencileyin
Ḥŭsni âteş-figen-i ḥırmn-i sāmān olsa
- 3 Meh görünmez mi saña ḥŭsnine ğarrālanarak
Bilse māhiyyetini kendŭde iz‘ān olsa
- 4 Bāğda servi şalındurmaz o naḥl-i ḥŭsnŭm
Nāz ile ğülşen-i kŭyında ḥıramān olsa
- 5 Bād dāmençe gibi âteşin efzŭn eyler
Sīne-sŭzān ğamın mirvaḥa-cŭnbān olsa

4 a: Ne-dīde girdi şŭhŭdŭz mişāl-i dīde-i baḥt B.

5 a,b: Bu beyit C nüshasında yoktur.

220 A.143a, B.168a, C.181a.

3 a: meh görünmezdi B, C.

5 b: ğamuñ B, C.

6 Kilk-i zerrīn ile şāyeste degül mi Vehbī
Bu gazel zīver-i mecmū'a-i yārān olsa

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'ilün)

221

- 1 Vaşl-yāb olmaz o kim hicrūñle me'nūs olmaya
Kām-bīn olsun mı ol ğam-keş ki me'yūs olmaya
- 2 Būlgul-endāz-ı cehān olmaz şeh-i 'aşkam diyü
Sīne-küpīde o kim reşk-āver-i kūs olmaya
- 3 Sāyeden diken evvel mihr-veş mümkün mi kim
Çihresi āyīneye bakdukca ma'kūs olmaya
- 4 Hābbezā sa'd-ahterī kim Vehbiyā ğam-ĥāneme
Yār teşrīf eyleye bir şahş menhūs olmaya

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

222

- 1 Haşr itmedi felek bizi ol meh-cebīn ile
Hayfā ki geçdi 'ömrümüz āh u enīn ile
- 2 Dergāh-ı yārda yirümüz bellü eyledük
Baş-ı haşır pāre-i çīn-i cebīn ile
- 3 'Aşık odur ki māhi-i mahı kebāb ide
Bezm-i belāda bir nefes-i āteşīn ile

221 A.143a, B.168a, C.181a.

3 a: B nüshasında ikinci kelime yazılmamıştır, C nüshasında ise beyit atlanmıştır. (Bu mısradaki vezin bozuktur).

3 a,b: Bu beyit C nüshasında atlanmıştır.

4 a: ğam-ĥānemüz B, C.

222 A.143b, B.168b, C.181a.

1 a: hiss itmedi C.

- 4 İtmez nühüfte şevkını būs eyleyen lebün
Zâ'il olur mı nefha-i mey dârçîn ile
- 5 Sebzinde-dâr hasretiyüz şimdi Vehbiyâ
Hem-hâbe-i vişâl iken ol nâzenîn ile

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

223

- 1 Gülzâr-ı hüsne o mehün intizâr ile
Hem-hâldür müjem rag-i ebr-i bahâr ile
- 2 Tâc-ı riyâ ile küleh-i rindi fark ider
Hem-ser degülse kubbe 'aceb mi menâr ile
- 3 Bir âfet-i siyeh beni mest itdi şöyle kim
Fark eylemem henüz yemîni yesâr ile
- 4 Cü şanma ey şanevber-i gülşen-tırâz-ı râz
Su indi pây-i serve saña intizâr ile
- 5 Emvâc-ı bahr olsa 'aceb mi kenâre-gîr
Mümkün midür mukâbele hiç rûzgâr ile
- 6 Sâkî meded-res ol ki giribân-ı şevkumuz
Sad-pâredür keş-â-keş-i dest-i humâr ile
- 7 Vehbî nazîre eyler iseñ şi'r-i 'izzet'e
Hatm it kelâmı kâfiye-i i'tizâr ile

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

224

- 1 Sâkî ne dem ki nûş-i mey-i lâle-gün ide
'Uşşâk câm-ı çeşmini leb-rîz-i hün ide

223 A.143b, B.168b, C.181b.

224 A.143b, B.168b, C.181b.

- 2 Zülfin ki yâr mevc-nümâ-yı füsün ide
Sad-‘aql-ı külli silsile-bend-i cünün ide
- 3 Çerhüñ taḥammül eyledügüm bār-ı miḥneti
Taḥmîl olinsa ki o zemîne zebün ide
- 4 Pertev-gedâ-yı feyzem o rüşen-zamîre kim
Nür-ı yakîni mahv-i zalâm-i zunün ide
- 5 Me‘mûldur o dâver-i ‘âlî-fütüvvetüñ
Luṭfı telâfi-i sitem-i çerḥ-i dün ide
- 6 Ya‘nî cenâb-ı ‘Ârif Efendi ki bulsalar
A‘yan ğubâr-ı râhını kühl-i ‘uyün ide
- 7 Kûlzüm-nevâl-i şadr-ı muḥitü‘l-kemâl kim
Görse ğurûş-ı cüdını deryâ sükün ide
- 8 Böyle kalursa cüşiş-i tûfan ğurûş-ı eşk
Fülk-i vücûdı ğarka-i girdâb-ı ğün ide
- 9 Şad-ḥayf o sâde levḥa ki neyl-i merâm için
Ümniyye-i müsâ‘ade-i baḥt-ı dün ide
- 10 Keşşâf müşkilât ki isterse her sözün
Fihrist-i şad-hezâr şürûḥ u mütün ide

Vezni: Mef‘ülü/ fâ‘ilâtü/ mefâ‘ilü/ fâ‘ilün

225

- 1 Ta‘nı ko zâhid baña hem-vâre Allâh ‘aşkına
Kıl nazar ol âfete yek-pâre Allâh ‘aşkına
- 2 Hep esîründür senüñ deryûze-kârân-ı vişâl
Merḥamet kılsañ ne var bir pâre Allâh ‘aşkına
- 3 Bâde-i vaşluñ ile ol şüst ü şü kıl ey ṭabîb
Zahm-ı câna soñra eyle çâre Allâh ‘aşkına

3 b: taḥammül olinsa C

5 a: dâd-ı ‘âlî-fütüvvetüñ B.

6 b: kühl-i zunün ide A, C.

225 A.144a, B.169a, C.182a.

- 4 Āhumı şaff-ı rakībāna havāle eyledüm
Tīg çekdüm leşker-i küffāra Allāh ‘aşkına
- 5 Her biri bir revzen-i kaşr-ı tecelliyyāt olur
Kim ki eyler sīnesin biñ pāre Allāh ‘aşkına
- 6 İtme ey şeh ‘arz-ı hālin Vehbi-i üftādenüñ
Cāme-i şabrı gibi şad-pāre Allāh ‘aşkına
- 7 Pey-rev oldum Hazret-i Maḥdüm’a ey feyz-i sühan
Ol meded-res şab‘-ı pür-efkāra Allāh ‘aşkına

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

226

- 1 Şebāne meclise gelse o şem‘-i tābende
Yanup yakılmağı pervāne görse tā bende
- 2 O şūḥ ḥāl ü ḥaṭın dām ü dāne itdi baña
Velī çalışdı giriftār idince tā bende
- 3 Dirīg kūy-i vişāle irişmedi dil-i zār
Reh-i ğamında deli oldum çok şitā ben de
- 4 Nifāk-pişedür aġyāra i‘timād itme
Olur ise saña ey şāh şūretā bende
- 5 Sitem-keşan ne çeker bilmez idüm ey Vehbī
Mey-i maḥabbeti nūş itmeyince tā ben de

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

227

- 1 Benefşe virdi riżā ser-fürü nihādelige
Kenāre-gīr ola tā bāġda güşādelige

226 A.144a, B.169b, C.182a.

2 b: pā-bende B.

3 b: Reh-i ğamında deli oldı çok şitā bende B, C.
227 A.144a, B.169b, C.182b.

1 a: fürü-nihādelige A.

- 2 Neşâṭ-baḥṣi-i mey intisâb-ı ḥumdandur
Kerem-güvâh-ı nesebdür kibâr-zâdelige
- 3 Şehâda sikkeyi mermerde kazmasa Ḥâtem
Ne lâyıķ idi nigın gibi nâm-dâdelige
- 4 Çeken kemân-ı ğam-ı ebruvân-ı dil-dârı
Kemân-ı Rüstem'i almaz ele kepâdelige
- 5 Olursa küyi nola ḥâbgâh-ı râḥatumuz
Ki seng-i dergehi çesban gelür visâdelige
- 6 'Aceb mi jâle gül için iderse kendüyi maḥv
Belî vücūdını iftâ düşer fütâdelige
- 7 O şehsüvâr-ı felek cilvegâh-ı ma'nâyam
Ki esb-i fikrûme Pervin sezâ kılâdelige
- 8 Bu nazm-ı tâzeye tanzîr idenlere Vehbî
Yerâ'a virdi rızâ ser-fürû nihâdelige

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

228

- 1 Baña nisbetle yeksandur sürür u sūr mâtemle
Yanumda farkı yokdur ğurra-i 'ıydün Muḥarrem'le
- 2 Beni itdi ümîd ü ye'sden âzâde ḥükm-i 'aşķ
Berâberdür yanumda buḥli çerḥün cūd-ı Ḥâtem'le
- 3 Ḥayâl-i yâre dest-i da'vet oldı cünbiş-i müjgân
Nola ğâhî gelüp ülfet iderse çesm-i pür-nemle
- 4 'Aceb mi ḥalkâ-i zencîre dönse gerdiş-i çesmi
Göñül dîvâne olmışdur ḥayâl-i zülf-i pür-ḥamla
- 5 Benem ol riş-ḥand ey tiğ-i âteş-tâb-ı hicran kim
Söyünmez süziş-i zaḥm-ı derûnum âb-ı merhemle

228 A.144b, B.169b, C.182b.

5 a: Benem ol riş-ḥâr-ı tiğ-i âteş-tâb-ı hicran kim B.

6 Var iken dilde ümmîd-i şafâ-yı 'afvı ey Vehbî
Değişmem ben günâhum zühd-i İbrâhîm Edhem'le

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

229

- 1 Müştâkdur gönül ruḥ-ı cānānı görmege
Çün 'andelîb-i rûy-i gülistānı görmege
- 2 Ser-geştayüz biz ol meh-i tâbānı görmege
Pervâne gibi şem'-i sebistānı görmege
- 3 Hâhiş-kerüz ḥaṭ-ı ruḥ-ı cānānı görmege
Tâliblerüz kitâb-ı gülistānı görmege
- 4 Sûr u sūrūr eyler idüm bâğ-ı dehrde
Olşa ṭarîk o naḥl-i ḥirāmānı görmege
- 5 Kûr tâli'î ki bâña göz açdurmaz eşk-i şevk
'Azm eylesem o mihr-i dirahşānı görmege
- 6 Elbet görürdi çāresini ol ṭabîb-i nâz
Gelseydi ger bu ḥaste-i hicrānı görmege
- 7 Zînet-serāy-ı dehri teḥî kîseḡan nider
Baḡşış gerek cihāz-ı 'arūsānı görmege
- 8 Bir kerre kor mı ḥatt-ı ḡubār-efḡenûñ şehā
Mir'ât-ı dilde şûret-i şādānı görmege
- 9 Dārū-yı eşki ḥalkā-i çeşmünde gösterüp
Bir dām kor o kebg-ḥirāmānı görmege
- 10 Şad-ḥayret ile şûret-i bî-cāna döndiler
Deyr-i ḥasende ol bût-i devrānı görmege
- 11 Hûn-ı gamuñla destümi āḡuşte seyr iden
Bî-raḡbet oldı pençe-i mercānı görmege

229 A.144b, B.170a, C.183a.

7 a: zînet-serāy-ı dehr C.

10 b: dehr-i ḥasende B.

12 Nakd-i şekîbi rûy-nümâ virdi isteyen
Ol nev-'arûs-ı hacle ki cânânı görmege

13 Itsün nişâr-ı gevher-i tahsin Vehbiyâ
Tâlib olan bu şâhid-i 'irfânı görmege

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

230

1 Âh kim sevdâ-yı zülf-i haţţ-ı 'anber-fâm ile
Şâne-veş çâk oldı cismüm erre-i âlâm ile

2 Hâle şanma tayy-i menzil eyleyüp meh şâmdan
Ka'be-i küyuñ tavâf itmekdedür ihrâm ile

3 Revzen-i çeşm-i başiret bâz olmazsa eger
Rüşen olmaz hâne-i dil pertev-i ilhâm ile

4 Vehbiyâ itdi felek dem-beste-i hayret beni
Itmedi ülfet leb-i ümmîd-i harf-i kâmile

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

231

1 Hoşâ o rinde ki mestî-nümâ-yı gaflet ola
Gelen gözine velî bâde-i hakikat ola

2 Hoşâ o şohbet-i hâl âşinâ-yı nâz u niyâz
Zeban nühüfte nıgeh güş-i çeşm-i hayret ola

3 Hoşâ o dâ'ire-i bezm-i sūr hâne-i ins
Ki mihmâna perîler sefir-i da'vet ola

4 Hoşâ o dâd u sitâd-ı dil ü dil-ârâ kim
Nazar miyancı-ı bâzâr-ı üns ü ülfet ola

12 b: cânı görmege A, B.

230 A.144b, B.170b, C.183b.

13 a: yâr olmazsa B.

231 A.145a, B ve C'de yoktur.

- 5 Hoşā tegāfūl-i nāz u niyāz ki anuñ-çün
Zebān u dīdede da'vā-yı 'akd u şirket ola
- 6 Hoşā o dem ki murād ittifāk ide zuhūr
Bezimde keş-me-keş-i da'vi-i kerāmet ola
- 7 Hoşā nigāh-ı nihānī ki dāmen-i müjede
Çerāğ-ı düzd gibi nā-nümūde hey'et ola
- 8 Hoşā o bezm-i Felāṭun-pesend kim görilen
Sarābı terbiye-pīrā-yı ḥum-ı ḥikmet ola
- 9 Hoşā ḥadīṣ-i maḥiyyet ki nazm-ı Vehbī-ves
Me'ālī ḥālet-i dīdārdan 'ibāret ola

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

232

- 1 Şubḥ-dem 'azm idüp ol dil-siyehüm Şehbā'ya
Şeb-i hicrinde gönül düşdi 'aceb sevdāya
- 2 Bize vaḥşīlik idüp gitdi o āhū ammā
Ḥavfım olur giderek mūnis olur a'dāya
- 3 Nağmesi Zühre'ye icāb-ı semā' eyler idi
Himmet-i nāle ile bir nefes itsem nāya
- 4 Sāhil-i yemde olur mevce-şümār-ı ḥasret
Düşelü gönümüz ol kākül-i 'anber-sāya
- 5 Bir gün elbette olur kāle-ḥarīd-i ümmīd
Vehbiyā naqd-i hünerdür kişiye sermāye

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

- 1 Gelüp lağzide-pā mey-hāneden mestāne düşdükce
Göñül kııl 'arza-i üftādeñi cānāna düşdükce
- 2 Degüldür berf-i pāre çerh çil akçe nişār eyler
Niğāhı ol 'arūs-i haclegāh-ı cāna düşdükce
- 3 Bisāt-ı 'ıyşa fart-ı şevkdan hun-pāş olur didüm
Kadehden kaṭre-i mey kūşe-i dāmāna düşdükce
- 4 Cözilsün yoḥsa 'aklumda olur pā-beste-i sevdā
Ḥayāl-i 'ukde-i zülfün dil-i nālāna düşdükce
- 5 Olur cüyende-i āb-ı ḥayāt-ı vaşl Hızır-ı dil
Bevādī-i gāmında zulumet-i hicrāna düşdükce
- 6 Cenāb-ı seyyid-i şāniye eyle pey-revī Vehbī
Kemiyet za'f ile 'azmün reh-i 'irfāna düşdükce

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

- 1 Şeb tā-seher o dīde ki bī-dār olmaya
Cāy-i ḥayāl zülf ü ruḥ-ı yār olmaya
- 2 Mümkün mi dil o zülfe giriftār olmaya
Mansūr-ı 'aşk ola yine ber-dār olmaya
- 3 Lāyık mı sil-i cūş ola bārān-ı eşkümüz
Mizāb-ı kāmumuz yine serşār olmaya
- 4 Hiç bir şanem mi var ki ḥayāl-i kenār ile
Tārīki-i miyānına zünnār olmaya
- 5 Yā Rab beni o bezmde ser-mest itme kim
Sāki-i bāde-āveri dil-dār olmaya

233 A.145a, B ve C'de yoktur.

234 A.145a, B ve C'de yoktur.

6 Lāyık mıdur bu nazm-ı hoş-āyende Vehbiyā
Zīb-āver-i şahāyif-i eş'ār olmaya

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

Fī-Harfi'l-Yā³*

20

Bir şeb ki felek eyledi şem'-i kâmeri
Puf-kerde-i enfās-ı nesīm-i seheri
Kāşānemüze eyleyüp ol mihr tülü'
Rūzençe-i çeşmi itdi pür-nür u ferî

235

- 1 Nidem ol mest-i 'işve meyl-sāz-ı 'ıyş u nūş oldı
Hum-ı mey-veş dil-i pür-hün-ı 'āşık pür-hurūş oldı
- 2 Degül hāle olup meh reh-neverd-i Kābe-i küyuñ
Kābā-yı ebrden 'uryān olup ihrām-pūş oldı
- 3 Nola olsa niyāz-ı vaşl maqbūluñ ki küyuñda
Du'ā-yı 'āşıkān āmin-fermā-yı sūrūş oldı
- 4 Nesīm-i āndan şem'-i hayālūñ hıfz için cānā
Dil-i pür-dāğ bir fānūs-ı pür-zīb ü nuķūş oldı
- 5 Ney-i hāmem nevā-yı nazma āğāz idicek Vehbî
Semā'-ı cān ile gūş eyleyüp 'ālem hamūş oldı

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise,
"Harfü'l-Yā³" şeklindedir.

20 A.145b, B.170b, C.183b.

235 A.145b, B.175b, C'de yoktur.

- 1 Bize de sâki 'aks-i çihresin der-câm gösterdi
Yine mir'ât-ı bahtum baña rûy-i kâm gösterdi
- 2 Küleh kec cephe pür-çin çihre ma'kûs u kıyâfet şûh
O meh mir'ât-ı şûret-zerde bir endâm gösterdi
- 3 Nice reng-i şafaqla hoş-nümûd olduysa rûy-i mihr
O mâhî tâ o resme câme-i gül-fâm gösterdi
- 4 Nigâhuñ haţtına turre-i fevti eyleyüp telmiğ
Haţuñda aña şayd-ı kalb için bir dâm gösterdi
- 5 Nice ser-dâde-i 'aciz olmasun Vehbî'ye a'dâsı
Ki tîr-i tîz-i âhı kuvvet-i şamşâm gösterdi

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

- 1 Helâk itdi beni tîr-i nigâhı
Ecel mevkûf-ı şemşîr-i nigâhı
- 2 Yanındayken nola olsam gürisne
Olur mı kimse hiç seyr-i nigâhı
- 3 Tenüm çün halka kaldı çille-i gam
'Aceb mi olsa zih-gîr-i nigâhı
- 4 Olur hem-şûret-i şehbâz-ı hun-rîz
Beyâz-ı dilde taşvîr-i nigâhı
- 5 Anuñla pençeleşmez kimse Vehbî
Yıkar bebri anuñ şîr-i nigâhı

Vezni: Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ülün

236 A.145b, B.175b, C'de yoktur.

1. as: bezemde A.

237 A.145b, B ve C'de yoktur.

238

- 1 Ol bün-nişîn-i baħr-i maħabbet şadef gibi
Ümmîd-i sâhîl eyleme seng-i ħazef gibi
- 2 Bî-vâyedür çerâgeh-i ħâhişden ehl-i dil
Zîrâ naşîb-i ħirmen-i şandur ‘alef gibi
- 3 Şâhâ recâ-yı vaşl-ı velî itmedüñ kabûl
Ĥâtır gönûl yanun̄da senün̄ ber-ṭaraf gibi
- 4 Germiyyet itmeseydi gönûl süz-ı ‘aşk-ile
Tâ böyle âteşin nağam olmazdı deff gibi
- 5 Her mest-i dil-siyâhı bu bezm-i melâhatün̄
Ĥünî midür o âfet-i ħançer be-kef gibi
- 6 Ümmîd-i yek-nigâhuñ ile ey kaşl kemân
Ṭutdum ħadeng-i cevrun̄e sînem hedef gibi
- 7 Olduķca dür-nişâr sūħan-i yâr Vehbiyâ
Ol dem dehen-güşâ-yı taħayyür şadef gibi

Vezni: Mef‘ülü/ fâ‘ilätü/ mefâ‘ilü/ fâ‘ilün

239

- 1 Şikest-i revnaķ-ı cām itdi mäh-ı rûze gibi
Görindi ğurresi zîrâ şikeste göze gibi
- 2 Çekilmez oldu mey-i nâ-güvâr-ı hicrânun̄
Mizâc-ı ‘aşkumı sâķi bu bâde boza gibi
- 3 Fürûĝ-ı devlet-i imsâk-meşrebânın ħalk
İder zevâlin ümîd âfitâb-ı rûze gibi

238 A.146a, B.170b, C.183b.

7 a: sūħan-i bārū B.

239 A.146a, B.170b, C.184a.

3 b: ider zevâlini ümmîd A.

- 4 Bu 'ālem-i gül ü āb ile olan ālūde
 Kātur ayakda olur hāksār mūze gibi
- 5 Yine bize kalan eyyām-ı hīcrīdür Vehbī
 Ki zevk-i vaşlı gezer devlet-i se-rūze gibi

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

240

- 1 Zāhidūñ sūreti zebānı gibi
 Beddūr ahlākı da lisānı gibi
- 2 Sīnede zaḥm-ı tiğ-ı cānānı
 Şaklar erbāb-ı 'aşk cānı gibi
- 3 Kavs-i ebrū-yı yāri vaşf itseñ
 Atılır saña ok yılanı gibi
- 4 Eylereḡ zaḥm-ı nīze-i yāra
 Cā bir lāle-i sinānı gibi
- 5 Götürür çok mütāla'a ḡat-ı yār
 'Ārifün ders-i imtiḡānı gibi
- 6 Ḥār-ı kūyuñ nesīm-i Vehbī'ye
 Götürür ḡaci armaḡānı gibi

Vezni: Fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
 (Fā'ilātün) (fa'lün)

241

- 1 Ebruvān idmān-ı nāz eyler keman-keşler gibi
 Nāvek-i ḡamzeyle pürdür çeşmi terkeşler gibi

4 a: bu 'ālem-i gül-āb ile A, C.
 240 A.146a, B.171a, C.184a.

3 a: vaşf itdūñ C.

4 b: لاله lāle-i sinānı gibi B, C.
 241 A.146b, B.171a, C.184a.

1 a: idmān-ı nāz eyler B, dāmān-ı nāz eyler C.

- 2 Hasret-i la'lûñle içmişdüm şarāb-ı şu'le-reng
Hanmān-ı cāna sūziş virdi āteşler gibi
- 3 Ol 'arūs-ı 'işve gīsū-yı mutallāsın bu şeb
Itedi gerden piç-i dil mār-ı münakkaşlar gibi
- 4 Her gice nālānam ey gül şem'-i rüyūñ şevkına
'Andelībān-ı şeb āheng-i nevā-keşler gibi
- 5 Tāze ma'nālar gelür āgūş-ı fikre Vehbiyā
Ehl-i nazma nāz iderlerken peri-veşler gibi

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fa'ilātün/ fā'ilün

242

- 1 Çeşm-i şūhuñ görünür çeşmüme şebbāz gibi
Dünbiş itdükce o müjgan per-i pervāz gibi
- 2 Leb-güşāyende olan halkı kesüp biçmek için
Vağf-ı hamyāze-i ğamdan dehen-i kāz gibi
- 3 Dostlar şīve-i nā-sāz-ı felekden feryād
Nāz ider ehl-i dile dil-ber-i mümtāz gibi
- 4 Her işūñ āğiri 'aks-efgen olur hātırına
Sīnesi ehl-i dilūñ āyine-i rāz gibi
- 5 Geçerüz luğf-ı Hudā ile şirātı vā'iz
Rīsmān üzre iden cilve resen-bāz gibi
- 6 Şīre-i nā-res-i va'd olsa da şevk-āver dil
Idemez mest-i şafā bāde-i incāz gibi
- 7 Böyle pūr-sūz iken elfāzı bu nazmuñ Vehbī
Āb-dār olması ya sihr ya i'cāz gibi

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

242 A.146b, B.171a, C.184b.

2 b: vağf-ı hamyāze-i ğamdur C.

6 a: şevk-āverden B, C.

243

- 1 Kākülinde fitne pā-beste dil-i şeydā gibi
‘İşve çeşminden nümāyan neşve-i şahbā gibi
- 2 Zaḥm-ı şemşir-i teğāfülden şakın ey dil yine
Ėamze ḥançer der-kef olmuş mest-i istiğnā gibi
- 3 Zabt-ı mülk-i ḥüsne ḥüccetdür ḥaṭ-ı rüyuñ senüñ
Ebruvan üstinde saṭr-ı evvel-i imzā gibi
- 4 Zir-i müjganda nigāh-ı luṭfı olmuş der-kemīn
Perde-i elfāzda pinhān olan ma‘nā gibi
- 5 Pençe-i ferman gibi itmiş perīşan perçemin
Düşe salmış gīsüvānın zülfine tuğrā gibi
- 6 Vehbiyā ben Ėayra itmem ilticā şimden gerü
Bir efendüm var cehanda ol perī-sīmā gibi

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

244

- 1 Şunmada la‘lini aĖyāra mey-i nāb gibi
Kaşdı meclisde baña cevriñi işrāb gibi
- 2 Ḥum-nişin olma şakın cām-ı mey-i nāb gibi.
Şaff-ı evvelde yir it şem‘a-i mihrāb gibi
- 3 Dostlık eylemem ümmid-i felekden k’olmuş
Düşmen-i mihr ü vefā ḥāṭır-ı aḥbāb gibi
- 4 Sāf-ṭab‘ān olamaz muntazam-ı silk-i merām
Delmedükce yüregın çerḥ-i dūr-i nāb gibi
- 5 Zaḥm-ı ‘aşkın daḥı dil tıfl iken itmişdi nihān
Muşaf-ı sīnede berg-i gül-i sır-āb gibi

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

243 B.171b, A ve C’de yoktur.

244 A.146b, B.171b, C.184b.

245

- 1 Gämzesi kanlar döker her demde çeşmānum gibi
Desti hūn-āğuştēdür ‘ayniyle müjgānum gibi
- 2 Şaff-ı hūbān içre sensin ser-firāz-ı imtiyāz
Şadr-ı saṭr-ı nāmede rif‘atlü sulṭānum gibi
- 3 Çäkler dest-i müjeñden cāme-i āşūbda
Tā-be-dāmān-ı kıyāmetdür girībānum gibi
- 4 Çıkısa can çıkmaz gönülden pertev-i esrār-ı ‘aşk
Şem‘-i zulmet hāne-i kabrūmdür İmānum gibi
- 5 Hātem-i la‘li ile kim mülk-i ‘aşkı Vehbiyā
Hüsnine zīr-ı nigīn itmiş Süleymān‘um gibi

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

246

- 1 Cihre göster kıl peride reng-i rüy-i lāleyi
Eyle tebḥāle dehān-ı ḡonce üzre jāleyi
- 2 Şeb ki pertev-pāş ola hüsnüñ niķāb-ı şerm ider
Şem‘-i bezme dāmen-i pervāne māha hāleyi
- 3 Gülşene ‘azmüñ görüp eṭrāfuma tarḥ eyledüm
Lāle-āsā hūn-ı dilden riḥte-i pergāleyi
- 4 Ceyş-i ḡam şir olsa da ḥavf itme devr-i cām ile
Eyle tābūr-ı taḥaşşun şu‘le-i cevväleyi
- 5 Pās-dār oldu ḡilāf-ı dilde besdür Vehbiyā
Çerḫa çekmek niyyetüm şemşir-i āh u nāleyi

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

245 A.146b, B.171b, C.184b.

2 a: ser-efrāz-ı imtiyāz A.

246 A.147a, B.171b, C.185a.

- 1 Gön̄lüm yıkıldı ba'd-ez̄in ābād olam gibi
Encāma irdi gussa vü gam şād olam gibi
- 2 Ol şūh-ı zūhd-ḥuvāle almazsa ḥāṭırum
Mānend-i tār sūbḥa-i zūhhād olam gibi
- 3 Şīrin lebā gamuñla zebān-ı zemānede
Ferhād-pīşe tīşe ile yād olam gibi
- 4 Mümkin degül şikenc-i ser-i zülfdn rehā
Āḥır şehīd-i gamze-i cellād olam gibi
- 5 İtdi ihāta şehri sirişk-i muḥit-i cūş
Münşī-i şöhret-i şaṭ-ı Bağdād olam gibi
- 6 Meşķ-ı tetebbu' eyleyerek şī'r-i Es'ad'a
Vehbī fūnūn-ı nazmda üstād olam gibi
- 7 'Azbü'l-beyan ki her sūḥaninde şenīdedür
Lezzet-rübā-yı sūkker-i mī'ād olam gibi
- 8 Bāzīçegāh-ı 'aşķda bu āfet ü ḥīz ile
Mānend-i zār taḥte-i nerrād olam gibi

Vezni: Mef'ūlū/ fā'ilātū/ mefā'ilū/ fā'ilün

- 1 Muṭrib bezimde nağme-serālıklar eyledi
Her nağmede karar-rübālıklar eyledi
- 2 Var idi ḥāli hūş-rübālıklar eyledi
Cādū-yı çeşmi sihr-nümālıklar eyledi

247 A.147a, B.172a, C.185a.

2 a: Ol şūh-ı zūhd-ḥavāle itmezse ḥāṭırum C.

3 b: Ferhād-tīşe pīşe ile B.

7 b: Lezzet-rübā-yı sūkker-i min'ād olam gibi B.

248 A.147a, B.172a, C.185b.

- 3 Pîr-i muğan terbiyesiyle yetişdürüp
Rez duhterine haylü babâlıklar eyledi
- 4 Cāy-i zekāt-ı penbe-i mīnā-yı mey-furūş
Serdî-keşân zühde şitâlıklar eyledi
- 5 Mağlûb eylemişdi beni leşker-i humâr
İmdâda şâh-ı zûd-resâlıklar eyledi
- 6 Olsa güher-nişâr sühan Vehbiyâ nola
Hindû-yı hâme dahme-güşâlıklar eyledi

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

249

- 1 Tamâm-ı şekve-i hicr eyleyüp maqâlümüzi
Ğazelde söyleyelüm bâri hasb-i hâlümüzi
- 2 O ser-girân-ı mey-ğamzeyüz ki sâki-i çerh
Mey-i neşât ile def' idemez melâlümüzi
- 3 Siph-i ma'rifet olsa da kevkeb-i t'ali'
Halâl tâ ki ümîd eylemez hilâlümüzi
- 4 Tamâm-ı fenn-i cünûnda bilürdi noqşânın
Ta'akkul eylese Mecnun bizüm kemâlümüzi
- 5 Ne deñlü zâlim-i bî-rahm ise de ey Vehbî
İderdi merhamet ol şeh bileydi hâlümüzi

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

250

- 1 Bezm-i vuşlatda velî mest-i sürür itdük mi
Hiç bu dünyâda 'aceb biz de huzûr itdük mi

4 b: şinâlıklar eyledi B, C.

5 b: imdâd A, C.

249 A.147b, B:172b, C.185b.

2 a: O ser-girân-ı mey-i ğamzeyüz B, o ser-gerdân-ı ğamzeyüz C.

250 A.147b, B.172b, C.186a.

- 2 Yine pür-çîn-i gâzab oldu cebîn-i nâzı
‘Acebâ hâtır-ı dil-dâra hutûr itdük mi
- 3 Nigeh-i mestinûn imâsını fehm itme miyüz
‘Âşık olduksa heman selb-i şu‘ûr itdük mi
- 4 Bezmgâh-ı tarab-ı vuşlata bulduk mı vuşul
Hiç bu mâtemkede-i hicrde sūr itdük mi
- 5 Almasak kühli nola ‘aynümüze ey Vehbî
Dideden hâk-i reh-i dil-beri dūr itdük mi

Vezni: Fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilün
(Fâ‘ilâtün) (fa‘lün)

251

- 1 Bir hoşca gönül mezheb-i rindâneye döndi
‘Azm itmiş iken mescide mey-hâneye döndi
- 2 Zerdî-i gâam u dâğ-ı ten ü nâle ile dil
Bağ hançah-ı hicrde cânâneye döndi
- 3 Almaz mı ele gönlümüz ol şûh-ı hat-âver
Şad-çâki-i tîğ-ı gâam ile şâneye döndi
- 4 Bir yirde karar eylemez oldu dil-i pür-hün
Mey-hâneyi dūr itmede peymâneye döndi
- 5 Vehbî ile ol gonce-leb itdükce tekellüm
Esnâı tebessümdeki dendâneye döndi

Vezni: Mef‘ülü/ mefâ‘ilü/ mefâ‘ilü/ fa‘ülün

252

- 1 Bezimde yâr figende-nikâb olmaz mı
Şarâb-ı bâ‘ig-i ref‘-i hicâb olmaz mı

251 A.147b, B.172b, C.186a.

2 a: zerdî-i gâam-ı dâğ-ı ten B.

252 A.147b, B.173a, C.186a.

- 2 Zülāl-i la‘l-i lebin kanda eylesem teşbīh
Benümle ol gül-i ter şekker-āb olmaz mı
- 3 Ğubār-ı haţţını ruhsār-ı āteşin üzre
İden müşāhede hayret-me‘āb olmaz mı
- 4 Zemān-ı devlet-i hüsniinde ol şehün ‘acebā
Kemīne bendeleri kām-yāb olmaz mı
- 5 Düşer mi ādeme endūh-ı pāy-māli-i dil
Soñında bu ten-i hāki türāb olmaz mı
- 6 Habāb gibi şakın rüzgāra aldanma
Kalur mı böyle bu ‘ālem harāb olmaz mı
- 7 Zemīn-i Birri-i pākīze-gūya ey Vehbī
‘Aceb bu şî‘r-i selīsüm cevāb olmaz mı

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün
(fa‘lün)

253

- 1 Sebzın kabā ile gören ey gül-beden seni
Fark eylemez leţāfet ile ğonceden seni
- 2 Ey mihr-i hüsni şubh gibi sīne-çāk olur
Pīr-i sefid-rīş ise de her gören seni
- 3 Bālīn-i derdden nice ref‘-i ser eylesün
Bir kez hayāl-i hābda seyr eyleyen seni
- 4 Ağyār nice da‘vet ider bilsem ey perī
Çıkamaz mı ‘aql dā’iresinden gören seni
- 5 Mikrāz-ı ğamla çāk-i girībān iden gönül
Elbette alur āğuşa çün pīrehen seni
- 6 Mīnā-yı çeşm reşha-feşān-ı sirişk ider
Germ-ābe gibi halvet-i vaşla çeken seni

- 7 Ta'ýib itme hüsñüñe hayrân olanları
 Âyine içre görme misin hiç sen seni
- 8 Virdüñ cevâb Râşid'e nazmuñla Vehbiyâ
 Sad-âferîn bilmez idüm böyle ben seni
- 9 Ey esb-i şab' reh-beri-i Hızr-feyzdür
 Menzil-resân-ı hüsñ-i murâd eyleyen seni

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

254

- 1 'Uşşâkınuñ sipihre de çıksa fiğanları
 Güşına almaz ol meh-i nâ-mihr-banları
- 2 Ol mihr sür'at ile geçüp reh-güzârdan
 Bî-tâb kaldı sâye gibi pey-revanları
- 3 'Uşşâka rahm itmez o hançer be-dest-i nâz
 Eflâke çıksa zemzeme-i el-emanları
- 4 İtdükce 'azm-i bâğ idüp bād-ı âh-ı güş
 Hum-geşte kıdd ider saña serv-i revanları
- 5 Vehbî müdâm el üzre tutar cām-ı nazmumı
 Bezm-i kemâl-i ma'rifetüñ mey-keşanları

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

255

- 1 Germ-âbe içre gördüm o şîrin şemâ'ili
 Yok zir-i heft-kubbede anuñ mu'âdili

9 a: reh-ber-i Hızr feydidür A, C.

9 b: Menzil-resân-ı küy-i murâd eyleyen seni B.
 254 A.148a, B.173a, C.186b.

2 b: bî-revanları B.

255 A.148a, B.173b, C.187a.

- 2 Dünyāya hırz-ı cān iken āşüb-ı zülfdēn
Havf ile gerdenine şarılmış hamā'ili
- 3 Māni' mi peştemāl temāşā-yı hūsnine
Olsun mı nūr-ı kūrş-ı mehūñ hāle hā'ili
- 4 Ser-geşte olmaz idi sipihr-i kebūd-fām
Çeşm-i kebūd-ı dil-berūñ olmasa mā'ili
- 5 Vehbī emīn olurdu gezend-i rakībden
Sā'idlerūmi ol mehūñ itsem hamā'ili

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

256

- 1 Bu gerdişden sipihr-i kīne çü hem-vāre dönmez mi
'Aceb ber-vefk-ı kām ehl-i dil bir pāre dönmez mi
- 2 Nola ser-geşte olsak ol meh-i tābende ruşsāna
Ki şem'in üstine pervāneler hem-vāre dönmez mi
- 3 O mäh-ı āteşin-rū devre girse çerç-i zikr içre
Felek de cilve-i hūrşid-i pür-envāre dönmez mi
- 4 Miyān-ı halka-i bezm içre ey dil zevrak-ı sāgar
Heman girdāba düşmiş keşti-i devvāre dönmez mi
- 5 Hadeng-i gānzesine eşk-i 'āşık āb virdükce
Eşerde her nigāhı tīg-ı cevher-dāra dönmez mi
- 6 Sevād-ı vaşf-ı hatı-ı rüyi ile şafha-i şirüm
Heman Vehbī kitāb-ı Gülşenü'l-Envār'a dönmez mi

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

2 b: Bu mısra B ve C nüshalarında yoktur.

3 a: Bu mısra B ve C nüshalarında yoktur.
256 A.148a, B.173b, C.187a.

2 a: meh-i tābende ruşsāna B, C.

- 1 Ne m̄ayem var elümde feyz-i m̄ader-zāddan ğayrı
Ne kesb itdüm cehanda naqd-i isti'dāddan ğayrı
- 2 Idüp taz̄yī'-i naqd-i vaqt kesb-i dāniş itmekden
Ne oldı dest-i dāda s̄ili-i üstāddan ğayrı
- 3 Cehan ser-cümle kām-ālāy-ı zehr-i kahr-i dehr olmuş
Halāvet-āşinā yok şīşe-i k̄annāddan ğayrı
- 4 Sümār-ı miñnete vāfī degül ālāfı a'dāduñ
Hisāb-ı şevka çesban bulmadum āhāddan ğayrı
- 5 Nevā-perdāz-ı şükr-i cāh u devlet olmada yārān
Bize söz düşmez āheng-i mübārek-bāddan ğayrı
- 6 Bu kuhsār-ı belāda tīşe-kārān-ı maħabbetden
İşin başa çıkarmış kimse yok Ferhād'dan ğayrı
- 7 Kibār-ı küh-ı temkīnān-ı dehre ilticā itme
Ne imdād idecek feryāduña imdāddan ğayrı
- 8 Der-i ümmid beste ehl-i hācet zār u ser-gerdān
Elinde kimsenüñ bir pulı yok nerrāddan ğayrı
- 9 Ne kaldı zīb-i bāzār itmedüñ esbāb-ı şervetden
Kesādından kalan kālāy-ı isti'dāddan ğayrı
- 10 Nigāh itmez dem-i nuḡkında ammā vaqt-i luḡfında
Görenler çeşm-i yāra Vehbi-i na-şāddan ğayrı
- 11 'Aceb vaşf eyleyenler Dürriyā'nunñ lezzet-i nazmın
Yine tanzīr iderler sükker-i mī'āddan ğayrı

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

- 1 Vişāli ile telāfī-i fūrkat olmaz mı
Bu miñnetün 'akabi bir meserret olmaz mı

257 A.148b, B.173b, C.187a.

B a: zār-ı ser-gerdān C.

258 A.148b, B ve C'de yoktur.

- 2 Nigîn-i la'l-i leb-i dil-rübâyı seyr idenüñ
Dehânı hâtem-i engüşt-i hayret olmaz mı
- 3 O tıfl-ı fitne-ger-i nev-ıırāmumuz giderek
Bu kad ü kâmet ile pek kıyâmet olmaz mı
- 4 Görüp o gonce-lebüñ hatt-ı nev-demîdesini
Benefşe sar-be-giribân-ı hayret olmaz mı
- 5 Idince pençesin ağıâr hattıña şâne
Gönül o reşk-ile sad-çäk-i gayret olmaz mı
- 6 'Aceb mi eylese Birri nazîre ey Vehbî
Bu nev-zemin gazel-i pâke ragbet olmaz mı

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

259

- 1 Şarâb-ı la'lüne leb teşnedür rûh-ı revan sâkî
Helâk oldum meded ihyâya luğf it el-aman sâkî
- 2 Nola meh-pâreler pertev-güzâr-ı tal'atun olsa
Bu gün sensin felekde âfitâb-ı hüsn ü an sâkî
- 3 Nice rüyuñ 'arâk-rîz oldu ise neş'e-i meyden
Yüze çıktı lebüñ şevkiyle her râz-ı nihan sâkî
- 4 Nice âfet-resîde olmasun hirmengeh-i endüh
Fürüg-ı mey olur destinde çün berk-i cehan sâkî
- 5 Pesend eylerse her kim minnet-i ünsiyyeti idrâk
Hat-ı sâğardur ehl-i 'ıyşe ders-i imtihan sâkî
- 6 Gice câm-ı hilâli täs-ı mihri kullanur gündüz
Ayâğ-ı 'ışreti elden bırakmaz âsuman sâkî

- 7 Seb-i 'işret nola müstağni-i şemm olsa ey Vehbî
Mişāl-i kevkeb-i dürrî olur pertev-resan sākî

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

260

- 1 Bir gün direm o mihre düşerse eger yiri
Hercāyi olmasa kanı hūb idi her yiri
- 2 Müy-i sefid oldu 'ıyān aç gözün gönül
Tā-key bu hāb-ı gāflet ağardı seher yiri
- 3 Endāma virme ra'se-i şehvetle zelzele
Bünyan dinse şad-hazer oldu haşar yiri
- 4 Hāl-i siyeh şanurdum o nāzük-'izārda
Kalmış nigāh-ı merdüm-i çeşmün meger yiri
- 5 Vehbî mişāl-i nokta-i şekdür dehān-ı yār
Gāfil me-bāş haṭṭ-ı lebidür nazar yiri

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'īlü/ fā'ilün

261

- 1 Ol berbere 'uşşāk tırāş olmağa üşdi
Bör kayd-ı serün sen de gönül iş başa düşdi
- 2 Deryūze idüp ol kuzumuñ na't-i vaşlin
Tuyunca yidüm cerbini ammā ne sögüşdi
- 3 Cem' oldu maṭāf-ı der-i dil-berde dil ü cān .
Hācī hāciye Ka'be-de güyā ki bulışdi
- 4 Çok sencileyin āfet-i şirin-dehānuñ
Kand-ı leb ü şehd-i ruḥına mūrlar üşdi
- 5 Kurtaramadı dāmenini dest-i kazādan
Dil maḥkeme-i 'aşkda ḥaylüce sürişdi

- 6 Mir'āta bakup kaldı görüp 'aksini hayrān
Güyā iki hasret biri biriyle görüşdi
- 7 Bilmem ne şaka eyledi Vehbī bu gazelde
Yārān okıyup Sābit'i yād itdi gülüşdi

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

262

- 1 Taşvīr idüp rahle baña şüret-i lāyı
Hengām-ı şabāda okıdum ders-i fenāyı
- 2 Kim māye alan keyf-i mey-i şāf-ı germden
Ağzına komaz āb-ı hayāt olsa da lāyı
- 3 Müstağni-i irşād olur erbāb-ı haqīkat
Sükkān-ı Harem neyler imiş kible-nümāyı
- 4 'Ömr olduğına bār-ı girān ehl-i fenāya
Dil oldu nihāl-i kad-i pīr anda dü-tāyı
- 5 Gayruñ geçirenler yakadan zāde-i tab'ın
Beñzer ki tebennī ide māder be-hatāyı
- 6 Vehbī yine bu şi'r-i şerer-bār ile itdün
Āteşgede-i reşk kulüb-i şu'arāyı

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

263

- 1 Gark itdi eşk-i dīde tenüm rüh duymadı
Tūfanlar oldu şūr-nümā Nūh duymadı
- 2 Ahsente tiz desti-i kaşşāb gamzeñe
Sātūr-ı zahmını dil-i mezbūh duymadı

262 A.149a, B.174b, C.188a.

263 A.149b, B.175a, C.188b.

2 a: tīr-i dest-i kaşā tāb-ı gamzeñe B.

- 3 Gitdi ħired gelince gönül kūy-i dil-bere
Oldı der-i vişāl añā meftūh duymadı
- 4 Ser-mest olup nigāh-ı ciger-düz yārdan
Zahm-ı ħadengini dil-i mecrūh duymadı
- 5 Ferzāne-ıavr nat'-ı maħabbet iken gönül
Ol şehden itdiler anı matrūh duymadı
- 6 Olmadı Vehbi cūş-i cünūndan ħired-ħabir
Tūfanlar oldı şūr-nümā Nūh duymadı

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

264

- 1 Tā tıfl iken ne analar aġlatdı ol peri
Zannum budur cefā ile toġurdı māderi
- 2 Gördügi sâ'at 'akreb-i zulf-i siyāhuñı
Raġkâş gibi oynadı ħalkuñ yürekleri
- 3 Taşvır idenler âteş-i seyyāle-i lebün
Eyler meger kalem reg-i yākūt-ı aħmeri
- 4 Hākister eyler âteş-i āh-ı mariz-i 'aşk
Memlū da olsa bāl-i semenderle pisteri
- 5 Zāhid mey içdi şanma görüp kan bulaşduġum
Sākī-i meyle eyledüm 'akd-i birāderi
- 6 Beh gavta-ħār-ı ġam geh olur pāy-i kūb-i ye's
Deryā-yı ārzūda idenler şināverī
- 7 Vehbī nazımda Nābi'ye ħayrū'l-ħalef benem
İrş ile girdi zabtuma mülk-i süħanverī

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

265

- 1 Hatt zā'il itdi hüsnini ben kaşdayam dağı
Gün batdı gitdi seyr-i keman-keşdeyem dağı
- 2 Ya dest-i üstühânına döndi dil-i za'if
Ben yâr için el ile keş-â-keşdeyem dağı
- 3 Başdurdı şu'le-i ruhını hatt gubâr ile
Genc-i zenahta ben yanar âteşdeyem dağı
- 4 Vehbî nizâm-ı mülke hâlel geldi ben henüz
Kayd-ı nizâm-ı fikr-i müşevveşdeyem dağı

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

266

- 1 Medâr-ı şevk olağör câm-ı bâde-har gibi
Mükedder itme görüşüklerün humâr gibi
- 2 O şühun eylesem âgâz vaşf-ı kâkûline
Olur sühan müteselsil hadîş-i mâr gibi
- 3 O önceden çekilen bâr-ı cevri vaşf itsem
Ham ola naql-i kalem kad-i iktidâr gibi
- 4 Telâşı var ser-i küyünde Vehbi-i zârün
Hużûra 'arz idecek bir murâdı var gibi

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

265 A.149b, B.175a, C.189a.

266 A.149b, B.175b, C.189a.

3 a: o öncede çekilen B.

L. Kıt'aları:

1

Kıt'a

- 1 Emr hep münderiç olmağla zeheb lafzında
Bez1 idersenñ anı bî-sābıka-i ħarf-i recā
- 2 Hibenün maşdarı sensin yine sen fi'le getir
Vehbi'yem bende münāsibdür o emri icrā

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

2

Kıt'a

- 1 Zerre-veş kimse olmasun pā-māl
Komasun kimseyi ayakda Ĥudā
- 2 Muttaşıl mı görürse de kişiyi
Bördüğinden ayırmasun Mevlā

Vezni: Fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

3

Kıt'a

- 1 Rengin olur olsa 'arāk-riz 'izārunñ
Güyā ki düşer kaṭre-i şebnem güle cānā
- 2 Şevk-i mey-i la'lünle gülistān-ı ṭarabda
Bülbül gibi şad-nağme ider bülbüle cānā

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

1 A.175b, B.192b, C.201b.

2 A.175b, B.192b, C.201b.

3 A.175b, B.192b, C.201b.

4

Kıt'a

- 1 Kaşr-ı çār-erkan cismin zevk ile pâyende kıl
Sāde-naqş ol mā-sivādan mālā meftūn olma hiç
- 2 Yāra çatmış kām alup cāmin çeküp içmiş rakīb
Var yıkıl 'akluñ keserse sen dağı çat al çek iç

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

5

Kıt'a

- 1 Ey Mesihā-dem cehānı luḡfuñ ihyā eyledi
Maḡdemünle vālideñ kabrinde buldı tāze rūḡ
- 2 Der-lisān-ı hāl olup her bir giyāh-ı merḡadi
Ḥaḡ saña toprakda ben yatduḡca virsün 'ömr-i Nūḡ

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

6

Kıt'a

- 1Bu saḡr-ı pāk-i tevḡid-iştimāli eylemiş taḡrīr
Cenāb-ı Ḥazret-i Sultān Aḡmed Ḥān-ı Kisrā-dād
- 2 Idüp miftāḡ-ı genc fetḡ u nuşret olduḡın eş'ār
Der-i vālā-yı kaşra itmiş āvīze hümāyun-bad

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

4 A.176a, B.192b, C.201b.

5 A.176a, B.193a, C.201b.

6 A.178b, B.195b, C.204b.

Kıt'â

- 1 Arpalık tebşir-i telmih ile bir zât-ı şerif
Eylemişdi va'd üç dört ay muqaddem bir semend
- 2 Gâlibâ şimdiye dek arpallığın silmek gerek
Yahod anı dağı bahtum eylemişdür müstemend
- 3 Bâ'is-i te'hîr raht u zîn ü tezyindür disem
Olmış ol hazır bısâṭ u rahtdan tâ bâr-bend
- 4 Tehniyet eyyâmıdur şimdi tekellüf ber-ṭaraf
Tiz gelendür yügregi hazır olandur dil-pesend
- 5 Sîm-berlerdür kenâr itmek harâm oldu baña
Şimdi besdür esb-i ṭab'a bir helâli sîne-bend

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

8

Kıt'â

- 1 Bu sühan saña münebbih yeter ey tâze-heves
Düzd-i ma'nâ lek ile şıyt çıkarma zinhâr
- 2 Çalar olduğu için bende giriftâr olup
Aşma sâ'atleri gör kim nice olmuş ber-dâr

Vezni: Fe'ilâtün/-fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

7 A.178a, B.195a, C.204a.

8 A.176a, B.193a, C.202a.

Kıt'ea

- 1 Humār-ı hicr ile çok derd-i ser çekilmiştir
Bu bezmgāh-ı fenāda neler çekilmiştir
- 2 Cehan keş-me-keş-i derddür gönül 'ālem
Behī gümān-ı sitem geh keder çekilmiştir
- 3 Cemāl-i yārda ebrū-yı zerd zann itme
Berāt-ı hüsne tuğrā-yı zer çekilmiştir

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(fa'lün)

- 1 Var mı haberün söyle meded ey dil-i şeydā
Kimdür o levendāne-reviş tāze kimündür
- 2 Hayretde kodı Vehbi-i āşüfteyi cānā
Bu gāliyetü'l-misk kimün gāze kimündür

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

Kıt'ea

- 1 Kabā-yı kāmēt-i dil-ber ki cins-i mihmeldür
Kumāş-ı atlas-ı gerdun yanında şandaldur
- 2 Biri birine mukābil dü-şafha-i haţtuñ
Fünün-ı 'işvede bir nüsha-i mukābeldür

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(fa'lün)

9 A.176b, B.193b, C.202b.

2 a: keş-me-keş-i dürr B.

10 A.192b, B ve C'de yoktur.

11 A.176b, B.193b, C.202b.

12

Kıt'â

- 1 Bir keremver kim nihâdî 'afv ile mecbûldür
'Arz-ı cürm itmek yanında tuhfeden makbûldür
- 2 Mu'terif takşîre ammâ hâşılı Vehbî kuluñ
Hâzır u gâ'ib du'â-yı devlete meşgûldür

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

13

Kıt'â

- 1 Şevk-i la'lünle ki bûs-i leb-i peymâne ider
İçdügi hün ise de 'âşıkı mestâne ider
- 2 Devr kim böyle sürerse bizi iflâs-ı neşât
'Âkıbet cür'â gedâ-yı der-i mey-hâne ider

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

14

Kıt'â Der-Midhat-i Ebü'l-Hayr Ahmedî*

- 1 Ey hâme bil ki rık'â-nüvîs olduğı kerîm
Aşhâb-ı câh-ı devletün en ser-bülendidür
- 2 Ol şeh-süvâr-ı cüd ki 'ankâ ile hümâ
Nağcîr-i pür-şikeste-i fitrâk bendidür

12 A.177a, B.193b, C.202b.

13 A.177a, B.194a, C.202b.

14 A.175b, B.192a, C.201a.

*: B nüshasında başlık yoktur, C nüshasında ise, " Ve Lehü " şeklindedir.

2 b: nağcîr-i şikeste-i fitrâk bendidür B.

- 3 Güm-geştegân-ı bâdiye-i 'acız ü hayrete
Reh-berlik eylemekde heman Hızır kendüdür
- 4 Kimdür sü'âl iderseñ eger nâm u şânını
Şadrü'l-efâzıl Ahmed Ebü'l-Hayr Efendi'dür
- 5 İmdi zebân-ı 'acız ile sen tercemanlık it
Ahvâlüme ki 'arız-ı recâ dil-pesendidür
- 6 Yaz 'arız-ı hâlüm ol der-i devlet-penâha kim
Vehbî gulâm-ı kemteridür müstmendidür

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

15

Kit'a

- 1 Recâ-yı vuşlat-ı dil-dâra ah kâfîdür
Ümmîd-i mağfirete bir günâh kâfîdür
- 2 İderse da'vi-i yektâ'i sühan Vehbî
Bu şi'r-i nâdire-senci güvâh kâfîdür

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

16

- 1 Ne kalyon inmede bir kimsenün tekâsülü var
Ne kalyonuñ da nüzül itmede ta'allülü var
- 2 Çoka aņasını ister ki ide pây-endâz
Biraz efendüme nâz itse de taħammülü var

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

6 b: gulâm kesmemüz A, C.
15 A.177a, B.193b, C.202b.
2 b: bu şi'r-i nâdire-senc B.
16 A.192a, B ve C'de yoktur.

17

- 1 Ol yeşillü hâhamı eylediler nefy-i beled
O Selânîk'e eşeksüz varamaz kim esirür
- 2 Nâbi'ye bindürelüm fitne başılsun yoħsa
O Yahüdî eşegem diyü kıyâmet koparur

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

18

Kıt'â

- 1 Hatt arasında öpdürür 'uşşâka ruħların
Güyâ ölümlü hastaya penbeyle şü virür
- 2 Mihrâb-ı ebruvânını der-hâtır eylesem
Çeşm-i sirişk ile dil-i zâra vuzü virür
- 3 'Âşık ki yârine dil-i pür-hünün 'arz ider
Pür-bâde dest-i miñnet ile şan sebû virür

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'îlâtü/ mefâ'îlü/ fâ'îlün

19

Kıt'â

- 1 Kec ü mec ħarf ile elfâz-ı perişânından
Tezkirem gerçi perişanlığum iş'âr eyler
- 2 Varakunñ lîk mücellâ idügi her ħarafı
Zâhir ü bâtinumuñ şafvetin izhâr eyler

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

17 A.182a, B ve C'de yoktur.

18 A.176b, B.193a, C.202a.

2 a,b: Bu beyit B nüshasında yoktur.

19 A.176b, B.193a, C.202a.

20

Kıt'ā

- 1 Zemānede kişi ser-geşte olmasun yoşsa
Lisān-ı halkda nāmi giran-řabī'at olur
- 2 Dönerken üstine seng-i felāhun insānuñ
Yine yabāne atarlar anı ne hikmet olur

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

21

Kıt'ā

- 1 Hased-ender-hased ey hoşka-i sīmin saña kim
Būs idince lebūni yārümün ağzı şulanur
- 2 Saña meylin görüp ol hoşka-dehen dil-dāruñ
Gözgöre haşm idemem şaşılı göñlüm bulanur

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

22

Kıt'ā

- 1 Bülend-menzeletā dikdügün niřāneleri
Gören tūfeng yetiřmek aña muhāl řanur

20 A.176a, B.193a, C.202a.

21 A.176a, B.193a, C.202a.

1 a: şased ider şased B, bu mısra C nüshasında yoktur.

1 b: iltifātı virür B.

22 A.176b, B.193b, C.202b.

1 a: Bu mısra C nüshasında yoktur.

- 2 Sebūyı şöyle Őikest itdi zūr destüñ kim
Sipihre Őıçradı kulpı gören hilāl Şanur

Vezni: Mefā'ılün/ fe'ilätün/ mefā'ılün/ fe'ilün

23

Kit'a

- 1 Ey Şeh-süvār-ı 'arşa-i iclāl destüme
Bir kez 'inān-ı tevsen-i iltifātı vir

- 2 'Arz eylesün rikābuña kāŐid hediyyemi
Makbūlüñ olmaz ise eger rahtum atıvir

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'ilü/ fā'ilün

24

Kit'a

- 1 Sākī eli boş meclis-i duht-i reze gelmez
Pek maŐharalık eylemez elümüze gelmez

- 2 Süd dökmiŐ idi Kañluca'da yaptı yoğurdu
Bir dağı rakīb ol meh ile körfeze gelmez

- 3 Dil sende nazār ğayrıda olursa ne māni'
Pergāruñ iki ayağı bir merkeze gelmez

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

23 A.176b, B.193b, C.202a.

24 A.179b, B ve C'de yoktur.

25

Kıt'ā

- 1 Āfet-i hırmen-i sāmānumuz olsa ne 'aceb
Rūstāyī beçemūñ tīb-ı cehan-sūzına baķ
- 2 Hāşılı görse ger ol dil-ber-i gendüm-gūnı
Gül-i ter dirler idi şerm-ile burçak burçak

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

26

Kıt'ā

- 1 Şimdi 'ālem olup felek-meşreb
Resmdür va'd idüp yine dönmeķ
- 2 Kimi incāz va'd ider ammā
Şabr-ı Eyyüb 'ömr-i Nūh gerek

Vezni: Fe'ılātün/ mefā'ilün/ fe'ılün
(Fā'ılātün) (fa'lün)

27

Kıt'ā

- 1 Şafā-yı mevsim-i nev-rūza irgürürse felek
Bezimden eyleme sīnāt-ı seb'ayı münfeķk

25 A.177a, B.194a, C.203a.

1 b: rūstāyī beçenūñ B, rūstāyī beçe C.

26 A.178a, B.195a, C.204a.

27 A.179a, B.196a, C.205a.

- 2 Siman u sirke vü selvete vü secī vü semek
Velik sīb ü sefercel dağı yanınca gerek

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

28

Kit'a

- 1 Āşiyān itdi bu dergehde hümā-yı iqbāl
Oldı bu saır-ı hümāyün o hümāya per ü bāl
- 2 Diñle bu bābda bi'llāh sözüm gerçektür
Aña kim girse ider zevk ü şafā istikbāl

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

29

Kit'a

- 1 Beyāz cāme giyince olur o mihr-i cemāl
Kelām-ı nūrün 'alā-nura mūr u irsāl
- 2 'Abir-i hāline bir sīm micmer olmışdur
'Aceb mi gerden-i yāra şarılsa 'ūdī şāl

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

2 a: simāt ü sirke B.

28 A.178b, B.195b, C.204b.

29 A.179a, B.196a, C.205b.

1 b: nūrün 'alā-nūr B.

2 b: gerden-i şāha C.

30

Kıt'a

- 1 Āşaf İbrāhīm Paşa menzilibür bu maķām
Kim der-i dergāhına yüz sürse olur şād-kām.
- 2 Böyle bir bāb-ı murād olur mı kim iķbāl ile
Vefķ-ı devlet eylemiş resm üstine şāh-ı enām

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

31

- 1 Veliyy-i ni'met-i 'ālemin ey kerem-pişe
Buyur ma'îşet-i Vehbî-i zāra sultānum
- 2 Hücüm-ı leşker-i masraf kaçurdu rāhatımı
Taḥaşşun eyleyelüm Akḫisār'a sultānum

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

32

Kıt'a

- 1 Yektā süvār-ı 'arşa-i himmet ki raḥşınun
Satl-ı şıtablı olsa revā mihr-i āsumān
- 2 Meydān-ı midḥatinde tek-ā-pūya başlasa
Esb-i sebük-'inan kalem-i kâle nā-tüvān

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

30 A.179a, B.196a, C.205a.

31 A.182a, B ve C'de yoktur.

32 A.177b, B.194b, C.203b.

33

Kıt'â

- 1 Ey şadr-ı keremver-i yegâne
Kim luţfuñı bî-şümâr idersin
- 2 Bu dest-i güher-feşân ile sen
Deryâyı da şermsâr idersin
- 3 Deryâda semek degül efendüm
Hüt-ı felegi şikâr idersin
- 4 Hağ 'ömrüñi Nüh'a bâliğ itsün
K'ehl-i dile i'tibâr idersin
- 5 Vehbî kuluña hemîşe luţfuñ
Sermâye-i iftihâr idersin
- 6 Bu luţf-ile anı refte refte
Müstâğnı-ı rûzgâr idersin

Vezni: Mef'ülü/ mefâ'ilün/ fa'ülün

34

Kıt'â

- 1 Yıllıkla olup mazhar-ı elţâf-ı hümâyün
Tecdîd-i libâs-ı meh ü sâl eyledi gerdün
- 2 Rûz u şeb olup târ ile püdi o kumâşın
Endâze-i garbiyle tolu on iki arşun

Vezni: Mef'ülü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/fa'ülün

33 A.178b, B.195b, C.204b.

1 a: Ey şadr-ı kâm-kâr-ı yegâne A.

34 A.177b, B.194b, C.203b.

35

- 1 Kāsīd eylerken gülistānuñ buhūr-ı Meryem'in
‘Itr-sāy itmek o ‘İsā-dem ‘abesdür perçemin
- 2 Zevk-i hicran gibi nā-pāyan mıdur bilmem henüz
‘Ālem-i vaşluñ dağı bir kerre görsem ‘ālemin

Vezni: Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

36

Kıt‘a

- 1 Bindi dāmādı ile zevrağa şāh-ı Cem-cāh
Burc-ı ābīde kırān eyledi hürşīd ile māh
- 2 Her gören didi zihī kevkebe māşāallāh
Biri birinden ayırmaya Cenāb-ı Mevlā

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

37

Kıt‘a

- 1 Halka bu nice luḫ u kerem itdün āşafā
Ben de ‘aceb mi kalkar isem ‘arz-ı kāmete
- 2 Kātib olan kemīnelerün yıllık aldı hep
Bendeñ dağı kesilmeye yemmi kitābete

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

35 A.192b, B ve C’de yoktur.

36 A.179a, B.195b, C.205a.

1 a: şāh-ı Cem-cāh B, C.

37 A.178a, B.194b, C.203b.

38

Ve Lehū

- 1 Rūmeli şadrına geçdükde Ğanī-zāde yine
Oldı yārān-ı selef tehniyeye āmāde
- 2 Çīn-i sihr gördüm 'arāk-rīz olarak pīr-i muġan
Bir koca desti ile geldi mübārek bāde

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'īlün)

39

Kıt'a

- 1 Bī-fā'idedür şem' gibi vakt-i seherde
Mihr olsa fūrüzende şeb-i zulmetümüzde
- 2 Ebrūsına 'uşşāk perestişler iderler
Mihrāb gibi şavma'a-i tā'atümüzde

Vezni: Mef'ūlü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ūlün

40

Kıt'a

- 1 'Dmr olduğına bār-ı girān ehl-i fenāya
Şāhid yetişür pīrdeki kadd-i hamīde

38 A.192a, B ve C'de yoktur.

39 A.178a, B.195a, C.204a.

2 a: her ğama B.

40 A.177b, B.194a, C.203a.

- 2 Taẓyīk-i yed da'vet olup hem ğama Vehbī
Hem rāḥatum itdi kef-i efsūs-ı remīde

Vezni: Mef'ülü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ülün

41

Kit'a

- 1 Ceyhūna döndi dīdelerüm ḥün-ı āl ile
Merdüm şināver oldı siyeh peştemāl ile
- 2 Bir āl perde çekdi remed tāk-ı çeşmüme
Dīdem zifāfa girdi 'arūs-ı ḥayāl ile

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'īlü/ fā'ilün

42

Kit'a

- 1 Dāverā çerḥ ki çārüb-keş-i dergāhuñdur
Kaddi ḥam olsa nola ḥidmetüñ āsan şanma
- 2 Siler engüşt-i hilāl ile felek alnı derin
Görinen kaṭre-i ḥöydur anı bāran şanma

Vezni: Fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilün
(Fā'ilätün) (fa'lün)

43

Kit'a

- 1 Bir kuru deri kalmağ ile döndi ten-i zerd
Başmaçcı dükānındaki fersüde edīme

41 A.179a, B.196a, C.205a.

42 A.178b, B.195a, C.204b.

43 A.177b, B.194b, C.203b.

- 2 Āhîr hele bir mûze düzûp eyledüm ihdâ
Bûs-ı kademûñ şevkine sen zât-ı kerîme

Vezni: Mef'ülü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ülün

44

Kıt'a

- 1 Şanmañuz üstüme rîzân oldı mevlûd şerbeti
Süst ü şû itdi zünûbum Hakkuñ âb-ı rahmeti
- 2 Sürh iken sebz oldı destârum gibi cämem dağı
Zâhir oldı Hazret-i Kevney'ne neslüm nisbeti

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

45

- 1 Dâmen-i siyeh-nesîbe kıl teşebbüs Vehbiyâ
iki 'âlemde eger isterseñ 'izz ü sermedi
- 2 Tâhirü'l-'ırk Ahmedü'l-hulk olduğın işbât ider
Beyyinatı olduğu 'âl-i şahîh-i Ahmedî

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

46

Kıt'a

- 1 Pür-süz-ı reşk idüp dil-i 'uşşâk micmeri
Sevdâ-yı hâl-i yâr dağı yakdı 'anberi

44 A.179a, B.196a, C.205a.

2 b: hazret-i gevher-i nesîm nisbeti C.

45 A.192a, B ve C'de yoktur.

46 A.179b, B.196a, C.205b.

- 2 Beñzer nücüm-ı çerh arasında mäh-ı nev
Hübân-ı şehr-i işve miyânında hançeri
- 3 Çıksam 'aceb mi dâ'ire-i 'aql u hüşdan
Germ-âbede görüp seni çarpıldum ey perî

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

47

Kıt'a

- 1 Dösta altün oluklar haşma tîg-ı Haydarî
Âşaf İbrâhîm Faşa'nun muraşşa' hançeri
- 2 Hizmetinde şıdk-ile bel bağlayup Hân Ahmed'ün
Kabza-i teşhîrine râm itdi bunca kişveri

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

48

Kıt'a

- 1 Gelecek at var yakında diyü
Bizi itdi esîr sevdâsı
- 2 Uzadı gitdi olmadı zâhir
Küllü atuñ karîb ma'nâsı

Vezni: Fe'ilâtün/ mefa'ilün/ fe'ilün
(Fa'ilâtün) (fa'lün)

49

Ve Lehû

- 1 Kimse nokta koyamaz sözlerine Vehbî'nün
Ceyb-i harfi güher-i noktadan olsa hâlî

47 A.178b, B.195b, C.205a.

48 A.178a, B.195a, C.204a.

49 A.192a, B ve C'de yoktur.

- 2 Meger ol āsaf-ı deryā-kef ide hem-çü şadef
Dehen-i maḥberesin dürr ü güherle mālī

Vezni: Fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

50

Kıt‘a

- 1 Şarāb-ı ‘aşk- ile leb-rīz olmasaydı eger
Ne dönderürdi kazā cām-ı āsumānı tehī
- 2 Ḥadeng-i berķ nigāhuñ varup nişānı urur
Yine yirine gelür olmadan kemānı tehī
- 3 Degül hilāl-i şeb-i tīrede o meh-rūnuñ
Dökildi kühli yire kaldı sürmedānı tehī

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

51

Tebriz Fethinde S‘ad-ābād‘da Gice Şenliği Eşnāsında ‘Acem
Oyunı Hilālinde Bi‘l-Bedāhe Zuhūr İden Kıt‘a

- 1 Hem-vāre mużaffer ide Allāhü Ta‘ālā
Meh-kevkebe Ḥān Ahmed-i ḥurşid-likāyı
- 2 Evreng-i hilāfetde mü‘eyyed kıla Mevlā
Ol ḥüsrev-i Cem-çāker-i iklīm-güşāyı
- 3 Zīrā hep anuñ pertev-i luḫfı ile gördük
Bu ‘ıyd-i dü-bālāyı vü bu zevķ ü şafāyı
- 4 Ey pīr-i felek gördüñ işitdüñ ise söyle
Bir pādişehüñ salṫanatında bu gāzāyı

50 A.177b, B.194b, C.203b.

51 A.186b, B ve C‘de yoktur.

- 5 İ̇ran gibi bir memleketi eyledi v̇irān
Emriyle bir ednā k̇ulīnuñ şadme-i yāyı
- 6 Ğalṫide-i ḣāk eyledi ṫāc-ı ser-i şāhı
Çaldi añā şemş̇ir ile ṡilī-i Ğudā'yı
- 7 Tebṙiz'i de aldı 'Acem'e zelzele şaldı
Teb-lerze-i k̇āhra ḋüşürüp ehl-i şifāyı
- 8 Ol feṫh-i mübin şevkına oldu bu donanma
Kim hayret alur seyr iden erbāb-ı şafāyı
- 9 Bir böyle 'Acem oyunu itḋüñ mi temāşā
Görḋüñ mi kızılbaşa olan k̇āhr-ı Ğudā'yı
- 10 Bir mertebe seyyāre-nümā oldu fişekler
Kim ṫāk-ı Şüreyyā'ya nażir itdi şerāyı
- 11 Tebṙiz k̇umāşıyla tonansun diyü eflāk
Müjde getürür 'ālem-i bālāya hevāyı
- 12 Vehḃi idelüm vāşıl-ı ser-menzil-i eflāk
Peykān-ı icābet eşer-i hayr-du'āyı
- 13 Mevlā idüp ikbālını günden güne efżün
Re'yine muvāfık ide tevfiķ u ḣudāyı

Vezni: Mef'ülü/ mefā'îlü/ mefā'îlü/ fa'ülün

M. Luğazlar:

1

Luğaz

- 1 Bāreke'llāh hoşā laṭīf luğaz
Sellema'llāhü zāte min-elğaz
- 2 Ne luğaz ṭılsım-ı künüz-ı hüner
Reddi çok kimsenün belini büker
- 3 Līk kāşid ifāde eyler iken
İtdüm iz'an çıkınca ağızından
- 4 Kim ki anuñ me'ālini añlar
Nazm iden zāta ser-fürü eyler
- 5 Fihris-i pāk nüşha-i ihlāş
Evvelin mevc-i bahr-i şohbet-i hāş
- 6 Müjde-i vaşl dil-rübā-āsā
İstimā'ı virür derūna şafā
- 7 'Aybsuz bir kumāşdur ancak
Her alan redd ider bu hikmete bak
- 8 Eyleye nāzımını nā'il-i kām
Nārı iden hal ile bir dü-selām

Vezni: Fe'ılātün/ mefā'ilün/ fe'ılün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

1 A.187a, B.185b, C.213a.

1 b: Sellema'llāhü min-elğaz A.

Luğaz*

- 1 Nedür ol 'âşık-ı sebük-meşreb
Tıfl-ı nev-resler iledür işi heb
- 2 Siceler ansuz itmeyüp şohbet
Anı alurlar ortaya elbet
- 3 Eyleyüp nice cevrlerle zebûn
Akıdurlar kulağına kurşun
- 4 Görür işin ne pāyi var ne eli
Emri cārī ne ağızı var ne dili
- 5 Turre-i dil-berāna mā'ildür
Vāşıta olmağa da kâ'ildür
- 6 Birinüñ vaşf-ı zātıdur bu sühan
Oğlan oyuncağı mı şandun sen

Vezni: Fe'ılātün/ mefā'ilün/ fe'ılün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

Luğaz**

- 1 Nedür ol şahş-ı 'acibü'l-heykel
Dksüz oğlan göti çıplak başı kel
- 2 Başı kalpaklı Tatar hācısıdur
Başma kaftanlu Urus bacısıdur
- 3 Güldürür girye iden etfāli
Açup āgüşin ider ikbāli

2 A.187a, B.186a, C.213a.

*: B nüshasında başlık, " Ve Lehū Luğaz " şeklindedir.

3 A.187a, B.185b, C.213b.

** : B nüshasında başlık, " Ve Lehū Luğaz " şeklindedir.

- 4 Dā'im eṭfāl ile idüp ülfet
Yine eyler düşe kılka hareket
- 5 Yimez içmez gice gündüz şā'im
Hiç yatmaz uyumaz hep kâ'im
- 6 Jīve bir dāğı disem gerçektür
Ya'ni bir küklası bir muḥhikdür
- 7 Cengden çıkmışa beñzer nā-çār
Maḳ'adında yatamaz kuruşun var
- 8 Elçi şapkasına beñzer tācı
Ka'be'yi görmemiş adı ḥacı
- 9 Vehbiyā fikre sezādur bu sūhan
Oğlan oyuncağı şanma anı sen

Vezni: Fe'ılātün/ fe'ılātün/ fe'ılün
(FĀ'ılātün) (fa'lün)

4

Luğaz*

- 1 Ol nedür kim āb u gülden ḥilḳati
Mu'teberdür ḥalk içinde şūreti
- 2 Meclis-i va'z u naşihatda müdām
Āh idüp ādāb ile eyler kıyām
- 3 Hoş-nefes şāhib-edeb rüşen-güher
Müstakimü'l-kāme vü bādi'l-beşer
- 4 Gāhī eyler künc-i mihrābı maḳām
Seyr iden anı şanur ḥacı imām
- 5 Hep lisān-ı ḥāl ile eyler niyāz
Şaff-ı evvelde kılar ekşer namāz

6 a: zīve B.

7 b: maḳ'adından B.

8 b: Ka'be'ye varmamış C.

4 A.187b, B.186a, C.213b.

*: B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

- 6 Da'vete gelmezse yār-ı ser-keşi
Eksük olmaz hiç başından âteşi
- 7 Cümlenün maflübıdur merğübıdur
Nāmı zibā bir Habeş maḥbūbıdur
- 8 Vā'iz-i kürsī-nişindür güyiyā
Nefhatü'l-esrār'ı nakl eyler saña
- 9 Yūsuf-āsā dil-ber-i maḥbūbdur
'Aşık-ı dil-mürdesi Ya'kūb'dur
- 10 Pend-i Şeyḫ 'Attār'ı kıl ḥātır-güzār
Şunu ḥall eyle baña hey yādigār

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

5

Luğaz*

- 1 Nedür ol tîr kim zihsüz kemānı
Kemandan çıkmadan urur nişānı
- 2 Kuramaz herkes ol tîrün kemānın
Uramaz ursa da farzā nişānın
- 3 O tîrün temrenidür müşğ-i sūde
Dñılmaz çekdügi zaḥm-ı güşūde
- 4 Bulaşur gāh u geh peykānı kana
Döner güyā ḥinālanmış benāna
- 5 Turur geh terkeş-i sīmīn içinde
Girer gāhī mezāra lîk zinde
- 6 Ne tîr aña sinan dinse yiridür
Bakılsa zü'l-fekār-ı Ḥaydarīdür

5 A.187b, B.186b, C.214a.

1 b: kemandan çıkmadın B.

*: B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

- 7 Derunda şaklamaz rāz-ı nihānı
Başını kesseler söyler zebānı
- 8 Şebih olur gehi çüb-i nebāta
Gehi şan lüledür 'aynū'l-ḥayāta
- 9 Beşer kullanur ol tır ü kemānı
Meleklerden de hiss itdüm ben anı

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ fa'ülün

6

Luğaz*

- 1 Nedür ol mağribi-i şāf-siyer
Ki odur nūr-ı siyāha maḥzar
- 2 Ḥalvetilerle olup germ-ülfet
Gülşenilerle de eyler sohbet
- 3 Katı mevzün u laṭif endāmı
Şi'ri yok maḥlaşı ammā Cāmī
- 4 Gice seccādesi üzre ekşer
Çok tecellilere olmuş maḥzar
- 5 Kimseden istemeyüp nān u penir
Kavrılır kendü yağıyla o fakir
- 6 Mescid ü meykedede şadr-nişin
Ka'be vü bütkedede oldu mekin
- 7 Bir ayağ üzre 'ibādet eyler
Süre-i Nūr'ı tilāvet eyler

9 b: feleklerden C.

6 A.188a, B.186b, C.214a.

*: B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

1 a: mağribi-i pāk-sir B.

1 b: ki olur B.

4 a: giceler B.

5 b: kavrılıp C.

- 8 Gāh ḥandān u gehī giryandur
Gāh u geh muk'īd ü geh pūyandur
- 9 Görürem dem-be-dem ol bī-günehi
Gāh kazukda vü çengelde gehī
- 10 Gāh Hallāc dilinde mestūr
K'oldı ber-dār mişāl-i Mansūr
- 11 'Ākıbet eyledi ol ehl-i şühūd
Girye vü āh ile ifnā-yı vücūd
- 12 Virmemiş gerçi Haḳ aña per ü bāl
Eylemiş şeb-pereye līk mişāl
- 13 İsmiñi saña işit söyleyeyüm
Ta'miye-güne beyān eyleyeyüm
- 14 Düşse təcından eger bir cevher
Kendü vaşfını beyāna o yeter
- 15 İkisi olsa nühüfte farzā
Cem' olur ḥalline yārān-ı şafā
- 16 Üçi birden dökilürse anuñ
Vaşfıdur sāmī' olan yārānuñ
- 17 Kalbi olmişken 'amāya maşdar
'Ālemün dīdesini rüşen ider
- 18 Bu mu'ammāyı bilen olur ehil
Var düşün bir gice saña mehil

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'lün)

7

Luğaz*

- 1 Nedür ol sīm-ten sūtüde-likā
Yüzi nūrāni gerdeninde ridā

18 b: saña bir gice mehil A.

7 A.188a, B.187b, C.215a.

*: B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

- 2 Yaşşı bağırludur za'if-endām
Yanı üzre yatur mişāl-i niyām
- 3 Müte'eddebdür ağızı var dili yok
Başı vardur ayağı yok eli yok
- 4 Seri üzre mücevvezeyle gören
Şanur anı ħalīfe-i ma'den
- 5 Taşur ammā yanında tīg u sinān
Çıkarur āşikāre ba'zı zemān
- 6 Vehbiyā anuñ için urdı każā
Boynına bend alnına tamgā

Vezni: Fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

8

Luğaz*

- 1 Görindi şeş-cihāt içre nümāyān
Gözüme bir ħişār-ı saht-bünyān
- 2 O ħişnuñ burc u bārūsı mükemmel
Yapılmış 'asker için nice medħal
- 3 Ğanīmet gerçi kim içinde bisyār
Velī feth eylemek ħaylüce düşvār
- 4 Eli meçlü nice müstaħfazı var
Çetecidür mişāl-i cünd-i Tātār
- 5 O ceyşe mīr olan serdāruñ ekşer
Sızıltıyla geçer evkātı dirler

4 a: mücevvezeyle B.

B A.188b, B.187b, C.215a.

*: B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

5 b: geçer evkātı ekşer B.

6 Muḥaṣṣal Vehbiyā ol ḥıṣn-ı mergüb
Açılmaz olmadukça bal yimez top

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ fa'ūlün

9

Lugaz*

- 1 Nedür ol ser-be-piṣ hayrānı
Kūçek-i tekyegāh 'uryānı
- 2 Cismi 'uryān iken o bī-çāre
Şu kıyāfetle ḥaylū zenpāre
- 3 İsmi var līk cismi nā-peydā
Cismi var belki ismi nā-peydā
- 4 Yirde gökde degül mu'allakda
Gāh yüksekde gāh alçaqda
- 5 Gerçi Yūsuf-veş oldı zindānı
Reşk ider bir gün aña ihvānı
- 6 Āb-ı ḥayvānı cüst ü cūda meger
Nice demdür ki zulmet içre gezer
- 7 Meclis-i tengde perīşan-ḥāl
Pāy u serde selāsil ü aḡlāl
- 8 Vaşfını söyleyem saña mücmel
Fi'l-i māzide oldı müstaḡbel
- 9 Daḡı ifrād u teşniye şānı
Āferin ḥall idenlere anı
- 10 'An-ḡarīb eyleye Cenāb-ı Hudā
Şeh-i devrāna birkaçın i'tā

Vezni: Fa'īlātün/ mefā'īlün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'lün)

9 A.188b, B.188a, C.215b.

*: B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

8 a: vaşfını söyleyeyüm saña mücmel A, vaşfını söyleyem senga-
mahall B.

10

Luğaz*

- 1 Ol nedür kim sezā-yı şāhandur
Mudhik-i bezm-i pādişāhandur
 - 2 Nān için var yanında zenbīli
‘Acem olurdu olsa mendīli
 - 3 ‘Acemīdür ne söz bilür ne hüner
Līk Hindūca az çok añlar
 - 4 Mestdür keyf ile olur mezkūr
İsmi Kur’an’da böyledür mestūr
 - 5 Fi’l-meşel oldu kırbalu sakķā
Olsa nāmı tulumcı başı sezā
 - 6 Bilmemek bunu saña pek alçak
Hey kulagina dökdüğüm aħmak
- Vezni: Fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

11

Luğaz**

- 1 Ol nedür kim şöreti şağırdurur
Līk ol sağır degüldür kürdur
- 2 Şūretā āyīne-i ‘ālem-nümā
Şūret ardında velī mestürdur
- 3 Bir yüz olsa gösterür beş altı yüz
İki yüz leylek ile meşhürdur

10 A.189a, B.187b, C.216a.

*: B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

11 A.189a, B.188a, C.215a.

** : B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

- 4 Kim bakarsa gösterür çīn-i cebīn
Güyyā bir dil-ber-i mağrūrdur
- 5 Ma'denī cismi nebātī cāmesi
Nārdan çıkmışdur ammā nūrdur
- 6 Güyyā gözlükdür ol bir dīdede
Kim o gözlüksüz şafādan dūrdur
- 7 Ol göze nāzır nice göz dağı var
Her birisi nāzır u manzūrdur
- 8 Tūrfedür ol göz ki aķ olsa görür
Kara olsa görmeden mehcūrdur
- 9 Ol ne şağırdur ne kūr ne āyine
Ol ne dil-berdür ne nār u nūrdur
- 10 Mūrg-i mīnādur kafesdür lānesi
Kaşrı içinde o kuş mevfūrdur
- 11 Āşiyānın saña didüm yūri var
Urmaz iseñ taş vireyüm urdur

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

12

Luğaz

- 1 Nedür o şey ki ne şūret ne hōd heyūlādur
Teşekkūlāt-ı kaşīreyle cilve-fermādur
- 2 Anası doğduğı sā'at doğar yanınca gezer
Beh oldı kāmēti kūtāh gāh bālādur
- 3 Kimi görürse uyar itmez ittibā'-ı Nebī
'Aceb bu der ki yine ne Yahūd ne Tersā'dur

9 a: Ol ne şağır u ne kūr u ne āyine B.
10 a: kafesde lānesi B.
12 A.189a, B.189a, C.215b.
2 b: Bu mısra C nüshasında yoktur.
3 a: Bu mısra C nüshasında yoktur.
3 b: ne Yahūd u Tersā'dur A, C.

- 4 Ne cevher ü ne 'araz ne 'adīm ü ne mevcūd
Ne ins ü cin ü bahāyim 'aceb mu'ammādur

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(fa'lün)

13

Luğaz*

- 1 Ol nedür kim kalkamaz yirden başı
Meşrebi mā'il 'arakla bādeye
- 2 Şarılup sevdāsı ağızı şulanur
Rāst gelse bir cemāli sādeye
- 3 Geh esīr-i kahve geh gök sūrnā
Nola beñzetsem Kubūrī-zāde'ye

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

14

Luğaz**

- 1 Gördüm Aydın Dede dirler bir ışık
Işık ammā katı tatsuz bulaşık
- 2 Gülşenī tekyesinün dervişi
Rüşenīlerle dağı vardur işi
- 3 Eyleyüp hük-m-i berātı icrā
Oldı her mescide kayyum güyā

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

13 A.189b, B.188b, C'de yoktur.

*: B nüshasında başlık, Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

3 a: Geh esīr-i kahve vü geh gök sūrnā B.

14 A.189b, B.188b, C.216b.

** : B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehū " şeklindedir.

Luğaz*

- 1 Ol ne sâ'ildür ki cerdür 'âdeti
Desti açuğ zevka dâ'ir şohbeti
- 2 Eyleseñ de dâmenin pür-sîm ü zer
Yine ehl-i meclise taksîm ider
- 3 Ekserî pûşışden 'âridür teni
Ditrer eksüksüz gehî dürdür teni
- 4 Bir nedîmi var gör aña neyledi
Urdı bir sille kulağı çinladı

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

16

Luğaz

- 1 Bir hisâr itdüm temâşa burc u bârûsı metîn
Nice müstahfaızları var olamaz kimse yaqîn
- 2 Nicesi gidüp toymıqla gelür ser-dârına
Nicesi sūrâh-ı medhalde olur ser der-kemîn
- 3 Karşu turmak haylü müşkildür o ceysün tîrine
Vehbiyâ bu hisnı her kim feth iderse âferîn

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

15 A.189b, B.189a, C.216b.

*: B nüshasında başlık, " Luğaz ve Lehü " şeklindedir.
16 A.189b, B ve C'de yoktur.

Luğaz

- 1 Ol ne eczâdur ki 'âlem mübtelâ
Görinür kendü siyeh gölgesi ak
- 2 Şu'le urşa cismine bir tâb urub
Aşılır dīvāra bir çinî tıbāk
- 3 Görmeden anı bakarlār āteşe
Ābı görünce olur cismi rivāk
- 4 Kim bakarsa rüyına mahbūs ider
'Aksini Yūsuf gibi hem çi-firāk
- 5 Ey aḫī bāy ü gedā ansuz degül
Yok yire fikr eyleyüp gitme irāk
- 6 Bu luğaz esrārını fehm eyleyen
Vehbi'den gelsün (de) alsun bir sibāk

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

Luğaz

- 1 Ol ne şayddur bā-hüner şayyādını eyler şikār
Bir deri sindür gibi 'çinde diri mevtâsı var
- 2 Meşhedi ğasl eyleyüp hikmet bu ol ehl-i fütür
Kendüsi niyyet idüp kendüsi namāzın kılar
- 3 İşbu maḫlūkuñ biri gāhice ḫamlin vaż' ider
Başına yetmiş büluğ olmuş bir evlādı doğar
- 4 Hikmeti gör toğduğı sâ'atde oğlı ḫāşılı
Bir atasını helāl itmiş aña Ferverdigār

17 A.190a, B ve C'de yoktur.

6 b: (de) ilâve edilerek vezin eksikliği giderilmiştir.

18 A.190a, B ve C'de yoktur.

5 Bu luğaz esrārını fehm eyleyen ehl-i dile
Eyle taḥsīn āferīn ey Vehbi añā ṣad-hezār

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

19

Luğaz

- 1 Ol nedür kim cismi 'uryan dā'imā
Sen şanursın kim giyer mā' bī-ḳabā
- 2 Hoş degüldür başı hiç āvāz ile
Olmedükce ülfet itmez sāz ile
- 3 Gösterürse rüy 'arz itmez yüzün
Ekserī anuñ çıkarurlar gözün
- 4 Bā'is-i mevti olur bir pāre nān
Ekşer eyler az ṭama'la çok ziyān
- 5 Şan perīdür itdi mir'ātı maḳām
İsminüñ 'aksi olur kendüye dām
- 6 Keşret-i ifrād ile ma'hüddür
Cinsi istiğrāk ile mevcüddür
- 7 Gerçi olmuş bir nebīnün münisi
Oldı rekd ānında cüz'-i meclisi
- 8 Āşikār olmuş der-i sinde ḳamer
İsm-i tāzīsinde gāh eyler maḳarr
- 9 Yirde gökde nām-ı 'ālī-şānı var
İsminüñ Ḳur'an'da da tibyānı var
- 10 Itseñ ol isminde ḳalbiyle 'amel
Lafz u ma'nāsına hiç gelmez ḫalel
- 11 Böyledür her ḫarfi anuñ Vehbiyā
Āferin her kim çıkarırsa āşinā

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

N. Rubaifleri: *

1

'Aynı ile çeşmānum olup maḳsim-i mā'
 Müjgānum anuñ lüleleridür güyā
 Der-kār olıcaḳ girye-i tūfan-ḥīze
 Bir ḳaṭre degüldür nazarumda deryā

2

Ve Lehū

Bildün mi ki ey Vehbi-i dil-ḥaste saña
 Hukneyle niçün olındı tedbīr-i devā
 Ol sū-i 'amel k'itmiş idün ḥübāna
 Bu ḥālet ile itdi mücāzāt-ı ḳazā

3

Nā-gāh başup ceş-i giran ḥayret
 Itdi bizi gāret-zedegan ḥayret
 Endīşe ile ceng için oldı güyā
 Engüşt ü dehen tīr ü keman ḥayret

*: Divanın başındaki 48 adet tevhid ve na't rubaifler ile her kafiye değişiminde gazellerin başında geçen 18 adet rubaifnin dışında kalanlar.

Rubaiflerin vezinleri,

Mef'ülü/ mefā'īlü/ mefā'īlü/ fa'ül,

Mef'ülü/ mefā'īlü/ mefā'ilün/ fa',

Mef'ülü/ mefā'ilün/ mefā'īlü/ fa'ül,

Mef'ülü/ mefā'ilün/ mefā'īlün/ fa'

gibi değişken olduğu için yazılmamıştır.

1 A.180a, B.198a, C.206b.

1 b: anuñ lülesidür A, C.

1 d: bir ḳaṭre degüldi B.

2 A.180a, B.198a, C.206b.

3 A.180a, B.198a, C.206b.

3 c: Endīşe-i ceng için oldı güyā A.

4

Lenger-figen-i sâhil-i istiğfâr ol
 Girdâb--ı helâka düşmeden zevrak-ı rûh
 Tûfân-ı günehten itme ümmîd-i necât
 Eşk içre vücûduñ itme keştî-i Nûh

5

Ve Lehû

Min-ba'd gönül eyleyelüm def'-i keder
 Haq mezra'a-i hâhişümüz eyledi ter
 Cûş eyledi ol 'azîz-i Mısr cûduñ
 Nîl-i keremi kıyâsdan efzunter

6

Ve Lehû

Nakd-i sühanuñ maḥbere gencînesidür
 Endîşe velî tılsım-ı dîrînesidür
 Bâziçe ki şafḥa-i nazm içre kalem
 Etḫâl-ı benânuñ esb-i çüpînesidür

7

Ve Lehû

Âhum degül ol bâğ-ı belâ sünbülidür
 Nâlem degül ol gülşen-i ğam bülbülidür
 Hicrûñle serümde dâğḥa-yı hünñ
 Ey lâle-ruḥum şanki Edirne gülidür

4 A.176a, B.193a, C.201b.

4 a: lenger-efgen B

5 A.181b, B.199b, C.208a.

6 A.180a, B.198a, C.206a.

6 c: şafḥa-i nazmum içre B.

6 d: bir esb-i cüyînesidür B, etḫâl-i bütânüñ bir âsîb-i cüyînesidür C

7 A.181b, B.199b, C.208a.

8

Ve Lehū

Erbāb-ı kemāl pīşvāyı neyler
 Şeh-rāhı bulan rāh-nümāyı neyler
 Aşhāb-ı yakīn delīle muhtāc olmaz
 Sükkān-ı Harem kıble-nümāyı neyler

9

Ve Lehū

‘Aşk āteşine olup süveydā ‘anber
 Bir dilde ki sūz ola çıkar andan eger
 Āteşde hafī ‘abīr olur maḥv ammā
 Hıfz eyleyemez şemīm-i dūddan micmer

10

Ve Lehū

Sākī bir iki sāgar-ı serşār getür
 Yok dime toluñ nūş idelüm var getür
 Efsürdelere yā āteş-i seyyāle
 Yā cām-ı ‘arāk yā münkıl-ı nār getür

11

Sākī ne bu bezmkede olan feyz-i sürür
 Kim bī-mezedür anda şarāb-ı engür
 Zīrā daḥı nām-ı meyi zıkr eylemedin
 Bi’llāh beni mest itdi o çeşm-i maḥmūr

8 A.181b, B.199b, C.208a.

8 b: reh-nümāyı neyler A.

9 A.180b, B.198b, C.206b.

9 c: Āteş-i maḥz-i ‘abīr olur maḥv ammā A, āteşi maḥfī ‘abīr olur ammā B.

10 A.180b, B.198a, C.206b.

10 c: efsürde-dilüz B, efsürdelerüz C.

11 A.192b, B ve C’de yoktur.

12

Ve Lehū

Levh-i nazārunda yoğ ise şūret-i ğayr
 Yok saña nazār tefāvūt-i Ka'be vü deyr
 Nakdīne-i vaḳti 'aşḳda şarf eyler iseñ
 Bāzār-ı maḥabbetde görürsün çok ḡayr

13

Ve Lehū*

Sākī ḳadeh ü bādeñe mā'il degülüz
 Biz şifte-i neş'e-i zā'il degülüz
 İşrāḳi-i 'aşḳuz itmezüz güft ü şinīd
 Dīvāne ḳıyās eyleme ḳā'il degülüz

14

Ve Lehū

Sāyeñde ki bī-vehm ü hirās u bīmüz
 Her rüz peyām-ı fetḫa pür-taşmīmüz
 Eyyām-i celālünde senün ḡünkārūm
 Biz büt-şiken-i ḡaşm olan İbrāḫīm'üz

15

Ve Lehū

Ḳıl ḳāmet-i a'mālüne taḳvāyı libās
 İt ḡāne-i ḳalbi düzd-i şehvetden pās
 Tafşīl-i vird dehende lāzım ammā
 Ekşer şu yolından gelür aña vesvās

12 A.180b, B.198b, C.207a.

12 c: 'aşḳa şarf eyler iseñ B.

13 A.180b, B.198b, C.207a.

*: B ve C nüshalarında başlık yoktur.

13 c: İşrāḳi-i 'aşḳumuz itmez güft ü şinīd B.

14 A.182a, B ve C'de yoktur.

15 A.180b, B.198b, C.207a.

16

Sākī getirüp meclise mīnā-yı şarāb
 Ol tūti sebzi itdi maḥbūs-i kafaş
 Yok yok ki nigin-dāna dönüp ḥalka-i bezm
 Mīnā-yı şarāb oldı zümür-rüdden faşş

17

Ve Lehū

Şehr-i Menemen ḥalkını yaru gördük
 Biz mār ile ünsiyyeti enseb gördük
 Biz 'akrebi sā'atde görürken evvel
 Sā'at başına bunda biñ 'akreb gördük

18

Maḥfilde o şūḥ na't-ḥān oldukça
 Her bir bün-i mūyı gūş olur sāmi'inūñ
 Bir ehl-i cihat dil-bere meftūnam kim
 Māhī-i nükūşıdur Vefā Cāmi'i'nūñ

19

Geh kūşe-i miḥrābda tābān-ı şem'üz
 Geh genc-i ḥarābātde sūzan kandīl
 Ammā ki yakup çerāg sūz-ı dilden
 Yanmaḫda ne rūgan isterüz biz ne fetīl

16 A.177a, B.194a, C.203a.

16 c: dutup B.

17 A.180b, B.198b, C.207a.

17 a: yā Rab gördük B, C.

18 A.177b, B.194b, C.203b.

19 A.177a, B.194a, C.203a.

20

Ve Lehū

Olsa ne 'aceb sirişk-i çeşmüm mebzūl
Muhtāc-ı şıla degül mi mā-i mevşūl
Seyr eyle ğinā-yı çeşmümi k'ana nażar
Deryā sā'il kayuk elinde keçkūl

21

Her şeb kuraram sā'atümi destüm ile
Güyā heves-i sür'at-i ācāl iderem
Hall itmek için dāne-i 'ömri görünüz
Destās-ı fenāyı kendüm i'māl iderem

22

Ve Lehū

Sākī nice demdür ki yanuñdan dūram
Bu gūşede ħum gibi yatur rencūram
Göñlüm ne kadar harāb ise sen ma'mūr
Çeşmüñ ne kadar mest ise ben maĥmūram

23

Ve Lehū

Sākī olıcaķ şümū'-ı encüm tābān
Kandil-i şarābı sen de eyle sūzān
Sür döke saça şarāb-ı nābı olıcaķ
Şahbā-yı şafaķ dāmen-i çerĥa rīzān

20 A.179b, B.197b, C.206a.

20 d: elinde kabaķ keçkūl B.

21 A.177b, B.194a, C.203a.

22 A.180b, B.198b, C.207a.

22 b: bir gūşede B.

23 A.181a, B.199a, C.207a.

23 c: şerābı nābı A.

24

Ve Lehū

Mağrūrī-i luṭfuñladur ey ğonce-dehen
 Dest-i sitemūñden ğilemend olsam ben
 Dil ıfıflı iderse ğirye-i nā-bercā
 Ağzına büber ğo fūlfūl-i ğālūñden

25

Ve Lehū

Insānı libās atı açar raḥt u zīn
 Ma'nāda olur reng-i sūḥanla tezyīn
 Bir raḥṣa bisāt u raḥt urmağ meselā
 Bir mıṣra'ı dil-keṣ eylemekdür tezyīn

26

Sūnnīlik ile ğitmez imiṣ nām-ı bedi
 Ol sūrḥ-serūñle sebb ide aṣḥāba
 Islām eline dūṣen kıızılbaṣa dinūr
 Engüṣt-i ũḥādet olsa da sebbābe

27

Ve Lehū

Gerği felegūñ vaṣfı degūl sencīde
 Andan degūlem līk felāket-dīde
 Çün ğevher-i āb-dār-ı hem-vāre beni
 Hem-vārelūğümdür eyleyen ğaltīde

24 A.181a, B.199a, C.207b.

24 d: ağzına büber ğor B.

25 A.179b, B.200a, C.208b.

25 a: raḥtla zīn B, C.

26 A.192a, B ve C'de yoktur.

27 A.179b, B.197b, C.206a.

28

Ve Lehū

Bīnā oluram şabri penāh itdükce
 Ya'kūb gibi girye vū āh itdükce
 Ol Yūsuf-ı mihr ile berāber görürem
 Sencīde-i mīzan nigāh itdükce

29

Ve Lehū

Tüccār-ı hayāle rūz-ı bāzār olsa
 Kālā bulunur cehan harīdār olsa
 Dükkān-ı dehānum eylemezdüm beste
 Dād u sitede sūhanda bir kār olsa

30

Ve Lehū

Sākī ne füsūn ider bu dil meyyāle
 Hem-şīre-i Cem o delle-i muhtāle
 Kim meyl ider duhter-i rez diyü aña
 Olursa daḡı pīrezen-i şad-sāle

31

Ve Lehū

Sākī kızarup ruḡuñ mişāl-i lāle
 Höy dāneler oldı anda yir yir jāle
 Başladı gelū-yı bülbüle mażmażaya
 Gördükce seni şelāşe-i şassāle

28 A.180a, B.198a, C.206a.

28 c: ol Yūsuf'ı B.

29 A.181a, B.199a, C.207b.

29 c: eyler idüm beste B, eylerdüm beste C.

29 d: dād u sited-i sūhanda A.

30 A.181b, B.199b, C.208a.

30 a: füsūn ider dil-i meyyāle B, C.

31 A.181b, B.199a, C.207b.

31 b: ide yir yir jāle C.

32

Ve Lehū

Sākī bize ūn ūelāūe-i ğassāle
 Ammā ki ola mūġelleġ-i yek-sāle
 ūīrāne ğam hūcūm eyledi ūstūmūze
 Kıl gerdiū-i cām-ı ūu'le-i cevvēle

33

Sākī bize bu gerdiū-i cevrūn tā-key
 Nūū itmedeyūz zehr-i ğamuñ pey-der-pey
 Telhī-i mezākum ūu kadar kim dem-i 'ıyū
 Aġzumda nemekdāna dōner sāġar-ı mey

34

Āūār-ı kerem gitdūġi lā-reyb oldı
 Erbāb-ı emel cūmle tehī-ceyb oldı
 Yā Rab kime 'arz-ı recā eyleyelūm
 Bir 'aūra yetiūdūk ki kerem ġayb oldı

35

Ve Lehū

Kākūl diyū ġayd-ı sere dūūdūm ūimdi
 Dīvāne diyū dillere dūūdūm ūimdi
 Her yirde dūūmez dinecek cevher idi
 Bir ġadri bilinmez yire dūūdūm ūimdi

32 A.181b, B.199b, C.208a.

32 c: ūīrān-ı ğam B, C.

33 A.180a, B.197b, C.206a.

33 c: dem-i 'ıyūın B, dem-i 'īsā C

34 A.181a, B.199a, C.207b.

34 d: kerem 'ayb oldı A, C.

35 A.179b, B.197b, C.206a.

36

Ve Lehū

Teşyī' idicek o āsaf-ı zī-şānı
 Kār eyledi cān u dilūme hicrānı
 Sehbāz-ı ümīdūmi uçurdum elden
 Teng oldu baña Toğancılar Meydānı

37

Ve Lehū

Mestī-i mey-i mahabbet-i cānānı
 Çeprāst-ı rüşen itdi dil hayrānı
 Bir tāze kul oğlu eyledi Edrine'de
 Ārāmgehüm Yeñiçeri Meydānı

38

Ve Lehū

Da'vā-yı hulūş eyledün işbāt kanı
 İncāz-ı mevā'īdi mūrā'āt kanı
 Çıkdı mı harun-kümeyt-i va'd-i keremün
 Olsun kazuğına bağlanan at kanı

39

Çeşmün ki siyeh-mest-i cünün itdi beni
 Dil-şifte-i mekr-i füsün itdi beni
 Müjganlarumun sāyesi bār oldu baña
 Sevdā-yı haṭuñ şöyle zebün itdi beni

36 A.181a, B.199a, C.207b.

36 b: cān u dile hicrānı B.

37 A.181a, B.199a, C.207b.

38 A.182a, B.199b, C.208b.

39 A.179b, B.197b, C.205b.

O. Müfredler:

1

Şıkıldı duhter-i rez tengnā-yı mi'şarada
Aña mu'ālece ḥab ḥāzır eylesün aḥbāb

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(fa'lün)

2

Miḥrāb-ı ebruvānuñı yād idüp itsem āh
Āl kıble rüzgārı vezan ḩann iderdi hep

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

3

Şıgınmasaydı eger koltuğına a'dānuñ
Vebāyā dir idi āhum bilā-mübārek bād

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

4

Cünki itdün tarīk-i nazma sülük
Himmet itdüm ki olasın mürşid

Vezni: Fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

1 A.184b, B.200b, C.211b.

1 b: ḩazır itse nola aḥbāb A, C.

2 A.185a, B.201a, C.212a.

2 b: vezān oldı ḩann ider B.

3 A.184b, B.200b, C.211b.

4 A.184b, B ve C'de yöktür.

5

Hurûş-ı cüy-i sirişkümle buldı neşv ü nemâ
Şoyındadur hele ol serv-i nâz-ı hoş-reftâr

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

6

Şuyı mı çıkdı 'aceb âşiyân-ı çeşmümüzün
Ki uçdı mürğ-i hadeng-i hayâl-i gamze-i yâr

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

7

Dün itmiş idüm âteş-i hicrân ile bir âh
Hâlâ dağı ol mâh-veşûñ beñzi çalıklur

Vezni: Mef'ülü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/ fa'ülün

8

Zemân-ı 'ıyde de pençeleşmeden ğam ile
Senüñle padişehüm merhabâya el mi deger

Vezni: Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün

5 A.184b, B.201a, C.213a.

6 A.185a, B.201a, C.212a.

7 A.184b, B.200b, C.211b.

8 A.185a, B.201a, C.212a.

9

Görince mest-i ser-gerdān-ı 'aşkın ol büt-i haffāf
'Arak-riz olduğı gül gibi nazūkterliğindendir

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

10

Kašem be-ye's ki ümmid-i neyl-i kām itmem
Benüm murād-ı dilüm şimdi nā-murādīdür

Vezni: Mefā'īlün/ fe'īlātün/ mefā'īlün/ fe'īlün
(fa'īlün)

11

Şadā-yı rāhatü'l-ervāhı benden istimā' ile
Kıyās olmaz uşūl-i devr-i çerha bu semā'īdür

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

12

Hāk-i derūñi pīr-i muğan sildi süpürdi
Müjgānını çārüb idüp rişini sünger

Vezni: Mef'ūlū/ mefā'īlū/ mefā'īlū/ fa'ūlün

9 A.185a, B.201a, C.212a.

10 A.185b, B ve C'de yoktur.

11 A.185b, B.201b, C.212b.

11 b: Kıyās olmaz uşūl-i dü-çerha C.

12 A.185a, B.201a, C.212a.

13

Letâfetde görüp cisminde 'aks-i dürr-i dendânın
Tebessüm itse dirler ol gül-i bâğ-ı hayâdurlar

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

14

Hep sözdedür şikest-i dil ü merhem-i derün
Ki seng olur makâl-i güher mumyâlanur

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilätü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

15

Zemân-ı ittikâ 'aks-efgen olsa rûy-i zerdümle
O şûhuñ âsitâni bâliş-i zer-kârdan kalmaz

Vezni: Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün

16

Cam-ı çeşmiyle şunup hün-ı sirişk-i gül-gün
Kuş gözi mey içürürmiş güle her dem bülbül

Vezni: Fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilün
(Fâ'ilätün) (fa'lün)

13 A.185a, B.201a, C.212a.

14 A.185a, B.201a, C.212b.

14 b: gehî mumyâlanur B.

15 A.185a, B.201b, C.212b.

16 A.184b, B.200b, C.211b.

17

Uçurup kendüni gülşende oturmuş dā'im
Bir büyük kuş mı şanur kendüyi bilmem bülbül

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

18

Görmesem mevc-i keder çīn-i cebīnünde eger
Hānde-rülükde gül-i ter saña hem-ser dir idüm

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'lün)

19

Nev-bāre-i vefā görüp ol naḥl-i tazedede
Baḥt-ı rakībe tāli'üm uyḥum saña didüm

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

20

Safaḡ zann itme Nāhid-i felek bir al eteklikle
Seni ay mihr-veş gördükce rakş eyler şafāsından

Vezni: Mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün/ mefā'ilün

17 A.184b, B.200b, C.211b.

17 a: kendüyi B, kendüni C.

18 A.184b, B.200b, C.211b.

19 A.185b, B ve C'de yoktur.

20 A.184b, B.200b, C.211b.

21

Tek itme Felek yara cefâ dersini ta'lîm
 Öğretme bize kendüñi geçdük keremünden

Vezni: Mef'ülü/ mefâ'îlü/ mefâ'îlü/ fa'ülün

22

Haddeden tül gibi çekdün kendüne tār-ı dili
 Ey cevân-ı sîm-keş şad-âferîn üstâduña

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

23

Ebrüdan eyle tehniye-i hatve yoğsa kim
 Irmez kadem o Ka'be-i hüsn âsitânına

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'îlü/ fâ'ilün

24

Yüz bulup da'vî-i hem-rengi ider ruhsârına
 İtmese manzûr-ı rağbet vechi var âyinelü

Vezni: Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

21 A.185a, B.201a, C.212a.

21 b: geçdük kereminden A.

22 A.185a, B.201b, C.212b.

23 A.185a, B.201b, C.212b.

23 b: âsitâneye B, C.

24 A.184b, B.200b, C.211b.

albini pk idemez mav-i vcd eylemeyen
ayd-ı tahr-i denesdr eriden bnı

Vezni: Fe'ıltn/ fe'ıltn/ fe'ıltn/ fe'ıln
(F'ıltn) (fa'ln)

25 A.185a, B.201a, C.212b.

25 b: ayd-ı tahr-i nesebdr B.

P. Matla'lar:

1

Her dem ki 'arz-ı mahz-ı hulûş eyledüm saña
Hiç iltifât eylemedün neyledüm saña

Vezni: Mef'ülü/ fâ'ilätü/ mefä'ilü/ fâ'ilün

2

Ten-i sîmîni bir mir'at-ı pür-envârdur güyâ
Leb-i şîrîni tûṭî-i şeker-güftârdur güyâ

Vezni: Mefä'ilün/ mefä'ilün/ mefä'ilün/ mefä'ilün

3

Gözde âb olmaz idi dilde eger olmasa tâb
Şâhid-i hâl yeter tâbda pinhân olan âb

Vezni: Fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilün
(Fä'ilätün) (fa'lün)

4

Sûk-ı 'âlemde bulunmaz aramañ ey aḥbâb
Hiç çürük-zâde kadar kullanacak şâğ esbâb

Vezni: Fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilün
(Fä'ilätün) (fa'lün)

1 A.183b, B.203b, C.211a.

2 A.183b, B.203a, C.211a.

3 A.182b, B.201b, C.208b.

4 A.184a, B.203b, C.211a.

5

Şubha dek her şeb idersin ne 'aceb 'âlem-i âb
Bunu işrâb ider ey şeyh bize lafz-ı şebâb

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

6

Olursa başkın iderken o şüh nüş-i şarâb
Arada fitne başılsun sebû-yı bâdeyi kab

Vezni: Mefâ'îlün/ fe'îlâtün/ mefâ'îlün/ fe'îlün

7

Hicr-i la'lünle baña virmedi neş'e mey-i nâb
Itidi sermâye-i sâmânumı ammâ nâ-yâb

Vezni: Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlâtün/ fe'îlün
(Fâ'îlâtün) (fa'îlün)

8

Boyamasıyla silüp hün-ı eşkümi dil-dâr
Gözin boyar imiş 'uşşâk-ı zârınuñ her bâr

Vezni: Mefâ'îlün/ fe'îlâtün/ mefâ'îlün/ fe'îlün

5 A.182b, B.201b, C.208b.

6 A.182b, B.201b, C.208b.

7 A.183a, B.202b, C.209b.

8 A.183a, B.202b, C.209b.

9

Hâl-i zârum yeter itdüm eş'âr
Söyledürsin deve söyler dil-i zâr

Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fä'ilâtün) (fa'lün)

10

Aşcı-zâde güzelün hân-ı vişâlin özler
Vehbi-i haste-dili gör nenün aşın ister

Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fä'ilâtün) (fa'lün)

11

Dillere kaçd-ı şebihün ile çü ceş-i bahâr
Gıceyi gündüze katmış geliyor haşt-ı 'izâr

Vezni: Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün
(Fä'ilâtün) (fa'lün)

12

Bu behişt-âbâd güyâ ravzatü'l-ahbâbdur
Anda bu dergâh iki faşlı var bir bâbdur

Vezni: Fä'ilâtün/ fä'ilâtün/ fä'ilâtün/ fä'ilün

9 A.183b, B.203a, C.210a.

10 A.183a, B.202b, C.210a.

11 A.183a, B.202b, C.209b.

12 A.185b, B ve C'de yoktur.

13

Bu bāğ-ı köhnede ne derd-i kām kalmışdur
Ne bŭy-i hāhiş alur bir meşām kalmışdur

Vezni: Mefā'ılün/ fe'ılātün/ mefā'ılün/ fe'ılün
(fa'ılün)

14

Ebrŭña perestişler iden ehl-i hevālar
Çokdan didi mesciddeki mihrāba du'ālar

Vezni: Mef'ŭlŭ/ mefā'ılŭ/ mefā'ılŭ/ fa'ŭlŭn

15

Renc-i ğam-ı 'aşkuñla çıkar dise vebālar
Ağyāra mübārek ola bu tāze belālar

Vezni: Mef'ŭlŭ/ mefā'ılŭ/ mefā'ılŭ/ fa'ŭlŭn

16

Vezīr olan yine muhtāc-ı zīb-i cevher olur
Bağılsa cevher-i harf-i vezīr-i zīver olur

Vezni: Mefā'ılün/ fe'ılātün/ mefā'ılün/ fe'ılün

13 A.183b, B.203a, C.210a.

14 A.182b, B.202a, C.209a.

15 A.183a, B.202b, C.209b.

16 A.182b, B.202a, C.208b.

17

Ḳanda varsam hicr ile her reh-güzer girdāb olur
Ḳaṭre-i eṣküm düṣer ditrer döner girdāb olur

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

18

Baḳ mihr ü māha naḳṣ-ı zemīn ü zemānı gör
Diḳḳat göziyle ṣāni'-i kevn ü mekānı gör

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

19

Tiḡ-ı nigāha bāde-i nāz ile āb vir
Ben ölmek isterem baña ḳaṭ'ī cevāb vir

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

20

Sepīde-dem ki ṣeh-i ḥāver-i cehān-efrüz
Zemīne 'arż-ı sefer eyledi dem-i nev-rüz

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün
(fa'lün)

17 A.184a, B.203b, C.210b.

18 A.182b, B.202a, C.209a.

19 A.183b, B.203b, C.211a.

20 A.184b, B ve C'de yoktur.

21

Fırın gibi ne 'aceb nār-ı 'aşka yansağ biz
Görince ol büt-i ḥabbāzı alduğ ekmezsüz

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

22

Bu cāmda niçün ey sāki neş'e-i Cem yok
Şarāb-ı köhne var ammā ki eski 'ālem yok

Vezni: Mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

23

Biz ḥabāb-ı bādeyi tesbīḥ-i mercān eyledük
Çok bilürin sāğarı bozduğ nemekdān eyledük

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

24

Çünki vakf eyleyemezdüñ cihet-i derde tenüñ
Ne vazīfeñ idi sevmek mütevell'oglı senüñ

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'ilün)

21 A.182b, B.202a, C.209a.

22 A.182b, B.202a, C.209a.

23 A.184a, B.203b, C.210b.

24 A.185b, B ve C'de yoktur.

25

Neñ aldum bî-sebeb zulm-i firāvāna nedür borcum
Velî habs eyledüñ çāh-ı zenaḥdāna nedür borcum

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

26

Ṭāvūs-ı ḳudse nāz ider oldı ḥorozlarum
Geçdi bābuçcı lālelerin *لنقورز لرم*

Vezni: Mef'ülü/ fā'ilätü/ mefā'īlü/ fā'ilün

27

At boynına düşüp gitmege ister cānum
Raḥt gönder dimenüñ sırrı budur sulṭānum

Vezni: Fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilätün/ fe'ilün
(Fā'ilätün) (fa'lün)

28

Berāt-ı ḥüsnine virmiş emīrümün' unvān
Serindeki o nişān-ı şerīf-i 'ālī-şān

Vezni: Mefā'īlün/ fe'ilätün/ mefā'īlün/ fe'ilün
(fa'lün)

25 A.183b, B.203b, C.211a.

26 B.201b, A ve C'de yoktur.

27 A.183a, B.202b, C.210a.

28 A.183b, B.203a, C.211a.

29

Bururken hāce hıfz-ı Muşhaf-ı nāmūs için gūşın
Kenāra çekmege ol tıflı açmış rahle āgūşın

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

30

Alalum kāmı bu gün biz o neşāt-efzādan
Görelüm āb-ı hayāt akduğın ejderhādan

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(fā'īlün)

31

Olup cūyende bir emr-i muhāl için akar her ān
Tevekkül çeşmesidür 'aynı ile dīde-i giryān

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

32

Ol bende bāb-ı şadr-ı refī'u'l-cenābda
Aç halka gibi pendüme gūşuñ bu bābda

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'īlü/ fā'ilün

29 A.184a, B.203b, C.210b.

30 A.184a, B.203b, C.211a.

31 A.184a, B.203b, C.210b.

32 A.185b, B ve C'de yoktur.

33

Şarîr eyler kıyās itme güşād oldukca bu dergāh
iki destin açup eyler du'ā-yı āşaf-ı Cem-cāh

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

34

Çıksam bu ğavṭagāh-ı każādan selāmete
Tevbe kenār maḥkemesinde niyābete

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'īlü/ fā'ilün

35

Serbest olan 'avā'id-i ḥāş ü ze'āmete
Vā-bestedür geçinmesi şulb u siyāsete

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'īlü/ fā'ilün

36

Çeşm-i sehḥārını biñ kerre idüp āmāde
Itidi idlāl beni gözgöre şeyṭan-zāde

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'ilātün) (fa'ilün)

33 A.185b, B ve C'de yoktur.

34 A.183b, B.203a, C.210a.

34 a: ğavṭagāh-ı każāda C.

34 b: maḥkemelerinde B.

35 A.183b, B.203a, C.210a.

36 A.184a, B.204a, C.210b.

37

Hān-ı vaşlına şakın olma anuñ āmāde
 Hāşıl ey dil senuñ aşın degül aşçı-zāde

Vezni: Fe'īlātūn/ fe'īlātūn/ fe'īlātūn/ fe'īlūn
 (Fā'īlātūn) (fa'īlūn)

38

Hāne-i cānı nola itse münevver dīde
 Kūbbe-i serde tebeh cāmına beñzer dīde

Vezni: Fā'īlātūn/ fā'īlātūn/ fā'īlātūn/ fā'īlūn

39

Olur āsūde-i kayd-ı sitem ekser huşūşında
 Tevekkül eyleyen fażl-ı Hudā'ya her huşūşında

Vezni: Mefā'īlūn/ mefā'īlūn/ mefā'īlūn/ mefā'īlūn

40

Temāşā it gönül ol hāce-i hüsnı dükānında
 D zībā gevher-i tābendeyi seyr eyle kānında

Vezni: Mefā'īlūn/ mefā'īlūn/ mefā'īlūn/ mefā'īlūn

37 A.183b, B.203a, C.210a.

38 A.182b, B.202a, C.209a.

39 A.183a, B.202b, C.209b.

40 A.184a, B.204a, C.210b.

41

Hilāl-i şeb degül reşk itdi gerdun hāk-i dil-dāra
Döküp kühlin gümüşden sürmedānın aşdı dīvāra

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

42

Haṭā vardur sürişdürmek za'īfū'l-bünye dil-dāra
Halāda mum yapışdurmaq gibidür taḥte dīvāra

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

43

Vāşita kaydını çekdürmese erzān olsa
Bize bir kendü gelen tāzece oğlan olsa

Vezni: Fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün
(Fā'īlātün) (fa'lün)

44

Her cānibinde tūde-i rīg-i revān ile
Kum sā'atine beñzer idi 'akreb olmasa

Vezni: Mef'ūlü/ fā'īlātü/ mefā'īlü/ fā'īlün

41 A.183a, B.202b, C.209b.

42 A.185b, B.200b, C'de yoktur.

42 a: Hele der-kār olmaq bir za'īfū'l-bünye dil-dāra B

43 A.184a, B ve C'de yoktur.

44 A.185a, B.201b, C.212b.

45

Açıldıķca çemende s̄im ile zerrin kadehlerle
 Őitādan řab'a gelmez mi ğinā nev-rūz geldükde

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

46

Cehānı mülzem ider la'li şarf-i naşvetle
 Fünūn-ı 'iřvede kim söyleřür o āfetle

Vezni: Mefā'īlün/ fe'ilātün/ mefā'īlün/ fe'ilün

47

Bu bey'gāha nāķa-i Leylā hevāsına
 Mecnun gelür gelürse deve iřtirāsına

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'īlü/ fā'ilün

48

Bin kez didüm ki varma raķībūñ ķonağına
 Bir kerre dūr-i pendümi ařmaz ķulağına

Vezni: Mef'ūlü/ fā'ilātü/ mefā'īlü/ fā'ilün

45 A.184b, B ve C'de yoktur.

46 A.185b, B ve C'de yoktur.

47 A.183b, B.203a, C.210a.

48 A.183a, B.202b, C.209b.

49

Teveccüh eyleyen şıdķ-ile mihrāb-ı temennāya
Sürer yüz dergeh-i Dāmād İbrāhīm Paşa'ya

Vezni: Mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün/ mefā'īlün

50

Hāne-i zīni ger eylerse müşerref çeledi
İşte raht-ı Halebī işte kümeyt-i 'Arabī

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'īlün)

51

Gel diyüp başını şaldı yine döndi gitdi
Bize ol Mevlevi-i şūh külāh oynatdı

Vezni: Fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlātün/ fe'īlün
(Fā'īlātün) (fa'īlün)

52

Cesīmdür şu kadar esb-i himmetüm Vehbī
Ki raht u baht aña Çerkesī gelür oldı

Vezni: Mefā'īlün/ fe'īlātün/ mefā'īlün/ fe'īlün
(fa'īlün)

49 A.185b, B ve C'de yoktur.

50 A.183b, B.203a, C.211a.

51 A.183a, B.202b, C.209b.

52 A.185b, B.201b, C.212b.

53

Bî-fürüg itse nola mihr-i cehân-efrûzı
 Ğarķ-ı sūz eyledi dünyâyı cemâl-i sūzı

Vezni: Fâ'îlâtün/ fâ'îlâtün/ fâ'îlâtün/ fâ'îlün

54

Āteş-i hicri yakup mihr-i cehân-efrûzı
 Şu'lezâr eyledi âfâķı firāk-ı sūzı

Vezni: Fâ'îlâtün/ fâ'îlâtün/ fâ'îlâtun / fâ'îlün

55

İhzâr idüp miyânumuza duĥter-i rezi
 Kâzî Köyi'nde eyleyelüm 'akd-i meclisi

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'îlâtü/ mefâ'îlü/ fâ'îlün

56

Gönlün urıldı yâra vebâler mübâreki
 Ey zaĥm-ĥâr-ı 'aşķ belâlar mübâreki

Vezni: Mef'ûlü/ fâ'îlâtü/ mefâ'îlü/ fâ'îlün

53 A.184a, B:203b, C.210b.

54 A.184a, B.204a, C.210b.

55 A.183b, B.203b, C.211a.

56 A.183 a, B.202a, c.209.

57

Ruhsār-ı yāra ḥatt-ı mu‘anber mübāreki
‘Uşşāk-ı zāra tāze belālar mübāreki

Vezni: Mef‘ülü/ fā‘ilätü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

58

Bir nigāh-ı ğāzab-ālūd ile geldi şer mi
Bilmem ammā ğarażı ḥayr mı yāḥōd şer mi

Vezni: Fe‘ilätün/ fe‘ilätün/ fe‘ilätün/ fe‘ilün
(Fā‘ilätün) (fa‘lün)

59

O mihr-i evc-i melāḥat ki ‘āleme miğli
Henüz gelmedi bilmem gelür mi gelmez mi

Vezni: Mefā‘ilün/ fe‘ilätün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

60

İtmeseydi ‘aks-i ḥüsnün şermsār āyineyi
Eylemezdi her nefes hōy-riz-i ‘ār āyineyi

Vezni: Fā‘ilätün/ fā‘ilätün/ fā‘ilätün/ fā‘ilün

57 A.183a, C.209b, B’de yoktur.

58 A.182b, B.202b, C.209a.

59 A.184b, B.200b, C.211b.

60 A.182b, B.202a, C.209a.

60 b: ḥun-riz-i ‘ār B, C.

61

'Aks-i rüyuñ itnese cāy-ı qarār āyīneyi
Kim ider manzūr-ı çeşm-i i'tibār āyīneyi

Vezni: Fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilātün/ fā'ilün

62

İtdümse taleb nola şarīḫ-i 'ulemāyı
Ben Āl-i 'Abā'yam yakışur baña 'abāyī

Vezni: Mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fa'ülün

61 A.182b, B.202a, C.209a.

62 A.184a, B.204a, C.210b.

ÖZEL ADLAR İNDEKSİ

A

- ‘Abbās: 434.
‘Abbās Beg: 433.
‘Abbās Beg İbn-i Hasan Paşa: 433, 434.
‘Abdi: XV.
‘Abdü’l-bākī: 385.
Abdülbaki Arif Efendi (Kazasker): XIX.
Abdülbaki Efendi: CII.
Abdülkadir Karahan (Prof. Dr.): IV.
‘Abdu’līlāh Efendi: 383.
Abdullah Faik: CI.
‘Acem: 89, 153, 163, 225, 288, 359, 362, 367, 465, 471, 515, 699, 700.
‘Acemce: LXV.
Ādāb-ı Zurefā: XIII.
Ādāb Türkī-i Tal‘at: IV.
Adana İl Halk Kütüphanesi: XCIII, XCIV, CXIII.
Adem: XXXVII, XLV, 55, 173, 198, 467, 516.
‘Aden: LI.
‘Adlī: 39.
‘Adn: 378, 589.
Ağrıboz: XXXIV.
Ağvānī Ahmed Ağa: 435.
Āhī: 38.
A History of Ottoman Poetry (HOP): LXXI.
Ahmed: CVII, 184, 344, 402.
Ahmed (Hz. Peygamber): 14, 87, 92, 398, 409, 417, 418, 462, 697.
Ahmed (III.): XI, XIX, XXII, XXXIX, 107, 440.
Ahmed (III.) Kütüphanesi: XXXV.
Ahmed-ābād: 68, 255, 642.
Ahmed Ebü’l-Ḥayr Efendi: 253, 256, 419, 687.
Ahmed Hān (III.): 53, 72, 73, 75, 76, 82, 98, 106, 108, 113, 114, 115, 127, 154, 222, 264, 268, 273, 339, 348, 372, 375, 378, 379, 392, 401, 441, 450.
Ahmed Hān-ı Gāzī: 399.
Ahmed Hān-ı Sālīs: 44, 87, 339, 344, 346.

- Ahmed-i Sāzī: V, XCIV, XCVII, XCIX, CII, CIII, CIV, CV, CVII, CX, 437.
- Ahmed-i Muhtār: 129, 136.
- Ahmed-i Nāmī Dede: 417.
- Ahmed Neyli: XVIII, XIX.
- Ahmed Neyli Efendi: XVIII.
- Ahmed Resmi: XIV.
- Ahmed Vesim: CVII.
- Ahnef: 392.
- Akar, Metin: XII.
- Akbaba: 569.
- Akca Kal'a: 48.
- Akdeniz: 487.
- Akhisār: XXIII, 692.
- Aksaray: XXV.
- ‘Alī: 332, 389.
- ‘Alī (Hz.): XXVI, 124, 127, 130, 228, 231, 359, 389, 422, 449, 507.
- ’Āl-i ‘Abā: C, CIX, 445, 447, 745.
- ’Āl-ı Ahmedī: 697.
- ‘Alī Beg: 411.
- ’Āl-i Beyt: 30.
- Ali Behcet Efendi: CVIII.
- Ali Canib Yöntem: XIX, XLVI, LXXVI, LXXX.
- ‘Ālī Dīvānı: CI.
- Ali Emiri Efendi: XCIII, CIII, CIV.
- Ali Enver: XIII.
- Ali Hilmi: IV.
- ‘Alī ibn-i Sīnā: 157.
- ‘Alī Mirzā: 332.
- Ali Nihad Tarlan: XCIII, CVI, CXIII.
- ’Āl-i ‘Osmān: 31, 45, 48, 80, 113, 362, 367, 408.
- ‘Alī Paşa: LVII, CXI, 123, 130, 224, 227, 229, 253, 336, 415, 420, 421, 422, 423.
- Ali Paşa Çeşmesi: LIII.
- ‘Alī Paşa Yalısı: 393.
- ’Āl-i Resūl: XXVI.
- Ali Rıza: C.

- ‘Alī Şīr: 129, 186, 195, 332.
‘Aliyy-i Murtażā: 366.
‘Aliyy-i Rif‘atī: 41.
‘Aliyyü’l-Murtażā: 366.
Amca-zade Hüseyin Paşa: CI.
Amidli Hami Divanı: CI.
Āmine Sultān: 374, 379.
Anadolu (Anatolı): XIX, XX, XXI, XXX, 328, 427.
Ankara: IX, X, XI, XII, XIV, XIX, XXIV, XXV, XXX, XXXIII,
XXXIV, XXXVI, XXXIX, XLII, XLVI, LXXVIII, LXXX, LXXXII,
XC, XCIV, CIII.
‘Arab: 153, 288, 317, 334, 359, 744.
Arabic: XCI.
‘Arabistan: 135.
Arapça: VIII, X, XIV, XXII, LXIV, LXV, LXVIII, XC, CXIV.
‘Aremrem: 225.
Arif: XI.
Arif Abdülbaki: LXXXVII.
Arif Divanı: CI.
‘Ārif Efendi: XLVII, LXXXVIII, 385, 386, 598, 655.
Arif Süleyman : XII.
Aristo (Aristotāles) :123, 129, 266.
Arnavut: IX.
Āşaf: 392.
Āşaf İbrāhīm Paşa: 46, 64, 81, 382, 398, 428, 636, 692, 698.
Āşaf ’übni Berhıyā: 35.
‘Āşım Efendi: 41.
Aşık Halil (Bursalı): XV.
Aşık Vartan: XV.
‘Ātıf: 40.
At Meydanı: 346, 363.
Avrupa: VII, VIII, IX, XIV, XCIV, XCV, XCIX, C, CI, CV, CVII,
CIX.
Avusturya: VII, IX.
Ayasofya (Ayasöfiyye): XXXIX, 175, 254.
Aydın Dede: 711.
Āyinelü Ota: LIII, 361.
‘Ayn-ı ‘Alī Paşa: LVII, 423.
‘Ayn-ı İbrāhīm Paşa: LV, LVI, 381, 416, 422, 423, 440.

Aynî Tarihi: XXII.
 Ayşe: XXXIV.
 Ayvansarayı: XXV.
 Azak: 83, 86.
 Āzerî: 467.

B

Bab-ı Hümeyun: XXXIX, L, LIII.
 Bāb-ı Vidin: 401.
 Bağdād: V, 60, 119, 124, 288, 408, 669.
 Bağdādî: 125.
 Bahai (Bahayî) Efendi: LXXII, LXXIII, 109.
 Bahari-zade: CII.
 Bahari-zade Mehmed Said: CII.
 Bahreyn: 74.
 Baħr-i 'Aden: 251.
 Baki: XXX, LXXXI, LXXXVIII, 40, 208.
 Banarlı, Nihat Sami: XXII.
 Baḥḥā: 4, 6, 72, 340, 407.
 Bayezid (Şeh-zade): XXXIV.
 Baykara: 62, 66, 73, 177, 246, 325.
 Bebek: 357.
 Beç Kal'ası: 141.
 Bedaḥşān: 78, 310.
 Bedir: 135.
 Behmen: 62.
 Behrām (Behrām-ı Gūr): 150, 304, 463, 544, 623.
 Belgrad: XXXIII.
 Belķis: 259.
 Berāhīm: 173, 195.
 Berberistān: 45.
 Bermek: 51, 177, 199, 233, 277, 320, 350.
 Beşiktaş: LIII, LIV, 352.
 Beyt-i Ma'mūr: 122, 223.
 Beytü'l-Harām (Beytü'l-Harem): 60, 177, 359, 555.
 Biblioteca Vaticana: CXI.
 Bihbūd: 365, 481.
 Bihzād: XLIX, 118, 341, 363, 405.
 Birri: XXXII, LXXXVII, 586, 672, 676.

Bokrāt: 73, 97, 266.
 Bū 'Alī: (Bū 'Alī Sīnā): 123, 129, 170, 238, 420, 507.
 Bū Bekr: 362.
 Bū Hanīfe: 10.
 Buharalı Şevket: X.
 Burāk: 8, 16.
 Bursalı Aşık Halil: XV.
 Bursalı İsmail Hakkı Celveti: XIV.
 Bursalı Mehmed Tahir: XIV, XXXIII, LXXVI.
 Bürzū: 33.
 Büzürcmihr: 60, 186, 476, 481.

C

Ca'fer: 60, 339, 636.
 Cafer Fevzi: CIII.
 Ca'fer-i Bermek: 105.
 Cālīnūs: 435.
 Cālūt: 126.
 Cāmī: 705.
 Cāmī'-i İbrāhīm Paşa: 381.
 Cāmī'-i Mehmed Kethudā: 428.
 Canbaziye Mescidi: XXV, XXVI.
 Cāzim: 41.
 Cebel-i Kaysūn: 644.
 Cedy: 66, 228, 517.
 Celāl: 631.
 Cem: LI, LIV, 31, 44, 45, 60, 83, 89, 107, 114, 139, 149, 151,
 156, 173, 177, 202, 203, 218, 224, 226, 229, 231, 246,
 299, 319, 320, 339, 340, 347, 349, 350, 351, 364, 374,
 381, 395, 400, 403, 413, 426, 429, 451, 456, 462, 465,
 471, 480, 484, 515, 524, 557, 558, 598, 694, 722, 737,
 740.
 Cem'ī: XXXI, LXXXVIII, 493, 494.
 Cemşid: 4, 220, 266, 350, 376, 465.
 Cerrahpaşa: XXVI.
 Cevri: XXXI, LXXXVIII, 489, 490, 503.
 Cevzā: 171, 371, 403, 405.
 Ceyhūn: 351, 696.
 Cibrīl: 6, 608.

Cum'a: XCIX.

C

Çār: 75, 86.

Celebi-zade Asım: XI, XIII, XXIV.

Celebi-zade Asım Divanı: CI.

Çerāgan: 77, 81, 111.

Çerkes: 744.

Çeşme-i 'Alī Paşa: 421.

Çeşme-i Gülahmed Ağa: 429.

Çeşme-i Gülahmed Paşa: 429.

Çeşme-i Hazīnedār Usta: 394.

Çeşme-i Hazret-i Vālide Sulţan: 364.

Çeşme-i Hekīm-zāde 'Alī Paşa: 420.

Çeşme-i İbrāhīm Paşa: 369, 380.

Çeşme-i 'İzzet 'Alī Paşa: 422, 423.

Çeşme-i Minkārī-zāde: 419.

Çeşme-i Topcıbaşı: 432.

Çeşme-i Vālide-i Han Mahmūd: LV.

Çeşme-i Verdnaz Kadın: 396.

Çeşme-i Vuşlat Kadın: 395.

Çeşme-i Yahyā Ağa: 423.

Çeşme-i Yahyā Paşa: 423.

Çifte Havz: XLVIII, 75.

Çin: 289, 347, 504, 606, 637.

Çoka Anbarı: CIV, 418.

Çorum: XCV.

Çorum İl Halk Kütüphanesi: XCIII, XCIV, CXIII.

Çubuklu: XLVII, LV, 381.

D

Dahil: XX, XXI.

Damad İbrahim Paşa: VII, VIII, XIII, XXII, XXVIII, XXXV,
XXXVIII, LXXXI, LXXXV, CIV, 108, 162, 168, 175, 205,
213, 384, 385, 406, 415, 744.

Damad-zade Ebü'l-Hayr Ahmed Efendi (Şeyhülislâm): XXVII, LII,
253, 254, 420.

Dārā: 32, 45, 49, 53, 73, 92, 131, 139, 168, 170, 320, 324,
349, 350, 380, 401.

- Darb-ḥāne: LIII, 353.
 Darü'l-hadis Medresesi: VIII.
 Darü'l-Kütüb: IV.
 Dāvūd: 126, 452.
 Dede Efendi: XII.
 Defterdar İzzet Ali Paşa: XXVII.
 Demiray, Çağlayan: LXXXVII.
 Derviş Mehmed el-Mevlevi: (Derviş Muhammed): XCVII, 434.
 Deryā-yı 'Aden: 632.
 Deşt-i Hāmūn: 339, 350.
 Devhatü'l-Küttab: XIV, XXV.
 Devhatü'l-Meşayih: XIV.
 Die Arabischen, Parsischen und Turkischen Handschriften: CX,
 CXII.
 DTCF Kütüphanesi: XXXIV, LXXXVII, XCIII, XCV, CXIII.
 Dinar: 31, 194.
 Divan Edebiyatı Antolojisi: X, XV.
 Dīvan-ḥāne-i Tersāne: 370.
 Dīvān-ı Celāl: 631.
 Dīvān-ı Kemāl: 469.
 Divan-ı Nabi: LXXX.
 Dürri: XIV, 675

E

- Ebher: 455.
 Ebū Bekr: 124.
 Ebu'l-Ḥayr Aḥmedī: 685.
 Ebü'l-Ḥayr Aşaf İbrāhīm Paşa: 428.
 Ebü'n-Naşr: 367.
 Ebü'n-Naşr Muzaffer: 44.
 Ebü'n Naşr Mü'eyyed: 362.
 Ebū Yūsuf: 10.
 Edīb: XIII, 42.
 Edirne (Edrine): 557, 716, 724.
 Edirneli Efendi: XI.
 Edirne Vak'ası: VII.
 Efgān: 83.
 Eflātun: 62, 325, 468.
 Efrāsiyāb: 339.

Efrenc: 179.
 Ekim: XCVII.
 Elbürz: 80.
 Elenoc die Monscritti Türchi della Biblioteca Vaticana: XCI.
 Emanet Kütüphanesi: V, XCIII, XCVI, CXIII, CXIV.
 Emetü'llah Sultan: XXXIV, XLVII, 376.
 Emine Sultan: XLVII, 374, 379.
 Emn-âbâd: 358.
 Enderun: XIV, XCIX.
 Enderunlu Akif Bey: XIII.
 Enderunlu Fazıl: XII.
 Enverî: 199, 469.
 Ergun, Sadettin Nüzhet: VIII.
 Erivan: XLVII.
 Ermeni: XV.
 Erzurumlu İbrahim Hakkı: XV.
 Es'ad: XXXII, 669.
 Esad Efendi (Şeyhülislâm): XIV, XCIII, CVII, CXIII.
 Esed (Burç): 94, 141, 179, 315, 402.
 Eski Anadolu Türkçesi: LXX.
 Eski Şairlerimiz: X, XV.
 Eslaf: XVIII.
 Esrar Dede: XII, XIII.
 Eşref: 93, 94, 96, 451.
 Eşref Han : XXXI, 92, 450, 451, 455.
 Eşref Hân-ı Efgâni: 92, 166.
 Et Meydanı: LIII, LIV, 346.
 Etrabü'l-Asar: XIV.
 Eyyüb: 393, 690.

F

Fağfūr: 40, 89, 370.
 Faḥr-i 'Ālem: 8, 33.
 Faḥr-i Cehan: 146.
 Faḥr-i Rūsül: 5, 14.
 Faḥrū'l-Enbiyā: 344.
 Faḥrū'l-Mürselin: 88, 409.
 Faik Reşad: XVIII.
 Fā'iz: 42.

- Farsça: VIII, X, LXIV, LXV, LXVIII, XC, CVII, CX, CXII, CXIV, CXV.
- Fārūḳ: 32, 130, 404, 448.
- Faṣīhī: 38.
- Fāṭıma: 433.
- Fāṭıma Hanım: 433.
- Fāṭıma Hātun: 438.
- Fāṭıma Kadın: 377, 378.
- Fāṭıma Sultan: XLVII, 378, 379, 400, 401.
- Fatih: XXVI.
- Fātiha: 7, 47.
- Fazıl Ahmed Paşa: LXXXVI.
- Fāzıl-ı Haddādī: 39.
- Fazıl Mehmed Çelebi: CII.
- Felātun: 73, 97, 123, 186, 194, 226, 261, 295, 350, 660.
- Fenār: 642.
- Fener: XVI, 510.
- Ferah-ābād: LVI, 113, 405, 407, 408.
- Ferah-ābād Kaşrı: LIII, 149.
- Ferāsiyāb: 53.
- Ferhād: 57, 58, 469, 630, 669, 675.
- Ferīdun: 33, 44, 246, 319, 339, 350, 380.
- Ferid Uğur Kitapları: XCIII, CIII.
- Ferḳad: 93, 344, 358.
- Ferḳadan: 90, 139, 146, 149, 190, 380, 600.
- Feth-ābād: 118, 356.
- Fethü'n-Neklavi (Dr.): IV.
- Fevzī: 42.
- Feyz-ābād: 358.
- Feyzī: 42.
- Feyzullah Efendi (Seyyid): CI, CIV, CVIII, 444.
- Fındıklılı Mehmed Ağa: XIII.
- Fıtnat Hanım: XII.
- Firdevs: 367, 447.
- Firdevsī: 139.
- Firdevsī-i Tūsī: XXVIII, LXIII, 39.
- Firengistan: 48.
- Firenk: 287.
- Flügel, G.: XCIV, CX.

Fransa: V.

Fransız Sefaret-namesi: XIV.

Freiburg: XIV.

Fuzuli: XXXI, XXXII, LXXXVIII, LXXXIX, 494, 495.

G

Gāv (Sevr burcu): 141.

Gence: XLVII, 230, 349, 351, 388, 389.

Gerdos: XLVII, 414, 415.

Gib, E. J. W.: LXXI.

Girid: 621.

Giridlü Hüseyin: 621.

Gölpınarlı, Abdülbaki: XXVIII, CIII.

Götz, Manfred: CXI.

Gür (Gür Behrām): 47, 48, 135, 179.

Gülahmed Ağa: 429.

Gülahmed Ağa Çeşmesi: LIV.

Gülahmed Paşa: 429.

Gül-i Zibā: XIV.

Gülşenî: XL, 705, 711.

Gülşenü'l-Envār: 674.

Gülzār-ı Savāb: XIV.

G

Galata: XLVII, 54, 432.

Ganî-zāde: 695.

Gāzî Ahmed Ağa: XLVII, 435.

H

Habeş: 704.

Habeşi-zāde Raḥimî Beg: 437, 438.

Habīb: 7.

Habību'llāh: 398.

Hacerü'l-Es'ad: 6.

Hacerü'l-Esved: XLIV, 546.

Hacettepe Üniversitesi: XII.

Hacı Ahmed: XVI.

Hacı Bayrām: 177.

Hacı Bektaş: 346.

- Hadice Kadın: 395.
 Hadice Usta: 395.
 Hadikatü'l-Cevami': XXV.
 Hadikatü'l-Vüzerâ: XIV.
 Hadis-i Erbain Tercümesi: XXXII.
 Hadi-zade : CIV.
 Hadi-zade Mehmed Said: CXI.
 Hâfız-ı Şirâzî: 380.
 Hâkânî: 33, 41, 44.
 Haleb: XXII, XXIV, XXV, XXX, XXXVII, XXXVIII, XLIV, XLVI,
 XLVII, LXXX, 4, 119, 196, 317, 334, 431, 432, 742.
 Hâlid: 392.
 Halifetü'r-Rüesa: XIV.
 Hâlîl: 158, 202, 212, 215, 306, 382.
 Hâlîl İbrâhîm: 73, 156, 392.
 Hâlîl-i Lem'iyâ: 41.
 Hâlîlu'llâh: 36, 72, 151, 177, 221, 222.
 Hallâc: 706.
 Halluğ: 516.
 Halvetî: 705.
 Hamel: 66, 118, 158, 205, 293, 315, 382, 443, 517.
 Hâmid: 124.
 Hamidiye: XCIII., CVIII, CXIII.
 Hamiletü'-Kübera: XIV.
 Hamit Dikmen: VI.
 Hamza: 206.
 Hân Ahmed (III.): XXXIX, LI, 105, 107, 109, 111, 115, 203,
 206, 208, 212, 213, 279, 299, 338, 346, 348, 349, 359,
 361, 373, 374, 375, 376, 377, 379, 386, 388, 400, 418,
 442, 698, 699.
 Hân Ahmed-i Gâzî: 252, 380, 426.
 Hân Ahmed-i Sâliğ: 346.
 Hân Mahmûd: LIV, 226, 316, 318, 361, 364, 365, 391, 420, 432.
 Hân Murâd: 45, 351, 356.
 Hân Murâd-ı Sâliğ: 355.
 H. Nedret İçli: XXVI.
 Hân Süleyman: 43, 45, 348.
 Harabat: LXXI.
 Hareket-i Dahil: XX, XXI.

- Harem: 515, 604, 678, 717.
 Haremeyn: XVI, XLIX, CVIII, 25, 27, 54, 100, 101.
 Harem-i Ka'be: 72.
 Hâriç: XIX, XX, XXI, 267.
 Harîrî: 266.
 Hârûn-ı Reşîd: 51.
 Hârût: 139, 618.
 Hasan: 398.
 Hasan Hüsame'd-din Efendi: XIX.
 Haşmet: XII.
 Hatayi: XXXII.
 Hâtem: XLVIII, 52, 74, 75, 81, 142, 148, 159, 177, 179, 199,
 212, 224, 225, 233, 320, 370, 392, 484, 657.
 Hâtem-i Âd: 59.
 Hâtem-i Tayy: 212, 443.
 Hâtif: 252.
 Hâtifî: 39.
 Havernaç: XLIX, 100.
 Havvâ: 173.
 Havz-ı Kebir: XLVIII, 75.
 Hayat Mecmuası: X, XI, XIX, XXIV, XXV, XXX, XXXIII, XXXIV,
 XXXVI, XXXIX, XLVI, LXXX.
 Heyber: 49, 134, 227, 367.
 Haydar: 45, 71, 87, 113, 227, 323, 420, 462, 698, 704.
 Hayrû'l-Berîyye: 239.
 Hazînedâr Usta: 394.
 Haziran: XCVIII, 78.
 Hazret-i Fahr-i Cehan: 146.
 Hazret-i Fahr-i Rûsûl: 5.
 Hazret-i Fâruk: 448.
 Hazret-i 'Îsâ: 7, 510.
 Hazret-i Kevneyn: 697.
 Hazret-i Mûsâ: 7.
 Hazret-i 'Osman: 448.
 Hazret-i Peygamber: XLI.
 Hazret-i Resûl-i Kibriyâ: 6.
 Hazret-i Şibteyn: 101.
 Hazret-i Siddîk: 448.
 Hazret-i Şâh (Hz. Peygamber): 26.

- Hazret-i Zehra: XLIX, 101.
 Hediye-tü'l-İhvan: XIV.
 Hekimoglu Ali Paşa: XXIV, XXX, XXXVIII.
 Hekim-zade Ali Paşa: XXVII, 224, 227,
 229, 420, 421.
 Hekim-zade 'Ali Paşa Çeşmesi : LXVI, LIII.
 Hekim-zade 'Ali Paşa Sebili: LXVI, LIII.
 Hemedan: XLVII, 115, 288, 348, 349.
 Hezliyyat: XIV.
 Hısn-ı İnebolı: 415.
 Hızır: LVII, 113, 121, 178, 194, 226, 243, 295, 354, 365, 366,
 371, 396, 399, 416, 421, 424, 429, 440, 458, 477, 481,
 590, 611, 624, 634, 661, 673, 686.
 Hicaz: XXV.
 Hilye: 317.
 Hind: 145, 642.
 Hindūca: 709.
 Hindūsitan: 141, 159.
 Hişār: 642.
 Hobyar Mahallesi: XXVI.
 Hoca Hatun Medresesi: XX.
 Hoca Neş'et: XII.
 Hoca-zade Seyyid Osman Efendi: XIX, XX, XXI.
 Hotan: 284, 439, 514.
 Hucendī: 431.
 Hudeybiyye: 188.
 Huffāc: 9,
 Huneyn: XLIX, 101.
 Hūşeng: 87, 173.
 Hūt (burç): 141, 250, 251.
 Huveyze: 166, 455.
 Hümā Şāh: 377.
 Hüsam Efendi: XVII.
 Hüsami: XVII, XVIII, XIX.
 Hüsamüddin : XVIII.
 Hüsamüddin Efendi: XVII.
 Hüseyin: XVI, XXVI, L, 133, 360, 398.
 Hüseyin Ağa: XLVII, 434, 435.
 Hüseyin Ağa-zāde: 434.

Hüseyin Ayvansarayı: XIV.
 Hüseyin Baykara: 162.
 Hüseyin Vehbi: XVI, XLIX, 101, 592.
 Hüseyin-âbâd: 133.
 Hüsn ü 'Aşk: XII.
 Hüsrev: 31, 34, 45, 177, 226, 484.
 Hüsrev-âbâd: 381.
 Hüsrev Kethuda Medresesi: XX, XXI.
 Hüsrev-i Perviz (Şeh): 262.
 Hüveyze: 95.

I

'Irāk: 349.
 İsfahan: 45, 147, 166, 435, 455, 545.

I

İbn-i 'Affan: 113.
 İbn-i 'Avf: 430.
 İbn-i Bevvâb: 284.
 İbn-i Hacer: 431.
 İbn-i Minkârî: 256.
 İbn-i Muqle: 284.
 İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal Kitaplığı: XCIII, XCIX, CXIII.
 İbnü'n-Nedim Fihristi: IV.
 İbrâhîm: XI, 222.
 İbrâhîm (Hz.): 22, 186, 221, 467, 718.
 İbrâhîm Bey: CIX.
 İbrâhîm Edhem: 658.
 İbrahim Kutluk: VIII.
 İbrahim Müteferrika: VIII.
 İbrahim Paşa: VII, VIII, IX, XIII, XX, XXII, XXIII, XXXIII, XXXVII, XXXVIII, XXXIX, XLIX, L, LI, LV, LVI, LVII, LXXXIX, CXI, 35, 52, 72, 138, 142, 147, 149, 154, 158, 162, 163, 181, 185, 191, 195, 197, 199, 201, 204, 209, 217, 219, 220, 221, 222, 223, 341, 342, 347, 357, 369, 379, 380, 381, 383, 384, 387, 392, 399, 400, 403, 404, 408, 409, 410, 413, 416, 440.
 İbrahim Paşa (Ağrıboz muhafızı): XXXIX.
 İbrahim Paşa Camii: XLVII.

- İbrahim Paşa Çeşmesi: XLVII, LIII.
- İbrahim Paşa Medresesi: LIII.
- İbrahim Paşa Mektebi: LIII.
- İbtida-i Haric 50: XX.
- İffetî: 41.
- İkdam Matbaası: XIII.
- İkinci Dahil: XXII, 43.
- İmâm-ı A'zam: 125.
- İmam-zade Mehmed Efendi: XVI.
- İm'ânî: 38.
- İnebolu (İnebolı): XLVII, 135, 414.
- İngilizce: XCI.
- İngiltere: V.
- İran: IX, X, XI, XLIV, XLVII, XLVIII, XLIX, LXXI, XC, CVIII, 48, 50, 113, 165, 204, 288, 340, 341, 348, 349, 351, 355, 356, 357, 362, 367, 408, 464, 466, 700.
- İran Sefaret-namesi: XIX.
- İrem: 515.
- İsâ (Hz.): 7, 15, 33, 45, 105, 128, 156, 172, 173, 184, 192, 194, 218, 242, 251, 329, 467, 470, 478, 491, 581, 596, 616, 624, 694, 723.
- İsfendiyâr: 62, 248.
- İshak: XXX.
- İshak Efendi (Şeyhülislâm): XXIV, XXVII, XXIX, 10, 40, 241, 391, 425, 426.
- İsî-i Meryem: 224.
- İskender: L, LVII, 32, 33, 62, 75, 79, 88, 94, 112, 121, 123, 124, 144, 145, 226, 236, 246, 274, 343, 346, 347, 349, 352, 354, 358, 359, 360, 361, 366, 370, 371, 380, 395, 399, 401, 402, 424, 437, 442, 450, 453, 455, 462, 464, 465, 470, 634.
- İskender-i Şânî: 45.
- İskenderiye: XCVII, CIII.
- İslâm Ansiklopedisi: IV, XXIV, XXXII, XXXIII, XL, XC.
- İslâmbol: 430, 431.
- İslâm Türk Edebiyatında Kırk Hadis: XXXII.
- İsma'il (Hz.): LVII, XCVI, 35, 222, 432.
- İsmail Bellig: XIII.
- İsma'il Efendi. 427, 428.

İsmail Saib Efendi: XCIII, XCV, CXIII.

‘İsmetî: XXXI, LXXXVIII, 488, 489.

İsrâ: 8, 9.

İstanbul: VII, X, XV, XVI, XVIII, XIX, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVIII, XXXII, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVI, XXXVII, XXXIX, XL, XLVIII, XLIX, LI, LIII, LIV, LVIII, LXXI, LXXIV, LXXVI, LXXXVII, XC, XCVI, CIX, 347, 417, 430, 431.

İstanbul Çeşmeleri: XXXIX.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu: XL, CIX,

İstanbul Üniversite Kütüphanesi: XV, LXXXII, XCIII, XCVI, XCVII, XCVIII, XCIX, C, CI, CII, CXIII, CXIV.

İsveç: 189.

İzmîr: 516.

‘İzzet: LXXXVII, 654.

‘İzzet ‘Alî Paşa: XI, XXVII, XXX, XXXII, LXXXVII, 253, 422, 423.

‘İzzet ‘Alî Paşa Çeşmesi: LIII.

‘İzzet Beg: XXX, 410.

İzzi: XIII.

K

Kabasakal Mehmed: XV.

Ka‘be: XXIV, XLIV, LVII, LXV, 3, 6, 8, 9, 23, 35, 36, 43, 44, 156, 163, 170, 184, 192, 202, 225, 345, 382, 406, 421, 429, 432, 440, 546, 580, 596, 607, 677, 703, 718, 730.

Ka‘be-i Mükerrreme: 344.

Kādirî: 234.

Ķadri: XXXI, LXXXVIII, 492.

Kāf: 120.

Kaf-zade Faizi: XXXIII.

Kāğıd-Ķāne: 204.

Kahire: IV.

Kahraman: LXXXIV, CXIV, 33, 44, 80, 109, 187, 465.

KāĶt: 48.

Ķal‘a-i Hemedan: 113.

Ķal‘a-i Niş: 401.

Ķal‘a-i Revan: 350, 419.

Ķal‘a-i Tebrizā: 355.

- Kal'a-i Zānos: 50.
 Kami: XI, XXIX, XXX, 40.
 Kāndehār: 505.
 Kani: XIV.
 Kañluca: 689.
 Kañlu Kilisā: 510.
 Kānun: 162, 167.
 Kapudan Mustafa Paşa: XXVII, 60, 111, 199, 472.
 Karabulut, Ali Rıza: CIII.
 Karahan, Abdulkadir (Prof. Dr.): IV, XXIV, XXXII, XXXIII, XL,
 XC.
 Karahisārī: 71, 284.
 Karatağ: 287.
 Karatay, Fehmi Edhem: XXXV, XCVI.
 Kargı Sokağı: XXVI.
 Karlofça Antlaşması: VII.
 Kārūn: 243, 266, 339, 351.
 Kaşīde-i Ramazāniyye: LII.
 Kaşīde-i Sünbūliyye: CII.
 Kaşr-ı Āyinedār: 121.
 Kaşr-ı Mīr-āhur: 363.
 Kaşr-ı Neşāt-ābād: LIV.
 Kāşif: 41.
 Kaygulu: 48.
 Kaynarca Antlaşması: IX.
 Kays: 495, 535, 540, 619, 629, 630.
 Kayser: 343, 359.
 Kayseri: XXII, XXXIX, XLIV, CIII.
 Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi: XCIII, CII, CXIII.
 Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi'ndeki Türkçe, Farsça, Arapça
 Yazmalar Kataloğu: CIII.
 Kayseriyye: XLIV, 240, 241, 335.
 Kaysun: 644.
 Kazak: 48,
 Kazasker Abdülbaki Arif Efendi: XIX.
 Kazasker Salim Efendi: LXXV.
 Kāzī Köyü: 745.
 Keçeci-zade: XXVI.
 Keçeci-zade İzzet Molla: XXVI.

- Kelim: 41, 488.
 Kemāl-i Isfahan: 45.
 Ken'an: 616.
 Kemerler: XXII, XLVIII, LI, 75, 76, 346.
 Kemiksiz-zade Safvet Mustafa: XIII, XIX.
 Kerbelā: 445.
 Kerkūkī Ğāzī Ahmed Ağa: 435.
 Kerrār: 134.
 Kethuda Mehmed Ağa: XXVII.
 Kethuda Mehmed Camii: LIV.
 Key: LXXII, 90, 110, 190, 220, 246, 326.
 Keyhüsrev: 33, 350.
 Keykāvus: 370.
 Keykubād: 228.
 Keyvan: 112, 114, 164, 397, 532.
 Kıırım: IX, 145.
 40 Akçe Medrese: XX.
 Kıymeti: XV.
 Kirmanşāh: XLVII, 49, 349.
 Kisrā: 18, 53, 118, 141, 340, 406, 407, 456, 682.
 Kiv: 90.
 Koca Ragıb Paşa: X, XII, XXXII.
 Koçu, Reşad Ekrem: XXXVI.
 Komanke: 86.
 Koştantıniyye: 238.
 Köprülü, Fuad: X, XV.
 Köroğlu: 42.
 Kubād: 55.
 Kubūrī-zāde: 711.
 Kum: 46.
 Kur'an: XXXVI, LXVIII, 32, 82, 149, 365, 409, 709, 714.
 Kur'an-ı Mübin: 356.
 Kuyucu Murat Paşa: LXXXV.
 Kültür ve Turizm Bakanlığı: XI.
 Kürkçübaşı Ahmed Şemseddin Mahallesi: XXVI.
 Kütāhiyye: 40.

L

Lala İsmail Efendi: XCIV, CVIII, CIX, CXIII.

Lâle Devri: VI, VII, IX, XI, XII, XCI.
 Levend, Ağah Sırrı: XIV.
 Levni: XV, XXXV.
 Leylâ: XLII, 3, 133, 483, 485, 506, 535, 568, 630, 743.
 Leyla vü Mecnun: XXXIII.
 Leyle-i Kâdr: 241, 467, 483, 601.
 Leyletü'l-Kâdr: 70.
 Lokman: 73, 535, 646.
 Lokman Hekîm: 296.
 London: LXXI.
 Luţfullâh: CVI, 51.

M

Ma'an: 225
 Macaristan: VIII.
 Mâcid: 42.
 Mâcin: 289.
 Mağnîsâ (Manisa): XXIII, XLV, XLVI, 516, 517.
 Mağdûm: 552, 563, 615, 645, 650, 656.
 Mağmûd (I.): XXXVIII, 124, 126, 452.
 Mağmûd (Hz. Peygamber): 16, 236, 398, 413, 428.
 Mağmûd Han: 121, 123, 124, 224, 362, 363, 364, 365, 366, 395,
 396, 399, 420, 429.
 Mahtumi: XXXII, 39.
 Malta: LVI.
 Ma'n (Ma'an): 52, 59, 81, 105, 177, 200, 208, 224, 225, 370.
 Ma'n bin Ziyâd: 212.
 Ma'nek: 105.
 Manfred Götz: XCIV, CX.
 Ma'n-ı Ziyâd: 212.
 Mâni: XLIX, 118, 341.
 Ma'n İbn-i Ziyâd: 212.
 Mâni-i Çin: 606.
 Manisa (Mağnîsâ): XXII, XLIV, XLV.
 Mansûr: 80, 128, 706.
 Mansuri-zade Mustafa Nuri Paşa: VII.
 Mârût: 618.
 Mayıs: XCVIII.
 Mazioglu, Hasibe (Prof. Dr.): VIII, IX, XI, XII, XIV, XLII,

LXXVIII, XC.

Mecelletü'n-Nisab: XIV.

Mecnun: 3, 38, 73, 133, 483, 485, 506, 508, 538, 568, 624,
644, 670, 743.

Mecnuni: XV.

Medīne: 25, 26.

Medīne-i Münevvere: 25, 344.

Medrese-i Hāriç: XXI.

Medrese-i İbrāhīm Paşa: 403.

Mehdi: 367.

Mehmed (Şeh-zāde): XXXIV.

Mehmed Ağa (Kethudā): 258, 262, 271.

Mehmed Ataullah Efendi: CVI.

Mehmed Efendi (Re'īsü'l-küttāb): 268.

Mehmed Emin bin Veliyyüddin: CII.

Mehmed Kethudā: 77, 428.

Mehmed Kethudā Paşa: 258.

Mehmed Mekki: CXII.

Mehmed Nazif: XCVIII.

Mehmed Nebil: CVII.

Mehmed Raşid: CIII.

Mehmed Raşid ibn-i Ca'fer Fevzi: CIII.

Mehmed Sahib: CI.

Mehmed Said: CII, CIV.

Mehmed Süreyya: XVII, LXXVI.

Mehmed Tahir (Bursalı): XIV, XXXIII, LXXVI.

Mekke: 26, 28, 345.

Mekteb-i İbrāhīm Paşa: 408.

Mekteb-i Vālide Sulţan: 365.

Me'mun: 51, 339, 350.

Menemen: XLVII, 719.

Merend: 51.

Meryem: 3, 7, 33, 265, 395, 433, 470, 478, 596, 599, 624, 694.

Meryem Ana: 510.

Mescid-i Akşā: 9, 21.

Mesih: 89, 103, 147, 158, 189, 218, 228, 330, 475, 576.

Mesihā: 171, 218, 265, 386, 404, 603, 682.

Mesih bin Meryem: 296.

Mesih-i Meryem: 194.

- Mesih 'übni Meryem: 296.
 Mesnevf: XI.
 Mesnevf-i Mevlâna: XII.
 Meşhed: 95.
 Mevlânâ: 390.
 Mevlâna Müzesi Kütüphanesi: XCIII, CIII, CXIII.
 Mevlâna Müzesi Yazmalar Katalogu: CIII.
 Mevlevf: XIII, 389, 390, 744.
 Meydân-ı Et: 345.
 Meydân-ı Lahm: 345.
 Mezopotamya: VI.
 Mışır: IV, 60, 240, 288, 545, 716.
 Mihrişah: CXIII.
 Mihrişah Sultan: XCIII, CVI.
 Millet Kütüphanesi: XCIII, CIII, CXIII.
 Millî Kütüphane: XCIII, CIV, CV, CXIII
 Minâ: 156, 170.
 Minkârî-zâde: 419.
 Minkari-zade Çeşmesi: LIII.
 Mîr ' Abbâs (Seyyid): 433.
 Mi'râc: 11, 12, 18.
 Mîr 'Alî: 410, 411.
 Mir'atü'ş-şî'r: XIII.
 Mîr Mahmûd: 452.
 Mir Mehmed Muhyi'd-din Hakkı Paşa-zade: XCIV.
 Mirrih: 67.
 Mîrzâcan: XXI.
 Mirza Mustafa Efendi: XX.
 Mirza-zade: XX.
 Mirza-zade Ahmed Neyli: XVII.
 Mirza-zade Neyli Ahmed Efendi: XVII.
 Mirza-zade Neyli: XI.
 Mirza-zade Şeyh Mehmed Efendi: XIX, XXI.
 Mollâ Necîbâ: 41.
 Monlâ Gürânî: 404.
 Mora: XLVII, 287, 413, 415.
 Moşkov: XX, XXI, 75, 188, 287, 412, 418.
 Moşkova: XIX.
 Muallim Naci: XVIII.

- Muhammed: 485, 642.
 Muhammed (Hz.): 60, 87, 92, 117, 279, 299, 344, 398, 404, 413, 418, 428, 447, 471.
 Muhammed Ağa: 260.
 Muhammed Beg: 426, 427.
 Muhammed Kethüdā Paşa: 79.
 Muhammed Kuli Han: 48.
 Muhammed Muştafā: LVII, 359, 422.
 Muhammed Rāmī Paşa (Seyyid): 437.
 Muharrem: XX, 104, 105, 225, 232, 234, 657.
 Muhteşem: 45, 261.
 Murād-ābād: 356.
 Mūsā: LXXXIII, XCIX, CVI, 7, 12, 108.
 Muşaf: 7, 52, 65, 214, 392, 439, 554, 739.
 Muştafā: 271, 366, 393.
 Muştafā (Hz. Peygamber): 15, 24, 449.
 Mustafa (İskenderiye mutasarrıfı): XCVII.
 Mustafa (Şeh-zāde): XXXIV.
 Mustafa Con: XXXIV.
 Mustafa Mücib: XIII.
 Muştafā Paşa: 167, 201, 245, 249, 250, 251, 252, 476, 562.
 Mustafa Paşa (İskenderiye valisi): CIII.
 Mustafa Sakıp Dede: XIV.
 Mu'taşım: 187.
 Mu'tavvel: 9.
 Muzaffer Ozak: XCIII, XCV, CXIII.
 Müftī 'Abdullāh Efendi: 383.
 Müftī 'Abdullāh Efendi Sāhilhānesi: LIII.
 Müneccimbaşı: 38.
 Münif: XXVI, XXXVIII.
 Münif Efendi: XXVII.
 Münşeāt: XIV.
 Müstakim-zade Süleyman Sadeddin Efendi: XIX, XXV.
 Müşteri: 165, 171.

N

- Nabi: X, XI, XII, XXIX, XXXI, XXXII, XLVII, LIX, LXIX, LXXII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXVIII, LXXXIX, XC, XCI, CIV, 137, 390, 412, 472, 475, 480, 482, 496,

496, 497, 501, 502, 568, 575, 609, 628, 629, 639, 643,
679, 687.

Nabi Efendi: LXXIX, 567, 608.

Naci: XVIII.

Nadiri: CI.

Nahcivan: XLVII.

Nāhīd: 729.

Nahifi: VIII, XI, XII, 41.

Nail Tuman: XX.

Na'ili: XXX, LXXXIII, LXXXVI, LXXXIX.

Naima: XIII.

Nasru'llahü't-Tirazi (Seyyid): IV.

Nāyī: 432.

Nayi Osman Dede: XII.

Nazife Sultan: XLVII, 377.

Nazīm: XI, 41, 488.

Nebī: CVII, 14, 710.

Necātī: 208.

Necef: 393, 464.

Necib: XXXI, LXXXVIII, 504, 505.

Nedim: VIII, IX, X, XI, XII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI, XXXVIII,
XL, XLIII, LVIII, LXVII, LXXII, LXXVIII, LXXXI, LXXXVII,
LXXXVIII, LXXXIX, XC, XCI, 39, 486, 488, 490.

Nedim Divanı: XXVIII, LXXXI.

Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik: XII, XLII, LXXVIII,
XC.

Nedim'in Hayatı ve Çağdaşları Üzerindeki Tesiri: XI, LXXXII.

Nedim'in Hayatı ve Muasırlarının Telakkileriyle Yaşadığı Devir-
de Edebî Mevkii: XXVIII, LXXIV, LXXXI.

Nefesi-zade: XIV.

Nefhatü'l-esrār: 704.

Nef'i: XXX, XXXI, LVIII, LXVII, LXXVII, LXXIX, LXXXIII, LXXXIV,
LXXXV, LXXXVI, LXXXVIII, LXXXIX, XCI, CIV, 133, 137,
142, 152, 153, 173, 175, 194, 199, 211, 330, 462, 468,
471.

Nef'i Divanı: XCVI.

Nemçe Sefaret-nâmesi: XIV.

Nemrūd: 125, 147.

Nergisi-zāde: 642.

- Nerīman: 33, 44, 87, 225, 319.
 Neşāt-ābād: 357, 359, 455, 456, 457.
 Neşāt-ābād Kaşrı: LXXX, 204.
 Netaicü'l-Vuku'at: VII.
 Nevres-i Kadim: XII.
 Nevşād: 516.
 Nevşehir: XLVII, LVI, 381, 382, 410.
 Nevşehirli Damad İbrahim Paşa-zade Mehmed Paşa: CIX.
 Neyli: VIII, XI, XXIX, XXX, XXXI, LXXXVIII, 40, 505, 506.
 Neyli Efendi: XVII.
 Nezaret-i Harbiyye: C.
 Nihāvend: XLVII, 349.
 Nīl: CVIII, 716.
 Nīlūfer: 463.
 Nīrem: 33.
 Nīsan: 34, 78, 79, 82, 111, 167, 261, 264, 313, 586, 588, 628.
 Nīş: 402.
 Nīşābur: 51.
 Nizām: 177.
 Nizām-ı Mülk: LXXXV, 140, 186.
 Nizāmī: 62.
 Nūh: 69, 89, 162, 228, 249, 250, 252, 264, 295, 422, 435, 586,
 624, 648, 679, 682, 690, 693, 716.
 Nuhbetü'l-Asar li-Zeyl-i Zübdeti'l-eş'ar: XIII.
 Nuhbetü'l-Asar min-Fera'idi'l-Eş'ar: XIII, XIX.
 Nūh Efendi: XLVII, 435.
 Nu'man: 244.
 Nuri: XV.
 Nūşirevan: 75, 239.

0

- Ocāğ-ı Teberdāran: 355.
 Ok Meydanı: XXXV.
 Olcay, Bülent: XV, LXXXII.
 Olgun, Tahir: XL, CIX.
 On İkinci Asırda Divan Edebiyatı: X.
 XVIII. Asırda Edebî Cereyan: XI.
 XVIII. Asır Şairlerinden Seyyid Hüseyin Vehbi: XV, LXXXII.
 Ortaköy: LIV, LVII, 428, 429.

- ‘Osman: 114, 373, 465.
 ‘Osman (Hz.): 124, 448.
 ‘Osman bin ‘Affan: 71.
 ‘Osman Dede: 432.
 ‘Osman Efendi: XLVII, 432.
 ‘Osman Hân-ı Gâzî: 465.
 ‘Osman-ı Zü’n-nüreyn: 48,
 Osmanî: LI.
 Osmanlı: VII, VIII.
 Osmanlıca: VI, LXX, CXIV.
 Osmanlı imparatorluğu: VII, IX.
 Osmanlı Müellifleri: XIV, XXXIII, LXXVI.
 Osmanlı Şairleri: XVIII.
 Osmanlı Tarihi: IX, XI.
 ‘Osman oğlu Zenneci-zâde Emîr Ağa: 240.
 Osman Paşa: XXXIV.
 ‘Osman ‘übni ‘Affan: 45, 71.
 Osman-zade Taib: VIII, XI, XIV, XXIV, XXIX, XXXII, LXXIV.
 Osman-zade Taib Efendi: XXVIII, LXXXI.

D

- ‘Dmer: 45, 71, 113, 124, 320, 359, 404.

P

- Pasarofça Antlaşması: VI, XXXIII.
 Paşmakçı-zade Seyyid ‘Abdullah Efendi: XXVII, 229, 236.
 Paşmakçı-zade Seyyid ‘Ali Efendi: XIX, XX, XXI.
 Patrona Halil: VII, IX.
 Pervin: 14, 276, 448, 593, 609, 657.
 Prut Muharebesi: VII.

R

- Râbi‘a: 378, 433.
 Râbi‘a Sulţan: XLVII, 375.
 Râgıb: 620.
 Ramazan: 3, 149, 150, 176, 202, 241, 254, 256, 257, 258, 334.
 Rami Mehmed Paşa: XLVII, LII, 437.
 Râmî Paşa: 437.
 Ramiz Hüseyin: XIII.

- Ramiz Tezkiresi: XIII.
- Rāsih: 38.
- Rasula'llah: XLI.
- Raşid: XI, XXX, XXXII, LIV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, XCV, 31, 43, 303, 343, 359, 514, 595.
- Raşid Efendi: XXX, CXIII, 40.
- Raşid Tarihi: XI.
- Ratib Ahmed Paşa: XII.
- Rebī'u'l-ūlā: XCIX.
- Receb: 3, 334, 415.
- Refik Ahmed: VII.
- Refref: 9.
- Reisü'l-küttab Mehmed Efendi: XXVII.
- Resimli Türk Edebiyatı Tarihi: XXII.
- Resmi Ahmed Efendi: XIV.
- Resül: 29, 31, 101.
- Reşad Ekrem Koçu: XXXVI.
- Reşid: XIII, XXXI, LXXIV, LXXXVIII, 339, 350, 506, 673.
- Reşid Efendi: XCIV, CIX.
- Revan: XLVII, 51, 52, 230, 349, 351, 419, 436, 465, 552.
- Reyhāne: 62.
- Reyhāne Sulţan: XLVII, 372.
- Riştö: LXIX, 68, 97, 274, 296, 343, 402, 409.
- Riyazi: XIII, XXXI, XXXII, LXXI, LXXXVII, LXXXVIII, 208, 485, 486, 530.
- Roma: XCI.
- Rossi: XCIV, CXI.
- Rossi, Ettore: CXI.
- Rūh-i kudüs: LXXXIV.
- Rūhu'l-kudüs: 293
- Rukiyye Kadın: 438, 439.
- Rüm: XXI, 112, 153, 288, 359, 385, 427, 436, 637.
- Rumeli: XI, 695.
- Rus: IX.
- Rusya: VII, IX.
- Rūşenî: 711.
- Rüyinten: 62.
- Rüz-nāme: 328.
- Rüstem: XLVI, LXXXIV, CXIV, 33, 62, 80, 87, 97, 109, 177, 187,

225, 262, 316, 319, 370, 435, 451, 463, 465, 478, 546,
566, 636, 657.

Rüstem-i Sām: 177.

Rüşdi: XXXI, LXXXVIII, 500, 501.

S

Sabit: XXXII, LXXXVII, LXXXVIII, CI, 180, 257, 390.

Sabit Ali: CI.

Sabit Efendi: XLVII, 390.

Şabrî: 133.

Sād (sure): 270.

Sa'd-ābād: XXXII, XLVIII, XLIX, LIII, LVI, 53, 54, 61, 100,
203, 288, 413, 699.

Sa'dî: XXV, 42, 44.

Şadîk: 38.

Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa: XXIV, XXVII, XXX.

Sadrazam İbrahim Paşa: XXII, XXVII, XXXIII, XXXIX, XLVIII, 61,
206, 210, 222, 245, 250.

Sadrazam Şehid Ali Paşa: XXVII.

Safai: XVI, XXI, XXXIV, LXXV, 38.

Safai Efendi: XXXIV.

Safai Tezkiresi: XIII, XVII, XX, XXIV.

Safiyu'llah Musa Dede: VIII.

Safvet Mustafa: XIX.

Şāhib: 40.

Sahib Divanı: CI.

Sahil-hane: LVI.

Sāhilserāy-ı Tersāne: 367.

Sahn: XX, XXI.

Sahn-ı Seman: XX, XXI.

Saib: X.

Said Mehmed Paşa: VIII.

Salahi-i Uşşaki (Şeyh): XV.

Salim: VIII, XI, XVI, XVIII, XX, XXIX, XXXIII, LXXV, LXXXIX,
40, 41.

Salim Efendi: XXIX.

Salim Tezkiresi: XIII, XVII, XX.

Sakıp: XI.

Sām: 33, 87, 99, 177, 246, 248, 451.

- Sami: XI, XIII, 41.
 San'an: 643.
 Sārā: 207.
 Şarıyār: 642.
 Sebīl-i Hekīm-zāde 'Alī Paşa: 421.
 Sefine-i Nefise-i Mevleviyan: XIV.
 Selanik: LXXX, 687.
 Selim: XI, XXIX, 39, 488.
 Selim (III.): IX, 93.
 Selim Efendi: XXIX.
 Selman: LXXVII, 644.
 Semahane-i Edeb: XIII.
 Şenāyī: 40.
 Şevr (burç): 66, 228, 293.
 Seyyid: XVIII, XIX, 22, 41.
 Seyyid 'Abdu'llāh: 42.
 Seyyid 'Abdu'llah Efendi (Şeyhülislam): XXVII.
 Seyyid Ahmed Fevzi: XCV.
 Seyyid 'Ali: CIII.
 Seyyid 'Ali Efendi (Paşmakçı-zade): XIX, XX, XXI.
 Seyyid Feyzu'llah Efendi: XXXI, 444.
 Seyyid Mehmed 'Asım: CIX.
 Seyyid Mehmed Emin: C.
 Seyyid Mehmed Hilmi: C.
 Seyyid Mīr 'Abbās: 433.
 Seyyid Muḥammed Rāmī Paşa: 437.
 Seyyid Nasru'llahü't-Tirazi: IV.
 Seyyid 'Osman Efendi (Hoca-zade): XIX, XXI.
 Seyyidü'l-Kevneyn: 101.
 Seyyid Vehbi : IV, VI, VIII, XI, XII, XVI, XIX, XX, XXII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI, XXXII, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVI, XXXVII, XXXVIII, XXXIX, XL, XLII, XLIV, XLVI, XLVIII, XLIX, LII, LIII, LIV, LVIII, LIX, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVIII, LXXII, LXXIV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVIII, LXXXIX, XC, XCI, XCII.
 Seyyid Vehbi And Comparative Article of Divan: XCI.
 Seyyid Vehbi Divanı: IV, XXVII, XXX, XXXI, XXXII, LVIII,

- LXII, LXXI, LXXIV, XCII, XCIII, CI, CXIII.
 Seyyid Vehbi - Gazeller: LXXXVII.
 Sezai Efendi: XL.
 Sezar: 412.
 Şibteyn: 101, 396.
 Şiddik: 45, 71, 113, 320, 448.
 Şiddika: 433.
 Şifāhan: 46, 83, 106, 341, 367, 516.
 Şifāhān-ı 'Irāk: 452.
 Şiffin: 95.
 Şihah-ı Cevherî: VIII.
 Şihhat-nāme: 66, 92, 194.
 Şirri: XXXI, LXXXVIII, 497, 498.
 Şıtabl-ı 'Āmire: LIII, 363.
 Sicill-i Osmanî: XXVII, LXXVI.
 Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşahir-i Osmaniyye: XXVIII.
 Sikender: LV, 4, 51, 55, 56, 61, 62, 66, 75, 87, 114, 118, 129,
 176, 237, 246, 250, 281, 288, 320, 344, 350, 353, 367,
 369, 384, 386, 394, 397, 416, 427.
 Silahdar Ibrahim Paşa: CI.
 Silahdar Tarihi: XIII.
 Silahdar-zade Mehmed Emin: XIII.
 Sincan: 455.
 Sirderyā: 129.
 Sitanbül: 54, 134, 135, 196, 430, 557.
 Subhi: XIII.
 Sūdan: 112.
 Sulhiyye: XXXIII.
 Sultan Abdülhamid: CVIII.
 Sultan Ahmed (III.) XXVII, XXXI, XXXIV, XXXV, XLVIII, LI, LIV,
 LV, LVI, CIV, CVIII, 29, 50, 66, 69, 71, 96, 117, 298,
 339, 340, 344, 345, 346, 349, 350, 352, 353, 355, 356,
 357, 359, 361, 371, 372, 374, 387, 388, 403, 408, 418,
 419, 454.
 Sultan Ahmed Çeşmesi: LXXVI.
 Sultan Ahmed Han: XXXI, XLVIII, XLIX, LI, LIV, 25, 31, 34, 53,
 61, 66, 69, 77, 81, 83, 88, 92, 96, 98, 100, 102, 111,
 147, 223, 343, 345, 354, 370, 384, 407, 413, 415, 430,
 440, 462, 465, 682.

- Sultān Ahmed Hān-ı Gāzī: XLIX, 62, 80, 81, 97, 99, 381, 397, 403, 409, 416.
- Sultān Ahmed Hān-ı Sāliḡ: 44, 50, 66, 72, 77, 83, 87, 273, 274, 355, 455.
- Sultān Ahmed-i Gāzī: LV, 101, 189, 367, 369, 428.
- Sultān Ahmed-i Sāliḡ: 25, 45, 339.
- Sultān Bāyezīd: XLVII, 91, 342, 343.
- Sultān Cem: 396.
- Sultān Hüseyn Baykara: 162.
- Sultān Iskender: 228.
- Sultāniyye: 455.
- Sultān Maḡmūd (I.): XLVI, 118, 127, 318, 364, 394, 421, 429.
- Sultān Maḡmūd Hān (I.): XXVII, 120, 121.
- Sultān Maḡmūd Hān-ı Gāzī: 118.
- Sultān Maḡmūd-ı Gāzī: 308.
- Sultān Muḡammed: 91.
- Sultān Muḡammed Hān: 415.
- Sultān Muḡtafā: XXXIV, 437.
- Sultān 'Osman: 462.
- Sultān Selim (III.): CII.
- Sultān Süleyman: 91.
- Sultān Süleyman Hān: LI, 347.
- Sultān Ummü Gülsüm: 378.
- Sulu Manastır: 510.
- Suncīd: 48.
- Sūre-i Kevḡer: 348, 366.
- Sūre-i Mā'ide: 255.
- Sūre-i Mülk: 281.
- Sūre-i Nun: 270.
- Sūre-i Nūr: 478, 705.
- Sūre-i Şād: 475.
- Sūre-i Tevbe: 483.
- Suriye: V.
- Sūriyye: 92.
- Sūr-nāme: VI, XX, XXVIII, XXXIV, XXXV, XXXVI, CVII.
- Suyolcu-zade Mehmed Necib Efendi: XXV.
- Suyolcu-zade Necib: XIV.
- Südlüce: LVII, 419, 420.
- Sühā: 173.

- Sührāb: 172, 478.
 Süleyman (Hz): 32, 34, 35, 45, 49, 56, 66, 69, 79, 82, 84, 87, 88, 90, 93, 99, 112, 118, 119, 130, 151, 200, 207, 208, 246, 259, 319, 339, 353, 355, 356, 380, 392, 396, 426, 442, 463, 555, 582, 668.
 Süleyman (Şeh-zade): XXXIV.
 Süleyman Han: XLVIII, 75, 346.
 Süleymaniye: XXII.
 Süleymaniye Kütüphanesi: XCIII, XCIV, CVI, CVII, CVIII, VIX, CXIII.
 Süleyman Necib: XCVIII.
 Süleyman Sadeddin Efendi (Müstakim-zade): XIV.
 Sünbüli Seyyid Nureddin: XXV.
 Sünbül-zade: LXXVI, LXXXIX.
 Sünbül-zade Vehbi: XII.
 Süreyyā: 79, 132, 170, 171, 205, 462, 619, 700.
 Süruri: XII.

S

- Şa‘ban: XCVIII, 254.
 Şah Hüsrev-i Pervîz: 262.
 Şah-ı Ekrem: 470.
 Şah-ı Risālet: 5.
 Şah-ı Rüsül: 16, 20, 22.
 Şah Maḥmūd: 314, 318.
 Şah Mansūr: 452.
 Şah-nāme: 280, 312, 318.
 Şah Sencer: 469.
 Şah Süleyman: 57, 58, 74.
 Şah Ṭahmās: 46, 51, 228, 388, 464.
 Şakir: XIII.
 Şām: 4, 176, 632.
 Şāne: 399.
 Şāne-i Ḥatt-ı Hümāyun: 399
 Şānī: 42.
 Şaṭ-ı Bağdād: 45.
 Seb-i Kadr: 113, 483, 546, 613.
 Seddād: 54.
 Sehbā: XII, XXXVIII, XLVI, 196, 317, 336, 660.

- Şeh Hüseyn: 46, 452.
 Şeh Hüsrev-i Pervîz: 262.
 Şehid 'Ali Paşa: XXVII, 127, 134.
 Şeh-i Kevneyn: 19.
 Şeh-nâme: XXVIII, LXIII, 33, 49, 80, 139, 228, 248, 469, 478.
 Şehri: 41.
 Şehri Divanı: CI.
 Şehri-zade Mehmed Said: XIV.
 Şeh Selîm: 45, 288.
 Şeh Tahâmasb: 349.
 Şeh-zade Bayezid: XXXIV.
 Şeh-zâde İbrâhîm: 38, 398.
 Şeh-zade Mehmed: XXXIV.
 Şeh-zade Mustafa: XXXIV.
 Şeh-zade Sultan Bayezid: XLVII, 342, 343.
 Şeh-zâde Sultan İbrâhîm: 397.
 Şeh-zade Sultan Mehmed: XXXI.
 Şah-zâde Sultan Mehmed bin Sultan Ahmed Hân-ı Sâlis: 483.
 Şeh-zade Süleyman: XXXIV.
 Şekayık: XIV.
 Şemsiyye: 424.
 Şemsü'd-din: 48.
 Şeref: 60, 225.
 Şeref-âbâd: XLIX, L, LVI, 341, 342, 386, 387, 388.
 Şeref-abad Kasrı: LIII.
 Şeref, Abdurrahman: IX.
 Şerife Hatun Medresesi: XX, XXI.
 Şerif Sabri Divanı: CI.
 Şer'î-i Muhammedî: 447.
 Şevket: X, 45, 353, 391.
 Şevvâl: 53, 56, 105, 150, 170, 232, 242.
 Şeyh 'Atfâr: 704.
 Şeyh Galib: IX, X, XI, XII, XIII, XCI.
 Şeyh Galib, Hayatı ve Eserleri: VIII.
 Şeyhi: XIV.
 Şeyh Mehmed Efendi: XX.
 Şeyh Nazmi: XIV.
 Şeyh Salahi-i Uşşaki: XV.
 Şeyhü'l-islam Bahai Efendi: LXXIII.

Seyhü'l-islam Damad-zade Ahmed Efendi: XXVII.
 Seyhü'l-islam Damad-zade Ebü'l-hayr Ahmed Efendi: LII.
 Seyhü'l-islam Esad Efendi: XIV.
 Seyhü'l-islam Feyzullah Efendi: CI, CVIII.
 Seyhü'l-islam İshak Efendi: XXIV, XXVII, 241, 391.
 Seyhü'l-islam Paşmakçı-zade Ali Efendi: XXI, XXVII.
 Seyhü'l-islam Seyyid Abdullah Efendi: XXVII, XLIV.
 Seyhü'l-islam Yahya: LXXXI.
 Şifā Tercemesi: 9.
 Şīrāz: 137, 367, 380, 381, 435.
 Şīr-i Yazdan: 49.

T

Tahmās: 125, 127, 349, 462.
 Tahmās Külü: 125.
 Tahmās Külü Han: 124, 362.
 Tahran: 46.
 Tā'ib: XI, XXVIII, XXIX, XXXVIII, 39, 42, 197.
 Tā'ib Efendi: 43.
 Takrīz: XXXIV
 Talib: LXXXI, 577.
 Tamburi Mustafa Çavuş: XV.
 Tanışık, İ. Hilmi: XXXIX.
 Tarih Musahabeleri: IX.
 Taşkendī: 431.
 Tātār: 702, 707.
 Tātār Han: 145, 189.
 Tatlıkuyu Sokağı: XXVI.
 Taybe: 26.
 Tazī: 436.
 Teberdāran: 355, 356.
 Tebrīz: XXII, XXXII, XXXVI, XLVII, 115, 230, 349, 356, 367,
 699, 700.
 Tebrizli Saib: X.
 Tehemten: 621.
 Temmūz: 565.
 Tersā: 510, 710.
 Tersāne: LV, LXVII, 289, 367, 368, 370, 371.
 Tersāne Divan-hānesi: LIII.

- Tersane Sarayı: LIII.
- Tesnīm: 456.
- Tezkire-i Meşahir-i Osmaniyye: XXVII.
- Tezkire-i Safai: XVI, XVII, XXI, LXXV.
- Tezkire-i Salim: XVI, XVIII, XXI, XXXIII, LXXV, LXXXVII.
- Tezkiretü'ş-şu'ara: XIII.
- Tezkiretü'ş-şu'ara-yı Safai: XXXIV.
- Tıfli: 38.
- Ṭırsī: 42.
- Tiflis: XLVII, 48, 52, 351.
- Ṭīmūr-ı Gūrkan: 190.
- Ṭīmūr-nāme: 39.
- Toğancılar Meydānı: 724.
- Topçubaşı: LVII, 432.
- Topçubaşı Çeşmesi: LIV.
- Tophāne: 289.
- Topkapı Sarayı Müzesi: V, XCIII, XCVI, CXIV.
- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi: XXXV.
- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu:
XXV, XCVI.
- Tozkoşan: 394.
- Tübā: 81, 127.
- Tuhfetü'l-Hattātin: XIV, XIX, XXV.
- Tulip Age: XCI, XCII.
- Tūr: LXX, LXXXIII, 122, 311, 512.
- Tūran: 165.
- Turco: CXI.
- Türk: VII, IX, X, XV, XC.
- Türk Ansiklopedisi: VIII, IX, XII, XIV.
- Türkçe: X, XV, XXII, LXII, LXIII, LXV, LXVI, LXXIII, XC,
XCII, XCIV, XCV.
- Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi: VIII.
- Türk Edebiyatı (Eski): VIII, IX, XII, XIV.
- Türk Edebiyatında Manzum Mi'râciyeler: XII.
- Türk Edebiyatı Tarihi: XIV.
- Türkische Handschriften: CXI.
- Türkiyat Mecmuası: XXVIII, LXXIV, LXXXI.
- Türkiye Yazmaları Toplu Katalogu: XCIV.
- Türk Tarih Kongresi (III.): XI, LXXXII.

U

- Upsala: CXII.
 Urdübād: 349.
 Urfa: 337.
 'Ur-fī: 42.
 Urus: 702.
 Uşşaki-zade Hasib: XIV.
 Utārid: 71, 83, 88, 141, 165, 343, 424.
 Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (Ord. Prof.): IX, XI.

Ü

- Üç Anbarlu: LVI, 386.
 Üç Anbarlu Kalyonu: LIII.
 Ümmihānī: 8.
 Ümm-i Ümmü Seleme Sultan: XLVII.
 Ümmü Gülsüm Sultan: XLVII, 378.
 Ümmü Seleme Sultan: XLVII, 372, 373, 374, 376, 377.
 Üniversite Kütüphanesi: V, VIII, XXXII, XXXIII, XXXV.
 Ürgüp: XLVII, 369, 440,

V

- Vahīdā: 324.
 Vahīdā Çelebi: XXX, 324.
 Vakāyiü'l-Fuzalā: XIV.
 Vākıf: XXXII, 356, 570, 600.
 Vākıf Efendi: 645.
 Vakıflar İstanbul Başmüdürlüğü: XXVI.
 Vālide Sultan: LV, 364, 365, 366, 371, 372.
 Valide Sultan Çeşmesi: LIII.
 Valide Sultan Mektebi: LIII.
 Van Kulu Lûgatı: VIII.
 Vanlı Dürri: XI.
 Vanlı Mehmed: VIII.
 Varadin: XXXIII.
 Vartan: 38.
 Vāşıf: XIII, 42.
 Vasıf 'Osman: XCIX.
 Vāşık: XXXI, XXXII, LXXXVIII, 498, 499, 623.

Vasli: 39.

Vassaf: 266.

Vatikan (Vaticana) : CXI.

Vecdi: 489, 490.

Veda-nāme: XXXVII.

Vefā: 111, 113.

Vefā Cāmi'i: XLIII, 719.

Vefeyāt: XIV.

Vehbi: XVI, XVII, XVIII, XIX, XXI, XXIII, XXV, XXVI, XXVIII, XXXIII, XXXVIII, XXXIX, XL, XLIII, XLVI, L, LI, LIV, LV, LVI, LVII, LXIII, LXIV, LXV, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVIII, XCVI, CI, CV, CVI, 2, 5, 17, 29, 31, 43, 49, 52, 60, 65, 72, 77, 83, 87, 91, 92, 96, 98, 101, 107, 110, 112, 113, 115, 116, 119, 121, 124, 127, 133, 138, 142, 148, 153, 157, 161, 167, 174, 191, 194, 199, 206, 208, 210, 213, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 227, 229, 234, 236, 237, 244, 228, 249, 252, 258, 261, 263, 267, 270, 273, 293, 297, 303, 306, 317, 319, 321, 327, 328, 329, 330, 334, 340, 342, 343, 345, 346, 348, 349, 351, 352, 354, 355, 356, 359, 361, 362, 364, 365, 366, 368, 387, 389, 390, 391, 394, 395, 396, 398, 400, 403, 404, 405, 408, 410, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 419, 421, 422, 423, 424, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 443, 455, 457, 459, 461, 462, 471, 472, 480, 482, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 501, 502, 504, 505, 506, 507, 508, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 622, 623, 624, 625, 626,

627, 628, 629, 630, 632, 634, 635, 636, 637, 638, 639,
 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650,
 651, 652, 653, 654, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662,
 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673,
 674, 675, 676, 677, 679, 680, 681, 684, 685, 686, 692,
 693, 696, 697, 698, 700, 703, 707, 708, 713, 714, 715,
 734, 744.

Vehbi Efendi: XXVI.

Vehbi Hüseyin: XVI, 203, 509.

Vehhâbî: 390.

Vekâlet-nâme: XXVIII, XXIX, XXX.

Veli Efendi: 431, 432.

Venedik: XLVII, 135, 189, 414.

Verdnâz Kadın: 396.

Vidin: 403.

W

Wien: XC.

Wiesbaden: XIV, CXI.

Y

Yahūd: 710.

Yahūdî: LXXXI, 687.

Yahyâ : 389.

Yahyâ Ağa: 423, 424.

Yahya Ağa Çeşmesi: LIII.

Yahyâ Paşa: 423.

Yahyâ-yı Bermek: 423.

Ya'kûb: 434, 616, 631, 704, 722.

Yalova: VII.

Ye'cûc: 94, 121, 462.

Yeñiçeri Meydânı: 724.

Yeñi Kal'a: 86.

Yenikapı Dergâhı: VIII.

Yenişehir: XVI.

Yesrib: 4, 6, 72, 340, 344, 407.

Yezîd: 445, 446.

Yirmisekiz Mehmed Çelebi : VIII, XIV.

Yöntem, Ali Canib: X, XI, XIX, XXIV, XXV, XXVIII, XXX, XXXIII,

XXXIV, XXXVI, XXXIX, XLVI, LXXIV, LXXX, LXXXI, LXXXII.

Yūnus: 41.

Yūsuf (Hz.): LXXIII, 35, 84, 169, 196, 258, 291, 329, 389,
390, 434, 485, 515, 545, 546, 558, 563, 578, 579, 610,
630, 631, 704, 708, 713, 722.

Yūsufistan: 259.

Yūmnī: 41.

Z

Zafer-ābād: 120.

Zāl: 248.

Zānos: 51.

Zehrā: XLIX, 101, 400, 433.

Zekerīyyā: 197, 645.

Zelīḥa: LXXIII, 84, 169, 196, 563.

Zencan: 46.

Zettersteen, K. V.: XCIV, CXI, CXII.

Zeyd: 480.

Zi'l-hicce: XCVI, 115, 222, 349.

Zi'l-ka'de: XCVII.

Ziya Paşa: LXXI.

Zühre: 91, 137, 143, 164, 397, 466, 660.

Zü'l-karneyn: 100.

BİBLİYOGRAFYA

- Abdurrahman Şeref, Tarih Musahabeleri, İstanbul 1339.
- Ahmet Refik, Alimler ve Sanatkârlar, İstanbul 1331.
- , Hicrî XII. Asırda İstanbul Hayatı, İstanbul 1930.
- , Lâle Devri, İstanbul 1331.
- Akar, Metin, Türk Edebiyatında Manzum Mi'raciyeler, Hacettepe Üniversitesi (Basılmamış doktora tezi), Ankara 1980.
- Arif Hikmet, Arif Hikmet Tezkiresi, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Tarih Kısmı, No. 789, s. 65.
- Asım, Çelebi-zade, Asım Tarihi, İstanbul 1262.
- Babinger, Von Franz, Die Geschichtsschreiber Der Osmanen und ihre Werke, Leipzig 1927, s. 271-272, mad. 240.
- Banarlı, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.
- Banarlı, Nihat Sami-Gönensay, Hıfzı Tefvik, Başlangıçtan Tanzimata Kadar Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul 1940.
- Baykent, Saliha, Sûr-nâme-i Seyyid Vehbi (Lisans Tezi, Üniversite Kütüphanesi, Tez No: 1385).
- Belig, Seyyid İsmail, Nuhbetü'l-Asâr li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar, Üniversite Kütüphanesi, Nr. Ty. 1182, yk. 116.
- Bloch, E., Catalogue des Manuscrits Turcs della Bibliothéque Nationale, Paris 1932, c. 2, s. 221, No: 1284.
- Demiray, Çağlayan, Seyyid Vehbi Divanı - Gazeller (Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi 1966, DTCF, Tez No: BT 79.
- Enise Akkan, Nedim'in Hayatına Ait Bilgiler ve Çağdaşları Üzerindeki Tesirleri (1946/47 Lisans Tezi), İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Tez No: 1388.
- Ergun, Sadettin Nüzhet, Tanzimata Kadar Muhtasar Türk Edebiyatı Tarihi ve Numuneleri, İstanbul 1931.
- Faik Reşad, Eslâf, İstanbul 1312, c. II, s. 100-104.
- , Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniyye, İstanbul 1913.
- Fatin Davut, Hâtimetü'l-Eş'ar, İstanbul 1271, s. 443.
- Fişek, Selman Emin, Sûr-nâme-i Vehbi, (Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, DTCF, Türk Dili ve Edebiyatı, 1943/44, Tez No: BT 1.
- Flügel, Prof. Dr. Gustav, Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften Der Kaiserlich - Königlichen Hofbibliothek, Wien 1865, c. I, s. 676 - 677, Nr. 725.
- Gibb, E. J. W., A History of Ottoman Poetry (HOP), London 1904, c.

- IV, s. 107 - 117.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, Mevlâna Müzesi Katalogu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1972, c. III, s. 430.
- , Nedim Divanı, İstanbul 1951, Unsöz, s. XIV.
- Götz, Manfred, Türkische Handschriften, Wiesbaden 1968, teil, 2, f. 468 - 469, Nr. 469.
- Hacı Tevfik Efendi, Mecmuatü't-Terâcim, İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 192, v. 89 a.
- Hafız Hüseyin (Ayvansaraylı), Hadikatü'l-Cevâmi', Matbaa-i Amire, İstanbul 1281, c. I, s. 79 vd.
- Hammer, Purgstall Joseph Von, Geschichte der Osmanischen Dichtkunst (GOD) bis auf unsere Zeit, Peşte 1836, c. IV, s. 339.
- Hammer, Purgstall Joseph Von, Geschichte des Osmanischen Reiches (GOR), Dicht, Peşte 1832, c. VII, s. 293, 332.
- Ibrahim Necmi, Edebiyat Tarihi Dersleri, İstanbul 1338.
- İsmail Paşa (Bağdatlı), İzâhü'l-Meknûn fi'z-Zeyli 'alâ- Keşfi'z-Zunûn, c. I, s. 538.
- Karabulut, Ali Rıza, Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Türkçe, Farsça, Arapça Yazmalar Katalogu, Kayseri 1978, s. 66.
- Karahan, Prof. Dr. Addulkadir, İslâm Türk Edebiyatında Kırk Hadis, İstanbul 1954.
- , " Seyyid Vehbi " , İslâm Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1966, c. X, s. 543 - 547.
- Karatay, Fehmi Edhem, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu, İstanbul 1961, c. I, s. 280.
- Kemiksiz-zade, Safvet Mustafa, Nuhbetü'l-Asâr min-Ferâ'idü'l-Eş'âr, İstanbul Üniversite Kütüphanesi, Ty. No: 6189, v. 148 - 150.
- Koçu, Reşat Ekrem, Bir Muhteşem Sünnet Düğünü, Tarihimizde Garip Vak'alar, Varlık Yayınları - İstanbul 1958, s. 76.
- , Sür-nâme, İstanbul 1939.
- Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Türkiye Yazmaları Toplu Katalogu, Ankara 1981, s. 2517.
- Köprülü, Prof. Dr. Mehmed Fuad, Divan Edebiyatı Antolojisi, İstanbul 1931, s. 452-456.
- , Sa'dâbât Şairleri, Yeni Mecmua, 1918, c. II, sy. 34, s. 136 - 137.
- Levend, Agah Sırrı, Divan Edebiyatı, İstanbul 1943.
- , Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi,

- Ankara 1973.
- Mansuri-zade, Mustafa Nuri Paşa, *Netâicü'l-Vuku'ât*, İstanbul 1327.
- Mazıoğlu, Prof. Dr. Hasibe , Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1957.
- , "(Eski) Türk Edebiyatı", Türk Ansiklopedisi, c. XXXII, sy. 257, s. 130 - 132.
- , Nedim, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 868, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1988.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşahir-i Osmaniyye*, Matbaa-i Amire İstanbul, tarihsiz, c. IV, s. 617 - 618.
- Mehmed Tahir (Bursalı), *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, c. II, s. 234.
- Mirza-zade, Mehmed Salim, *Tezkire-i Salim*, İkdâm Matbaası - İstanbul 1315, s. 710 - 714.
- Muallim Naci, *Esami*, İstanbul 1308, s. 177 - 179.
- , *Osmanlı Sairleri*, İstanbul 1307, s.70-74.
- Müstakim-zade (Süleyman Sadeddin), *Mecelletü'n-Nisâb*, Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi Kısmı, Nr. 628, v. 437-438.
- , *Tuhfetü'l-Hattâtin*, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul 1928, s. 657 - 658.
- Nail Tuman, *Tuhfe-i Naili*, s. 1670 - 1671, No: 4642 (Millî Kütüphane'de).
- Olçay, Bülent, XVIII. Asır Şairlerinden Seyyid Hüseyin Vehbi Efendi (Lisans Tezi), Üniversite Kütüphanesi, Tez No: 1754.
- Olgun, Tahir, *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*, İstanbul 1947, c. III, s. 692 - 699.
- Pakalın, Mehmed Zeki, " Lâle Devri " , *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1951, c. II, s. 355.
- Raşid, *Tarih*, İstanbul 1282, c. V, s. 404, 421, 425.
- Rossi, Ettore, *Elenoc dei Monscritti Türchi della Biblioteca Vaticana*, Roma 1953, s. 221, Vat. Turco 260.
- Safai Mustafa, *Tezkire-i Safa'i*, Üniversite Kütüphanesi, No. Ty. 9583, v. 264 a-b.
- Şahabettin Süleyman, *Tarih-i Edebiyat*, İstanbul 1328. s. 134.
- Semseddin Sami, *Kâmûsu'l-A'lâm*, İstanbul 1918, c. VI, s. 4707.
- Tanışık, İ. Hilmi, *İstanbul Çeşmeleri*, İstanbul 1943, c. I, s. 134.
- Uzunçarşılı, Ord. Prof. İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1982, c. 4, s. 204-205, 253-297,

541-542.

Uzunçarşılı, Ord. Prof. İsmail Hakkı, Osmanlı Devletinin İlmîye Teşkilâtı, Türk Tarih Kurumu, Basımevi, Ankara 1984, s. 74, 276 - 277.

Yöntem, Ali Canib, " Mirza-zade Neyli " , Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. 3, sy. 68, s. 302.

———, " Nedim'in Hayatı ve Muasırılarının Telakkileriyle Yaşadığı Devirde Edebî Mevkii " , Türkiyat Mecmuası, Matbaa-i Amire, İstanbul 1925, c. I, s. 173 - 184.

———, " Nedim'in Hayatı ve Çağdaşları Üzerindeki Tesiri " , III. Türk Tarih Kongresi, 1943, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1948, s. 116.

———, " On İkinci Asırda Divan Edebiyatı " , Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. 1, sy. 6, s. 103.

———, " Seyyid Vehbi " , Hayat Mecmuası, Ankara 1927, c. 1, sy. 16, s. 305.

Zettersteen, K. V. , Die Arabischen, Parsischen und Türkischen Handschriften der Universitätsbibliothek zu Uppsala, Upsala 1935, c. II, s. 84, Nr. 695.

Ziya Paşa, Harabat, İstanbul 1291, I, medhal, s. 17, II, s. 5, 64, 116, 155.